

In ann. 272, 273.

Sibl. Jag.

Sibl. Jag.

exhibere ordine tractat

et in cantibus

max

E. IIII

75.

Ex maffia vna

Inun. 273

Bibl. Jag.

Øallens
maleficarum

flor. 19245

178

Apologia auctoris in malleū maleficarū.

Quid inter ruentis seculi calamitates: quas prohdolo: non tam legitim⁹ passim experimur: vetus oriens damno sue ruitē irrefragabili dissoluit⁹: ecclesiā quā nouus oriens bō xps iesus asperione sui sanguinis fecunda-
 nit: licet ab initio varijs heresim contagionibus inficere nō cessat. Illo tñ predi-
 cante in tempe his conat: qñ mundi vespere ad occasum declinante z malicia ho-
 minū excrecente nouit in ira magna: vt Joh. in Apoca. testat se modicū temp⁹
 habere. Quare z insolitam quandā hereticā prauitatem in agro dominico suc-
 crescere fecit: heresim in quā maleficarū a principaliori in quo vigere noscitur
 denotando. Que duz innumeris machinat insulibus: hoc tñ in singulis: quod
 cogitatu terribile: deo nimis abominabilez omnibus xpi fidelibus odibile cerni-
 tur: operibus explet. Ex pacto est cum inferno z federe cū morte feridissime ser-
 uituti p eaz prauis explendis spurcijs se subiiciunt. Pieterea ea que in quori-
 dānis erūnt: hominib⁹: iumentis z terre frugib⁹: ab eis deo pmittente z virtute
 demonū concurrenēte inferunt. Inter que mala: nos inquisitores iacob⁹ sprēger
 vna cum carissimo ab apostolica sede in exterminūz tam pestifere heresis socio
 deputato: licet inter diuinorū eloquiorū pfectores sub predicatorū ordine militan-
 tium minimi. Pio tñ ac lugubri affectu pensantes quid remediū: quid ve sola-
 minis mortalib⁹: ipsis pro saluari anshidoro foret administrādūz hūc operi pie
 cunctis alijs remedijs pios submittere humeros dignum iudicauimus: consi-
 de mellissima largitate illi⁹ qui dat omib⁹ affluenter. z qui calculo sumpto de al-
 tari forpice tangit z mundat labia impfectoꝝ: in finem optatū cuncta perducere
 Verum cū in operibus hominū nil fiat adeo vtile z licitum: cui non possit aliq⁹
 perniciēs irrogari. Ingeniola etiā nostra ad acumen nō pueniūt veritatis: nisi li-
 ma alterius prauitatis plurimū fuerint abrasa. Ideo qui de notitate operis nos
 redarguendos estimat: ad certamen illius pfidenter accedimus. Sciat tamen b
 ipsum opus nouū esse simul z antiquū: breue pariter z plūm. Antiquum certe
 materia z auctoritate: nouū vero partū compilatōne earumq⁹ aggregatiōe. Bre-
 ue ppter plurimorū auctoꝝ in breuem pstrictōnez: longum: nihilominus propter
 immensam materie multitudinē z maleficarū impscrutabilem maliciam. Nec b
 dicimus ceteroꝝ auctoꝝ scriptis presumptuose derogando nostrumq⁹ opus ia-
 ctanter z inaniter extollendo: cum ex nostro ingenio pauca z quasi nulla sint ad-
 dita. Vnde nō nostrum opus: sed illoꝝ potius censet quoz ex dictis fere sumptis-
 gula contexta. Qua simul ex causa nec poemata condere nec sublimes theozas
 cepimus extendere: sed excerptoꝝ more procedendo. Ad honorem summe trini-
 tatis z indidue vnitatis: super tres partes principales: originem: progressum z
 finem. Maleficarū malleum tractatum nuncupando aggredimur. Recollectio-
 nem operis socio: executione vero his quibus iudicium durissimūz imminet: eo
 q⁹ in vindictam maloꝝ: laudem vero bonoꝝ constituti cernunt a deo: cui omnis
 honor et gloria in secula seculorum Amen.

Lenox bulle apostolice aduersus heresim maleficarum cuius ap-
probatione et subscriptione doctor alme vniuersitatis Coloniensis.
in sequentem tractatum Incipit feliciter.

Innocentius episcopus seruus seruorum dei.

Ad futuram rei memoriam. Summis desiderantes affectibus pro pastoralis sol-
licitudinis cura requiritur: ut fides catholica nostris potissime temporibus ubique au-
geat et floreat: ac omnis heretica prauitas de finibus fidelium penitus pellatur ea libe-
ter declaramus: ac etiam de nouo preedimus per quam hominum plerumque desiderium nostrum
votum fortitatur effectum: cum cunctis propterea per nostre operationis ministeri-
um quasi per puri operantis sarculum: erroribus extirpatis: eiusdem fidei se-
lus et obseruantia in ipsorum corda fidelium fortius imprimat. Sane nup ad no-
stram non sine ingenti molestia peruenit auditum quod in nonnullis partibus ala-
manie superioris: necnon in Maguntinensi. Coloniensi. Treuerensi. Saltzburgensi.
et Bremensi. prouincijs: ciuitatibus: terris: locis: diocesis: quod plures viri: quod sex-
tus persone: prope salutis immemores et a fide catholica deviantes. cum demo-
nibus incubis et succubis abuti ac suis incantationibus: carminibus et iuratio-
nibus alijsque nefandis superstitijs et somigijs: excessibus: criminibus et delictis: mi-
lierum partus: animalium fetus: terre fruges: vinearum vvas et arborum fructus:
necnon homines: mulieres: iumenta: pecora: pecudes et alia diversorum generum ani-
malia. Vinctas quoque pomeria: prata: pascua: blada: frumenta et alia terre legu-
mina perire: suffocari et extinguere facere et procurare: ipsaque homines: mulieres:
iumenta: pecora: pecudes et animalia: viris tam intrinsecis quam extrinsecis dolo-
ribus et tormentis afficere et excruciare: ac eosdem homines ne gignere et mulie-
res ne concipere: viri quoque ne uxores et mulieres ne viris actus conjugales red-
dere valeant: impedire. Fidem preterea ipsam quam in sacri susceptione baptismi
susceperunt ore sacrilego abnegare. Illaque quod plurima nefanda: excessus et crimi-
na instigante humani generis inimico committere et perpetrare non verentur in
animarum suarum periculum: diuine maiestatis offensam ac perniciosum exem-
plum et scandalum plurimorum. Quodque licet dilecti filij Henrici institoris in
predictis partibus Alamanie superioris: in quibus etiam prouincijs: ciuitates: ter-
re: diocesis: et alia loca huiusmodi apprehensa fore censentur: necnon iacobus spre-
ger per certas partes linee rhene: ordinis fratrum predicatorum et theologie profes-
sores: heretice prauitatis inquisitores: per litteras apostolicas deputati fuerint: pro
ut adhuc existit: tamen nonnulli clerici et laici illarum partium querentes plu-
ra sapere quam oporteat: pro eo quod in literis deputacionis huiusmodi prouincijs: ciuita-
tes: diocesis: terre et alia loca predicta: illarumque persone: ac excessus hominum: nomi-
natim et specificis expressa non fuerint: illa sub eisdem partibus minime contineri
et propterea prefatis inquisitoribus in prouincijs: ciuitatibus: diocesis: terris et lo-
cis predictis hominum inquisitionis officium exequi non licere: et ad personarum ea-
rumdem super excessibus et criminibus antedictis: punitionem: incarcerationem:
et correctionem admitti non debere pertinaciter asserere non erubescunt. Propter
quod in prouincijs: ciuitatibus: diocesis: terris et locis predictis excessus et cri-

mina huiusmodi non sine animarum earundem eiusdem sacra et eterne salutis dispen-
dio remanet impunita. Nos igitur impedimenta quelibet que per ipsorum inquisito-
rum officij executio quomolibet retardari posset de medio submovere. et ne labes
heretice pravitatis aliorum excessuum huiusmodi in perniciem aliorum innocentium sua
venena diffundat: opportunis remedijs prout nostro incumbit officio providere
volentes: fidei zelo ad hoc maxime nos impellente: ne propterea contingat: Pro-
vincias: civitates: dioeces: terras et loca predicta sub eisdem partibus Illamanie
superioris debito inquisitionis officio carere eisdem inquisitoribus: in illis offici-
um inquisitionis huiusmodi exequi licere et ad personarum earundem super excessibus et cri-
minibus predictis correctionem: incarcerationem et punitionem admitti debere. Per-
inde in omnibus et per omnia ac si in literis predictis provincie: civitates: dioce-
se: terre et loca ac persone et excessus huiusmodi nominatim et specificè expressa forent: auctori-
tate apostolica tenore presentium statuimus. Proque portiori cautela literas et deputati-
onem predictas: ad provincias: civitates: dioce-
se: terras et loca: necnon personas et
crimina huiusmodi extendentes. Prefatis inquisitoribus: quod ipsi et alii eorum: accersito
secundum modernum seu quovis alio notario publico per ipsos et quemlibet eorum pro tem-
pore deputando in provinciis: civitatibus: dioce-
se: terris et locis predictis pro qual-
cunque personas cuiuscunque conditionis et preeminentie fuerint: huiusmodi inquisitionis
officium exequi: ipsasque personas quas in premissis culpabiles reperierint. iuxta ea-
rum demerita corrigere: incarcerare: punire et mulctare. Necnon in singulis pro-
vinciarum huiusmodi parochialibus ecclesijs verbum dei fidei populo quotiens expedierit
ac eis visum fuerit proponere et predicare: omniaque alia et singula in premissis et cir-
ca ea necessaria et opportuna facere et similiter exequi libere et licite valeant: plenam
ac liberam eadem auctoritate de novo concedimus facultatem. Et nihilominus
venerabili fratri nostro Episcopo Argentensi. per apostolica scripta mandamus quate-
nus ipse per vel alium seu alios premissa: ubi: quando et quotiens expedire cogno-
verit fueritque pro parte inquisitorum huiusmodi seu alterius eorum legitime requisitus solenniter publi-
cans: non permittat eos per quoscunque super hoc contra predictarum presentium literarum
tenorem quavis auctoritate molestari: seu alias quomodolibet impediri. Mole-
statos et impediendos et contradictores quoscunque et rebelles cuiuscunque dignitatis:
status: gradus: preeminentie: nobilitatis et excellentie aut conditionis fuerint et
quocunque exemptionis privilegio sint muniti. Per excommunicationis: suspensionis et
interdicti: ac alias etiam formidabiliores: de quibus sibi videbitur sententias: censu-
ras et penas omni appellatione postposita contumaciter et etiam legitimis super his per
eum servandis processibus: sententias ipsas quotiens opus fuerit aggravare et re-
aggravare: auctoritate nostra procuret. Innuocato ad hoc si opus fuerit auxilio
brachij secularis. Non obstantibus premissis ac constitutionibus et ordinacionibus apo-
stolicis contrariis quibuscunque. Nunc si aliquibus premuniter vel divisim ab apo-
stolica sit sede indulti quod interdictum: suspendi vel excommunicari non possint per literas apo-
stolicas: non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto hu-
iusmodi mentionem et qualibet alia dicere sedis indulgentia generali vel speciali
cuiuscunque tenoris existat: per quam presentibus non expressam vel totaliter non
insertam effectus huiusmodi gratie impediri valeat quomodolibet vel differri:
et de qua cuiuscunque toto tenore habenda sit in nostris litteris mentio specialis. Nulli ergo

omnino hominibus liceat hanc paginam nostre declarationis: extensionis: cōces-
sionis et mandati infringere: vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc
attemptare presumpserit: indignationem omnipotentis dei ac beatorum Petri
et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum rome apud sanctum
Petrum. Anno incarnationis dominice Millesimoquadringentesimo octuages-
imo quarto. Nonis. decemb. Pontificatus nostri Anno primo.

Sequitur in sequentem tractatum approbatio
et subscriptio doctorum alme vniuersitatis Colo-
niens. iuxta formam publice instrumenti.

A nomine domini nostri iesu christi.

Amen. Nouerint vniuersi presens publicum instrumentum lectu-
ri: visuri et audituri. Quod anno a natiuitate eiusdem dñi nostri. M.
eccclxxvij. Indictioni. quinta. Die vero sabbati: decimanona men-
sis maij: hora quinta p^o meridie vel quasi: pontificatus Sanctissimi
in xpo patris et dñi nostri dñi Innocentij diuina puidetia pape octauis: Anno. iij.
In mei notarij publici et testiu infrascriptorū ad hoc spālter vocatorū et rogatorū
pūtia: psonaliter pstitutus: Venerabilis et religiosus frater Henricus iusticiarius
sacre theologie. pfeffor ordinis pdicatoz heretice prauitatis inquisitor: A sancta
sede aplica: vna cū Venerabili et religioso fratre Jacobo sprenger etiā sacre theo-
logie pfeffore: ac puenius pdicatoz Coloñ. priore collega suo spālter deputatus
p se et dicto collega suo pposuit atq; dixit q modernissimum pontifex. s. dñs In-
nocen. papa pfatus: p vnam patentē bullā cōmiserit ipsis inquisitoribz. Henrico
et Jacobo ordinis pdicatoz et sacre theologie pfefforibz pdictis facultates inquit-
rendi apostolica auctoritate: sup quascūq; hereses: picipue autē sup heresim ma-
leficarum modernis temporibus vigentem: et hoc p quinq; ecclesias metropolita-
nas: videlicet Moguntinā. Coloñ. Treuerē. Saltzburgen. et Bremē. cū omni
facultate cōtra tales procedendi vsq; ad vltimū exterminiu: iuxta tenorem bul-
le apostolice: quam suis habebat in manibus: sanam: integram: illesam et nō vi-
ciatam: sed omni prorsus suspitioni. careñ. Cuius quidem tenor bulle sic incipit.
Innocentius eps seruus seruoꝝ dei. Ad futuram rei memoriam summis desi-
rantes affectibus. prout pastoralis sollicitudinis cura requirit vt fides catholica
nostris potissime temporibus vbique augeatur et floreat etc. Finit autem sic. Datus
Rome apud sanctum Petrum Anno incarnationis dominice Millesimoqua-
dringentesimo octuagesimo quarto: nonas decembris. Pontificatus nostri An-
no primo. Et quia nonnulli animarum rectores et verbī dei predicatorēs publi-
ce in eorum sermonibus ad populum asserere et affirmare non verebantur male-
ficas nō esse: aut q nihil in nocimentū creaturaz quacūq; opatione efficere pos-
sent. Ex quibus incautis sermonibz nonnunq; seculari brachio ad puniendū hu-
iusmodi maleficas amputabat facultas et hoc in maximum augmentum male-
ficarum ei conspationem illius heresis. Ideo prefati inquisitores totis eorum
viribus cunctis periculis et insultibus obuiare volentes: tractatum quendam nō
tam studiose q; et laboriose collegerūt. In quo nō tam huiusmodi predicatorū
ignorantiā p catholice fidei conseruatione repellere nisi sunt: quantum etiā in ex-
terminiū maleficaz debitos modos sententiandi et easdem puniendi iuxta dicte

bille tenore & sacroz canonū instituta laborarūt. At qm̄ psonam ratōis est vt ea que cōi vtilitate sūt: etiā cōi approbatōne doctoz roborent. Ideo ne p̄fati rectores discoli & p̄dicatores sacraz literaz ignari essient p̄dictū tractatū sic vt p̄mit tēt collectū: minus bene doctoz determinatōib⁹ & sententijs fulcitū: eundez al me vniuersitati Colonien. seu nonnullis ibidem sacre pagine p̄fessoribus. ad dis cutiendum & collationandū obtulerūt: vt si qua reprehensibilia & a catholica ve ritate dissona reperirent: eorum iudice sic refutarent: qđ tñ cōsona catholice ver itati approbarent: quod subscriptis modis factum fuit.

In primis. Egregius dñs Lambertus de monte manu sua p̄p̄ia se subscripsit prout sequit. Ego lambertus de monte: sacre theologie humilis p̄fessor. Decan⁹ pro tempe facultatis sacre pagine eiusdez studij Colonien. fateor hac manu mea propria istum tractum trispertitum: p me lustratus et diligenter collationatū quo ad eius partes p̄imas: nihil continere saltem meo humili iudicio qđ sit p̄trariū aut sententijs nō errantiū phoz: aut p̄tra veritatez sancte catholice & aplice fidei: aut contra doctoz determinatōnes a sancta ecclesia approbatoz aut admissorum. Tercia etiā ps vtiq; sustinenda & approbanda qđ ad illoz hereticoz punitōnes de quib⁹ tractat inq̄ritum sacris canonib⁹ nō repugnat. Iterū p̄pter expimenta i hoc tractatu narrata: qđ vtiq; p̄pter famā tantoz viroz p̄cipuoz etiā inquisitoz credū tur esse vera. Consulendus tñ videt qđ iste tractatus doctis & viris zelosis: qđ ex eo tanta varia & matura p̄silia in exterminiu maleficaz cōferre p̄nt cōicetur: simul & ecclesiarum rectoribus timoratis & conscientiosis dumtaxat ad quoz doctrinam subditorum corda in odiū tam pestifere heresis incitari poterūt: ad cautelam bo norum pariter & malorum inexcusabilitatem atq; punitōnem: vt sic misericordia in bonis & iusticia in malis luce clari⁹ pateat: & in omnibus deus magnificetur ipso prestante cui laus & gloria. Deinde ad idem venerabilis magister Jacob⁹ de stralen etiam p̄p̄ia manu sua se subscripsit in hunc modum. Ego iacobus de stralen sacre theologie p̄fessor minimus: post visitatōnē tractatus memorati sen tio conformiter per omnia his que p venerabilem magistrū nostrū Lambertum de monte decanum sacre theologie superius annotata sūt: quod attestor hac scri ptura manus mee ad dei laudem. Pariformiter eximius magister Andreas de ochsenfurt etiam propria manu se subscripsit vt infra. Conformiter mihi An dree de ochsenfurt sacre theologie professori nouissimo videtur censendū de ma teria oblati tractatus: quantum p̄ima facie apparuit. qđ confessor manus mee scriptura: ad finem in eodem expressum p̄mouendum. Consequenter autem egregius magister Thomas de scocia: similiter se propria manu sua subscripsit prout sequit: Ego Thomas de scocia sacre theologie doctor licet immeritus: cō formiter sentio per omnia venerabilibus magistris nostris p̄cedentibus in mate ria p̄fati tractatus p me examinari: qđ attestor manu propria mea. Subsequē ter & scda subscriptio contra p̄fatos p̄dicatores incautos sic acta fuit. In primis positi fuerūt articuli. prout sequit. Primo inquisitores heretice prauitatis deputa tos auctoritate sedis apostolice iuxta formas canonum p̄mendat maḡi sacre the ologie subscripti & honorant qđ dignent p̄sequi cum zelo eoz officii. Secūdo qđ maleficia posse fieri p̄missione diuina ex coooperatione dyaboli p maleficos aut ma leficas non est contrariū fidei catholice: sed consonum dictis sacre scripture: im mo necessariū est: iuxta inias doctoz sanctorū illa quandoq; posse fieri admittere.

Tercio predicare ergo maleficia non posse fieri erroneū est: quia sic predicantes impediunt quantum in eis est opus plium inquisitorum in preiudiciū salutis animarum secreta tamen que quicquid ab inquisitoribus audiunt non sunt omnibus reuelanda.

Ultimo exhortandi veniunt omnes principes et quicumque catholici ut assistere diligenter tam pijs votis inquisitorum per defensionem sancte catholice fidei. Demum vero subscripti et superscripti doctores predicte facultatis theologie manibus proprijs se subscripserunt: prout ego Arnoldus notarius infrascriptus ex reuelatione honesti Johannis vorda de Mechlinia alme vniuersitatis Colontien. bedelli iurati qui mihi hoc retulit audiui: et ut ex manibus etiam supra et infrascriptis apparuit vidi in hunc qui sequitur modum. Ego Lambertus de monte: sacre theologie humilissimus professor ita sentio ut prescribit: teste hac manu mea propria per tempus decanum.

Ego iacobus de stralen: sacre theologie professor minimus ita sentio ut supra scribitur: quod testificor manu mea propria. Ego Odalricus kridtvis de eslingen sacre theologie professor nouissimus: ut prescriptum est ita sentiendum hac manu propria scriptura censeo. Et ego conradus de campis sacre theologie professor humilissimus prout supra cum maioribus meis in idem concurreo iudicium. Ego Cornelius de breda minimus professor ita sentio ut prescriptum est: quod testificor manu mea propria. Ego Thomas de scocia: sacre theologie professor licet immeritis preformiter sentio venerabilibus professoribus prescriptis: teste manu mea propria. Ego Theodericus de humel sacre theologie humilissimus professor ita sentio sicut scriptum est per magistros meos prescriptos: quod testor manu mea propria. In assertionem articulo prescriptorum conformis iudicij sum cum venerabilibus magistris nostris preceptoribus meis: ego Andreas de ochsenfurt sacre theologie facultatis professor ac theologorum vniuersitatis Colontien. collegij minimus.

Nouissime autem et finaliter iam dictus venerabilis et religiosus frater Henricus inquisitoris inquisitor. habuit et tenuit in suis manibus quandam aliam litteram pergameneam Serenissimi regis Romanorum. sigillo suo rubeo rotundo in capsula cere glauce impressa: impressula pergamenei inferius impendens. sigillatam: sanam et integram: non viciatam: non cancellatam: neque in aliqua sui parte suspectam: sed omni prorsus vicio et suspitione carens. Ita quod in faciliorem expeditionem huius negocii fidelis idem Serenissimus dominus Romanorum rex prefatus ipsam eandem bullam apostolicam supra tactam tanquam christianissimus princeps tueri et defendere voluit atque vult: et ipsos inquisitores in suam omnimodam protectionem suscipit. Quod dans et precipiens omnibus et singulis romano imperio subditis ut in executione talium negotiorum fideles ipsis inquisitoribus omnem favorem et assistentiam exhibeant: ac alia faciant prout in eadem la plenius continetur et habetur. Cuius quidem littere regalis principum finis hic infra annotant in hunc modum. Maximilianus divina favente clementia Roma. rex semper augustus: Archidux austrie: dux Burgundie. Lotharie. Brabantie: Lymburgie et Lucembur. et Gelrie. Comes flandrie et. Finis vero. Datus in oppido nostro Bruxelles. nostro sub sigillo: mensis nouembriis die sexta: Anno domini Millesimoquadringentesimo octuagesimo sexto regni nostri Anno primo. De et super premisis omnibus et singulis iam dictis venerabilis et religiosus frater Henricus inquisitor pro se et collega suo antedicto ipsis a me notario publico supra et infrascripto fieri et confici unum vel plura pu-

blitam seu publica instrumentū & instrumenta in meliori forma petijt. Acta sūt
hec Colōn. in domo habitatiō. venerabilis magistri Lamberti de monte predi-
cti infra ciuitatem ecclesie sancti Andree Colōn. sit in camera negociorum & stu-
dij eiusdem magistri Lamberti inferius Sub anno domini. indicatiō. mensis:
die horis et pontificam quibus supra: presentibus ibidem predictis magistro
Lamberto et Johanne bedello: Necnon honestis viris Nicolao cuper de Den-
roide: venerabilis curie Coloniē. notario iurato. & Cristiano iuntzen de enfkir-
chen clerico Coloniē. diocesis testibus ad premissa fidedignis rogatis et requi-
sitis.

Et ego Arnoldus kolich de enfkirchen clericus Colōn. iura-
tus. Quia premissis omnibus et singulis dum sic vt premit-
titur fierent & agerentur vna cum prenomīnatis testibus pro
sens fuit. Ea q̃ sic fieri vidi et vt prefertur ex relatione bedelli
audiuit: Idcirco presens publicum instrumentū manu mea
propria scriptum et ingrossatū exinde confect: subscripsi pu-
blicauit et in hanc publicam formam redegi: Signoq; et no-
mine meis solitis et consuetis signari rogatus et requisitus
in finem & testimoniū oīm & singulorū premissoꝝ.

Sequitur tabula subse-
quentis op̃is seu tractat⁹.

Tab ula sequens
 presentis opusculi continet
 primo diuisione totius libri
 in partes. et post hoc cuius li-
 bet partis questiones siue ca-
 pitula. deinde numerum an-
 nexum qui ostendit folium in
 quo quelibet questio siue ca-
 pitulum incipiat &c.

O per bullam

ergo Innocentij octani ad-
 uersus heresim maleficarum
 nouissime emanata qones
 qdraginta octo discurre de tria prin-
 cipaliter habent declarare. Primo
 originem. secundo progressum. tertio
 finale remedium. Originem q ad mul-
 tiplicationem: finale remedium quo
 ad illius heresis exterminium. Ut
 ma pars super tria que ad maleficia-
 lem effectum concurrunt ut sunt de-
 mon: maleficus & diabolus permissio.
 Continet in numero questionis de-
 cem & octo quarum quatuor sup po-
 tentias demonum relique super eaz
 opera. Est autem prima & toti ope-
 ris introductoria. An asserere malefi-
 cas esse: ita censetur catholicus q ei
 oppositu pertinaciter defendere om-
 nino sit hereticus. folio primo.
 Secunda an catholicus sit asserere q
 ad effectum maleficalem semp ha-
 beat demon cum maleficio concur-
 rere vel q alterum sine adminiculo
 alterius talem effectum possit pdu-
 cere. folio. liij.

Tercia an catholicus sit asserere q hu-
 iusmodi effectus per incubos & suc-
 cubos demones sic procurantur q
 etiam veri homines in multiplicati-
 onem et originem maleficorum per
 tales demones procreant. fo. viij.

Quarta an catholicum sit asserere q
 actus incuborum & succuborum demo-
 num tantummodo infimis spiritibus
 pueniat. folio. xj.

Quinta: An quoquomodo possit ca-
 tholice censer q origo et multiplica-
 tio maleficorum operum ex influen-
 tijs procedat corporum celestium ab-
 sqz adminiculo demonum seu a sub-
 stantijs separatis ut sunt motores or-
 bium celestium. Sen etia a malicia
 hominum concurrente ad voces et
 verba quacunqz virtute stellarum fo-
 lio. xij.

Sexta quo ad maleficos cum demo-
 nibus concurrentes. Cur mulieres
 amplius inueniantur hac heresi in-
 fecte qz virt. Cuiusmodi etiam muli-
 eres pre ceteris sunt inuolunte decla-
 ratas per quinque sequentes questio-
 nes. folio. xvij.

Septima: An malefice virtute demo-
 num mentes hominum ad odium vel
 amorem inordinatum incitare vale-
 ant et de modo proponendi huiusmo-
 di materiaz in sermonibus ad popu-
 lum. folio. xxi.

Octava an generatiuam potentia sen-
 actum venerem impedire et malefi-
 ciare possint cum quadam incidenta-
 li questione: cur interdum actus ille
 impeditur respectu vnus et non re-
 spectu alterius persone. fo. xxiiij.

Nona: An prestigiosa illusionem mem-
 bra virilia quasi sint a corporibus e-
 nula auferre solent: cum certis alijs
 annexis difficultatibus. fo. xxvj.

Decima: an homines in bestiales formas possint transmutare cum incidentalit alia difficultate. folio. xxvij.

Undecima: de obstetricibus maleficis conceptus in utero et extra dixerimode interimientes. fo. xxx.

Duodecima super permissionem diuinam que ad demonem et maleficam habet concurrere: an diuinam permissionem in his operibus maleficarum commendare ita sit catholicum et eius oppositum scilicet illam redarguere omnino sit hereticum. folio. xxx.

Tredesima etiam incidentalis super duas diuinas permissiones circa casus dyaboli et primorum parentum ex quibus cuncta maleficorum opera iuste permittunt. folio. xxxij.

Quartadecima an premissis non obstantibus peccata maleficorum grauiora sint peccatis malorum angelorum et primorum parentum: et est tota materia predicabilis cum declaratione et grauissimas merentur penas etiam in presenti ultra omnes flagitiosas mundi. fo. xxxiiij.

Quintadecima: an propter peccata maleficorum innoxij sepe maleficiantur. folio. xxxvj.

Sextadecima: an heresis maleficarum omnis alias superstitionis species excedat. folio. xxxvij. in fine.

Decima septima est declaratiua quartedecime grauitatem criminis in maleficis ad peccata quocumque demonum comparando. folio. xxxix.

Decima octaua contra quinque argumenta laicorum quod deus non permittit tantam potestatem dyabolo et malefico. Et in hac materia coniungitur finis suo principio dum hec vltima questio annectit prime. fo. xl.

Diuisio secunde partis.

Secunda pars operis

ris continet sedecim capitula sub duabus questionibus. Quarum vna in principio et altera in fine ponitur. Et prima super remedia maleficis auuentia. Capitula autem intermedia modum procedendi maleficorum in maleficijs inferendis pertractant. Prima questio: An quis possit per bonos angelos ita beneficiari quod a malefico demonibus non possit maleficiari. folio. xliij.

Capitulum primum de diuersis medijs quibus demones ad augmentum illius perfidie alliciunt per maleficas innoxias et honestas puellas. folio. xlv.

Capitulum secundum de modo sacrilege professionis earum cum declaratione homagij prestandi dyabolo. folio. xlvij.

Capitulum tertium super modum quo de loco ad locum corporaliter transferuntur. folio. l.

Capitulum quartum de modo quo se incubis demonibus subiiciunt in quod etiam tractatur qualiter ex his multiplicantur et an semper cum decisione seminis incubus maleficam aggredditur: et an potius vno tempore quam altero et similiter de loco: et an visibiliter illas spurcias agitant cum maiori vel minori venerea delectatione: et an incubi tantummodo mulieres ex earum spurcijs procreatas aggredduntur. folio. liij.

Capitolū quintū de modo generali quo ad sacramenta ecclesie sua maleficia exercent et de sex modis quibus omnibus creaturis corporalibus demptis corporibus celestibus veras infirmitates licet non veras sanitates virtute naturali inferre possunt. folio. lv.

Capitolū sextū de modo quo vim generatiuā impedire solent. folio. lvij.

Capitolū septimū de modo quo mēbravirilia auferre solent quia ea que in prima parte tacta sunt super potētiā faciendi tam per modos operandi declarant: unde non est vitrobiq; materia. folio. lvij.

Capitolū octauū de modo quo homines in bestiales formas transmutant. folio. lxx.

Capitolū nonū de modo quo demones intra corpora sine lesione existunt quando p̄stigiosas operant transmutationes. folio. lx.

Capitolū decimū de modo quo demones substantialiter per maleficarum operationes homines inhabitant. folio. lxiiij.

Capitolū undecimū de modo quo omne genus infirmitatis inferre possunt hoc tamen in generali tractatur. folio. lxxvj.

Capitolū duodecimū de modo in speciali quo hominibus grauiiores infirmitates inferunt. folio. lxxvij.

Capitolū tredecimū super modum quo malefice obstetrices pre omnibus alijs maiora damna inferunt infantes aut interimendo aut demonibus offerendo. folio. lxxix.

Capitolū quartūdecimū super modū quo fumentis varia nocumenta inferunt. folio. lxx.

Capitolū quintūdecimū super modū quo grandines et tempestates concit-

tare ac fulgura fulminare solent. folio. lxxiiij.

Sextūdecimū capitolū super tres modos quo viri reperiunt maleficijs infecti et non mulieres. Et primo de maleficijs sagittarijs. Secundo de incantatoribus qui per carmina sacrilega arma lesiva pro quacūq; nocumēta incantare sciunt et hoc per verba. Tercio qui per breuia scripta. folio. lxxliij.

Sz quo ad remedia

maleficia amonētia: quod est secundum principale huius scēde partis. Primo ponitur questio. Vtrum sit licitū maleficia aut per illicita tollere. Et habet capitula nouē. folio. lxxvij.

Capitolū primū super remediū ecclesiasticū contra incubos et succubos demones. folio. lxxix.

Capitolū secundū super remedia contra generatiuā maleficiatā. folio. lxxxij.

Capitolū terciū super remedia contra maleficiatos super amorē vel odiū inordinatū. folio. lxxxliij.

Capitolū quartū super remedia ubi prestigiosa arte membra virilia auferuntur: et ubi homines in bestiales formas transmutant. folio. lxxxv.

Capitolū quintū super remedia contra obsessos ex maleficio. folio. lxxxvj.

Capitolū sextū super remedia contra quas cūq; infirmitates a maleficijs illatas et per p̄licitos exorcismos. folio. lxxxvij.

Capitolū septimū super remedia contra grandines et fulmina et etiam super iumenta maleficiata. folio. xcij.

Capitolū octauū super remedia quedam occulta contra quasdam occultas demonum infestationes. folio. xciiij.

Capitolū nonū super remedia per illis qui se demonibus intuitu alicuius comodi temporalis totaliter deuouissent. folio. xcij.

Diuisio tercię partis.

Tercia pars operis

super remedia vltima nō. tam cōtra
cap. opera q̄ psonas maleficarū sup
ipsoꝝ exterminiu: p̄tinet tres partes
principales scz modū inchoandi p-
cessum iudiciū: et modū p̄tinuandi: et
modū sententiandi p̄tendi et p̄le-
tendi. Et prima pars p̄tinet questio-
nes quinq̄. Secunda. xij. Tercia. xix.
Et prima et omniū sequentiu intro-
ductoria questio nū est. Vtrū male-
fice et earum fautores receptatores et
defensores: ita subijciant tam ecclesi-
astico q̄ ciuili iudicio q̄ earū inq̄si-
tione valeant heretice p̄nitiatis in-
quisitores esse exonerati. Deinde su-
per modū inchoandi processum fo-
lio. lxx. et sequentib⁹.
Prima questio. Quis sit modus co-
petens iudici ad inchoandum pro-
cessus fidei p̄tra maleficas folio. Cj.
Secūda questio. Tercie partis est de nu-
mero testium fo. cij.
Tercia questio. Vtrū iudex testes pos-
sit compellere ad iurandū de dicēda
veritate in causa fidei: et quotiens pos-
sint examinari folio. cij.
Quarta questio de conditōne testium
folio. Cij.
Quinta questio. An inimici capitales
ad testificandū admittant. fo. Cij.
Super secundam partem qualiter p-
cessus talis est continuandus et est q̄-
stio sexta. Et primo qualiter testes s̄t
citandi et interrogandi folio. Cij.
Interrogatoria sup testes. fo. Cij.
Interrogatoria generalia super male-
ficam aut maleficum. Et est primus
actus. folio. Cij.
Interrogatoria particularia super eos-
dem folio eodem.
Septima questōne varia dubia super

responsiones negatiuas maleficarū
declarahntur et quando potest incar-
cerari. quando etiam pro manifeste
deprehensa in heresi maleficarū sit
habenda et est actus scd⁹ fo. Cv.
Octaua questio quomodo sit capiēda
et incarceranda erit actus tercius fo-
lio. Cv. in fine.
Nonā questio An deponentiū nomina
sint et post captionem manifestanda
et est actus quartus fo. Cvj.
Decima questio: qualiter defensiones
sint p̄ceder de euz deputatōne aduo-
ti: actus quintus fo. Cvj.
Vndecima questio quid faciet aduo-
catus cum sibi testiū nomina nō pu-
blicant: actus sextus fo. Cvj.
Duodecima questio magis declarati-
ua quō sit capitalis inimicitia inter
delatā et testes inuestiganda et ē act⁹
septimus. fo. Cvij.
Tredecima de his que iudex habet ad
uertere ante locum carceris et tor-
re q̄ non sit facilis ad exponendum
maleficam tormentis p̄pter malefici-
um taciturnitatis. et est actus octau⁹
folio. Cix.
Decimquarta questio de modo sentē-
tiandi delatam ad questiones et qua-
liter prima die sit questionanda et a-
ctus nonus. fo. Cx.
Quinadecima quomō tormenta sint
continuanda. Et de signis ex quib⁹
malefica cognoscit et quomodo sint
abradende. Et de varijs cautelis su-
per maleficum taciturnitatis et est
actus decimus. fo. Cxj.
Decimasepta questio. De tempore et
de secundo mō interrogandi de cau-
telis extremis a iudice obseruandis
et est actus. xj. fo. Cxij.

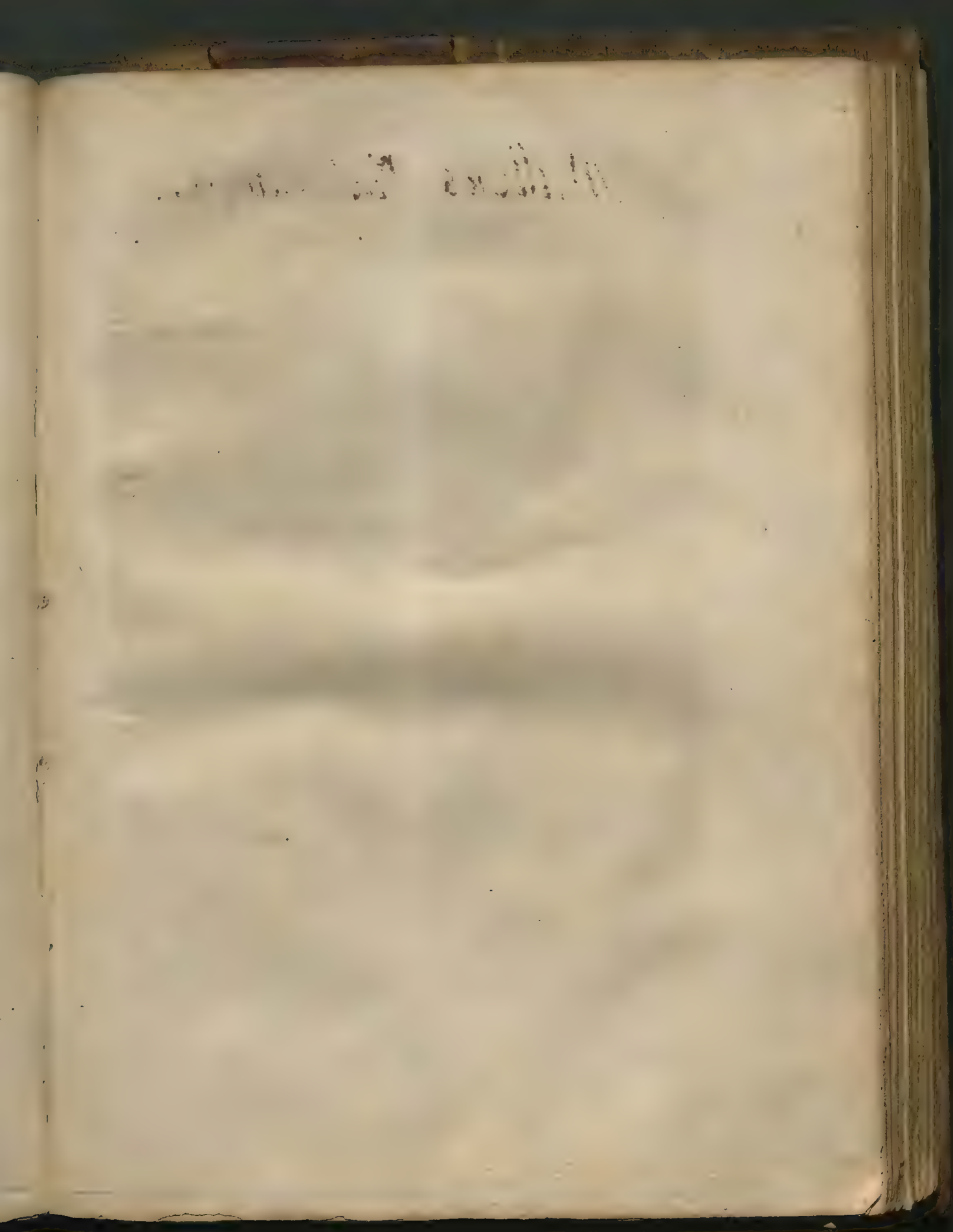
Super modos vero

sentendi. xix. in numero est prima q̄-
stio et decimaseptima in ordine. An

sup examen et indicium candentis fer-
 ri ubi ad illud appellant possint sen-
 tentiari. folio. Cxliij.
 Secunda de his que generaliter index
 debet observare tam circa sententias
 interlocutorias quam diffinitivas et de
 cimo octava in ordine. fo. Cxv.
 Tercia quor modis index potest dela-
 tum habere suspectum et super quib-
 us potest facere sententiam et est. cxix.
 in ordine. folio. Cxvi.
 Quarta quomodo sit sententia feren-
 da super personam: sed immunem to-
 taliter. et est qd. xx. fo. Cxviij.
 Quinta qualiter sit ferenda sup delatam et
 diffamatam generaliter et est qd. cxj. in
 ordine. folio. Cxviij.
 Sexta qualiter sup delatam diffamatam
 questionibus tamen et tormentis ex-
 ponendas aliquantulum et est in ordine
 cxij. fo. Cxix.
 Septima qualiter super suspectam de
 illa heresi leniter et est in ordine. cxij
 questio. folio. Cxx.
 Octava qualiter sup suspectam vehementer
 Et est qd. cxliij. in ordine. fo. Cxxj.
 Nona qualiter sup suspectam violenter
 et est qd. cxv. in ordine. fo. Cxxij.
 Decima qualiter est ferenda sup diffa-
 matam et suspectam. et est questio. cxvj.
 in ordine. folio. Cxxij.
 Undecima: qualiter sup confessam illam
 heresim sed non relapsam et penite-
 rem et est. cxvij. in ordine. fo. Cxxij.
 Duodecima: Qualiter sup confessam
 heresim et penitentem sed relapsam p-
 babiliter et est qd. cxvij. fo. Cxxv.
 Tredecima sup modum sententiam
 heresim confessam: sed impenitentem
 et tamen relapsam et est. cxix. questio
 in ordine. folio. Cxxvij.
 Decimaquarta super heresim confes-
 sam et relapsam et impenitentes et est
 xxx. in ordine. fo. Cxxvij.

Quindecima sup convictum et de-
 bentum omnia tamen negantem: et
 est in ordine. cxxi. qd. fo. Cxxvij.
 Decimasexta super convictum et fugi-
 titum vel se commuaciter absentem
 et est. cxxiij. in ordine. fo. Cxxix.
 Decimasextima super personam dela-
 tam ab alia malefica incinerata vel in-
 cineranda qualiter sit sententia
 et est. cxxiij. in ordine. fo. Cxxxi.
 Decima octava sup modum sententiam
 di maleficam malefica tollentem. In
 super etiam super maleficas obsti-
 ces et maleficos sagittarios. et est. cx-
 liij. in ordine. fo. Cxxxiij.
 Decimanona et ultima huius serie par-
 tis et. cxxy. totius super modos sen-
 tentiam maleficos quoscumque frivo-
 le aut etiam in se appellantes. folio
 Cxxvi.

Finis

Malleus Maleficarum.

Pars prima

Questio prima I

Operis huius prima pars incipit feliciter.

Questio. j.

Trum asse

tere maleficos esse sit adeo catholicū q̄ ei⁹ oppositū p̄tinaciter defendere oīno sit hereticum. Et arguit q̄

nō sit catholicū quicq̄ de his asserere. xxvj. q. v. cpi. Qui credit posse fieri aliam quam creaturā aut in melius deteriusve transmutari. aut in aliā speciem vel similitudinem transformari q̄ ab ipso omnium creatore. pagano et infideli derisorius est. Talia autē cum referunt fieri a maleficis ideo talia asserere nō est catholicum sed hereticū. Preterea nullus effectus maleficialis est in mundo Probat. Quia si eē opatōe demonū fieret. Sed asserere q̄ demones possint corporales transmutatōes aut impeditre aut efficere nō videt catholicū quia sic perimere possent totū mūdū. Preterea omnis alteratio corporalis puta circa infirmitates aut sanitates p̄curandas reducitur in motū locale. patet ex septimo physicorum. Quorum cūq̄ est mot⁹ celi. Sed demones motum celi variare non p̄t. Dionisi⁹ in epistola ad Policarpū. Quia hoc solius dei est. ergo videt q̄ nullā transmutationem ad min⁹ veram in corporib⁹ causare possunt. et q̄ necesse sit huiusmodi transmutatōes in aliquam causam occultā reducere. Preterea sicut opus dei est fortis q̄ opus dyaboli: ita et eius factura. Sed maleficiū si esset in mundo esset vtiq̄ opus dyaboli contra facturā dei. ergo sicut illicitū est asserere facturam sup̄sticiosam dyaboli excedere opus dei. ita illicitum est credere vt creature et opera dei in hominibus et iumentis valeant viciari et

operib⁹ dyaboli. Preterea id qd̄ subiacet virtuti corporali non habet virtutem imprimendi in corpora. Sed demones subdunt virtutibus stellarū quod patet ex eo. q̄ certi incantatores p̄stellatōes determinatas ad inuocandum demones obseruant. ergo non habent virtutem imprimendi aliquid in corpora. et sic multominus malefice. Itē demones non operant nisi per artem. Sed ars non potest dare verā formā. vnde in. c. de mineris dicit. Sciunt autē incantatores alehime species transmutari nō posse. Ergo et demones per artem operantes veras qualitates sanitat⁹ aut infirmitatis inducere non possunt. sed si vere sunt habent aliquā aliam causam occultā absq̄ opere demonū et maleficorum. Sed p̄tra in decre. xxiiij. q. j. si p̄fortiaris atq̄ maleficas artes nōnunt. q̄ occulto iussu dei iudicio p̄mittente et dyabolo p̄parante. loquit de impedimento maleficiali q̄ ad actus piugales trā p̄currere. s. maleficā. dyabolū et dei p̄missionem. Preterea fortis agere pōt in id qd̄ est min⁹ forte. S. vñ de monis est fortior virtute corporali iob. xl. Non est p̄as sup̄ terram que ei valeat p̄pari. qui creatus est vt neminē timeret. R̄nsio. Sic impugnandi sunt tres errores hereticales quib⁹ reprobat⁹ veritas patebit. Nam quidā iuxta doctrinam. s. Tho. in. iij. di. xxiij. vbi tractat de impedimento maleficiali conati sūt asserere maleficiū nihil esse in mundo nisi in opinione hominū que naturales effectus quorū cause sunt occulte maleficijs imputabant. Alij qui maleficos p̄cedunt sed ad maleficiales effectus illos tantūmodo imaginariē et fantastice p̄currere asserūt. Tercij qui effectus maleficiales oīno dicunt esse fantasticos et imaginarios. licet demō cū malefica realiter concurrat. Non errores sic declarant et reprobant. Nā p̄m

in op̄m

oīno de heresi notant per doctores in
liij. p̄fata di. p̄cipue per sanctū Tho. in
tiij. ar. et in corpore. q. dicens illā opini-
onem esse oīno cōtra auctoritates san-
ctorū et procedere ex radice infidelitatis.
Quī ubi aūctas scripture sacre dicit q̄
demonēs habēt potestātē sup̄ia corpa-
lia et sup̄ia imaginatiōes hoīm qm̄ a dō
p̄mittunt. ut ex multis scripture sacre
passib⁹ notat. Ideo illi q̄ dicūt malefi-
ciū nihil eē in mūdo nisi in estimatiōe
hoīm. Et iā nō credūt eē demonēs nisi
in estimatiōe vulgi tñ. ut terrores q̄s
hō sibi p̄ se facit ex sua estimatiōe impu-
tet demoni. Et q̄ etiā ex imaginatiōe
vehemēt aliq̄ figure appent i sensu ta-
les q̄les hō cogitat q̄ et tūc credunt de-
monēs videri dicam⁹ vel etiā malefici.
Et qm̄ hec vera fides repudiat p̄ quaz
anglos de celo cecidisse et demonēs eē
credim⁹. Iō et fatemur ip̄os ex subtili-
tate sue nature multa posse q̄ nos non
possum⁹. Et illi q̄ eos ad talia faciēda
inducūt malefici vocant. Et ibi. Quia
dō infidelitas i baptizato heres noīat
iō tales dō heresi rephendunt. Alij duo
errores demonēs et eorū naturālē potē-
tiā nō negātes s̄ inter se q̄ ad effectum
maleficiālē et ip̄am maleficiā dissidētes
inq̄tum vn⁹ p̄cedit maleficiā reali coo-
perati ad effectū nō tñ verū s̄ fantasti-
cū. Illi dō p̄ s̄iluz effectū realē in leso
p̄cedēs s̄ maleficiā fantastice putat co-
opari. Fundamentū erroris ex duob⁹
passib⁹ canonū. q̄ habent. xxvj. q. v. epi.
sumpserūt. ubi p̄ rephendunt mulieres
q̄ credūt se cū dyana vel herodiana no-
curnis hortis eq̄tare. Inspiciat ibi ca-
non. Et q̄ sepe fantastice et imaginarie
talitā solūmodo fiūt. Ideo et illi errātes
dō omnib⁹ alijs effectib⁹ itā fieri indicāt.
Scōs. Quia ibi continetur q̄ qui cre-
dit vel assertit posse fieri aliquā creatu-
ram aut in meli⁹ deteriusve immutari
aut trāsformari in aliā speciē vel siliū

ātinem q̄ a deo omnīū creatore. infide-
lis est et pagano deterius. Vnde pro-
pter hoc quod ibi dicit deteriusve im-
mutari dicunt illum effectum non esse
realem in maleficiato sed tantummo-
do fantasticū. Sed q̄ hi errores here-
sim sapiant et contra sanū intellectum
canonis militant. ostendit p̄mo tam
per legem diuinā q̄ etiā ecclesiasti-
cam et ciuile. et hoc in generali. demū
in speciali verba canonis exprimendo
licet etiā in sequenti questione clari⁹
hoc deducet. Nam lex diuina in ple-
risq̄ locis p̄cipit maleficas non solū
esse vitandas: sed etiā occidendas. cu-
iusmodi penas non imponderet si non
veraciter et ad reales effectus et lesio-
nes cū demonibus cōcurrerēt. Quors
em̄ corporalis non infligit sine corpo-
rali et graui peccato licet aliud de mor-
te aīne que ex fantastica illusione. seu
etiā tentatiōe oīri pōt. Hec est senten-
tia sancti Tho. in. ij. di. vij. in questione
An vti auxilio demonū sit maluz. Ad
Dent. xviij. p̄cipit om̄s maleficos et
incantatores interfici. Leuit. etiā. xij.
dicit. Anima que declinauerit ad ma-
gos et ad ariolos et fornicata fuerit in
eis ponā faciē meā p̄ra eā et interficiā
eā de medio ppli mei. Et itez. xxi. Vir
vel mulier in quib⁹ phitonice vel diui-
nus spūs fuerit moriat lapidib⁹ obau-
ent eos. Et dicunt phitones in q̄b⁹ de-
mon operat miros effectus. Preterea
hec sunt q̄ p̄pter hoc p̄ctm̄ ochozias in
firm⁹ mortu⁹ fuit. iij. Regū. i. et saul. i.
Paralip. x. Diuinorū deniq̄ eloquiorū
tractatores qd aliud in eorū scriptis sup̄
ij. di. vij. et. viij. tradiderūt de potestate
demonū et magicis artibus eorū scri-
pta inspiciant cuiuscūq̄ doctoris sup̄
ij. li. sent. et inueniet nullo discrepante
magos et maleficos v̄ute demonū p̄-
mittēte deo miros effect⁹ non fantasti-
cos posse p̄ducē. Taceo de varijs alijs

locis in quibus sanctus theodorus diffuse huiusmodi operibus tractat ut in summa contra gentes. li. iij. c. j. z. ij. in prima parte. q. cxliij. ar. iij. Et in secunda secunde. qd. xcij. z. xliij. Inspiciant denique postillatores et glossatores de magis pharaonis Exo. vii. Inspiciant et dicta Augustini. xviij. de ciuitate dei. ca. xviij. Et in secundo de doctrina christiana. Similiter aliorum doctorum quibus omni- bus contradicere valde absurdum est nec a vicio heresis excusari potest immo in iure hereticus censetur quicumque errat in expositione sacre scripture. cxliij. q. j. heresis. Et quicumque aliter sentit de his que fides percipit quam romana tenet ecclesia. c. z. q. Nec est fides que denique contra sanum intellectum canonis militat ostendit per legem ecclesiasticam. Nam et canonum doctores super ca. Si perfortiaras et maleficas artes. cxliij. q. j. z. et de frigidis et maleficiatis. quod aliud pretendunt nisi de maleficali impedimento circa actus singulares declarare quod dirimit tractum aut habet dum misionem. Vicit enim sicut et Theodorus in liij. vbi supra. quod si maleficiu supueniat misionis an carnale copula. tunc si est perpetuum impedit et dirimit misionem tractum. cuiusmodi finis non daret super illos oritur et fantastica effectus ut de se patet. Videat Hostiensis in summa copiosa. similiter Gotfridus et Ray. qui etiam nullibi legunt difficultasse. An talis effectus possit censeretur imaginari et non realis. si hoc tanquam se notum relinquant. Et quod possit censeretur perpetuus vel temporalis declarant si per triennium duraret nec dubitabant an imaginarie per maleficam seu illusorie intrmitteretur. Sed quod vere et realiter potest talis defectus percurrere prout demonis. propter pactum cum eo initum. vel etiam per ipsum demones absque malefica. Iam rarissime fiat in ecclesia vbi sacrum misionis merito riu existit. si quod inter infideles habet peringat hoc est quod iusto titulo illos possidere se cernit ut per de palude in suo agro re-

citatur de sponso qui desponsauerat idolum et nihilominus pertraxerat cum quadam iun- cula. quam tamen cognoscere non propter dyabo- lum qui semper se in corpore assumpto inter- posuerat. cum tamen in ecclesia dyabolus co- nat potius per maleficas propter suum lu- crum in perditionem animarum tales effectus intro- mittere. et qualiter hoc facere potest et quibus medijs inferi declarabit. vbi de se- ptem modis nocendi hominibus per psiles ef- fecit tractabit. Ex alijs etiam questionibus quas theologi et canoniste circa hanc materiam mouent hoc idem patet. discuti- tes quod possit tolli et enlicitu sit per alios maleficiu tollere et quod si malefica mor- tua sit per quas maleficiu est immissum. De quo casu Gotfridus in sua summa me- tionem facit de quibus in questionibus tercie partis parebit. Cur denique tam diligenter canoniste varias penas promulgassent distinguendo de occulto et manifesto pec- cato maleficorum seu potius diuinatoz cum noxia supstitio varias habeat species ut si notoriu sit eucharistia denegetur. Si oc- cultu penia. xl. dierum. de pse. di. ij. per dile- ctione. Item si clericus qui deponetur et in monasterio detrudetur. Si laycus excoicandus. xxvj. q. v. No. 03. Item quod ta- les infames debeant censeretur et quod ad eos concurrunt imo nec ad accusaciones de- bet admitti. ij. q. viij. quisquis nec. Sz et per legem ciuilem hoc idem ostenditur. Nam Azon in summa super. ix. li- bro Codicis Rubrica de maleficiis. l. post corneliam. de sicarijs et homici- dis dicit. Sciendum quod omnes illi quos vulgos maleficos vocat et etiam illi qui autem diuinandi sciunt patiunt capita- lem penam. ut. l. nemo. C. de maleficiis. Item inferunt penam. l. culpa. l. nullus. Ne enim leges his verbis vtunt. Nemi- ni permittitur diuinare alioquin sup- plicium capitis gladio ultore feret per- stratus et subdit. Sunt et alij qui arte ma- gica vite innocentium insidiant animos

mulierū ad libidinē flectūt. et hī bestijs obijciunt vt eo. C. l. multi. Decernunt etiā leges q̄ ad eorū accusatōnem quilibet admittat sicut et canon. in ca. in fauorem fidei. libro. vi. de here. Vñ subditur ibidem. Ad hanc accusatōez qui liber admittit quasi in crimine lese maiestatis. Ipsam em̄ propemodum pulsant maiestatem diuinā. Item q̄ questionib⁹ ad interrogandū subijciat subdit. Et quilibet nulla dignitate obstante questionē subijciat et qui conuincitur vel si detegat facinorū sit ecclē de dictis vngulisq̄ sulcantib⁹ latera perforat penas dignas suo facinori vt eo. C. l. si ex. rē. Nota q̄ olim duplici pena talis plectebant. capitis et vngulis ad dilaceratōnem corporis seu ad denotandum bestijs obijciendo. Jam autē cremant forte propter semineū sexū. Itē prohibent participatōez. Vnde subditur. sed nec permittant tales ad limen alterius accedere alioquin concrematur bona. nec aliquis d̄ eos suscipe vel consulere alioquin deponant in infamiam et omnia bona publicant. Hic nota tur pena exilij cum amissione omniū bonorū qui tales consuliūt aut suscipiunt. Has penas vbi predicatorēs populis et rectorib⁹ terrarū publicant. plus aduers⁹ maleficas q̄ ex alijs scripturaz allegatōnibus marcescūt. Preterea et p̄ leges commendant qui eorū maleficijs obstant. Vnde vbi supra. l. eorum. Alij autē qui faciunt id ne labores hominū ventorū grandinisq̄ lapidatione steruant. non pena: sed p̄mio digni sunt. Qualiter autē sit lictum talia impedire inferius patebit vt pri⁹ tractus est. Omnia autē hec negare aut frivole illis resistere quomōdō potest scrupulo heretice prauitatis carere. Iudicet vnusquisq̄ nisi fortassis eum ignorantia excusabit. s̄ cuiusmodi ignorantia excuset statim inferi⁹ patebit. Conclus

dendo ex om̄ibus p̄missis catholicas et verissimā assertōez q̄ malefici sunt qui demonū auxilio ppter pactū cū eis intum maleficiales reales effect⁹ p̄mittēte deo pcurare p̄nt nō excludendo qui et p̄stigiosos effect⁹ et fantasticos etiā p̄ media p̄stigiosa pducere valeāt. S̄ quia p̄sens speculatio sup̄ maleficiales effectus versat qui plurimum ab alijs differūt. ideo p̄ hoc nihil ad p̄positum. cum tales potius sorilegi vel incantatores dicunt q̄ malefici. Demus quia fundamentū sui erroris capiūt ex verbis canonis precipue duo vltimi errores nō loquendo de primo qui seipsuz p̄demnat dum nimis contra veritates scripture exorbitat. Ideo ad sanum intellectū canonis est procedendū. et primo contra primū errorem dicentē mediū esse fantasticū s̄ extrema esse realia Vbi notandū q̄ dum quorūdam sūt spēs capitales in genere superstitiōis q̄s recitare causa breuitatis nō expedit. tū q̄ clare recitant ab ysidoro. viij. etimo. et scda scde per sanctū Thō. qd. xcij. tū etiā quia inferi⁹ vbi de gravitate huius heresis tractabitur de ipsis mēto erit. et hoc questione vltima hui⁹ prime ptis. Et species sub qua h̄mōi mulieres continent vocat species phitonuz in quib⁹ demon vel loquitur vel mira opat. Et est sepius prima i ordie. Species autē sub qua malefici continentur vocat species maleficorū. Et q̄ inter se plurimuz distant. nec oportet q̄ qui in vna specie laborat q̄ etiā sub alijs p̄hendat. Ideo sicut canon de illis mulierculis mentionē facit et nō de maleficis. ita false canonē interpretat q̄ h̄mōi imaginarias deductōnes corporuz ad totū genus superstitionis et om̄es species ei⁹ reducere velint vt sic ille mulieres imaginarie solū ita et oēs malefice trāfferant. et p̄ampli⁹ canones falsificat q̄ ex illo arguē vellet maleficā solūmō

Imaginarie ad effectū maleficialē egritudinis vel morbi pcurere. Preterea tales sic errātes pamplic⁹ reprehenduntur dū extremā cōcedūt realia. s. demones opantē z effectū morbi realē. mediū aut instrumentū. s. psonā maleficā dicūt fantastice cōcurrere cū tū mediū semp naturā picipat extremoz. Nec valz si dicat q etia fantasia sit quid reale qz si cur fantasia vt talis nil pōt efficere nec concurrere ad demonis opationē nisi per pactū initū cū demone in quo pacto malefica se totā obtulit et astringit dyabolo vere z realiter z non fantastice z imaginarie. solū ita etia opozet q cooperet dyabolo vere z copalit. Nā z ad hoc sunt omia maleficoz opa vbi semper aut per pactū aut per viū. aut per locutionē seu per alienius maleficij instrumenti repositi sub limite domus opatione sua maleficia exercent. put in sequenti questioe patebit. Preterea si quis verba cano. diligēt inspiciet considerabit qtuor que pdicatores z sacerdotes p ecclesias sibi cōmissas omi cū instantia populo pdicare debent. s. q extra vnū deū nemo arbitret aliquid esse numinis vel diuinitatis. Scdo q cū dyana vel herodiade equitare est cū dyabolo qui se ita fingit nominat trāsmearē. Tercio q talis eqtatura sit tūc fantastice. quando dyabol⁹ mentē p infidelitatē sibi subiectaz agit taliter vt ea q solo spiritu fiant. corporaliter fieri credunt. Quarto q talis dñe habeāt in omibus obedire. Vnde ad maleficiales actus hec verba extendere est absurdum. cū sint diuerse species. An autē malefici etiam localiter transferant in sua specie supstitōis vlt solum imaginarie sicut phitones. tractabit de illo in capitulis scdo pris capitulo tercio q vtroq modo. Et sic secundus error cum primo eliditur quoad fundamentū z sanū intellectum ca-

nonis. Tercius insup qui ex verbis canonis effectū maleficialē asserit fantastici ex verbis canonis etiā elidit. Nā in eo q dicit q credit posse fieri aliquaz creaturā aut in melius deteriusue trās mutati aut in aliā speciem vel similitudinē transformari qz ab ipso omnium creatore zc. infideli deterior ē. Ne tres partes si nude intelligant sunt ptra pcessum scripture z determinatōnez doctoz. Nam posse fieri aliqz creaturas a maleficis vtpote vera animalia imfecta. inspiciat sequēs canon. nec mirū post allegatū canonē. epi. quid Augus. determinat de magis pharaonis qvirgas in serpentes vterunt inspicatur glo. sup illud Exod. viij. Vocauit pharao sapientes. inspiciat z alta glo. strabi q demones discurrūt p mūdū qn p incantatōez malefici p eos aliqd efficere conant z colligūt diuerfa semina. z ex eoz adaptōne pū pūpe diuerse spēs inspiciat z Alb. in de alalib⁹. inspiciat z. s. Tho. j. p. q. c. xliij. ar. liij. Quoz dicta breuitatē obmittunt. solū h sup est vt intelligat ibi fieri pcreari. Scdm etiā q in meli⁹ deteriusue valeat transformari intelligat solūmodo a deo auctoritate z ad correctōez seu etiā punctionē. sept⁹ tū ista misterio demonū exercent. Et sicut de p dī. dñs pcutit z ipse medet. z ego occidā z ego vtnē faciā Ita de scdo dī imissionē p anglos malos vt supra tactum ē. In p̄fato deniqz ca. nec mirū inspiciat vba aug. q dicūt malefici z cuiusmōi eoz opatōnes qn boib⁹ mēdū n solū infirmitates s̄ et morē infert. Tercū ē sane intelligē expectat cū moderni malefici septimo ppe demonū trāsformāt i lupos z alias bestias. Sz canō loq̄t de reali trāsformatōe z cēntiali z n de p̄stigiosa q sept⁹ fit. d q ēt Aug. xviij. de ci. det. c. xvij. multa refert vt de famosissima magacircēs. z d socijs dyomedis z de p̄e p̄stānj. De q

materia in cap. scde ptis patebit. Et an
sp sunt pntes vel abntes malefici et an
illa forma dyabol^a assumat vel ipse ho
p se videat talis ca. vj. z. vij.

Ed qz scda ps qonis dicit qz bis
oppositu asserit pticinat sit here
ticu. Querit. an ites debeant hri
tanqz manifeste dephensi i heretica pra
uitate. vel solu vt de heresi vehemeter
suspecti. Et vt qz p mo. na beru. in glo.
ordinaria in. c. ad abolenda. §. pnti. z. v.
dephensi. ex o here. Pnti nibilomin⁹
ordinatioe sancim⁹ vt qz manifeste
fuerit in heresi dephensi et. declarat qz
trib⁹ modis qs censet manifeste deph⁹
sus. facti viz evidetia. puta qz publice
pdicat hsum vel legitima pbatoe p te
stes. vt ex sua pfessione. Et qz tales publi
ce pdicat seu tem et pfata oia se oppo
nunt asseretes maleficas si et. aut qz nul
lo mo valeat hoib⁹ nocet. id tanqz mani
feste dephensi in tali prauitate sub hac
distinctoe ptinent. Ad eundem et sensuz
e etisdem beru. gl. in. c. excoicam⁹. scdo
sup vbo dephensi publice. Ad idem et
am facit. c. sup. qbusda. ex de v. sig. In
spiciat ibidem lector. c. z replet veritates
Sz ptra. qz h nimis duru vi. tu ppe
na anera qz notat in. c. ad abolenda. §.
pnti. ex de here. vbi in clerico ponit de
gradatio. z qz seculari relinuat arbitrio
ptatis seculari aduersione debita pu
niscnd⁹. tu etia ppter ignorantia z multi
tudinē eoz qz culpabil⁹ i tali errore cer
nit. Et ex multitudie tali rigor iusticie
est tpan⁹. di. xl. vt pstitueret. Rn. Cuz
nra sit intentio potius a vicio heresis
hmōi pdicatores p posse excusare qz i
cusare cu vt di ex de psump. c. lras. §. q
circa. mandam⁹ qten⁹ cu ppter sola su
spitoez qzuis vehementer nolum⁹ illuz
de tam graui crimie pdenari et. vbi gl.
sup ver. pdenari. Procedi ptra tales
sic vehementer suspectu: h no dz ppte
rea pdenari. nisi assit vt ibides decla

ratur violenta suspitio. attamen qz su
spitio uem excludere nō possumus. et
hoc propter friuolas eorum assertones
contra fidei veritatem. Et cum hoc tri
plex sit suspitio. leuis vehemens. z vio
lenta. de quibus in ca. accusatus. et ca.
cum cotumacia. li. vj. de here. z p nota
ta p archidiaconum z Joh. andre sup
ca. ccusatus z verbo vehemens. z de p
sump. ca. literas. De violēta etia loquit
tur canon. dis. xxiij. quorundaz. Ibo
querendu cuiusmodi suspitoni talis p
dicās subiacet. Et quidem cu talia do
gmatisates nō equaliter se ad hmōi er
rores habere noscunt. eo qz aliq ex sim
plici ignorantia iuris diuini. aliquid eti
am sufficiēter informari adhuc fluciu
ant facillado z plene assentire nolunt.
z cum error in mēte hereticum non fa
ciar nisi assit pertinacia volūtat. opor
tet etiam dicere qz ad suspitionem sup
crimen heresis non se equaliter habe
ant. Altramen quia per ignorantia pu
tant se posse enadere. Aduertant pau
lulum qz graniter peccat quis ex huius
modi ignorantia delinquit. Nam licz
multiplex sit ignorantia. tamen in re
ctoym animarum ignorantia quecu
qz sit. non potest dici ignorantia inuinc
ibilis seu ignorantia particularis fm
philosophos que a iuristis z theologis
dicitur facti. Sed censetur in eis igno
rantia vniuersalis que est ignorantia
iuris diuini. quia est eorum que quis
de iure ex lege diuina scire tenetur di
stinct. xliij. Nicolans papa. Dispen
satio celestis seminis nobis iniuncta est.
De si nō asperferimus. De si tacueri
mus. Tinent em habere scientiam sa
cre scripture distin. xxxvj. p totum. Et
ad hoc ad subdito p animas informan
das eadem distin. capi. ij. §. ecce. z. §. si
quis vult. licet fm Ray. Hostie. Tho.
non requiratur qz habeat scientia emi
nentem. sed qz habeat ppetentes id est

sufficientē ad suū officiū exequendū.
 Tamen pro eorū aliquāli consolatione dummodo damna precedentia lucris sequentib⁹ deinceps recompensant est eis ad vertendū. Hec ignorantia turis licet dicat interdū affectata crassa et supina. Dicit tamen affectata idē voluntaria dupliciter. Quia interdū cum scientia intensionis. Interdū cum ignorantia tensionis. Prima licet in nullo excusat sed damnat. De qua Psal. noluit intelligere ut bene ageret. Secunda tamen diminuit voluntarium: ita et peccatum. Quia fit quando quis tenet aliquid scire sed nescit quod teneatur. Que etiā fuit in Paulo. i. Timo. i. Misericordiā psecutus sum: quia ignorans feci in incredulitate. Qui tamen dicit affectata indirecte. quia propter alias occupationes negligit addiscere ea que scire tenet. nec vult laborare in studio ad sciendū illa et excusat nō a toto: sed a tanto. Et etiā in tra Ambrosium super illud Roma. ii. An ignoras quod benignitas dei ad penitentiam te adducit. dicit Gravissime peccas si ignoras gravissime. id est valde periculose. Ideo p̄sertim tam in tempib⁹ ad succurrendū animarū periculis omnē ignorantia repellam⁹ et durissimum iudicium quod nobis imminet super districtā rationē et talentū nobis creditū semp̄ pre oculis habeamus ne ipsa ignorantia etiam in nobis noceat crassa vel supina per metaphorā hoīs crassi vel supini qui nō videt etiā ea quā corā ipso sunt. Dicit em̄ cancellari⁹ in florib⁹ regularū moralium. et in scda regula. quod culpabilis ignorantia turis divini nō cadit in facientem quod in se ē. Rō est. Quia spūssanc⁹ talē hoīem de necessarijs ad salutē quā vires ei⁹ excipiūt docere immediate patet est. Ad primū argumentū solutio p̄ p̄sentū intellectū canonis. Ad scdm̄ dicit Pet. de tharā. pimeret viq⁹ ex magna

sua invidia quā aduersus hoīes agitāt. si a deo pmitteret. quod autē deus pmitit sibi aliquarū aliquid nō. hoc cedit in maiore ipsi dyaboli p̄meliam et displicentiam quod de⁹ in omnibus vrit eo p̄ra suā voluntatem ad manifestatōez glorie sue. Ad terciū dicit quod alie rationēz egritudinis aut alterius effectus maleficialis aliq⁹ motus localis inq̄tum demon per maleficam colligit determinata actiua que vitz ledere possunt et apponit detentia passivis ad inferendū dolorem vel nocumentū aut actū aliquem spurcissimū. Et si querit an mor⁹ ille rerū a demone localis reducat in motū celestēz. Dicendū est quod non. Quia non mouetur ex virtute naturali: sed mouent⁹ ex obediētia naturali quā subijciunt virtuti demonis qui habet hoc ex virtute nature sue quod potest supra corpora. Pōt dico non: quod possit influere rebus materialibus aliquā formā vel substantialē vel accidentalem absq⁹ amiculo alterius rei naturalis. Sed quia potest deo p̄mittente res localiter mouere et ex rebus p̄incis dolorē vel aliquam qualitatē pducere. Vnde effectus maleficialis non subijcit motū celsū nec ipse demon licet res ille et instrumenta subijctant. Ad quartū dicendū. Opus dei pōt ope dyaboli viciari. put ad p̄sent loq̄mur de effectū malificali. S3 quod B nō pōt nisi divina p̄missione. id nō sequitur quod dyabol⁹ sit deo fortior. demū quod nō viciat opa dei per violētiam cū sic etiāz destrūē posset. Ad q̄ntū simplt notū ē quod corpora celestia nō hnt v̄tutē imp̄mendī i demones cū nihil agat vltra suā virtutē. h̄ quod a magi aduocati s̄ certa p̄stellatōe veniūt duplici ex cā h̄ facē vidēt. Primo quia sciūt v̄tutē illi⁹ p̄stellatōnis innare ad effectū quē magi optāt. Secundo faciūt ut hoīes inducāt ad venerādū aliq⁹ numē i stell. ex quā veneratōe et an r̄pā r̄it⁹ ydolatrie p̄cessit. Ad vlti-

nū q̄tū ad terminos argumētī sup añ
rū alchīmīcū. dñm fm scrip̄ Tho. in. ij.
di. vij. in solone vni⁹ argumētī. vbi de-
clarat de v̄tute demonū i opando. Q̄
l̄ q̄daz foze subales p artē induci pos-
sint v̄tute natural' agent' vt qñ foza i g-
nis inducit p artē i lignū h tñ nō p̄r fie-
ri v̄t eo q̄ ars nō p̄r iuenire sp̄ seu plū-
gere p̄p̄ia actiua p̄p̄is passiuis pōt tñ
facē aliqd sile z sic alchīmiste faciūt ali-
qd sile auro q̄tū ad accidētis exteriora
h tñ nō faciūt v̄t auri. q̄ foza subalis
auri nō ē p calozē ignis q̄ v̄tunt alchī-
miste h p calozē solis i loco determina-
to vbi v̄iget v̄tus mineralis. et idō tale
aurū nō h̄ opatōez p̄tēz spēm z sile ē
de alijs eoz opatōib⁹. Ad p̄p̄strū. De-
mones opant p artē circa effect⁹ male-
ficiales z iō absq̄ amīnicō alteri⁹ agē-
tis nullā formā subalē vel accidētalem
inducē p̄t z q̄ nō dicim⁹ q̄ maleficia i-
ferat p̄tēz absq̄ amīnicō alteri⁹ agent'
iō etiā cū tali amīnicō p̄r veras q̄lita-
tes egritudis aut alteri⁹ passiōis indu-
cere. h̄ q̄lter h̄ amīnicō seu amīnistrā-
tionis iustoz h̄nt ad effectū maleficia-
lem cū demonib⁹ concurrere vel nō pa-
rebit per sequentia.

Questio secunda:

N catholicū sit

asserē q̄ ad effectū maleficia-
lē sp̄ h̄eat demon cū malefico
p̄currē vel q̄ vñ sine altero vt demō si-
ne malefico vel ecōuerso talē effectum
possit pducere. Et arguit p̄ q̄ demō si-
ne malefico. Aug. in li. lxxxiij. q. Dia q̄
visibil' fuit etiā p inferiores p̄tātis ae-
ris fieri posse credūt. S̄z oia nocumē-
ta corpalia nō sūt inuisibilia h̄ p̄t⁹ sen-
sibilia. igit̄ etiā a demonib⁹ fieri p̄t:
Præterea ex scripturā nocumēta iob il-
lata vbi ignis de celis cecidit z familiā
cū gregib⁹ pecoz vno impetu cōsum-
psit z turbo demū deijcēs liberos occi-

dit demō p se absq̄ maleficō cōcurrente
tñmō diuina pmissiōe opat⁹. g. a fili
in alijs q̄ maleficis ascribunt. parz z de
vij. virisare v̄ginis q̄s demon occidit.
Præterea q̄cqd pōt v̄tus inferior absq̄
amīniculo v̄tut' superioris pōt z v̄t⁹ su-
perior absq̄ amīniculo v̄tutis inferioris.
S̄z v̄tus inferior pōt cōcitare grā-
dines z inducere infirmitates absq̄ au-
xilīo v̄tutis superioris. Dicit em̄ albert⁹
de p̄p̄ietatib⁹ rerū q̄ salua putrefacta
certis modis vt ibidē ponit si piecta fu-
erit in fontē mirabiles p̄citabit in aere
tempestates. Præterea si dicatur. q̄ de-
mon v̄tū maleficō nō p̄tē indigenti-
am h̄ p̄tē eius quā querit p̄ditionem
Contra Aristō. iij. ethicorū. Malicia ē
voluntariū. qd̄ pbat p hoc q̄ null⁹ opa-
tur iniuste voluntarie nō velle iniustum
esse. z voluntarie stuprantes nō velle in-
continentē cē. z p hoc etiā legislatores
punitūt malos q̄li voluntarie mala ope-
rantes. Demon ḡ si opat p maleficam
operat tanq̄ p infirm. z cū infirm de-
pendet ad voluntatē p̄ncipalis agent'
z nō voluntarie agit si cōcurrat nō erit
ei actio imputāda nec p p̄ns punitēda.
S̄z p̄tra q̄ nihil possit efficere in inferi-
orib⁹ absq̄ maleficis. Primo de gene-
ratōne. Om̄is actio est p̄ tractū. Et q̄
nō est aliqd̄ tractus demonis ad corpa
cū nihil h̄eat cum eis cōe. g. v̄tū aliqd̄ in-
strumētō illi influēdo v̄tū ledendi p̄
tractū. Iuxta h̄ etiā q̄ maleficia pos-
sint fieri absq̄ ope demonū. pbat p te-
xtum z glo. ad Galat̄. iij. D̄ insensate
gallate quis vos fascināuit veritati nō
obedire. glo. quidam habent oculos
v̄tentes quī solo aspectu inficiūt allos
z maxime p̄ueros. Est ad hoc etiā aut̄
cen. vi. naturalium. li. iij. ca. vlti. ita di-
cens. Multotiens aut̄ aia opat in cor-
pore alieno sicut in p̄p̄io quemadmo-
dum est opus oculi fascinātis z estima-
tionis opantis. Et eandem sententias

Questio secunda

V

etiā ponit Agazel li. v. suo physicoz
ca. ix. Putat etiā Auicenna licet nō re-
neat in illo qd vtus imaginatiua etiā
absqz visu possit extranea corpa imu-
tare. vbi nimis extendit virtutē imagi-
natiua. et capim⁹ hic virtutē imaginati-
uam nō inq̄tum distinguit contra ali-
as virtutes sensitivas interiores vt est
sensus communis et fantasia et estima-
tio. sed inq̄tum includit om̄s illas vir-
tutes interiores. Sed bene verū qd tal⁹
vtus imaginatiua pōt trāsmutare cor-
pus p̄iunctum. scilicet illud in quo est
sicut homo potest ambulare supra tra-
bem qd est in medio vie. Si vō posita
fuerit super aquā pfundam non aude-
bit ambulare super eaz. eo qd imagina-
bitur in eius anima forma cadendi ve-
hementer impressa cui obedit materia
eius et virtus membrorū eius et nō obe-
diunt eius cōtrario. s. ad directe ambu-
landum. In hoc ergo puenit hec imu-
tatio cum oculo fascinantis inq̄tum
imutat corpus p̄p̄iū primo s. non cor-
pus alienū de q̄ imutatioe itaz loq̄mur.
Preterea si dicat qd talis imutatio cau-
sat a corpe viuo mediante aia in aliud
corp⁹ viuu. Contra. qz ad p̄tiam inter-
sectoris manat sanguis ex vulneribus
occulsi qd etiā absqz virtute aie corpa p̄t
mirabiles effectus pducere. Item ho-
mō viuens et ppe cadauer hominis occulsi
transiens etiā nō sentiēdo illud adhuc
terrore pcutit. Preterea sic res naturales
h̄nt quasda virtutes occultas quaz ra-
tio ab hoīe assignari nō pōt. sic qd ada-
mas trahit feruū et multa qd Aug. enu-
merat. xx. de ci. dei. Ita mulieres ad i-
mutatōes faciendas in corpib⁹ aliēis
certis reb⁹ vti p̄t. absqz auxilio demo-
num que etiā nostrā rōnem excedunt.
Et qz excedūt non debem⁹ p̄pterea de-
monib⁹ quasi ex maleficiis in simul cō-
uersantes ascribere. Preterea malefici
certis vtiunt imaginib⁹ et reb⁹ instrumē

talib⁹ quas interdūz ponūt sub limine
ostij dom⁹ aut ad certa loca. vbi pecu-
des pueniūt aut etiā hoīes qd maleficiā-
tur et interdū moriunt. S. qz b̄mōi ef-
fect⁹ p̄t evenire ex imaginib⁹ illis inq̄-
tum h̄nt quasda influētias a corpib⁹ ce-
lestib⁹ recepras. pbat. Naz sicut corpa
naturalia subdunt corpib⁹ celestibus.
ita et artificialia. Sed corpa naturalia
p̄t recipere q̄sda virtutes occultas. qd rē.
et artificialia. vñ videt qd eoz opa possēt
p tales imp̄ssiones praticari et nō per
demonēs. Preterea si da miracla p̄t
fieri ex p̄tate nature in eo qd opat. ita et
mirāda et stupēda opa ex vtute nature
pbat. Nā greg. dicit. ij. dyalo. Sancti
miracula faciunt aliq̄ ex p̄ce. aliq̄ ex
p̄tate. exemplū dat de vtroqz. Petrus
orādo suscitauit thabitā mortuā. Ana-
niā et saphirā mentiētes mortū increpā-
do tradidit absqz p̄ce. ergo et hō p virtu-
tem aie sue poterit materiā corporales
in altero etiā trāsmutare seu imutare
de sanitate in infirmitatē et econuerso.
Preterea corp⁹ humanū est nobili⁹ qd
alia corpa inferiora. s. ppter app̄hensio-
nem aie hūane imutat corp⁹ humanū
ad calozē et frigus vtz in irascētib⁹ et ti-
mentib⁹. imo etiā hec imutatio p̄tin-
git q̄qz vsqz ad egritudinē et mortē. qd
multomag⁹ pōt sua vtute materiā cor-
poralē imutare. S. p̄tra ē. Suba spūa-
lis nō pōt imp̄primere aliquā formā nī
si am̄iniculo alteri⁹ agent⁹ vt supra ta-
ctū est. vñ et aug. in p̄fato li. Nō est pu-
tandū istis trāsgressorib⁹ agelis ad nu-
tū seruire hāc visibilitū rerū materiāz. s.
solī deo. ergo multominus hō ex pote-
state naturali efficere pōt effect⁹ male-
ficiales. Nō videndo qz nō desunt erran-
tes in hac materia maleficas excusan-
tes et demones tantummodo aut icul-
pantes aut qbusda naturalib⁹ trāsmu-
tatōnib⁹ eaz facta ascribētes. Ideo ho-
rū falsitas oñdit primo per descriptio

nem maleficorum. De qua ysa. viij. ethi-
mo. c. ix. Malefici dicuntur ob facinorū
magnitudinē. s. mala p̄ cūctis malefa-
ctorib⁹ efficiētia. vii. subdit. hi elemen-
ta p̄cutiunt opere. s. demonuz ad gran-
dines et tempestates p̄trādas. Itēz di-
cit. Mentes hominū turbāt intellige
ad amentia odii et amorē inordinatū
Item subdit. Nec sine villo veneni hau-
stu violentia tantū carminis aias inte-
rimūt. Ad idem. xxvj. q. v. c. nec mirū.
et sunt verba Aug. in de ciui. dei. vbi de
clarat q̄ dicunt magi et malefici. Ma-
gi sunt q̄ vulgo dicunt malefici et ob fa-
cinoz magnitudinē sic nuncupant. hi
sunt q̄ p̄missu dei elemēta p̄cutiūt. ho-
minū turbāt mentes min⁹ p̄sidentūz
in dō ac sine villo veneni hauſtu violē-
tia tantū carminis interimūt homies.
Dñ et Lucan⁹. Mens hauſti nulla sa-
nie polluta veneni incantata perit de-
monib⁹ em accitis audent ventilare et
quousq̄ suos p̄imāt malis artibus ini-
micos. Ex quib⁹ p̄z q̄ in hmōl operib⁹
semp hāt demones cū maleficis p̄cur-
rere. Scdo qz cū quadruplices effect⁹
penales assignare possum⁹. s. misteria
les. noxiales. maleficiales et naturales
Et ministeriales dicunt q̄ misterio bo-
noz angeloz sicut noxiales malozum
spirituū imminunt. Moyses enī egi-
ptū in. x. plagis ministerio bonoz per-
cussit vbi magi in. ix. tantū per malos
spūs cōcurrūt et tridua pestes propter
peccatū dauid circa numeratōnez po-
puli p̄missum. et de. lxxij. milib⁹ homi-
nū vna nocte p̄stratis de exercitu Sen-
nacherib⁹ hic p̄ angelos dominū. s.
p̄ bonos dominū venerantes et cōgscē-
tes peracta fuerunt. Noxiales vō effe-
ctus cum in scripturis nominant. Im-
missiones per angelos malos fm̄ q̄s
populus ille in deserto sepe percussus
fuit. Et maleficiales effect⁹ dicunt qñ
demon p̄ maleficos et magos opat. si

chit et naturales q̄ ex influentijs corpo-
rū celestiu in istis inferiorib⁹ circa mor-
talitates sterilitates terraz et grandies
et his similib⁹ causant. Et inter hos ef-
fectus magna fit dila. ideo cū iob noxi
ali plaga fuit a demone p̄cussus et non
maleficiali ideo nihil ad p̄positum. Si
quis vō curios⁹ instaret sicut plerum
q̄ hec materia curiosas parit a malefi-
carū defensorib⁹ instācias. sp̄ in cortice
verboz aerem verberantes et medullā
veritatis nūq̄ penetrātes. Cur iob nō
maleficiali effectū p̄ demonē sicut noxi
ali p̄cussus fuit. His curiose etiam re-
sponderi pōt q̄ iob fuit p̄cussus a dy-
bolo solū. et nō mediante malefico vel
malefica. Quia hoc gen⁹ sup̄stitōis vī
nondū erat inuentū. vel si erat inuen-
tum. diuina tamē p̄uidētia voluit vt
potestas demonis mūdo ad precauē-
dum ei⁹ insidias p̄ dei gloria innotesce-
ret cū nihil nisi a deo p̄missus efficere
pōt. Et de tempe quidē quo primū ge-
nus sup̄stitutionis inuentū fuit. Et vico
primū gen⁹ quo ad demonū tuocatōez
nō quo ad purā ydolarriā. Dicit Vin-
centius in spec. hysto. allegans plures
doctores q̄ prim⁹ inuentor artis magi-
ce et mathemace fuit zoroastres qui dici-
tur fuisse Cham filius Noe. h fm̄ Au-
gustinus de ciui. dei. sol⁹ risit nascendo
et hoc nō nisi ope dyabolī. Hic etiā enī
esset rex superat⁹ est a Nino filio belī q̄
edificauit nininē. vel ampli⁹ sub q̄ ce-
pit regnū assyriorū tempe Abrae. Hic
etiā Ninus ob inordinatū amorē pa-
tris fecit fieri imaginem patri mortuo
ad quā quicūq̄ confugebant malefa-
ctores liberi erant ab omni punitione
debita. Et ex hoc ceperūt hoies imagi-
nes adorare vt deos. sed hoc p̄ primā
etate. qz sub illo tpe non erat ydolarria.
p̄pter recentē memoriā creatōis mū-
di. vt dicit. s. Tho. scda scde. q. xcij. ar.
iij. vel etiā incepta a Membreth. q̄ eos

gebat hoies ignem adorare. et sic in secunda etate incepit ydolatria. q̄ est p̄mū gen⁹ sup̄stitionis. sicut diuinatio secundū. et obseruantia terciū. Maleficū aut̄ ritus reducit ad scōm gen⁹ sup̄stitionis. s. ad diuinatōez que fit p̄ exp̄s fam demonū inuocatōez. cui⁹ etiā sunt tria genera. scilz nigromātia. planetariū seu poti⁹ mathematicū. et diuatio p̄ somnia. hec ideo posui vt pri⁹ lector intelligat noxias illas artes nō subito sed p̄cessu tempis fuisse ingentas nec absolum esse asserere maleficas tpe Job nō fuisse. Sicut em̄ p̄ incrementa temporū vt Grego. in moralibus dicit creuit sciētia sanctorū ita et noxie artes demoniorū. Et sicut iam repleta est terra sciētia dñi Esai. xj. Ita iaz mūdī vespere ad occasum declinantez malicia hoim excresecunt et charitate refrigescēte sup̄abundat omnis maleficorū iniquitas. Ipse tñ zoroastres cum esset intentus illis actibus et solūmodo consideratōis astrorū a dyabolo succensus est. Hec vbi supra. De tempe aut̄ quo malefici legunt cū demonib⁹ ad maleficia inferenda puenisse tactū est supra: et habet Exod. vii. quo ad magos Pharaonis qui in plagis super egyptū demonum assistentia sicut moyses ministerio bonorū angelorū signa plurima ppetrarūt. Unde concludit veritas catholica videlicet q̄ ad effectum maleficialez licet non ad effectū noxiale semper habz maleficus cum demone cōcurrere. Et per hec patet r̄sio ad argumēta. Naz ad p̄mū nō negat quin effectus noxiales que visibiliter cernunt sup̄ homines iumenta terre fruges. et que etiam ex influentijs corporū celestīū sepe pueniūt etiam a demonib⁹ deo p̄mittente inferunt. Dicit em̄ Aug. iij. de ciui. demonib⁹ subiungunt ignis aer quantū eis a deo p̄mittitur. patet et per glosam super illud. Immissiones per angelos

malos que dicit. Deñs punit per malos angelos. Ex quib⁹ etiā patet respōsio ad scōm de Job. et ex his que prius tacta sunt de initio artis magice. Et ad terciū de salua putrefacta et in puteuz p̄fecta dicit. q̄ licet sequat̄ effectus noxialis absq̄ auxilio demonis licet non absq̄ influentia corporis celestis. Loq̄mur autem de effectu maleficiali vñ non est simile. Ad quartū dicit verum esse q̄ demones vtunt maleficijs tantūmodo propter eorum perditōnem. Et cum infertur quod non essent puniendi. quia concurrunt tanq̄ instrumenta que mouent ad nutum non propriuz: sed principalis agentis. R̄ndet q̄ sunt instrumenta animata et libere agentia. et licet post expressum pactū initū cum demonib⁹ nō iam sint sue libertatē. q̄ vt ex eaz passionib⁹ accepim⁹. et loquor de mulierculis combustis ad plurima maleficia coacte si verbera demonum subterfugere volūt cooperant. prima tñ p̄fessione q̄ sponte se demonib⁹ subiecerūt manent ligate.

Dalla vō argumēta in quibus pbat̄ maleficiales effect⁹ posse absq̄ opere demonuz a vetulis ppetrari. Dicendū q̄ ex vno p̄ticulari pcludere vniuersale est dissonū rationi. Et cum in tota vt videt scriptura sacra nō inuenit̄ tale nisi hic vbi agit̄ de fascinatōe seu inuultuatōe vetularū. Ido nō valet p̄ hoc concludere q̄ semp̄ habeat ita euenire. Insup̄ est etiā dubiū p̄ glosam. An absq̄ opere demonū talis fascinatō fieri possit eo q̄ ex glosis ibi elicit̄ q̄ fascinatō capitur triplicif. Vno modo dicit ludificatio sensuum q̄ fit p̄ artem magicaz et sic pōt fieri ministerio demonum. nisi prohibeantur a deo immediate mediante vel ministerio sanctorū angelorū. Secūdo modo pōt dici inuidia. vt ibi Ap̄lus dicit Quis vos fascinauit id est tanto odio

presentis est. Tercio q̄ ex tali odio fiat imutatio ad malū in corpore alicui⁹ per oculos alterius aspicientis in eum. Et de fascinatioe hoc modo dicta p̄muni- ter loquunt doctores fin quez moduz etiam Avicenna ⁊ Algazel vt in argu- mentis deducit locuti sunt. Nā ⁊ san- ctus Thom. hanc fascinatioem decla- rat prima parte. q. xviij. p̄ hūc modum Ex forti inquit imaginatione aie imu- tant spiritus corporis coniuncti. Que quidem imutatio spiritū maxime fit in oculis ad quos subtiliores spūs p- ueniūt. Oculi em̄ insiciūt aerem con- tinuū vsq; ad determinatū spacium per quem modū specula si sint nona ⁊ pu- ra contrahūt quandā impuritatem ex aspectu mulieris menstruare. vt aristo- teles dicit i libro de somno ⁊ vigil. Sic igitur cum aliqua anima fuerit vehe- menter p̄mota ad maliciam sicut ma- xime vetalis p̄ingit efficit fin moduz predictū. Aspectus eius venenosus et noxi⁹ ⁊ maxime pueri qui habēt cor- pus tenerum ⁊ defacili receptiuū im- pressionē. Subdit tamen q̄ possibile ē etia q̄ dei p̄missione vel ex aliquo oc- culto facto coopetur ad hoc maligni- tas demonū cuz quib⁹ fortilege vetule pacū aliq̄ habent.

Ed p̄ ampliori intellectu soluti- onū aliqua dubia mouent ex q̄ rum solutioe veritas magis pa- tebit. Videretur em̄ obitare primo illud quod superius dictū est. Q̄ substantie spirituales nō possunt trāsmutare cor- pora ad aliquā naturalem formam nī si āminiculo alteri⁹ agentis ergo mul- tominus hoc poterit efficere imagina- tio quamūcūq; foris i anima. Pre- terea est articulus condemnat⁹ in ple- risq; vniuersitatibus precipue tamen parisiensi. q̄ incātor aliquis prouicit camelum in foveam solo visu eo q̄ si- cut intelligentie superiores imprimūt

inferiores. sic anima intellectiua imp- mit in aliā ⁊ etiam in animā sensitiuā. Item ad hoc est articulus p̄demnat⁹. q̄ materia exterior obedit substantie spūali si intelligat simplicit ⁊ fin om- nē modū transmutatōis. Quia sic so- li deo vt prius patuit obedit. His visis fascinatio de qua loq̄mur qualiter sit possibilis ⁊ qualiter nō. declarat. Non em̄ est possibile homini q̄ p̄ naturales virtutem anime sue p̄ oculos talē vir- tutem emittat que nō mediante trans- mutatione p̄prij corpis neq; mediū no- cumentū inferre possit corpori homis qd̄ aspiciit maxime cum fin opinioē p̄muniōez videam⁹ intra suscipientes nihil extra mittentes. Nō est etiā possi- bile homini q̄ virtutē naturālē aie sue p̄ volūtate sua transmutatōez facit ima- ginādo in oculis suis q̄ mediante trāsmutatioe mediū. Aeris possit corpus hois quē aspiciit in aliquāz trāsmutare qualitatem fin quod sibi placuerit. Et quia fin hos duos modos predictos non potest vnus homo aliūz fascinare cum nllī hominū potest inesse realis v- tus per naturālē virtutes aie sue. Ideo velle probare quod maleficiales effe- ctus possent prodiri ex naturali aliq̄ v- tute sup̄ ad infringendū opa malefici- orum q̄ virtute demonū sūt est pluri- mū alienū a veritate. qz etiam fin hos duos modos fascinatio reprobat sicut ⁊ p̄fari dno articuli. Qualiter tñ sit pos- sibilis licet superi⁹ tractū sit tamē clari- us sic deducit. Potest em̄ contingere q̄ homo vel mulier aspiciens corpus alicui⁹ pueri moueat ipm mediante vi- su ⁊ imaginatioe vel aliq̄ passione sen- sibili. Et quia passio sensibilis est cum quādā imutatioe corporali ⁊ oculi sūt tenerrimi propter qd̄ sunt impressiōis multū receptiui. Ideo quandoq; p̄tin- git q̄ p̄ aliquā passionē interiozē tran- smutant oculi in aliquā malā qualita-

tem maxime cooperante ad hoc aliq
 imaginatione culus impressio cito re-
 dundat in oculos et propter eorum tenerri-
 tudinem et propter vicinitatem radicis
 sensuum particularium ad imaginationis
 organum. Cum autem oculi sunt transmu-
 tati in aliquam qualitatem nocivam contin-
 gere potest quod transmutent aerem sibi co-
 riguum aliquam qualitates malas et illa pars
 aliqua et sic usque ad aerem primum oculi
 pueri qui aspiciunt ille aer priguus po-
 terit quandoque in materia dispositam quod
 non disposita cui consonat transmuta-
 re oculos ipsius pueri in aliam qualita-
 tem malam et mediantibus oculis ipsius
 pueri aliquas alias partes interiores.
 Unde nec cibum digerere nec in membris
 forficari aut augmentari poterit. Ex-
 perimentum huius rei manu dictum est.
 Quia videmus hominem patientem in
 oculis quandoque ex aspectu suo ledere
 oculos cum aspicientis quod contingit ex hoc
 quod oculi mala qualitate infecti infici-
 unt aerem medium et aer infectus in-
 ficit oculos directos ad oculos infir-
 mos eo quod secundum rectam lineam infectio illa
 derivat in directum ad oculos inspicien-
 tium cooperante ad hoc multum imagi-
 natione eius qui aspiciendo oculos infir-
 mos imaginatur se ledi. Plura possent
 exempla manu dictina adduci quod brevis
 talis causa obmittunt. Concordat his
 quedam glossa super illud psalmi. Qui timet te
 videbunt me et le. dicens. Magna virtus
 in oculis est quod in naturalibus apparet
 animal enim visum predestinatus ycteris prior
 videns lapsus vocem aufert vel sic. Ba-
 siliscus si prior videt occidit si prior vi-
 det occidit. Et ratio quare basiliscus vi-
 dendo occidit homines nisi quod ex aspe-
 ctu et imaginatione excitat in eius cor-
 pore materia venenosa per quam oculi
 primo inficiunt et deinde aer conti-
 guus et sic alia et alia pars aeris usque ad
 aerem hominis primum quem aerem qui aspi-

rationem cum homo attraxit intoxicat et
 morit. Prior autem visus ab homine ubi
 homo volens basiliscum occidere circum-
 munit se speculis ex quibus dum basilis-
 cus inspicit ex reuerberatione aer inficitur
 et sic usque ad basiliscum pergit et occi-
 dit. Sed dubium. Cur homo occisor bestie
 non moritur et hic occulta quanda causa
 opinari necesse est. Nec sine prouidencio
 et temeraria assertione dicta sunt tantu-
 modo dictis sanctorum inherentes catho-
 licam veritatem concludam quod ad ma-
 leficiales effectus de quibus ad prius loquimur
 mur malefici cum demonibus semper con-
 currere et vnum sine altero nihil posse
 efficere. Ad argumenta patet responsio
 de fascinacione ad primum. Ad secundum
 dicitur. Iuxta Vincen. in specu. natu. c.
 xliij. Quod vulnus infectum spiritibus inter-
 ficentis ex forti imaginatione illud vul-
 nus trahit aerem infectum transeuntem
 iam interfectore sanguis ebulliens ex-
 tra manat. quia ad presentiam interfe-
 ctoris aer inclusus in vulnere sicut ab
 interfectore intrauit. Ita ad eius presen-
 tiam promouet ex qua promouetur sanguis
 erumpit. Sunt quidam alias causas al-
 legantes quasi illa ebullitio sanguinis
 sit eius clamor de terra super homicidam
 presentem. et hoc propter maledictiones
 prime homicide cayn. ad illud de horro-
 re. dicendum hoc quod homo transiens prope ca-
 dauera hominum occisi horrore percutiatur. licet
 illud non sentiat. hoc fit ex spiritu quantum
 lamcumque infectionem recipiente et ea ante
 me repitante. Sed hec nihil concludunt
 aduersus opera maleficorum cum omnia il-
 la naturaliter ut dictum est fieri valeant.
 Ad tertium sicut dictum est supra malefi-
 corum ritus deducunt ad secundum genus super-
 stitionis quod dicitur diuinitio. rebus vero super-
 stitiose ut in obseruarijs quibusdam redu-
 cit ad tertium genus. ideo argumentum non
 est sile. deinde etiam quod reducunt non ad
 quolibet diuinationes sed ad illa que sunt per experientiam

fam demonū innocatores. Et hoc etia
cū multis modis fieri possit. s. p nigro-
mantia. geomantia. idromantiam et.
Inspiciat se. se. q. xcv. ar. v. Ideo h di-
uination maleficorū vbi maleficijs sunt
intenti. sicut supmū gradū in flagitijs
tenet ita et aliud iudicium de eo existit
Vñ qñ arguit q q occultas rerū vi-
res cognoscē nō possum et malefici et
occultū reb⁹ intendūt. Dicit q si intēde
rent reb⁹ naturalib⁹ ad aliq effect⁹ na-
turales ex naturali vture pcedendos
h licitū foret vt de se pz. Vel etiā pce-
dendo q si intenderēt supstitiose reb⁹
naturalib⁹. vtpore reb⁹ hmoi certas ca-
racteres vel aliq noia ignota inscriben-
do. et illis p acqrenda sanitate vel ami-
cicia et p aliq vilitate et nō p nocumē-
to aliq inferēdo vident. tūc licet absq ex-
pssa demonū innocatoe licz nō absq
tacita fieri ista possent et illicita iudicāt
Quia tñ hec et his filia red uctū ad ter-
ciū gen⁹ supstitiōis. s. ad obseruantiaz
vanitatu vt dictū est. Ideo nihil ad ppo-
sitiū. sup heresim maleficorū fortificat.
Etiā solutio q huic terco generi quor
assignant spēs. Quia vel vñ q obse-
ruatijs ad sciam acqrendā vel ad cōie-
cturas sumēdas fortuniorū vel infortu-
niorū. vel ad suspēiones sacrorū vborū
vñ ad corpora imutāda i meli⁹. Vñ et no-
tant sanct⁹ Tho. in ti. illo qōnis vbi q-
rit. An obseruatōes ordinate ad cor-
porū immutatores sint licite. q. xcvi. in sū-
ma pfata. ar. ij. addit. pura ad sanitates
obseruatōes q maleficorū cū hic locū
hñt sed vt dictū est sub scdo genere pri-
nent supstitiōis Ideo nihil ad pposi-
tum. Ex his etiā ad quartū argumen-
tum respondet. q quia duplices i his
obseruatijis fieri possunt imagines ni-
gromantice et astronomice et inter h ta-
lis est differentia. Qm nigromantici
semp sūt expresse innocatoes demo-
nū ppter expresse pacta cum eis inita.

Inspiciat solutio secūdi argumenti p
fate qōnis. In astronomicis vñ se pa-
cia tacita. et ideo nulla inuocatio nisi for-
tassis tacita. puta ppter figuraz et cara-
cterū signa q eis inscribunt. et itez ima-
gines nigromantice vel sunt sub certis
stellatōib⁹ ad recipiendūz certos in-
fluxus et impssiones celestiu corporūz
etiā certis figuris et caracterib⁹ insigni-
tū in anulo. lapide vel aliq piosa ma-
teria. vel sūt simplr. absq obseruantia
stellationū. s. indifferēter ex quacūq
materia etiā vili ad inferendūz malefi-
cia vbi et qñ ad aliq loca reponunt. Et
de his effectib⁹ cū suis imagiūib⁹ iam
sermo ē et nō de alijs. Ideo argumētū
nō facit ad ppositū. Qualit deniq cer-
te imagines supstitiose. de quib⁹ tactū
est nullā hñt efficacā inqum sunt ar-
tificia solū. lz forte materialia i eis p-
derata possent hic efficacā si et inqum
hñent naturalē aliquā vture ex impssi-
one corporū celestiu. si cui placet. do-
ctore ibidē inspiciat. Sp tñ dicit eē illi
citū imagiūib⁹ vñ. Imagines vñ ma-
leficaz absq naturali aptitudine ad ef-
fectū sūt. solummō aut ex insu demo-
nū reponūt et applicāt vt manualit ad
effectū pcurāt in maiore cōtumeliam
creatoris vt et pampit irritat malaz fi-
eri in figitōz talū vindictā ampli⁹ p-
mittat. Vñ et sacranorū ant tpi⁹ hu-
iusmodi fieri pcurāt. Ad quintū dēm
q Greg. ibi intellexit prātem grē non
nature. Vñ et ibidem subdit. Qui filij
dei prāte sunt vt Job. dicit. Quid mi-
ri si signa ex prāte faciūt. Ad vltimū
dēm q silitudo nō valet. qz alia ē actō
aie circa corp⁹ ppiū. et alia circa corp⁹
alienū. Nam qz corp⁹ ppiū vñt aia vt
forma. et appetit⁹ sen sūū ē act⁹ alicui⁹
organi corporalis. Ideo ad apprehensio-
nē aie bñan ē pōt pmoneri appetit⁹ sen
sūū cū aliq imutatoe corporali calorē
et frigus. vel etiā visq ad mortē. Ad ex-

teriosa deo corpora immutanda nulla apprehensio aie humane sufficit nisi mediante imutazione proprii corporis sicut dicitur in scinazione dictum est. Unde et malefici ex nulla potestate naturali sed solummodo auxilio demonum. et ipsi demones amiculo alio alteri rei ut per spinas ossa crines ligna ferruz et hmoi qui intronuntur. aut instrum aliqd reponunt ut successiue patebit maleficiales effectus percurant.

¶ Emdem magis spuali tenori bulle aplice inherendo considerandum est de origine maleficorum et eorum operum multiplicatione. et per de ipsi maleficia. scdo de eorum opibus. Vbi notandum quod ad hmoi effectum tria hnt percurrere. scilicet demon. malefica. et diuina promissio. xxiij. q. i. si per sortilarias. Aug. etiam dicit quod ex pestifera facietate hominum et de monia hec supstitiosa vanitas adinueta est. Ideo origo et multiplicatio huius heresis ex pestifera hac facietate sumit quod etiam ex alijs elicit. Nam attento quod hec heresis maleficorum non solum differt ab alijs heresibus in hoc quod ipsa per pacta nedum expressa. verumetiam placita ac federata in omnem creatoris ac sue creaturarum communitatem et nocumetum insanit cum tunc omnes alie simplices hereses per nullum pactum tacitum vel expressum cum demonibus institui licet non absque instructu satoris ois infidie. erroribus per difficultatem credendorum assentiunt. Verumetiam differt ab omni noxia et supstitiosa arte in hoc quod sup oia genera diuinationum ipsa maleficorum heresis supremum attingit gradum malicie quod etiam nomen a maleficiendo seu male de fide sentiendo sibi usurpat ut prius tactum est. Attento etiam quod inter alios accipit per augmentum illius peridie quatuor exercere vices. si dem catholicam in toto vel in parte ore sacrilego abnegare seipsos in corpe et aie deuouere. Infantes nondum renatos ipsi maligno offerre spiritibus dyabolico per carnales accipit cum incubis et suc-

cubis demonibus insitit quod oia utinam alie na ab ois veritate et significatione foret dicenda Dummo eccie a tanta labe infectionis existeret immunis. cui tamen heu obstat et applice sedis per bullam definitio vix et expietia rex magna quod nos ex proprijs eorum fastionibus ac flagicijs perpetratis intem certificauit quod absque dispendio proprie salutis ab eorum inquisitionibus desistere nequimus. Ideo de illorum origine et multiplicacione pestifera tractaturi. quod laboriosum existit. id a legentibus sic summa cum diligetia singula se perscrutanda quod et admittenda quod rationi persona et scripturarum traditioibus non dissona inueniunt. Et quod inter omnes actus ad multiplicationem eorum deseruentibus duo eorum plurima coopant. scilicet incubi et succubi demones et infantium sacrilege oblationes. Ideo de ipsis spualiter tractabimus. Ita tamen ut per de ipsis demonibus. scdo de ipsis maleficijs. et tercio de ipsa diuina promissione mentio habeatur. Et quod demones per intellectum et voluntatem operantur et potius sub vna constellatione quam sub altera ad hoc ut semen ad plures percreatores vigoretur. Inquirendum erit de ipsis constellationibus a demonibus obseruari. Et ita principaliter querunt tria. Primo an hec heresis per percreatores ad demones incubos et succubos possit originaliter multiplicari Scdo an ne per percreatores ad corpora celestia quod etiam cause sunt humanorum actuum eorum opera possint vigorari. Tercio an ne per oblationes sacrilegas infantes demonibus offerentes possit ipsa heresis augmentari. tunc infra secundam et terciam tractabitur scda quod principalis. scilicet de influentijs corporum celestium. et hoc per decentem perinuati onem super opera maleficorum. Circa primas tres erunt difficultates. Vna generalis de incubis illis demonibus. Altera specialis a quibus demonibus hmoi accipit exercent. Tercia singularis quod ad ipsas maleficas demonibus se subicientibus.

Tercia questio prime partis

Primum vide-

tur qd nō sit catholicum asserere qd p incubos et succubos demones possint hoies pcreari. pcreatio hoim instituta est aū pcrū a deo in hoc qd homini mulierē in adiutorium de costa formavit. Quibz dicit. Crescite et multiplicamini Gen. i. Et iterū Adam inspiratus dicit. Erunt duo in carne vna. Gen. ii. Similiter et p^o peccatū in lege nature dictum est ad Noe Crescite et multiplicamini. Gen. nono In tempe etiam noue legis a xpo hec punctionio pfirmata. Math. xix. Non legistis qd ab initio qui fecit homines masculū et feminā fecit eos. qd alij modi homines pcreandi non debent assignari. Si dicat qd demones cōcurrūt non vt principia naturalia s; vt artificialia qndo studiose coopant. ad naturales conceptus hoim semen recipiendo. et itez transfundendo. Contra. Quia aut hoc posset dyabol^o in omni statu vtz matrimoniali et extra. aut in vno tantuz. Nō primo modo. qz tūc opus dyaboli esset fortius qd opus dei qd quēlibet statum instituit aut pfirmavit. puta pinentiū et pūgatorū. Nec scōdo modo. qz d hoc nullibi legitur in scripturis vt ex vno statu et nō ex altero hmoi hominū fieret pcreatio. Preterea procreare hominem est actus vni corporis. sed demones assumptis corpibus non dant vitā quia illa tantummodo formaliter sunt ab anima que ē act^o corporis pifici organici potentia vitam habentis. ij. de anima. ergo p huiusmōi assumpta corpora opera vite exercere nō possunt. si dicat qd assumūt corpus nō vt vitā tribuant sed vt semen naturale retineant et transfūdant. Contra. In operibz angelorum bonorum et malorum sicut nihil est superfluum nec etiam in ope-

ribus nature. Sed cum demon naturali virtute qua etiam omnē virtutem corporis excedit possit inuisibiliter et semē colligere et iterum applicare. Igitur aut ratio dabitur. qd non possit inuisibiliter hoc facere. aut si potest alterū erit superfluum. fortificatur ratio. Nam in libro de causis dicitur. qd virtus intelligentie est infinita inferius quā sit finita superius. sed omnia corporalia sunt infra intelligentias ergo et infinitate sue virtutis potest ea qualitercumq; vult imurare. Sed intelligentie sūt angeli sine boni sine mali. ergo possunt absq; hoc qd corpora assumāt transmutationes in seminibus facere. Preterea semen recipere ab vno et transfundere in aliū fieret p mortū localem. sed demones nō possunt corpora mouere localiter. pbat. Anima est suba spūalis sicut et demon: s; aia nō pōt localiter mouere corp^o nisi a se viuificatum. Vnde si aliqd membz mortificet rediunt immobile ergo et demones aliqd corpus mouere localiter. nisi ab eis viuificatū non possunt. Dicitur est autem et quasi per se notū qd demones non viuificant aliquod corp^o. ergo nec semē poterūt mouere localiter de loco ad locum. Preterea. omnia actio est per cōtactum vt dicit primo de generatione. Non videt aut qd possit esse aliqd cōtactus demonis ad corpora cū nihil habeat cū eis cōe. Cum ergo semē immittere et mouere localiter sit quoddā agere videt qd demones illa facere nō possint. Preterea demones nō pōt mouere corpora magis ppinquiora eis in ordine nature. vt sunt celestia. qd nec alia magis distantia. Atcedens probatur. Quia cū mouēs et motū sint simul. ij. physicorū. Sequeret qd demones mouentes corpora celestia eēt in celo. qd neq; fm nos neq; fm platonicos hz veritates. Sed contra. Augustin^o. iij. de trinitate.

nitate. Demones colligunt semina q̄
adhibent ad corpales effectus: hoc au-
tem sine motu locali fieri non potest:
ergo demones possunt semina recepta
ab aliquibus in alios transfundē. Itē
glosa strabi super istud Exo. vii. Voca-
uit pharao sapientes etc. Dicit q̄ demo-
nes discurrūt per mundū et colligūt di-
uersa semina: et ex eorū adaptione pos-
sunt prumpere diuerse spēs. Videat
etiā glosa ibidem super illa verba. Vo-
cauit pharao. Itē Gen. vi. super illud
Videntes filij dei filias hominum etc.
glosa duo dicit. Primo q̄ p filios dei
filij sech intelliguntur: et per filias ho-
minū filie cayn. Secūdo dicit q̄ non ē
incredibile non ab hoibus s̄ a quibus-
dam demonibus qui mulieribus sunt
improbi huiusmodi homines id est gi-
gantes esse p̄creatos: de q̄bus in litera
dicitur. Gigantes aut̄ erant super ter-
ram. Quia et post diluuiū corpa nō so-
lum viroz s̄ etiam mulierum incredi-
bilis pulcritudinis extiterunt. Re-
sponsio. Quia de potestate ac operib⁹
dyaboli circa maleficiales effectus plu-
ra oportet causa breuitatis obmittere:
ideo p̄lo lector tanq̄ per se nota relin-
quatur: vel ad minus si noscere velit i
scriptis docto super. ij. sen. distin. v. sin-
gula ad vnguem elucidata inueniet.
Conspiciet em̄ q̄ cuncta opera sua per
intellectum et voluntatez demones ex-
equuntur. Item q̄ hec data naturalia
non sunt immutata. Sed iuxta Dio-
nisiū. liij. ca. de di. nomi. manserunt in-
tegra et splendidissima q̄uis eis vti ad
bonū virtutis non valeant. Inueniet
etiam quantū ad intellectū q̄ triplici
acumine scientie vident. scilicet. subti-
litate nature experientia tempoz et reue-
latōe supnoz spiritū: inueniet etiā in
quibus et qualiter cōdictōes et natura-
les hoim ip̄ressiones ex influētijs cor-
poz celestiu p̄dominātes agnoscant vñ.

et eliciant aliq̄s magis esse dispositos
ad maleficia exequenda quā alios q̄s
etiā p̄ceteris ad huiusmodi exequēda
magis infestant. Quantū vero ad eius
volūtate reperiet ip̄am immobilē ma-
lo inherere semper peccare peccatis: su-
perbie: inuidie et summe displicentie
q̄o deus p̄ sui gloria eo vititur contra
suam voluntatez. Cognoscet qualiter
ex his duobus scz intellectu et volun-
tate mira operatur ita q̄ non est pote-
stas in terra que eis potest comparari.
Job. xij. Nō est sup terrā potestas que
ei valeat compari. qui factus est ut ne-
minem timeat. vbi glo. Et licet neminē
timeat meritis tamē sanctoz subiaceret
neciet etiā qualiter cognoscit cogitati-
ones cordū nostrorū qualiter etiā pos-
sit transmutare corpa adminiculo al-
terius agentis substantialiter et accidē-
taliter: qualiter etiā possit mouere cor-
dora localiter immutare etiā sensus ex-
teriores et interiores ad aliquid cogitā-
dum qualiter etiā possit immutare ho-
minis intellectū et voluntatem licet in-
directe que omnia licet ad p̄sentēz no-
stram deseruirent speculationez. volu-
mus tamen ex illis solummodo eorū
p̄prietates concludere vt ad questiōis
discussionem procedatur. Sūt autē
p̄prietates a theologis assignate q̄ sūt
spiritus impuri: licet non immundi
ex natura. q̄ in eis s̄m dyonisiūz inest
furor irrationabilis amēs concupiscē-
tia fantastia proterua intellige quo ad
peccata eorū spiritualia. s. supbiā: in-
uidiaz et iram. Vnde sunt humani ge-
neris inimici mente rationales absq̄
tamen discursu intelligentes in nequi-
cia subiles nocendi cupidi semper in
fraude noui immutāt sensus: inquant
affectus: vigilantes turbāt: dormiētes
p̄sōnia inq̄etāt: morbos inferūt: rēpe-
stas cōcitāt: i lucis angelos se trāsfor-
māt semp̄ infernū secū ponāt: erga nō-

lescos diuinū cultū sibi vsurpant: ma-
gice artes p eos fiunt super bonos do-
minari appetūt z amplius p posse infe-
stāt electis ad exercitiū dant semp fini-
hoīs insidiant. Et licet mille nocendi
habeant modos z artes. xvj. q. ij. vtpo-
te q conat a pncipio ruine sue vnitates
ecclesie rescindere charitatē vulnerare
scōp opoz du lcedinēt in uide felle in-
ficere: z oibus modis hūanum genus
enervare z pturbare. prās tñ eius i lum-
bis z vmbilico manet. Job penl. quia
videlicet p luxuriā carnis multū dñan-
tur hoibus: se des em luxurie in viris
est in lūbis: qz inde deciditur semen si-
cut mulieribus ab vmbilico. His pre-
suppositis ad intellectū questionis de
incubis z succubis demon ib^o dicēdū
qz asserē p incubos z succubos demo-
nes hoies interdū pcreari intantū ē ca-
tholicū qz ei^o oppositū est asserere ne-
dum dictis sanctorū h z traditōi sacre
scripture ppariū qd sic deducit. Nam
Augustin^o hāc questionē nō qdem q
ad maleficos h qntū ad ipas opatiōes
demonū z ad fabulas poetarū in vno
loco monet z sub dubio reliquit. Licz
postea qntū ad pcessum sacre scriptu-
re determinat. Nā libro. iij. de ciui. dei
ca. ij. dicit. Vtrū potuerit ven^o ex con-
cubitu anchisis eneam parere in me-
dio relinqmū. Nam pene talis qstio
in scripturis orit qua querit. Vtrū p-
uaticatores angeli cum filiabus hoim
cōcubuerūt. Vñ natis gigantib^o id est
nimū grandibus z fortibus viris tūc
terra repleta est. Sz libro. v. capl. xxiij.
questionem determinat in hec verba
Creberrima fama est multiqz se exper-
tos vel ab eis qui experti erāt de quoz
fide dubitandū nō est se audisse confir-
mant siluanos z faunos quos vulgus
incubos vocāt improbas exiitisse mu-
lieres ac earū appetisse ac pegisse con-
cubitū. Et quosdaz demones quos du-

sios galli nūcupant assidue hāc imūdi-
ciam z temptare z efficere pluries ta-
lesqz assenerant vt hoc negare impudē-
tie videat. Nec ille. Postea ibidez de-
terminant scōam questionē videlicet
q illud Geni. Videntes filij dei id est
seth filias hominū id est Cayn: non de
incubis solū intelligit. Quod autē in-
cubos esse nō sit credibile. Ad istū ibi-
dem est glosa q sic dicit vt prius tactum
est. Nō est incredibile non ab hoibus
h ab angelis vel qbusdam demonibus
q mulieribus sunt improbi eiusmodi
homines: id est gigantes esse pcreatos
de quibus in isa dicit. Gigantes autē
erant super terrā qui z post diluuiū zē
vt supra. Ad idem est glosa Esale. xiiij.
vbi ppha desertionē babilonice ciuita-
tis p dicit z monstra in ea habitanda
Ibi inqt habitabunt strutiones z pilosi
ibi saltabūt. Demones intellige ibi lo-
co pilosi. Vñ glosa dicit. Pilosi sunt
siluestres homines: hispidi: q incubo-
nes vel satiri certa genera demonū: et
Esale. xxxiiij. super illo vbi pphetat de
solatōem terre idumeoz q psequen-
tur iudeos. Erit inqt cubile draconū
z pascua strutionū z occurrent demo-
nia. Glosa interlinealis id est monstra
demonū adinuicē. Et glosa bti Greg.
ibidem. Qui alto pilosi noie figurant
non hū quos greci panos latini vero i-
cubos vocant. Ad idem ē bti Isido-
rus libro. viij. ca. vltimo sic dices. Pi-
losi q grece paniti: latine incubi appel-
lantur. Vñ z incubi dicuntur ab incu-
bando hoc ē stuprando. Sepe em im-
probi existūt etiā mulieribus z earū p-
agūt concubitus quos demones galli-
dusios nuncupāt: qz assidue hāc pera-
gūt imūditā. Que aut vulgo incubo-
nem vocāt: hūc romani faunū ficariū
dicūt. Ad quem Ouatius dixit: faune
nympharū fugientius amatoz p meos
fines z aprica rura lenis incedas. Insu-

per illud apostoli pau. prima Chozin
thiorum undecimo. Mulier debet ha
bere velamen super caput suū propter
angelos. Multi catholici exponūt qđ
sequit̃ p̃t̃ anglos. i. incubos. Ad idēz
est Beda in historijs angloz. Item
Guil. in libro de vniuerso pte vlt. tra
cta. vj. multipliciter. Preterea h deter
minat sc̃tus doctor p̃ma pre. q. xv. Et i
sc̃do scripto. distin. viij. Et q̃libet. viij.
q. x. atq̃ sup̃ Esaiam capitulis. xliij. z.
xxiij. Vñ talia negare dicit Thomas
iprudente est. Ad em̃ qđ multis videt̃
nō potest oīno falsum esse s̃m philoso
phu inde somno z vigilia in fine z i. ij.
ethico. Siles de historijs multis z au
ctenticis tā catholicorū q̃ ethnicorū qđ
incubos esse palā assenerūt. Causa aut̃
q̃re demones se incubos faciūt vñ suc
cubos nō delectatōis ē causa cū spūs
carnē z ossa nō habeat. S̃z hec ē potis
sima vt p luxuriē vicinūz vtriusq̃ hoīs
naturā ledant corpīs videlicet z aīe vt
sic ad oīa vicia hoīes p̃iores existant
Nec dubiū qñ z sub certis cōstellatio
nibus semia vizorare sciūt sub qđ ho
mines etiā concepi semp̃ malicijs exi
stunt deprauati. Vñ et enūeratis p al
tissimū multis incurie vicijz a quibus
suū populū mundū esse voluit z qbus
infideles irretiti erāt. ait Ierutici. xviij
Ne polluamini in oibus his qbus cō
taminati sunt gētes quas ego eiciam
ante cōspectū ṽm e qbus polluta ē ter
ra cuius scelera ego visitabo. Dist glo
sa super verbo gentes. Demones inq̃
q̃ ppter multitudinē dicunt̃ gētes vñ
uersi q̃ cū oī peccato gaudent: p̃cipue
tñ fornicatōe z idolatria qz in his z cor
pus z aīa maculat̃ z totus hō q̃ terra
dicit̃. Vñ em̃ p̃ctm̃ qđcunq̃ fecerit hō
ēz corpus est: q̃ aut̃ fornicat̃ in corpus
suū peccat. Si cuiuslibet intueri histori
as de incubis z succubis inspiciat vt
supra Bedam in historijs angloz z

Guilhelmū Thomā dentēz brabant
num in libro qđ de apibus intitolat̃. Ad
argumentū. Ad p̃mū de nālī p̃pagati
one instituta a deo inter mare z semē
nā dicit̃. Q̃ sic dei p̃missione sacramē
tum matrimonij potest opere diaboli
viciari per maleficia vt supra patet.
Ita a simili z a fortiori in quolibz alio
actu venereo inter marē z seminā. S̃z
si querit̃. Quare potius in actu z sup
actu venereū diabolo permittit̃ malefi
cia exercere q̃ super alios humanos
act̃. Dicit̃q̃ multiplex causa assignat̃
a doctoribus de quibus inferius sub il
la parte vbi de p̃missione diuina discen
titur. Ad p̃m̃ sufficit causa q̃ prius ta
cta est sc̃z q̃ potestas demonis ē in lū
bis hominū. Quia inter omnia certa
mina duriora sunt p̃lia terraminis vbi
continua pugna et rara victoria. Nec
valet vbi dicit̃: q̃ tūc opus diaboli effz
forti⁹ ope dei cū actus m̃rimoniales a
deo institutos possz viciari: qz nō viciat
p violentiā: imo cuz nihil valeat inficē
nisi a deo p̃miss⁹. Tō magis p hoc eius
ipotentia cōcludit̃. Ad sc̃dm: vñ est
q̃ p̃create hoīem ē act⁹ vni⁹ corpīs: s̃
cū dicit̃ q̃ demones nō p̃nt dare vitāz
qz illa fluit formaliter ab aīa. Itz vñ
est s̃ qz māliter discindit̃ a semine z de
mon incubus illud imitare potest deo
p̃mittente per cōitum z non tanq̃ ab
eo decisum: s̃ per semen alicuius ho
minis ad hoc acceptū vt dicit̃ sanctus
doctor in p̃ma parte. q. lj. ar. iij. vñ po
te quod idem demon qui est succubus
ad virum fiat incubus: ad mulierem
sicut etiam aliarum rerum semina as
sumunt ad aliquarum rerum genera
tionem vt Augustinus dicit̃. l. ij. de tri
nitate. Vnde si queritur cuius filius
sic natus existit. Patet q̃ non est filius
demonis sed illius hominis cuius est
semen acceptū: s̃ cū instatur quod ni
hil est superflū in operibus angelorū s̃

ut et nature concedit. Sed cum inferi
 qd demon potest inuisibiliter semē et re
 cipere et infundere verū est: hoc aut po
 tius operat visibiliter vt succubus et
 incubus vt sic per talē spurcitiam infi
 ciat corpus et animā et in vtroq; homi
 ne mulieris scz et viri vt i corpore. q. ra
 crum est. Preterea plura possent de
 mones inuisibiliter qui tamē non per
 mittunt etiam si vellent exercere: pmit
 tuntur aut visibiliter vel in exercitiis
 bonoz vel correctionem maloz. Pos
 set deniq; contingere q loco demonis
 succubi alter semen reciperet ab eo: et
 incubū loco alterius demonis se face
 ret et hoc triplici ex causa. Prta qz de
 mon deputatus mulieri reciperet se
 men ab altero demone deputato viro
 vt sic vnusq; circa sibi a principe de
 monioz cōmissum habeat maleficiūz
 exercere cum vnicuiq; pprius depute
 tur angelus etiā a malis vel ppter fedē
 tatem actus quaz demon vnus facere
 abhorreret: cum vt in sequenti questio
 ne patebit certi demones ex nobilita
 te nature certos actus et spurcitias fa
 cere abhorrerent: vel q inuisibiliter lo
 co viri seminis sui semen id est q incu
 bus recepit inuisibiliter se interponen
 do mulieri intromittat: quā interposi
 tionem facere non est contra eius na
 turam aut virtutem: cum etiam in cor
 pore assumpto inuisibiliter et incontre
 ctabiliter se interponere potest sic su
 pra de illo iuvene qui ydolū desponsa
 terat patuit. Ad terciū. Hoc qd dici
 tur q virtus angeli est infinita respectu
 superior: hoc est quia eius virtus cō
 prehendi non potest ab inferioribz qn
 semp supercedit eaz ita q non limitat
 ad vnū effectū tantū. Et hoc id: qz sup
 ma in entibz habet vtutes maxie vni
 uersales. Vñ ppter h q est infinita su
 perior nō potest dici q possit indifferen
 ter in oēm effectū illū ad pducendum

quia sic etiā diceret infinita inferius sic
 supius. Demū qz inter agens et patiens
 debet esse pportio: et nulla potest eē p
 portio inter substantiā pure spūalem et
 corpalem: id nec ipsi demones possent
 in aliquē effectū nisi mediante aliquo
 alio pncipio actiū. Inde ē q semibus
 rerū vtunt ad effectus pducendos: iux
 ta Aug. iij. de trini. Vñ h argumen
 tum redundat in pcedens nec p illud
 fortificat nisi quis veller declaratiōem
 eius hēre: quare intelligentie asserunt
 habere vtutes infinitas supius et non
 inferius: et daret sibi ex ordine rez cor
 poraliū et corpore celestiu q fm se i plu
 res et infinitos effectus influere possēt
 Hoc aut non fit ppter debilitatem in
 ferioz. Cōcludit q demones licet abs
 q hoc q corpa assumant possint trans
 mutatiōes in seminibus facere: hoc ni
 hil arguit contra hoc qd hic intēditur
 de incubis et succubis quozū actus ex
 ercere non possunt nisi in assumptis
 corpibus fm q supra tactus est. Ad
 quartū q demones non possunt mo
 uere corpora localiter: vñ nec semen et
 pbaturq; ibi de anima per similitudi
 nem. Dicendum q aliud est loqui de
 substantia spiritali ipsius angeli aut
 demonis: et aliud de ipsa anima. Hoc
 em q anima non potest mouere corp
 localiter nisi vniuersaliū ab ea vel p con
 tactū corpis ad aliud corpus nō vniuersi
 catū: h est qz tenet infimū gradū in or
 dīne substantiaz spūaliū: ex quo etiā cō
 tingit q illud corpus qd habet moue
 re etiā p contactū oporet q sit pporti
 onatū: nō sic aut est de demonibus qz
 vtus omnino corpalem vtutē excedit
 Ad qntū dicendū q cōtactus demo
 nis ad corp semis vel cuiuscūq; alius
 nō est cōtactus corpalis s vtualis et fit
 fm pportioem cōuenientē tā mouenti
 quā mobili ita qd illud corpus qd mo
 uet nō excedat pportioem virtutis de

monis vt sunt corpa celestia: et etia: to-
ta terra vel elementa mundi. Et quare
illa excedunt dicere possumus vt dic-
tus Thomas in questionib⁹ de ma-
lo. q. x. de demonibus. Et hoc est vel
ppter conditōem nature: vel ppter dā
natōem culpe. Est em̄ ordo rex sic fm̄
naturā ipar: ita et fm̄ motum: et sic su-
periora corpa celestia mouent a supio-
ribus substantijs spūalibus vt sunt an-
geli boni. Ita inferiora corpa moueri
pnt a substantijs spūalibus inferioribus
vt sunt demones. Et siquidē hoc con-
tingit eis fm̄ conditōem nature: fm̄ q
aliqui ponebāt demones nō esse ex il-
lis supioribus angelis. Sz ex illis que
perficiunt a deo hūc terrestri ordinē
erat philosophorū opinio: vel etiā si cō-
tingit ex pena peccati vt theologorū sē-
tentia est: tunc a celestibus sedibus de-
trusi in hūc aerem tanq̄ ad penam nō
pnt ipm̄ aut terrā cōmouere. Nec ad-
dita sunt ppter duo argumenta que ta-
cite solūtur: scz de corpibus celestib⁹
q̄ illa etiā possent mouere. Si possent
corpora localiter mouē: qz sunt eis ma-
gis ppinqua: vt etiā vltimū argumen-
tum p̄tendit. R̄ndetur em̄ q non valz
qz illa corpora excedunt p̄portionem
virtutis eorū: siq̄dem prima opinio lo-
cum habet. Si vero non h̄ scōa tūc itz
non possunt mouere ppter penā pecca-
ri. Est etiā ad argumentum vbi q̄s ob-
ijceret: q̄ idem est motus totius et p̄tis
sicut totius terre et glebe in. iij. phisico.
Vnde si demones possent mouē par-
tem terre: possent etiā mouere terram
nō valet vt patet inuēti distinctione.
Colligere aut̄ semina rerū et applicare
ad certos effectus nō excedit eorū virtu-
tem naturalez deo eis p̄mittente vt de
se patet. Sūmarie cōcludat q non ob-
stante qd̄ qdam dicūt: q demōes in af-
sumptz corpibus nullo modo posse ge-
nerare: et q p filios dei significant filij

seth et nō angeli incubi sic et p filias ho-
minū. Ille que de stirpe Cayn descende-
rant. Quia tñ s̄ritum a multis vt patet
it̄ asserit et q multis videt nō potest oi-
no esse falsum fm̄ philosophū in septi-
mo ethicorū et in fine de sōno et vigilijs
Iam etiā modernis temporibus are-
stant facta et dicta maleficarū talis ve-
re et realiter exequentiū. Ideo dicimus
tria. Primo q p tales demones spur-
cissimi actus veneri nō delectatōis h̄
infectionis aie et corporū quibus suc-
cubunt aut incubūt causa exercentur.
Secundo q per talem actum cōpleta
conceptio et generatio a mulierib⁹ fie-
ri potest: inq̄ntū semē humanū appo-
nere possunt in loco conuenienti ven-
tris mulieris ad materiam p̄portiona-
tam ibidem p̄sistentes. Et simili: sic et
semina aliarū rerū colligere possūt ad
cōplendū aliquos effectus. Tercio q
demonibus attribuit in taliū generati-
one illud tantum q est motus localis
nō aut̄ ipa generatio cuius p̄ncipium
non est virtus demonis aut corporis
ab eo sumpti: h̄ virtus illius cuius semē
fuit: vñ et genitus nō demonis h̄ alicu-
ius hominis filius est. Et per hec patet
responsio ad argumēta vbi quis argu-
ere veller: q demones generare nō pos-
sent ppter duo. Primo q generatio cō-
plet per virtutē formatiua q̄ est in semē
corpe viuo resoluta. Et corp⁹ a demo-
nib⁹ assumptū: qz nō est tale q̄ r̄. Pa-
ter r̄nsio: qz demō virtute semis formati-
uam reponit ad locū debitū r̄. Scōdo
si dicat q semen non habet virtutē gene-
randi nisi qd̄m calor aie in eo retinet:
quē tñ exalare necesse est p magnaz dī-
stantiā delatū. Est em̄ r̄nsio q demōes
possunt aliqua reponere ad conserua-
tionem seminis ne calor vitalis euapo-
ret. Vel etiā quia velocissime mouē-
tur ppter victoriā mouēris sup rē morā.
Ideo nō poterit euaporari taz facili-
t̄.

Quarta questio a quibus de
monib⁹ huiusmodi exercentur

Trum catholi-

v cū sit asserere q^d actus inu-
boz & succuboz demonū cō-
ueniāt oibus spiritib⁹ inmundis indif-
ferenter & equaliter. Et videt q^d sic: qz
oppositū asserere esset ordinē quendā
bonū inter eos affirmare: pbat. Sicut
ad rōnem boni ptinet modus & ordo:
Aug⁹ in libro de natura boni: ita ad ra-
tionē mali ptinet inordinatio. Sed in
angelis bonis nihil est inordinatū: er-
go & in malis nihil potest esse ordina-
tum. Vñ indifferent hui⁹ actibus ha-
bent insistere. Inde etiam illud. Vbi
nullus ordo ē sempitern⁹ horroz tha-
bitat i terra videlicet miserie & tenebra-
rum. Job. x. Preterea si nō oēs indif-
ferent his actib⁹ insisteret eis cōpetit
vel ex natura vel ex culpa vel pena: nō
ex natura: qz post peccatum omnes in-
differenter vt in pcedenti questione ta-
ctum est: sunt in natura spoz spiritus
impuri licet non imūdi quantū ad di-
minutionē naturalū bonoz. In neq-
cia subriles nocendi cupidī: per super-
biam tumidi zc. ergo cōpetit eis q^d ad
culpā vel penam. Tūc sic. Vbi ē ma-
ior culpa ibi maior pena: sed superiores
angeli magis peccauerūt: ergo in eoz
penā magis his spurcinia hnt insiste-
re. Si hoc non est: dabit ratio alia: cur
non illis actibus indifferent insistant.
Preterea vbi non est subiectio & obedi-
tia ibi omnes indifferent operantur
h⁹ in demonib⁹ nulla est subiectio & ob-
edientia: pbat. Quia illa sine cōcor-
dia haberi non possunt: h⁹ in demoni-
bus nulla est concordia. Proverbioz
xij. Inter superbos semp sunt iurgia.
Preterea sicut equaliter omnes ppter
culpā post diem iudicii in infernoz de-
trudentur: ita & ante illud temp⁹ in ac-

re calliginoso ppter officium eoz deti-
nent nec legi esse inequalitas ex par-
te mancipationis: ergo nec inequalitas
ex parte officij & temptatiōis. Sz con-
tra glosa. j. ad Cor. xv. Quādiu durat
mundus angeli angelis homines ho-
minibus: demones demonibus p̄sunt.
Item Job. xl. dicitur de squamis leuia-
than p quas membra diaboli significā-
tur q^d vna vni adhereret: ergo inter eos ē
diferentia a ordinis & actionis. Inci-
dentaliter querit. An a bonis angelis
ipsi demones ab hui⁹ eoz spurcinijs
exequendis interdū impediunt vel nō
Et dicendū q^d qz p̄ates dicunt angelī
quoz ditioni vires aduerse subiecte
sunt vt Grego. dicit & Aug⁹. iij. de tri.
Spūs vite defertor atqz peccator regi-
tur p spiritū vite rōnalem plūm et lu-
stum. Et sicut ille creature sup alias in-
fluentia hnt que sunt pfectiores & deo
ppinquiores eo q^d totus ordo platiōis
primo & originaliter est in deo: & p̄ci-
pat a creaturis fm q^d ei magis p̄opin-
quat. Ideo etiā boni angeli q^d maxime
appropinquāt deo ppter eius fructōes
qua demones carent sup ipsos demo-
nes hnt plationem & per eos regunt.
Et cū instat q^d demones premittis me-
dijs multa mala faciunt: aut ergo non
impediunt qz nō subsunt bonis angel⁹
qui eos impedire possent aut si subsunt
tunc cum ad negligentiaz p̄sidentis
pertinere vidēt ea que per subditos
male fiunt. Videt q^d in angelis bonis
sit aliqua negligentia. Respōdetur q^d
sancti angelo sunt ministri diuine sapi-
entie. Vñ sicut diuina sapientia pmit-
tit aliqua mala fieri p malos angelos
vel hoies ppter bona que ex eis elicit.
Ita & boni angeli non totaliter cōbi-
bent malos a nocendo siue hoies siue
demones. Hñsio catholicū est asserere
quendā ordinē actionū interior & ex-
terior: etiā p quandā plationem effi-

demonibus. Vñ z qdam spurcitie ab aliqbus infimis ppetrantur a qbus supiores xpi nobilitatez nature secluduntur. Et declarat hoc primo generaliter z triplici congruentia qua talia congruunt eoz nature diuine sapie z xpie nequitie. Demum magis in speciali. Ex natura quidez. Nā constat q a principio creatō is semper qdaz alijs superiores fuerunt ex natura cū inter se differant specie nec duo angeli vnus speciet existant cōmuniorē opīnionem sequēdo q etia dictis phoz cōcordat z Dionisijs qui ponit. x. ca. celestis hierarchie in eodem ordine esse pmos medios z vltimos: cui etia necessario oportet asserere: tū ex immaterialitate eoz tū etia ex in corporalitate. Inspeciat qui vult dicte doctoris in. ij. di. ij. Et q peccatum naturā nō tollit: z demones post casus data naturalia non amiserūt vt supra tactū est: opatōes rez sequuntur naturales eaz cōditōes: iō sicut in natura sic z in opationibus sunt varij z multiplices. Congruunt etiam hoc diuine sapientie vt ea que ab ipso sunt ordinata sunt. Roma. xij. Que a deo sunt ordinata sunt. Et quia demones sunt a deo deputati ad exercendū homines et ad puniendū damnatos. Ideo in exercitijs eoz ab extra q ad homines sunt varij z multiplices. Enogruunt etiam z nequitie ipsoz. Quia em humano generi aduersantur: ideo cū ordinate impugnant: ideo magis hominibus nocere estimant sicut faciunt. Vnde constat spurcitijs illis nephandissimis nō equaliter insistant qd etia magis specifi catur tali rōne. Nā cum opatio sequat naturā rei vt dictum est: quoniamque sunt nature subordinate: oportet q etiam opatōes sibi muticē subordinent sic ptz in rebus corporalibus. Quia em inferiora corpa nālī ordine sūt infra corpa celestia actōes z motus eoz subdunt

actionib⁹ z motibus celestū corporū z qz vt dictū est demōes nālī ordine inter se differunt. Ideo etia nālībus actionibus intrinsecis z extrinsecis pfertim in hm oī spurcitijs pagendis. Ex qbus cōcludit q quia hmōi spurcitie plurimū preter nobilitatez angelice nature exercent cū etia in actibus humanis infimi z fetidissimi actus in se quidē considerando non quantū ad officiū nature z pcreationis reputant. Demū cū de quo libet ordine aliqui cecidisse creduntur non est inconueniens asserere q illi demones qui de infimo choro et iterum illi qui infimi in illo existunt his spurcitijs z ab alijs deputantur et insistant. Hoc etiam plurimū est aduertendum: q licet de incubis z succubis mulieribus infestos scriptura tradit: tamen nusq̄ legitur in vitijs quibuscūq̄ cōtra naturā loquendo nō solus de sodomitico s etia de qcūq̄ alio pctō est vas debitū perpere agendo se incubos z succubos fecisse. In q maria illoz peccaminū enormitas ostendit cū indifferent oēs demones cuiuscūq̄ ordinis illa pagare abhorret z verecūdit estimat. Et h videt velle glosa sup Ezechielē. xix. vbi dicit. Dabo te in man⁹ palestinorū. i. demonū: q etia erubescunt de via tua scelerata viciū cōtra naturā intelligēs: z inuenti patet: q de demonib⁹ oportet auctatem intelligē. Nullū em pctm tā sepe de⁹ reproba morte in multz cōdenauit. Dicunt etia nō nulli z faciter credūt q nullus talis vicij postq̄ tēpus mortal⁹ vite xpi qd ad annos. xxxij. extēdit in h scelē pseruāt excesserit nisi spālī grā redēptoris poterit liberari qd ex eo ptz q octogenarijs z cetero generijs isto crimine inueniūt sepe irriteri qbus ipsi xpi qz vite mox discipula fuit: z iō illo sprete vix vnq̄ sine difficultate pmaxia ab h scelē cōtinebit s qz ordo sit iter eos etia ad officia ex

teriora q̄ ad ignatōes dem dīrāt eo-
rum nomina. Nam licet nūz idē no-
men. s. diabol⁹ multipliciter exprimat
in scripturis et h̄ ppter diuersas eorū
ppietates. Tñ his imundis operibus
vñ⁹ p̄fēdere in scripturis tradit sicut
etiā certis alijs vñs. Est em̄ vsus scri-
pture et locutiōis quēlibet imundum
spūm notare diabolū a dya qđ ē duo
et bolus qđ est morsellus. qz duo occi-
dit. s. corp⁹ et aniam. et fm̄ etimologiā
licet grece interpretat diabol⁹ clausus er-
gasculo et hoc sibi conuenit cū nō per-
mittit sibi nocere q̄tū veller. Vel dya
bolus q̄si defluēs. qz defluxit. i. corruit
specialiter et localiter. Dominat etiam
demon. i. saplens super sanguinez. vel
sanguineus. s. super pctā q̄ sitit et procu-
rat triplici scia q̄ viger. s. sbrilitate natu-
re expientia tempoz et reuelatōe bono-
rū spūum. Dominat etiā belial qđ int̄-
pretat absqz ingo vel absqz dñio qz pro-
posse pugnat p̄ra eū cui deberet eē s̄b-
iect⁹. Vocat etiā beelzebub qđ interp̄-
tat vīr muscay. i. aniaz peccantiū que
reliq̄rū vey sponsum xpm̄. Itē satha-
nas. i. aduersari⁹. Vñ. j. De. ij. Aduer-
sarius vī diabolus circuit et. Item ve-
hemoth. i. bestia. qz facit hoies bestia-
les. Ipe tñ demon fornicatōnis et p̄m-
ceps illius spurciij dī asmode⁹. qđ in-
terpretat factura iudiciij. qz p̄t h̄mōi
viciū factū fuit terribile iudiciū super
sodomāz q̄tuor alijs ciuitatib⁹. Sic et
demon supbie dī leuiathan. qđ int̄pre-
tatur additamentū eoz. qz et lucifer tē-
tās p̄mos p̄ntes de supbia promissit
eis additamentū diuinitatis. De quo
et per Esaiā dñs. Vñtabo super leui-
thā serpentē veterē et toruosus. et demō
auaricie et diuitiaz dī māmona. Quē
et xps in euāgelio expressit Math. vj.
Non potestis deo fūre et. Ad argumē-
ta ad p̄mū. qz bonū potest inueni-
ri sine malo. sed maluz nunq̄ inuenit

sine bono. qz fundat sup creaturā q̄ in
se bona est. Et iō demones inquantuz
h̄nt naturā bonā ordinati sunt i natu-
ralib⁹ et in eoz actionib⁹. ad illō Job
x. p̄t dici. qz demones ad exercitiū de-
purati nō sunt i inferno s̄ isto aere. ca-
liginoso. Vñ h̄nt ordinē iter se quez
tūc in inferno nō hēbunt. Vel etiā di-
ci potest qz etiā iam ois ordo in eis ces-
sa et quo ad ipām briuidinē p̄eādam
cū a tali ordine irrecupabiliter cecidērt.
Et dici potest qz etiā in inferno erit in-
ter eos ordo p̄tior penaz afflictōnis
inq̄ntū aliq̄ ad affligendū anias depu-
tabūtuz nō aliq̄. Sed h̄ ordo magis
erit a deo q̄ ab ipis sicut etiā eoz tor-
menta. Ad terciū cū dī qz supiores de-
mones. qz magis peccauerūt et magis
puniūtuz etiā his acub⁹ imūdis ampli-
us deberent insistere. Respondet. qz
culpa ordinat p̄ penāz nō per nature
actū seu opationem. iō non insistūt illi
imūdijs ppter nobilitatē nature nō
ppter eoz culpā aut penā. Et licet oēs
sint spūs impuriz ad nocendū cupidī
tñ vnus amplius altero inq̄ntū portio-
ra naturalia sunt obtenebrata. Ad q̄-
tum dicitur qz est concordia int̄ demo-
nes nō amicitie s̄ neq̄ie ex qua hoies
odiūtuz vel iusticie repugnat q̄tū p̄nt.
Talis em̄ concordia inter impios regi-
tur eis se adiūgāt et subiūciāt ad p̄-
am nequitā exeq̄ndā q̄s portiores vī-
bus vidēt. Ad quintum licet carcerat
mācipatio omnib⁹ eq̄liter deputet iā
in aere et post in inferno. nō tñ ex h̄ na-
turalia in eis sunt eq̄liter ad eq̄les pe-
naz officia eq̄lia ordiata. imo q̄to sūt
nobiliores in naturaz portiores in offi-
cio. tāto em̄ grauiori subiecti tormēto
Vñ Sapie. vj. Potentes potent tor-
menta patientur.

Est ergo questio super influē-
tias corporoz celestīū in qua tres

alii errores reprobantur. et e quoniam in ordine.

Sed per ampliori premissorum declaratio-
ne etiam obuiosa quibusque premissis
oblectionibus. Querit de maleficorum
opibus quod ad quatuor duplicem causam. quatuor ex
illis reprobando ex quibus influere non
possunt. quinta vero concludendo. scilicet virtu-
tem intellectus ex qua fluere hunc quod et
licet bona sit secundum naturam. est tamen mala secundum
voluntatem. quatuor autem cause reproban-
tur per illos quod aut maleficas aut eorum
opa esse negant. et sunt corporum celestium
influente. illorum corporum et orbium moto-
res mouentia homini. excrescens mali-
cia. et ymaginatio ac caractere et verborum
efficacia.

Non possit quo-

quo modo catholice censi quod
origo et multiplicatio malefi-
corum operum processit ex influentiis cor-
porum celestium seu ex superabundanti ma-
licia hominum et non ex spurciis incuborum
et succuborum demonum. et videtur quod ex pro-
pria malicia. Nam augustinus in libro xxxij. quod di-
cit quod ad hominis voluntatem causa deprauatio-
nis creditur siue aliquod siue nullo suade-
te deprauata sit. Sed maleficus deprau-
nat per peccatum. ergo causa illi non est diabolus
sed voluntas humana. Ad idem dicit de libe-
rariis quod quilibet est causa sue malicie. quod etiam
probat ratione. Peccatum hominis ex libro. arbitrii. proce-
dit. sed diabolus non potest libere. arbitrii. mouere. hoc
enim libertati repugnet. ergo diabolus
non potest esse causa. nec illi cuiusque al-
teri peccati. Preterea in libro de ecclesiasti-
cis dogmatibus dicitur. Non omnes cogitatio-
nes nostre male a diabolo excitantur sed
aliquoniam ex nostri arbitrii motu emer-
gunt. Denique quod ex influentiis corporum ce-
lestium possint oriri non a demonibus pro-
bat. Sicut omnis multitudo reducitur
ad unum. ita omne multiforme reducitur in
aliquod unum principium. Sed actus hu-

mani sunt varii et multiformes tam ad
vicia quam ad virtutes. ergo videtur quod reducatur
in aliquod principium uniformiter motum
mouentia. Sed talia non possunt assignari
nisi ex motibus celestium quod sunt uniformes
ergo illa corpora sunt talium actionum cause
Preterea. si celestia corpora non essent huma-
norum actuum ad virtutes et vicia cause. astro-
logi non adeo frequenter vera predicarent
de bellicis eventibus et alijs humanis acti-
bus. sunt ergo aliquo modo causa. Preterea
corpora celestia mouentur a substantijs
spiritualibus secundum theologos et philosophos omnes.
Sed illi spiritus sunt superiores a diabolo nostris
sicut et corpora celestia corporibus nostris. ergo
ambo insunt huius imprimere in animam
et corporis hominis ad causandam quicquid actus
humanos. Preterea corpora celestia possunt
primere in ipsos demones ad causandam
certa maleficia. ergo a fortiori in ipsos
homines. Assumptum probatur ex tribus. Nam
certi homines quod lunatici dicuntur insistant
a demonibus plus uno tempore quam alio quod
non facerent sed potius omni tempore molesta-
rent nisi in certis lunaticis etiam ipsi de-
mones inquererentur ad inferendum homini
probat etiam ex nigromanticis quod certas
stellas observant ad invocandum
demonem quod non facerent nisi scirent il-
los demones corporibus celestibus esse sub-
iectos. Probat etiam ex illo quod demones
secundum augustinum in libro de ciuitate dei. quibusdam corpori-
bus inferioribus arcant. scilicet herbis. lapidi-
bus. animantibus. et sonis quibusdam cer-
tis et vocibus et figuratibus. sed cum corpora
celestia sint virtuosiora quam corpora inferi-
ora. Ideo multo magis actibus corporum
celestium. Et ite amplius malefi-
ci subiiciuntur ut eorum opera ex influentiis
illorum corporum et non ex assistentia spi-
rituum malorum pueniant. Fortificatur
argumentum ex libro Regum. c. xvj. vbi saul quod
vexabatur a demone alleuiabatur quando
dauid cytharam percutiebat coram eo
et quod recedebat spiritus malus. Sed con-
tra. impossibile est effectum sine causa

sua producere. sed opera maleficorum sunt talia quod non possunt nisi opere demonum fieri. patet ex descriptione operum maleficorum. ex Irido. libro. viij. ethi. Malefici dicuntur ob magnitudinem facinororum. Hi enim elementa concutunt mentes hominum turbant et absque ulla veneni haustu solavi carminum animas interimunt etc. Homines autem effectus non possunt ex influentijs corporum celestium mediante homine causari. Preterea philosophus in ethi. Difficile inquirat quid sit principium operationis in anima. Et ostendit quod oportet esse aliquod extrinsecum. Omne enim quod incipit de nouo habet aliquam causam. Incipit enim homo operari quod vult. Incipit autem velle. quod per conciliatur. si autem preconciatur propter aliquid quod conciliu precedens. aut ergo est procedere in infinitum. aut oportet ponere aliquod principium extrinsecum quod primo mouet hominem ad conciliandum nisi forte aliquis dicat quod hoc est a fortuna ex quo sequeretur omnes actus humanos esse fortuitos. quod est absurdum. Principium ergo in bonis ad bona dicitur esse deum qui non est causa peccati. In malis autem cum homo incipit agere vellet conciliari ad peccandum oportet quod huiusmodi sit aliqua causa extrinseca. et non potest esse alia nisi diabolus preteritum in maleficijs ut supra patuit. quia corpus celeste non potest ad tales actus influere. ergo patet veritas. Preterea cuius potestati subiacer motui. eius potestati subiaceret motus qui a motiuo causatur. Motiuum autem voluntatis est aliquid apprehensum per sensum vel intellectum quorum utrumque subiaceret potestati diaboli. Dicit enim Augustinus in libro. lxxij. q. Serpit hoc malum scilicet quod est a diabolo per omnes addit sensuales. dat se esse figuris accommodat se coloribus adheret sonis. later in iraz in fallacia sermonis. odo-

ris se subijcit infundit saporibus. et quibusdam nebulis implet omnes meatus intelligente. ergo videtur quod in potestate diaboli est mouere voluntatem que est directe causa peccati. Preterea omne quod se habet ad utrumlibet indiget aliquo determinato ad hoc quod exeat in actum secundum philosophum. arboribus ad utrumlibet se habet. sed ad bonum et malum. ergo ad hoc quod exeat in actum peccati indiget quod ab aliquo determinat ad malum. Maxime autem hoc videtur fieri a diabolo preteritum in operibus maleficorum cum eius voluntas est determinata ad malum ergo videtur quod mala voluntas diaboli est causa malevoluntatis precipue in maleficijs et potest fortificari ratio per hoc quod sic bonus angelus se habet ad bonum. ita malus angelus ad malum. Sed ille reducit homines ad bonum. ergo iste ad malum. est enim dicitur dyonisius lex diuinitatis immobiliter stabilita ut yma a summis perficiantur.

Responsio. quod questio quo ad originem maleficorum operum fundatur. super influentiam luminarium celestium ostendit per reprobationem trium errorum quod hoc asserere conantur. scilicet planetariorum generaliacorum et fatalium ordinem ponentium hoc non esse possibile quo ad primum. Nam si queritur an ex impressione luminarium celestium causetur in hominibus vicium maleficorum tunc ad diuersitatem morum attendendo veritate fides saluando oportet sub distinctione differere videlicet quod mores hominum a sideribus causari potest intelligi dupliciter. Aut necessario et sufficienter. Aut dispositiue et contingenter. Si dicatur primo modo tunc non solum est falsum immo hereticum. eo quod christiane religioni adeo repugnat quod etiam veritas fides in tali errore saluari non potest. Ratio. Quia enim ponit omnia a sideribus necessaria contingere. iam tollit meritum et per consequens demeritum Tollit et gratiam et per consequens

gloriam. Tum quia honestas mox p
hunc errorem preiudiciu patit dū cul
pa peccantis in sydera refunditur licē
tia maleficiēdi sine reprehensione cō
cedit. et homo ad orandum et colendum
sydera icurruatur. Si autē dicat mores
hominū a dispositōib⁹ syderū variari
dispositiōe et contingenter sic pōt hē
veritatē qz nec rōi nec fidei repugnat.
Planū ēm est q dispositio corpis va
ria multum facit ad variationem affe
ctionū et mox aie. vt plurimū ēm ania
complexōnes corporis imitatur. vt dē
in sex pncipijs. Bn et colerici sunt ira
cundi. et sanguinei sunt benigni. et me
lancolici sunt inuidi. flegmatici pigri.
hoc autē non est necessario. anima ēm
dñatur suo corpī maxime qñ ē adiu
ta per grām. Multos ēm videmus co
lericos mansuetos et melancolicos be
nignos. Quoniam ergo virtus corporū
celestiū opatur admixtionē et qualita
tem complexionum. Hinc est q p cō
sequens quodāmodō opat ad qualitatem
mox valde tñ de longinq. Plus enim
facit ad q̄litatē pplexionis virt⁹ natu
re inferioris q̄ virtus sideris. Bñ au
gu. v. de ci. dei. in solutioe cuiusdā que
stionis de duob⁹ scrib⁹ q sil infirmaban
tur et curabatur. cū querebat unde hoc
eēt magis cōmēdat rōem ypocratis q̄
astronūm. Ipcras ēm rñdit q b erat
ppter similitudinē cōplexiōis. et astro
nomus respondit q erat ppter idēpti
tatē constellatiōis. Reli⁹ ēm respon
dit phisic⁹. qz cām reddit magis p̄p̄iā
et magis p̄p̄inquā. Sic ergo dicendū
q impressiones syderū aliquo modo
disponunt ad maliciam maleficorum
siquidem aliqua influentia in eorum
corporibus predominatur potius ad
bñōi nephanda q̄ ad alia opera q̄cū
q̄viciosa seu virtuosa. q tñ dispositio
non debet dici necessaria. p̄p̄ia et suf
ficiens. sed remota et contingēs. Nec

valet si quis obijceret p̄m li. de p̄p̄ie
tatibus elementorū. vbi dicit q regna
vacua facta sunt et terre depopulate
apud coniunctionem iouis et saturni
arguendo quasi: qz talia ex libero arbi
trio dependebant hominum ergo etiā
influente luminarium super li. ar. ha
berent efficaciam. Respondetur enim
q philosophus per hoc dictum non
vult innuere q homines illi non pote
rant resistere illius influentie constel
lationis ad diffensionem inclinantis.
sed quia noluerunt quia sicut p̄tolo
meus in almagesti. Sapiens homo
dominabitur astris. Quis ēm coniun
ctio iouis et saturni eo q saturnus ha
bet influentiam melancoli cā et malas
et iupit̄r valde bonam possit ad rixas
vel discordiam homines inclinare. illi
tamen inclinatiōi homines per liber
tatem arbitrii possunt resistere et valde
faciliter cum adiutorio gratie dei. nec
iterum valet si quis obijceret dictū da
masce. li. ij. c. vj. vbi dicit. constituitur
multotiens comete et signa quedam
mortis regum. Respondetur ēm q eti
am sequendo op̄inonem Dama. qui
fuit vt patet in predicto libro contrarie
op̄inonis vie philosophice sine non:
nihil per hoc concluditur quo ad ne
cessitatē actuū humanorū. op̄inat ēm
Dama. q cometa nec naturaliter ge
neratur nec est vna de stellis i firmamē
to positi. vñ nec ei⁹ significatio est na
tural⁹ nec influētia. Dīc ei q comete nō
sūt ex his q a pncipio genita sūt astra.
s̄ diuina iussione fm ipm tps p̄stituunt
et rursus dissoluuntur. Nec Damascē.
P̄nūciat autē de p̄ tale signū mortē
regis magi q̄ aliorū tñ qz ē p̄sona cōis
tū qz p̄t ex hoc oriri turbatio regni. de
cui⁹ custodia magis sollicitatur āgeli
p̄p̄i cōe bonū qz etiā ministerio et ge
nerant et dissoluuntur. Sz nec p̄horum
op̄inio obstat q dīcūt q stella cōeta sic

impresso calida et sicca generata in superioriori parte aeris prope ignem: ex cuius vapore calido et sicco globus illius vaporis adunatus apparet corporis stelle. partes autem illius vaporis discōtinuare circa illum globum et longum prentse in suis extremitatibus illi globo contuncte sunt quasi eius come: et secundum hanc positionem significat et causat non per se sed per accidens mortalitatem puenientem ex infirmitatibus calidis et siccis. Et quod ut plurimum omnes nuriunt calidis et siccis. Ideo illo tempore multi diuites moriuntur inter quos mors regum et principum est magis notabilis: et hec positio nec distat a positioe Damasceni: si quis bene considerat: nisi quod ad operationem et cooperationem angeli quam nec philosophi excludere possunt imo ubi vapores nunquam in sua siccitate et caliditate ad generandum cometam concurrerent adhuc operatione angeli sepe concurrere habent causas predictas sicut et stella que sancti Thome doctoris transiitum indicauit que utique non ex superioris in firmamento positio profiliat: sed operatione angeli ex materia aliqua placente formata et officio pacto iteque resoluta fuit. Vnde videmus quod secundum quancumque istarum operationum nullum penitus habent celi luminaria diuinum super li. arbitrium. Vnde nec consequent super malitiam et mores hominum. Nota insuper quare astronomi ut sepius vera predicunt et quod eorum iudicia ut plurimum super vnam prouinciam aut gentem vnius terre eueniunt. Vnius ratio est: quod enim sua iudicia sumunt ex astris que etiam habent maiorem influentiam capiendū propter subtiliorem non necessitante in actibus tantarum nature quam voluntatis et in actibus hominum in generalibus sic vni gentis vel prouincie quam in particularibus vnius persone: quod maior effectus stellarum imprimunt in totam vnam gentem quam in vnum hominem: et quod maior pars eius vni magis sequit affectus naturales corporis quam vni singularis homo:

ideo etiam si incidentalis est tactus. Secunda via per quam prefata nostra catholica assertio declarata est per reprobatōem errorum genitilicorum et deā fortune colentium mathematicorum. De quibus Isidorus. viij. ethi. c. ix. generaliaci dicunt. propter natalium considerationem siderum que vulgo mathematici dicunt. Fortuna vero ut ibidem dicitur. c. ij. a formitis nomen habere dicitur quasi deā quandam res humanas varijs casibus et formitis illudentem. Vnde et cecam appellant eo quod passim in quoslibet incurrens sine ullo examine meritoque et ad bonos et ad malos venit. hec Isidorus. Sed tale deā credere aut quod leuiores in corporibus et creaturis que et maleficorum opibus inferunt non ab ipsis maleficis sed ab ipsa dea fortune pueniret: sicut et ydolatria: ita et asserere maleficas ipsas ad hoc esse natas ut talia per eas in mundo exerceri possint sicut a fide alienum existit imo et a corporum traditioe si cui placet inspiciat doctores sanctum li. iij. sume fidei pro gentiles. q. lxxvij. et sequentibus: et inueniet plura: licet si vnicum propter eos que fortassis copia librorum non habent non videtur obmittendum: quod quia in homine tria sunt ut ibi notat que a tribus celestibus causis diriguntur: voluntas actus intellectus actus et corporis actus quorum principium a deo tamen et immediate: secundum ab angelo: et tertium a celesti corpore dirigitur. Nam electores et voluntates immediate a deo in bonis opibus diriguntur. dicere scriptura puerb. xxi. Cor regis supple: quod maior potestas videtur posse resistere eo minus alij non possunt: quod in manu domini et quocumque voluerit inclinabit illud. Et apostolus. Deus est qui operatur in nobis velle et perficere per bonam voluntatem. Cognito vero humana intellectina a deo mediantibus angelis ordinata. Ea vero que ad corporalia pertinet siue sunt exteriora siue interiora in vsum hominis venientia a deo mediantibus angelis et

celestib⁹ corpib⁹ dispensantur. Dicit ei
br⁹is stonifi⁹. iij. de diuinis nominib⁹.
q^o corpa celestia sunt cause eoz que in
hoc mudo sūt: nō tñ necessitatē infe-
rentia. Et cum homo sit ordinat⁹ fm
corpus sub corpibus celestibus. fm in-
tellectū vero sub angelis. fm volūtātē
aut sub deo potest cōtingere q^o homo
sp⁹eta inspiratione dei ad bonū r illu-
minatōe boni angeli ducat affectōne
corpali ad ea ad que influentia lumina-
riū celi inclināt vt r sic tā volūtas q^o
intellectus malitiaz errorib⁹ inuoluāt
Non est aut possibile hmoi erroribus
quib⁹ malefici irretiti sunt ex influen-
tijs luminariū celi inuolui licet ad sū-
dendum sanguinez vel furta aut latro-
cinia vel etiā incontinentias pessimas
perpetrare possit quis ex illis inclina-
ri sicut etiā ad alia quedam naturalia
Etiā vi guil. in de vniuerso dicit. Q^o p
experiētiāz habetur si meretrix nititur
plātare oliuam non efficitur fructife-
ra que tamen per castam plantata fru-
ctifera efficit. Et aliquis etiā medicus
in sanando. r agricola in plantādo. et
miles i expugnādo aliqua ex impres-
sione celestis corpis efficiūt q^o alij etiā
easdem artes hñtes efficere nō possūt
Tercia via sumitur ex reprobatoe fata-
lium effectū. Vbi notandum q^o fatū
esse aliquid vno modo catholice asse-
rit. Alio modo asserere ē omnino he-
reticum. Si em fatū estimetur esse fm
estimationem quorundā gentiliū r eti-
am quorundā mathematicoz q^o puta-
bant q^o ex vi positionis siderū causare
tur infallibiliter diuersitas mor. ita q^o
talis efficeret necessario maleficus vel
virtuosus in moribus q^o talem eū esse
causaret vis q^o in dispositōe siderū sub
qua talis vel conceptus vel natus eēt
p⁹phenderet. Et istam vim vocauerūt
noie fati. Sed q^o ista opinio nō tñ est
falsa immo heretica r omnino detestā

da ppter incōuenientia q^o necessario se-
queretur. vt supra tactum est circa re-
probationem p⁹mi erroris. q^o videli-
cet tolleret ratio meritū demeritū imo
g⁹er g⁹ie r q^o de⁹ maloz n⁹oz auctor
eēt r p⁹a alia. Itō fatū sic oīno refutat⁹
q^o nihil ē. scōm quē acceptōz etiā Gre-
go. dicit i omel. epiph. Absit a fidelib⁹
cordib⁹ vt fatū aliqd eē dicāt r lz h⁹ opi-
nio videat eadē eē cū p⁹a q^o ē plāetari-
oz. r h⁹ p⁹ eadē incōuenientia q^o vtrobi
q^o cernūtur. tñ sunt diuerse q^ontū inter
se diuersificātur vis fidei r influx⁹ ge-
neralis septē planetaz. Si autē effice-
fatū eē fm quādā dispositōz siue ordi-
natōz cāp scōpaz ad pducēdū effectus
diuini⁹ p⁹is. Hoc mō fatū vere est
aliqd eo q^o puidētia dei p causas me-
dias exeqt suos effect⁹. In illis videli-
cet q^o scōis caus subdūt lz i alijs nō vt
ē creatio. aiaz g⁹ificatio r g⁹e collarō.
Licet etiā angeli ad g⁹e ifusiones coo-
perari pñt intellectū r volūtātis capaci-
tatē illuminādo r disponēdo. r sic qdā
ordinatio effectū vnaz eadē d⁹ prou-
dētiāz etiā fatū. Si em cōsiderat vt ē
i deo sic d⁹ puidētia. si āt fm q^o ē i cau-
sis medijs ordinatis a deo ad effect⁹ ali-
q^os. pducēdos sic h⁹ rōz fati. Et h⁹ mō
Boeci⁹ loquēs de fato. iij. de sol. dīc.
Fatū est reb⁹ mobilib⁹ inherēs dispo-
sitiō p quā puidētia suis q^os necit or-
dinio⁹. Sed tñ scī doctores h⁹ nomie
vti recusant ppter eos q^o illō ad vim
positiōis siderū retorq⁹bāt. Vñ aug. v.
de ciui. dei dicit. Si ppter ea quisq^o res
humanas fato tribuit. q^o ipam dei vo-
luntatē vel potestātē fatū vocat sniam
teneat r linguā corrigat. Patet etiā ex
p⁹missis tacita responsio ad q^ostiones
an omnia fato subdāt. r an etiā ma-
leficorum opa illi subdāt. Quia si fa-
tum dicitur ordinatio causarū secūda-
rum ad effectus diuinitus p⁹is. i.
vbi deus disposuit p causas secundas

producere effectus tales. sic inq̃ subdūt
fato. i. subdūtur causis scōis: sic a deo
ordinatis vt sunt influentie corpōz ce
lestiū. Ea vero q̃ immediate a deo fiunt
vt est creatio rez. glorificatio subarum
spūaliū et alia h̄mōi non subdūt. Et h̄
est qd̄ dicit Boetius vbi supra q̃ ea que
sūt prime deitatis p̄pinq̃ fatalis ordis
mobilitatē excedūt. Vñ maleficorum
opa q̃ nō subsunt scōis causis cū t̄tia
pter cursum cōem et ordinē nature eue
niūt. Ideo nec fato s̄ causis alijs quo
ad eoz originē necessario subduntur.

Consequenter q̃ nec h̄mōi malefi
corū opa possint oriri aut causa
ri a substantijs separatis q̃ sunt mo
tores orbū seu corpōz celestiū: cuius
opinionis fuit Aulicē. et sui sequaces
hac rōe mori. q̃ em̄ substantie ille sepa
te altioris sunt v̄tutis anibz n̄is et
ab ip̄a aīa interdū cū fuerit in sua ima
ginatōe ad solā quādā apprehensionē
interiore circa aliqd̄ extrinsecū imuta
tur corp⁹ p̄p̄iū. Interdū etiā alienū seu
extrinsecū. vbi gr̄a. Aliq̄s ambulans
sup̄a trabē in alto positā cadit de fa
cili. q̃ imaginat casum ex timore. non
autē caderet si esset trabes illa posita
sup̄ terrā vbi casum timere non posset.
Itē ad solā apprehensionē anie incalē
scit corp⁹ vt in cōcupiscētib⁹ vel iratis:
aut etiā in frigidat sicut in timētib⁹.
potest etiā imitari ad aliquā egritudi
nem puta feb̄ē v̄ leprā ex forti imagi
natione et apprehensione ad tales egritu
dines. et sicut circa corp⁹ p̄p̄iū ita et
circa alienū vt illud imutet ad sanita
tem vel egritudinē. et h̄ ponit causam
etiā fascinatōis de qua sup̄ius tactū ē.
Et q̃ scdm̄ istam positionem effectus
maleficorū haberēt reduci ad motores
orbū licet nō p̄cise ad ip̄a corp̄a cele
stia. Ideo vltra illa q̃ ibi tacta sūt. Di
cimus adhuc q̃ talia sic contingere ē
impossibile. q̃ cū motores orbū sint

substantie intellectuales et bone non tan
tm̄ naturā q̃ et fm̄ voluntatē qd̄ patet
ex eaz opatōnibus ad bonū totū v̄ni
uersū. Illa autē creatura cui⁹ ope magi
ce opatōnes fiunt. et si sit bona fm̄ na
turā nō t̄m̄ potest esse bona scdm̄ volū
tatem. Ideo nō pōt esse idem iudiciū
de ambab⁹ substantijs. Et q̃ non potest
esse bona fm̄ voluntatē p̄bat. Nam
p̄stare p̄focinū aliq̄bus in hīs q̃ sūt p̄
ria virtuti nō est alicui⁹ intellect⁹ bene
dispositi: talia autē fiunt in h̄mōi opati
onib⁹ maleficorū. sūt em̄ vt in scda p̄e
opis p̄bēbit plurima homicidia. forni
cationes. puerorū et iumentorū occisio
nes et alia maleficia pcurantur. vñ v̄ten
tes hīs artib⁹ malefici a malefaciendo
vocantur. nō est ergo bene disposita se
cū dū virtutē talis intellectualis natu
ra cuius auxilio h̄mōi artes malefica
rū imitūt. licet sit bona fm̄ naturā. q̃
h̄z esset illud oīa appetūt vt cūlibet i
mentū patet. Itē nō est intellectus be
ne dispositi familiarem esse sceleratis
et eis patrociniū exhibere nō quibus
dam virtuosīs. Vñ autē opibus male
ficorū v̄tuntur homines scelerati quis
a fructibus eorum cognoscuntur. Au
xilium autē substantiarum orbes mouen
tium: in bonum quelibet creatura icl̄
natur a natura. licet corumpatur per
accidens sepe. ergo ille substantie non
possunt esse originalis cā maleficarū
P̄terea intellectus bene dispositi ē
reducere homines in ea que sunt hōi
p̄p̄ia bona que quidem sunt bona rō
nis. abdicere ergo ab istis pertrabe
re ad alia minū bona est intellectus
indecenter dispositi. Per huius autē
artes non adipiscūtur homines aliquē
profectum in bonis rationis que sunt
scientie virtutes sed in quibusdā mi
nimis vt sunt deprehensiones et exerci
tia latronum et mille nocumentorū. er
go origo non est a substantijs separatis

sed ab aliqua alia virtute non bene disposita secundum virtutem. Preterea non est bene dispositus secundum intellectum qui per aliqua scelera commissa prouocatur ad auxilium alicui ferendum. Hoc autem fit in istis artibus maleficorum. nam ut patet in executione harum fidei abnegant innocentes pueros occidunt. Substantie enim sepe que sunt orbium motores: propter suam bonitatem non his maleficis auxilium prestant. Concludendo quod homines artes sicut non possunt a corporibus celestibus ita nec ab eorum motoribus oriri. et cum necesse habent oriri ex aliquo virtute alicui creature collate. et illa etiam non potest esse bona secundum voluntatem licet sit bona secundum naturam. et homines creature sunt ipsi demones. relinquuntur quod eorum virtute homines fiant nisi fortassis ad hoc obstat frivola estimatio quod ex hominum malicia concurrente super maleficorum verba comminatio et imagines repositas ad certum locum virtute quadam stellarum sequuntur. ut verbi gratia. quando maleficus diceret imaginem aliquam reponendo. facia te cecam aut clauda et bene ueniret. Tunc ideo eveniret quod talis a sua naturitate ex virtute stellarum fortiter per ceteris hominibus talem virtutem. quantumcumque alij talia verba proferrent et essent instructi per disciplinam ad prestandum. adhuc tamen efficaces in hominibus operibus esse non possent. Ad que singula respondendo declarabitur. Primo quod ex malicia hominum homines effectus causari non possunt. Secundo quod nec ex vocibus quantumcumque hominum concurrente quantumcumque constellatione etiam ad quascunque imagines.

Primo quod non ex malicia quantumcumque humana possunt oriri homines maleficorum opera sic declaratur. Nam malicia hominis siue sit habitualis in quantum quis ex frequentatis actibus acquirit habitum icli-

nantem ad perpetrandum peccata non ex ignorantia nec infirmitate. unde censetur peccare ex malicia. Vel sit actualis malicia que dicitur ipsa mali electio que etiam ponitur peccatum in spiritum sanctum. nunquam potest circa ipsum maleficum tantum efficere quod talia operantur sunt immutationes elementorum et lectiones circa corpora indifferenter hominum et iumentorum absque assistentia alicuius altioris virtutis prominent. quod declaratur primo ex parte cause. secundo ex parte effectus maleficialis. Nam hoc quod non potest homo efficere absque malicia puta per sua naturalia imminuta: minus potest per ipsa naturalia iam diminuta. Patet cum iam sit virtus actiua etiam diminuta. Sed homo per peccata qualitercumque per malitiam commissa diminuitur in bonis naturalibus. probatur auctoritate et ratione. Nam Dionysius. iij. ca. de diuisi. nominis. dicit. Malus est effectus naturalis habitudinis. et loquitur de malo culpe. Unde et nemo noscitur malum operatur illud: quod si operatur ex defectu operatur. Ratio sic. Si cur se habet bonum gratie ad malum nature. ita se habet malum culpe ad bonum nature. sed per gratiam diminuitur malum nature ut fomes qui est inclinatio ad culpam. ergo per culpam a fortiori diminuitur bonum nature. Nec obstat si dicatur de fascinatio- ne que interdum procuratur ex inuentione seu inspectione alicuius vetule maliciose puerum aspicientis unde puer immutatur et fasciatur. quia sicut supra tactum est. hoc tantum modo contingere potest circa pueros propter teneram complexionem. Dic autem loquimur de corporum quantumcumque hominum et iumentorum ac etiam elementorum ad gradines immutationes Si quis velit latius intelligere: inspicit

et doctorem sanctum in questionibus de malo. Vtū peccatū possit corrumpere totū bonū nature etc. Ex parte deniq; effectū maleficialiū declarā. nā ex effectibus denenitur incognitiones cause. Vnde sicut illi effectus quo ad nos qui sunt preter ordinem nature. create nobis notē per virtutē creature nobis ignote. licet non sint pprie miracula sicut illa que sunt preter ordinē totius nature create qualia fm potestatem operatur ille qui est supra oēm ordinem totius nature create qui est deus benedictus: scdm quaz acceptōz dicitur. Tu es qui facis mirabilia magna solus. itaz maleficiales effectus dicuntur miraculosi inquantū sunt ab aliqua causa nobis ignota: preter ordinem nature create nobis note. Ex quibus elicitur q; virtus corporalis hoīs ad huiusmodi opera causanda non se extendere potest que semper hoc bz causa cuius effectus naturali nota sit naturaliter absq; admiratōe. et q; effectus maleficiales possunt aliquo modo dici miracula inquantum noticiāz humanam excedunt. pater ex se ipsis cum naturaliter non sunt. pater et per omnes doctores. presertim Augustinū in li. lxxxiij. q. vbi dicit. Q; magicis artibus sunt miracula plerūq; similia illis miraculis que sunt per seruos dei Et iterum in eodem dicit. Magi faciunt miracula per priuatos contractus boni cristiani per publicam iusticiā mali cristiani per signa publice iusticie que omnia sic declarantur. Nā iusticia diuina est in toto vniuerso sicut lex publica in ciuitate. Virtus autē creature cuiuslibet in vniuerso se bz virtus alicuius priuate psonē in ciuitate. Ideo boni cristiani inquantū p diuinā iusticiā miracula faciunt dicuntur facere miracula per publicā iusticiā. Magus autē q; operatur ex

pacto inito cum demone: dicitur operari per priuatum contractum quia operatur per demonem qui sua naturalivirtute potest facere aliquid preter ordinem nature create nobis note per virtutem creature nobis ignote. et erit miraculum quo ad nos sed non simpliciter. quia non potest operari preter ordinē totius nature create et per oēs virtutes creaturarum nobis ignotarum. Sic em̄ solus deus dicitur facere miracula. Iuxta illud. Tu es deus qui facis mirabilia magna solus. Mali autē cristiani faciunt per signa publice iusticie. sicut innocando nomen cristi vel exhibendo aliqua sacramenta. si cui placet inspiciat sanctum Thomam in prima parte. q. cxi. ar. iij. potest etiam attēdere ea que in secunda parte operis. c. vij. deducuntur inferius. Consequē q; nec pervoces et verba concurrente virtute stellarum.

¶ Et enim q; nec ex vocibus quorūcūq; hominum concurrente quacūq; constellatione sup quasūq; imagines. Nam cum intellexit hominis huius dispositōis est. q; eius cognitio ex rebus causatur cuius intelligentem necesse sit fantasmatas speculari. Non est eius conditio q; ex sua conceptione seu intellectuali operatione intrinseca vbi illam solam per seba exprimeret res ab extra hēat causare. aut q; conceptio intellectus expressa per verba haberent corpora immutare. Tales em̄ homines qui tales haberent virtutē non essent nobiscū vni⁹ speciei: sed equivoce dicerētur hoīes. Preterea si dicatur q; illa efficiūt per verba concurrente virtute stellarū a naturate unde contingit q; pre ceteris hominibus dum pferunt verba q; per illa aliquid efficiūt cū tñ alij etiā pferētes eadē nō possent aliquā trāsmutationēz efficere. q; virt⁹ stellarū a naturate et

nō deseruit. **P**ri^o ex pcedentib⁹ illa eē
falsa ex reprobatione trium error. pla
netarior. generaliacor. et fatalem ordi
nem ponentū. **P**reterea cūz verba ex
primunt mentis conceptū. et corpora
celestia non possunt imprimere intelle
ctuz nec etiam eorū motores nisi per se
absq^{ue} motione corporū celestū intelle
ctum vellent illuminare et hoc solum
modo fieret ad opa bona. quia ad ma
la perpetrāda nō illuminat intellect⁹.
s^{ed} obumbrat qd nō est officiū bonorū
spirituū s^{ed} malor. Ideo patet q^{od} si ver
ba eorū aliquid efficiūt hoc non est vi
gore alicuius corporis celestis s^{ed} assisten
tia alicuius virtutis intellectiue q^{ue} eti
am et si sit bona fm naturā nō tam p^{ro}
esse bona scdm voluntatem inquantū
semp ad malum machinat. et talis erit
demon. vt supra ostensuz est. Et q^{od} nec
per ymagines possint talia efficere q^{ui}
corpora celestia sup ipas aliquid influ
erent quia hmoi ymagines quantum
cumq^{ue} caracteribus et figuris sint insig
nitate sunt effectus hominis operantis
per artem. Celestia autēz corpora effe
ctus causant naturales cuiusmodi nō
sunt effectus maleficorū qui dicuntur
maleficiales. vtpote in malum creatu
rarum preter consuetum ordinē natu
profluentes: vnde nihil ad ppositum.
Preterea supra ostēsum est etiā q^{od} du
plices sunt ymagines. astrologice et ma
gice. que etiam ad bonū aliquod pri
uatum obtinendū et non ad corruptio
nem ordinantur. Maleficorū at yma
gines sunt omīno alterius cum semp
ad nocumētū creaturaz et ex demonū
iussu ad aliquē locum occulte reponū
tur vt desup ambulantes aut dormiē
tes ledant vt ipse malefice fatent. vnde
et ab ipis demōibus efficiūt qdqd cau
sant et nō ex corporū celestū influētis
Ad argumēta. Ad primū dictū Augu
stini est intelligendū q^{od} causa deprāna

tionis hoīs redit ad hoīs voluntatem
sicut ad causaz effectū pscientē. q^{ue} pro
prie dicit eē causa. nō sic aut est causa
effectū pmittentē vel disponentē vel
cōciliantē aut pscipientē qbus modis
s. psciliatiue. dispositiue. et pceptiue dy
abolus dī causa pcti deprauationis.
De^o aut solūmodo pmissiue q^{ue} mala p
mittit ppter bona. Iuxta Aug. i ench.
Diabolus at disponit interi⁹ suggerē
do psuadit interi⁹ et exterius acius sst
mulando. Precepit aut his q^{ui} ei totali
ter se subdiderūt vt sunt malefici qbus
nō est opus interi⁹ instigari s^{ed} tm exte
rius et. Et p hoc etiā ad scōz q^{ui} quilibz
est causa sue malicie directe intelligen
do. et ad pbatōnes patet eadē respon
sio. quia licz repugnat libero arbitrio
moueri p modū pscipientis: nō autem
p modū disponentis. Ad terciū. **M**o
tus ad virtutes aut ad vicia dispositi
ue possunt causari ab influētis cor
porū celestū. et capis mor⁹ p quadā na
turali inclinatione ad virtutes huma
nas et vicia. opa aut maleficorū qz ex
cedunt cōem ordinē nature. ideo illis in
fluētis subiacere nō possunt. Ad q^u
tum idē patz. qz sunt cause humanorū
actuum corpa celestia. s^{ed} illa opa non
sunt humanit⁹ adiuuenti. Ad q^untum
q^{od} motores orbū possint imprimere in
animas si intelligat immediate sic im
primunt illuminādo ad bonū et nō ad
maleficia vt supra tactū est. Si aut in
telligat mediate tūc iuxta influētiam
corporū celestū imprimūt indirecte et
dispositiue. Ad sextū. hoc q^{od} demones
fm certa augmenta lune hoīes vexant
ptingit ppter duo. Primo qdem ad h
vt infamet creaturā dei. s. lunā. vt Hier
ro. et Crisosto. dicūt. Scdo qz cum nō
possint opari nisi mediantib⁹ nālibus
vtutib⁹ vt s. dictū est. Ideo psciderant
corporū aptitudines ad effect⁹ inducē
dos et qz cerebz est humidissimū oim

partium corporis ut Aristoteles dicit et natura
les oēs. Ideo maxime subiicit opatio
ni lune quod ex sua proprietate habet motum hu
mores. In cerebro autem perficiuntur vires
aiales. Et ideo demones secundum certa au
gumenta lune perturbant hominis fantasiam
quoniam considerant cerebrum ad hoc dispositum.
Ad aliud quod demones aduocati in cer
tis constellationibus adveniunt. factum pro
pter duo. Primum ut homines in hunc erro
rem inducantur quod credunt aliquod numen esse
in stellis. Secundo quod considerant secundum aliquas
constellationes materiam corpoream magis
esse dispositam ad effectum per quibus ad
uocant. Ad tertium quod sicut dicit Augustinus.
xxxvi. de ciuitate dei. Per varia genera la
pidum herbarum lignorum aialium carminum
et instrumentorum musicorum demones al
liciunt non ut aialia cibis sed ut spiritus sig
nis inquantur. hec eis exhibent in sig
num diuini honoris cuius ipsi sunt cu
pidi. Tamen quod sepe obijcit quod demo
nes possunt impediri per herbas et armo
nias a vexatione hominum ut in argumē
to allegat de sanctorum per armoniam citharis.
Qui nituntur defendere quod aliquid possent
effectus maleficiales producere per certas
herbas et occultas causas absque auxi
lio demonum immo de ex influentia cor
porum celestium que plus possunt impri
mere in hominibus res corporeas ad effectus
corporeos quam in ipsos demones ad pro
ducendum hominibus effectus maleficiales.
Ideo latius cum sit respondendum est ad
uertendum quod herbe vel armonie non
possunt sua naturali virtute totaliter ex
cludere vexationem qua dyabolus pos
sit hominem vexare si sibi permittit a
deo vel angelis bonis. possunt tamen
illam vexationem mitigare et ita parua
posset esse vexatio illa quod possent eam pe
nitius excludere. sed hoc facerent non age
do in ipsum demonem cum sit spiritus sepa
tus in quem non potest naturaliter agere
quodcumque corpus. sed agendo in ipsum

vexatum a demone. Omnis enim causa
limitare virtutis producere potest effectum
intensio rem in materiam dispositam quod
non disposita. cui et resonat illud Philo
sophi. de anima. Actus actiuorum sunt in patien
te predisposito. Demons autem est agens li
mitare virtutis. ergo vexationem intensio rem
facere potest dyabolus in homine disposi
to ad illam vexationem sive ad illud ad quod
dyabolus intendit adducere quod in homine
dispositionis contrarie. Puta dyabo
lus potest vexare intensius passionem me
lancolica hominem dispositum ad illam
quod hominem pertrahit dispositum. Certum est
autem quod herbe et armonie multum possunt
imutare dispositionem corporis. et ex parte
motus sensualitatis. hoc patet de herbis
cum quedam inclinant ad leticiam quedam
ad tristitiam. et sic de alijs. Hoc etiam patet
de armonijs per philosophum. viii. Polit. ubi
vult quod diuersae armonie habent prouo
care diuersas passiones in homine. Hoc
etiam refert Boetius in musica sua. Et
autor de omnium scientiarum ubi loquens de
utilitate musice dicit quod valet ad curan
dum vel alleviandum diuersas infirmi
tates. Et ita patere potest quod ceteris paribus
sit vexatio debilior. Non ardeat quod
herbe vel armonie possint in homine
dispositionem aliquam causare propter quam
homo nullo modo posset a demone ve
xari si tamen permittit. quia dyabolus
mouendo solum motu locali vapores
et ipsos spiritus inordinato motu pos
set hominem multum vexare. Herbe autem
vel armonie nullam dispositionem causa
re possent in homine sua naturali vir
tute per quam prohibet demon praedictam co
motionem facere. Conringit tamen quicquid
quod dyabolo non permittit hominem vexare
nisi vexatione ita parua quod per aliquam
fortem dispositionem ad contrarium tolle
retur totaliter. et tunc aliquae herbe vel
armonie possent corpus hominis ita ad co
ntrarium disponere quod illa vexatio tota

Uter amonere. verbi gratia. Dyabol^o
quāq; posset hominē vexare vexatione
tristitie ita debilliter q̄ p aliquas her-
bas vel armonias que haberent cau-
sare dilatationē z diffusionem spiritus
um q̄ sunt motus ptrarij tristitie tota-
liter amouere illa tristitia. Q̄ autē
Aug. li. ij. de doctri. cristi. cōdemnat li-
gaturas z quedā alia de q̄bus ibi dis-
fusus scribit hoc attribuens arti ma-
gice. hoc est q̄tum ad illud q̄ nō pos-
sunt ex sua naturali vtute. qd̄ patet ex
hoc q̄ dicit sic. Ad hoc genus p̄tinent
omnes ligature atq; remedia que medi-
corū cōdemnat disciplina. In quo satis
patet q̄ illa cōdemnat q̄tum ad vsus
respectu cuius non habent aliquā effi-
caciā ex sua naturali vtute. Quan-
tum autē ad illud qd̄. j. Regū. cap. xvj.
habet. Q̄ saul q̄ vexabat a demōe al-
leuiabatur q̄m dauid cytharā pcutiebat
corā eo z q̄ spirit^{us} mal^{us} recedebat rē.
Sciendum q̄ bene vex est q̄ p tactus
cythare vtute naturali illius armonie
alleuiabat aliquantū afflicto saul
inquantū illa armonia aliquāliter dul-
corabat appetitum eius per auditum
per quam dulcorationem reddebatur
minus aptus ad illam vexationē. Sz
q̄ spiritus malus recederet quando da-
uid cytharisabat hoc erat propter vim
crucis quod satis expresse dicit in glo-
sa vbi sic dicitur. Erat dauid in canticis
musicis eruditus diversorū sonorum
rationabilis moderatusq; concentus.
Virtutes essentie significat que varijs
modis quotidie resonat. Dauid mali-
gnum spiritum in cythara compescu-
it: non quia tanta esset vis in cythara:
sz in signo crucis qui in ligno crucis z
cordaz extensione id est venarum ge-
rebatur que tam tunc demones effu-
gebat.

Sequitur quo ad ipsas male-
ficas demonibus se subicien-
tibus. Et ē sexta quo ad questio-
nem z secundum membrū.

Ro tertia et an-

nexa difficultate quo ad ipsas
maleficas demonibus se subicientib^{us}
plura super modum aggrediendū hu-
iusmodi spurcicias possunt difficulta-
ri. Primo ex parte demonis z corporis
ab eo assumpti ex quo elemento sit il-
lud formatum. Secūdo ex parte actus.
an semper cum infusione seminis ab
altero recepto. Tercio ex parte tempo-
ris z loci an potius in vno tempore q̄
in altero exerceat. Quarto an visibili-
ter quo ad circumstantes se agitat. Ex
parte mulierum an tantummodo ille
que ex huiusmodi spurcicie procrea-
tur a demonibus frequentantur. Se-
cundo an ille que ab obstetricibus tē-
pore partus demonib^{us} offerunt. Ter-
cio an remissior sit in talibus ipa vene-
rea delectatio. Ad que omnia ad p̄s
cum non sit respondendū eo q̄ tantū-
modo generalitati studem^{us}. z in secū-
da parte operis illa singula p̄ eorū ope-
ra explanantur vt patebit i quarto ca-
pitulo vbi de singulis modis fiet mē-
tio. ideo ad scdm̄ principale tendam^{us}

Et primo cur in tam fragili sexu hoc
genus perfidie inuenitur amplius q̄
in viris. Ererit questio prima genera-
lis quo ad conditiones generales mu-
lierum. Secunda specialis cuiusmo-
di mulieres amplius inueniuntur su-
perstitiose z malefice. Tercia singula-
ris quo ad ipsas obstetrices que omnes
alias in malicia excedunt.

Do ad primum. cur in sexu tā
fragili mulier maior multitudo
maleficarū reperit q̄ inter viros z

quidem Incontrariū argumēta deda-
cere nō expedit: cū ip̄a experientia pre-
ter verborū ⁊ fidedignorū testimoniā ta-
lia facit credibilia. Dicam⁹ sexū nō de-
spiciendo in quo deus s̄q magna fecit
fortia vt pfundet. q̄ diuerse a diuersis
sup̄ hec assignant rōnes. Semp̄ tamē
in principali p̄cordātes. vnde ⁊ p mu-
lierū auisamēto ip̄a materia bene ē pre-
dicabilis affectantq̄ audire vt experi-
entia sepe docuit dūmodo discrete p-
ponatur. Nam aliq̄ doctores hanc ra-
tionem tradunt. Dicūt enī tria esse in
rex natura. lingua. ecclesiasticus ⁊ se-
mina. que mediū in bonitate aut ma-
licia tenere nesciunt. s̄ vbi līmites sue
p̄ditionis excedūt. ibi quendā apicem
⁊ supremū gradū in bonitate aut ma-
licia vendicāt. In bonitate q̄dem quā
do a bono regunt spiritu vnde ⁊ opti-
ma sunt. In malicia vō q̄ a malo spi-
ritu regunt vnde ⁊ pessima efficiūtur.
De lingua enī patet cum eius ministe-
rio pluria regna fidei xp̄iane sunt sub-
iugata vñ ⁊ ap̄ls xp̄i in igneis ligulis
spiritus sanctus visus est. Pr̄ ⁊ in alijs
sapiētibus p̄dicatoribus quotidie lin-
gua canū vulnera ⁊ vlcera languentis
lazari lingentes. Iuxta illud. Lingua
canū mor̄ ex inimicis animas eripie-
tes. Vnde ⁊ dux ⁊ pater predicatorū
ordinis in figura cattuli latrantis ⁊ ac-
censam faculā in ore gestantis p̄mon-
stratus est vt suo latratu vsq̄ in p̄sens
habeat lupos hereticos arcere a gregi-
bus ouīū xp̄i. Patet ⁊ ex quotidiana
experientia q̄ vnus viri prudētis lin-
gua interdū infinitorū hominū strages
p̄pedit. p̄pter que non immerito in
eius p̄mendationē Salomon puer.
decimo. plura cecinit. In labijs sapiē-
tis inuenitur sapientia. Et itez. Argē-
tum electum lingua iusti: cor impiorū
pro nihilo. Iterum. Labia iusti erudi-
unt plurimos: qui autē indocti sunt

in cordis egestate morient. Cuius can-
sa ibidem. xvi. subdit. q̄a hominis est
preparare animū ⁊ deū gubernare lin-
guam. De mala vō lingua iuuenies
Ecci. xxiij. lingua tertia multos cō-
mouit ⁊ disperfit illos a gente in gen-
tem. ciuitates munitas destruxit. ⁊ do-
mos magnatorū effodit. Et dicit lingua
tercia eorū q̄ inter duas pres cōtrarias
incaute vel maculose loquit. De se-
cundo. s. ecclesiasticis itellige clericos
et religiosos in viroq̄ sexu. Criso. sup̄
illud. Eiecit vendentes ⁊ ementes de
templo. Sicut omne bonū a sacerdo-
tio ita omne malū ab eo egredit. Die-
ro. in eplā ad Nepocianū. Negociato-
rem clericū ex inope diuitem ex igno-
bili gloriosum quasi quandā pestē fu-
ge. Et beatus Bern. omel. xxiij. super
Cant. loquēs de clericū dicit. Si insur-
geret apertus hereticus mitteret foras
et arelceret. si violentus inimicus ab-
sconderet se forsitan ab eo boni. Nūc
vero quō abijcient aut quo absconderet
se. Omnes amici ⁊ tamen oēs inimici
omēs domestici ⁊ nulli pacifici omēs
proximi ⁊ omnes que sua sunt q̄runt.
Et alibi nostri prelati facti sunt pilati.
nostri pastores facti sunt rōsores. Et
loquit etiā de prelatis religiosorū qui
onera grania inferioribus imponunt
digito at̄ suo minimo nō tangerēt. Et
Greg. in pasto. dicit. Nemo amplius
in ecclesia nocet q̄ q̄ puerse agens no-
men vel ordinē sanctitatis habet: deli-
quentem nāq̄ hūc redarguere nullus
presumit. ⁊ in exemplū culpa vehemē-
ter extendit q̄ pro reuerentia ordinis
peccator honorat. De religiosis etiā
dicit brūs Aug. ad Vincentiū dona-
tistam. Simpliciter fateor caritati ve-
stre corā dño deo nro q̄ testis est super
animā meā ex quo des seruire cepi
quoniam difficile sum experrus peio-
res sicut ⁊ non meliores q̄ qui in mo-

questio sexta

nasterijs defecerunt aut profecerunt. De mulierz vo malicia differit. Eccci. xxv. Non est caput nequius super caput colubz. et non est ira sup iram mulieris. Comorari leoni et draconi plus placebit q̄ habitare cū muliere neq̄. Et inter plura que sequunt et p̄cedūt ibidem de muliere nequaz concludit. Brevis est omnis malicia sup masculinam mulieris. Hinc Crisosto. sup Math. xix. Non expedit nubere. Quid aliud est mulier nisi amicitie inimica. Ineffugabilis pena. necessariū malum naturalis tentatio. desiderabilis calamitas. domesticiū periculū. delectabile detrimentū. malū nature bono colore depicta. ergo si dimittere illā peccatum est cum oportet tenere iam vere tormentū necessariū est: ut aut dimittentis adulteria faciamus aut quotidianas pugnas habeamus. Tullius de orat. ii. rhetorice dicit. Viros ad vnu quodq̄ maleficiū singule id est plures cupiditates impellunt. mulieres ad omnia maleficia cupiditas vna ducit mulieribz em̄ vicioz oim fundamentum est auaricia. et Sene. in suis tragedijs. Aut amat aut odit mulier nihil terciū dedisse est: flere feminā est mendacium. Duo genera lachrymarz habentur in oculis feminaz. veri doloris vnu. insidiarū aliud. mulier cū sola cogitat mala cogitat. De bonis aut mulieribus tāta laus est ut etiā beatificasse viros legant et saluasse gentes terras et vides. Patet de Indith Delbora et Hester. Hinc ap̄lus. i. Corint. vij. Si qua mulier habet virz et hic cōsentit habitare cū illa non dimittat virz: sanctificatus est em̄ vir infidelis p̄ mulierē fidelem. Ideo Eccci. xxvj. dī. Mulieris bone bñs vir nūc em̄ ānoz duplex. Multa ibi narrat laudabilissima p̄ totū pene cap̄m de excellētia bonaz. Es puer. vltio. De mulieri fort. q̄ pia etiā

XIX

in nouo testamēto in feminis clare ēt ut in vginibus et alijs sanctis feminis q̄ p̄fidas gentes et regna ab ydolatrie cultu ad xpianā religionē deduxerūt. Si q̄s inspicere velit Vñc. in spe. hy sto. li. xxvj. ca. lx. de regno vngarie per gillā xpianissimā. Et de regno francorum p lotblidē virginē et clodoueo de sponsatā inspicat et mira inueniet. vñ quēcunq̄ vitupationes legunt in concupiscētia carnis interpretari p̄nt ut sp̄ mulier p carnis p̄cupiscētia intelligatur. Iuxta illd. Inueni amariorē morte mulierē. et bona mulier subiecta carnis concupiscētia. Sūt et alij alias rōnes assignātes cur in maiore multitudine repiant femine supstitiose q̄ viri et dicūt esse tres causas. Prima est. q̄a p̄ne sunt ad credēdū. et q̄ p̄cipaliter demō q̄rit corripere fidē. Ideo poti⁹ eas aggredit. Vñ et Eccci. xix. Qui cito credit leuis est corde et minorabit. Secda causa est q̄ a natura p̄pter fluxibilitatem p̄plexionis facilioris sunt impressionis ad reuelatōes capiendas p̄ impressionē sepatoz spiritūū qua p̄plexione etiā cū benevunt multū bone sūt cū male peiores sunt. Tercia causa q̄ lubrica hñt līguā. et ea q̄ mala arte sciunt eis cōparibus feminis vix celare possunt. seq̄ occulte cū vires nō habent p̄ maleficia vindicare querūt facili ter. Vñ Eccci. xxv. vt s. Comorari leoni et draconi plus placebit q̄ habitare cū muliere neq̄. brevis om̄is malicia sup maliciā mulieris. Itēz pōt et addi illa cū fluxibiles sunt id citius pueros demonibus offerre p̄nt sicut et faciunt Sūt et terciū alias rōnes assignātes q̄s p̄dicatores caute debēt p̄ponere et dicere. q̄ licet in veteri testamēto scripture ut plurimū mala loquant de mulieribus et hoc p̄pter p̄imā p̄uaricatricem mulierem. s. euam et imitatrices ei⁹ tamē ex post in nouo testamento pro-

pter mutationē nominis ut enī i ane.
Et ut ait Hiero. Totū qđ inuolūt ma-
li maledictio ene: totum abstulit bene-
dictio marie. Vnde plurima et semper
laudabilia sunt de ipis predicāda. Sz
quia adhuc modernis temporibus hec
perfidia amplius in mulieribus qđ in
viris inuenit ut ipa experientia docet
curiosius causam inuestigando vltra
premissa dicere possumus qđ in omni-
bus viribus tam anime qđ corpis enī
sint defectuose non mix si plura male-
ficia in eos quos emulant fieri procu-
rant. qđum enī ad intellectū seu ad in-
telligendum spiritalia alterius vidē-
tur esse speciei a viri cui auctoritas et
ratio cum varijs scripture exēplis al-
ludit. Thereni⁹ ait. Mulieres ferme
ut pueri leui sententia sunt. Et Iactan-
tius. iij. institutionū. Nunqđ aliqđ mu-
lierem philosophiā sciuisse nisi reme-
des. Et Prover. xj. quasi describens
mulierē dicit. Est circulus aureus in
naribus suis: mulier pulchra et fatua.
Ratio naturalis est. qđ plus carnalis
viro existit ut patet in multis carnali-
bus spurcijs. qui etiā defectus notā-
tur in formatione prime mulieris cuj
de costa curva formata fuit id est d co-
sta pectoris que est tora et quasi cōtra-
ria viro. Ex quo defectu etiā procedit
qđ cu sit animal imperfectū sp decipit.
Propter qđ sp decipit Catho instruit
insidias lachrymas et. Et illud. Vñ fe-
mina plorat: vir decipe laborat. Pars
in vxore Sampsonis que multū in-
stans eum ad declarandū sibi pbleu-
ma ppositum sodalibus ab eo exposi-
tum eis revelauit et sic decepit. Patet
et in prima muliere qđ ex natura mino-
rem habent fidem cū dixit serpenti in-
terroganti. quare non ederent de omni
ligno paradisi. respondit. de omni et.
ne forte moriamur i quo ostēdit se du-
bitare et non fidē habere ad verba dei:

que omnia etiam etymologia nomi-
nis demonstrat. Vñ enim femina a fe-
et minus. quia sp minorem habet et ser-
uat fidem et hoc ex natura quo ad fide-
litate. licet ex grā simul et natura fides
in beatissima virgine nunqđ defecerat
cum tamen in omnibus viris defecisset
tpe passionis xpi. Mala ergo mulier
ex natura cū citius in fide dubitat etiā
citius fidem abnegat qđ est fundamē-
tum in maleficijs. Quancūqđ deniqđ ad
aliā potentiā anime. i. voluntatem.
ex natura cū odit aliquē quē pri^a ama-
uit tunc estuat p iram et impatentiaz.
et sicut maris estus sp bulit et currit: sic
talit est tota impatiens. Illud it hūc
rationi auctoritas diuersa Eccl. xxv.
Non est ira sup irā mulier. Et Sene-
traged. viij. Nulla vis flāme tumidior
venti tanta nec teli metuetenda toni qn-
ta cum coniunx viduata tedis ardet et
odit. patet in muliere que false accusa-
uit ioseph et icarcerare fecit. qđ noluit
sibi in scelus consentire adulteri. Ge-
nesis. xxx. Et reuera potissima causa
deseruiens in augmentū maleficarū ē
dolorosum duellum inter maritatas
et non maritatas feminas et viros imo
et inter ipas feminas etiā scias: qđ tūc
de ceteris. Vides enī in Gen. quanta
fuit impatiētia et inuidia sare ad agar
postqđ pcepit Gen. xxi. Quāta rachel
ad Iyam ppter filios quos nō hēbat
rachel Gen. xxx. Quāta anne ad senē
nam secundam ipa sterili exite. j. Re-
gum. j. Quāta marie ad moysen. Nu-
meri. xij. Vñ inuimurauit et detraxit
moysi ppter qđ est lepra pculsa. Quā-
ta marie ad magdalēnā ipsa sedente
et martha ministrante Luce. x. Vñ et
Eccl. xxxvij. Tracta cū muliere de his
que emulat. qđi dicat: non est tractādū
cū ea qđ sp emulatio id est inuidia ē in
mala muliere. Et que inter se sic agitā-
tur quāto magis aduersus viros. Quā-

re etiam ut narrat Valerius. Forone-
us rex grecorum ole qua mortuus est di-
xit Leoncio fratri suo. ad summam fel-
citatem nihil mihi deesset si mihi sem-
per vxor defuisset. Cui Leoncius. Et
quod vxor obstat felicitati. Et ille. Ma-
riti hoc omnes sciunt. Et Socrates pbs
interrogatus si ducenda esset vxor. Re-
spondit. Si non capies solitudo arbi-
trans excipiet. hic generis interit hic
heres alienus. Sed si cepis illic perpe-
tua sollicitudo: conquestus querularius:
doris exprobratio affinitu graues super-
cilium: garrula foculus lingua. successor
alieni matrimonij incertus liberorum
euentus. hec dixit ut expertus. Nam ut
ait Hiero. S. Iovinianus. Hic socrates
duas habuit vxores quas ingenti pati-
entia sustinens non potuit tamen ab earum co-
tumeliosis clamoribus et vituperationibus
liberari. Unde quadam die ipse queru-
lantibus contra eum et ipse domum egressus
ut earum molestias euicaret et ante domum
federet: ptecerunt ille mulieres super-
eius aqua immunda super quo ipse non
perturbatus quia pbs ait. Sciebam quod
post tonitrua pluuie sequerentur. Et de
quodam legit cuius vxor submersa erat
in flumio quod cum quereretur cadaver eius ad-
educendum de aqua ibat per flumini contra
aquam: et interrogatus causam cum res
graves descendunt infra et non supra quod
re quereretur aquam. Respondit. Mulier
ista in vita sepe fuit pertraria dictis et factis
sive mandatis meis. ideo quero contra
rio modo si forte etiam mortua contrarias
voluntates ultra psetu tenuisset. Et quod
dem sicut ex primo defectum intelligen-
tie abnegatione fidei facilius viris incur-
runt. Ita ex secundo. s. inordinatis affecti-
onibus et passionibus varias vindictas
querunt excogitant et infligunt siue per ma-
leficia siue alijs quibuscunque medijs.
Unde non minus tanta multitudinem
maleficarum in hoc genere existere. Quam

tum insuper defectum in memoratiua po-
tentia cum hoc sit in eis ex natura vi-
cium nolle regi sed suos sequi impetus
sine quacunque pietate ad hoc studet et
cuncta memorata disponit. Unde The-
ophrastus. Si totam domum ei promiseris
seruandum: et si aliquid tuo arbitrio refer-
ueris etiam minimum vel magnam fidei
sibi adhiberi non putabit et iurgia co-
citet ei nisi cito psuleris parat venena
anruspices et ariolos consulit. ecce ma-
leficia. Sed quale sit dominum mulierum
audi Tullium in paradora. Numquid si
liber est cui mulier impat leges im-
ponit pscribit iubet vetat quod ei videtur
nec ille imperant aliquid negare potest
vel audet. Ego istum non modo fuit
sed nequissimum seruorum appellandum pro-
pterea licet amplissima familia natus sit.
Unde et Seneca in persona furiose me-
dee. quid amodo cessas sequere felicem
impetum per ista ultoris qua gaudes quo-
ta est res. ubi multa ponit ostendens quod
mulier non vult regi sed suo impetu pro-
cedere etiam in damnum suum sicut de mul-
tis legit mulieribus que vel ob amorem
vel dolore. quod vindictas facere non po-
tuerunt: seipsas occiderunt sicut et de
laodice narrat Hiero. super Danielelem.
que existens vxor regis Antiochi re-
gis syrie. zelans ne plus amaret be-
ronice quam et habebat vxorem beronice et fili-
um eius ex deo antiocho propter fecit occidi et
propter seipsam veneno occidit. Unde quod si vult
regi et suo impetu pcedere. Ideo Criso-
stomus non immerito dicit. O malum omni
malo peius mulier mala siue illa pau-
per sit siue diues. Si enim vxor diuisa
sit non cessat nocte et die virum callidum
stimulare sermonibus blanda nequiter
et importuna violenter. Si vero paupe-
rem virum habet ipsum quoque ad ira-
cundiam et rixas incitare non desinit.
Et si vidua sit ipsa per semetipsam om-
nes despiciat passim et ad omnem au-

dactam spiritū supbie inflāmat. Que
ramus intēnimus fere omīa mūdi re
gna ppter mulieres fuisse eversa. Pri
mum em̄ q̄ fuit regnū felix. s. Troye
ppter raptum vni⁹ femine. s. helene de
structum est multis milib⁹ grecoz oc
cisis. Regnū indeoz multa mala et ex
terminia habuit ppter pessimā reginā
tezabel et filiā eius Athaliaz reginā in
regno iude q̄ occidi fecerat filios filij
vt eo mortuo ipa regnaret s̄ viraq̄ oc
cisa. Regnū romanoz multa mala su
stinuit ppter Cleopatrá reginā egypti
pessimā mulierē. et sic de alijs. Vnde
et nō mīz si mundus tam patit̄ ob ma
liciam mulierū. Demū inspiciēdo cor
poris ipsius carnalia desideria. Vnde
innumera nocumēta vite humane cō
tingunt vt merito cū cathone vticeñ.
dicere possum⁹. Si absq̄ femia possit
esse mundus puerfatio nostra nō esset
absq̄ dijs cū reuera si mulier nō eēnt
nequicie etiā tacendo de maleficijs ad
huc ab innumeris periculis mundus
remaneret exornatus. Valeri⁹ ad Ru
finum. Chimerā mulierē esse nescis s̄
scire debes q̄ monstrū illud triforme
insigni venustet̄ facie leōis olētis ma
culetur ventre capre virulente canda
vipere armetur. vult dicere Q̄ ē aspe
ctus eius pulcher. tactus fetidus. puer
fatio mortifera. Audiamus et aliā pro
prietatem p̄ vocem. Nā sicut est men
dax in natura sic et in loquela. Nam
pungit et tamen delectat. vñ et eaz vox
cantui syrenaz affilatur que dulci me
lodis transeuntes attrahunt et tādē
occidunt. Occidunt q̄dem qz et marsu
pia euacuant. vires auferūt. et deū per
dere cogunt. Itēz Valerius ad Rufi
num. Hec loquens placet delectatio:
et pungit deliciū. flos vener⁹ rosa est. qz
sub eius purpura multi latitāt aculei.
Prover. v. Nitidi⁹ oleo guttur ei⁹ id
est locutio nouissima ei⁹ amara q̄si ab

sinib⁹ em̄. Audiamus et aliā in ei⁹ in
cessu statu et habitu ibi est vanitas va
nitatum. Nō est homo in mūdo q̄ tm̄
studet placere deo benigno q̄tm̄ mu
lier etiā mediocris suis vanitatib⁹ stu
det hoibus placere. De quo exemplū
in vita pelagie q̄n dedita mūdo discū
rebat p anthiochia ornatq̄ nimis: quā
sanctus pater nominis noīe videns fle
re cepit et dixit socijs q̄ toto tēpe vite
sue tantā diligentia nunq̄ adhibuerat
deo placere et. que demū orōnib⁹ ei⁹
conuersa est. Hec est d̄ qua Eccle. vij.
et de qua iam ecclesia lamentat̄ ppter
ingentem multitudinē maleficaz. In
ueni amariorē morte mulierē q̄ laque
us est venatoz sagena cor eius. vincu
la sunt manus eius: q̄ placet deo fugi
et illā. q̄ at peccator est capietur ab ea.
Amarior ē morte id est diabolo. Apo
cal. vi. Nomen illi mors. Nā licet dia
bolus induxit eaz ad peccandū: eua
tamen seduxit adam. Et sicut peccatū
eue non induxisset nobis mortem ani
me et corporis nisi subsecuta fuisset cul
pa in adam ad quā induxit eua et non
dyabolus. ideo amarior morte. Iterū
amarior morte. qz hec naturalis et inte
rimit tm̄ corpus s̄ peccatum a mulie
re inchoatū occidit aīam priuādo gra
tia et corpus similiter in penā peccati.
Itēz amarior morte. quia mors corpa
lis est inimicus manifestus et terribil.
s̄ mulier inimicus blandus et occult⁹
Et ideo amarior et periculosior laque
us iam non dicit venatoz s̄ demonū.
quia iam capiuntur homines non so
lum per carnalia desideria eas viden
do audiendo cum eaz facies sit vētus
vrens et vox serpentis sibilus. Iuxta
Bernardum. Verum etiā innumeros
maleficiendo homines et iumēta. Sa
gena dicit cor eius. i. inscrutabilis ma
licia. que in cordibus earum regnat.
Et manus sunt vincula ad derinendū

ubi manū ad maleficiendū creaturam
apponit tūc diabolo coopante & effici
unt qđ pcedūt. Cōcludam⁹. Omnia p
carnalē pcurpiscētiā. q̄ q̄ in eis est isa
riabilis. Pro⁹ verb. penul. Tria sunt in
sariabilia zē. z q̄rū qđ nunq̄ dicit sus
cit scz os vulue. Vñ z cuz demonibus
causa explēde libidinis se agitāt. Plu
ra hic deduci possent: s̄ intelligētibz
satis apparet. nōmīrū q̄ plures reper
unt infecti heresi maleficorū mulieres
q̄ virt. Vñ z p̄r heresis dicenda ē nō
maleficorū s̄ maleficarū vt a potiori fi
at denoiatio. Et bñdictus altissimus q̄
virilē specie a tanto flagitio vsq̄ in p̄s
sic p̄seruat in q̄vitiq̄ cū p nobis nasci z
pati voluit: ideo z ipm p̄slegiauit.

Cuiusmodi mulieres ampli⁹
inueniūtur superstitiose z male
fice.

Do ad secūdū cuiusmodi mu
lieres p̄ceteris inueniunt supersti
tiose maleficijs infecte. Dicēdū
vt ex p̄cedenti questioe patuit. q̄ quia
tria generalia vicia. scz infidelitas. am
bitio z luxuria. p̄cipue in malis mulie
ribz regnare vident. Ideo ille p̄ cete
ris maleficijs intendūt q̄ p̄ ceteris il
lis vicijs dedite sunt. Iterū quia inter
illa tria vltimū ampli⁹ p̄dominat. t̄do
q̄ infatiabile zē. ideo z ille inter ambi
tiosas ampli⁹ infecte sūt q̄ p̄ explendis
suis prauis cōcupiscētijs ampli⁹ inar
descūt vt sūt adultere fornicarie z ma
gnatoz cōcubine. z h̄ ex septēplici ma
leficio vt in bulla tangit. venerēū actū
z conceptus in vtero varijs inficiendo
maleficijs. Primo mentes hoīm ad i
ordinatū amorem zē. imutando. Se
cundo vīm generatiuam impediēdo.
Tercio mēbra illi actui accōmoda au
ferendo. Quarto hoīes prestigiosa ar
te in bestiales formas mutādo. Quin
to vīm generatiuā quo ad femellas d̄

struendo. Sexto aborsum pcurando.
Septimo infantes demonibus offerē
do absq̄ alijs aialibus z terre frugibz
q̄bz varia nocumēta inferūt. de q̄bz
in sequētibz tractabit. s̄ ad p̄ns d̄ no
cumētis hoīm demus rōnes. Et p̄mo
cōclusio sup eos quos maleficiunt ad
amorem vel odiū inordinatū z post ea
dem materia p̄ maiorē intelligētia s̄
difficultate ē discutienda. cōclusio autē
hec est. Nam scūs Tho. in. iij. di. xxx
iij. de impedimēto maleficiali pertra
ctans sicut ostēdit quare p̄mittit̄ dya
bolo a deo maior p̄tās maleficij super
actus venereos hoīs q̄ sup alios: ratī
ones assignādū. Ita dicere a simili op
tet q̄ he mulieres ampli⁹ infestant que
hic actibus ampli⁹ deseruiūt. Dicit enī
q̄ q̄ corruptio pcti prima p̄ quam hō
factus est seruus dyaboli i nos p̄ actū
generantē deuenit. Ideo maleficij po
testas p̄mittit̄ dyabolo a deo in h̄ actū
magis q̄ in alijs: sicut etiam in serpen
tibus magis ostēdit virtus malefici
orum vt dicit̄ q̄ in alijs aialibus. quia
p̄ serpentē dyabolus tanq̄ p̄ suū instru
mentū mulierē tēptauit. Vñ etiam vt
postea subdit. s̄ mātrimoniu sit opus
dei tanq̄ ab eo institutū. adhuc p̄ opa
dyaboli interdū destruit. Non quidez
p̄ violentiā q̄ censeret sic fortior deo.
Sed ex diuina p̄missione pcurādo im
pedimentū actus cōiugalīs vel tēpora
le vel perpetuū. ex q̄bz hoc quod ex
perientia docet: dicamus q̄ p̄p̄ h̄mōs
spurcias explendas tā erga se q̄ z se
culi potentes cuiuscunq̄ etiam status
z conditionis innumera maleficia per
tractant eoz animos ad amorem he
reum vel phislocaptionem adeo immu
tando vt nulla confusione aut psuasio
ne ab eis desistere valeant. Ex q̄bz est
am et exterminiu fidei seu piculum in
tolerabile quotidie imminet q̄ eoz ani
mos imitare taliter sciunt q̄ eis nul

lum nocuentū siue p se siue ab alijs fieri pmittant sicq̃ quotidie crescunt. Et utinā experientia nos minime edocuisse: inoz odia talia etiā in sacramēto matrimonij p̃iunctū suscitata p maleficia z sūt infirigidatōnes generatiue potēte. vt nec redditiōne nec exactiōnem debiti matrimonialis locū p ple habere valeant. Sed q̃ amor z odiū i aia existunt quā etiā demon intrare nequit: ne alicui hec quasi incredibiliā videant sub questione sunt discutienda cū etiā opposita iuxta se posita magis elucescunt.

Questio: an malefice mētes hoīm ad amorem vel odiū valeant imutare. et est septima in ordine.

Verit̃ an demo-

nes p ipas maleficas mētes hominū ad amorem vel odiū inordinatuz imutare z incitare valeant. Et arguit̃ q̃ nō fm̃ p̃missa. Tria sunt in homie volūtas. intellectus z corpus. Prīmū deus sic habet p se regere: quia cor regis in manu dñi. ita secundū p angelū illustrare z ipm̃ corpus p influxus celestij corpus dirigere. Preterea intra corpa demones nō possunt esse illa imitando. ergo minus infra aiam ei⁹ potentijs odiū vel amorem imitando. Patet p̃sequentiā. q̃ ex natura maiorē habent potestātē supra corporalia q̃ supra spūalia. z q̃dem q̃ nō possunt imutare supra patuit in plerisq̃ locis. q̃ nullam formā substantiālē vel accidentiālē inducere possunt nisi adminiculo alicui⁹ alterius agentis. sicut etiā quilibet alius artifex. est etiā ad idem cxxvj. q. v. c̃p̃i. in fi. Qui credit aliquā creaturam posse transmutari in meli⁹ vel in deterius nisi ab ipso oīm creatore infideli z pagano deterior est. Pre-

terea oīm agens ex pposito cognoscit. suū effectū. Si igit̃ diabolus possit mētes hominū imutare ad odiū vel amorem: posset internas cogitationes anime videre qd̃ est cōtra illud qd̃ in li. de ecclesiasticis dogmatibus dicit̃. Diabolus internas cogitationes non pot̃ videre. Et iterū ibidē. Non omnes cogitationes nostre male a dyabolo excitantur: s̃ aliquotiens ex nostri arbitrij motu emergunt. Preterea amor z odiū sunt circavoluntatē que radicāt in anima. ergo nō possūt causari a dyabolo quacunq̃ arte. tenet cōsequentiā. quia illabi aie. vt dicit̃ Aug⁹. illi soli est possibile q̃ eam creauit. Preterea. si dicat̃ q̃ potest mouere sensitiuas interiores z sic consequent̃ voluntatē non valet. quia vis sensitiua est dignior q̃ vis nutritiua. Sed dyabolus non potest formare actū virtutis nutritiue vt formet carnē aut os. ergo etiā nō potest causare aliquē actum interiorū virtutū anime Sed contra. Dyabolus nō solū visibiliter s̃ etiā inuisibiliter hoies temptare dicit̃. B̃ aut̃ falluz esset nisi interi⁹ causa aiam z eius potētiās aliqd̃ causare posset. Preterea Damasc. in suis sententijs. Omnis malicia z om̃is imundicia a dyabolo excogitata sunt. Et dyo. iij. c. de di. no. multitudo demonū causa omnium malorum z sibi z alijs est. Responsio. Hic primo vanda est distinctio de causa. z secūdo qualiter potest interiores potētiās aie imutare que dicunt̃ sensitiue interiores. z sic tercio concludet̃ ppositū. Quo ad primū cōsiderandum est q̃ causa alicui⁹ potest aliquid dici dupliciter. Vno modo directe alio modo indirecte. Indirecte quidem sicut cū aliquod agens causat aliquam dispositionē ad aliquem effectum dicit̃ esse occasionaliter z indirec̃te causa illi⁹ effectus. sicut si dicat̃ q̃ ille q̃ fecit ligna est occasio combustio-

nis ipsoꝝ. et hoc modo dicere possum⁹
q̃ dyabolus est causa oim pccōꝝ nꝛōꝝ
q̃ ipse instigauit primū hoiem ad pec-
candū ex cui⁹ pccō consecuta est in to-
to genere humano quedam pronitas
ad omnia peccata. et sic intelligenda sūt
verba Damasc. et dyo. Directe aut̃ di-
citur aliqd̃ esse causa alicui⁹ in quātūz
opā directe ad illud. et hoc modo dy-
abolus nō est causa omis pccī. Non em̃
omīa pccā cōmittunt dyabolo instigā-
te sed quedaz ex libertate arbitrij et car-
nis corruptione. Quia vt Orige. dicit
Etiam si dyabolus nō esset hoies ha-
beret appetitū cibi et venerōꝝ et hmoi
circa que inordinatōes multe cōtingūt
nisi p rōnē talis appetitus refrenet. et
maxime supposita corruptione natu-
re. Refrenare aut̃ et ordinare hmoi ap-
petitū subiaceret li. ar. sup quē etiaz dy-
abolus minus habet potestātē. Sed q̃
p hanc distinctionē nō possum⁹ discer-
nere qualiter interdū amor hereos seu
philocaptio pcurari pōt. Est vltērius
aduertendū q̃ dyabolus lz non possit
esse causa illi⁹ inordinati amoris dire-
cte cogendo hois voluntatē potest ta-
men esse p medū p̃suaderis. Et h iterū
dupliciter. scz visibiler et invisibiler
Visibiler sicut cum in aliqua specie
hois sensibilis apparet etia ipsi male-
ficus et eis sensibilis loquit̃ et p̃suadet
pccm. sicut tēptauit p̃imos parentes
in paradiso in spē serpētis. xpm in deser-
to in aliqua spē visibilis ei apparēs. Et
q̃ nō est putandū q̃ solū sic p̃suadeat
hoiem. q̃ sequeret̃ q̃ nulla alia pccā fi-
erent ex instructione dyaboli nisi que
dyabolus visibilis apparēs p̃suaderet
Ideo dicendū est q̃ etiaz invisibilis in-
stigat hoiem ad peccandū. quod quā-
sit dupliciter. p modū p̃suasionis et p
modū dispositōis. Per modū p̃suasi-
onis sicut cū pponit aliqd̃ v tūti cogni-
tue vt bonū. et h pōt fieri tripliciter. q̃

vel pponit q̃tū ad intellectū vel q̃tūz
ad sensum interiōrē. vel q̃tū ad sensūz
exteriōrē. Q̃tū ad intellectū quidēz.
q̃ intellectus humanus potest adin-
uari ab angelico intellectu bono vlt̃ ali
qd̃ cognoscendū p modū illuminatio-
nis cuiusdā. vt dyo. dicit. Ratio q̃ si-
cut intelligere fm p̃m est quoddā pa-
rti. Ideo pōt imprimere in intellectu
aliquā specē. vñ actus intelligendi est
cū. Et si dicat q̃ etiaz dyabolus h face-
re posset sua virtute naturali q̃ nō est di-
minuta. vt p̃z ex p̃cedentibus. Dicen-
dū q̃ nō potest p modū illuminatiōis
sed p modū p̃suasionis. Ratio: q̃ intel-
lectus hois est istī⁹ conditionis: q̃ q̃to
magis illuminat̃ tanto magis cogno-
scit verū: et q̃to magis cognoscit verū
antomagis pōt sibi cauere a deceptio-
ne. Et q̃ hanc deceptionē dyabolus fi-
naliter intendit. Ideo quecunq̃ eius p̃-
suasio nō pōt dici illuminatio licz pos-
sit dici reuelatio in q̃tū p impressionē
quandā in vires sensitivas interiōres
aut exteriōres vbi visibiler p̃suaderet
aliqd̃ imp̃meret. vñ intellectual cogni-
tio p̃suaderet ad aliquē actū exercēdū
q̃ q̃tū fieri pōt vitz vt in vires interio-
res aliqd̃ imp̃mē possit. Aduertēdū ē
q̃ q̃ corpus nā nata ē nātr moueri lo-
calit̃ a spūali. P̃z h in corpib⁹ n̄is q̃
ab aiab⁹ mouet̃ sūt i corpib⁹ celestib⁹.
Nō ē aut̃ apta nata formari ab ea ime-
diatē et loq̃mur p̃cipue d̃ formis a forz
manēdo nō ab iformādo vñ oz q̃ p̃cur-
rat aliqd̃ corpale agēs. vt p̃bat in. vii.
meth. Materia corpāl nātr obedit bo-
no vlt̃ malo angelo ad motū localez q̃
stātē q̃ omōes sic p motū localem semī-
na colligere p̃nt et cōtūgere seu adhibe-
re aliqb⁹ effectib⁹ mirabilis faciēdis vt d̃
magis pharaonis p̃tigit vbi p̃duxerūt
serpentes et vera animalia vbi debita
actiua debitis passiuis cōiungebant.
Ideo quecunq̃ ex motu locali mate-

Pars prima

rie corpali accidere pnt nihil phibet p
 demones fieri nisi diuinitus impediā
 tur. Quo iterū stante si volum⁹ intelli
 gere quō pōt fantasia hoīs z interiorē
 potētiās sensitīuas incitare ad appari
 tiones z impetuosos actus p motū lo
 calem. Notandū q sicut pbs in lib. de
 som. z vigil. assignat causas apparitio
 nis somnīoz p motū locale ex eo q cū
 aīa dormit descendente plurimo san
 guine ad principiū sensitīuū simul de
 scendūt motus siue impssiones relicte
 ex sensibiliū motionibus preteritis et
 que cōseruate fuerūt in spiritibus siue
 virtutib⁹ sensibilibus interiorib⁹ q sūt
 fantasia seu imaginatio que idem sūt
 fm scīm Tho. vt patebit: Est em fanta
 sia seu imaginatio qsi thesaurus qdaz
 formarū p sensu acceptarū. Vñ cōtin
 git q ita mouēt principiū apprehensi
 uum. i. potētiā cōseruatorā specterū
 q apparēt in fantasijs ita recēter ac si
 tūc principiū sensitīuū a reb⁹ ipis exte
 rioribus recent⁹ mutaret. Verū est q
 nō oēs h intelligūt. s. si qd se occupare
 vellet cōsiderare haberet numerū z of
 ficiū sensuū interiorū. q fm Aluicē. in
 lib. de aīa. licet dicat esse qnq. scz sensū
 cōm. fantasiā. imaginatiuā. estimatiuā.
 memoriā. Tamē fm brīm Tho. i pma
 pte. q. lxxix. dicit esse qmōz tm eo q po
 tentiā imaginatiuā z fantasiā ponit
 vnā: timē. plicitas tōo obmittit decla
 ratio. eo q etiā qz in plerisq loc⁹ d his
 ptractat: tantumodo hoc qd dictū est
 fantasiā esse thesaurū formarū alicui
 videre memoriā esse hmoi. distin
 gue. qz fantasia est thesaurus seu cōser
 uatorū formarū p sensum acceptarū
 memoriā aut thesaurus intentionū q
 sensū nō accipiunt. Quis em vidēs lu
 pū fugit nō ppter indecētiā colorū aut
 figure q sūt forme recepte a sensib⁹ ex
 terioribus z repositē in fantasia. s. fu
 git q inimicus naturez hoc habet per

quādā intentionē z apprehēsiōes ex
 estimatiuā q apprehendit vt nocuum
 z canē vt amīcū. s. cōseruatorū illarū
 intentionū est memoriā. qz recipe z re
 tinere in corpali⁹ reducunt ad diner
 sa principia. nā humida bene recipiūt
 z male retinēt. Ecōtrario aut est de sic
 cis. Ad ppositū hoc qd cōtingit in dor
 mientibus de apparitiōib⁹ somnīoz ex
 spirituū. i. spērū in cōseruatorijs repo
 sitarū z hoc ex naturali motu locali p
 pter cōmotionē sanguis z humorū ad
 principia illa. i. ad vntes sensitīuas in
 teriores. z dicim⁹ motu locali intrinse
 co in capite z in cellulis capitis. Hoc
 etiā pōt accidere ex cōsiliū motu locali
 p demones pcurato. z nō tm in dormi
 entibus s. z in vigilātibus in qbus de
 mones pnt ad mouere z cōmouere in
 teriores spūs z humores z spēs cōser
 uate in cōseruatorijs educant de the
 sauris ad principia sensitīua. i. ad vtu
 tes illas imaginatiuā z fantastīcam vt
 res aliqs habeat talis imaginare: z ta
 lis dicet interior tēptatio z nō mirū q
 demon h possit sua naturali vīte cūz
 qlibet hō p se vigilans z vsum ratiōis
 habēs p voluntariā cōmotionē specie
 rū pseruatorū educere pōt de suis the
 sauris scz cōseruatorijs hmoi species
 vt res aliqs ad suū placitū imaginez q
 stante vt iam clare intelligit materia
 de amore hereos. Naz qz demones vt
 dictū ē cōmouere pnt hmoi spēs zc.
 faciūt ista dupl⁹. Aliqn absq ligamē
 vsum rōis. vt de tēptatōe dictū est z p
 exemplū de voluntariā adhesionē q in
 terdū fit. Aliqn aut q total⁹ vsum rōis
 liget. z h etiā possum⁹ exemplificare p
 naturales qdā defectus vt in freneticū
 z ebrijs. Ergo nō mirū q demones sic
 ligare possunt deo pmitente vsum ra
 tiōis. z tales dicunt arrepticij z inde
 arrepticijs ab arripio arripis. quia ar
 reptum a demone. et hoc dupliciter.

vel absq; malefica z maleficio: vel cas
ca absq; maleficio. q; vt pbs in prefa
to lib. dicit q; aliqs in passione existēs
a modica similitudine mouet: sic amans
ex modica similitudine amari. z sic etiaz
odio habenti. Ideo demones q; p act^o
hoim experiunt: qbus passionib⁹ ma
gis subdunt illos ad hmoi amorem vl
odiu inordinatu instigat: eo fortius in
eorz imaginationē z efficacius impmē
do hoc qd intendūt quāto etiā id faci
lius pnt. Facili⁹ aut possunt quāto eti
am amans facilius speciē reseruatam
ad principiu sensitiuū. i. imaginationē
educit: z in ei⁹ cogitationē delectabilē
morat. Cū maleficio vō qū talia p ma
leficas z ad maleficariū instantiā ppter
pactū initū cū eis pcurat. de qbus enu
merare pre multitudine tam in spūali
bus q; secularib⁹ nō ē possibile. Quot
em adulteri pulcherrimas yviores dimitt
tentes in fetidissimas alias inardescūt
Nouū⁹ verulam tres successiue abba
tes vt publica oim fratru fama in illo
monasterio etiā in hodiernū diē refert
nō solum in his maleficiasse s; z inter
emisset: z quartū iam sili modo demē
tasse qd z ipsa publica voce fatef nec ve
rerur dicere feci z facio: nec desistere a
meo amore poterūt: q; tantū de meis
stercoribus comederūt q;ritatē p extē
sum brachiū demonstrando Fateor au
tē q; nobis nō aderat vlciscendi z inq
rendi sup eam facultas: ideo adhuc su
perest. Et q; dictū fuit in principio di
stinctionis q; inuisibiliter instigat dya
bolus hoim ad peccandū nō solū per
modū psuasionis vt dictū est: imo etiā
p modū dispositōis. lz non deseruit ad
ppositū tū sic declarat. Per pñles em
admonitōem spiritūū z humoz fac ali
quos magis dispositos ad irascendū
vl cupiscendū: vl ad aliqd hmoi. Ma
nifestū est em q; corpe aliquali⁹ dispo
sito est hō magis pñus ad cōcupiscen

tiām z iram z hmoi passiones: qd⁹ in
surgentibus hō disponit ad consensū
Sed q; pcedentia difficile est pdicare:
ideo faciliōri modo p ppli autfamen
to sūt declaranda. z quibus remedijs
possint tales maleficiati liberari tracta
tur in tercia parte.

**Modus pponendi premissa
de amore hereos in sermōib⁹
ad populum.**

Redicatur de supradict⁹ sic mo
uet questionē. An catholicum
sit asserere q; malefice valeāt ad
amorz alienarū seminarū inordinatū
mentes hoim imutare z eoz corda sic
incendere vt nulla cōfusione plagis.
verbis aut factis ad desistendū valeāt
cogi: z simili⁹ ad odiū inf matrimonis
liter cōiunctos incitare: vt nec redditi
onis nec exactionis debiti matrimonii
alis locū p ple habere valeant. quini
mo interdū eos optet currere ad ama
stias in tēpeste nocis silentio p multa
terrarū spacia. Sup que si voluerit ar
gumēta aliqua ex pcedētī questione
sumat. si nō. dicat tārimodo q; questi
ones iste patiunt difficultates propter
amorz z odiū: q; cū fundant in volun
tate que in suo actu sp libera ē: nec co
gi pōt p aliquā creaturam nisi a deo q;
eam regere pōt. vñd nec demon vl ma
lefica eius vtute ad amorē vel odiū
voluntatē cogere videt. Item q; volū
tas sicut z intellectus sibiectiue existūt
in aia: z illabi aie illi soli est possibile q;
eam creauit. tōo difficultatē patit que
stio q; ad veritates enuchandas in suis
ptibus. his tū nō obstātib⁹ dicendū
est primo sup philocaptionē z odiū. se
cūdo sup maleficiū generatiue potē
tie. De primo q; licet in intellectu z vo
luntatē hois immediate demon nequet
opari. tū fm oēs doctores theologos i
ij. sen. de vtute demonis in opando in

corpus et in potestas corporis sine corpore
alligatas: siue sint sensus interiores si-
ue exteriores permittente deo agere valent
Hoc probat auctore et ratione ex precedenti qua-
stione si placet inueniet. si non dicat au-
toritatem et rationem. Job. ij. Demon dixit
deus. Ecce in manu tua. i. in potestate est
Job. et erat quod ad corpus. quod patet. quod in
siam noluit dare. unde dixit. Veritatem
siam est serua. i. ille est serua. Ratio quia
cum dedit in corpus dedit etiam super omnes
potestas corpori alligatas. ut sunt quique
exteriores et quatuor interiores. scilicet sen-
sus corporis. fantasias siue imaginarias. esti-
marias et memorarias. si non poterit aliter
declarari deest de potestatis omnibus exem-
plum. ubi potest per memorarias redire sci-
unt: et omnes lupum et canem discernunt ex
naturalis imaginatio. unde tanquam inimici
cum. alterum tanquam amicum sue nature. Co-
sequenter cum omnis nostra cognitio intel-
lectiva omnium habet a sensu: cum intelligit
tem iuxta philosophum in. ij. de anima. necesse sit fa-
ntasmata speculari. Ideo sicut demon
potest interiore fantasiam mutare: sic etiam
intellectum obtenebrare. Et hoc quidem non
erit immediate agere in animam: sed median-
tibus fantasmatibus. Item quod nihil amat
nisi cognitum. deest exempla ad placitum
de auro quod amat avarus: quod intelligit
est virtutem et. Ideo obtenebrato intel-
lectum obtenebrat et voluntas in suis affe-
ctionibus. Nec autem potest facere demon
et absque malefica et cum malefica. imo et
accidere potest ex sola incautela oculorum
et de singulis trademus exempla. Nam ut
Jacobi. j. dicit. Quisquis temptatur a co-
cupiscentia sua abstractus et illecebratur. De-
inde concupiscentia cum conceptu parit pec-
catum. peccatum vero cum consummatur fuerit ge-
nerat mortem. Sic sicchem cum vidisset di-
nam exeuntem ad videndum mulieres re-
gloriosis adamavit eam et rapuit et dormi-
pit cum ea et coagulata est anima eius
cum ea. Gen. xxxij. et finis glo. Infr-

me aie sic accidit quando postpositis propriis
ut divina aliena negotia curat seducitur
consuetudine et fit una unitate sensus cum
illicitis. De scdo quod etiam absque malefici-
oriat interdum ex temptatione demonum
principaliter sic declarat. Nam amon
sororem suam thamar speciosissimam ada-
mavit et deperat in ea valde ita ut propter
eius amorem egrotaret. ij. Reg. xij. Non
enim tantum facinus stuprum quod perficeret nisi
in toto corruptus et a diabolo graviter
temptatus. Unde glo. ibidem. Hoc monet
nos: et ideo deus permittit ut spiritus carnis aga-
mus ne vicia in nobis dominentur et princeps
peccati qui falsam pacem piclitatebus spon-
det: nos patos inveniendos impronitetur
cideret. De hoc scdo genere amoris re-
fertur est liber scripturarum patrum quod refert quod
licet omnem temptationem carnalis concupi-
scentie sibi subtraxissent tamen ultra quam cre-
di poterit temptabant aliquoties amore
mulierum. Unde et. ij. Cor. xij. apud de-
um. Datus est mihi stimulus carnis mee
angelus sathane quod me colaphizet. ubi
glo. Temptando per libidinem datus est mi-
hi. Temptatio autem cui non consentit non est
peccatum sed materia exercende virtutis. et hoc
intelligit de temptatione quod ab hoste non a
carne que spiritus est ad minus peccatum venia-
le etiam si ei non consentiat. Poterit predi-
cator aliqua exempla deducere si pla-
cuerit. De tercio quod amor hereos pue-
niet ex maleficiis demonum discussum est
supra. et de hac loquimur temptatione. Et
si quis piceret quod possit discerni quod non
ex dyabolo sed solum ex maleficio talis a-
mor inordinatus pcedit. Dicendum quod
ex multis. Primo si taliter temptatur pul-
cram et honestam habeat uxorem et opposi-
tum constat de altera et. Scdo si iudici-
um rationis oculo ligat quod nullis plagis
seu verbis aut factis aut etiam confusio-
nibus ad desistendum ab ea duci valeat.
Et tercio potissime quando se continere non
potest quando interdum inopinante se etiam per

longū spacium nō obstante asperitate
itrineris put ex talitū cōfessione q̄sq̄ se-
tire pōt se transferre habeāt siue de die
siue de nocte. *¶* Hāz sic dicit Chrys. sup
Math. xx. de asina quā xps eq̄tauit. q̄
cū demon volūtātē hoīs pctō possidet
q̄si ad libitū trahit q̄ placet. exempluz
dans de nani in mari p̄dito guberna-
culo que ad libitū venti p̄iicit. z sicut
q̄ equo potent insidet z rex tyranni ha-
bens possessionē. Quarto discernit in
eo q̄ inopinātē z subito vehunt z imu-
tant interdū vt nihil eis obstare possit.
Elicīt etiā ex ip̄i p̄sone infamia. z an-
teq̄ ad vltiorē q̄onē de maleficijs cir-
ca potētā gnātūā. p̄cedam⁹ q̄ etiā an-
nexa est: p̄mo soluenda sūt argumēta.

Sequūtur solutiones argu-
mentorū

¶ Argumenta aut respōdendo
1. Ad primū q̄ volūtas hominis re-
gat a deo sicut intellect⁹ ab an-
gelo bono. *¶* P̄z solutio. Intellect⁹ em̄
sicut tāūmodo illustrat ab angelo bo-
no ad cognitionē verī. vñ sequit amor
boni. q̄ verū z ens cōuertunt. ita etiāz
intellectus pōt a malo obtenebrari in
cognitionē verī apparētis: z h̄ p̄ cōfu-
sionēz specierū principijs sensituis. i.
virtutibus z potētijz sensituis interi-
oribus representatis. vñ sequit amor in-
ordinat⁹ apparētis boni puta corporalis
delectatōis quā etiā tales querūt. Ad
secūdū argumentū q̄ intra corpa non
p̄nt esse illa imutādo. p̄m̄ ēverū p̄tm̄
nō. z h̄ q̄ ad triplicē imutationē. Non
em̄ p̄nt illa imutare q̄tū ad eductionē
alicui⁹ forme siue substantialis siue acci-
dentalis q̄ etiā pōt dīcenda est produ-
ctio q̄ imutatio siue adminiculo al-
cui⁹ alteri⁹ agentis aut etiā siue diuina
pm̄issione. Si aut loq̄mur de imutati-
one q̄lificatiua vt de sanitate z infirmi-
tate. sic vt ex p̄cedētib⁹ p̄z p̄nt varias i

firmittates etiā vsq̄ ad ligamē rōnis i-
mittere. z sic odiū z amorē iordinatus
pcurare. Pōt etiāz addi terciā imuta-
tio q̄ fit qñ angel⁹ bon⁹ vñ mal⁹ illabit
corpi sic dicim⁹ q̄ de⁹ tāūmō ilbit aie
.i. cētie aie. Sz vbi dicim⁹ q̄ āgel⁹ illa
bit corpi p̄cipue mal⁹ vt i obsessis ibi sūt
illabit infra terminos essentie corporis.
q̄ sic ille solummodo q̄ dat esse sz deus
creator illabi pōt z p̄inet tanq̄ qui ha-
bet intrinsecas opationē aie. Dicit
illabi corpi qñ aliqd opat circa corpus
q̄ ibi est vbi opat. vt dicit Dam. z tūc
opat infra terminos corporalis q̄tutatis
infra terminos essentie corporis. Nñ elī
cūt q̄ corp⁹bz terminos duplicis rōis
q̄tutatis z cētie. Et ē distinctio sic inē
suppositū z naturā. vñ sic corpi illabi
p̄nt ita z potētijz affixis orgāis corporā-
bus z p̄ p̄ns p̄nt impressiōes facere in
potētias vñ p̄ accidēs talis opatio z i-
pressiō resultat in intellectu cū ei⁹ obie-
ctū sit sātasma sic color vis⁹ vt dī i. iij. d
aia. z p̄nt p̄ accidēs vsq̄ ad volūtātē q̄
volūtas suū obiectū p̄cipit ab intellectu
sib⁹ rōne boni fm̄ q̄ intellect⁹ apphēdit
aliqd in rōne boni veriz apparētis. Ad
terciū argumentū cōgscere cogitationē
cordis ē duplr. vñ in suo effectū vñ vt sūt
in intellectu. P̄mo mō nō solū ange-
lus sz etiā hō cognoscere pōt: lz angel⁹
subtili⁹ vt patebit. Hāz interdū cogita-
tio cognoscit nō solū p̄ actum exteriorē
sed etiam p̄ imutationē vultus. et
etiā medici aliquas affectiones animi
p̄ pulsum cognoscere p̄nt. Vñ aug. in
lib. de diuinatione demonū dicit q̄ ali-
qñ hoim dispositiones nō solū voce p̄-
latas sz etiā cogitatōe cōceptas cum si-
gna quedā ex animo exp̄munt in cor-
pore tota facilitate p̄discūt. q̄uis in li-
bro retractationū hoc dicat nō esse asse-
rendum. quō h̄ fiat estimo q̄ retractat.
Si qs diceret cum sensisse q̄ cogitāt.
ones demon cognosceret in intellectu

Pars prima

Illo modo possunt cognosci cogitationes put sunt in intellectu: et affectiones put sunt in voluntate. et sic solus deus cogitationes cordium et affectiones voluntatum cognoscere potest. Cuius ratio est. quia voluntas creature rationalis solum deo subiaceat: et ipse in ea solus operari potest: quod est principale eius obiectum et ultimum finis. et ideo ea que in voluntate sunt vel ex voluntate sola dependent: solum deo sunt nota. Manifestum est autem quod ex sola voluntate dependet quod actu aliquis aliqua consideret. quia cum aliquis habet habitum scientie vel spiritus intelligibiles in eo existentes vult eis cum vult. Probat etiam ex his que dicta sunt. quia angelus non potest illabi aie: quod non potest per naturam videre ea que sunt in anima: et quod dicitur sunt in intimo aie. Unde quando arguitur. Demon non potest videre cogitationes cordium: quod non potest corda seu mentes hominum ad amorem vel odium incitare. Dicitur quod sicut cognoscitur scilicet per effectus et subtiliori modo quam homo: ita etiam subtiliori modo potest imutare ad odium vel amorem commouendo fantasmatum et intellectum obtenebrando. Est etiam aliquod timorosis conscientibus et virtuosus per eorum consolationem aduertendum quod immutatio sensibilis exterior et corporalis que committat cogitationes hominis quicquid est ita exilis et indeterminata quod dyabolus per eam in certam cognitionem cogitationis venire non potest. presertim quando studiis aut bonis operibus vacant interpellatim. et tales tunc in somnis plus verat. experientia hec docet. Quicquid est ita fortis et determinata quod per illam potest cognoscere cogitationem quantum ad speciem vel quod cogitat de inuidia vel de luxuria. Nam per eam possit certitudinaliter cognoscere quantum ad omnes circumstantias. ut videtur super tale vel talem sub dubio dimittamur sic et reperimus. nisi quod verum est quod tales circumstantias ex actibus postmodum cognoscere potest. Ad quantum pertinet quod illabi aie tamen conueniet deo. tamen illabi corpori et per primum potest

etiam afficere corpus modo supra tacto. Non potest peruenire angelo siue bono siue malo. unde amor et odium in tali homine causari possunt. Ad illud quod dicitur sensitiva sit dignior quam nutritiva quam tamen non potest imitari ab eo. Dicendum quod immo superius nutritiva etiam posset ita ut aliquid citius vel tardius dirigeret in os vel in carnem. sed ad illud non cooperatur sicut ad impediendum vel agendum vires sensitivas interiores vel exteriores: et hoc propter suum lucrum quod ex sensuum deceptione et intellectu illusione per primum procurat.

Questio octaua. an generatiua potentia seu actus veneretur malefice impedire possit quod maleficium in bulla continetur.

Eundo eadem veri

tas scilicet quod adultere fornicarietatem amplius existit. malefice ostendit per impedimentum maleficiale super actum generatiue potestatis: et ut veritas magis elucescat arguitur primo. quod non sit possibile. quia si tale maleficium esset possibile posset etiam maritatus contingere quod si conceditur tunc cum matrimonium sit opus dei et maleficium opus dyaboli: fornicatio opus dyaboli ope dei. Si vero conceditur quod tantummodo fornicariis et non maritatus tunc redibit opinio quod maleficium nihil sit in re: sed tamen in opinione hominum cuius oppositum in prima. quod tactum est. aut dabit ratio cur istis et non illis contingere possint et cum non videtur habere aliam rationem nisi quia opus dei matrimonium existit. Et illa ratio secundum theologos non obcludit verum in istis. dist. xxxiiij. de impedimento maleficiale. manet adhuc argumentum quod opus dyaboli erit fortius opere dei. et cum hoc sit conueniens asserere. ergo etiam inconueniens est asserere per maleficium posse impediri actum venerum. Item dyabolus non potest impedire actus aliarum virtutum

naturalius vt comedendi ambulandi
erigendi: qđ videret esse verū ex eo quia
interimere possent totū mundū. Pre
terea cū actus venereus equaliter se ha
beret ad omnē mulierē si impediret: impe
dit etia ad omnē mulierē: h̄ hoc est fal
sum: ergo et primū: qđ falsum sit docet
experientia cū tales qui dicūt se malefi
cios sunt potentes ad alias: licet nō
ad illas quas cognoscere nō potest: qđ
videlicet nō vult: vñ nihil potest in re.
In p̄riū et p̄ veritate est. c. Si p̄ sortia
rias. xxxij. q. viij. Itē oim theologor
et canonistarū sententia vbi tractāt de
maleficiali impedimento matrimonij
Item ratio alludit cū maior sit pote
stas demonis q̄ hominis: et hō impe
dire potest potentia generatiua sine p
herbas frigidissimas siue p̄ alia ipedi
menta et. vt qđq̄ imaginari potest q̄ et
demon qui acutioris scientie existit h̄
facere p̄mplius potest. H̄isio ex duo
bus q̄ supra tacta sunt v̄itas satis pa
tere potest licet modus impedire nō
sit speculatiue declaratus. Nā tacitum
est qđ maleficiū non est solū in opinione
hoim quasi nihil in re: imo effectus in
numeri maleficiales accidere p̄nt vere
et realiter deo p̄mittente. Ostensū est
etia qđ deus amplius p̄mittit sup v̄im
generatiua p̄pter maiore et corruptio
nem q̄ super alios actus humanos.
Sed de modo quo tale impedimentū
pcuratur est aduertendū qđ nō pcurat
solū circa v̄im generatiua h̄ etia circa
v̄im imaginatiua seu fantasiā et super
hoc notat. De. de palu. in suo. liij. dist.
xxxij. q. iij. qđ modos. Dicit em̄ qđ quia
demon ex hoc qđ est spiritus habet po
testatē super creaturā corpalem ad mo
tum localem phibendū vel faciendū.
Ideo potest corpa impedire ne sibi ap
propinquant directe v̄l indirecte inter
ponēdo se qñq̄ in corpe assumpto: sic
accidit sponso qđ desponsauerat ydoly

et nichilominus contraxerat cū iunēcti
la nec p̄pter hoc poterat eā cognoscere
Scđo modo hoim istāmare ad actū
illū vel etia refrigerare ab actu illo ad
hibendo occulte vtutes rez quas opti
me nouit ad hoc validas. Tercio mo
do turbādo estimationē et imaginatio
nem qua reddit mulierē exosam quia
potest vt dictū est in imaginationem
imprimere. Quarto reprimendo dire
cte rigore membri fructificatōi cōgru
enti sic etia motū localem reprimere po
test. Quinto phibendo missionē spiri
tū ad membra in q̄bus est vtus motū
na quasi intercludendo vias semis ne
ad vasa generatōis descendat v̄l ne ab
eis recedat: vel ne excidat v̄l emittat et
multis alijs modis. Et subdit hoc qđ
supra actū est ab alijs doctoribus con
cordando dicens. Plus em̄ permittit
deus super hūc actū per quē p̄mū pec
catus diffunditur q̄ super alios actus
humanos: sic et super serpentes q̄ ma
gis incantatiōibus deseruiunt q̄ alia
aialia: et post pauca dicit. Idē etia de
muliere est: qđ potest imaginatiōez ei⁹
sic dementare vt exosum habeat v̄itū
qđ pro toto mūdo nō p̄mittit se cogno
sci. Post vult dare rōnem quare plus
maleficiunt v̄iri circa talem actum q̄
mulieres: et dicit qđ quia tale impedimē
tum fit interdū per obstruionē vasis:
vel etia p̄ motū localem reprimēdo ri
gorem membri: que potius et facilius
in v̄iris contingere p̄nt: iō plures v̄iri
maleficiant q̄ mulieres. Posset etia
qđ dicere qđ iō qđ plures mulieres sup
stitiose sunt q̄ v̄iri: et potius allicere cu
pūnt v̄iros q̄ mulieres: vel etia in de
spectu hoc faciūt mulieres cōtūte vt
v̄trobq̄ faciāt occasionē adulterandi
dū v̄ir alias cognoscere p̄t et nō p̄p̄iaz
et s̄it vxor etia alios habeat querē ama
tores. Addit etia qđ de⁹ p̄mittit ampli⁹
seuire in peccatores q̄ in iustos. Dñ

angelus dixit Thobie. In illos q̄ libi-
dini vacāt accipit demoniū prātem. li-
cet etiā aliqñ in iustos sic in Job: s̄ nō
circa vim generatiuā ppter que debēt
facere cōfessiones ⁊ alia bona ne ferro
manente in vñ. nere frustra sit medici-
nas apponere. hec De. s̄ de amorione
talis effect⁹ patebit in tertia pre opis.

Incident aliter aliqua dubia
declarantur.

Accidentaliter dō: si q̄rit. Qua-
re actus ille aliqñ impedit re-
spectu vñ⁹ mulieris ⁊ nō respe-
ctu alterius. R̄sio s̄m Bonauē. hec ē
vñ q̄ sortilegus seu malefica ad hoc re-
spectū p̄sone determinate diabolū im-
mutauit: vel q̄ de⁹ respectu p̄sone cu-
iūlibet ipeditre non p̄mittit. Occultus
em̄ dei iudiciū hic latet: vt p̄z in vxore
thobie. Et addit: si q̄rit quō diabolus
h̄ facit. Dicendū q̄ ipedit generatiuā
nō impedimento extrinseco ledēdo or-
ganū s̄ extrinseco impediendo vsum.
Vñ q̄ ē impedimentū artificiale non
naturale: iō p̄t impedire ad vñā qd nō
ad alias: vel tollendo excitatōem ꝑcu-
piscētiē ad illā ⁊ non ad aduersus ali-
am ⁊ hoc p̄ vñtē p̄p̄iā vel herbā vñ la-
pidem vel p̄ aliquā naturā occultam.
Et hec cōueniunt cū dictis De. de pa-
lude. Preterea cū in potētia talis acc⁹
beneq̄ ex frigiditate nature seu natura-
li defectu p̄tingit. Si q̄rit quō p̄t discer-
ni q̄ ex malificio vel non maleficio cō-
tingit. R̄ndit Hostien. in sūma: licet
hoc nō sit p̄dicandū publice qñ virga
nullaten⁹ mouet ⁊ nūq̄ potuit cogno-
scere h̄ est signū frigiditatis: s̄ qñ mo-
uet ⁊ erigit p̄ficere aut non potest est si-
gnū maleficij. Notandū insup q̄ non
solū sit maleficiū ne quis actum illum
exercere valeat: s̄ etiā aliquando sit ne
mulier cōcipiat vel vt abortum faciat.
Sed nota s̄m canonū sanctiones: q̄ q̄
cūq̄ ppter vñdicte libidinē explendā;

vel ppter odiū aliqd fecerit viro vñ mu-
lieri ppter quod nō posset generare vñ
concupere reputat homicida. ex de ho-
mic. si aliq̄s. Et nota q̄ cōst loquit. c.
de amatoribus seculi qui suis amasijs
per pocula ne p̄fusionē incurrant talia
p̄curāt: vel etiā p̄ certas herbas natu-
rā nimiiū infrigidātes absq̄ auxilio de
monū: vñ penitētes sic homicide sunt
puniēdi. Malefici autē p̄ maleficia ta-
lia p̄curātes sunt s̄m leges vltimo sup-
plicio puniēde vt supra in p̄ma questio-
ne tactū est. Et p̄ solutōe argumētōz
vbi difficultat an infimoniales coniun-
ctis talia cōtingere possint. Est vltim⁹
aduertendū q̄ licet ex his q̄ tacta sunt
nō pateat sup hoc veritas tñ vere ⁊ rea-
liter illis in infimonia sic ⁊ ex cōtinge-
re p̄nt. Et prudens lector q̄ copiam li-
broz habet inueniet tam apud teolo-
gos q̄ canonistas p̄cipue. ex. ⁊ in ma-
teria de frigid⁹ ⁊ maleficiat⁹ ⁊ in. iij. di-
stin. xxiij. mutuo cōcordātes: ⁊ duos
errores reprobatos: p̄sertim circa infi-
monialiter cōiunctos q̄ sentire videban-
tur q̄ tale maleficiū nō posset cōtinge-
re inter infimoniales cōiunctos mo-
tis illis rōnib⁹ q̄ diabolus non posset
opera dei destruere. Et primus error
qui ab eis reprobat⁹ est contra illos
qui dicebant maleficiū nihil esse in
mundo: sed tantum esset in opinione
hoim q̄ ex ignorantia causarū occultarū
⁊ quas etiā nullus hoim scire potest
aliquos effectus nāles maleficijs ipu-
tabant: q̄ si illos efficerent non occulte
cause s̄ demones per se vel maleficos.
Et hic error: licet ab oib⁹ alijs docto-
rib⁹ sub simplici falsitate reprobat⁹
tñ a scō Thō. acutius impugnatur vbi
ipm tanq̄ heresim cōdēnat dicens: q̄
hic error ex radice infidelitatis p̄cedit
Et quia infidelitas in xp̄iano heresis
dicit⁹: ideo tales vt heretici merito sūt
suspecti. De qua tamen materia etiā

In pma questione tactū est: licet ibi nō taliter sit declaratū. Nā si quis alia dīcta doctoris sancti in alijs locis p̄fiderat: rōnes inuenit q̄re asserit talem errorem ex radice infidelitatis p̄cedere. Nam in q̄stionibus de malo vbi tractat de demonib⁹ et in q. j. an demones habeant corpora naturaliter sibi vnita. Inter alia que ibi recitant mētio de illis q̄ singulos effectus ad v̄tutes celestiu corporū q̄bus et subesse dicebāt ocultas causas effectū inferiorū dicens. Considerandū est q̄ peripatetici aristotelis sectatores nō posuerūt demones esse: s̄ ea q̄ attribuunt demonib⁹ dicebant puenire ex v̄tute celestiu corporū et alia naturaliu rex. Vñ Aug⁹. dicit x. de ciui. dei. porphirio visum fuisse q̄ herbis et lapidibus et aiantibus ac sonis certis et vocibus ac figuratiōibus atq̄ figmentis q̄busdam etiam obseruatis in celli conuersione motibus siderum fabricati in terra ab hoibus potestates siderū idoneas varijs effectibus exequendas. Ex q̄bus apparz error q̄ omnia reducebant in causas occultas siderū et demones mōdo fabricantur ex opinione hominū. S̄ q̄ hec positio sit falsa manifeste pbat sc̄tus thomas. ex hoc ibidem: q̄ repiunt aliq̄ue operationes demonū que nullo modo p̄nt ex aliqua naturali causa procedere. puta q̄ aliquis obsessus a demone loquatur linguam ignotam: et multa alia inueniuntur opera demonū tam irreprehenſibilia q̄ nigromanticis artibus q̄ nullo modo p̄nt nisi ex aliquo intellectu procedere: ad minus bona s̄m naturam: licet mala s̄m voluntatem. Et ideo coacti fuerunt p̄pter inconueniētia tacta alijs p̄hi ponere demones esse licet post in varios errores inciderunt alijs putantibus animas hominum a corporibus exeuntibus demones fieri. Vnde et multi auris p̄ces pueros occi-

derunt vt aīas eorū suos cooperatores haberent: et plures alijs ibi errores rectant. Vñ patet q̄ nō immerito doctor sc̄tus dīc talē opinionē ex radice infidelitatis p̄cedere. Si cui placet legat Aug⁹. in. viij. et ix. de ci. dei super varios errores infidelitū circa naturam demonū: quare etiā cōis ratio omnīū doctorū que in p̄fata dīstīctōe allegatur contra hīc errantes sc̄z qui maleficiūm aliquid esse negantes magne est efficacie in sententiā: licet breuiter sit i verbis: vbi dīcūt q̄ qui maleficiūm nihil esse in mundo asserunt: p̄riant oīum doctorū sententijs et sacre scripture declaratis demones esse et demones h̄re potestatem supra corpora et supra imaginatōes hominū deo p̄mittente: vñ et sup eos malefici m̄tra opari possunt circa creaturas. Vñ et merito ip̄orū demonū instrumenta et ad quorū instantiā demones interdū ad creaturaz nocumenta opant malefici dicunt. Et q̄dem q̄ per reprobatores hui⁹ p̄mi erroris a doctorib⁹ non sit mentio de m̄rimonialit̄ cōiunctis: tamē p̄ reprobatores sc̄orū erroris hoc patet. Dīcūt enī q̄ aliorū error erat q̄ licet maleficiūm esset et abundaret in mundo etiā contra carnalē copulaz tū q̄ nullū tale maleficiūm p̄t cēseri perpetuū: s̄ nūq̄ dirimeret m̄rimoniu iam cōtractū. Ecce q̄ mentio sit de m̄rimonialiter cōiunctis. Improbando aut hūc errorē: licet h̄ declarare nō deserviat ad p̄positū: in p̄pter eos q̄ copiam librorū nō h̄nt. Notādū q̄ improbant per hoc q̄ talia asserere dicunt esse contra exp̄imentū et contra iura antiqua et noua. Vnde dant tales catholici doctores dīstīctionem q̄ impotentia ex maleficio procurata aut est temporalis aut perpetua. Si temporalis tunc nō impedit. Tunc aut p̄sumit esse temporalis q̄ infra spaciū triū ānoꝝ cohabitantes et q̄ntū p̄nt operā dantes siue q̄

ecclesiastica sacramēta siue per alia remedia sanari pñt. Si vero non sanent aliquo remedio extñc psumit esse ppetua: et tñc aut pcedit mñmonij contractionē et cōsumationem: et sic impedit mñmonij pñhendū et dirimit iā contractū: aut sequit mñmonij pñctōez hñ non cōsumatōem et sic etiā vt dicunt aliqui dirimit mñmonij iam pñctū dicit em. xxxiiij. q. j. c. j. q. cōiugij cōfirmat officio scz carnis: vt dñz glosa aut sequit mñmonij consummationē: et tunc vinculū mñmoniale nō dirimit plura sibi notant. ex de frigidō rē. p. Hostien. et Goffre. et doctores etiā theologos vbi supra. Ad argumenta. Ad primū satis pñt ex his q̄ dicta sunt. Nam pmo q̄ dei opa pñt destrui p opa diaboli si maleficiū posset inter pñgatos contingere: nō valet instātia: imo oppositū patet cū nihil possit diabolus nisi deo pmittente. Itē q̄ nō p violentiam destruit vt tyrānus: hñ per quandā artem extrinsecā vt supra patuit. Ad scōz patuit supra quare potius de⁹ permittit super hñc actū venerē q̄ super alios actus: pñt etiā sup alios qñ deus pmittit. Vñ nō valet q̄ pñmat mundū. Ad terciū sñt patet ex dictis.

Questio mona an malefice pñstigiōsa illusione opantur circa mēbra virilia quasi illa oīno sint a corpibus euulsa.

Excio eadem ve

tritas declarat per diabolicas opatōes circa membz virile: cuius rei veritas vt magis elucescat q̄ ritur. An malefice valeant mēbra virilia virtute demonū vere et realiter vel solūmodo prestigiosa apparitōe auferre: et arguit q̄ vere et realiter p argumētū a fortiori. Maiora pñt demones vt hoies occidere vt localiter trāsserre vt

supra patuit de iob et thobie. vij. viris occisis: ergo etiā pñt membra hois vere et realiter auferre. Preterea glo. su. per illud. ps. Immissiones p angelos malos. Deus pñt p malos angelos sic populū israeliticū sepe pñtuit varijs languorib⁹ vere et realiter corpib⁹ immisis ergo et hñmōi infirmitates circa membz tale immittere pñt. Si dicatur q̄ potest diuina pñmissione tñc sic in pcedentibus dictū est: q̄ deus amplius pñmittit vñm generatiuam maleficiari ppter pñmā corruptōem peccati que p actū generantē in nos deuenit: q̄ etiā amplius permittit sup membz illius potentie generatiue vt ipm totalit auferat. Preterea maior fuit conuersio vxoris loth in statuā salis. Gen. xix. q̄ auferre membz virile: hñ illa fuit vera et realis et nō apparēs conuersio: q̄ ad huc visibiliter vt dñz supest illa statua. Et facta fuit per malū angelū vt coacti a bonis q̄ prius cecitate eos pcusserant vt hostiū domus inuenire nō possent sic etiā alie pñtōes sodomitarū q̄ et glo. ibidē asserit ipam etiā illo vicio insectam: ergo et ista facere possunt. Preterea: q̄cūq̄ pñt inducere formam nālem pñt et illā auferre. S3 demones formas naturales pluries induxerūt vt pñt de magis pharaonis q̄ vtute demonū ranas et serpentes fecerūt. Itē Augusti. in li. lxxiiij. q. dicit q̄ oīa que visibiliter sñt etiā p inferiores ptates aeris. Nec non absurde fieri posse creduntur: hñ hoc possunt facere hoies vt aliqua arte vel incisione membz auferatur: ergo et demones ista facere inuisibiliter q̄ alij visibiliter pñt. S3 pñt Aug⁹. xviij. de ciui. dei Non est credendū etiā hois corpus demonū arte vel ptate in bestiali lineamēta posse cōueriti: q̄ etiā a fili non pñt auferre hñ q̄ ad veritatē corpis humani deseruit. Itē iij. de trinitate dicit. Non est putandū

illis transgresso ibns angelis ad nuntij
servire hac visibilibus reru materia qd so-
li deo. Hic. Nulli dubiu qd malefi-
ce qdam mira operant circa membra vi-
rilia vt ex visis et auditis plurimoz im-
mo et ex ipsa publica fama pstat de h q
p sensum visus aut tactus veritas illi-
us in embri cognoscebat: qd qliter fieri
potest. Dicendum q licet dupli fieri
possit. s. vere et realiter vt argumeta pri-
ma tetigerunt et pstitiosa opatde: ea tu
que a maleficis sunt circa hmoi non fi-
unt nisi pstitiosa illusione: q tu illuso
no habet locu in imaginatode patiensis:
q imaginatio eius p vt vere et realit est
mare aliquam rem no esse pntem: licet
p nullaz opationem sensus exterioris
scz visum aut tactu percipit esse pntem
Vbi potest dici vera ablatio membris
ex pte imaginatoids patiensis licet no
ex pte rei qd qliter fit sunt plura notan-
da. Primo duo modi quibus ista fieri
pnt. No miru q diabolus sensus huius-
nos exteriores decipere pnt: qui interio-
res de qbus supra tactu est illudere pnt
formas reservatas educendo ad pnci-
pia sua sensitiva: decipit aut eos in sua
nali opatode: vt qd visibile est fit illi in-
visibile: tangibile intangibile audibile in-
audibile: et sic de alijs. Nec aut veritas
ita nihil ponit ex pte rei q oia sunt ex
immutatode organoz destruendum ad
visum auditu et. vt sunt oculi et man-
qbus imutatis tam fallit sensus iudici-
um. Possumus ista ex naliibus qbus
dam demonstrare: nam sic vinu dulce
ppter infectioidem lingue in febricitante
videt amara: vñ gustu decipit no ex pte
rei s. ex pte humoru. Ita et ibi nulla de-
ceptio ex parte rei: qd ibi sit virga ad-
herens: s. deceptio ex pte organi sensus.
Iteru sic supra dictu est de vi genera-
tiva illa impediendo p impositionem
alicuius alterius corpis eiusdem coloris
et apparentie: ita et aliqd corpus planu

figuratu colore carneo iterponere pnt
inter visum et tactu oculoz et manuz
et inter ipm veru corpus patiensis ita
q suo iudicio nihil valeat videre et sen-
tire nisi corpus planu et nullo membro
interruptu. Videat dicta scilicet Thome
in .ij. distin. viij. arti. v. de pstitiosis illu-
sionibus: et sicut fa fe. q. xcj. et in questio-
nibus de malo: frequenter allegans illud
Aug. in li. lxxxij. q. serpit hoc malus
demonis p oesladditus sensuales dat
se figuris: accomodat se coloribus: ad-
beret zonis: odoribus se subiicit: infu-
dit se saporibus. Preterea alludit ra-
tio q no solu per interpositioidem alicuius
corpis plani non membrato: talis illu-
sio pstitiosa in vidente et tangente fiat
imo et p modu quo certi spūs seu spēs
reservati educunt ad sua pncipia sen-
sitiva interiora scz ad imaginatoidem et
fantasiam: vñ contingit aliqd imaginari
ac si primo eliciatur ex sensu exteriori.
Nā vt in pcedenti questione tactu est
Dæmones pnt pntia pnt localit cor-
pora mutare: ex transmutatione autem
spiritu et humoru etia fm nature opera-
tionē contingit: aliq fm imaginationē
vel sensum videri nātker dico: quia et
pbs in de som. et vigil. assignans causā
apparitioids somnioru dicit. q cum aial
dormierit descendente plurimo sāgu-
ne ad pncipiū sensitivuz simul descen-
dunt morus siue impressiones relicte
ex sensibilibus motionibus q in spiritibus
sensibilibus conservant. Termini sue-
runt supius declarati ita q tunc aliqua
appareat ac si tūc pmo a reb exteriori-
bus sensus imutaret. Et qd natura fa-
cere pnt a fortiori diabolus formas seu
spēs corpis plani et no membro virili or-
ganisato educere potest ad vim fanta-
stica et imaginatiua et inde sensus iudici-
cet ac si in re veritate ita esset. p huc etia
modu vt patebit inferi hoies vident
aialia cum tū non sint in reru veritate.

Secundo notandi sunt alij modi
faciliores ad intelligendū et
dicendū. Nam qđ p̄stigiū nihil
aliud est fm̄ Isid. viij. et h̄m̄ol. c. ix. qđ
sensuū qđaz delusio et p̄sertim oculorū.
Vñ et dicitur a p̄stringo qđ aciem oculorū
p̄stringit ita vt res videant alit̄ esse qđ
sunt. Et vt alexander de ales dicit pte. ij.
Prestigiū xp̄ie sumptū est illusio de-
monis que nō habet causā ex pte mu-
tatiōis rei: s̄ solummodo ex pte cognoscē-
tis qđ deludit: siue q̄ntūz ad interiores
sensus: siue quāntūz ad exteriores. Vñ
in genere loquendo etiā de humana p̄-
stigiōsa arte dicamus. Tribus modis
p̄t fieri. Vna absqđ demonibus: et illa
potius dicitur delusio: qđ artificialit̄ fit agi-
tatiōe hoīm ostendentū vel occultanti-
um aliquas res: sic fit in trajectiōibus
p̄oculariorū vñ p̄ mīmos. Alius modus
fit etiā sine virtute demonū vñ pote nātū
virtute corporū nātū vñ etiā mineraliū qđ
qđ habēt possunt fm̄ quandaz virtutem
hōm̄i rebus inditā rem ostendere vñ fa-
cere apparere non sic est. Vñ Tho. p̄ma
pte. q. cxliij. arti. iij. et fm̄ alios plures
qđaz herba succensa seu accensa fumi-
gans facit trabes apparere serpentes.
Tercius modus delusionis est qđ fit per
demonē deo tñ p̄mittente. Vñ enim
demonē ex natura vt patuit qđdā po-
testates sup̄ quasdam res inferiores qđ
p̄t exercere circa illas qđ deus finit vt
tunc etiāz res appareant aliter qđ sunt.
Pro quo notandū tercio qđ demō p̄t
q̄nqz modis illudere aliquem qđ iudi-
cat rem aliter qđ est. Primo artificiali
traiectione vt dictū est: quia quicquid
homo scit per artē melius ip̄e scire po-
test. Secōdo modo naturali applicatiōe
alicuius rei vt dictū est per interpositi-
onem alicuius corporis vt aliter occulte-
tur vel etiā ex fantasijs hoīm illas per-
turbando. Tercio modo vt qđ in assū-
to corpore ostendit se esse aliquā rem que

non est: sicut Greg. in primo dialogo-
rum: narrat de montali qđ comedit la-
cticā que tamen vt ip̄e demon falsus
fuerat lactuca nō s̄ demon in lactuce
ip̄e aut̄ in ip̄a lactuca erat: vel etiā con-
tigit Anthonio in massa auri quaz in
deserto repperit: vel etiā qđ hominem
verū tegit et facit vt brutū animal vide-
atur p̄t iam dicet. Quarto modo vt
qđ turbat organū visus vt videat res
nubilosa que est clara vel ecōuerso vt
vera la appareat inuencula. Nā et post
fieri apparet aliter lumē qđ ante. Qui-
to modo vt in imaginatiua potentia
opando et trāsmutationē sp̄um senti-
biliū p̄ cōmōtionē humorū vt supra ta-
cum est faciendo vt tūc quasi recētes
et noue apparitiōes in ip̄is potentijs se-
stitiuis causent̄. Et sic tribus vltimis mo-
dis demō illudere p̄t p̄stigiōsa arte seu
sua hoīs: et etiā scōdo modo. Vñ nulla
difficultas qđ mem̄bz virile occultare
p̄stigiōsa arte velit. Euidens indicium
siue experimentum qđ nobis in officio
inquisitiōis existentib⁹ reuelatū fuit in
fra ponet vbi de his et alijs facit plura
recitant in scōda parte tractatus.

Quomodo maleficiū a de-
ectu naturali p̄t discerni.

Accidentalīs questio cūz certis
alijs difficultatibus. Et si q̄rit
Petro ablatū est mem̄bz igno-
rat aut̄ an p̄ maleficiū seu alias diuina
p̄missione p̄ demonis potentia sit ab-
latū sunt ne modi cognoscēdi et discer-
nēdi inter ista. R̄nderi p̄t qđ sic. P̄mo
qđ tales quibus accidunt vt plurimum
sunt adulteri seu alias fornicarij. Vñ
dum amasijs non ad nutū seruiunt
seu eas relinquere volunt alijs adherē-
do tunc in vindictam talia procurant:
aut alias potentiam illius mem̄bz am-
putant. Secūdo cognoscitur per hoc
qđ non est durabile. Nam si non sit ex

maleficio tunc non est durable: sed quia
doque redibit. Sed hic iterum suboritur du-
bitatio an hoc sit ex natura maleficij quod
non sit durable. Respondetur quod potest esse
sempeternum et durare usque ad mortem: sicut
etiam de impedimento maleficiali in ma-
trimonio. Iudicant canoniste et theo-
logi: quod reperitur temporale et perpetuum.
Nam dicit Goffredus in summa. Malefici-
um non potest solui semper per illum qui
fecit: vel quia est mortuus: vel quia ne-
scit delere ipsum: vel quia maleficius est
perditus. Unde a simili dicere possumus
quod maleficiu per illatum erit perpetuum:
vel quia illa malefica que fecit non
potest eum sanare. Sunt enim malefice in
triplici genere. Nam quedam sanant et
ledunt. Queda ledunt: sed sanare nequeunt.
Queda tamen modo sanare videntur. I. lesio-
nes amittere ut inferius patebit: sicut
enim nobis contingit. Nam due malefice
mutuo rivalantes dum una alteri ipso-
peraret: una dixit. Non sum tam pessima
sicut tu quia quos ledo sanare scio.
Vel etiam durabit ubi ante eius sanatio-
nem malefica discederet vel locum muta-
do vel ab hac vita discedendo. Nam et
scilicet Thome dicit. Maleficiu quolibet
ita potest esse perpetuum quod non potest habere hu-
manum remedium: quia et si habet remedium
non est tamen hoc homini notum vel licitum: li-
cet deus possit prestare remedium per sanctum
angelum demonem licet non malefica co-
gendo. Verumtamen summum remedium
propter maleficiu est penitentie sacramen-
tum. extra de frigidis. Nam et infirmitas
corporalis sepe provenit ex peccato. extra
de penitentia cum infirmitas: qualiter etiam male-
ficia sint auferenda patebit in tertia pre-
tractatu: et in secunda pre. capitulo. vi. tres
alie differentie tanguntur.

Solutioes argumentorum

¶ Ad id primum quod nulli dubium quod
sic deo permittente occidere possunt

homines: ita et membrum illud seculum
alia auferre possunt vere et realiter. Sed tunc
demonstratio non operatur per maleficas de quibus
iam mentio habetur. Et per hec etiam ad
secundum pertinet solutio. Sed ad illud quod de-
us amplius permittit vim generativam
maleficiari propter etc. ergo etiam permittit
ut illud membrum vere et realiter auferatur:
non valet ut semper hoc fiat: quia non
esset per modum maleficij hoc fieri: nec etiam
am malefice hoc affectat dum talia ope-
rantur quod non habeant preteritum restituendum
membrum quod volunt et sciunt. Ex quo patet
quod non vere: sed prestigiosa arte auferit. Ad
tercium de conversione uxoris loth dicitur
mus vera fuit et non prestigiosa arte: nunc
autem loquimur de arte prestigiosa. Ad quar-
tum quod demones possunt inducere ali-
quas formas substantiales: ergo etiam aufer-
re. Dicit quantum ad magos pharaonis
quod fecerunt veros serpentes. et possunt
demonstratio circa aliquas imperfectas cre-
aturas ad miniculo alicuius alterius agere
aliquos effectus producere que non
possunt circa homines de quibus deus ma-
gis est cura. Iuxta illud. Nunquid deus
cura est de bobus. Possunt tamen semper
ut dictum est deo permittente hominibus etiam
nocere vere et realiter: aut etiam prestigiosa
arte: et per hec etiam patet solutio ad ultimum
argumentum.

Questio decima an male-
fice operantur circa homines
in bestiales formas prestigio-
sa arte illos transmutando.

¶ Ad id primum verum

quod declaratur ubi etiam ho-
mines transformant in besti-
as: quod qualiter fiat. arguitur quod non
sit possibile hoc fieri vicesimo sexto que-
stione. v. Episcopi. ex consilio acqui-
renti. Quisquis credit posse fieri aliam
quam creaturam aut melius aut de-

tertius imitari aut transformari in aliam
spem. vñ alia in similitudinē nisi ab ip-
so creatore q̄ oia fecit p̄ quē oia facta
sūt. p̄ cū dubio infidelis est et pagano
deterior. et tamur argumētis sc̄i tho.
in. li. inia. di. viij. An demones possint
imprimere in sensus corpales p̄stigijs
deludēdo. Vbi primo arguit q̄ non.
Nā illa forma bestie q̄ videt oportet q̄
sit alicubi. h̄ nō pōt esse tñ in sensu. q̄
sensus nō h̄z aliquā spēm nisi a rebus
acceptā. et ibi nō est vera bestia p̄ aucto-
ritatē Cañ. allegatā. nec itē potest eē
in re q̄ videt: sicut q̄ mulier videat be-
stia. q̄ due forme substantiales nō pñt.
eē in eodē s̄l̄r semel. ergo cū illa forā
bestie q̄ videt nullibi possit esse iō nul-
la p̄stigiōsa illusio in oculo videntis fi-
eri p̄t. cū visio p̄ aliquā formā necessa-
rio h̄eat finitū. Preterea si dicatur
q̄ forma illa sit in aere circūstāte. h̄ nō
p̄t eē. tñ q̄ aer nō est susceptiv⁹ alicui⁹
forme seu figure. tñ etiā q̄ nō sp̄ vnus
et idem aer circa illā psonā p̄ fluxib⁹
lītatē manere pōt p̄cipue qñ movetur
tñ etiā q̄ sic videret ab oib⁹ talis trans-
formatio q̄ tñ non sit q̄ demones nō
videntur ad m̄n⁹ sc̄tō p̄ vltro p̄ visiones
decipere. Preterea sensus visiv⁹ seu
potētiā visiva ē potētiā passiva. h̄ oē
passivū movet ab activo sibi p̄porcio-
nato. activū aut p̄porcionatū sensui ē
duplex. Vñ quasi originās actum. s.
oblectū. Aliud aut qñ deferēs s̄c̄ me-
diū. sed forma illa q̄ videt nō p̄t eē ob-
lectū sensus. neq̄ etiā mediū qñ defe-
rens. De primo. s. q̄ nō p̄t eē oblectū
q̄ a nulla re sumi p̄t vt in p̄cedenti ar-
gumēto tactū est cū non sit in sensu a-
re accepta. nec in ipsa re nec etiā in ipso
aere qñ in medio deferēte vt p̄t tactū
est in tercio argumēto. Preterea si de-
mon mouerim cognitiv⁹ interiozem
aut hoc facit se obijciendo s̄m̄i cogni-
tiv⁹. aut hoc facit imutādo sp̄am. non

aut hoc facit se et obijciendo. q̄ opor-
teret q̄ vel assumeret corp⁹: et sic non
posset interius ingredi ad organū ima-
ginatōis. cū duo corpa nō sint simul
in eodem loco. neq̄ in assumēdo fan-
tasma. q̄ etiā eē non p̄t. q̄ fantasma n̄
est sine q̄ntitate. Demon aut oī q̄ntita-
te caret. s̄l̄r etiā nō p̄t hoc facere imu-
tādo. q̄ aut imutaret alterādo q̄ vide-
tur nō posse facere. q̄ oīs alteratio sit
p̄ qualitates activas quibus demōes
carent. Nō immutaret trāsmutand⁹
sive localiter movēdo q̄ videt eē icō-
ueniens duab⁹ rōnibus. Primo dēz
q̄ trāsmutatio organi nō posset fieri
sine sensu doloris. Sc̄o q̄ s̄m hoc de-
mon non ostenderet hōi nisi nota. cū
tñ aug⁹. dicit. q̄ oñdit hōi formas et no-
tas et ignotas. ergo videt q̄ demones
nullo mō pñt imaginatōz vel sensum
hōis decipere. Sed p̄ aug. xvij. de ciuit.
dei. dicit q̄ trāsmutatōes hōim i aia-
lia bruta q̄ dicūt arte demonum facite
non sūt s̄m veritatē h̄ solū s̄m appa-
rentiā. Hoc aut fieri nō posset si demo-
nes hūanos sensus trāsmutare nō pos-
sent. Preterea alludit auctoritas aug.
in li. lxxij. q. q̄ etiā p̄t allegata fuit.
serpit hoc malū demonis p̄ oēs addi-
t⁹ sensuales et. H̄nsio si lector voluerit
sup̄ modū trāsmutandī inspicere inue-
niet in sc̄a pte opis. ca. vi. varios mo-
dos. Ad p̄ns tñmō scholastice p̄cedē-
do. dicam⁹ tñmō doctoz inias cōcordā-
tes in eo q̄ diabol⁹ p̄t fantasiam hōis de-
cipere. vt homover⁹ aial videat. int̄ q̄s
etiā vltima subtilior ceteris. q̄ et sancti
tho. est. Et p̄m a est vñ Anthōnini i
prima pte summe ti. v. c. v. s. v. decla-
rantis q̄ diabol⁹ fantasiam hōis ad de-
cipiendū qñq̄ opatur: et p̄cipue circa
illusione sensiv⁹. et declarat naturalī ra-
tione. canonis auctoritate et expmēto
rūz multiplicitate. Prīmū sic. Corpa
naturaliter subdūtur et obediūt nature

angelice qñtū ad motū locale. Angelī aut mali etiā si amiserint grām non tñ vturē naturalē. vt sepi⁹ supra tactum ē Cū aut potētia fīctīca sine imaginatī sua sit corpālī. i. affixa organo corporeo naturaliter subdit etiā malis. vt possint eam trāsmūtare cauſando varias fantasias ex de censione humorū z spūm ad pñcipiū sensitiuū pcurata ab eis. Hec ille subdit. Patet z ex B canone. xxvj. q. v. epi. Illud nō est ob- uultendū q. qdā scelerate mulieres p⁹ sathā retro conuerſe demonū illusionē bñsz fantasmatib⁹ seducte credūt se et pñtetur cū dymabōis nocturnis dea paganorū. vt cū herodiade z cū innume- ra multitudine mulierū equitare sup qñ- dam bestias. z multa terraz spacia in tempeſte noctis silēto pñāſire. z infra Quapropt sacerdotes predicare dñt pplo dei vt nouerint omnino hec fal- ſa ēē. z non a diuino ſa maligno spū talia fantasmata mentib⁹ fidelitū irro- gari. siquidē ipse sathanas transformat se in diuerſaz psonaz spēs atq; ſilim- dines z mētez quā captiū tenet i som- nis deludēdo p deūta qz deducit. Et quidē intellectus hui⁹ canonis in pma qñtione tact⁹ est quo ad quatuor q pre- dicāda sunt. Sed q nō valeant etiā ve- hīvbi hoc affectāt nō impediūtur di- ſtīna vtute. sic nō eſſet verus intellect⁹ qz sepiſſime hoīes inuiti z nō malefici p multa terraz spacia corpālīter trāſſe- rātur. Sed qvtrōq; mō pñt fieri ſequit in prefata ſūma. z in. ca. nec mīx. ca. q. Aug⁹ narrat q in libris gentiliū legi- de quada; maga dicta circes q socios vlixis mutauerat in bestias qd magi- cis pñtigijs poti⁹ ſungebat q in re; veri- tate compleretur alterando fantasias. hominū Patet hoc etiā p plura exem- pla. Legit em in vitaspatriū q quedam inuēcula qz aſſentire noluit cuidaz in- uent de turpitudine eā ſollicitanti ipe

innentis turbat⁹ ex hoc a quodā iudeo pcurauit maleficiū fieri i illam. quo pacto. mulier conuerſa eſt in equaz. q puerſio nō fuit ſim rei veritatem ſ; ſim ludificationē demonis imutātis fanta- ſiam z ſenſum ipſius mulieris z aspiciē- tium eā vt videret equa q erat vera mu- lier. vñ ducta ad brūm Zachariū nō potuit diabol⁹ ita opari q illuderet ſen- ſus eius ſicut aliorū ppter ſuam ſctita- tem. nā ſibi videbat mulier vera nō eā cui⁹ tandē orōne liberata eſt ab illa il- lusione. dicēs hoc ſibi accidīſſe qz non vacabat diuinis nec frēqñtabat ſacmē- tavit dicebat: ideo diabol⁹ pñtem ha- buerat ſup eam. z ſi alias eēt honeſta. Potest iſt diabol⁹ p cōmotionē inte- riorū spūm z humorū opari ad immutā- dū actū z potētiā nutritiue. ſenſitiue z appetitiue cuiuſcūq; potētie corpa- lis organo vtētis. ſim bñm tho. j. p. q. cxj. Sicut credi pñt fuſſe geſtum ſup ſimo- nem magū in incāratōibz ſuis q de eo narrātur. Sed nihil horū pñt diabo- lus facere niſi deo pñtētē q cū angel- ſuis bonis frēqñter repñmit maliciāz eius decipere noſz nocere querentis. Vñ dicit aug⁹. loquens de maleficiis. Hi ſūt q pñſſu dei elementa pcuriūt hoīm mētes pñrbāt minus confiden- tium in deo. xxvj. q. v. nec mīrū. Morū etiā opatōe p maleficā artē ſit quādo qvtrū nō poſſit viderere vtore z econ- uerſo. z hoc p imutātōz fantasie repre- ſentando ei talē vt rem odibilē horri- bilem. Ipe etiā diabolus vigilātibus z dormientibus ſuggerit reprēſentatōes turpiū fantasie ad decipiendū z indu- cendū ad malū. Vex qz pñt nō con- ſiſtit in imaginatōe ſ; in voluntate. ſo ex hñdī fantasie per diabolūz ſugge- ſtiōz alteratōnibus varijs homo non peccat niſi voluntate ppria pñō aſſen- tiat. Scda ſnia ad idē modernorū do- ctorū declarātes primo quid ſit pñtigi

nato concedit. Et qñ subinfert q foia illa q vident nō pōt eē obiectū origināl actū seu eliciens eo q a nulla resumaf. Dicit q imo a re qz a specie sensibili i imaginatōe reservata quā educere pōt z imaginatōni seu etiā sensitivae potētie offerre pōt vt supradictū est. Ad vltimū dōm. q demon nō imutat potētiā sensitivā z imaginatiā se ei obijci endo vt ostensum est: s; eā transmutando. non quidē alterādo nisi qñm ad motū locale. qz nō pōt de se imprimere novas spēs vt dictū est. immutat autē transmutando. i. localit motuendo. z vltre facit nō substantiā organi dividendo vt sic consequat sensus doloris. sed motuēdo spūs z humores. Qz aut vltre obijciē. q sequeret q fm hoc demō non possit aliqd nouū hōi demōstrare fm imaginatiuā visionē. Dicendū ē q nouū aliqd potest intelligi duplici mō. Vno mō totalit nouū z fm se z s; sua pncipia. z fm hoc demon nō pōt aliqd nouū hōi fm visionē imaginariā de monstrare. nō em pōt facere q cec^o nar^o imaginēf colores vel q surd^o nar^o imaginēf sonos. Alio mō dī aliqd nouū fm spēm totū. puta si dicam^o eē nouū in imaginatōe q aliqs imaginēf montes aureos quos nūq vīdit qz tñ vīdit z aupt montē pōt naturali motu imaginari fantasmata aurei mōtis. z hoc modo potest demon aliqd nouū imaginationi offerre.

**Quid de lupis interdū hōi-
mines z pueros ex cunabilis
rapiētes z comedētes sentiē-
dū sit: an etiam prestigiosa arte
per maleficas.**

Accidentalīs questio de lupis
interdum homines z pueros e
domib⁹ rapiētes z comedē-
tesz cum magna astucia discurrentes
sua neq; aliqua arte aut potētia ledi

aut capti valeant. Dicendū est q hoc in-
terdū habet naturalē causam. interdū
vero prestigiosam artē dū p maleficas
contingūt. De primo Albertus in de
animalib⁹ dicit q ex qñq; causis pue-
nire pōt. Aliqñ ppter famis augmentū
sicutz cerni aliqñz alie bestie hōibus
appropinquāt. Aliqñ ppter ferocitatē
viriūz hoc in regionibus frigidis. z eti-
am qñ habent catulos. Sed qz de his
nihil ad ppositū dicim⁹ q demonum
illusione fiūt. qñ de^o ppter pccā punit
aliquē pplm. Iuxta illud Leuiti. xvj.
Si non feceritis mandata mea mittaz
in vos bestias agri que consumāt vos
z pecora vestra. z Deut. xxxij. Dentes
bestiaz immittā in eos cum furore zc.
Per quem aut modū. An sint veri lu-
p vel demones in formis sic apparen-
tib⁹. dicitur q sunt veri lupi sed obsidē-
tur a demonib⁹ vel agitantur duplici
mō. Vno mō absq; malefico p opatio-
ne sicut quadraginta duob⁹ pueris con-
tigit a duob⁹ vīs de silua exenitibus
quos iugulauerūt ppter irrisiōē factaz
beliseo pphē dicēdo: ascende calue zc.
Et de leone q pphaz dei iussu nō im-
plētē occidit. iij. reg. xij. Et historia dī
epovienēti. q leranias miores institue-
rat añ ascēsiōz dñi eo q lupi ciuitates i-
trātes hoies vorauerūt publice. Alio mō
etiā maleficoz illusiōe. sic guill. vbi s;
narrat dī q dā vīro q se pueri putabat i
lupū cert^o ipib⁹ q b⁹ ann⁹ latitabat. Il-
luc ei certo tpe intrz sibi iteri cū fixus
manē videbat q lupus ipē fac^o circūf-
ret pueros deuorādo. z cū illō realit so-
lū demō qndā lupū possidēs facēt pu-
tabat falso se sōnāf circūire. z sic tādiu
dehitat^o fuit q usq; inēt^o iacē i silua ra-
p^o. Delectat i his demō vt pagandū
errore q hoies z vetulas i bestias muta-
ri credebāt: iducat. Vñ discernit q ex
singlari dī pmissiōe z demōnū ope illa
eveniūt si ex nālī dfectu. qñ nlla arte
aut potētia ledi aut capi pōt. sic vice.

in spe. histo. li. vi. c. xl. narrat. In gallia inqt ante xpi incarnatōem ⁊ an bellū puniū lupus vigile vagina gladium abstulit.

Questio .xj. q obstetrices malefice cōceptus in vtero diuersis modis interimūt aborū pcurāt. ⁊ vbi hoc nō faciūt demonibus natos infantes ofserunt.

Vinto sexto et

q septimo insit veritas supradicta pbat p quorū horrendos actus q̄s circa infantes i vtero ⁊ ex vtero mris exercēt q̄ cū p mulieres demones exercēt hnt ⁊ nō p viros: iō potius mulieres q̄ viros sibi associare ille ista tiabilis homicida satagit ⁊ sunt hmoi opa. Nā canoniste plusq̄ theologi de maleficiali impedimēto tractantes vbi sup̄a. Dicūt q̄ maleficiū sit non solū ne q̄s actū carnalē exercere valeat de quo sup̄a tactū est. Sed etiā sit ne mulier p̄cipiat vel si p̄cipit: q̄ tūc aborū faciat. Et addit tercius modus cuz q̄rto q̄ vbi aborū nō pcurāt q̄ tūc infantes p̄sumūt vel demoni offerūt. De p̄mis duob⁹ modis nō est dubiū cū p nātia hō absq̄ demonū auxilio vt p herbas vel alia impedimenta pcurare posset q̄ mulier nō posset generare vel p̄cipere vt sup̄a tactū est. S; de alijs duob⁹ q̄ etiā a malefics pcurant differendū est nec op⁹ est argumēta deducere vbi euidentissima indicia ⁊ expimēta hec reddūt credibillius. Et de p̄mo q̄ certe malefice p̄ hūane nature inclinātōem imo aduersus oīm bestiarū cōditiones lupina dūtatur sp̄s excepta infantes deorare ⁊ comedē solēt. Est inq̄sitor cu manus de q̄ sup̄a mērio habita est q̄ hec nobis retulit q̄ ea de cā ab incolis comitatus burbie vocat⁹ ad inq̄sitorē

faciendā eo videlicet q̄ qdā cū p̄cep ex cunis amississet ⁊ explorādo puertionē mulierū nocturno tpe vidisset ⁊ ppen diss; infantē occidit ⁊ liq̄re ebibito deuorare. Iō vt pus tactū ē vnico anno q̄ ⁊ fuit an⁹ p̄rie elaps⁹. xl. ⁊ vnā malefical igni tradidit certis alijs ad vntū archiducis austrie. Sigismūdi fugā captētibus: assūt p pfirmatōe hui⁹ scripta q̄. dā Johāni nider i suo fornicario cui⁹ vtiq; ⁊ eoz q̄ scripsit recens memoria sup̄est: vñ nō incredibilia sic apparēt ex istis: s; ⁊ h q̄ matoza dāna i his oib⁹ obstetrices malefice pcurāt. put malefice penitētes nobis ⁊ alijs sept⁹ retulerunt dicētes. Nemo fidel catholice ampl⁹ nocet q̄ obstetrices vbi em p̄ueros nō interimūt tūc q̄si aliqd acturū foris ex camerā infantē deferūt ⁊ sursūz i are eleuātes demōib⁹ offerūt. Mod⁹ aut i hmoi flagitijs q̄ obfuit i. ij. tam pte patebit ⁊. c. vij. quaz et aggredi necesse ē pus vnica dūtatur decisione q̄ stionis de pmissione diuina pmissa. Vbi cū est em a q̄ncipio tria nēcessario ad maleficialē effectū cōcurrēt: demonē cū maleficia ⁊ diuinā permissionem.

Buodecima questio

Einde cōsiderā

o dū ē de ipa pmissiōe diuina: circa quā quorū q̄rūt. P̄mo an necessariū sit ipaz pmissionē ad maleficialē effectū cōcurrēt. scdo q̄ de iuste p̄mitit creaturā ex nā peccabilē etiā actū maleficialē ⁊ alia horēda flagitia ppetrare alijs duab⁹ pmissionib⁹ p̄suppositis. Tercio q̄ maleficiorum flagitia cuncta mala que deus fieri permittit excedunt. Quarto qualiter hec materia sit populo publicanda.

Arca terciū p̄-

c apale huius prime partis tāgens diuinam permissionē

queritur. An diuina pmissio in his opibus maleficorum comedare ita sit catholicum quod eius oppositum. scilicet redarguere illam omnino sit hereticum. et arguitur quod non sit hereticum asserere. quod deus tantam potestatem non permittat diabolo in hominibus maleficiis. refutare enim illa que in contumeliis creatoris possunt cedere est catholicum et non hereticum. Sed asserere quod diabolus non permittat talis potestas nocendi hominibus est catholicum probatur. quia oppositum asserere videtur cedere in contumeliam creatoris. Nam sequitur quod non omnia sunt subiecta diuine providentie eo quod omnes sapientes proferunt excludit defectum et malum quantum potest ab his quorum cura geritur. Cum autem ea que per maleficia fiunt si a deo permittuntur ab eo non excluduntur. et si ab eo non excluduntur non erit sapiens proferens ipse deus sic non subsunt omnia sue providentie. quod quia falsum est ideo hoc falsum quod deus permittat. Preterea ille aliquid permittit fieri quod posset impedire si vellet aut quod non potest impedire etiam si vellet. si neutrum illorum deo potest provenire. Non primum quia talis iudicatur inuidus non secundum quia talis iudicatur impotens. Tunc queritur incidentaliter. hoc maleficium per se accidit deus potuit impedire et non fecit. ergo deus est inuidus seu non habet curam de omnibus. Si vero non potuit impedire etiam si vellet tunc non est omnipotens que omnia sicut inconueniens est asserere. scilicet deum non habere curam omnium. ergo hoc quod maleficia ex dei permissione contingunt. Preterea. quicumque dimittitur sibi et est dominus actus suorum non subest permissioni aut providentie alicuius gubernantis. sed homines sibi ipsis dimittuntur a deo secundum illud Ecclesiastici. xv. Deus ab initio constituit homines et reliquit eum in manu consilij sui. specialiter etiam mali in suis operibus relinquuntur secundum illud. Dimisit eos secundum desideria cordis eorum. igitur non

omnia mala diuine permissioni subduntur. Preterea augustinus dicit in Encheriridion. sicut etiam philosophus in ix. methaphisicorum. Melius est quod dicitur nescire quam scire et velle. si ideo quod est melius est deo attribuendum. ergo deus non impedit se de illis vilissimis maleficorum operibus ut illa permittat vel non. Ad idem apostolus ii. Cor. ix. Non est deo cura de bonis et eadem ratione de alijs irrationalibus creaturis. unde quoniam maleficiati vel non. non est deo cura. nec etiam eius permissioni que ex eius providentia procedit subduntur. Preterea que ex necessitate contingunt providentia permissiones non requirunt sicut nec prudentia. patet hoc per philosophum in vi. ethicorum. Providentia est recta ratio contingentium de quibus est consilium et electio. si plures effectus maleficiales ex necessitate contingunt. puta quoniam ex aliqua causa et influentia corporum celestium accidunt infirmitates vel aliqua alia que nos iudicamus maleficia unde non semper subduntur diuine permissioni. Preterea. si permissione diuina homines maleficiantur tunc queritur Cur potius super vnum quam super alium. Si dicatur quod propter peccata que magis abundat in vno quam in altero. hoc videtur esse falsum quia tunc maiores peccatores amplius maleficia reterunt. contra. si dum apparet eo quod minus in mundo sicut puniuntur. Iuxta illud. Bene est omnibus que pervertunt ita etiam maleficianter. Patet denique ex eo quod innocentes pueri et alij iusti amplius maleficiantur. Sed si deus permittit licet non velit malum fieri et hoc propter perfectionem vniuersi. Dionysius. ii. c. de di. no. Erit malum ad omnes. id est perfectionem vniuersi perferens. et augustinus in enchiridion. Ex omnibus bonis et malis consistit vniuersitatis admirabilis pulchritudo. In quantum etiam illud quod malum dicitur boni ordinatum et in loco suo positum eminetur commendat bonum et illa magis placeat et laudabiliora sunt dum comparantur malis. Ite sanctus thomas. improbat opinionem illorum. quod licet deus non velit mala quia neque creatura aliqua appetit malum siue appetitu

naturalis sine aisi sine intellectuali q̄ ē
volūtas cui⁹ obiectū ē bonū. vult tam
mala ēē vel fieri. hoc dicit ēē falsū. q̄a
de⁹ neq̄ vult mala fieri neq̄ vult mala
nō fieri. s̄ vult pmittere malū fieri. B ē
bonū ppter pfectionē vniuersi. Quare
aut sit erroneū dicere. De⁹ vult mala
ēē vel fieri ppter bonum vniuersi dicit
Quia nihil est iudicandū bonū nisi se
cundū id qd cōpetit ei p se nō p acci
dens. sicut vniuersus iudicat bonū in in
tellectuali creaturā nō animal. Malū
aut nō ordinat ad bonum p se s̄ p acci
dens. q̄ ppter intentionē eoz q̄ malum
opant resultat bonū. sicut ppter intēōz
maleficōz aut ppter intentionē tyran
noz fuit q̄ ex eoz psecutione claresce
ret patientia martir. Rñsio. Questio
q̄nta villor ad p̄dicandū tanto etiam
difficilior ad intelligendū existit. Est ei
inter argumenta hoc p̄cipuū non tam
laycoz q̄z quorundā sapientū. Male
ficia tā horrenda vt supius tacta s̄ non
pmittere a deo causas diuine pmissionis
hui⁹ ignorātes. ex qua etiā ignorantia
q̄ malefice nō supprimūt p vltionē
debitā tā torā xpianitatez depopulare
videntur. vt ergo ad vtrāq̄ viam iuxta
theologoz finem docto z indocto sa
tis fiat p discussiones duarū difficultatū
est respondendū z primo. Q̄ mund⁹
diuine puidētie ita subiacet q̄ ipse im
mediate oib⁹ puidet. Scdo q̄ vniuersi
ratē maloz q̄ fiunt siue in malis culpe
siue pene siue dāni ex duab⁹ p̄mis p
missionib⁹ circa casum angeloz z p̄mo
rū parentū iuste pmittit. vñ z patebit
q̄ in his diffidere p̄naciter heresiz sa
pit cū errorib⁹ infidelū talis se impli
cat. Quo ad primū notandū. q̄ p̄sup
posito illo q̄ puidētia deo cōueniat
Iuxta illd sap. xliij. Tu aut p̄ guber
nas oīa puidētia. optet etiā asserere q̄
oīa sint ita subiecta sue puidētie q̄ eti
am oib⁹ immediate puidet qd vt pate

at ostēdam⁹ p̄mo p reprobatoz cui⁹
dam contrarij erroris. Nam sup illud
Job. xxi. Nubes latibulū ei⁹ z circa
cardines celi pambulat nec nra consi
derat. Quidā opinati fuerūt iuxta do
ctrinā sc̄i tho. i. par. q. xxi. Pōnē tan
tūmō incorruptibilia subiacere diuine
puidētie. put sunt substantie separatez
corpa celestia cū speciebus rez inferior
q̄ etiā sunt incorruptibilia. Individua
vero speciez q̄ sunt corruptibilia dice
bant nō subiacere. Vñ sic diuine pui
dentie dicebāt subiacere oīa inferiora
q̄ in mundo aguntur. in vniuersali tñ
z nō in particulari seu singulari. S̄ q̄a
hoc alijs videbat inconnitens. vt de
homine nō esset amplior deo cura q̄
de alijs animalib⁹. Ideo rabi moyses
volens mediū tenere dixit p̄cordādo
cū p̄mis. Corruptibilia oīa sic s̄ indl
dūa rez oīno nō subiacere diuine gu
bernationi sed tantūmō vniuersalia et
alia q̄ tacta sunt. Homine vero ab illa
generalitate corruptibilium excepit.
z hoc ppter splendore intellect⁹ q̄ par
ticipat cū substantijs separatis: z sic
fm istā opinionē qd hōib⁹ accideret
in maleficijs esset ex pmissione dei nō
sūt qd animalib⁹ aut alijs terre fru
gibus eueniret. Et hec opinio licet sit
veritati propinquis q̄ illa que omni
no p̄uidētiā dei de rebus mun
di negabat asserens mundum casu ēē
factum sicut fuerunt Democritus et
epicuri. tamen etia non caret magna
falsitate eo q̄ necesse est dicere omnia
diuine p̄uidētie subiacere. nō i vni
uersali tantum sed etiam in particula
ri. vt non solum maleficia hominum
sed et tumentozum z terre frugum ex
diuina z p̄uida pmissione eueniūt
qd sic p̄z. Ad tantū se extendit p̄uidē
tiaz ordinātia rez in finē quantūz
ip̄a causalitas se extēdit. sicut a similit
in reb⁹ alicui⁹ dominio subiectis q̄ itā

nam subiacent eius providentie inquantum sibi existunt subiecte. Cum autem causalitas dei quod est primum agens extendit se ad omnia entia non solum quantum ad principia speciei sed etiam quantum ad principia individualitatem non solum incorruptibilem. sed etiam incorruptibilem. Ideo si cur omnia habent esse a deo ita omnia sunt producta ab eo. id est ad aliquem finem ordinata. Et hoc patet apud apostolum ad romanos. xiiij. Que a deo sunt ordinata sunt. quod dicitur. Sicut omnia a deo sunt. ita etiam omnia ab ipso ordinata sunt. et per consequens providentie eius subiecte. quod pro providentia dei nihil aliud esse noscitur quam ratio. id est causa ordinis rebus in fine. Dicitur ergo quantum principium deus esse in ratione etiam subduntur divine providentie. Item deus omnia per noscitur non solum in universali seu universaliter sed etiam in particulari seu particulariter. Et cum dei cognitio apparat ad res creatas sic cognitio artis ad artificata. Itaque sicut omnia artificata subduntur ordini et providentie artis ita omnia subduntur ordini et providentie dei. Sed quod per hoc non satis fit ut intelligatur quod deus iuste permittat mala fieri. et maleficia in mundo licet intelligamus hoc quod ipse sit punitor omnia gubernans quod quod conceditur deo etiam deberet omne malum ab his quorum curam gerit excludere. In hoc homines eividem ita fieri quod sapiens punitor excludit defectum et malum quantum potest ab his quorum curam gerit. ideo ad intelligendum ista. cur non omnia mala deus excludit. Notandum quod aliud est loqui de punitore particulari et aliud de punitore universaliter. Punitor enim particularis necesse habet malum excludere quantum potest quia non potest ex malo elicere bonum. Deus autem cum sit universalis punitor totius mundi et potest ex particularibus malis plurima bona elicere sicut ex persecutione tyrannorum patientiam martirum. et ex operibus maleficorum purgationem seu probationem

fideles iustorum ut patet. Itaque non habet deus omnia mala impedire ne multa bona deesse contingat universo. Unde augustinus in encheiridion. Ideo misericors est omnipotens deus quod non sineret aliquod malum esse in operibus suis nisi adeo esset omnipotens et bonus ut beneficeret etiam de malo. Et huius exemplum etiam habemus in actibus rerum naturalium. Nam corruptiones et defectus qui accidunt in rebus naturalibus licet sint contra intentionem nature particularis illius videlicet cui talis corruptio contingit ut quod fur suspendatur vel quod animalia in cibum hominis occidantur. sunt tamen de intentione nature universalis. ut videlicet conserventur homines in vita et in bonis ut et sic bonum universi conservetur. ut enim species rerum conservantur oportet ut corruptio unus sit conservatio alterius. Decisiones enim animalium conservant vitam leonum.

Declaratur super permissionem divinam quod deus non potuit conferre creature ut ex natura esset impeccabilis.

Ad ad secundum quod universi quod tatem malorum sine in culpis siue in penis iuste deus permittit et presertim tam refrigerentem mundo ad occasum declinante declaratur ex duabus propositionibus necessario presupponendum quarum prima quod deus non potest facere siue melius ut cum timore dei loquamur. non est possibile ut natura creata ut est homo vel angelus haberet hoc quod ex conditione sue nature peccare non posset. Secundo quod deus iuste permisit hominem peccare vel temptari. quibus stantibus cum ad divinam providentiam pertinet ut una

queq; creatura i sua natura relinqt ol
cere oportet. q ex pmissis ipossibile e
q de no pmitat maleficia fieri vtute
demonu. Et primu quide q non fuit
possibile creature cōicare q peccare si
posset ex conditōe nature. ostēdit a do
ctore sancto i. ij. di. xxiij. ar. j. qz si hoc
fuisset cōicabile alicui creature de vñ
q cōicasset eo q oēs alie cōicabiles bo
nitates pfectōes creaturaz sunt cōi
cate saltim i genere vt vñto psona ou
az naturaz in xpo. matnitatis r virgi
nitatis in maria. vñto gratuita in viato
rib. vñto beatifica in electis sic o ali
is. Cū ergo nō legim⁹ hoc alicui crea
ture cōicatu: qz nec hōi nec angelo. in
xta illud. Et i angelis suis repperit pra
uitatē. certū est q hōi a deo nō pōt cōi
cari hoc q ex natura sit ipeccabil licet
hoc p grām inueniant. Scdo ad idēz
qz si esset cōicabiles nō cōicarentur vñ
uersum non esset perfectum. cuius p
fectio in hoc consistit vt omnes boni
tates creaturarum cōicabiles in gene
re sint cōicate. Nec valet argumentū
q deus cum sit summe potens r alias
ad suam similitudinē homines r an
gelos creauit q etiam hoc conferre po
tuerit q creatura ex conditōe sue na
ture haberet q peccare nō posset. Vel
etiam q faceret habitus ille grē qui
confirmationem in bono causat esset
pars essentialis nature angeli vel ho
minis vt sic scdm naturale suum pnci
piū r naturalem conditōem hñet
confirmationem in bono. vt peccare
non posset. Nam primum argumētū
non concludit. qz licet deus sit summe
potens sicut r summe bonus non ta
men hoc cōferre potest non ex imper
fectione sue potentie. sed ex imperfe
ctione creature. que imperfectio consi
deratur primo q hoc recipere non po
test nec potuit homo vel angelus. Nō
qz cum sit creatura esse suū depēdet

a creatore. sicut causatur a causa sui eē
r creare est aliquid ex nihilo facere. iō
si sibi relinquitur deficit. conseruatur
aut qdū cause influentiaz recipit. Ex
emplum si vis de candela que tam diu
lucet qdū habet ceram. Quo stante
notum est q deus creauit hominem.
r reliquit ei in manu consilij sui. Eccl
xviij. Et similiter angelum a pncipio
creationis. Et hoc factum est per libe
rum arbitrium cui⁹ sicut pxiū est face
re vel obmittere ita pxiū est a sua cā
recedere et non recedere. Et qz hoc est
posse peccare: posse ex libere arbitrij
a deo recedere. ideo non potuit hō vel
angel⁹ recipere. nec ei potuit a deo cōi
cari vt ex natura haberet libertatē arbi
trij r etiā ex natura hñet non posse pec
care. alia inspectio ex qua hoc nō po
tuit homini vel angelo cōicari est. qā
implicat contradictionē q qz in se nō
sunt facibilia dicimus deus non pōt
illa facere. Sed potius descendū q
creature non possunt ista recipe. vt vi
delicet aliquid sit vñū r mortuū siml
r semel. Ita etiam implicat vt aliquis
habeat liberum arbitrium ex quo pos
sit cause sue inherere vel non inherere
r q possit non peccare. quia si non po
test peccare nō potest cause sue nō in
herere cum peccatum sit sperto inco
mutabili bono rebus mutabilibus in
herere. Sperrere aut vel non sperne
re est ex libertate arbitrij. Secūdu et
iam argumentū nō valet. qz si grā cōfir
mationis verteret creaturē in naturaz
ita q ex pncipijs essentialibus habe
ret non posse peccare. tunc non hñet r
aliquo bono accidentaliz grā non pos
se deficere peccare sed hñet hoc p na
turaz r tunc esset deus quod est absur
dum. Hanc solutionem tangit sanct⁹
Tho. vbi supra in solutione vltimi ar
gumenti. cum dicit q quādo cūq; ali
cui nature conuenit aliquid accidens

quod ex influentia superioris tantum modo inest. non potest inferior natura illud accidens per se habere nisi efficeretur nature superioris. sicut si aer illuminatur in actu per ignem non potest esse quod sit de natura sua lucidus in actu nisi fiat ignis. Deinde ergo quod cum confirmatio insit creature rationali soli per gratiam quod est quoddam spiritus le lumen et similitudo creati luminis non potest esse quod aliqua creatura ex natura sua confirmationem habeat vel gratiam nisi efficeretur diuine nature per esse dicamus eiusdem nature. quod est omnino impossibile. Concludamus quod non posse peccare per naturam deo immo conuenit eo quod sicut abesse deficere non potest cum dat omnibus esse ita nec a rectitudine bonitatis deficere cum hoc ei pertineat per conditionem sue nature. Omnes autem alii quod hoc habent ut peccare non possint conferuntur ex hoc quod confirmantur per gratiam in bono. ex qua filii dei efficiuntur et quodammodo diuine nature consortes.

Declaratur questio super duas permissiones diuinas quas deus iuste permisit videlicet de abolitio actoris omnis mali peccare simul et primos parentes cadere ex quibus maleficorum opera iuste permittuntur. et est tredécima in ordine prime partis.

Secunda questio si mul et propositio quod deus iuste permisit quasdam creaturas angelicas quas aliter condere non potuit nisi quod peccare possent etiam actu peccare. Et quasdam simili modo creatas per gratiam perseruare et hoc absque per uia tentatione. hominem vero iuste permisit et tentari et peccare. que omnia sic declarantur. Nam ad prouidentiam diuinam pertinet ut uniuersumque in sua

natura relinquat et in suis naturalibus operibus non omnino impediatur. quod ut Dionysius dicit. iij. ca. de di. no. Prouidentia non est corruptiva nature et saluatiua. quo stante cum manifestum sit quod sicut bonum generis diuinitus est bonum unius. i. Etsi. Ita et bonum uniuersum si excedit bonum particulare cuiuscunque nature create in particulari. Ideo etiam attendere oportet quod si peccatum omnino impediretur per hoc multi gradus tollerentur perfectionis. tolleret enim natura illa que potest peccare et non peccare. Quod si dicatur. tunc habuisset homo ex perditione nature ut prius tactum est. Respondetur Si nullum peccatum fuisset subsecutum in actu et statim confirmatio tunc sepe lateret quod gratie deberetur in bonis erga deum et quod potestas peccandi potuisset et plura alia quibus ablati utique uniuersi multum detraberetur. Decuit etiam ut nullo suggerente ab extra peccaret. et occasione peccandi ex seipso susciperet quod et fecit ubi deo equalis esse voluit. quod est intelligendum non simpliciter et directe nec indirecte. sed solum secundum quid. et hoc declaratur propter auctoritatem Esa. xliij. In celum ascenda et similis ero altissimi. non enim simpliciter et directe. quod sic habuisset intellectum ligatum et errore unum appetendo aliquid quod sibi erat impossibile. Cognouit enim se esse creaturam et deo creatum. et ideo equalem fieri creatori cognouit hoc sibi esse impossibile. Nec etiam indirecte quod cum totum bonum angelorum et creature est in hoc quod deo subest. sicut tota claritas aeris est in hoc quod subijcitur radijs solis. ideo hoc angelo non potuit appeti. quod appetisset contra bonum nature sed appetiit dei equalitatem non absolute sed secundum quid. hoc sic est. cum deus habet per naturam suam duo. beatitudinem et bonitatem et aliud et quod ab ipso omnium creature beatitudo et bonitas transunt

¶ *¶* videns angelus dignitatem nature sue qua creatoris cunctis preeminet voluit et appetiit a se in oia inferiora beatitudinem et bonitatem derivare hoc p sua naturalia ita q ipse primo illa ex natura haberet et sic alie creature ex nobilitate sue nature acciperent. Et qd etiam illa appetiit a deo et sub deo volens esse dummodo ista haberet ideo nec etiam qdum ad modum habendi deo equipari voluit. Et tantummodo scdm quid. Nota insup q quia suu desideriu autentavit ut ad actu perduceret. tmo subito suu desideriu alijs exposuit. Et quia subito etiam fuit aliorum angeloz visio desiderij et consensus pversus sui desiderij. Ideo peccatum primi angeli alioz pctā excessit et precessit quāritate culpe et causalitate, nō tñ duratione. ita q illud Apo. xij. Draco de celo cadens traxit terciā partem stellar. Et in figura leviathan habet. Ipe est rex sup oēs filios superbie et rex. fm pñm. v. metha. dñ pñcipium in qdum movet p suam voluntatem et imperiu sibi subiectos. Ideo et suu peccatū alioz occasio peccandi fuit. ita q ipse primus a nullo extrinseco tentatus alios extrinsece tentavit. Et qdem qd dictum est q instantanea opatio in omnibus illis fuit exemplificatur hoc ex sensibilibus. Nam simul tpe sunt illuminatio aeris visio color et discretio rei vise. Nec ad longū posui ut cōsiderando tam stupendā permissionem diuinā sup nobilissimas creaturas ppter vñū dñtaxat peccatū ambitōnis quō nō pñculares pmissi ones sup maleficorū opa ppter maiora pctā qdū ad aliquas circūstantias qdmitteret. Nā maleficorū peccata i varijs circūstantijs pctm angeli et primorū parentum excedūt ut iam in scda questione patebit. Et hoc q pñdencia dei iuste pmissit primūz boiem tentari

et peccare ex his q dicta sunt de transgressoribus angelis satis patere pōt. Sicut em ad eundē finē hō et angelus creati fuerūt et in libertate arbitrij relictī. Ideo ut beatitudinis premiū non absq merito pñpererent ideo sicut angelus a casu nō fuit pñservat⁹ ut pñs peccandi ex vno. et pñs gñe pñfirmationis ex altero ad decorem vñuersi pñtelceret. ita et circa hominē seruari oportuit. Dñ et. s. Tho. i. ij. di. xxiij. arti. ij. Illud ex quo deus apparet laudabilis non debet penitus impediri. Et in peccatis etiam de⁹ apparet laudabilis cum p misericordiā parcat et p iusticiā puniat. vñ nō debuit pctm impedire. tantummodo breuiter et recapitulando ad ppositum redeam⁹ dicam⁹. Quia iusta dei pñdencia hō in his permittitur est multis rōnibus. Prima ut ostendat dei potentia q solus inuictibilis ē oīs autē creatura mutabilis. Scda autē rō ut declaret dei sapientia que ex malo scit elicere bonū. qd nō potuit fieri nisi deus creaturam peccare pñmisset. Tercia ut manifestet dei clementia. In qua xps p mortē suā boiem pñditiū liberavit. Quarto ut ostendat dei iusticia que non solum reddit bonis pñmia et malis supplicia. Quinta ut homo nō sit peioris pñditionis q alie creature quas omēs sic deus administrat ut eas agere pñijs motibus sinat. Dñ et hominē pñrio arbitrio relinque debuit. Sexta est laus humana laus enim viri iusti q potuit et non est trasgressus. Septima ē decore vñuersi. quia sicut triplex malum culpe pene et damni inuenitur ita ex opposito triplex bonū. s. honestū bonū delectabile et vtile. decoratur. Nam culpa decorat honestas per penam delectabilitas. per damnum summa vñilitas. Et p hec patet responsio ad argumenta.

Solutiones argumentorū

Nam ad primū vbi dicitur asserere qd
dyabolo pmittat pās nocendi
hominibus sit hereticū. Oppo-
situm potius patet. qd sicut asserere qd
deus non pmittat hoīem ex libertate
arbitrii peccare qm vult est hereticum.
ita asserere qd deus pctm dimittat inul-
tum. hoc at sit p pātem nocēdi homi-
nibus in vindictā maloz et ad decores
vniuersi. iuxta illud Aug. in li. soliloq-
orum. Iussisti dñe et ita est vt nūq̃ de-
decus culpe sit sine decore vindicte.
Probatio deniq̃ argumenti nō valet
de sapiente. pūisore q̃ excludit defectū
et malū qm potest. qz aliud est de eo qd
habet curā particulare et de prouisorio
vniuersali. Nam prim⁹ ex malo nō pōt
elicere bonū sicut vniuersalis pūisor
facit vt p precedentia patuit. Ad scōm
patuit qd tam potentia q̃ bonitas et iu-
sticia diuina patefcūt in hoc qd mala p-
mittit. vñ qm dicitur. At deus potest mala
impedire aut nō. Dicit qd potest impe-
dire s̃ non debuit rationibus ptractis.
Nec valet instantia si dicat ergo vult
mala fieri cū potest ipedire et non vult
qz vt in argumentis p veritate tacit⁹
est. Deus non potest velle mala neq̃
vult mala fieri neq̃ vult malū nō fieri
s̃ vult pmittere malū fieri et hoc ppter
pfectionem vniuersi. Ad terciū Aug.
et pbus loquūtur de cognitione huma-
na cui melius est non cognoscere ma-
la et vilia duplici de causa. Primo qd
p ea impedimur interdū a p̃sideratōe
maloz et h̃ ptingit qz nō possum⁹ siml
multa itelligere. Etia et ea de causa qd
cogitatio maloz puerit interdū volū-
tatē in malū. Nec at in deo locū non
hnt q̃ itelligūt oia opa hoīm et male-
ficorū absq̃ aliq̃ defectu. Ad qm apls
curā dei a bob⁹ remouit. vt ondat qd qz
creatura rōnalis h̃z p libez arbitrium

dominū sui actus vt dñs est. Ideo vt
ei imputet aliqd ad culpā vel ad me-
ritū et reddat ei iux hoc pena vel pre-
miū. h̃z deus specialē de eo puidētiā
fm que irrōnabilia nō puidēt. Vel
le aut asserere qd indiuidua irrōnabili-
um creaturaz ex illa auctoritate nō p-
tinerent ad diuinā puidētiā esset he-
reticum. qz esset asserere qd non omnia
subiecta essent diuine puidētie ptra
scripture sacre p̃mendationem sup di-
uinā sapientiā que attingit a fine vsq̃
ad finem fortiter et disponit omnia sua-
uiter. et esset error rabi moyses vt in ar-
gumentis p veritate patuit. Ad quin-
tum quia homo non est institutor na-
ture. sed vti naturalibus opibus artz
et virtutis ad suū vsum. Ideo puidē-
tia humana non se extendit ad neces-
saria que ex natura pueniūt. vt qd cras
sol oriatur. ad que tñ se extendit pui-
dētia dei eo qd ipse ē actor nature. Vñ
et defectus naturales. etiam si ex car-
su rez naturalium puenirent adhuc
diuine puidētie subiacerent. quare
et Democritus et alij philosophi natu-
rales errauerunt attribuētes soli ne-
cessitate materie quicquid inferiorib⁹
accideret. Ad vltimū licet omnis pe-
na infligitur a deo propter peccata nō
tamen semper maioribus peccatorib⁹
bus maleficia infliguntur. vel quia di-
abolus non vult vt illos affligat et ten-
tat quos iusto timlo possidere se cer-
nit. vel ideo vt non ad deum accelerāt
iuxta illd. Multiplicate sunt infirmita-
tes. postea accelerauerūt et. Et qd om-
nis pena infligitur a deo propter pec-
cata patet ex sequentibus. quia iuxta
Hieronymū. Quicquid patimur pec-
catis nostris meremur.

Declarat qd pctā maleficorū q̃uora
sunt pctis maloz āgeloz et pmoz pa-
rentū. Vñ sic inocētes puniūt ex cul-

ps parētum. ita etiam plures innoxii
damnificantur et maleficiuntur propter
peccata maleficorum.

Questio decimaquarta. et est
tota materia predicabilis.

Ed sup enormi-

tatem criminū querit. An ma-
leficorum flagitia cuncta mala quae de-
us fieri sinxit et usque in presentia a principio
mundi fieri permisit tam in culpis quam
in penis et damnis excedunt. Et videtur
quod non precipue quod ad culpā. Nam peccatum quod
deus permittit quod faciliter vitare potuisset
excedit peccatum quod alter permittit quod ita fa-
cile vitare non potuit. Primum per Augustinum in
de ci. dei. Magna est in peccato iniqui-
tas ubi est tanta in non peccato facilitas.
Sed adam et plures qui ex aliquo statu per-
fectionis seu etiam gratie peccaverunt. Fa-
cilis propter assistentiam gratie peccata vitare
potuissent. praesertim adam qui in gratia creatus
fuerat quam plures malefice qui hominibus dona-
re non preceperunt. quod illorum peccata omnia malefico-
rum flagitia excedunt. Preterea quo-
ad penam. maiori culpe maior pena de-
betur. sed peccatum adeo gravissime puni-
tum fuit in hoc quod ut patet in omnibus poste-
ros eius pena cum culpa ostendit intransi-
fusione originalis peccati quod eius pec-
catum gravius est omnibus alijs peccatis.
Preterea quo ad damnum. Nam iuxta
Augustinum. Ex hoc aliquid est malum quod admittit
bonum. quod ubi plus de bono amittitur ibi
maior culpa praecessit. sed peccatum primi pa-
rentis malus damnum tam in naturalibus
quam in gratuitis intulit ubi nos in o-
centia et immortalitate privavit quod
nullum aliorum sequentium peccata intulit.
ergo etc. Sed id quod plures rationes malli
includit magis est malum. sed peccata malefi-
corum sunt hominibus. Nam omnia mala in bo-
nis nature et fortune procurare possunt
deo permittente. ut ex bulla pape deducitur.

est. Preterea ad id peccatum solummodo
faciendo illud quod est utroque modo
malum quod prohibetur. et quod non erat malum
sibi se. Sed malefici et alij peccatores pec-
cant faciendo illud quod est utroque modo
malum et sibi se et prohibetur. ut homicidia
et alia multa inhibita. Unde peccata eorum
graviora sunt alijs peccatis. Preterea
peccatum quod est ex certa malicia est gravius
peccato quod est per ignorantiam. sed malefice ex
magna malicia preternunt fide et sacra-
menta fidei. prout plures confesse sunt.
Rursus. quod mala quae a modernis malefici-
bus perpetrantur cuncta alia mala quae deus unquam
fieri permittit sibi quod in initio quatuordecim
excedunt. et hoc quo ad peccata quae contingunt
in pueritate moris. licet secus sit de pec-
catis quae opponuntur alijs virtutibus theo-
logicis. potest ostendi triplici via. Pri-
mo in generali comparando eorum opera indis-
ferenter ad quaecunque flagitia mundi.
Secundo in speciali comparando ad spe-
cies superstitionis ex quocunque pacto
cum demonibus inito. Tercio comparan-
do illa ad peccata malorum angelorum:
autem primorum parentum. Primum sic.
Nam cum triplex sit malum. videlicet. culpe
pene damnum. eo quod triplex sit bonum cuius
illa opponuntur. scilicet. honestum. delectabile.
et utile. Et culpe opponitur honestum. Pe-
ne delectabile. Damnum utile. Quia culpa
maleficorum excedit cuncta alia peccata
sic apparet. Nam iuxta doctrinam sancti
Thome. in. ii. di. xxiij. ar. ij. licet in peccato
multa possint considerari ex quibus peccati
gravitas vel etiam levitas trahi potest.
Unde et contingit quod idem peccatum quod
secundum unum eorum est gravius sibi aliud le-
vius inveniat. prout dicere possumus.
In fornicatione juvenis peccat. senex
infans. Tamen illa simpliciter gravi-
ora sunt quae plures et potentiores ha-
bent non dico circumstantias solum
sed in specie et quantitate peccati essen-
tiali. peccati gravitatem. Et sic dicere

possumus q̄ licet peccatum ade q̄m
ad aliquas circumstantias gravior sit
omnibus alijs peccatis q̄m ad hoc
q̄ minori temptatōe pulsatus cecidit
quia videlicet tantū ab extrinsecis. Et
etiam q̄ facilius resistere potuisset. p̄
pter originale iusticiam in qua creat⁹
erat. Tamen q̄m ad speciem et quā
titatem peccati et etiam q̄m ad alias
circūstantias que pctm magis aggra
vant sicut multa graviora pctā sunt se
cuta: ita et inter illa omnia maleficorū ex
cedūt qd etiā claritus ex duobus dedu
cūt. Nam sicut vnū peccatū dicitur mai⁹
altero vel causalitate vt pctm luciferi.
vel generalitate vt pctm ade. vel defor
mitate vt pctm Jude. Vel difficultate
renitendi vt pctm in spm sc̄m. Vel pe
riculo vt peccatū ignorantie. Vel in
separabilitate vt peccatū cupiditatis. Vel
pionitate vt pctm carnis. Vel diuine
maiestatis offensione: vt pctm ydola
trie et infidelitatis. Vel expugnadi dif
ficultate vt supbia. Vel mentis cecita
te vt ira. Ita et post pctm luciferi omnia
alia pctā maleficorū opera excedūt: ita
in deformitate crucifixum abnegātes.
q̄ et pionitate spurcitas carnis cū de
monibus exercentes. Nec mentis cecita
te in omne nocuentū tam animarū
q̄ corporū hominum et iumentorum
toto malignitatis spū debachantes. p̄
nt ex supradictis patuit. Qd etiā iuxta
ysid. nomen ostendit. Dicunt em̄ ma
lefici ob facinorum magnitudines etc.
vt supra patuit. Deducit et ex isto. Nā
cum duo sunt in peccato auersio et con
uersio. Juxta illud Augustini. Pecca
tum est sp̄ito incommutabili bono re
bus mutabilibus inherere. Et ipsa eti
am auersio a deo sit tāq̄ formale sicut
ipsa conuersio tanq̄ materiale. Ideo
tanto aliquod peccatum est grauius:
quanto magis homo per ipsum a deo
separatur. Et quia per infidelitatem ho

mo maxime a deo elongat. Ideo et ma
ius omnibus peccatis maleficum in
fidelitatis existit. Et hoc declaratur p
nomen heresis quod est etiam apostasia
a fide simul et q̄ tota carū vita pec
catum est. De primo. Nam cum pec
catum infidelitatis consistat in renite
do fidei. Et hoc potest dupliciter fieri:
vel q̄ renitit fides nondū suscepte aut
suscepte. Si p̄mo mō tūc est infidelitas
paganorum seu gentilium. Si secun
do modo tūc iterum dupliciter. q̄ aut
renititur christiane fidei suscepte in fi
gura aut in ipsa manifestatōe verita
tis. Primo modo est infidelitas iude
orum. Secundo modo infidelitas he
reticorum. Unde patet q̄ heresis ma
leficarum inter tres species infideli
tatis grauiissima existit. quod etiam rati
one et auctoritate comprobatur. Naz. ij.
Petr. ij. dicit. Melius erat illis viam
veritatis non cognoscere q̄ post cogni
tam retrosum conuertere. Ratio. Nam
sicut grauius peccat qui nō implet qd
promisit q̄ ille qui non implet hoc qd
numq̄ promisit. Ideo infidelitas here
ticorum qui profitentur fides euange
lij et tamen ei renuntiant corrupten
tes ipsam grauius peccant q̄ iudei et
pagani. Et iterum. Iudei grauius pec
cant q̄ pagani. quia susceperunt fides
christiane figuram in veteri lege quas
male interpretantes corumpūt quod
pagani non faciunt. Ideo etiam ipsorum
infidelitas est grauius peccatum q̄ in
fidelitas gentilium qui numq̄ fidē euā
gelij susceperunt. De secundo q̄ apo
stata nuncupantur. Nam sicut Thomā
sc̄da sc̄de. q. xij. Apostasia importat qm
dam reuocessionem a deo et religione
que fit per diuersos modos quib⁹ ho
mo coniungitur deo. vel per fidē. Vel
per per subiectam ad obediendum vo
luntatē. Vel per religionē. et clericatum
Secū qd etiam dicit Raymundus et
c. liij

Postea. q. apostasia est temerarius a fidei statu vel obedientie vel religionis excessus. Et cum remoto priori remonet posterius: sed non e converso. Ido et prima alias duas excedit. scilicet apostasia a fide pcedit a religione. de qua xlviij. distin. quan. tūlibet. et. xvj. q. j. le gi nō debet. Tame fm Ray. nō iudica tur apostata seu fugitivus etia si ad longinqua diu eva get. nisi postq sic vivit q animū redeundi se disposuisse osten dit. ff. de re mili. l. desertores. Et hoc si eret si uxorem duceret vel simile tale. Similiter et apostasiam inobediente vbi quis sponte contemnit precepta ec clesie et prelatorū. de qua. iij. q. iij. alie ni. Quia etia infamis efficit repellitur a testimonio et debet excommunicari. xj. q. iij. Si aut. Vnde et apostasia d qua loquimur super apostasiam maleficarū dicit apostasia perfidie q et tanto gra vior. quanto et cū inimico fidei ratōis salutis per pactū expressus peragitur. Hoc em habent facere malefice et hoc inimicus ille exigit vel in toto vel i pte Reperte sunt em per nos inquisitores que omnes fidei articulos abnegave rant. quasdam vero certas in numero semper tamen confessionem veram et sacramentalem habeāt abnegare. Vn de et Juliani apostate perfidia non vi detur tanta fuisse licet in alijs aduer sus ecclesiam maiora exercuisset. de q et. ij. q. vij. non potest. Si quis vero in cidentaliter quereretur. Quid si mente et corde fidem tenerent quorū scrutator solum deus est. et non quecumq ange lica creatura vi supra patuit. faceret ta men reuerentiam et obedientiam dy abolo per actus exteriores. Dicendū videtur q cum apostasia perfidie du pliciter potest fieri. per actus infidelita tis exteriores absq expresso pacto cuz demone inito. sicut qui in terris infide lium mahumeticam vitam assumeret

ant in terris christianorū cum expresse pacto et. Primi vbi mente retinent fi dem. actu tamen exteriori negant. licet non sint apostate nec heretici tū mor taliter peccant. Sic em salomon dijs suarū vxorū reuerentiam exhibuit. Nec em aliquis excusat si ex metu hoc faceret. quia fm Aug. Sanctus est mo ri fame q vesi idoloticis. aliqui habet Sacius. xxvij. q. iij. Sacius. Malefi ce aut quantūcumq fidem retinent cor de et abnegant ore apostate tamen iu dicant eo q sedus cum morte et pactū cum inferno pepigerūt. Vnde sanctus Thomas in. ij. distin. iij. ar. vltio. Lo quens de similibus operibus magicis. Et qui quocumq modo auxiliū petūt a demonibus dicit. In omnibus ē apo stasia a fide propter pactū initum cuz demone vel verbotenus si inuocatio i terfit vel facto aliquo etia si sacrificia desint. non em potest homo duobus do minis servire. Ad idem Albertus vbi supra distin. viij. vbi queritur. Vtrum magicis et mathematicis intendere sit peccatū et apostasia a fide. Ita respon dit. In talibus est semper apostasia v bi vel operis. Si em inuocationes fi aut tūc apertum pactum initur cū de mone et tūc est aperta apostasia verbo rum. Si aut non fit nisi opere simpli ci tūc est apostasia operis. Et q in his omnibus semper est fidei contumelia q expectat a demone quod expectandū est a deo ideo semper apostasia iudica tur. Ecce q clare duplicem apostasiam ponit terciā subintelligentes scilicet cordis que si desit tamen malefice ver bis et operibus apostatrices iudicantur Denis ergo vt patebit et hereticorum et apostatarū subiacere debent. Est et etia criminis enormitas p cūctis alijs heresibus in eis. Nam si iuxta Augu stinum omnis infidelium vita pecca tum est. xxvij. q. j. S. ij. et est glosa sup

Illud Romanor. xliij. Omne qđ non est ex fide peccatū est. Quid iudicandum est de tota vita. id est de omnib⁹ alijs operibus maleficarū que tamen non ad complacentiam demonū fiant sicut ieiunare. ecclesias frequētare. cōmunicare et sic de alijs. In omnib⁹ em̃ peccant mortaliter quod sic declarat. Tanta est em̃ habes huius peccati qđ faculatē resurgendi: licet non ex toto amputat. eo qđ peccatum non corumpit totum bonum nature et lumen naturale in eis remaneat. Tamen ppter prestium homagium nisi ab illo absoluant. omnia eorum opera etiam de genere bonorū sunt potius de genere malorū quod in alijs infidelibus non cernit. Nam s̃m The. scđa scđe. qđ. x. An omnis actio infidelis sit peccatū dicit qđ q̃uis opera infidelitū que sunt de genere bonorū vt ieiunia elemosyne et huiusmodi non sint eis meritoria ppter infidelitatem que est grauissimū peccatorū. tamen quia peccatū nō corumpit totum bonū nature: sed remanet in eis lumen naturale. Ideo non omnis actus eorum est mortale peccatum. sed actus procedens ex ipsa infidelitate vel relatus ad ipsam etia; si sit de genere bonorū. puta saracenus ieiunat vt seruat legem. Mahumeti de ieiunio mandantē. Iudens celebrat suas festiuitates et hui⁹ in his est mortale. Et sic intelligit illud Augustini supra allegatū. Omnis infidelis vita peccatum est.

Malefice grauissimas merentur penas vltra omnes flagitiosos mundi.

Eniq; qđ eorum

flagicia cuncta aliorū peccata excedūt q̃tum ad demeritū penedecarat. Primo quo ad penam

hereticis infligendam. Secundo qđ ad penam apostatis inferendā. Nam heretici quadruplici pena puniunt scđm Raymundū scilicet excomunicatōne depositione. rerū ablatione. et corporali morte. De quibus omnib⁹ lectior inueniet super primū. de senten. excom. Nouerit. et super secundū. xliij. qđ. f. Qui contra pacem. et terciū. disti. viij. quo iure. et. xliij. q. vij. capi. f. et sequenti. super quartū. eodē titulo. scilicet de hereticis. Excomunicamus primo et secundo. imo et grauissimas incurrunt penas. Credentes. receptatores. fautores et defensores. Nam vltra penā excomunicatōis illis inflictam heretici euz fautoribus et defensorib⁹ suis et receptatoribus et ipsorū filij vsq; ad scđaz generationem per lineā paternā. p lineaz vero maternā vsq; ad primū gradū ad nullū beneficiū vel officiū ecclesiasticū admittunt vt eo. ti. quicumq;. et ca. statutū. libro. vi. Sed super terciā penā si heretici habent filios catholicos priuāt paterna hereditate in detestatiōez criminis. Et super quartā penā si post deprehensione; erroris continuo non velit reuerit et heresim abiurare subito debet comburi si laicus est. Falsarij et pecunie statim morti tradunt quanto magis falsarij fidei. Si vero clerici post solennem degradatiōem relinquitur curie seculari occidendis. Si at reuertantur ad fidem detruđi debent in perpetuum carcerem. de heretic. Excomunicamus. primo et secundo. et hoc de rigore iuris. Notius tamē agitur cū eis post ablutatiōē quā ad arbitrium episcopi et inquisitoris facē debent prout in terciā parte operis patet vbi de varijs modis sententiādī ea les tractat. quis etiā dicat deprehēsus et conuict⁹ seu etia; relapsus. His autē modis mulciare maleficas nō vī sufficere cū non sint simplices heretice. s; et

apostate et ultra hoc q̄ in ipsa apostasia non hominib⁹ propter metum aut carnis oblectamenta fidem abnegant. vt supra tactus est. Sed ipsis demonibus ultra abnegationem etiam hominū corpora et animas offerendo prestant. Ex quib⁹ satis probabile videtur q̄ q̄tuncunq; peniteant et ad fidem reuertantur non debent sicut alij heretici carceribus perpetuis mancipari sed vltimo supplicio puniri. et hoc etia; propter damna temporalia hominibus et lumentis varijs modis illata leges imperant. vt patet. C. de maleficis. l. null⁹ l. nemo. et l. culpa. Et est similis culpa prohibita. discere et docere. Et loquuntur leges super sortilegos. quanto magis super maleficos. vbi dicunt q̄ pena illorum est bonorū publicatio et decapitatio. Et si quis tali arte mulieres ad luxuriam prouocauerit: vel e converso bestijs exponitur. vt dicitur ibidem. l. multi. et de his in prima questione tractum est.

Questiōe decimaquinta: Declaratur q̄ propter peccata maleficarum innoxij sepe maleficiantur licet etiam interdum propter peccata propria.

Ed et q̄ diuina

pmissione plures innoxij dānificantur et puniunt in premissis nocuentis propter aliena peccata maleficarum et non propter culpas proprias. Nec alicui hoc videatur inconueniens ostendit sanctus Thomas secunda secunde. q. cxiij. Hoc fieri iuste a deo. loquendo de penis presentis vite triplici ratione. Primo quidem quoniam unus homo est res alterius. et si cut quis puniatur in rebus: ita et in penam alterius aliquis puniri potest. Naz

filij fm corpus sunt quedam res p̄ris. et serui et animalia res dominorum. et sic filij puniuntur quandoq; pro parentibus sicut filius natus ex adulterio dauid mortuus fuit q̄ citius. et animalia amalechitarum iussa sunt interfici. q̄uis et in huiusmodi sit ratio iusticia. vt habetur. j. q. iij. §. paruulos. Secundo quia peccatum vnus deriuatur in alterum et hoc dupliciter. Per imitationem sicut filij imitantur peccata parentum et serui et subditi peccata dominorum vt audacius peccent vt fit in reb⁹ male acquisitis in quib⁹ filij succedunt serui in latrocinijs et gueris iniustis. Vnde sepius interficiunt: et subditi filiorum audacius peccant dum eos peccare cernunt etiam si eadem peccata non committunt unde et iuste puniuntur. Deriuatur etiam peccatum vni⁹ in alterum per modum meriti. vt subditorum in malum prelatum. id est q̄ peccata subditorum merentur peccatozem prelatum fm illud Job. Regnare facit hypocritas propter peccata populi. Deriuatur etiam peccatum et consequenter pena per aliquem consensum vel dissimulationem. Hoc est quādo superiores peccata non redarguunt tunc sepiissime boni cum malis puniunt: vt dicit Aug⁹. in primo de ciui. dei. Exemplum vbi inter nos inquisitores vnus repperit quoddam oppidum mortalitate hominū quasi destitutum: et vbi fama volabat q̄ quedam mulier sepulta lintheamen in quo sepulta erat successitue deglutiret et q̄ pestis cessare si posset nisi ex integro lintheamen deglutendo ad ventrem consumpsisset. Nabito consilio desuper sculterus cum p̄fecto ciuitatis sepulchrum effodientes inuenerunt quasi dimidietatem lintheaminis per os et collum. vsq; in ventrem immisam et consumptam. Quo viso motus sculterus gladius extraxit et ea

pat amputando extra foueam proleci-
sique subito pestis cessauit. Ex quibus
vltis diuina pmissione peccata illi^o ve-
tale super innoxios propter dissimula-
tionem presidentiu punita fuerunt. Na
prehabita inquisitione repertu fuit ip-
sam longo tempore vite sue sortilegam
et magam fuisse. Exemplu de punitione
david in enumeratione populi p pe-
stem. Tercio fit diuina pmissione vt
humane societatis vnio commendet
ex qua vnus homo debet pro alio sol-
licitus esse vt non peccet et ad detesta-
tionem peccati du scilicet pena vni^o re-
dundat in omnes. quasi omis sint vnu
corp^o. Exemplu de peccato Achor Jo
sue. vij. Possum^o adhuc addere duos
modos prout puniunt mali interdum
per bonos interdum etiam per alios ma-
los. Nam vt Gratian^o dicit. xxiij. q. v.
S. viii. mo. Aliquando de^o punit malos p
legitimam potestatem gerentes ex ma-
dato suo. et hoc dupliciter. Interdum
cum merito punientium sicut puniuit
peccata chanaanorum per populu suu.
Interdum absq^{ue} merito punientiu: sed
etiam in ipsoru penam sicut tribu ben-
samin puniuit. et deleuit vsq^{ue} ad pau-
cos. Aliquando punit etiam per popu-
los suos iussu seu pmissione excitatos
non tamen intendentes deo obsequi:
sed sue satisfaccere cupiditati. et ideo cu
sui damnatione sicut iam punit popu-
lu suu per thurcos. et sepius ante per
alienigenas etiam in veteri lege. Sed
nota. q^{ue} quacuq^{ue} de causa quis puniat
si non sustinet patienter penas tunc sunt
flagella non ad satisfactionem: sed ad
vindictam tantu id est punitione. In-
tra illud Deutro. xxxij. Ignis scilicet
pene temporalis succensus est in furo-
re meo. id est in punitione. q^{ue} alias no
est in deo furor. et ardebit vsq^{ue} ad infer-
ni nouissima. id est vindicta hic incipi-
et et ardebit vsq^{ue} ad extramam damna-

tionem. vt exponit Aug^o. Et habet
de pe. di. iij. S. auctoritas. Sed si pati-
enter ferant ipsa flagella et sit patiens
in statu gratie habent locu satisfaccio-
nis vt dicit Tho. in. iij. Etiam si quis
puniret a iudice propter maleficiu co-
missum vel etiam malefica et hoc fm
plus et miu^o fm deuotionem patien-
tis et qualitatem criminis. Mors aut
naturalis cu sit vltimu terribiliu. non
tamen est satisfactoria. q^{ue} per naturaz
inoleuit in penam originalis peccati.
Licet fm Scotum etiam volutarie et
cu deuotione expectata et deo oblata i
sua amaritudine possit fieri aliq^{uo} modo
satisfactoria. Mors tamen violenta si-
ue q^{ue} eam meruit siue non semper est
satisfactoria si patienter sustineat^{ur} et in g-
tia. Et hec quide^o q^{ue} ad penas ppter alio-
ru pcc^{ata} infligitur. Propter ppria aut et
de^o flagellat in vita p^{re}sentⁱ et sp^{iritu}aliter cir-
ca maleficia inferenda. Nam iob. vij
Super illos q^{ue} libidini deseruiut dya-
bol^{us} accipit potestatem. q^{uo}d etiam ex p-
cedentib^{us} patuit declarando maleficia
circa membra et potentias generatiue
potentie que de^o ampli^o permittit ma-
leficari. Atamen ad predicanduz po-
pulo notandu q^{ue} p^{re}missis punitioni-
onibus non obstantib^{us} fm q^{ue} de^o pro
culp^{is} alienis siue proprijs punit hac
regula iuris pro fundamento teneat et
populo proponat q^{ue} dicit. Sine culpa
nisi subit ca non est aliq^{ue} puniendus
extra de reg. iur. et hec regula locu habz
in iudicio poli. i. dei. et in iudicio fori. i.
in foro huano siue seculari siue ecclia-
stico. Declara de iudicio poli. Na cuq^{ue}
de^o duplici pena sp^{iritu}ali et t^{er}restiali punit.
In prima inuenit q^{ue} nunq^{ue} sine culpa
In scda inuenit q^{ue} interdum bene sine
culpa: s^{ed} non sine ca. De prima sp^{iritu}ali
pena q^{ue} cu est triplex scilicet. subtractio
g^{ra}tie. vñ sequit obduratio in p^{er}istis. no
fit sine culpa. ppria. Scda pena dam-

ut. id est pulsationis glorie. hoc etiam nū-
q̃ infligit sine culpa propria ut i adul-
tis. vel contracta ut in paruulis in ori-
ginali decedentibus. Tercia pena sen-
sus. id est cruciatio ignis infernalis et
sim pater. Unde quod dicit Exod. xx.
Ego dominus zelotes visitans pecca-
ta parentū in filios usq; in tertiaz et q̃r-
tam generationē. intelligit de imitato-
ribus paternoꝝ scelerū ut exponit gra-
tians. i. q. iij. §. quibus. vbi etiam dat
alias expositōnes. De secūda autē pe-
na temporali punit de. Primo ppter
culpam alterius ut supra tactū est. tri-
plici ratione. vel etiam sine culpa alie-
na et propria: sed nō sine causa. vel eti-
am ex culpa propria et non aliena: qđ
si vis scire causas propter quas de^o pu-
nit et tamen absq; culpa aliena et p̃pria
videas quinq; modos quos ponit ma-
gister in. iij. distin. xv. cap. ij. Et recipe
tres primas causas. Reliquas duas ac-
cipe pro culpis p̃p̃iis. Nam dicit qui-
q; de causis de^o hominē flagellat in vi-
ta presenti siue penas infert. Primo vt
deus glorificet. Et hoc fit quando mi-
raculose remouet pena siue flagellum
Exemplū de ceco nato. Job. ix. De la-
zaro resuscitato Job. xi. Secūdo si pat-
mū desit imminuit tamen vt meritū cu-
mulet per exereitiū patientie. Ac etia;
vt virtus latens in eis alijs manifestet
Exemplū in Job. i. et Thob. ij. Tercō
vt virtus conseruet per humiliactiones
flagelloꝝ. Exemplū in Paulo qui de
se dicit. ij. ad Corinth. xij. Ne magnitu-
do reuelationū extollar me dat^o est mi-
hi stimulu^o carnis mee angelus sathane
et. qui stimulu^o in Remigiu^o fuit que-
dam infirmitas corporalis. De sunt cau-
se sine culpa. Quarto vt eterna dam-
natio hic inchoet. vt scilicet aliquantū
ostendat quid in inferno patiet. Exem-
plū in herode Act. xij. et in Antiocho.
ij. Macha. ix. Quinto vt homo. purifi-

centur. vel p̃ expulsionem culpe cui^o sel-
licet ex flagellis p̃erit. Exemplum de
maria sorore aaron Nūc. xij. a lepra i-
secta. et israhelitis prostratis in deserto
fm Hiero. xxiij. q. iij. quid ergo. Vel
ad satisfactōnem pene. Exemplū in da-
uid qui post remissionē adulterij com-
missi quo ad culpaz in penā fuit expul-
sus de regno. vt pater in. ij. Re. qđ no-
tat Greg. de pe. dif. j. si peccatū daniel.
Posset etiā dici omnē penā quā pati-
mur procedere ex culpa nostra saltem
originali cū qua nascimur q̃ ipsuz est
causa omnīū causalitatuꝝ. ar. distin. v.
ad eius. Sed et tertia pena que et dam-
ni loquēdo de illa quo ad eternā dam-
nationem quā in futuro sustinebūt. ne
mō ambigat quis sup om̃s damnatos
in penis sensibilib^o cruciabunt. Sicut
etiā gratie visio i patria. ita moralī cul-
pe pena in inferno succedit. Et sic gra-
dus beatitudinis in patria p̃mensurā-
tur iuxta gradus charitatis et g̃e i via
ita et mensura supplicioꝝ in inferno iux-
ta mensurā criminū in via. Hoc ē qđ
Deut. xxv. dicit. Pro mensura pecca-
ti erit et plagaz mod^o. Et si hoc i alijs
peccatis offib^o tamen in speciali male-
ficiis hoc conuenit qđ ad Hebre. x. tan-
g̃it. Quanto magis putatis deteriora
mereri supplicia qui filiū dei concule-
uit et sanguineꝝ testamenti pollutū du-
xerit. in quo sanctificat^o est. Nec sunt
propria maleficaz fidem abnegantiū
et p̃ diuinissimū sacramentuꝝ plurima
maleficia vt iam in secūda parte pate-
bit exercebit.

Sextadecima. Declaratur
i speciali veritas premissa cō-
parando opera maleficaruꝝ ad
alias superstitionis species.

Remissa deni-

q̃ quo ad enormitatem crim̃i-

nū in maleficiis probat. p comparationē ad alia opera magorū et diuinatorum. Nam cū quatuordecim sint species circa opa supstitiosa ex triplici genere diuinationū. Quorū primū fit per manifestam demonū inuocationē. Secundū per tacitam solam considerationē dispositionis vel mortis alicui⁹ rei. vt siderū dierū. aurarū et hmoi. Terciū p considerationem alicui⁹ actus humani ad inquirendū aliquid occultū que sortum nomen habent. Et species primi generis diuinationis que fit per expressam demonū inuocationē. sint prestigiu. diuinatio somniorū. Nigromantia. Diuinatio phitonica. Geomantia. Idromantia. Aeromantia. Piromantia et artholox cultus Tho. scda scde. q. xc. r. xxvj. q. iij. igit. et. q. v. nec mirū. Species deniqz secūdi generis genealogici. aursulpsices. augures omen seruātibz chyromantia et spatulamantia. Species etiam terciū generis variant fin omnia illa que sortū nomē habēt ad inquirendū aliquid occultū. scilicet per considerationem punctorum. festu carū. figurarū in plumbo liquefactarū. Et de his Thomas. vbi supra. r. xxvj. q. ij. et. q. iij. per totū. Tamen hec omnia crimina maleficarum flagicia excēdūt. quod de prestantioribus speciebus deducit. Vnde et de minoribus non difficultat. Nam in prima specie vbi alī qui prestigiosis quibusdam apparitionibus sēsus humanos decipiūt vt res corporalis aliter sentiatur per sensum visus aut tactus vt in precedentibz tactum est de modo prestringendi. Malefice his non contente circa membra generatiue potentie illa interdum prestigiosa apparitione auferendo licz nō in rerum veritate. etiam ipsam generatiuam potentiam pluries auferunt. ne mulier concipere aut vir actum exerce re valeat etiam remanente mēbro absqz prestigiosa illusione post cōceptum

etiam aborsum procurant sepe procurant cum innumeris alijs malis in diuersis etiam formis bestiarū apparēt vt in superioribus patuit. In secūda deniqz specie que et nigromantia dicit. et fit per mortuorū apparitionē vel locutionem. cum vt dicit terciō lib. ethymol. Nigros grece mors dicit latine. mancia vero diuinatio. faciūt antez talia per sanguinem hominis aut alicuius animalis. sup quibusdam caracteribus. sciētes demones sanguinē amare. id est eius effusionē et peccata. Vnde fit vt vbi mortuos ab inferis se vocare putant ad respondendū ad interrogata. demones in eorū similitudinibus apparentes talia exercēt. Et hmoi artis erat illa maga r phitonissa de q. ij. Reg. xxvij. q. ad instantiā saulis samuelem suscitauit. Nec ex hoc putat quis talia esse licita q scriptura cōmemorat aīaz iusti pphete ab inferis vocatā sauli euentū futuri belli etiā p mulierē phitonissam apuisse. Quia vt augus. dicit ad simplicianū. Nō est absurdū credē aliq dispensatōe pmissū fuisse. vt non dñante arte magica vel potētia: s̄ dispōsatione occulta. q phitonissaz r saulē latebat se iusti spūs oñderet regē aspectib⁹ diuina euz snia pculsur⁹. Vel nō vere spūs samuelis a sua requie est excitat⁹ s̄ aliq⁹ fatasma r illusio demonū imaginaria diaboli machinatōib⁹ est facta quā appellat Samuelē scriptura. sicut imagines solent suarum rerum nominibus appellari. Nec ex responsiōe eiusdā argumenti sup questionē. An diuinatio que fit inuocatione demonū sit illicita. scda scde. qd. xc. ar. iij. Ad secundum. Sed si lectori placet videat responsionem sup vltimū argumentum questionis. An gradus pphie sint in beatis in eadem summa. q. clxxij. Inspectat etiā dictū aug. xxvj. q. v. nec mirū. Sed hec pax ad maleficarū opa q nullā in se retinent speciem pietatis

vt intuenti eorum opera pater sanguines
innocentem fundere non cessantes. oc
culis queq; dyabolicis instructionibus
manifestantes nec viuis aut mortuis
parcūt vbi animas cum corporib⁹ in
terimūt. In tertia deniq; specie que et
somnia diuinitas dicit dupliciter ob
seruat. Primo quando quis vtiq; som
nijs vt valeat aliqđ occultū inuestiga
re ex reuelatione maloz spiritunz cum
quib⁹ habent pacta expressa quādo scz
ad hoc inuocant. Secundo vō quan
do quis vtiq; somnijs ad cognoscendū
futura fin q; somnia procedūt ex reue
latione diuina vel ex cā naturali intrinseca
vel extrinseca quantū pōt se extendere
talīs virtus non erit illicita diuinitas.
hec Tho. vbi supra. Pro cui⁹ intelligē
tia vt predicatorēs nucleum ad min⁹
habeant. Notandum ad primū de an
gelis q; cum angelus sit limitate virtu
tis efficacius reuelare potest aliqđ fu
turoz anime dispoſitē q; indispoſi
te. Dispoſitio aut sit post sedatōez mo
tuū exteriorz et interiorz vt quādo si
lentes sunt noctes sedati sunt motus
fumoſitatū et hoc fit circa auroram qn
do digestio est ppleta. et hoc dico de no
bis peccatorib⁹ siltib⁹ quib⁹ angli ex di
uina pietate ad psecutorz officij aliqđ re
uelāt aut tēpe studij in aurora intellēm
de occultis scripturaz informāre. Presi
det em̄ angel⁹ bon⁹ intellectui sicut de
us volūtati. et corpa celestia nris corpi
bus. alijs aut pfectiorib⁹ qbuscūq; pōt
et quacūq; hora reuelare vigilādo et dor
miēdo qntis et iuxta pbm. in de som. et
vigil. sunt magis apte recipere reuelatōes
vt dictū est vno tpe q; altero. put. ceteri
magi facere pſuenerūt. Ad scdm nota
q; ex naturali sollicitudine nature q; re
gimine corpi ptingit q; quedā futura
hūt cām naturālē in hoīe somnante. et
tūc illa somnia seu visiones sunt tantū
mō sig. et nō cause. sicut ex gre angel⁹ di

ctū est. et hoc accidentiū futurorū in ho
mine vt sanitat⁹ vel egritudinis vt pe
riculi et. Et hec est sententia Aristot. vbi su
pra. Quia natura repñat in somnis
aīe aliquas dispoſitōes que sūt in cor
pore ex quib⁹ postea ptingit infirmitas
vel aliud. vt si quis somnet de occupa
tionibus igneis. signum est q; pdomi
natur in eo colera. si de aeris vt de vo
latu et huiusmodi signum est sangui
nis. si aque vel alterius liquoris aquet
signum est flegmatis si de terreis. sig
num est melancolie. Et ideo per som
nia quandoq; iunguntur medici ad co
gnoscendum dispoſitōis corporis. vt
etiam dicit philosophus in eodem li
bro. Sed hec iterum lenia sunt q; com
parationem ad somnia a maleficis su
perstitiose obseruata. Nam si corpora
liter vt supra tactum est nolunt trans
ferri: sed tantum imaginariē cernere q;
a consodaliū maleficis perpetrātur
reponere se habent ad sinistrum latus
in nomine sui dyaboli et omnīū demo
niorum. Vnde fit vt ei singula imagi
naria visione representantur a simili.
Et aliqua occulta scire pro se vel alijs
hominibus volunt a demonibus per
somnia instruuntur non per tacta sed
per expressa cum eis pacta inita. Nec
iterum per quodeūq; pactum quocū
q; modo per aliquod sacrificium alicu
ius animalis seu sacrilege deprecation
nis aut cultus etiam latrē exhibitio
nis: sed seipsas in anima et corpore de
monibus offerentes. fidem penitus sa
cilego ore abnegando. Nec his con
tente etiam proprios aut alienos in
fantes demonibus offerunt aut interfi
ciunt. de quibus supra habitum ē. In
quarta deniq; specie que per phitones
a phiton. appolline. iuxta Isidorum
qui auctor diuiniandi dicitur fuisse ex
ercemz. non per somnia aut per motu
oraculo cutōnez. sed per viuos. vt in

arrepticijs. qui sic arrepti a demonib⁹ vel volutarie aut inuoluntarie ad predi candū tā ūmodo futura: z non ad alta flagitia ppetrando agitant^r qualis fu it illa puella de qua Actu. xvi. Clamā do post apostolos q^d essent veri serui dei. Vnde indignatus paulus impe rauit spūi exire ab ea. Patz q^d modica sit compatio p respectū ad maleficasz eoz opa. que vtiq^z sic ob magnitudinē facinor^z z enormitatē criminū. in x^o I si do. vii. habitū est nuncupant^r. Vnde causa breuitatis de alijs minorib⁹ spe ciebus diuinationū hec. pbare non ex pedit vbi maiores excedere noscuntur. nam vbi predicatorū placet applicare alias species vt geomantiā que fit cir ca corpus terrestre: vt in vigne vel in ferro vel lapide polito. Idromantiā que fit in aqua vel cristallo. Aeremāti am que fit in aere. Pyromantiā que fit in igne. Trioloz que in visceribus ani malū imolatorū in aris demonū. Licet he oēs p expressam demonū inuocati onē fiant. nulla tū est compatio ad ma leficia maleficarū cum ad nullū nocu mentū hoīm īmentoz z terre fruguz tendūt directe. Sed ad futurorum pre cognitionē. De alijs etiā speciebus diui nationū que cū tacita inocatione z eti am p tacitū vt sic pactū erga demonel practicant^r vt sunt genealīci seu astro logi sic dicti ppter nataliū cōsideratio nes. Auruspices q^d dies z horas obser nant. Augures q^d gestus z garrī⁹ auū z omen q^d verba hoīm obseruāt. Et cy romantici q^d ex lineamētis manūū aut spatulis aialū diuināt. Si cui placet ī spīciar pceptozū. Vider circa secundū pceptū z plura inueniet quō sint li cita z quō non. Maleficarū vō opera nunq^z sunt licita.

Decima septima est declarati ua quartedecime grauitatē cri

minis ad peccata quecunq^z de monum comparando.

Ed z tanta est ea

rū facinorū magnitudo q^d etias maloz angelozū pctāz ruinam excedūt. Et si in culpis quō nō etiā in infernalib⁹ supplicijs. Et h^o qdem q^d ad culpas demonstrare nō est difficile va rijs rōnib⁹. Primo nā licet eius pctm sit irremissibile: h^o tū non est ppter ma gnitudinē criminis habēdo respectus ad eoz naturalia. z pcpue fm opinio nē illoz qui dīcūt eos tantū in natura libus z nunq^z in gratuitis fuisse crea tos. Et q^d bonū gratie excedit bonum nature. ideo illoz pctā q^d a statu gratie cadūt. put malefice fidē susceptā in ba ptismo abnegātes existūt. eorum vtiq^z peccata excedunt. Si vō dicam⁹ eos ī grā fuisse creatos lz nō cōfirmatos. sic etiā malefice lz nō creati in grā tamē a grā sponte ceciderūt sicut z ille volens peccauit. Secūdo demonstrat^r. Naz lz eius pctm sit irremissibile varijs d^o cau sis alijs. puta fm Aug⁹. q^d nullo sug gerente peccauit. ideo etiā nullo repa rante redire debet. Vel q^d fm Dama. contra dei formā intellectū peccauit. z cognitio quāto est nobilior tāto peior est error. Seruus em̄ sciens volunta tem dñi sui zc. Vel iterū fm eundem Dam. q^d nō est susceptibilis penitētie. ideo nec venie. z h^o ex natura sua. que q^d spūalis tātūmodo est semel vertibi lis. eo q^d se totam cōuertit q^d in homie non fit vbi caro sp^z repugnat spūi. Vel iterū q^d excelso loco peccauit vt in celo hō aut in terra. His tū non obstantib⁹ eius culpa in multis alijs minorat^r cō paratine ad maleficarū flagitia. Pri mo in hoc q^d ille iuxta Anselmū in q^d dam oratione nulla precedente delicti vindicta superbiens peccauit. Malefi

cedo post tantas penas sepe multis alijs maleficiis infligitur imo et post penas quas percipiunt in ecclesia dyabolo occasione sue ruine infligitur omnia hec contemnunt non ad minima peccata mortalia ut ceteri peccatores qui ex infirmitate aut malicia absque habitu malicie peccant. Sed ex profunda cordis malicia ad horrenda flagitia properant. Secundo quod licet triplex sit status mali angelis. Innocentie Culpe et Miserie seu Pene. Ipse tamen sic ab innocentia semel tantum cecidit et quod ad illam nunquam restitutus fuit. Peccator autem ad innocentiam per baptismum restitutus iterum ab illo cadens multum profundat. Et super omnes ipse malefice ut earum flagitia demonstrat. Tercio ille per creatoris nos autem et super omnes ipse malefice contra creatorem et redemptorem et. Quarto ille dereliquit deum permittentem videlicet eum peccare et non ex pietate eum persequentem. nos autem super omnes ipse malefice peccatis elongamur a deo permittente et ex pietate nos continuo persequente et beneficiis primis nos punientem. Quinto ille prestat in malicia deo reprobante et suam gratiam non apponente nos miserum currimus in illam maliciam deo continuo renocante. Sexto ille manet obduratus ad punientes nos obduratus ad blandientem Et si ambo contra deum tamen ille contra se requirunt nos contra per nobis morientem. quem ut promissimus super omnes malefice debonestantes offendunt.

Solutiones argumentorum etiam declarant veritatem per comparationem.

D argumenta. Ad primum per responsio per ea que in principio corporis questionis tacta sunt. Unde de vici aliquod peccatum debeat censeri gravius altero. et quod peccata maleficarum graviora cunctis quod ad culpam existunt

Ad aliud quod ad penam. Dicendum quod si culpa adeo ita et eius pena dupliciter consideratur. vel quo ad personam vel quo ad naturam tota vici posteritatem ex eo securam. Primo modo. Sicut maiora peccata fuerunt post eum perpetrata. quod videlicet ipse solummodo peccavit faciendo illud quod erat malum non finem se habere quod prohibuit. Fornicationes vero adulteria et homicidia. retro modo mala sunt se habere finem et quod prohibita ideo etiam gravior pena eis debetur. Secundo vero modo. Idem maxima pena primum peccatum secuta est. hoc tamen est per indirectum in quantum vici per eum tota posteritas originali peccato fuit infecta. eo quod ipse primum parens omnium per quibus omnibus solus filius dei satisfacere potuit potentia ordinata. Pro suo autem personali mercedi diuina gratia penitus et saluatus per solutionem factam per christum. incompabiliter autem peccata maleficarum excedunt in gravitate. non preterite de suis personalibus peccatis et perditionibus cum etiam innumeras alias per se continue trahunt. Ad tertium dicendum ex phibitis quod si fuit per accidens in peccato adeo quod maiorem lesionem intulit. Et si vici per naturam integram inuenit et quod corruptam necessario non voluntarie transgredere habuit. unde non sequitur quod suum peccatum simpliciter gravius ceteris fuit. Tum etiam quod hec idem etiam sequentia peccata fecisset si tamen naturam inuenissent. sic et finem mortale peccatum non priuat gratiam eo quod illam non inuenit. prouidet autem si illam inueniret. Nec est solutio scilicet Thome in ii. dist. xxi. art. ii. in solutione scilicet argumenti: quia solutionem si quis ad plenum vult intelligere habet considerare quod adam originale iusticiam si perstitisset non transgredisset in posteros per Adam. opinabatur. quod etiam aliquis per eum peccare potuisset videbantur dicta docto. dist. xx. An pueri mortui nati fuissent in gratia confirmati. Item quolibet. c. An idem qui nunc saluant homines saluati fuissent si adam non peccasset.

Sequitur mod⁹ predicandi
contra quicqz argumēta laicoz
quib⁹ pbare videntur sparsim
q^d deus pmittit tātā prātē dy-
boloz maleficis circa huiusmo-
di maleficic inferēda. Qd. xviii

Et deniqz pdica

tor. pūidus sup certa argumen-
ta laicoz vel etiā ptoz quorū
dā q^d intantū maleficas esse negāt q^d lz
maliciā z potentiā demonis ad inferē-
dū ex suo desiderio hmoi mala pcedāt
diuinā tū pmissione sibi pdescēdētē ne-
gant. Nec volūt q^d deus talia fieri per-
mittat. z lz modū arguendū nō habeāt
z in tenebris sicut ceci palpitant. tam
vnu iā alterū medlū tangēdo. opus tū
est eoz assertiōes ad qnqz argumenta
reducere. Ex qb⁹ vtiqz oēs eoz cauilla-
tiones pcedere pnt. Et pūmo q^d deus
nō pmittat dyabolo lb tanta potestate
seuire in homines.

Trū ad maleficiale effectū a de-
mone p maleficā pcurandū sp
habet concurrere diuina pmiss-
sio. Et arguit qnqz argumētis q^d deus
nō pmittit. vnde etiā maleficiū nihil ē
in mundo. Et pūmū sumit ex pte dei.
Secundū ex pte dyaboli. Terciū ex p-
te malefice. Quartū ex parte morbi.
Quintū ex pte pdicatorū z iudiciū q^d ta-
lia cōtra eas pdicant z iudicant z q^d vti-
qz nūqz securi essent. Pūmo sic. De⁹
punire potest hoīem ppter peccata. et
punir gladio fame z mortali tate. Itēz
diuersis alijs infirmitatibus varijs et
innumeris quibz humana conditio
subiacet. vnde qz opus ei nō est adlun-
gere alias punitiōes: ideo nō pmittit
Secūdo sic. Ex parte dyaboli si vera
essent que predicant q^d videlicet vni ge-
neratiū impedire possunt. vt videlicet

mulier non concipiat. vel si concipiat
q^d abortum faciat. vel si nō abortus q^d
etiā post partū natos interficiūt. vtiqz
sic pūmire possent totū mundū. Et ite-
rū posset dici q^d opa dyaboli essent for-
tiora opibus dei. scz sacramēto matri-
monij qd est opus dei. Tercio ex par-
te hoīs. Nam videm⁹ si maleficiū de-
bet esse aliqd in in mūdo: tunc aliq ho-
mines plus alijs maleficiunt. De quo
si querit vtiqz dicit hoc esse ppter puni-
tione ptoz. h hoc est falsum. q^d z illud
q^d maleficia sunt in mūdo. Falsitas au-
tem pbat ex eo. q^d tūc maiores pecca-
tores ampli⁹ punirent. hoc est falsū cū
min⁹ puniant q^d alij interdum iusti. q^d
etiā cernit i pueris innocētibus q^d asse-
runt maleficiari. Quarto potest addi
z aliud argumentū ex parte dei. hoc q^d
q^d impedire posset z nō impedit q^d fi-
ri pmittit. vtiqz iudicat ex sua volunta-
te pcessisse. Sed deus cū sit sūme bo-
nus nō potest velle malū. q^d nō potest
pmittit vt fiat malū qd ipse impedire
potest. Itēz ex pte morbi defectus z in-
firmitates q^d dicunt maleficiales siles
etiā sunt defectibus z infirmitatibus
naturalibus. i. qui ex defectu nature p-
cedūt. q^d em aliqz claudicat. excecāt vt
rōnē pdit vel etiā morit ex defectu na-
ture cōtingere pnt. vnde nō pnt secure
maleficis ascribi. Vltimo ex pte iudi-
cium z pdicatorū q^d cū talia aduers⁹ ma-
leficas pdicant z practicant vtiqz ppter
ingens odium a maleficis contra eos
cōceptū nūqz essent securi. Sz p argu-
mēta sumant ex qōne. i. sup terciū pū-
cipale pme ptis tractat⁹. z pponant il-
la q^d sūt magis ad pplm quō vicz pmit-
tit mala fieri licz nō velit malū fieri. q^d
mittit aut ppter admirabile pfectionē
vniuersi q^d pūderant i h q^d bona cōmē-
dant emineētius z magis placēt z sunt
laudabiliora duz compant malis. ha-
bent ibi auctes. Itē pūda dī diuine sa-

plentie iusticie bonitatis relucet que
als essent occulta. Et breuit p decisio-
ne questiōis possit colligi ex his que
ibi tangunt varia documēta p infor-
matione populi. vitz q̄ deus iuste du-
os casus pmittit. scz angeloz z p̄imoz
pentū q̄ cū sint maiores alijs oibus ca-
sibus. Nō mirū si alijs minores pmittā-
tur. Qualiter autē sunt maiores q̄ ad
causalitatem nō quo ad alias circūstā-
as s̄m quas pctā maleficarū. vt in. iij.
q. tangit. z maloz angeloz z p̄imoz
pentūz pctā excedūt. z quare de⁹ iuste
pmittit illos p̄mos casus tangit in. iij. q.
ex q̄bus p̄ma colligere z dilatare po-
test ad suū placitū. Sed ad respondē-
dum sup argumenta. Nam ad p̄mūz
cū dicit. Deus sufficienter punit p na-
turales infirmitates. mortalitates. gla-
dio z fame. Respondet ex tribus. Pri-
mo quia deus nō limitauit suam vir-
tutem ad naturalem p̄cessum: aut eti-
am ad influentias corporū celestiu z vt
videlicet p̄ter illa agere nō possit ideo
z p̄ter illa sepissime egit in punitio-
nem peccaminū. mortalitates z alia in-
ferendo p̄ter oēm influentiaz corpo-
rū. sicut in punitioe pcti superbie in
dauid sup mortalitatem infligitur popu-
lo p̄pter populi numerationē zc. Se-
cūdo hoc vitz congruit diuine sapien-
tie que cum rebus oñibus sic admini-
strat vt eas p̄p̄is modis agere sinat
Ideo sicut nō conuenit malicia demo-
nis oīno impedire sed potius decet ip-
sam pmittere vt agat q̄tum ad bonūz
vniuersi spectare potest. licet continuo
etiā refrenat p̄ bonos angelos vt non
tantū noceat q̄tum nocere vellet. Ita
etiā non cōuenit maliciāz humanaz
refrenare sup ea ad q̄ ex libertate arbi-
trij potest. vt est fides abnegare z seip-
sum demoni deuouere que vitz face-
re in potestate sunt volūtatis humane
Ex quibus etiā duobus cuz deus ma-

xime offendit iuste pmittit ea q̄ a male-
fica desiderant z p̄pter que fidem abne-
gavit z ad que dyaboli potētia se extē-
dit vt est hoibus. iumentis z terre fru-
gibus posse nocere. Tercio deus iuste
pmittit illa mala fieri p̄ que dyabolus
etiā p̄ indirectū maxime torquet et
sūmam recipit displicentiam sed p̄ illa
mala que a maleficis virtute demonū
sunt p̄ indirectum dyabolus maxime
torquet dum contra suā voluntatem
deus oibus malis ad gloriāz sui noīs
ad fidel cōmendationem. ad electozū
purgationē z cumulū meritorū virtut.
Certū est em̄ q̄ inter oēs displicentias
quas dyabolus ex supbia que semper
contra deum erigit. iuxta illud. Sup-
bia eoz qui te oderūt ascendit semper
hec precipua est qua sibi displicet q̄ de-
us oñia sua machinamēta in sui gloriāz
z. cōuertit. Iuste ergo deus cūcta per-
mittit. Ad secundū superius responsūz
est z oportet respondere ad duo que i-
cludunt in argumēto. scz q̄ nō dicitur
dyabolus fortior deo nec eius factura
imo cernit q̄ minime virtutē existit cū
nihil possit nisi p̄missione diuina. vñd
eius virtus potest dici minima compa-
rando ad diuinā p̄missionē. lz sit maxi-
ma compando ad virtutes corporales q̄a
naturaliter excedit. iuxta illud sepe al-
legatū. Non est potestas sup terram q̄
ei valeat compari. Job. xli. Alterū ad
q̄d respondendū. Cur vitz deus ponit
sup vim generatiuā pmittit malefi-
cia fieri quā sup alios actus humanos
De quibus etiā supra tactum est i ma-
teria de p̄missione diuina sub titulo. q̄
modo malefice vim generatiuā z actū
venereum impedire possunt. Est em̄ h
p̄pter seditionem illius actus. Et q̄ ori-
ginale pctm̄ infligitur ex culpa p̄imozū
pentū p̄ illū actum transfundit z exem-
plificat etiā de serpente qui p̄imum
instrumentū dyaboli fuit zc. Ad ter-

etiam dicendū q̄ sicut intentio et appetitus diaboli maior est ad temptandū bonos q̄ malos: licet ex parte temptati magis temptat malos q̄ bonos: id ē q̄ amplior abilitas est in malis ad recipiendū temptatōem demonis q̄ sit in bonis. Ita etiā plus affectat ledere bonos q̄ malos: licet maiorē abilitatem ledendi inueniret in malis q̄ in bonis. Et huius est ratio: q̄ sicut Greg. quanto crebrius q̄s diabolo se subiicit: rāto intolerabilior sibi facit ut ei reluctari non possit. Sicut cum mali crebrius se subiiciat diabolo eis sit temptatio magis intolerabilis et frequentior cū non habeant scutū fidei formare quo se tueantur. De quo scuto ap̄ls Ephesi. vi. In omnibus sumentes scutum fidei in quo positis oia tela nequissimi ignea extinguere. Sicut ex alia pte magis et acrius impugnat bonos q̄ malos. Et ratio quia cū iam possideat malos non aut bonos: id magis conat per tribulationes trahere ad sui dñi iustos q̄s non habet q̄ peccatores possessos: sic aliq̄s princeps terrenus magis insurgit cōtra illum qui plus aufert de iure suo vel q̄ pl⁹ nocet regno q̄ cōtra illos q̄ non sibi pirant. Ad quartū q̄ de⁹ permittit mala fieri non vult tñ mala fieri ultra pmissa que tacta sunt predicator: declarare potest q̄ q̄nq̄ signa voluntatis diuine que sunt: pceptū: phibitio cōcilium: opatio: et pmissio: vide scrip̄t Thomā p̄cipue in p̄ma parte: quia ibi planius declarat. q. xix. ar. xij. Nam licet vna sit voluntas in deo q̄ est ip̄e de⁹ sic et vna eius essentia: tamen per respectum ad eius opera indicat et significatur nobis eius voluntas multipliciter sicut q̄ psalmista dicit. Magna opa dñi exquisita in omnes voluntates eius. Vñ voluntas in deo distinguitur nō ex parte rei: s̄ ex parte suorum effectuum: ita ut voluntas p̄prie dicta dicatur vo-

luntas beneplaciti. Voluntas metaphorice dicta dicatur voluntas signi quantum videlicet p̄ signa et metaphorice indicatur nobis de⁹ hoc velle. Et similis. Sicut paterfamilias vna habēs in se voluntatē demonstrat illā quinq̄ modis: scz per se et per aliū. Per se dupliciter: directe et indirecte. Directe cū aliqd̄ opatur: et tunc est opatio. Indirecte aut qñ non impedit opantem sicut et in. iiii. phisicorū dicit. Remouens et phibens est mouens per accidens: et quantum ad hoc dicitur signum permissio. Per aliū autē declarat se paterfamilias aliquid velle tripliciter. Vel in quantum ordinat aliquē ad aliqd̄ faciendum necessario et phibendo cōtrariū: et sic sunt pceptio in pceptis: et phibitio in affirmatiuis et negatiuis pceptis. Vel in quantum ordinat aliquē p̄suasue ad aliquā cōciliatine: et hoc p̄tinet ad cōsiliū et sicut voluntas humana manifestat p̄ hec quinq̄ sic et ip̄ius dei. Quē p̄ceptū phibito et cōsiliū dicat voluntas dei pater p̄ illud Math. vi. Fiat voluntas tua sicut in celo et in terra: id est ut in terra impleamus eius pcepta utemur phibito et impleamus p̄ posse cōsilia. Et similiter q̄ permissio et operatio dicatur dei voluntas pater p̄ Augustinum qui dicit in enthe. Nihil fieri nisi omnipotens deus fieri velit: vel si nendo ut fiat vel faciēdo. Ad ppositus: cui dicitur illud q̄ quis impedire posset et non impedit iudicatur ex sua voluntate p̄cessisse verus est. Sicut cum infertur. Deus est summe bon⁹: ergo nō potest velle mala fieri: verum est: voluntate beneplaciti et p̄ quatuor signa huius voluntatis quia non potest operari mala nec precipere mala nec ut non phibeat mala et persuadeat bona supererogationis: potest autem velle permittere mala fieri. Ad aliud quomodo certum infirmitates ab inuicem ut vna

fit maleficialis: altera naturalis puta ex defectu nature. Rūdetur q̄ varijs modis. Primo medicorū iudicio. xvi q. v. Non licet. z. q. ij. ca. Illud: vbi verba Augustini ex scō de doc. xpiana. Ad hoc genus superstitionis pertinent omnes ligature z remedia q̄ medicorū disciplina condēnat in quibuscunq; rebus suspendendis atq; ligandis. Ad si mili vbi medici ex circūstantijs videlicet etate complexionē sana: z subito q̄ si in ictu oculi immutata z q̄ non ex defectu sanguinis stomachi aut labe si firmitas acciderit. Iudicant illā nō ex defectu nature: s; ab extrinseco accidisse. Et ab extrinseco vbi non ex venenosa infectione: quia sic sanguis z stomachus malis humoribus esset repletus tūc ex sufficienti diuisione iudicāt esse eum esse maleficialem. Itē scō cum eis existit incurabilis vt nullis medicamentis eger p̄t releuari: immo poti⁹ cernunt ipm aggranari. Tercio q̄ sic subito interdum accidit q̄ iudiciuz infirmi super hoc cōtingit. Hec gesta vni ex nobis innotuit. Nā quidaz de optimatibus ciuitatis Spirens nimis ceruicose voluntatis vxorem habuit intā tum vt cū ipse libens in oibus ei cōplacere studeret: tñ in cunctis fere suis affectionibus ei recalcitrabat z vbi cōtumeliosus semper ipm molestare sategat. Accidit inde vt domū ingress⁹ quadam die cum mulier solito more contra se brigantē verbis obprobriosis z ire locuz dare z domū exire volebat ipa hostiū per quod exire habebat cur su veloci anticipando obseruauit z vociferādo contestabatur q̄ nisi eam verberaret nulla probitas aut honestas si bi inesset. Ad que verba grātia ille manum nō animo letendū extendit z spaz expansis digitis super spatulam leuif tangendo subito ad terraz collisus omnem sensum perdidit: z per plures se-

ptimanas in lecto decumbens grātissima infirmitate detentus fuit: qua in re pensari potest illā infirmitatem nō ex naturali defectu: s; p maleficiū mulieris sibi accidisse. Plura imo quasi innumera similia acta sunt z multis innotuerunt. Sunt qdam qui p certam practicā expientiam rei capunt p hūc modū. Nam plūbum liquefactū sup infirmū tenent z in scutellam plenā aqua infundunt z si imago aliqua condensata cernit: nunc infirmitates ex maleficio accidisse iudicant: z qdaz an talis imago ope demonum aut naturalis virtute erumpat vbi interrogantur talia praticantes ridere solent: q̄ virtute saturni super plumbū qui alias malus existit sicut sol sup aurū maleficiū sua virtute ostendere solet. Sed quid de his sentiendū sit: an videlicet practica licita sit an non. Circa terciū principale huius tractatus tractabit canonistis em videtur licitum vt vana vanis contendant: licet theologis omnino prarium videat euz non sint faciendā mala vt eueniant bona. Ad vltimū vbi diuersa querunt. Primo cum malefice non dicantur. Secundo cur pncipibus eis fauentibus ad pncipem omnium inimicorū iporū non cooperantur. Tercio cur pdicatoribus z alijs eos psequentibus non nocere valeant. Ad primū dicendum: q̄ ideo vt plurimūz malefice non dicant vt iuxta cōplacētiam demonis in ptumeliā creatoris quantū possibile est p vilissimo p̄cedo emanent. Et scō ne in diuitijs notentur Ad secundum cur pncipibus non nocent causa est manifesta: quia quantū in ipsis est hoc fit vt ipos in amicitia relineant. Et si querit cur eorū inimicis non noceant. Respondetur quia bon⁹ angelus ex altera parte hoc maleficiū impedit iuxta illud Danielis. Pnceps perfaruz resistit mihi viginti vna

diebus. Vide docto. in. ij. senten. an in-
ter bonos angelos sit pugna et q̄liter.
Ad terciū dicit q̄ ideo nec inquisitorū
bus aut alijs officialib⁹ nocere possunt
quia publica iusticia vtunt. Exempla
varia ad hoc possent adduci: s̄ tēp̄is
p̄olixitas non patitur.

Explicit pars prima

**Incipit secunda pars hu-
ius operis.**

Scda pars pri

p cipalis huius opis. Quia est
de modo pcedendi qui a ma-
leficis p maleficijs inferendis observa-
tur. Et per decem et octo capitula disti-
guitur cū duabus duntaxat difficulta-
tibus quarū vna in pncipio sup reme-
dia p̄seruatiua vt videlicet quis male-
ficiari non possit: altera in fine super re-
media amonētia maleficia: et p que
maleficiati curari possunt cū fm p̄m
in. iij. phisycor̄ remouens et phibens
coincidunt: et sunt cause per accidens.
Ideo vt p̄ hec totale fundamentū hu-
ius horrende heresis habeatur. Circa
duo principaliter insistentū erit. Pri-
mo circa introitū eaz et p̄fessionem sa-
crilegarū. Secdo circa p̄gressum in mo-
do opandi et horrendā obseruantiam.
Tercio impedimenta salubria contra
eaz maleficia et remedia p̄seruatiua: et
quia in morali iam laboram⁹ materia
Vñ argumētis varijs et declaratiōib⁹
vbicq̄ insistere opus non est: cū ea que
p capitula sequent̄ sint p̄ precedent̄ es
questiones sufficienter discussa. Ideo
precamur in deo lectorem ne demon-
stratiōem in omnibus querat vbi accō-
modata: sufficit p̄bilitas ea deducē-
do que constant aut visus vel auditus
ppria experientia aut fide dignor̄ rela-
tibus esse vera. Circa primum autem

duo principaliter tangentur. Primo
diuersi modi ipsius demonis innoxios
alliciendi. Secdo diuersi modi ipaz he-
resim p̄fitendi. Circa secundum vero
sex per ordinez tangent̄ quo ad modū
pcedendi et curandi. Quia primo de
his que a maleficis pro se et suis corpo-
ribus practlicantur. Secundo de his
que erga alios homines operant̄. Ter-
cio de his que erga bestias. Et quarto
de his q̄bus terre frugib⁹ nocēt. Qui-
to de maleficio tantummodo viroz
q̄bus videlicet maleficijs tantummodo
viri et non mulieres insistūt. Sexto de
questione sup maleficia amonenda: et
q̄bus modis curantur maleficiati.

Est ergo prima questio p de-
cem et octo capitula distincta
cum totidem modis in suis ri-
tibus variantur et multiplican-
tur.

Questio prima

Trum q̄s possit p bonos ange-
los ita beneficiari: q̄ a maleficis
per quoscūq̄ infra scriptos mo-
dos non valeat maleficiari. Et videt q̄
non. Eo q̄ per precedentia declaratur
est etiam innoxios et innocentes et ius-
tos pluries a demōib⁹ affligi vt Job.
et plures pueri innocentes qui cernun-
tur maleficiati cum multis alijs iustis
licet non equaliter vt peccatores: eo q̄
non in perditionem suarum animarū
quamuis bonis fortune et corporum
affligantur. In contrarium est malefi-
ciarum passio q̄ videlicet non omnes
ledere valeant: sed tantummodo illos
quos cernunt ex informatione demo-
num diuio auxilio destitutos. Respō-
sio. Tria sunt genera hominum bene-
ficiati a deo quib⁹ illud pessimū ge-
nus suis maleficijs nocere non potest
Et primi sunt q̄ publicā p̄ eos iusticias

Pars

secunda

exercent: aut officio aliquo publico aduersus eos insistant. Scōi qui de ritibus ecclesie seruatis et venerat: ut per aq̄ benedicte asperione: per salis cōsecrati sumptioem: per candelarū in die purificationis: et frondū in die palmarum cōsecratorū vsum licitū: cū ad hoc talia ecclesia exorcizat ut vires demonis imminuant seu muniūt: de quib⁹ modis patebit. Tercij sunt q̄ per scōs angelos varijs et infinitis modis beneficianē. De p̄mis ratio dat et per varia acta et gesta comprobāt qz em̄ ois p̄tās a deo est et gladiū portat. Iuxta aplm. In vindictā maloz et retributioem bonoz non mirū q̄ tūc angelica potestate demones arcenē: qm̄ iusticia in vindictam illius horrendi criminis exercet. Notant ad idem doctores: q̄ quia p̄tās demonis qnqz modis impeditur in toto vel in pte. Primo p̄ terminum sue p̄tāt a deo impositū: sicut de Job p̄mo et scōdo tangit. Et de illo de quo i fornicatio n̄der legitur q̄ iudiciū fassus fuerat q̄ dū quidaz ipm̄ inuocasset ut inimicū suū vltā priuaret aut in corpore lederet: vel icu fulminis interimeret: cū vocassem demonē ait ut elus auglīo talia ppetraret. R̄sedit mibi q̄ neu trū facere posset: habet inq̄t fidem bonam et diligēt se signo crucis munit sc̄circo non in corpore: s̄ in vndecima parte fructuū suoz in cāpo si liber ei nocere possum. Scōdo impedit p̄ impeditmentū exterius adhibitū ut in asina balaam. Num̄e. xxij. Tercio p̄ miraculū impossibilitatis exterius factum. Et sunt qui ex singulari priuilegio beneficianē. De quo terciū genus hominū qui maleficiari non possunt iam inferius patebit. Quarto per iudiciū singulariter disponentis per obstaculū boni angeli: ut de asmodeo interficiente sponsos sare virginis: non autē thobiam. Quinto interdum per cau-

telam sui ipsius: quia nō vult interdus diabolus ledere ut pelus inde sequat: ut cū exadicator vexare posset: sicut et corinthus quē vexauit excoīcatum. Corin. v. tamen non facit ut fidez ecclesie i clauū potestate enervat. Ideo a fili etā dicere possumus q̄ etā si diuina virtute nō arcerent qm̄ publica iusticia exercetur: adhuc tamen sepe momentum seu p̄tectionē a maleficijs voluntarie retrahunt: qz vel timent earū conuersionē: vel qz desiderāt et accelerant earū damnatioem. Actis deniqz et gestis hec cōprobant. Nā et p̄fatus doctor refert q̄ malefici vbo et exp̄tia testimonium dederūt q̄ eo ipso quo p̄ rei publice iusticie officiales capiunt: statim omnis maleficorū enervat p̄tās. Vñ et quidā iudex petrus noie de quo et supra mentio facta est: cū quendā malefici stadlin nomine p̄ suos famulos capere voluisset: tantus tremor eoz manibus incussus fuit et naribus tā mal⁹ feroz illapsus: ut se fere desperarent an maleficum inuadere auderent. Quibus dum iudex imperasit. Secure miserum inuadite: quia publica tact⁹ iusticia omnes vires perdet sue nequitie. Et ita rei p̄bauit effectus: nam capt⁹ et incineratus fuit p̄pter plurima ab eo perpetrata maleficia que sparsim hinc inde posita sunt et accommodata diuersis materijs. Sed et plura que nobis inquisitoribus in officio inquisitionis laborantibus contigerunt si rectare expediret vtiqz animū lectoris in admirationē verterent. Sed quia laus i ore xp̄io sorescit potius expedit silētio preterire q̄ notam inanis glorie incurrere: illis dumtaxat exceptis que a deo in lucem prodierunt quod celari non possunt. In oppido nempe rauēspurgum a consulis malefice incinerande interrogarentur: cur nobis inquisitoribus aliqua maleficia sic alijs

hominibus non intulissent. Respon-
derunt. Tunc plures hoc facere atten-
tassent non tamen potuerunt. Et de cau-
sa inquerentibus respondebant se nescire
nisi quod sic a demonibus informate fuis-
sent: quotiens enim nocturnis et diurnis
temporibus nobis infesti fuerunt enar-
rare non sufficimus: iam ut symee cum
iam ut canes aut capre suis clamoribus
et insultibus nos inderent: de nocte
ad orationes licet in deuotas surgentibus
extra fenestram loci que tamen in tanta
altitudine erat quod nisi per longissimas
scalas quis adire potuisset: ictu validis-
simo quasi ad caput de directo percutiebat
acutus lintheo quo caput tegebatur inseren-
tes: sic etiam a nobis surgentibus repe-
riebantur quasi illos capiti nostro immitte-
re arte magica voluissent. Sed laus al-
tissimo qui sua pietate absque meritis
nobis nos tanquam publicos iusticie fidei
indignos famulos perseruauit. De secun-
dis vero ratio in se patet. Nam ad hoc
exorcizantur ab ecclesia et omnino sunt
efficacissima remedia ad perseruandus
se ab insultibus maleficarum. Quod si
queritur per quem modum quis se mu-
niri debet. Dicendum primo de his qui
absque alligationibus sacrorum verborum
fuerunt: et deinde de ipsis sacris carminibus.
Nam de primis licitum est aqua
benedicta: etiam quecumque honesta loca
hominum et iumentorum cum inuocatione
sanctissime trinitatis et oratione dominica in
saluationem hominum et iumentorum
aspergere: sic enim in exorcismo dicitur ut
vbi cumque aspersa fuerit careat omni im-
mundicia liberetur a noctis non illi re-
sistat spiritus pestilens etc. Homines
enim et iumenta saluat dominus iuxta pro-
phetam vniuersumque pro modulo suo.
Secundo sicut primum de necessitate
ita hoc secundum licet cereum benedi-
dictum attendere est de congruitate a-
spargere videlicet cum tali cereo loca

inhabitantia. Tercio herbas consecra-
tas adiungere vel fumigare cum illis
habitabilis in aliquo loco occulto con-
iungere plurimum expedit. Sic enim
in ciuitatem Spirensi anno eodem qui
hic liber est inchoatus contigit: quod
quedam deuota mulier cum quadam
suspecta malefica verba habuisset iux-
ta morem muliercularum mutuo brigas-
tium rixosa: de nocte tamen cum par-
uulum lactantem cunis imponere vo-
luisset: et mente reuoluens ea que de die
cum suspecta malefica peregrisset timens
de periculo pueri herbas benedictas
puero supposuit aqua simili aspersit:
sal exorcizatum oriparum immisit: si-
gno crucis munivit et cunabulo diligenter
alligauit. Et ecce circa modicum no-
ctis vagientem puerum audiuit: et dum
iuxta morem puerum contrectare et cu-
nabulum in alto prope lectum positum mo-
uere voluisset cunabulum quidem mo-
uit: sed puerum contrectare quia abe-
rat non potuit: tremens paupercula et
de pueri amissione vehementer dolens
lumine accenso paruulum vagiantem
sub lectica et in angulo sine tamen lesi-
one repperit. Qua in re perpendi po-
test quanta insit exorcismi ecclesie ad-
uersus insidias diaboli virtus. Atque
insuper omnipotentis dei clementia et
sapientia que attingit a fine usque ad fi-
nem fortiter disponit etiam istorum pesti-
morum hominum et demonum maleficia
suauiter: ut vbi querunt fides imminu-
ere et infirmare: eandem in multorum
cordibus firmant et radicent validius.
Vtilitates enim plurime fidelibus ex
huiusmodi malis proueniunt: vbi sic
fides roboratur: demonis malicia ipsi
citur: dei misericordia et potestas ma-
nifestatur: homines ad sui custodiam
actuantur: et ad reuerendum christi pas-
sionem et ceremonias ecclesie accenduntur.
Illis etiam diebus sculetus cuius.

dam vñlle vñssental: dum grauíssimis doloribus et torzionibus corporis esset maleficiatus: et per maleficia sibi cōtigisset non tam ab alijs maleficijs q̄tū et per expientiaz edoctus fuit: dixit em̄ q̄ singulis dñicis diebus se munire cū sumptione salis et aque benedictę solebat: et q̄ vñā die p̄pter cuiusdā celebrādas obmiserat nuptias eodem etiā die maleficiatus fuit. Quid deniq̄ de illo in Hauenspurg cū a diabolo in forma vñius mulieris ad carnalem actū sollicitaret: ille plurimū anxius dū desisterenollet diabolus: illi pauperi in mentem venit vt sumptione salis put in p̄dicatione audierat se munire deberet. Vñ cum ad introitū stube sal benedictū sumpsisset mulier toruo vultu euz insperit: et quis diabolozū ipm̄ de hoc docuisset improporando subito disparuit: vbi diabolus per se in effigie malefice: aut cum p̄sentia corpali malefice affuerat cū vtrūq̄ facere deo p̄minēte potest. Sz et illi tres socij per viā ambulantes: duo eoz icru fulminis percussifuerant: et tercius territus euz voces in aere clamantes audisset pcutiamus et illum: altera vox euz respondisset nō possumus: q̄ hodie: verbū caro factus est audisti: intellexerat q̄ ea de causa q̄ missam audierat: et in fine misse euangelium Iohannis. In principio erat verbum et. audiuisset: ideo p̄seruatus fuisset. Sz et per sacra verba corpori alligata q̄ miro modo sunt p̄seruatiua dummodo septē condiciones in ipsis seruentur. De quibus et in vltima questione huius secunde partis mentio fiet. Eo q̄ ibi de remedijs sanatiuis sic hic de remedijs p̄seruatiuis tractabitur. Et illa sacra verba non solum ad p̄seruandum: sed etiam ad curandū maleficiatos tendunt. Plurimū autē sunt p̄seruatiua locoz hominū et iūme toz verba tituli triumphalis nostri sal

uatoris: dum scilicet per quatuor partes loci in modū crucis inscribuntur. Ihesus Nazarenus Rex Iudeoz. vel etiā iungendo nomen virginis marie: aut euangelistarum: aut etiam verba Iohannis. Verbum caro factum est. Tercius vero genus quod a maleficijs ledi non potest est singularissimum vtpote p̄cipus angelica custodia munitum: in terius et exterius. Interius per grade infusionem. Exterius per celestium virtutum id est per motoz orbium celestium protectio nem. Et hoc quidē genus in duabus speciebus electoz diuersificatur: quia vel munitur contra omnia genera maleficioz ita q̄ in nullo ledi possunt: vel q̄ p̄cipue circa generatiuam potentiam ita castificentur ab ipsis bonis angelis: sicut mali spiritus quosdam malos homines: vel inflāmant circa vñā vel infrigidant circa aliam p̄ sua maleficia. Primum de interiori et exteriori protectione quo ad gratiam et quo ad influentias corporum celestium sic declaratur. Nam licet deus per se gratiā infundat menti nostre: ita q̄ nulli creature potestas ad talem infusionem se extendere potest iuxta illud. Gratias et gloriā dabit dominus: tamē dispositiue vt tradit sanctus Thomas in quodam loco super tercium sententiarum quando deus aliquam notabilem gratiam vult infundere angelus bon⁹ cooperatur. Et hoc est quod Dionysius pretendit quarto capitulo de diuinis nominibus. Nec est lex diuinitatis immobiliter stabilita vt una a sumis per media perficiantur: ita q̄ quicquid boni a fonte totius bonitatis in nos emanat totum per ministerium bonorum angelorum habemus. Demus exemplum rationibus. Nam licet ad verbi dei conceptionem in virgine beatissima per quam deus homo factus est

Sola diuina virtus efficiēter affuerit ta-
men angelico ministerio mens virgi-
nis per salutationem et per intellectus
confortationem et informationes mul-
tum excitata vel ad bonum disposita
fuit. Rōne nam et prefati doctoris sen-
tentia est q̄ in homine tria sunt vt vi-
demus: scilicet voluntas: intellectus et
potentia alie interiores et exteriores af-
fixe membris et organis corporalibus
In primū solus deus agere valet quia
cor regis in manu domini: dispositiue
angelus bonus in quantum intellectū
ad veri et boni agnitionem amplius il-
luminat ita q̄ in secundum et deus et
angelus bonus agere possunt illumi-
nando. Et in tertium similiter bonus
angelus ad bonum: et malus ange-
lus licet deo permittente inmissio-
nes malas imprimere potest. Tamen
in potestate humane voluntatis est ta-
les inmissiones factas acceptare vt re-
futare: quas etiam semper homo cum
dei inuocata gratia potest propulsa-
re. De exteriori etiam custodia: que p̄ mo-
tores orbis a deo cōmunicatur est cō-
munis traditio et magis consona tam
sacre pagine q̄ philosophie naturali
q̄ omnia corpora celestia mouent vir-
tute angelica et dicuntur motores orbis
um: et a xpo et ab ecclesia vntes celoz
vocantur: et consequenter a celestibus
influentijs omnia huius mūdi corpo-
ralia reguntur: teste philosopho p̄mo
methoron. Quare et dicere possum⁹
cum deus singularem habet prouide-
ntiam de suis electis: licet quosdam ma-
lis huius vite scilicet penalitatib⁹ sub-
ijct: quosdam tamen ita preseruat q̄ in
nullo ledi possunt. Et hoc donum reci-
piunt vel ab angelis bonis ip̄is ad cu-
stodiam a deo deputatis. Vel ex influ-
entijs celestium corporoz seu a motori-
bus ip̄oz orbium. Insuper notand⁹
q̄ licet aliqui contra omnia maleficia

muniantur. Aliqui vero contra aliqua
et non contra omnia: sunt tamen aliq̄
qui singulariter a bonis angelis sup-
er vim generatiuam ita castificant q̄ nul-
lo modo a malis maleficiari circa illaz
potentiam possunt: sed de his scribere
videtur in parte superfluo: licet in par-
te foret ne cessarium propter hoc q̄ isti
qui circa potentiam generatiuam ma-
leficiantur ideo destituntur angelica
custodia q̄ vel semper sunt in mortali
peccato: vel nimis libidinoso affectu il-
lis spurcijs insistant: unde etiam vt
in prima parte operis tact⁹ est: deus
amplius permittit potentiam illā ma-
leficiari ne dum p̄pter eius turpitudi-
nem quant⁹ et p̄pter hoc q̄ corruptio
primi parentis sub originali contagio-
ne in totum genus humanum tradu-
citur. Dicamus tamen pauca qua-
liter bonus angelus interdum viros
iustos et sanctos beneficiet et precipue
circa vim generatiuam. Nam ita factū
est de sancto Sereno abbate: de quo
refert cassian⁹ in colla. patrum. colla.
abbatis Sereni. prima. Dūc inquit
p̄terna cordis atq̄ anime diurnisq̄
precibus: ieiunijs quoq̄ atque vigilijs
infatigabiliter insistens cunctos estus
carnalis concupiscentie tandem per di-
uinam gratiam in se extinguisse perce-
pit. Deinde maiori zelo castitatis suc-
census prefatis vsus remedijs a deo pe-
tuit vt interioris hominis castitas in cor-
pus redundaret dei dono. Postremo
autem veniens ad eum angelus in vi-
sione nocturna: eiusq̄ velut aperiens
ventrem quandā ignitam carnis stru-
mam de eius visceribus enellēs suisq̄
oia q̄ fuerāt locis intestina restituens
Ecce inq̄r incentina carnis tue abscesa
sunt et obtinuisse te noneris bodierna
die p̄petuā corporis puritatē suā votū q̄
poposcisti vt ne ip̄e q̄dem nālī motu q̄
etiam in puulis atq̄ lactentibus excita-
f. liij

tur viteris pulseris. Sic etiam de beato equitio abbate dicit beatus Gregorius primo libro dialogorum. Hunc inquit cum iuuentutis sue tempore acriter certamen carnis incentina fatigaretur. ipse sue tentationis angustie ad orationis studium sollicitior fecerit. Cumque hac in re ab omnipotenti deo remedium continuis precibus quereretur: nocte quadam assistente angelo eunuchari se vidit. et usque visone apparuit quod omnem motum ex genitalibus membris abscideret. atque ex eo tempore ita fuit aliena tentatione. ac si seipsum non haberet in corpore. ecce quale beneficium castificationis. Quia virtute fretus ex dei omnipotentis auxilio ut visus antea preerat ita cepit postmodum meminisse preesse. Ita in vitas patrum illorum quos sanctus Hieronymus vir religiosissimus collegit in libro suo quem paradisum nominat: meminit cuiusdam sancti patris et monachi quem heliam vocat. Hic misericordia motus trecentas feminas in monasterium collegit regere cepit. Transacto autem biennio iam triginta quatuor annos hanc vitam tentatam carne in hominem fugit ubi biennio ieiunans orans ait. Domine deus aut occide me aut libera me ab hac tentatione. Despegitur somnus ei irrepfit. et tres angelos ad se venire vidit: quibus querentibus. Cur a monasterio virginum fugisset. nec ille se verecundia respondere auderet. dixerunt angelus. Si liberaberis num redibis curam feminarum gerendo. Respondit ille quod libens. Tunc illi iuramentum ab eo excipientes quod exegerant eum eunucharunt. Nam unus manus. alter pedes. tercius nonacula testiculos eius visus est abscindere. non quod ita vere esset sed quia ita esse videbatur querentibusque an ne remedium sentiret. Respondit ille se plurimum exoneratum. Quinque diebus ad lugentes feminas rediit et per quadraginta annos quibus superavit nec pristina tentationis deinceps

scintilla sensit. Non minus beneficium collatum esse legitur beato thoma doctore nostri ordinis quod consanguineis propter ingressum dicti ordinis incarcerationem. ut per meretricem seduceretur ad seculum tentatus est. quod per consanguineos immissa veste et ornatu compressissimo. cum doctor eam intuitus fuisset ad materiam ignem cucurrit titillatione ignitus arripuit et suggestit igne libidinis et carcere fugavit. et orationi statim per castitatis dono perstratus obdormiuit. Ubi duo angeli et apparuerunt dicentes. Ecce dei ex parte te cingimus cingulo castitatis quod nulla possit de cetero impugnatione dissolui. Et quod humana virtute meritis non acquiritur ex parte dei conferitur ex dono. Sensit igitur cincturam. scilicet taciturnitatem exclamando enigilavit. Deinceps tanto munere castitatis se dotatum sensit: ut ab eodem tempore omnem abhorreret luxuriam ut nec sine necessitate feminis colloqui posset sed perfecta castitate polleret hec ex fornicario. Rider. His igitur tribus generibus hominum deperitis nemo securus a maleficis. quoniam ex decem et octo modis infra scriptis aut maleficiatur aut ad maleficiendum tentatur et incitatur. De quibus per ordinem primo est differendum ut post eo clarius quibus remediis maleficiati possint releuari discutiatur et ut eoclarior pateant ipsi decem et octo modi per totidem capitula deducantur. ut primo circa maleficarum introitum pateant diversi modi per quos ipse malefice innoxias iuenculas in augmentum illius perfidie attrahunt. Secundo de modo sacrilege professionis earum ubi et quedam declaratio omagii per standi ipsi diabolo inducitur. Tercio de modo quo localiter transferuntur in corpore vel in spiritu. Et quarto quod se incubis demonibus subiiciunt. Quinto de modo generali. prout per sacramenta ecclesie sua maleficia exercent. Et i

speciali de modo quo demptis corporibus celestibus quasque creaturas deo pmittente inficere solent. Sexto de modo quovim generatiua impeditur solent. Septimo super modum quo membravirilia auferre prestigiosa arte solent. Octavo super modum quo homines in bestiales formas transmutare solent. Nono super modum quo demones intra capita sine lesione existunt quoniam prestigiosas apparitiones operantur. Decimo super modum quo demones operatione maleficarum homines interdum substanti aliter inhabitant. Undecimo quo omne genus infirmitatis inferre solent. et hoc in generali. Duodecimo de quibusdam infirmitatibus in speciali. Tercio decimo super modum quo obstetrices malefice maiora damna inferunt dum infantes aut interimunt aut demonibus exorcizando offerunt. Quarto decimo super modum quo lumentis varia nocumenta inferunt. Quinto decimo super modum quo grandines et tempestates concitare et fulgura fulminare super homines et lumenta solent. Sedecimo decimosextimo et decimo octavo super tres modos quo tantum viri et non mulieres maleficiis sunt intenti. Primum hec sequetur questio super modos tollendi hominum maleficia. Nec estimat quod funditus horum notitia cape pro eo quod hi varij modi supervaria maleficia inferenda recitantur. Hoc enim et modicum vile immo fortassis et nocere posset neque ei prohiberi libri nigromantie hic inferunt cum hoc genus superstitionis non libris aut a doctis sed omnino ab imperitis practiceat. unum huius fundamentum. dum illud non exprimitur aut practiceat impossibile sit aliquem maleficiis ut maleficum insistere. Recitant autem hi modi in superficie eorum opera non incredula videantur sicut hucusque in magna fidei contumelia ipsorum maleficorum augmen-

tum actum est. Si aliquis ex prehabitis cum dictum est aliquos preservari per influentias corporum celestium ut maleficiari nullo modo possint. velut hoc etiam attribueret illis influentiis dum aliquis maleficiatur quasi quedam necessitas ibi sit siue ad preservandum a maleficiis. siue ad inficiendum ab illis. talis non recte metetur doctorum sapientiarum respectibus. Primum quod enim tria sunt quod a tribus celestibus causis dirigi possunt. scilicet voluntatis actus. intellectus actus. et corporalia. Et primum ut supra tactum est a solo deo et immediate dirigitur. Secundum ab angelo. Tercium a celesti corpore. licet dirigitur non tamen necessitatur. Secundo quod enim ex dictis manifestum est quod electores voluntates immediate a deo diriguntur. Juxta apostolum. Deus est qui operatur in nobis vellet perficere per bonam voluntatem. et cognitio humana intellectiva a deo mediantibus angelis ordinatur. Ideo etiam corporalia quecumque siue sint interiora ut virtutes scientie acquisite per corporales potentias interiores. siue sint exteriora ut sanitates et egritudines a celestibus corporibus mediantibus angelis dispensantur. quod et Dionysius arguit. iiii. cap. de divinis nominibus. quod corpora celestia sunt cause eorum que in hoc mundo fiunt. tamen hec sunt intelligenda quo ad sanitates et egritudines naturales. Ne autem egritudines cum sint supernaturales propter demonis potentiam que illas deo pmittente fert. ideo non possumus dicere quod ex influentiis corporum celestium contingat quod aliquis maleficiatur. sicut bene dictum potest quod ex influentiis corporum celestium est quod aliquis maleficiari non potest. Et si dicitur quod opposita habent fieri circa idem. et sicut oppositum in proposito ita oppositum in opposito. Respondetur quod ubi aliquis preservatur virtute corporum celestium ab infirmitatibus his super naturalibus hoc non fit virtute corporum celestium immediate. sed virtute angelorum

Pars secūda

ca que illā influentiā cōfortare potest. ut inimicus suis maleficijs non possit sup eaz pualere. et virt⁹ illa angelica p̄t derivari vel a motore orbis celestis ut si iam in puncto q̄s mori deberet sup periodo naturali de⁹ sua potentia qui ip̄ per medias causas h̄mōi opat^r hoc i mutare p̄vritē conservatiōis p̄ defectiva nature immitendo et ei⁹ influētie itaz dicere possum⁹ de eo q̄ maleficiari posset q̄ etiā tali mō a maleficijs p̄servatur. v̄l sit talis p̄servatio ab angelo ad custodiā depurato que etiā precipua est inter oēs custodias. Et quod d̄t Jere. xxiij. Scribevitz istū sterilem q̄ in dieb⁹ suis nō p̄spat. Hoc intelligit^r q̄tū ad electiōes voluntatis in q̄bus hōvnis p̄spat. alius nō. qd̄ etiā cōtingere potest ex influentijs corporū celestiu. verbi gr̄a. aliq̄s inclinā ex ip̄ressione corporū celestiu ad aliq̄s electiōes viles ut de ingressu religiōis. vel h̄mōi Et cū ex lumine angeli illuminat^r ei⁹ intellect⁹ ad eadē agenda. et ex divina opatōe inclinā eius voluntas ad hoc p̄cāndū talis dicit^r bñ p̄spari. v̄l etiā qñ q̄s inclinā ad aliquā artē vel ad aliq̄d vtile practicandū. Contra dicit^r male fortunat⁹. qñ ex supioribus causis ad h̄ria eius electiō inclinā. De q̄bus sententijs et multis alijs loquitur sciūs tho. in summa contra genti. li. iij. et in plerisq̄ alijs locis quō differt dicere aliquē esse bene vel male natum bene vel male fortunatū. bñ vel male gubernatū et custoditū. Quia ex dispositione relicta a corpore celesti dicitur aliquis bene vel male natus. et sic etiā fortunatus. fm̄ vero q̄ ab angelo illuminatur dicitur bene custoditus et nō male vbi sequitur illuminatōes. Sed fm̄ q̄ a deo in bonum illud prosequitur dicitur bene gubernatus. Que tamen electiōes hīc non habent locū

Questio primā

quia de ip̄s non intendimus sicut de p̄servatione a maleficijs inferendis. De qua ad p̄sens sufficiat. aggrediēdo earū ceremonias que ab eis praticantur. Et primo quibus modis innoxios ad earū perfidiam alliciunt.

De diversis medijs quibus demones attrahunt et alliciūt innoxios per maleficas ad augmentum illius perfidie.

Capitu. .j.

Ont autez tres

modi p̄ ceteris quibus demones p̄ maleficas innoxios subvertūt. Et ex quib⁹ continue illa p̄fidia augmentat. Et primus est p̄ tediū ex importuna t̄paliū damnificatione. Nā sic sciūs Gregorius dicit. Vt abol⁹ fr̄q̄nter tentat^r salūm tediū vicat. Intelligas tamen hoc infra vires tentat^r. et sup̄ diviū p̄missionē declarā q̄ de⁹ p̄mittit ne hoies ignavia torpeant. In cui⁹ figura dicitur Iudic. ij. Has gentes non deleuit deus ut erudiret israel in eis. et loquitur de finitimis natiōibus cananeorū Jebuseis et alijs. Etiā buffitez alij heretici p̄mittūt^r tediū deleri non valeant. Ita et demones per maleficas tantis afficiunt dānis in t̄paliū vicinos et innoxios ut quasi coacti maleficarū suffragia p̄mo habeant implorare et demum earū consilijs se submittere. Experientia sepe nos edocuit. Novim⁹ in diocesi augustiensī hospite cui isra ānū. xliiij. eq̄ successine dum fuissent maleficiati v̄t oī tediū affecta maleficas consuluit et iuxta earū consilia v̄tq̄ nō salubria alios quos expost emierat quia vector erat a maleficijs p̄servavit. quāte de

uſq; mulieres in officio inquisitionis nobis exiſtentibus conqueſte fuerunt q̄ dum ppter damna vaccis ex p̄uatiōe lactis alij ſumētis illatis ſuſpectas maleficas conſuluiffent. etiam remedia oblata percepiffent diuimodo aliqd̄ vni ſpiritus promittē voluiſſent. et illis inquirentib⁹ quid nam p̄mittē dum foret respondebant pax hoc eſſe diuinō informationibus illius m̄gri aſſentirent ſup̄ certas obſeruātias tēpore diuinoꝝ in eccleſia aut in cōfeſſionibus ſacerdotibus faciendū aliqua ſb̄ticendo aſſentirent. Vbi notandū q̄ vt ſupra tactū eſt mille ille artifex a miniſtris paucis inchoat. vt q̄ tpe eleuatiōnis corporis xp̄i in terrā ſpumāt aut oculos claudant aut q̄ aliqua verba inutiſia pferant ſicut nouimus eam q̄ ad huc ſuper eſt ſeculari brachio deſenſa q̄n infra miſſarū ſolēnia ſacerdos populū ſalutat dicendo. Dñs vobiſcum. Ipa ſemp̄ ſubiungit vulgari ſermone. ker mir die zung im arf vmb. Aut q̄ i cōfeſſione poſt abſolutionē factā etiam ſimilia pferant. aut q̄ nunq̄ ex integro confeſſeātur p̄cipue moralia peccata. ſicq̄ ad omnimodā fidei abnegationē ſacrilegā p̄feſſionē paulatim pducuntur. Et h̄ mod⁹ ſeu etiā quicūq; conſimilis obſeruatur a maleficis erga honeſtas matronas vicij carnalibus min⁹ deditas magis aut terrenis comodis inhiantib⁹. Sed erga inueniſculas ambitionis voluptatibus corporis magis deditas aliū modū obſeruat ſc̄p̄ per carnalia deſideria voluptates corporis. Vbi notandum q̄ ſicut intētiō appetitus diaboli maior eſt ad tētandum bonos q̄ malos. licet ex parte tentatorum magis tentat malos q̄ bonos. id eſt q̄ amplior abilitas rep̄it in malis ad recipiendum tentationē demonis q̄ ſit in bonis. Itaq; diabol⁹ ſanctiores q̄ſq; virgines et puellas ma

gis ſeducere conatur. cui experientia ſuper eſt et etiam ratio. Nam cum malos iam poſſideat non atq; bonos iō magis conatur ſeducere ad ſui dñum ſuſtos quos nō habet q̄ poſſeſſos malos. Sicut etiam aliquis princeps terrenus magis inſurgit contra illū qui plus aufert de iure nō q̄ contra alioſ qui non ſibi contrariantur. Expiencia Nam in oppido rauenspurge duab⁹ incineratis prout etiam inferius patebit vbi de modo quem obſeruant citando tempeſtates tangetur vna illa balnearie inter alia que faſſa fuerat etiam hoc recitauit ſe multas a diabo lo fuiſſe perpeſſas iniurias ea de cauſa q̄ virginem quandam deuotā et filiā cuiuſdam prediuitis quem nomine opus non eſt cum et ipa iam deſuncta ſit diſponente diuina clemētia ne malicia deprauaret cor eius ſeducere deberet taliter vt ipſam feſtino aiſ quo die inuitaret vt et ip̄e demon in ſpecie iuuenis cum ea ſua colloquia habere poſſet. Ad dederat etiam q̄ licet ſepiffime hoc facere attēraſſet ſemper tamen vbi iuuenulam fuiſſet allocuta illa ſigno ſancte crucis ſe munivit. Et hoc vtiq; ex inſtinctu ſancti angelſ ad effugandum opera diaboli proceſſiſſe nemo dubitat. Eſt et alia virgo in dioceſi argentinenſi conſtituta que et vni ex noſtris confeſſa aſſeruit q̄ die q̄dam dominica duz ſolitaria in domo paterna incederet vetula quedam illi⁹ us oppidi ipſam viſitandi gratia accēſſit et inter alia ſcurrilia verba que protulerat hoc vltimatiū ſubintulit vt eā ſi placeret ad locum vbi iuuenes omnibus hominiſus oppidi incogniti morarentur deduceret. Et dum ait virgo aſſenſum prebuiſſem et ipſam ſub ſecuta ad domum veniſſem. vetula ſb̄itultit. Ecce p̄ q̄d ad camerā ſup̄iorem aſcēdem⁹ vbi iuuenes morat⁹ ſc̄ caueaſ

Pars secunda

ne signo crucis te munias q̄ dum me facturam afferissem illa precedente ego per gradus sequendo occulte me signo crucis munivi. Vnde contigit q̄ in summitate gradui z ante camerā pariter constitute illa venula horribili vultu z stomachato animo se vertēdo z me aspiciendo dixit. En maledictis signo crucis cur te signasti: abhinc in nomine diaboli recedas scōq̄ ad pro- pria redij illesa. Qua ex re colligit̄ q̄ntis versutis antiquo ille hostis in seductionem animarū debachatur. Prefata deniq̄ balnearix incinerata per hunc modum asseruit ab alia quadaz vetula se seductā euz tamen eius cōsodalis differentis modo: quia videlicet demonem in via in specie humana inuenisset cum z ipsa intentionis fuisset amasium suum fornicationis causa visitare: z vbi a demone incubo cognita fuisset z interrogata an euz agnosceret z ipsa se eum minime agnoscere assereret. Ille respondit. Demō sum: z si volueris ad mē beneplacitum semp̄ ero paratus: nec in quibuscunq̄ necessitatibus te deseram. Ad que illa dum annuisset decem z octo annis vsq̄ videlz ad vltimum vite spurcitijs illis diabolicis inferuisset cum fidei tamen omni moda abnegatione. Et est tercius modus alliciendi per vias mesticie z paupertatis. Nam corrupti iuenculis z spretis ab amatoribus quibus se nubēdi gratia ad eoz promissa impudice copulauerant vbi iam omni frustrantē confidentia z se vndiq̄ infamatas considerāt etiā ad quecunq̄ diabolica p̄sodia se conuertant aut ratione vindicte illum maleficiando amatorem seu illā cui se cōiunxit aut alias omnib⁹ spurcitijs se submitiendo machinantur. Et sicut talium iuencularum non est numerus vt beu experientia docet: ita nec numer⁹ maleficaz q̄ eis insurgunt

Questio prima

pauca ex multis referam⁹. Est loc⁹ in diocesi Brixin. vbi iuueus sup̄ vxorē sibi maleficatā talē casū deposuit. Ne em̄ tempe iuuentutis quandā ait ada mando dum ipsa ingliter instaret vt eaz in matrimonio copularem z ego eā spernendo aliam ex alio dñio durissem in vxorem volens tamen amicitie gratia ei cōplacere ipsam ad nuptias inuitabam. Qua veniente duz alie mulieres honeste suas x̄p̄inas seu oblationes p̄sentarent illa que inuitata fuerat manū eleuans ceteris mulieribus que circūstabant audientibus dixit: paucos dies sanos post hanc diez habebis. Et sponsa territa cū eam non agnosceret eo vt p̄missum est ex alio dominio copulata fuerat dum interrogaret circūstantes que nam esset que ei hui⁹ minas intulisset. Illie ipsam vagam z dissolutam mulierem existere affirmabāt non ininus tamen ea que p̄dixit z eo ordine subsecuta fuerunt. Nam post paucos dies adeo maleficiata fuit z oib⁹ membris destituta q̄ etia vsq̄ in presens vltra annos decem in suo corpore maleficia cernuntur: si ea que in vno dumtaxat opido illius diocesis reptata sunt inserēda essent liber integer foret conficiendis: conscripta autem sunt et reposita sunt apud eundem episcopum Brixin. et vtiq̄ stipenda z inaudita vt testis idē existit. Nec silentio prereundā putam⁹ rē stipendā z iauditā. Nā comes q̄dam p̄clarus genere z vnestra. territorij in cōfinib⁹ argentinensis diocesis iuenculā sibi genere p̄claram duxit vxorē quā tamē post celebratas nuptias vsq̄ ad terciū annuz carnalit cognoscē n̄ poterat maleficia li ipedimēto vt rei p̄bauit etiā p̄peditus. Anxi⁹ z qd agē ignorans z scōs dei iugit̄ interpellās. Accidit vt ad ciuitatē metēsez ob negotioz q̄rūdā expeditōez applicarz: in q̄ vñ q̄ viros z pla

reas seru⁹z familiavallat⁹ incedēt qñ-
dā mulierē q̄ añ illos annos cōcubina
sua fuerat obulā h̄fet. quavisā dum su-
per maleficia sibi illata minime cogi-
taret improuise eā blande ex antiqua
amicicia contracta alloquitur. z quali-
ter se h̄fet z valeret inuestigat. At illa cer-
nens comitis pietatē viceneris comi-
tem de valitudine sui corpis z stat⁹ dili-
genter inuestigauit. Quis respondēte
q̄ b̄r p̄spe cuncta sibi succederēt. Il-
la attonita paululū siluit. z comes cer-
nens eā attonitā ampli⁹ verbis blan-
dis eam aggreditur ad collarōz inuitā
do. At illa de statu vxoris inuestigan-
do: simile responsum accepit: q̄ bene i
omnibus se h̄fet. Tunc illa an ne pue-
ros generasset inq̄siuit. z comes. tres
mibi ait sunt pueri masculi. quolibet
annoruū genuit. Tunc ampli⁹ illa stu-
pefacta paululū siluit. z comes. Hogo-
te charissima cur tādiligenter inq̄ris i
dīcā: nec em̄ dubitō qñ mee felicitati
congrularis. Tunc illa. Vere cōgra-
tuloz: sed maledicat illa uerula q̄ obtu-
lit se corpus v̄m velle malificare vt car-
nalē actū cū vxore v̄ra exercere mime-
haberentis. In cui⁹ signū puteus q̄ ē in
medio curie vestre continet in fundo
ollā certas res maleficiales continen-
tem. q̄ ea de causa ibidez posita fuit. vt
q̄dīu ibidē contineret tādiu coeundi i
potentia vobis adesset. h̄ ecce oīa vana
sunt de quib⁹ gaudeo zc. Nec comes
diu distulit ad domū regressus puteū
exauriri fecit. ollā repperit. z cuncta
concremando potentia illā perditam
subito recupauit. Vnde comitissa de-
nuo nobiles quasq̄ ad nuptias nonas
inuitauit affirmās se iam dominā illi⁹
castriz dñij. q̄ tanto tpe virgo pmanis-
set. Castz z dñium ppter honorem co-
mitis nō expedit noiatim exprimere.
hoc em̄ ipm̄ recta ratio p̄suadet. vt s̄b
stantia sacri in detestatoz tanti criminis

detegatur. Ex quibus patent varij mo-
di a maleficijs v̄siti in augmentū sue
p̄fidie. Prefata em̄ mulier qz ab vxore
comitis expulsa. hoc maleficiū comiti
ex aliterius malefice informatione ita-
lerat. Qua de cā innumeri effect⁹ ma-
leficiales sequuntur.

Sequitur de mō sacrilege p-
fessionis. Capitu. ij.

Odus autez sa-

m crilege p̄fessionis sup exp̄s-
sum pactū fidelitatis cum de-
monibus vari⁹ existit. vtpote cū et ipse
malefice varijs exercitijs circa malefi-
cia inferēda insistit. Pro cui⁹ intelle-
ctu est p̄mo aduertendū q̄ sicut i ge-
nere triplices apparēt malefice vt i p̄-
ma pte tractatus tactū est. s. ledētes h̄
curare nō valentes. Curantesz ex aliq̄
singulari pacto cum demone inito nō
ledentes. ledentesz curātes. ita z inter
ledētes vñū genus existit supremū in
quo genere existēt oīa alia maleficia
q̄ alie sparsim exercent perpetrare va-
lent. Vnde p̄fitendū vbi describit satis
declarat de alijs sp̄ibus inferioribus.
Sunt autē he q̄ h̄ humane nature incli-
nationē immo oīm feraz lupina tācū
mō. excepta p̄prie sp̄ei infantes vorant
z comedere solent. Et hec est suprema
sp̄es in maleficijs exercendis. sunt em̄
q̄ ad innumera nocumenta alia rēdūt
He em̄ grandines z aures lefinas cuz
fulminib⁹ exagitant sterilitatem in ho-
minibusz iumentis pcurāt. Infātes
quos nō deuorant demonib⁹ vi supra
patuit offerūt aut alias occidūt. Sed
hoc circa infantes non renatos fonte
baptismatis. quos autē deuorāt renati
sunt vt patebit sed nō nisi deo p̄mitten-
te. Sciunt z infantes p̄pe aquas am-
bulantes in ipas nullo vidente in aspe-
ctu parentū. p̄icere equos sub infesso-
ribus freneticos facere de loco ad lo-

Pars secūda

cum per aera vel corporaliter vel imaginarie transmeare iudicū z p̄sidentium animos ne eis nocere valeant immutare taciturnitatem sibi z alijs in tormentis procurare. In se capientū manust animos tremorem magnū icutere: occulta alijs manifestare. z q̄dam futura ex demonū informatōe que v̄l delictet aliquā causam possunt habere naturalē predicere. vide q̄stionē an demones valeant futura p̄cognoscere in ij. sniaz. distin. xij. absentia velut p̄ntia conspiciere ad amorem vel odium ordinatū mentes hominū immutare ictu fulminis non nunq̄ quem volūt vel etiam aliquos homines et iumenta interimere. vim generatiuā aut etiā potentiam coeundi auferre. abortum procurare. infantes in vtero matris solo exteriori tactu interimere. solo etiaz visu absq̄ tactu interdum homines et iumenta maleficiare et mortem iferre. p̄prios infantes demonibus dedicare z breuiter omnia vt premissum est peiusa que alie malefice sparsim pcurare sciunt quando dei iusticia talia fieri permittit. De in illo genere supremo existentes perpetrare sciunt. non aut econuerso. hoc tamen est cōe oim spurcicias carnales cum demonib⁹ exercere. ideo z ex illoz modo profitēdi qui in supremo genere existunt aliarū maleficaz modū facilliter q̄s cape pōt. Fuerūt aut tales dudum ante triginta annos in confinibus subaudiē versus dñum bernensū vt recitat. Nider in suo fornicario. nunc aut in confinibus lombardie versus dñum ducem austruē. vbi z inquisitor cumanus vt in p̄cedenti parte tactum est vno anno q̄draginta vnam maleficas incinerari fecit. z fuit annus dñi m̄. lxxv. q̄ etiaz adhuc continue inquirendo laborat. Modus autem profitēdi duplex ē.

Questio prima

Unus solennis per simile ad votum solenne. Alius modus profitēdi priuatus qui seorsum demoni quacūq̄ hora fieri potest. Solēnis inter eos fit vbi malefice i certā consensionem statuto die veniunt et demonē in assumpta effigie vident hoīs. qui dū sup suanda sibi fidelitate cū ipaliū p̄sp̄itate z longitudine vite horat. ille q̄ assunt nouicia suscipiendā sibi cōmendant. Et demon si de abneganda fide z cultu chri stianissimo. z de extensa muliere. sic ei z beatissimā v̄ginē mariā nuncupant. z de sacris nunq̄ veneradis inuenerit nouicia seu discipulū voluntariū. Tūc demon manū extendit: z viceuersa discipul⁹ seu nouicia stipulata manu illa seruare p̄mittit. Et demon habitis illis p̄missis statim subiūgit hec non sufficere. Et vbi discipul⁹ q̄ nā vltimus sunt faciendā inq̄rit. Demon omagiū petit q̄ cōtinet vt in anima z corpore sibi eternaliter p̄tineat z p̄posse alios quoscūq̄ vtriusq̄ sexus sibi associare velit. Ad iūgit deniq̄ vt certa vnguēta ex ossibus z mēbris pueroz z p̄cipue renatoz fonte baptismatis sibi p̄ficiāt p̄ q̄ cunctas suas volūtatē explere cū sua assistentiā poterit. Hunc modum nos inq̄sitores exp̄ientia teste percepi mus in oppido brisaco basilienis diocesis plenā informatōz capiēdo ab vna iuuentula malefica sed conuersa. cui⁹ z matertera in diocesi argentinensi incinerata fuerat: que etiā addiderat q̄ p̄ modū quo ei⁹ matertera ipam p̄timit seducere tentasset talis erat. Quada em̄ die secū p̄ grad⁹ ascendere habebat z eius iussu camerā intrare. vbi cū vidisset q̄ndecim iuuenes in vestimentis viridi coloris ad modū quo ruthe ri incedere solent: matertera sibi dixit. Elige ex his iuuenibusz enim quē volueris tibi tradam. z ipse se sibi in spon

sam assumet et cum illa nullum se ve-
lit habere asseruisset grauit̃ vulnera-
ta tandem acquieuit modum exp̃m̃es
p̃missum. asseruit etiam q̃ sepius p̃
longa terrarū spacia de nocte secū trāslā-
tata fuerat etiā ab argētiā vsq; coloniā
Hec est illa cui⁹ occasione in p̃ia que-
stione p̃missum est nos velle declara-
re. an maleficeverez corpālī a demoni-
bus transferātur de loco ad locū. Et h̃
p̃pter verba canonis. xxvj. q. v. ep̃i. vbi
textus sentit q̃ solūmō imaginariē. cū
tñ interdū etiā verē corpālīter transfe-
rantur. Interrogata em̃ an solū imagi-
narīē fantastice sic incederent per de-
mones illuse. Respondit q̃ vtroq; mō
p̃ur etiā veritas se habet vt inferius de
mō transferendī localiter declarab̃.
Asseruit etiā q̃ maiora dāna ab obste-
tricibus inferūtur. q̃ vt plurimum in-
fantes aut h̃nt interimere aut demoni-
bus offerre. ab ip̃a etiā matertera asse-
ruit se grauit̃ fuisse semel vberatam
eo q̃ ollam quandā occultatā discoo-
periendo plurimorū infantium capita
repperisset. Et plura alia reulit p̃ius
p̃stito. p̃ dicendā veritate iuramento vt
deciuit. eius deniq; verbis sup̃ modum
p̃fitendī fides indubia accommodatur
etiā p̃ ea q̃ in suo fornicario p̃fatus.
Ioh̃es nider doctor p̃cipu⁹. q̃ etiā no-
stris ip̃sibus miris claruit scripturis re-
clat. et hoc ex relatu inquisitoris edue-
si dioecesis quī etiā in ip̃a diocesi mul-
tos de maleficijs reos inq̃sierat et inci-
nerari fecerat. Dicit em̃ p̃fato inquisi-
tore mihi referente p̃cepi q̃ in lausanē
se ducam quidā malefici p̃ptos natos
infantes coxerant et comederāt. Mo-
dus aut̃ discēdi talē artē fuit vt dixit q̃
malefici in certā contionē venerunt et
ope eorū verisimiliter demonē ī assum-
pta imagine viderent hoīs cui discipu-
lus habebat necessario dare fidem de
abnegando christianissimo de eucha-

ristia nonq̃ adoranda de calcādo su-
per crucem vbi latenter valeret. Sequē
aliud exemplū ab eodem. Fuit insu-
per fama cōs̃ petro iudice in boltin-
gen referente q̃ in terra bernensium.
xiiij. infantes deuorari essent a malefi-
cis q̃ obrem etiam publica iusticia sa-
tis dure exarserat in tales paricidas.
Cū aut̃ petrus quesiuisset a quadam
capta malefica per quem modum in-
fantes comederent. Illa r̃dit. Mo-
dus iste est. Nam infantibus nondū
baptisatis p̃cipue insidiamur. vt eti-
am baptisatis p̃sertim quādo signo
crucis non muniuntur et orationibus
Iector aduertere q̃ ideo non baptisatis
p̃cipue insidiantur instinctu diaboli
vt non baptisetur sequitur hos in cu-
nabilis vel ad latera iacentes parentū
ceremonijs nostris occidim⁹ q̃s post
q̃ putamur oppressi esse. vel aliunde
mortui de tumulo clam furto recipi-
mus: et in caldari decoquimus quous
q̃ euulsis ossibus tota caro efficit pe-
ne potabilis. de solidiore materia vi-
guentum facimus nostris voluntari-
bus et artibus. ac transuersionibus ac
comodis. de liquidiori vero humore
flascone vt virem replemus. de quo is
qui potatus fuerit additis paucis ce-
remonijs statim conscius efficitur et
magister nostre secte. Sequit̃ ad idē
modus alius magis distinctus et cla-
rus. Nam iuuenis quidam cum vxore
malefica captus in bernensium iu-
dicio seorsum ab eadem et in distinctā
turrim reposit⁹ dixit. Si meorum fa-
cinorū veniam consequi possem. om-
nia que de maleficijs scio libens pate-
facerem: mori enim video me oportē-
bit. Cūq; per literatos circumstātes
audisset omnimodam posse consequi
veniam si vere peniteret. tunc lete se
morti obrulit: et modos p̃imeue in-
fectionis differuit. Quid inquit ra-

Pars secunda

lis est quo etiā seduct⁹ sum. Dicitur p^{ri}mo v^o dūco die aūq^{ue} aq^{ue} bñdicta conse-
crat discipulū futurū cū m^ultis ecclesiā
int^{er}iret ibidē abnegare corā eis xp̄s
et fide: baptizmaz vniuersalē ecclesiā
Deinde omagiū p̄stare magisterulo. i.
partio magistro. ita em̄ demonē et non
aliter vocant. Vbi notandū q^{uod} iste mo-
dus cū alijs rectoris d^ocordat. Nec ob-
est q^{uod} demon interdū p̄ns est vbi oma-
giū sibi p̄statur: interdū vero nō. Vo-
lose em̄ tunc opatur cernens dispositi-
onē futuri discipuli. q^{ui} fortassis ab eius
presentia tanq^{uam} nouiti⁹ retraheretur ti-
moris cā. cū tñ alias p^{er} sibi notos et fa-
miliares facili⁹ estimat eum assentire.
Ideoq^{ue} eū tunc magisterulū vocant
cū absens est vt minore terrore ex par-
ua estimatōe m^ulti concutiat. Sequit^{ur}
postremo. Devire bibit supradicto. q^{ui}
facto statim se interiorib⁹ sentit imagi-
nes n^{ost}re artis concipere et retinere sup
p̄ncipales ritus hui⁹ secte. In hūc mo-
dū ait seduct⁹ sum. Et p^{er}or mea quā tā-
re p̄tinacie credovi poti⁹ incendiu⁹ su-
stineat: q^{ui} minimā fateri velit v̄ritatem
sed heu ambo rei sum⁹: sicut dixit iu-
uentis ita veritas p^{er} oia reperta est. Nā
p̄recōfessus iuuentis in magna p̄tritōe
morivisus est. Prox^{imo} vero testib⁹ cōti-
cta nihil v̄ritatis. nec in ip̄a tortura fate-
ri voluit. nec in morte. sed incēdio pre-
parato p^{er} lictorem eidez v̄bis pessimis
maledixit: et sic incinerata fuit. Ex qui-
bus liquet mod⁹ p̄ntendi eaz solēnis
Ali⁹ vero mod⁹ p̄luat^{ur} fit diuersis me-
dijs. Interdū em̄ viris aut mulierib⁹.
aut aliqua alia corpali seu tpali affli-
ctione inuolutis demon astat. interdū
visibiliter: interdū p^{er} medias alloquit^{ur}
p̄sonas. et si fm̄ eius consilia agere ve-
lint oia p̄futura pollicitet^{ur} ad nuum
a p̄ris tñt in primo capitulo tactus ē
inchoandovi ad maiora paulatim p̄-
ducatur. Varia possent adhuc deduct

Questio prima

actar gesta p^{er} nos in inq̄sitōe repta sed
q^{ui} difficultatē. hec materia nō patitur
brevitati studendū est cūz vltiori de
claratione.

Pro declaratōe omagij pre-
stadi aliqua sunt aduertenda.

Ex sup hoc q^{uod} diabol⁹ omagiū
recipit aliqua sunt aduertēda.
quavidelicet de cā et q^{ui} differen-

ter hoc faciat. et p̄mo. Nam licet hoc
faciat p̄ncipaliter ad maiore offensio-
nē diuine maiestatis creaturā et dica-
tam sibi v̄surpado. et ob maiore certitu-
dinē future illi⁹ dānarōis quā summe
affectat. Tamē sepe reperit^{ur} est a nob^{is}
tale omagiū ad certos accepisse ānos
simul cū p̄fessione. Interdū p̄fessio-
nem tñz omagiū ad certos ānos di-
stulisse. Et dicam⁹ p̄fessionē consistere
in fidei totali aut partiali abnegatōe
Totalit^{er} supra tactū est cū fides ex in-
tegro abnegat^{ur}. Partiali cūz ex pacto
inito habet ceremonialia quedā et sta-
tuta ecclesie observare. vt dñicis dieb⁹
ieiunare. aut sextis ferijs carnib⁹ vesci.
aut certa crimina in cōfessione celare.
vel aliquod simile p̄petrare. Omagiū
vero dicam⁹ consistere in corp^{or}is anie-
traditione. qua de cā aut talia practi-
cantur possumus assignare quorū cau-
sas ex pte demonis. Cū em̄ vt supra in
prima pte tractat^{ur} declarat^{ur} circa scōm
p̄ncipale. An demones ad odiū vel
amorem mentes hoim possint imutare
patuit. q^{uod} in illa cordis nō possit pene-
trare cū hoc soli deo cōueniat. Ex con-
secturis tñ in illoz cognitōz deuenit.
vt etiā iam inferi⁹ patebit. Ideo v̄futū
ille hostis si considerabit nouiciam in
aggressu difficilem ad consensum tūc
blande eam aggredit^{ur}. pauca exigēs
vt paulatim ad maiora perducatur. Se-
cunda causa. Nam cum inter abnegā-
tes fidem diuersitas credenda est cūz

quedam ore sed non corde. quedā ore et corde dyabolus experiri volens an corde sicut ore sibi profiteatur. certos annos deputat: vt eo in tempe ex operibus et conuersatione mentez eius inuestiget. Tercia causa. Nam si p tantū temporis spaciū cognosceret ipsam ad quēcūq; exequenda minus voluntariā am et q iam ore et non corde sibi adbe-reat. presumitq; diuinā misericordiā ei propter angeli boni custodiā quā futurum tūc ipsam abijcere et tempo-ralibus afflictionib; exponere conatur vt vel sic ex desperatione eius lucrum habere valeat. Quia veritas patet. Nam si causa queritur vnde sit q certe malefice sub quibuscūq; tormentis etiam maximis nec minimā veritatez fateri volūt. vbi tamen aliē facilliter ad quēcūq; interrogata sua crimina fa-tentur. Item vnde hoc q sibiipsis post q fuisse sunt vitā auferre suspensio co-nant. Renera etiā dici potest q vbi di-
uina coactio per sanctū angelū ad hoc non concurrat vt malefica cogatur fa-teri veritatez et maleficiū taciturnitatē abscedere. q tūc opere demonū sit qd-
cūq; evenit siue taciturnitas siue cri-minū confessio. Prīmū sit super illas quas ore et corde nonit fidez abnegas-se et simili modo homagiū prestitisse. De quarum etiam perseverantia cer-tus est vbi per oppositam alias relin-quet non tuendo eo q nonit illas sibi minime proficiat. Experientia nos se-pe docuit cūz omnes quas incinerari fecimus ex earum confessionibus pa-
it ipsas fuisse inuoluntarias circa ma-
leficia inferenda. Nec h sub spe euadē-
di dicebam cum ex plagis et verberibus eis a demonibus illatis. vbi ad eo-
rum nutrū non scrutebant veritas con-
stabat. Sepissime vise cum faciebus tu-
midis et lividis. Et similiter q p con-

fessionem criminū sub tortura semper seipias vltā priuare laqueo satagunt. Veritas ex nostra practica habet: cūz semper post criminū confessionem cu-
stodes deputant singulis hoīs sup ta-
lia attendentes. vbi etiam ex negligē-
tia interdū custodum ad corrigias vel
peplas reperiebant suspense. Intimico
vtrūq; vt dictum est hoc procurante ne
p contritōnem aut sacramentales con-
fessionem veniam consequerentur. Et
quas corde allicere nunq; poterat quo
etiam facillime gratiam apud deū in-
uenissent. Jam vltimo per temporalē
confusionem et horribilem mortē in
desperatōnem deducere conat. Quis et
per dei gratiaz maior vt pie est creden-
dum veniam p veram contritōnem et pu-
ram confessionem consecuta sit vbi nō
voluntarie illis spurcijs inheferunt
Patent ex his que p dyocesē argentī-
nensem constantientem et oppidū ha-
genouie et rauenpurg acta sūt vix an-
nis tribus euolutis. In primo namq;
oppido vna vili peplo et fragili se su-
spendit. Altera nomine svalpurgis de
maleficio taciturnitatis miro modo fir-
te notata alias mulierculas informan-
do qualiter talem taciturnitatem p pa-
erum masculum et primogenitum in
fornace decoctum procurare deberent
Acta et gesta adhuc p manibus habē-
tur. et similiter de alijs in secundo op-
pido incineratis: sparsim hincinde de-
lucent. Est et quarta causa cur demo-
nes homagiū recipere super certas dis-
ferunt. super alias vero minime eo vi-
delicet q cū periodū hoīs cognoscere
subtili q astronomi pnt facilius ter-
minū vite vel pfigere vel terminū na-
turalē. p casu alē mō d dictū est puent-
respōt. Nec breuitē pacta et gesta male-
ficaz declarant. Prīmo demonis astu-
tia in talib; deducēdo. Nā qz fin ang-
in illi. de natura demonū assignant. vi-

Paras prima

causa. unde etiā probabiliter cōiecturant
futura ptingentia. Non q̄ illa scire cer
titudinaliter valeant. Prima est. q̄ vi
genti sublimitate naturali q̄ ad opatiōes
intellectus ipsorum. Dñ r sine discursu
qui necessari⁹ est in nobis rōnis intelli
gunt. Scda q̄ ppter experientiaz epm
r reuelatōne supnoꝝ spirituum plura
sciūt q̄ nos. Dñ ex yfō. allegat superi
us a doctorib⁹ triplici acumine scire vi
gent demones. Subtilitate nature. Ex
perientia epm. Et reuelatōne supnoꝝ
spirituū. Quarta est ppter celeritatem
mor⁹. vñ q̄ in oriente fieri hñt p̄dicere
pōt mira sceleritate in occidēte. Quin
ta q̄ sicut sua potentia cuz de⁹ pmittit
pñt inducere morbos. auarū inficere. et
fame inducere: ita pñt r illa p̄dicere
Sexta q̄ p̄ signa pñt subtili⁹ p̄dicere
mortē q̄ medicus vidēdo vñā r pul
sum. Nam sicut ille p̄ signa videt aliq̄
in infirmo q̄ simplex nō p̄siderat. Itaz
demon ea q̄ nullus hō videt naturali
ter. Septima q̄ ex signis q̄ p̄cedūt ab
animo hois cōiecturāt ea que sūt vel
erūt in anima astutius prudenti viro.
Sciūt enī qui instinctus sunt verisifi
ter secuturi r p̄sequent cuiusmodi ope
ra. Octava quia acta pphetarum r scri
pta noscūt melius q̄ homines: r ex il
lis multa futura dependēt. Ideo ex il
lis multa futura p̄dicere pñt. Hec eti
am tangunt. xxvj. q. iij. sciendū. Dñs
nō mirū si periodū hominis scire pōt na
turalem licet secus sit de termino casu
ali qui fieret p̄ incinerationez quaz de
mon finaliter pcurat: qñ vt dictum est
ipsas inuoluntarias repperit timēs de
eaz reditu r p̄uersione. cuz tñ alias q̄s
nouit voluntarias etiā ad naturalē vt
sic vsq̄ mores defendit. Dem⁹ ex vira
q̄ p̄te exempla q̄ a nobis repta sunt et
acta. Nam in basilienfi diocesi villa su
pra renū situata noie oberuiller pleba
num p̄uersione bonestū habuit istius

Questio prima

in opintonis seu pot⁹ erroris q̄ malefi
ciū nihil esset in mūdo: s̄ tñ in opinio
ne hoim qui hñdī effectus muliercu
lis attribuebāt. quē taliter a suo errore
deus purgare voluit qd etiā et alia de
monū sup p̄figendū terminis vite ma
leficis p̄mercia patefierent. Nam dñi
festine pontem ob cuiusdaz negocij ex
peditōne p̄transire veller obuias: simi
li importunitate quandam vetulā ha
buit cui dum in pontis accessu locum
vt p̄iret dare noluisse: sed importune
incederet casu vetulaz luto intrusit vn
de indignata in verba p̄umeliosa p̄u
p̄it ei⁹ dixit. p̄faff. impune non transi
bis. Sed ille licet verbalparum aduer
teret denocce se infra cinguluz vbi sur
gere e lecto volebat se maleficiatuz sen
sit: ita vt brachijs alioꝝ sustentari sem
per habuit vbi ecclesiam v̄sitare vole
bat. sicq̄ per tr̄sentū mansit: sub cura
tamen domestica matris carnat. Qui
bus expletis duz vetula illa egrotaret
quā etiā p̄ verba p̄umeliosa quib⁹ mi
nata fuerat sp̄ suspectā de maleficio sibi
illato habuerat. accidit tamen vt p̄ cō
fessionis auditiā infirmata ad eū m̄i
teret. Et sacerdos licz importune dice
ret: cōfiteat dyabolo suo m̄gfo. Ad in
stantiā tamen matris p̄ duos villanos
sustentatus inter brachia domū accē
sit ad caput lecti in quo malefica face
bat sedendo. Duo illi villani ab extra
auscultare volebāt p̄pe fenestrā: sic enī
stuba in plano erat sit uata ap̄ malefici
um illam plebano p̄stiteret. vñ contigit
vt licet infra p̄fessionē mentionē nulla
de maleficio illato fecisset. Ipsa tñ cō
fessione peracta dixit. Scis ne tu p̄faff
quis te maleficauit. Et dum blandē
le rāderet se nescire. illa subiunxit. Tu
habes me suspectaz r bene. Scias me
tibi inuoluisse tali de cā vt supra tactum
est. Et dum ille p̄ sui liberatōne insta
ret r dixit. Ecce tps statutum aduenit

et mori habeo: sed ita disponā ut paucis diebus euoluitis post mortē meā sanaberis: et ita euenit. Nam illa iuxta statutū a demone terminū obijt. et infra triginta dies quadā nocte sacerdos ex integro se sanū repperit. Nōmē sacerdotis dicit p̄faff beßlin. iam in diocesi argentinensi. Simile in diocesi basilicēsi villa bubel ppe oppidū geiuyler contigit. Mulier quedā capta et tandem incinerata: sex annis incubū demonē habuerat etā in latere viri dormientis in lecto. Et hoc ter in septimana. Sabbatū quintis et tercijs ferijs aut alijs noctibus sacratoribus. Tale autē homagiū pstitit ad dyabolo ut post septimū annum in corpore et anima ppetue sibi data esset. Die tñ dispensauit deus. Nam in sexto capta et igni adiudicata vere et integre confessa veris credit a deo per cepisse. Purimū enim voluntaria ad mortem extitit offerens q̄ et si liberari posset mortem tamen amplius p̄celleret dummodo potestatem demonis euaderet.

De modo quo localiter trāseruntur de loco ad locum.

Capitulum tertium.

Am autem ag-

gredendum est de eaz ceremonijs et quibus in suis operib⁹ pcedunt modis. Et primo de his que erga se et p̄prias p̄sonas operant. Et q̄ trāsserri de loco ad locum corporalit̄ est de precipuis earum actionibus carnalibus etiam spū reicijs cum incubis demonibus insistere. De singulis aliquā deducemus. et primo de earū corporali trāssu. Vbi notandum est q̄ hec trāssuēto partē difficultates ut sepius tactum est ex vno duntaxat p̄cessu scripture patet. xxvi. q̄. v. Ep̄scopl. Vbi dicit ex consilio acq̄p̄tens

Illud non est obmittendū q̄ quedam scelere mulieres post sathan retro conuerse demonū illosionib⁹ et fantasmatibus seducte credunt se et p̄sentē euz dyana horis nocturnis dea paganorū vel cum herodade et innumera multitudinē mulierum equitare super quasdam bestias et multa terrarum spacia in tempeste noctis silentio pertransire eiq̄ tanq̄ dñe in oib⁹ obedire et. Quapropter sacerdotes dei p̄dicare debent p̄p̄to ut nouerint omnino hec falsa et nō a diuino s̄ a maligno spū talia fantasmata mentib⁹ fidelitū inrogari. si quidē ipse sathanas trāssomat se in diuersarū p̄sonaz spēs atq̄ similitudines. Et mētem quā captiua tenet in somnis deludendo p̄ uentis queq̄ deducit et. Et ad h̄ p̄dicatū interdū a quibusdā exempla publice de sancto Germano. et de quodam alio qui filiā suā sup h̄ obseruauit q̄s oīno hec sint impossibilia fieri. Et i discretē applicant ad maleficas et eoz opa tanq̄ ut et singula eoz facta in lesionibus hominū. Inuentoz: terrefrūgum: nō sunt eis applicanda eo q̄ sicut fantastice in trāssuēctionib⁹ ita et circa creaturarum lesiones illudunt. que q̄dem op̄inō cum in prima questione tanq̄ heretica sit reprobata vtpote cōtra diuinā p̄missionem sup dyaboli potentiam que ad maiora ut sic se extendere potest: militans similiter et cōtra sacre scripture intentōez ad ecclie sancte intolerabile damnum ubi ias multis annis impune ex hac pestifera opinione p̄manserūt. seculari brachio puniendi facultatem amputādo. Vñ et in immensū sic creuerūt ut iā nō sit possibile eas eradicare. Ideo diligens lector ea que ibi posita sunt in destructōez illi⁹ op̄inōis p̄siderabit et ad p̄is qualif. trāsserant et quib⁹ modis hoc sit possibile aduertet cum r̄sionib⁹ sup exempla que ab eis in mediz deducuntur.

Pars secunda

Questio prima

Quid igitur corporaliter possint transferri varijs modis ostenditur. Et primo ex alijs magorū operationibus. Nam si non possent transferri hoc esset. vel quia deus non permetteret aut quia dyabolus hoc facere non posset eo quod creature repugnaret. Non primū. quia ubi maiora utique et minora dei permissione fieri possunt. Sed maiora tam in pueris quam in hominibus sepius facta sunt. vix potest iustis et in gratia constitutis. pareri. Nam ubi querūt. an campiones puerorum opere demonum fieri possunt. Et an demon localiter possit transferre aliquid hominem de loco ad locum etiam inuitum. Ad primū respondent quod sic. Nazarius et Guibelmus parisiensis in ultima parte de vniuerso dicit. Campiones puerorum fieri possunt: ita quod deo permittente demon vices infantis gerere potest vel etiam translationem facere. Tales etiam pueri semper sunt miseri euilantes. Et licet quatuor aut quinque matres. vix sufficerent ad lactandum nunquam tamen impinguant sed ultra modum ponderosi existunt. Mulieribus tamen propter nimium terrorem quem concipere possent nec affirmanda sunt nec neganda: instruende sunt ut literarum iudicia querant. Permittit enim deus propter peccata parentum cum interdum viri impregnatis vxoribus maledicunt. Velle inquit ut dyabolus portares vel similia. Et similiter impatientes mulieres sepe similia proferunt. De alijs etiam hominibus interdum iustis exempla plurima reperiunt. Nam Vincen-
tius in speculo histo. libro. xxvj. cap. 11. filij. ex recitatione Petri damiani. refert de puero quinquenni cuiusdam nobilissimi viri. qui puer protunc monachus factus a monasterio nocte illatus est pistrino clauso ubi mane repertus et interrogatus dixit se per quosdam ad

magnū conuulsum delatum et ut comederet iussum. Est post per superiora pistrino immissus. Quid denique de his magis quam visitato vocabulo a nobis nigromantici vocant nuncupant et per aera sepe a demonibus ad longinqua terrarum spacia vehunt. Qui etiam alijs interdum hoc idem suadentes eos secum seducunt caballum qui utique non verus equus sed demon in tali forma existit vehunt. et ut loquantur nec in signo crucis emulant horant. Et licet duo simus hunc tractatum scribentes: vnus tamen ex nostris sepius tales vidit et repperit. Nam scholaris quidam protunc nunc vero sacerdos frisingensis. diocesanus adhuc superesse credit qui et referre solitus est semel se corporaliter a demone fuisse per aera subuectum et ad remotas partes illatum. Superest sacerdos alius in oberdorf oppido. prope Rantzburam qui protunc consodalis illius existens oculis proprijs illam subuectionem vidit. Et qualiter extensis brachijs in altum clamando et non euilando translatus fuit. Causa autem ut idem retulit hec erat. Nazarius presentibus quadam die multis scholaribus in potagijs ceruissie omnes in hoc consenserant: ut ille qui ceruissiam afferret nil exponere haberet: et sic vnus ex socijs dum pro ceruissia apportanda exire volebat hostium aperiendo nebulam densam ante hostium intuitus fuit: unde territus rediit et quod potum afferre nollet causam aperiendo eis insinuauit. Tunc idem qui illatus fuerat indignatus dixit. Et si dyabolus adesset potum apportabo Et sic exiens alijs omnibus videntibus per aera subuectus fuit. Verum quidem quod non solum vigilantibus: sed et dormientibus talia accidere possint fieri necesse est ut videlicet dormiendo per aera localiter et corporaliter trans-

ferantur. Patet et de quibusdam qui
super regulas domorum et edificia al-
tissima somnando incedunt. Ne quic-
q̃ eis ob stare potest ad eorum transi-
tum in altum q̃ in profundum. Et si
proprijs nominibus ab alijs circums-
tibus vocantur statim ad terram qua
si collisi ruit. Nec utiq̃ opere demo-
num fieri plures arbitrant et non abs-
q̃ ratione. Nam cum demones sint in
multiplici differentiā. Aliqui de infe-
riori choro angelorum qui etiam exigu-
is penis ultra penam damni quā eter-
naliter patient tanq̃ pro parvis deli-
ctis cruciant. qui etiam neminem pos-
sunt ledere saltim grauitur: sed solum
principaliter ioculationes exercē. Vbi
etiam alij incubi sunt vel succubi pu-
nientes nocturno tempore homines vt
peccato luxurie colinquantes eos.
Non mirum si etiam his tristes insistant.
Potest deduci veritas ex dictis cassia-
ni colla. j. vbi dicit tot esse immundos
spiritus quot in hominibus studia nō
dubie comprobatur. Nam nonnullos
eorum quos etiam paganos vulg^o ap-
pellat: nos vero trahunt. et abundāt in
regno moriue. aut schizetel. Ita sedu-
ctores et ioculatores esse manifestum
est vt certa queq̃ loca vias fugiter ob-
sidentes. Nequaquā somnatis pretereun-
tes ledere possunt de rursu tantummo-
do et illatione cōtenti fatigare eos po-
tius studeant q̃ nocere. Quosdam ve-
solummodo in nocturnis incubationib⁹
hominū pernoctare. Alios ita esse su-
rori ac truculentie deditos vt non sint
contenti illorū tantummodo corpora:
quos supplerint atroci dilatione ve-
rare. sed etiam terrore superemin⁹ trā-
seuntes atq̃ affligere illos seuissima ce-
de festinent. vult dicere q̃ non tantū
obsident: immo horribiliter cruciant
quales illi in euangelio. Mathe. viij.

describuntur. Ex quibus concludere
possumus primū q̃ non est dicendum
maleficas non transferri localiter. eo q̃
deus non permittat. Si enim super iu-
stos et innocentes aut etiam super ma-
gos permittit quomodo non sup illas
ex toto se dyabolo deuotentes. Et vt
cuz timore loquamur. Nonne dyabo-
lus saluatorent nostrum sustulit et du-
xit et statuit hincinde vt euangeliiū te-
statur. Nec etiam scdm suffragatur ad
uersarijs quasi dyabol⁹ hoc facere non
possit cui vt in supradictis patuit. tan-
ta inest virtus naturalis omnia corpo-
ralia excedens q̃ nulla ei virtus terre-
na comparari potest. Iuxta illud. Nō
est potestates super terram etc. imo ip̃s
lucifero tanta naturalis inest potestas
seu virtus qua maior etiam inter ange-
los bonos in celo nō existit. Sicut enim
omnes angelos in naturalibus excē-
dit et naturalia per casum non sunt in-
minuta: sed tantummodo grauita. Ideo
adhuc in eo remanent: licet obfuscata
et ligata. Vnde glosa ibidem super il-
lud. Non est potestas super terram etc.
Et si omnia superent meritis tamē sa-
ctoꝝ subiacet. Nec valet si quis duo
obijceret. Primo q̃ anima hominis
posset resistere. et q̃ textus videtur sen-
tire de vno in singulari scilicet lucife-
ro cum in singulari loquatur. Et quia
hic fuit qui christum in deserto tenta-
uit. Et primum hominem seduxit tam
antez religatus sit et alij angeli nō sim-
tante virtutis cum ipse omnes excedat.
Ideo alij mali homines transferre lo-
caliter per aera non possunt. Non va-
lent infantic. Primo dicamus de an-
gelis. Nam minimus angelus omnes
humanam virtutes incomparabiliter
excedit. Rationes sumuntur ex plurib⁹.
Primo quia virtus spiritalis fortior
virtute corporali sicut virt⁹ angel⁹ aut

Pars secunda

Questio prima

etiam anime superioris quam virtus corporalis. Secundo quo ad animam. Quia cum omnis forma corporalis est forma individua per materiam et determinata per hoc et tunc prout iam anima nostra existit. Forme autem immateriales sunt absolute et intelligibiles. Unde etiam potestatem habent absolutam et universaliorem. Ideo anima coniuncta non potest ita subito transferre corpus suum localiter: nec in altum eleuare. Bene autem faceret cum esset separata deo permittente: que omnia a fortiori potest spiritus omnino immaterialis prout est angelus tam bonus quam malus. sicut etiam angelus bonus transtulit abacuc in momento a iudea in chaldeam. et ex hac ratione etiam concluditur quod illi qui de nocte in somnis per alta edificia vehunt non feruntur a proprijs animabus nec ex influentijs corporum celestium. sed ab aliqua excellentiori virtute ut supra paruit. Tercio quia sic natura corporalis natura est moueri immediate a natura spirituali secundum locum. tum quia motus localis est primus motus. viij. phi. tum etiam quia perfectior est inter omnes motus corporeos ut ibidem probat philosophus ea ratione. quia mobile secundum locum non est in potentia ad aliquid intrinsecum in quantum habet sed solus ad aliquid extrinsecum. unde etiam non raro a doctoribus sanctis quam et philosophis concludit quod suprema corpora supple celestia mouentur a substantijs spiritualibus et separatis bonis et secundum naturam et voluntatem. tum etiam quia videmus quod anima primo et principaliter mouet corpus motu locali. Ideo dicere oportet quod ratio corporis humani nec quantum ad ipsum corpus nec quantum ad ipsam animam ob stare potest quin utrumque moueri possit subito deo permittente de loco

ad locum a spirituali substantia bona secundum voluntatem et naturam quam boni et in gratia constituti transferunt. aut bona secundum naturam non autem secundum voluntatem quando mali transferunt. Si cui placeat videre sanctum Thomam in prima questione. ex. per tres ibidem articulos aut etiam questionibus de malo. seu etiam in ij. sententiarum. distin. vii. de potestate demonum super effectus corporales. Modus autem transferendi talis est. Nam ut ex precedentibus patuit vnguentum ex membris puerorum precipue interemptorum ab eis ante baptismum conficere habent et ad demonis instructionem sedile aliquod aut lignum iungere quo facto statim in aera ferunt et hoc sine die sine de nocte visibiliter sen etiam si id volunt inuisibiliter secundum quod demon et obstaculum alicuius corporis alterum corpus occultare potest ut in prima parte tractatus de prestigiosa apparitione operum demonum patuit. Verum licet demon per tale vnguentum ut plurimum homini praticat in fine ut baptismi gratia infantes priuat et saluatione. tamen et absque his pluries efficere visus est ubi per animalia que utique non animalia vera sed demones sub formis illis existentis ipsas transueherunt. aut etiam sine aliquo exteriori adminiculo solum modo demonis virtute inuisibiliter operante interdum transferuntur. Hec gesta de visibili et de diurna transuectione. In oppido tualzbut super flumen rheni Constantiensis dyocesis. Malefica quedam oppidanis cuius esset plurimum odiosa et ad quasdam celebrandas nuptias non fuisset invitata cum tamen pene omnes oppidani illis interessent ipsa indignata vindicare se estimans demones aduocat et sue tristitie causam aperuit et ut grandine excitare vellet et cunctos de chorea dispergere petiit. quod

annūteſcente ipſam ſublenauit ⁊ per aera
ad montē prope oppidū videntib⁹ cer-
tis paſtorib⁹ tranſueſcit. ⁊ vt poſtmodū
faſſa fuerat cū aqua ſibi deceſſet ad fun-
dendā in foneā quē modūz vt patebit
vbi grandines excitāt obſeruāt. Ipſa in
foneā quā parua fecerat vrinā loco aq̄
immiſit ⁊ cūz digito more ſuo aſtante
demonē mouit. et demon ſubito illuz
humorē ſurſum eleuans grandinē ve-
hementē in lapidib⁹ ſuper chorizantes
tantūmodo et oppidanos imiſit. Vñ
ipſis diſperſis et de cauſa illi⁹ mutuo
conferentib⁹ malefica oppidū ingreditur
vnde ſuſpicio magis aggrauatur.
At vero cū paſtores ea q̄ viderant reci-
taſſent ſuſpicio vehemens in violentiaz
creauit. Vñ capta ⁊ faſſa q̄ ea de cau-
ſa q̄ inuſitata non fuerat talia ppetraſ-
ſet ob inultis etiam alijs maleficijs ab-
es ppetratis incinerata fuit. Et q̄ pu-
blica fama de hmōt tranſueſtōnib⁹ et-
iam apud vulgares continue volat nō
expedit plura ad hoc probandū ū his
hic inferere. Tantūmodo hec ſufficiāt
aduerſus illos qui b⁹mōt corporales
tranſueſtiones aut oīno negant aut q̄
ſolūmodo imaginarie et fantaſtice fi-
ant affirmare conant qui vtiq̄ in ſuo
errore ſi relinquerent parū eſſet immo-
nec aduertendū dūmodo in fidei con-
tumeliā ipſoz error non vergeret. At-
tento aut q̄ illo errore nō contenti etiā
alios inferere ⁊ publicare in malefica-
rū augmentationē et fidei detrimentū
non verent. Dum aſſerūt q̄ omnia ma-
leſicia que eis iuſte tanq̄ inſtrumentū
demonū vere et realiter imputant. eis
tantūmodo imaginarie et illuſorie tā-
q̄ innoxij eſſe imputanda ſicuti ⁊ ip-
ſa tranſueſtō ſantaſtica. Vnde ⁊ plu-
res impune in magnā creatoris cōtu-
meliā et grauiſſimū iam ipſoz augmē-
tum remanſerūt. Nec argumēta enaz
a principio eis adducta ſuffragari poſ-

sunt. Nam primū cum allegant cap-
tulū epīſcopi. xxvj. q. v. vbi aſſeritur q̄
tantū fantaſtice et imaginarie tranſſe-
rant. quis tam inſipiens qui velēt con-
cludere q̄ non poſſint etiam corporali-
ter tranſferri. Sicut em̄ ex ſine illi⁹ ca-
pituli vbi ponit: q̄ qui credit poſſe ho-
minē in melius vel in deterius tranſ-
mutari aut in altam ſpeciem tranſſor-
mari. Infideli ⁊ pagano dereror ſit cē-
ſendus. q̄s poſſet concludere q̄ nō poſ-
ſent homines in beſtias preſtigioſa il-
luſione tranſformari aut etiā de ſanita-
te inſirmitates tanq̄ a meliori in dete-
rius tranſmutari. Jam talis q̄ ſic i cor-
tice verborū canonis laboraret. vtiq̄ i
mentē oīni doctorū ſanctorū: imo ⁊ con-
tra ſcripturę ſacrę pceſſum ſentiret. Ex
quibus multipliciter oppoſitū appa-
ret vt ex ſupradictis in pluriſq̄ locis cir-
ca primā prē tractat⁹ deductū ē. Por-
tet ergo ad nucleum verborū atten-
dere. Iuxta quod in prima queſtione
primę partis tractatus tactum eſt. et
circa ſolutionem ſecundū erroris inter
tres qui ibi reprobantur q̄ quatuor in-
iunguntur predicatoribus populo ad
predicandum. tranſferunt em̄ et corpo-
raliter et fantaſtice. Iuxta q̄ ex earū
proprijis cōfeſſionib⁹ patet nō tāz illaz
que incinerate fuerūt q̄ etiā aliarum q̄
ad fidem et penitentia redierūt. Inter
q̄s ⁊ illa in oppido Buſſiaco interroga-
ta a nobis. an ne fantaſtice et illuſorie
aut corporaliter poſſent tranſferri. Re-
ſpondit q̄ vtroq̄ modo. Si em̄ caſu a-
liquo nollent corporaliter tranſferri ſet
retamen vellent omnia que in contione
illa ab eaz conſodalibus agerent tunc
talis ab eis ſeruaret modus: vt illa in
noīe omnīū dyaboloz ad latns ſiniſtrę
ſe reponeret ad cubitum. ex tunc quaſi
vapor quidā glaucus ex eius ore pce-
deret. Vñ ſingula que ibi agerēt pluri-
de pſideraret. ſi vero corporaliter trā-

Pars secūda

ferri vellet modū supradictum seruare
necesse esset. Preterea in casu quo ca-
non ille nude absq̃ omni declaratiōe
intelligendus esset quis tam stolidus
vt propterea omnia eorū maleficia et no-
cumenta esse fantastica et imaginaria
affirmeret cum ad sensum omnib⁹ ap-
pareat contrarium eo precipue q̃ plu-
res sint superstitionū species. vtpote q̃
tuordeim. Inter quas maleficarū spe-
cies supremū in maleficijs et nocumē-
tis continet gradum et species phito-
num ad quem reduci possunt qui fan-
tastice vehunt minimū gradum. De-
mū nec exempla ex legenda sancti ger-
mani aut aliorum quorūcūq̃ eis suf-
fragant. Vtq̃ quia possibile erat de-
monibus vt se ipsos ad latera viri dor-
mientis tempore intermedio quo scru-
tinium de vxoribus fiebat applicaret
quasi viris condormirent. quod tamē
factum fuisse propter honorem sancti
non asseritur casus tamen ponitur vt
non credatur esse impossibile. opposi-
tum illius quod in legenda ponit. Et
simili responderi potest ad quasūq̃
alias oblectiones quia sicut inueniunt
tur q̃ quedam tantummodo imagina-
rie. Ita etiam reperiuntur in scriptis
doctorū plures fuisse corporalit trans-
latas. Si cui placet Thomaz braban-
tinum in libro suo de apibus inspicere
mira inueniet tam de imaginaria q̃
etiam corporali hominum transuerti-
one.

Sequitur de modo quo se in-
cubis demonibus subiiciunt.

Capitulum quartum.

Ed quantū ad

modū quo malefice demoni-
bus incubis se subiiciunt sex
videnda sunt. Aliqua ex parte demo-
nis et corporis ab eo assumpti ex quo

Questio prima

elemento sit illud formatum. Secun-
do ex parte actus an semper cum infu-
sione semis ab altero recepto. Tercio
ex parte temporis et loci an poti⁹ vno
q̃ altero tempore se exerceat. Quarto
to an visibiliter se agitat ex parte muli-
eris. et an tantummodo ille que ex hu-
iusmodi spurcijs procreantur a de-
monibus frequentatur. Quinto an il-
le que ab obstericibus tempore part⁹
demonibus inferunt. Sexto an remis-
sior vel intensior sit in talibus ipsa ve-
nera delectatio et primo sup assumpti
et corporis materia et qualitate. Dicē-
dum q̃ aerium corpus assumit et q̃ ali-
quo modo est terrestre in quantum ha-
bet terre proprietatem per considerati-
onem: quod sic declaratur. Nam quia
aer in se non est figurabilis nisi fin si-
gurationem corporis alterius in quo
includit vnde etiam minime suis ter-
minis terminat: sed tantummodo ali-
enis: vt vna pars aeris alteri continua-
tur. Ideo simpliciter vt sic non potest
corpus aerium assumere. Attento autē
q̃ aer ē maxime trāsmutabilis et ver-
nibilis in quodcūq̃ cuius signum est
q̃ quidam nitentes corpus a demone
assumptum scindere gladio vel perfo-
dere id efficere non valuerūt. quia par-
tes aeris diuisi statim continuantur s̃
nouo. Ideo patet q̃ in se aer ē bene cō-
petens materia. Sed quia non potest
figurari nisi aliquod aliō terrestre sibi
adiungatur. Ideo oportet q̃ aer ille sit
aliquo modo inspissatus et ad propri-
etatem terre accedens: seruata tamen
aeris veritate. et hanc condensationē
facere possunt demones et anime sepa-
rate per vapores grossos ex terra ele-
uatos. et per eorum motum localem
eos congregando et figurando in qui-
bus manent tanq̃ motores tantum et
non vt infamatores vitem illi corpori
formaliter influentes. quia sic fuit ab

anima in corpus conuincit. Sunt autem in suis sic assumptis et figurat corporibus sicut nauta in nauis quem mouit. Vnde quando querit quale sit corpus quod ad materiam a demone assumptum. Dicendum quod de eo aliud est loquendum ad principium assumptionis et aliud quod ad terminum. Quia quo ad principium sic est aer. Quod ad terminum est aer inspissatus ad proprietatem terre accedens. Hec autem omnia possunt demones deo permittente ex natura cum natura spiritualis sit superior nature corporali. Vnde et necesse habet sibi obedire intelligendo quod ad motum localem non autem quo ad formam naturalium tam accidentalium quam substantiarum susceptionem nisi in aliquibus paruis creaturis et hoc in miniculo aliquid alterius agentis ut supra tactum est. Per motum autem localem nulla forma ponit in remota. vnde sic ad nutum mouere possunt cum alijs circumstantijs. Ex quibus tamen si quis incidentaliter quereretur quid sentiendum ubi angelus bonus vel malus aliqua opera vite exerceret per corpora vera naturalia et non aerea sicut in asina balaam per quas angelus loquebatur et ubi demones in obsessis corporibus agitant. Dicendum quod illa corpora non dicuntur esse assumpta licet tantum occupata. Inspiciant dicta doctorum in.ij. dist. viij. An angeli corpora assumant. Sed maneamus in proposito. Demones in assumptis corporibus cum maleficis loquuntur vident audiri comedunt et generant. Quomodo hoc sit intelligenda. et hec est secunda pars huius prime difficultatis. Dicendum ad primum quod ad veram locutionem tria requiruntur. scilicet pulmo cum retractione aeris que non solum propter vocem sed propter refrigerium est cordis vnde et multi habent attractionem necessariam. Secundo requiritur quod forme ex percussione

corporis in aere sicut cum quis ligno percutit in aere vel campana sonum facit magnum vel paruum: quia materia in se sonabilis et percutit cum sonabili instrumento reddit sonus secundum quantitatem corporis et recipit in aere et multiplicat usque ad aures audientis. qui si est remore post spatium ut videtur preuenire habet. Tercio requiritur vox et dici potest quod sonus in corporibus inanimatis dicitur vox inanimatis corporibus et ibi est lingua que aerem respiratum et iterum emissum percutit in instrumento et vase fuso a deo et viuo naturaliter quod non est in campana. Ideo quod ibi sonus est vox dicitur. Et hoc tertium potest exemplificari per secundum ut patet. et hec ideo posui ut predicatorum habeant modum tradendi populo. Quarto requiritur ut ille qui vocem format conceptum mentis vult alteri per voces exprimere et ut ipse intelligat. Ideo illam vocem organizat. id est distinguit successive in ore per linguas dentes percussio et per labia claudendo et aperiendo percussum aere in ore ad aerem extrinsecum emittendo ut sic multiplicando successive usque ad aures audientis qui tunc intelligit conceptum mentis. Ad propositum. Demones carent pulmone et lingua quas tamen artificiatam ostendere possunt iuxta corporis conditionem sicut et dentes et labia vnde non vere et proprie loqui possunt. Sed quia intelligunt et intellectum mentis ubi exprimere volunt tunc non per voces sed per sonos qui habent quandam similitudinem vocis aerem non respiratum et attractum ut in hominibus: sed inclusum in corpore assumpto percutiunt et ad aerem extrinsecum articulatim emittunt usque ad aures audientis. et quod absque aere attracto et non respirato possit fieri vocis similitudo per per certam aliam non respiratam quam dicunt vocare et certa alia instrumeta ut dicit philosophus in.ij. de anima.

Pars secunda

Questio prima

Nec enim dum capitur extra aqua sub
to voces emittit et mox possunt hec ap-
plicari et ea que sequuntur usque ad vim ge-
neratiua exclusiue tamen ad bonos an-
gelos. Si quod vellet ulterius speculari de lo-
cutione demonum in obsessis corporibus.
Ibi enim videntur corporalibus instrumentis
veri corporis obsessi. quia illis illabuntur
sic intelligendo infra terminos corpo-
ralis quantitatis et non infra terminos
essentie neque corporis neque anime. Da
differentiam inter substantiam et quantita-
tem seu accidens: sed de his nihil ad pro-
positum. Si cui autem placet inspicere
sanctum Thome in ii. sententiarum. vii. ar-
ti. v. Consequenter autem qualiter videntur
et audiunt dicendum quod quia duplex est vi-
si. Spiritus et corporalis. Et prima
in infinitum excedit alterum. tum quia pe-
netrat tum quia per distantiam non impe-
ditur iuxta luminis facultatem sibi de-
seruit. Ideo dicendum quod nullo modo vi-
det angelus siue bonus siue malus per
oculos corporis assumpti nec aliquid
corporale sibi deseruit sicut tamen in lo-
cutione deseruit sibi aer et percussio aeris
ad sonum procurandum et ulterius ad mul-
tiplicandum usque ad aures audientis.
Unde oculi eorum sunt oculi depicti. Li-
benter autem sub his similitudinibus ho-
minibus se offerunt ut eis eorum propri-
etates quas naturaliter habent et loqui
spiritualiter per hominum opera manife-
stent. Ideo enim et patribus sancti ange-
li sepe apparuerunt ex dei ordinatione
et eius permissione. Malis hominibus
se se manifestant ut homines eorum pro-
prietates cognoscentes illis se associet
hic in culpis et alibi in penis. Unde dy-
onysius celestis hierarchie in fine dicit
Ex omnibus partibus humani corpo-
ris docet angelus suas proprietates co-
siderare. Concludendo quod corporalis vi-
sio cum sit operatio corporis viuentis per orga-
num corporale quibus demones in se

carent. Ideo in assumptis corporibus
sicut similitudines membrorum habent
ita et similitudines operationum. Et si-
militer dicere possumus de eius audi-
tu qui multum nobilior corporaliter eo quod
conceptum mentis et anime locutionem
subtilius cognoscere potest quam homo
audiendo conceptum mentis per ver-
ba corporaliter expressum. Vide sanctum
Thome in ii. sententiarum. disti. vii. Si
enim in vultu hominis legissecrta est
voluntas et ex motu cordis et qualita-
te pulsas a medicis passionis anime
cognoscuntur a fortiori per demones.
Et quo ad comestitionem. Dicam quod co-
pleta ratio comestitionis quatuor dicitur.
Divisionem cibi in ore et traiectionem
in corpus virtus corporis potentis so-
gerere et quantum conuertere necessa-
rium nutrimentum et superfluum eicere.
Angeli quicunque prima duo in assum-
ptis corporibus comedendo faciunt ter-
cium et quartum non possunt. sed loco
virtutis digestionis et electionis adest ei
virtus alia qua cibum dissolvunt subito in
preiacentem materiam. In christo etiam
fuit vera comestio in omnibus. quia
habuit virtutem nutritivam et conuersi-
uam non autem conuertendo in suum
corpus quia ille virtutes fuerunt glo-
rificate sicut et corpus unde etiam resolu-
ebatur cibum in corpore subito sicut qui
aqua in ignem periceret.

**Quomodo modernis tempo-
ribus malefice actus carnales
cum incubis demonibus exar-
cent et qualiter ex his multipli-
cantur:**

Ad quo ad actus canales de quibus
principaliter intendit quod
etiam cum maleficis tanquam in-
cubis in assumptis corporibus exerceantur

nulla subest difficultas ex premissis nisi fortassis quis dubitaret. An presentes malefice h^omōi spurcijs intendere et an originē malefice ex his spurcijs sumpserint. Ad has duas dubitationes respondendo. Dicam^o ad primam. Quicquid de precedentib^o maleficis ante annos incarnationis domini n^oce. Mille et quadringentos vel circiter actum sit an videlicet his spurcijs inseruiebant sicut ab illo tempore moderne malefice hoc ignoratur eo q^o nusq^{ue} hoc q^{ue} experientia iam edocuit historia disseruit. Maleficos enī semper fuisse et ex eorū prauis operibus plurima nocumenta hominibus fumentis et terre frugibus euenisse sicut et incubos et succubos demones nemo qui historias peragrat dubitare potest cum traditiones canonum et sacrorum doctorū plurima a multis centenis annorū de ipsis in posterum reliquerūt et tradiderūt. licet in hoc sit differentia q^{ue} incubi demones in retroactis temporibus infesti fuerūt mulierculis contra ipsarū voluntatem prout in suo fornicario nider. et in libro b^o vniuersali bono siue de apibus. Tho. brabantin^o plurima recitant. Hinc aut^{em} positio qua asserit presentes maleficas h^omōi spurcijs dyabolicis esse infectas non nostra sententia intantum adheret quantum ipsarū maleficarū experta testimonia que cuncta illa reddiderūt credibilia non iam vt hacten^{us} inuitis animis sed sponte pro voluntate refetidissima mirabili seruituti se subiicientes. Quotq^{ue} enī a nobis sectari brachio ad puniendūz relicte fuerūt in varijs dyocessionib^{us} precipue in constan. et in oppido Ravensburg multis annis his inhererūt spurcijs certis sub xx. alijs sb. xij. aut sb. xxx. anis et sp^{iritu} cū si dei abnegatione in toto vel in parte testes ibidem omīs incole. Demptis enī

secrete penitentib^{us} et ad fidē reuerſis non min^{us} q^{uam} xl. et octo in quinq^{ue} annis igni tradite fuerunt. nec tū illis accōmodo data fides q^{uam} tū sponte reuerſ ad penitentiā credulitas adhibita fuit. oibus in hoc cōcordantib^{us} q^{ue} h^omōi spurcijs in augmentū hui^{us} perfidie habet insistere. De quib^{us} etiā sigillatim in secūda parte operis vbi eorū particula ria opera describent^{ur} tractabit^{ur}. obmittēdo ea que et socius noster inquisitor cum an^{te} in comitatu burbie peregrit. q^{ue} et in spacio vni^{us} anni qui fuit Milleſimusquadringentesimus octuagesimus quint^{us}. xl. et vnam maleficas comburſ fecit. Et omnib^{us} publice asserentib^{us} illis spurcijs dyabolicis inheruisse. Cōstet ergo omnia aut vīſus vel auditus propria experientia aut fidedignorū relatis. Quo ad secūdū vbi difficultat^{ur} an ipsi malefici ex his spurcijs originem sumpserint. Dicam^{us} fm August. hoc vtiq^{ue} verū esse omnes superstitiones artes ex pestifera societate hominū et demonum originem sumpſisse. Sic enī dicit libro. j. de doctrina xpīana. et habet. xxvj. q^{uestio}. ij. illud q^{ue} est. Omnes artes h^omōi vel nugatorie vel noxie supstitōis ex quadā pestifera societate hominū et demonū q^{ue} pacta infidel^{es} et dolose amicitie pstituta penit^{us} repudiande. Illo attēto manifestū ē q^{ue} si diuerſe sunt spēs supstitōis seu magice art^{es} ita et diuerſe sunt eorū societates. et sicut spēs maleficorū inter quatuordecim illius artis spēs passima existit. q^{ue} non p^{er} pactū tacitū sed expressum ultra hoc q^{ue} cultū latrie per fidei abnegationem ipsis demonibus habent exhibere. Tō et pessimam cum ipsis cōuersando retinent societatem. Iuxta mulierum q^{ue} semper vanis delectant^{ur} conditiones. Attento insup^{er} q^{ue} iuxta doc. scī Tho. ij. in iaz. vi. iij. art. iij. In solutiōe vni^{us} argumenti vbi querit. An genit^{us}

Pars secūda

ex huiusmodi demonib⁹ modis preta-
ctis sint maioris virtutis q̄ alij homi-
nes. Respondit hoc verū esse nō soluz
ex textu scripture Gen. vi. Isti sūt potē-
tes a seculo zc. Sed etia⁹ ea ratione q̄
demonēs possunt scire virtutem semi-
nis decisi. Primo ex dispositiōe eius
a quo decisiū est. Secundo mulierē
proportionatā ad seminis illius susce-
ptionem. Tercio constellationē inuā-
rem ad effectum corporalem. Et quar-
tum addere possumus etiā ex suis ver-
bis scilicet ipsius geniti complexionē
optimā ad effectos illi proportionatos
ex quib⁹ omnibus sic concurrentibus
concludit q̄ tales sic geniti sunt fortes
et magni corpore. Ideo ad propositū
cum queritur. An malefici ex his spur-
cijs origines sumpserunt: dicamus.
Origines sumpserūt vtq̄ ex pestifera
mutua societate vt ex primo notabili
patet. Multiplicationē vero nō sum-
psisse ex illis spurcijs nemo negare
potest ex secūdo notabili cū non dele-
tationis: sed corruptionis causa illis
demonēs intendūt. Erit ergo talis or-
do q̄ succubus demon ab homine sce-
lerato semen dēdar qui si est proprius
illi homini deputatus et noluerit se in-
cubū facere ad maleficam tradet illud
semen demoni mulieri seu malefice de-
putatus. et ille sub certa constellatione
sibi deseruente vt talis genit⁹ vel geni-
ta fortis viribus ad peragenda malefi-
cia persistit se incubuz malefice faciet.
Nec obstat q̄ illi de quib⁹ textus loq̄-
tur non fuerint malefici: sed tantūmo-
do gigantes et viri famosi et potentes
quia vt super⁹ dictū est: maleficiis non
fuerūt perpetrata tempe legis nature
et hoc propter recentē memoriā creati-
onis mūdi. Vnde idolatria locuz ha-
bere non potuit. Jam aut malicia ho-
minū ex crescente dyabol⁹ maiores ad
seminandum hoc gen⁹ p̄didit: repperit

Questio prima

oportunitatē. Sed neq̄ illi termini in
boni virtutis intelligi possunt vbi illi
asseruntur fuisse viri famosi diceban-
tur.

An semper cum decisione se-
minis incubus demon malefi-
cam aggreditur.

Illud etia⁹ vbi querit. An sp̄
cū infusione seminis zc. Respō-
det cū mille nocēdi habeat mo-

dos et artes vtpote qui a principio ru-
ine sue conatur ecclesie vnitates rescin-
dere et humanū genus omnib⁹ modis
auertere. xvj. q. ij. Ideo de istis regula
infallibilis non potest dari: sed proba-
bilis distinctio videlicet q̄ aut malefi-
ca iannosa est et sterilis aut non. Si sic
tūc vtq̄ absq̄ seminis decisione cū ad
nihilū valeret et demon in suis operi-
bus etia⁹ q̄tum potest superfluitatem
subterfugit sicut et natura malefica ag-
greditur. Vel et sterilis non sit tūc de-
lectatiōis causa ex parte malefice cau-
sande ipsam aggredit. Si vero ad im-
pregnationē disposita tunc si cōmode
semen a viro decisiū habere potest cū
illo ipsam aggredere ob infectionē p̄-
lis non differt. Verum si quis quere-
ret an semen emissū per nocturnam
pollutionē ita colligere posset sicut de-
cisiū per actum carnalem. Ad hoc p̄-
babilis potest dari ratio q̄ non licet a-
lijs videri potest oppositum. Nam attē-
to q̄ demonēs vt p̄missū est virtū-
tem seminis generatiuā attendūt. et ta-
lis vis in semine per actū carnalē am-
plius effundit et p̄seruat scindit semen
per pollutionē nocturnā emissāz tāū-
modo ex superfluo humore et nō cum
tanta vi generatiua descendit. Itē cum
eo se min⁹ exercere ad generatiōē pro-
lis credit nisi fouassit vim illāz adesse
semini intelligeret. Sed et hoc oīno ne-
gere non possum⁹ q̄ malefica marita-
ta et q̄ maritū impregnata etiā p̄ cōmū-

rationem alterius seminis incubus demon pceptum insicere pōt.

**An potius vno tempore q̄ al-
tero et similiter de loco.**

Illud an observat tempora et loca. Dicendū q̄ ultra observatiam temporū quo ad p̄stellationes quas observat quādo ad prolis infectionē operat. Observat etiam certa tempora quando non infectionis: sed veneree voluptatis causa ex parte malefice exercēde agitat. et sunt sacratiores totius anni tempora vt natalis xpi paschalis et penthecosten solennitatib⁹ et alijs festiuis diebus. Et hoc faciunt triplici ex causa. Primo vt sic malefici nō solum perfidī per apostasiā a fide verum etiā sacrilegi viciū incurrūt in quibus ipsi demones delectant vt ipse creator amplius offendant et graui⁹ in proprijs animab⁹ malefice condemnent. Secūda causa q̄ cum deus sic graui⁹ offendit eis maiore potestate scutendi i homines et puniendi illos siue in reb⁹ siue in corporib⁹ etiā innoxios relinqnt. Q̄m̄ dicit filius nō portabit iniquitatem patris et intelligit quo ad eternam punitionē. temporalis autē sepissime innoxij ppter aliorū facinora afflictione puniunt. Vnde et alibi de⁹ clamat. Ego deus fortis et zelotes visitas p̄ctā parentū in terciā et quartā generatione. Talis et puniō patuit in filiis sodomitarū submersis ppter parentum scelera. Tercia causa vt maiori oportunitate plures ruere faciāt presertim in uenculas que festiuis dieb⁹ ocio et curiositatibus dū amplius insistūt eo facilius a maleficis vetulis seducant prope in terra natiuitatis vnius ex his inq̄ stioribus cum duo sumus hoc op⁹ colligentes contigit. Naz iuencula quedam et virgo deuota sollicitata festiuo die ab vna vetula vt secum per gradus

ad camerā ascenderet eo q̄ certi iuuenes pulcherrimi ibidem essent inclusi et dū illa annueret ascendenti⁹ simul vetula pcedente insūxit iuencule ne se signo crucis muniret. Et licet illa annuisset occulte tamen signo illo muniret qua ex re p̄tigit vt dum ascendissent et virgo neminē p̄perisset eo q̄ demones ibidem existentes suā p̄ntiā in assumptis corporib⁹ illi virgini nequibāt ostendere. Vetula maledicendo virgini dixit. Vadas in noie omnium dyaboloz cur te signasti. Nec ex confessione pura illius virginis collegi. Potest et addisquarta causa vt sic facilius homines seducāt. qui dum p̄siderant q̄ talia eis a deo sacratiozib⁹ tempib⁹ fieri p̄mittūtur non estimant illa tam grauiā eē scicut si illis tempib⁹ nequirēt facere. De loco vero an plus in locis certis se exercent. Dicendum q̄ ex verbis sacris maleficarū constat q̄ spurcias illas quino in locis sacris exercere nō possūt. Quia i re p̄pendit efficacia angelice custodie ob reuerentiā illius loci. et quod amplius est. asserunt se nunq̄ habere pacē nisi tempe diuinorū euz presentes fuerint in ecclesia. et ideo citius et tardius ingreditur et egrediuntur. licet alijs pessima certa ceremonialia habent ad instructionem demonū observare vt vt delictet tempe eleuatōis in terrā spueret. seu cogitantes nequandissimas p̄verba aut sine verbis pponere vt vitinā esses in tali vel tali loco. put laz in scōa parte tangunt.

**An visibiliter sicut ex parte
malefice ita etiam quo ad circumstantes se mutuo agitant.**

Illud an visibiliter vel inuisibiliter hmoi spurcias agāt mutuo dicendū quantum ex p̄sentia nos edocuit q̄ licet sp̄ visibiliter ex p̄te malefice demon incub⁹ op̄et: ita q̄ nō

Pars secūda

Questio prima

est necessarium inuisibiliter propter desiderium pacis et expellum et appropinquare. Tunc quo ad circumstantes septem ipse malefice supine iacentes in agris seu silvis visis sunt et denudate supra inuisibilium. Et iuxta dispositiones illi spurcicie coaptatis membris tibij et cruribus se agitantibus demonibus incubis inuisibiliter ibidem quod ad circumstantes cooperantibus licet in fine actus vapor niger fumi in longitudine huius situm a malefica in aerem eleuabatur sed hoc rarissime. Et quia de causa nouit ille mille artifices ut inuenculaz circumstantia vel aliorum hominum mentes valeat aut allicere aut inuolare de quibus gestis et qualiter in plerisque locis tam in oppido rauen spurgis etiam in domino nobilium de Hoppelstain. et certis alijs terris talia sunt pacta in secula pre parebit. Et et si perigisse certum est quod maritis visibilibus interdum cernentibus incubos demones. quos tamen non demones sed viros putabant cum eorum vxoribus talia pagere duz arma arripere et transfodere volebant subito demon disparuit se inuisibilem faciendo. unde et mulieribus manus et brachia obijcientibus licet interdum lesi fuissent ipsos tamen viros obiurgantes an ne oculos haberent aut si a demonibus oblesi forent deridebant.

Non solum demones incubi mulieres et eorum spurcicijs procreatis aut eis obstetricibus oblatas infestant. sed quascunque indifferenter cum maiori vel minori venerea delectatione.

Finaliter vero concludendo dicitur potest ipsos demones incubos non tantum mulieribus ex eorum spurcicijs procreatis aut eis oblatas infestare fore infestos sed totum conatum in quascunque sanctiores vir-

gines illius terre aut oppidi per ipsas maleficas seductrices aut copultrices anhelare. Hoc enim experientia rerum magistra edocuit ubi in oppido rauen spurgis certe combussit ante finalem sententiam. Hinc simile asseruerunt quod eis ab eorum magistris inuinctum fuisset omni conatu debere in subuersionem sanctarum virginum et viduarum labore. Et de venerea delectatione amatores vel minores cum incubis demonibus in corpore assumpto quam ceteris paribus cum viris in corpore vero dicendum. Videretur quod licet naturalis ordo hoc minus excuset quin maior sit ubi simile suo simili alludit. tamen misle ille artifex ubi debita actina debita passius licet non in natura tamen sub qualitatibus in calore vel temperamento aliquo coniungit viros non minores excitare videtur concupiscentiam. sed de his in sequentibus latius quo ad conditionem sexus feminei declarabit.

De modo generali quo per sacramenta ecclesie sua maleficia malefice exercet. Et de modo quo vim generatiuam impedire solent. seu etiam alios defectus super quascunque creaturas demptis corporibus celestibus.

Capitulum quintum.

Am autem quali-

ter alias creaturas in virosque semini et terre fruges inficiunt. plura sunt super modis agendi aduertenda. Et primo qualiter homines. deum qualiter bestias. tercio qualiter terre fruges. Ex parte hominis. primo qualiter vim generatiuam seu etiam actum venerum ne mulier concipere: aut vir actum exercere valeat maleficijs impediunt. Secundo qualiter actus ille

impeditur respectu vnius mulieris in
terdum et non alterius. Tercio quali-
ter membra virilia auferunt quasi om-
nino sint a corporib⁹ euulsa. Quarto
quomodo si aliquid premissoz contin-
geret potentia demonis inferente p se
non p maleficam posset discerui. Qui-
to quomodo malefice homines vtrius-
q; sexus in bestias p⁹ligiosa arte trans-
mutant. Sexto quomodo obsterrices
malefice conceptibus in vtero matris
diuersis modis interimunt. z vbi b non
faciunt demonibus infantes offerunt. Et
ne hec quasi incredibilia putarentur.
Ideo in prima parte operis per questi-
ones et argumentoz solutioes sunt de-
cisa. Ad quas si opus sit dubi⁹ lector p
inuestiganda veritate recurrere potest
Ad p⁹sens tantummodo acta z gesta per
nos reperta. siue etiam ab alijs conscri-
pta in detestatioez tantu criminis sunt
deducenda vt priores questioes si for-
tassis alicui difficiles ad intelligendu
forent. Ex his que in hac scda pte tra-
dunt fidem capiat: z ab errore resiliat.
quo nullam maleficam esse. aut nullu
maleficiu posse fieri in mundo estima-
uit. Vnde primo notandum q cu sex
modis homines ledere possunt absq;
modis quibus alias creaturas ledunt.
Et vnus sit quo amore maluz ingerunt
viro alicui ad mulierem vel mulieri ad
virum. Alius quo odium vel inuidiaz
in aliquo seminare procurant. Terci⁹
in his qui maleficiati dicunt. De vi ge-
neratua vti valeant ad feminaz vel vi-
ceversa femelle ad virum vel etia alijs
modis aborsum procurando vt supra
factum est. Quartus cum in membro
aliquo hominez egrotare faciunt. Qui-
tus cum vita priuant. Sextus cu vnu
rationis auferunt. Et sateri cum hoc
oporet q in omni genere rerum: dem-
ptis corporibus celestibus veros dese-

ctus et veras infirmitates. licet non ve-
ras sanitates ex virtute naturali infer-
re possunt: et hoc ex potenti virtute na-
turali et spiritali qua corporali qua-
cunq; eminent virtute. Nulla etia in-
firmitas cum altera concordat: seu etia
am defectus naturalis vbi infirmitas
desit. ideo diuersis medijs vtiq; ad di-
uersas infirmitates et defectus proce-
dunt. De quibus aliqua quantum ne-
cessitas postulat in medium produca-
mus prius tamen ne animus lectoris
maneat suspensus cur supra corpora ce-
lestia aliquam immutationem facere
non possunt. Dicemus triplicem esse
causam. Prima quia super eas etiam
quo ad locum penalem existunt qui lo-
cus est aer caliginosus. et hoc propter
ipsorum officium eis deputatus: vide
supra in prima parte tractatus: vide
supra in prima parte tractatus in que-
stione secunda de iuribus demonibus
Secunda causa. quia corpora celestia
mouentur a bonis angelis. vide in ple-
risq; locis de motoribus orbium. pre-
cipue sanctum Thomaz in prima par-
te. q. cx. in quo concordant philosophi
cum theologis. Tercia causa ppter vni-
uersale regimen: et commune bonum
vniuersi cui detrahatur in generali. si
malis pmitteret spiritibus in illa cor-
pora celestia alijs immutationes cau-
sare. Vnde z ille immutationes miracu-
lose facit in ve. aut no. testa. a deo p eo-
ruz motores. seu angelos bonos facit
sunt vt in statoe solis sub iosue. Retro-
gradatone sub ezechie obscuratoe in a-
turali in passione xpi. In omib⁹ aut ex-
post elementis z elementis suis malefi-
cia deo pmitte: z p se absq; malefici
z cu maleficiis exercere pnt. Et d factio
exercere no cessant vt patebit. Scdo
notandu q in omnibus modis malefi-
ciandi. vt plurimu semp maleficas in-
uat. vt instrumenta sue malicie per sa-

Pars secūda

cramenta seu sacramentalia ecclē. vel per quēcūq; diuina: seu deo consecrata efficiant ut quando imaginē cereaz sub palla altaris ad tempus ponūt: vel per crisma sacrum filum trahūt: vel ex quibuscūq; rebus consecratis. Et hoc quidē triplici ratione. sicut etiam q; sanctorib; anni temporibus: et precipue circa aduentū domini: et festa natalia sua maleficia exercere solēt. Primo ut non solū homines per talia perfidi fiant: sed etiā sacrilegū diuina quātū in eis est contaminanda. Et sic plū deū creatorē suū offendant intīm; animas proprias condemnent: et plures in peccatū ruere faciant. Secundo ut deus sic grauiter per homines offensus demoni maiorē potestātē in homines seuendi relinquat. Sic etiā Gregori⁹ dicit q; malis interdū iuxta eorum desideria: et petitiōnes concedit. iratusq; alijs denegat propicius. Tercio ut sic sub specie bonis apparentis plures simplicis facilius decipiat quando per tacta diuinis rebus putant aliquid numinis a deo obtinuisse vbi solū maiorē peccatū sunt commissa. Potest et addi quarta ratio super sacratioz tempora et principū anni. Nam quia festa plūs frangunt peccatis moralibus q; mechanicis operibus. Juxta Aug⁹. in li. de decēz cordis. Superstitio autem et maleficia de maximis seruilib; operibus demonis est contra diuinā reuerētiā. Ideo ut dictū est homines profundius cadere facit et creator amplius offendit. Et super principū anni dicere possumus. Juxta ysidorū li. viij. Ethica. ij. q; sicut Janus a quo Ianuari⁹ mēsus dictus est. qui et in die circumcissionis incipit idolū fuit diuersis facieb; confectum. vna tanq; esset finis anni pcedentis. et alia tanq; esset principium futuri: et ut imminētis anni esset protector et formator auctor in eius re-

Questio prima

nerentiam sed potius demonis in idolo faciebant pagari varias cōmōtiones luxuriosas: et strennuas et localia sibi mutuo tradiderūt. choreas varias duxerunt: menses preparauerūt. de quibus mentio fit per beatū Augustinū. in multis locis et fere per totū rectā terr. xxvj. q. varijs. Et sicut iaz mali cristiani has corruptelas imitantur. licet quo ad lasciuia sint translata ab eis ad tempora carnalium quando cum laruis et ludis et alijs superstitionib; discurrunt. Ita et nūc malefice his persuasionibus a demonibus in ipsorum complacentiam circa principū anni quo ad diuinum officium et cultū. ut festum Andree et festa natalia Christi existunt sua maleficia exercent. Et quidem iam in speciali qualiter per sacramenta primo. Demus qualiter per sacramentalia talia exercent aliqua nouiter facia: et a nobis per inquisitionē reperta referemus. Et oppidū quod nominare non expedit: quia ordo charitatis et ratiois imperat et suadet: vbi malefica corpus dominici sumpsit et declinans subito ut detestabilis mod⁹ est mulierum peplum ori adhibuit et panniculū dominici corpus extrahēdo intulit. et in ollā in qua butiro erat sic a dyabolo informata protexit et sub terra in stabulum prope horreum domus sue occultauit euz alijs plurimis rebus adiunctis ex quibus sua maleficia exercere habuisset. Sed assistente diuina pietate tantū factus detectum ad lucem peruenit. Nam sequenti die mercenario quodam causa sui laboris prope stabulū iter faciente vocem quasi cuiusdam infantis ciulantis audiuit. et quanto propius accessit vix dū ad panimentū sub ā olla abscondita erat percussit tanto clari⁹ audiuit: et estimās infantē aliquē a muliere solum latū scultecū seu p̄sidentē accessit. et rez

gestam sua estimatione a paricida per-
petratam narravit: qui cito missis ser-
vitoribus ita esse ut ille narraverat re-
pertū est: exhumare aut puerum nolle
bant: sed potius ut custodes a remotis
posset si qua mulier accederet sano vti
consilio attendere haberet. Nec enim
dominici corpus ibi absconditū esse
nouerant: vñ et contigit ut eadem ma-
lefica locū accederet et sub pallio alijs
occulte cernentibus ollam abscondit.
Vnde capta et questionibus exposita
facinus dextit assersens dominici cor-
pus cum bufone in olla fuisse abscon-
ditum ex his pulueribus sua ad libitū
nocumenta hominibus seu alijs crea-
turis inferre posset. Insuper aduer-
tendum quod hanc observant malefice com-
municantes consuetudines ut si absq[ue]
nota efficere valeant dominicum cor-
pus sub lingua et non supra recipiant
rationib[us] his ut estimari potest ut ab-
negationis fidei remediū nunq[ue] perci-
pere velint nec per confessionem neq[ue]
per sacramenti eucharistie perceptio-
nem. Secūdo vñ eo facilius ex ore do-
minicum corpus accipiat per earū ut
dictum est vñibus applicandū in ma-
iorem creatoris offensā. Quare et om-
nī ecclesie rectoribus et populum cō-
municantib[us] semper insungitur sum-
mam adhibere diligentiam ut pluri-
mum aperto ore et lingua bene exten-
sa cum amotione pepli mulieres com-
municet. Et quanto maior adhibetur
diligentia tanto plures malefice per hūc
modum norantur. De alijs rebus sa-
cramentalibus innumeras exercet su-
perstitiones. Interdum imagines ce-
reas quandoq[ue] res aromaticas sub pal-
la altaris ut supra tactum est ponētes
et sub limine domus occultantibus ut
per transitum ille pro quo positum est
maleficiatur. Innumera possent dedu-
ci: sed hec minūta per maiora maleficia

approbantur.

De modo quo vim genera-
tiuam impedire solent.

Capitulū. vi.

E modo autem

quo vim generatiuam impe-
dire solent tam in hominib[us]
q[uam] in iumentis etiam in utroq[ue] sexu.
Potest lector ex his que supra tacta
sunt in questione. An demones per ipas
maleficas mentes hominū ad amores
vel odium immutare valeant. Vbi p[ri]mo
solutiones argumentorū specialis sit
declaratio de modo quo vim generati-
uam impedire valeant deo permitten-
te. Vbi tamen notandum quod tale impe-
dimentum ab intrinseco et ab extrinse-
co praticatur. Intrinsece autem fit ab
eis dupliciter. Primo vbi rigores mē-
bris pro fructificatione accomoda dire-
cte reprimunt. Nec hoc videatur im-
possibile cum et motum alias natura-
lem in aliquo membro impedire pos-
sunt. Secundo vbi missionem spiritu-
um ad mēbra in quibus est virtus mo-
tūa prohibent quasi intercludendo vi-
as seminis ne ad vasa generotionis de-
scendat vel ne excidatur vel emittatur
Extrinsece procurant interdum per ima-
gines vel ex herbarum cōmestitionib[us]
Interdum per alias res exteriores pu-
ta ex galloz testiculis vel ex herbarū
cōmestitionibus. Non tū credendū est
quod virtute illarū rerum vir impotēs red-
datur sed occulta virtute demonum illu-
dentem hominī maleficas per huiusmo-
di vim generatiuā ne videlicet vir col-
re aut mulier cōcipere valeat malefici-
are possunt. Et huius ratio est quod pl[urimum]
mittit de[us] sup[er] hūc actū per quē primum
pccatū diffūdit q[uod] super alios actus hūa-
nos: sic et sup[er] serpentes q[uod] magis incā-
tationibus deseruiunt q[uam] alia animalia

Pars scda

Questio prima

Un z pluries a nobis z ab alijs inquit
sitioribus reperitum est q per serpētes
aut per cutem serpentis hmoi impedi
menta intulerunt. Nā quidam caprus
maleficus factus fuerat q multis ānis
sterilitatem tam in hoibus q in iumē
tis quandā domū inhabitantibus per
maleficiū intulisset. Nider insuper vbi
supra refert quendam maleficiū nomie
Stadlin in diocesi Lausanensi caprū
q z factus fuerat q in certā domo vbi
vir z vxor simul permanebant per sua
maleficia successive in vtero vxoris vi
ri septem infantes occidisse. Ita vt sem
per abortus fecerat semina annis mul
tis. Sile fecerat in eadem domo om
nibus pecoribus z iumentis fetosis q
rum nullum viuū partus edidit in eis
dem annis. Et cum maleficus questio
naret qualiter talia pcurasset: aut quō
reus esse posset: facinus aperuit dicēs
Subter limen hostij domus serpentē
posui qui si amonebitur fecunditas in
habitantibus restitueretur: z sicut predi
xit ita euenit. Nam licet serpens non
fuisse inuentus quia in pulueres reda
ctus terrā tamen omnino asportabāt.
Et eodez anno vxori z omnibus iumē
tis fecunditas restituta fuit. Aliud deni
q factum in Rethshofen paucis z vix
quatuor annis elapsis contigit: famo
sissima quedāz malefica erat vtpote q
solo tactu z omni hora maleficare et
abortū procurare sciebat. In quo dūz
vxor cuiusdam potentis impregnata
esset z ob sui custodiam quandam ob
stetricem ad se recepisset: ausitataq ab
eadem obstatrice fuisset ne castruz exi
ret: z q precipue a colloquio z conuer
satione illius malefice supradicte se ca
ueret. Post aliq septimanas inemor
illius ausamentij castrū exiēs quasdā
mulieres cōgregatas in quodā conu
uio visitādī grā accessit: vbi cū paulu
lum resedisset malefica superuenit et

ipsam dñam quasi salutationis gratia
super ventrē ambabus manibus tecti
git: z subito puerū se dolorose mouen
tem persensit. Dñ territa vbi ad apra
redijt z rem gesta obstetrici narrasset.
Deu inquit iam puerū perdidistis
exclamauit: z vt pdixit in partu conti
git. Nā nec abortum integrū s paula
rim frustra iam capitis iamq pedum z
manuū peperit. Magna vtiq ex diu
na pmissione castigatio in penam eius
videlicet mariti qui tales maleficas pu
nire z iniurias creatoris vlisci debet.
Fuit z in oppido merspurg pstantien
sis dioecesis quidam iuuenis intrans
maleficatus q nullū actum carnalem
cuz aliqua dempta vna exercere pote
rat. Multis etiāz audientibus retulit
q sepissime dūz eam declinare z alias
terras inhabitare z fugam capere vo
lebat. Adhuc interdum nocturno tpe
assurgē z festine cursu velocissimo: iaz
per terrā tā per aerem quasi volādo re
dire solebat.

**De modo quo membra viri
lia auferre solent.**

Capitulū. viij.

Ed z hoc q me

bra virilia auferre solent: nō
quidēz in rerum veritate cor
pora humana illis spoliando: s presti
giosa arte occultando vt supra in que
stione desuper tacta declaratiū est aliq
gesta in medijs pducamus. In oppi
do nāq reuenspurg iuuenis quidā in
uencule adhefit quā relinquere volēs
membz virile pdidit pstigiōsa vtiq ar
te vt nihil videre aut tangere pter pla
nū corpus posset. Anxius inde cellare
quoddā adiit vt vitiū emeret z paulu
lū residēs mulieri cui alteri supnemen
te causam tristitie sue apiendo singula
enarrauit: z ita esse corpe demonstrāre

Alata illa an ne aliquā suspecta haberet inquisiuit. Et ille utiq; tale ipaz de nominando z rē gestā narrando manifestauit. Et illa. Expediit ut per violentiam aliquā ubi beneuolentia tibi non suffragatur p acqrenda sanitate ipam inducas. At iuuenis in crepusculo noctis viā quā ptransire malefica solebat obseruauit z ipam reperiens dūz p sanitate corpis sibi reddēda supplicaret z illa se innoxia nec quicq; scire assereret ipam inuadēdo manutergit quod dam ad collū fortiter cōprimendo strīxit dicens. Nisi mihi sanitatē restitueris de manibus meis pibis. Dū illa quā clamare non poterat et iam facies tumefacta nigrescebat. Sine inq; me liberam z te sanabo. Et iuuenis dūz nodum seu striccurā laxasset malefica manu ipm inter femora seu coras tetigit dicens: iaz habes qd desideras. Et iuuenis ut postmodū referebat notabiliter persenserat anteq; visu aut tactu se ipm certificasset membrū sibi ex tactu dūtaxat malefice fuisse restitutum. Et misse. Venerand⁹ quidā pater honeste vite z scientia preclarus in ordine z conuentu Spitrensi referre solet. Quadā inq; die dū confessionū audiēte instaret. Iuuenis qdam accessit z int̄ verba cōfessionis in embz virile lamentabiliter se pdidisse asseruit. Admirans ego pater z verbis suis facilliter credere nolens eo q leuiscorde q facile credit a sapiente iudicat. Expiencia didicit p vssum nihil cernendo dū iuuenis locū vestes detegendo demonstrasset: vñ in me sanoz cōsilio vsus. An ne aliquā haberet suspectā q ei tale maleficium intulisset inq;siuit: z iuuenis vnaz se habere suspectā q absentē z i vno macta residentē asseruit. Tūc ego hec tibi inuiguo qntotius ipam accedas z pmissiōibus ac blādīs vbiis p posse ipam emollire studeas: qd z feci. Nā p pau

cos dies reuersus est grās mihi referēt se sanū z cūcta recuperasse asseruit: et sic vbiis credidi expientia tñ visus certificat⁹ denū. Sūt tñ z hic aliqua notāda ad intelligendū clari⁹ q supra de eadē materia tacta sunt. Prio q nullo modo credendū est talia mēbra euelli aut segregari a corpib⁹: q arte p̄stigiosa p demonē ut nec videri aut tangi valeant occultari. Et h auctate z ratione licet supra tactus sit vbi Alexander de ales parte secunda dicit. Prestigium pp̄te sumptū est illa illusio demonis que non habet causam ex parte mutationis rei: q solūmodo ex parte cognitionis qui deluditur: siue qntū ad interiores sensus siue quantū ad exteriores. Super hec tamen verba notandū q hic illuduntur sensus duo exteriores scilicet visus z tactus z non interiores ut sunt sensus cōmunis fantasia imaginatiua estimatiua z memoria. Licet sanctus Thomas tantūmodo ponat quatuor ut supra tactum est. Eo q fantasiam z imaginatiuam ponit vnā z bene: pauca enim differentia est inter imaginari z fantasari. Thomas in prima pte. q. lxxix. Et hū sensus imitant z nō exteriores soluz qñ nihil occultat vel manifestat vel vigilando vt dormiendo. Vigilando vt dum res aliter vident q in se sit: vt cū quis videt aliquem equū cum assessore deuorantes: aut in bestiam esse hominem transformatus aut seipm bestia esse z cum bestiis debere incedere estimantē: tūc em sensus exteriores deludunt z occupant per interiores: quia virtute demonū species sensibiles dudum reservare in thesauro specierū sensibilibū vt est memoria non illa intellectiua in q spēs intelligibiles pseruant: q memoria q est conseruatrix spērū sensibilibū q etiā est i posteriori parte capitis educunt vnde demonū deo interdū pmittere ad sensus

Pars secunda

Questio prima

romanem imaginatiuā. Et tam fortit
imprimunt q̄ sicut necesse habet ima-
ginare equū vel bestia per impetuosū
actuz quo demon eā ducit de memoria
speciem equi vel bestie: ita necesse ha-
bet estimare se videre per oculos exte-
riores tantum talem bestiam que iure
ab extra non est bestia s̄ per impetuo-
sam demonis opationem mediantib⁹
illis sp̄ibus sic videtur. Nec mirū vi-
deatur q̄ demones possunt: cum et na-
tura hoc facere potest etiā defectuosa
vt patet in freneticis: melancolicis: ma-
niacis et ebrijs aliquibus qui non pos-
sunt discernere. Et frenetici putant se
mira vidisse et videre bestias et alia hor-
renda cum tamen nihil sit in rebus ve-
ritate. Vide supra i questione An ma-
leſice mentes hominū ad amorem vel
odiu possunt immutare vbi plura no-
tantur. Est demum et ratio in se clara.
Nam cum demon habeat quandā po-
testatem super quasdam res inferiores
excipiēdo tantummodo animas. Ideo
potest et circa istas res aliquas immu-
tationes facere quādo de⁹ finit vt res
appareant aliter q̄ sint. Et hoc vt dixi
aut turbando aut illudendo organum
visus vt res clara videatur nubilosa: si
cut etiā post s̄etum ppter humores
collectos lumen aliter apparet q̄ ante
Vel operando in imaginatiuam po-
tentiam p̄ transmutationem specieruz
sensibilium vt dictuz est: vel humores
varios mouendo vt appareant ignea
vel aquea que sunt terrestria vel sicca
vt quidam faciunt q̄ omnes in habita-
tione aliquis habent se vestimētis exu-
ere et denudare putantes se in aquis na-
tare. Alterius autem super modū pre-
fatum si queritur An huiusmodi illu-
siones indifferenter bonis et malis ac-
cidere possunt sicut vt inferius patebit
corpales alie infirmitates etiā in ḡa ex-
istentibus inferri a maleſicis possunt.

Super quo inherēdo verbis cassiani
cassia. ij. abbatis siren. Dicendū est q̄
nō. Vnde oēs isti qui sic illudunt plu-
munt in peccatis mortalib⁹ esse: dicit
em. Ex verbis anthoni patet demonē
nullatenus posse mentem cuiusq̄ vel
corpus invadere nec habere facultatē
in cuiuslibet animaz penitus irruendi
nisi eā primo destituerit oibus cogita-
tionibus sanctis ac spiritali contem-
platione vacuā nudamq̄ reddiderit.
Concordat cū eo quod philosophia pri-
mo de consolatiōe ad Boetiu tangit.
Talia tibi contuleram nis arma que ni-
si por abieciſſes inuicta te firmitate tu-
erentur. Vñ Cassianus ibidē refert de
duobus maleſicis paganis qui differē-
tes in malicia successiue per sua male-
ſica demones miserunt ad cellā beati
Antonij vt euz temptationibus exinde
fugarent odio viri sancti infecti: eo q̄
multitudo populi ad eū quoridie con-
fluebat. Qui demones licet amarissi-
mis cogitationū stimulis Antonium
pulsarunt. Illos tñ semper repulit si-
gno crucis fronti et pectori impresso et
oratione in incubationibus insistendo.
Ita dicere possumus q̄ omnes qui sic
a demonibus indificantur absq̄ alijs i-
firmitatibus corporalibus: vtq̄ diuina
gratia inhabitante carent. Vñ et illud
Thobie. vi. Qui libidini deseruiunt i-
eo diabolus accipit potestatē. Concor-
dat et illud qd supra circa p̄mā partem
tracat⁹ in questione. An maleſice ope-
rant circa hoies in bestiales formas il-
los transmutando tacitū est: vbi inuen-
cula conuersa fuit in equā sua estima-
tione et omnium eam aspicientium dem-
pro sancto. Nachario cui⁹ sensus dia-
bolus illudere nō poterat: ad quez du-
cta p̄ sanitatē cū iā verā mulierē et non
equā aspiceret: et conuerso oēs alij ac-
clamarēt q̄ equa eis videret. Ipe san-
ctus suis orōnib⁹ eā et alios a tali illu-

sione liberant asserēs hoc ei accidisse. q̄ diuinis nō vacasset nec sacramenta vt decebat sc̄z confessionis ⁊ eucharistie vt decebat frequentasset. Qñ iuuenis qui eaz de turpitudine sollicitauerat licet renuisset ex honestate tñ iude⁹ maleficus quez iuuenis ea de causa vt tuneculā maleficiaret accesserat virtute demonis eā in equā cōuerterat. Sū marie cōcludam⁹ q̄ in bonis fortune sic sunt res exteriores vt bona tēporalia: fama ⁊ sanitas corpis: licet boni p̄ demones ⁊ sua membra ledi possint in eoz meritū ⁊ p̄bationē: sicut de beato Job patuit q̄ in talibus per demonem leſus fuit. Tamen eis inuitis sic in nullū peccatum per maleficia trahi possunt aut violentari: licet ab intra ⁊ in carite ab extra valeāt tentari. Ita etiam nec hui⁹ illusiones fatasticas actiue ⁊ passiue inferre possunt. Actiue vt eoz sensus haberēt demones illudere: sicut alioz in charitate non existentū. Passiue vt eis eoz membra p̄stigiola illusionē haberent auferre. Nec enim duo beato Job nunq̄ diabolus inferre potuisset p̄sertim passiū. nocumentum sup̄ actū venereū qui tante continentie erat vt dicere posset. Depigi fedus cū oculis meis ne quidem cogitarem de virgine. ⁊ fortior de muliere aliena: cui⁹ tamen super peccatores demon magnā noscīt ex verbis euangelij Luce. xj. Cum fortis armatus custodit atriū suū in pace sunt omnia q̄ possidet habere potentia. Veruz ex his si quis quereretur circa illusiones membrivirilis q̄ licet illā illusionē non posset demon existenti in gratia inferre passiue an ne posset actiue vt sc̄z exis i grā illuderet in suo visu q̄ videret mēbrū annexū: cū tñ ille qui sibi estimaret ablatū nō videret annexū nec etiā alij cū cūstantes qd̄ si cōcedit videt esse p̄trā p̄dicta. Potest dici q̄ q̄ non tanta vis

existit i damno actiue sicut passiue: capiēdo actiū non qui actiue intulit q̄ qui damnum ab extra videt vt de se ptz. Ideo exis in gratia licet posset videre damnum alterius: ⁊ in illo demon sensus eius illuderet. Qd̄ tñ posset sibi ipsi tale dānum inferre passiue vt sc̄z suo membro p̄uaretur cū libidini non deservit sicut per oppositū vt angel⁹ dixit Thobie. Qui libidini vacat demoniū accipit potestatem. Quid deniq̄ sentiendum sup̄ eas maleficas qui hui⁹ membra in copioso interdū numero vt viginti vel triginta mēbra insimul ad nūdū autū vel ad aliq̄d sermēū icludunt vbi ⁊ q̄si ad videntia membra se mouent vel auenā vel pabulum cūsumenda put a multis visa sunt ⁊ communis fama refert. Dicendū q̄ diabolica opatione ⁊ illusionē cūcta exercentur: sic em̄ sensus videntū illuduntur modis supra tactis. Retulit em̄ quidā q̄ dum membrū p̄didisset ⁊ quandam maleficā cause recuperande sanitatis accessisset. Illa vt quendā arborē ascenderet infirmo iniunxit ⁊ vt de nido in quo plurima erant membra si qd̄ vellet accipere posset indulſit. Et cum ille magnū quoddā accipere attentasset non ait malefica illud accipias ⁊ quia vni ex plebanis attineret subiūxit: hec omnia vtiq̄ p̄stigiola illusionē fieri a demonibus modis supra tactis organum visus per transmutationē specierum sensibiliū in imaginatiuam potestiam turbando. Nec em̄ oportet asserere q̄ demones sint in assumptis sic mēbris ostendentes quemadmodum solent in assumptis corporibus ex aere maleficiis ⁊ interdū hominibus apparere ⁊ cum eis conuersari. Ratio ē: q̄ facillorū modo videlicet per motū interlorem localem specierū sensibiliū ex cōseruatoria seu memoratiua potētia ad imaginatiuā ista facere possunt. Et

si quis dicere vellet q etiam simili modo facere possent vbi in assumptis corporibus asserunt maleficis aut alijs hominibus conuersari vt videlicet tales apparitiones facerent p transmutationes spirituum sensibiliu in imaginatiaz potentiam vt hoies dum putarent demones in assumptis corporibus esse presentes: tunc non essent nisi tales spiritus sensibiliu in interioribus potentijs imutationes. Dicendum q si nil aliud demon ostendere veller: nisi tantummodo humane effigie presentatione: tunc vltius opus non esset ei in assumpto corpore apparere cum sufficienter per pstatam transmutationem hoc efficere posset. Nunc aut q: altiora habet exercere putat loquif: conesci et alijs spurcitijs intendere. Ideo et ipm pntem esse oportet ab extra visui realiter in assumpto corpore se obijciendo q: virtus angeli ibi est vbi opat fm doctores. In questione vero qua querit. Quid si demon p se absq: malefica membra virile alicui auferret. An aliqua sit differentia inter vnā ablationem et alteram. Dicitur potest vltra illa que tangunt in pma pte tractatus in questione. An malefice membra virilia possint auferre q: vbi demon per se membra auferret: tunc vere et realiter auferret: et vere et realiter restitueret quando cuq: restituere haberet. In secundo sicut non absq: lesione ita non absq: dolore auferret. Tercio q: nunq: nisi coactus per bonu angelum hoc faceret eo q: materiam sui lucris amputare haberet: nouit em plura maleficia super illum actu exercere q: sup alios humanos actus: sic etia deus plus p mittit illu actu maleficiare q: alios humanos actus vt supra tactum est: que singula locum non habent vbi p maleficas deo permitte operat. Et si dubitatur an demon plus affectat homines et creaturas per seipm ledere q: p

maleficas. Dicitur potest q: nulla est comparatio. In infinitu em plus affectat p maleficas ledere. Tu quia maiorem infert deo contumelia creatura sibi de caram usurpando. Secdo q: cum deus amplius offendit: amplius sibi nocendi hominibus potestas permittit. Tercio ppter sui lucru quod in perditionem statuit animarum.

De modo quo malefice homines in bestiales formas transforment.

Capitulum. viij.

Edet hoc q: malefice homines in bestiales

formas virtute demonu quia talia princip aliter opat transformant. Licet in prima parte operis questione. An alia malefice valeant efficere sat sit declaratu: quia tamen aliquibus illa questio sub suis argumentis et solutionibus nimis posset esse obscura pferri cu acta et gesta super hec non sunt deducta. Modus etia quo seipm sic transformant non est expressus. Ideo pntis addenda est declaratio p solutiones plurimorum dubiorum. Et primo q: canon ille xxvj. q. v. epi. non est sic nude intelligendus circa hanc materiam: put plures etiam docti s: vnam bene docti decipiuntur: q: publice in eorum sermonibus asserere non verentur hmoi transmutationes prestigiosas: nullo modo etia virtute demonum posse fieri. Et hoc vltius in magnum fidei detrimentum vt sepe tactum est et maleficarum confortationem que et multum de talibus cogaudent sermonibus. Contingit autem hoc huiusmodi predicatoribus eo q: in cortice et non in medulla verborum cono

nīs laborant vt supra tactum est. Cum enim dicit. Quisquis credit posse fieri aliquā creaturam aut in melius aut in deterius transmutari aut transfor-
mari in aliam speciem vel in aliam similitudinem nisi ab ipso creatore qui omnia fecit proculdubio infidelis est. Sic plus lector attendat ad duo prin-
cipalia. Primo super verbū fieri. Se-
cundo super verba in aliā similitudinem
duerti. Sup primū sit resolutus q̄ fie-
ri capis dupliciter: videlicet p̄ creari z
p̄ naturali p̄ductōe alicuius rei. Pri-
mo modo soli deo conuenit vt notum
est qui sua infinita potentia aliquid ex
nihilō creare potest. Secūdo modo disti-
guendum est de creaturis. Quia aut
sūt creature p̄fecte vt homo asinus zc.
Aut sunt imperfecte vt serpentes rane
mures zc. que ideo dicunt̄ imperfecta
quia ex putrefactione generari etiam
possunt: licet em̄ semper de primis lo-
quit̄ canon: non de secundis: quod po-
test patere eo q̄ Albertus in libro de
animalibus vbi querit An demones
possint facere vera animalia. Et respō-
dit q̄ sic. s̄ hoc quo ad imperfecta ani-
malia. Etia cū ea differentia q̄ non in
instanti sic deus operat̄ sed motu quo
dā licet subito: sicut pater de maleficiis
Exo. vii. si placet vide aliqua que i no-
tata questione tangunt̄ circa primam
partem operis: z in solutione primi ar-
gumenti. Super scōm vbi tangitur q̄
non possunt aliquā creaturā transmu-
tare. Dicas q̄ est duplex transmutatio
Substantialis z accidentalis. Et hec
accidentalis iterū duplex: quia vel per
formā naturalem z inherētem rei q̄
videt̄ vel per formā non inherētem rei
que videtur: s̄ inherētem organis et
potentijs ipsius videntis. De primis
loquit̄ canon z precipue de formali seu
quidditativa trāsmutatione. put vna
substantia in aliam transmutatur cu-

iusmodi solus deus qui talium quid-
ditatum creator existit facere potest: lo-
quitur etia z de secunda licet illaz de-
mon efficere possit in quantum per in-
firmitates diuina permissione inimis-
sas aliqua forma accidentalis corpori
inducitur: vt vbi leprosa facies appare-
ret vel huius simile: sed quia proprie
de his non loquitur: sed de prestigiosa
apparitione: fm̄ quam videntur res
trāsmutari in alias similitudines. Di-
cimus q̄ has trāsmutationes allegar-
ca. excludere non potest: quod auctori-
tate: ratione: z experientia insimul ex
his que super cetera experientia que
Augustinus li. xviij. ca. xviij. de ciuita.
dei refert deducuntur: et p̄ varias que-
stiones illa etiam declarando: nam in-
ter alias prestigiosas transformatiōes
refert q̄ famosissima maga circes mu-
tauerit socios vlixis in bestias. Et q̄
dam stabularie mulieres conuertisset
hospites suos in iumenta onera portā-
tia. Refert etiam locios diomedis in
aues conuersos: et q̄ postea longo tē-
pore circa templum diomedis volas-
sent. Et quod prestantius narrasset de
patre suo veraciter: q̄ ipse pater dixisset
se caballum fuisse et annonaz cum
alijs animalibus baiulasse. De primo
nanq̄ q̄ socij vlixis fuissent in bestias
mutati: ibi vtiq̄ sola apparentia fuit z
oculorum deceptio ita q̄ forma illa be-
stialis educta fuit de cōseruatorio seu
memoria specieruz ad ipsam vim ima-
ginetiua: vnde et visio imaginaria
causabatur et consequenter ex forti im-
pressione in potentias alias et organa
videns estimabat se bestiaz videre: mo-
do quo supra in precedētī capitulo ta-
ctum est: sed quomodo ista fieri possūt
virtute demonis sine lesione infra pa-
tebit. De secūdo vero vbi hospites in
iumenta onera portantia a stabularijs
cōuertebant̄ z sūt hoc q̄ p̄stātij pater
b iij

Paro secunda

Questio prima

se equū fuisse et bladū portasse narrat.
Notandū q̄ ibi tres fuerūt deceptōes
Prima. q̄ illi hoies p̄stigiōsa arte vi-
debant conuersi in iumenta. q̄ conuer-
sio facta fuit mō supra tacto. Secūda
q̄ illa operaybi excedebant vires por-
tantū demones inuisibiliter illa attu-
lerunt. Tercia q̄ illi q̄ alijs videbātur
transmutati in spēs. sibi ip̄is etiā vide-
bantur se in bestias conuersos. sic Na-
buchodonosor contrigit. vbi septē tpa
sup̄ eū fuerūt imutata. vt fenū q̄i bos
comederet. De illo aut̄ q̄ socij diome-
dis fuissent in aues cōuersi: et circa tē-
plū volasse. Dicendū q̄ ille diomedis
q̄ in exercitū grecorū circa obsidiones
civitatis troye fuerat. vbi ad ppria re-
dire volebat i mari cū socijs. Imersus
fuit. Ideo cū ex suggestione cuiusdam
idoli templū sibi quasi inter deos an-
numerat⁹ esset cōstructū fuerat. demo-
nes inconfirmatōis erroris longo tem-
pore tanq̄ aues loco cor̄ volabāt. qua-
reret aliud genus sup̄stitionis a p̄dictis
p̄stigijs ibi fuit. q̄ videlicet non per re-
ductionē sp̄s sensibilū ad vim ima-
ginatiuā. s̄ in assumptis corpib⁹ tanq̄
aues volantes se oculis aspicientiū in-
geriebant. Q̄ si querit. An etiā p̄dicto
mō p̄ reductionē sp̄s sensibilium
aspicientes illudere potuissent vt de-
mones nō in assumptis corpib⁹ ex ae-
re tanq̄ volantes aues se ingessissent.
Dicendum q̄ sic. Nam et opinio q̄rū-
dam fuit vt recitat sc̄s thomas in ij.
iniaz. di. viij. ar. ij. q̄ angeli quicunq̄
sine boni sine mali nunq̄ assumerent
corpa. sed q̄ oia q̄ de eorū apparitōib⁹
leguntur in scripturis facta fuerint in
p̄stigijs. vel fm̄ visionē imaginariā
In quibus verbis norat a doctore san-
cto differentia inter p̄stigiū et imagina-
riā visionē. Quia p̄stigiū potest habe-
re rem ab extra corpali vbi se obijci-
tū. licet aliter videatur q̄ sit. Imagi-

naria aut̄ visio non hoc necessario req̄-
rit. vt videlicet res ab extra obijciatur.
sed potest fieri absq̄ illa exterior obie-
ctione tantum mō per illas interiores
spēs sensibiles vbi ad vim imaginati-
uā reducuntur. Vñ illoz op̄inionem
sequēdo socij diomedis nō fuerunt re-
presentati p̄ demones in assumptis cor-
porib⁹ s̄ similitudinibus auiū. s̄ tan-
tummodo fantastica et imaginaria visi-
one. per illaz vires sp̄s sensibilium redu-
ctionē et. vt supra. Sed q̄ doctor san-
ctus op̄inionē illā vt errorē nō vt op̄i-
nionem simplicē reprobat. licet nō vt
heresim fore vt pie creditur. cum etiā
tales apparitōes imaginarie intēduz
et a bonis et a malis angelis fuerit abs-
q̄ corpibus assumptis v̄sitate. Ideo vt
ibidem dicit cū sc̄i cōter dicunt ange-
los etiā corpali visione apparuisse. et ta-
lis apparitio fit in assumptis corpib⁹
Tertius etiā scripture sacre super t̄es
corpales apparitiones plus cōcordat
q̄ super imaginarias aut p̄stigiōsas
Ideo ex his ad presens dicere possū-
mus etiam super quasq̄q̄ visiones
conformes illis de socijs diomedis. q̄
licet illi socij imaginaria visione viden-
tium potuissent opere demonum videri
modo quo dictum est. tamen potius
presumitur q̄ per demones in assum-
ptis corpibus ex elemento aeris tā-
q̄ aues volantes fuerint visi. aut q̄ alie
aues naturales a demonibus agitate
illos representauerunt.

Qualiter demones intra cor-
poraz capita existūt sine lesiōe
quando p̄stigiōsas operātur
transmutationes. Capi. ix.

Mod si vltorius

super modū p̄stigiōse trans-
mutationis queritur. An in-
tra corpora et capita tunc exi-

stant. Et an si tales sint tanq̃ obsessi a demonibus estimandi. et qualiter fieri possit ut absq̃ lesione potentiarum et virium interiorū possint spēs ab vna potentia interiori ad aliam deducē. et vtrū tale opus debeat censerī miraculosum factū aut nō. Ad primū oportet distinguere de prestigiosa illusionē. eo q̃ ut dictū est. Illa illūsiō fit interdum super sensus exteriores. interdū super interiores vsq̃ ad sensum exteriorē. Prima ergo licet possit fieri absq̃ q̃ demones intrant potentias exteriores illas occupando. s̃ tñ exterioris de ludendo. ut vbi corpus aliq̃ occultare vellet per interpositionē alicui⁹ alterius corporis vel alio quocunq̃ modo. Aut vbi p se corpus assumeret et se visui obijceret. Secūda tñ non potest fieri nisi ipm caput et potētiās pncipalē occupet. Et hoc ostēditur auctoritate et ratione. Nec obstarē potest q̃ duo spiritus creati nō possint esse in vno et eo dem loco. et anima sit in qualibet pte hominis. Est aut̃ auctoritas super h̃ Damasceni. Angel⁹ ibi est vbi opat̃. Rato scilicet thome. ii. sen. di. vii. ar. v. Omnes angeli boni et mali ex virtute naturali q̃ pstantior vsq̃ est quacunq̃ corporali hnt p̃tatem transmutandi corpora nostra. Patet hoc ne dum ppter pstantiam et nobilitatē nature. sed et id q̃ tota machina mundi creatura corporali ammi nistrat per angelos Grego. iij. dialo. In hunc mundū visibile nihil nisi per creaturā inuisibile disponi pōt. vñ oīa corporalia regunt p angelos. sicut et motores orbū afferuntur non soluz a doctōribus sanctis sed etiā a p̃bis omnibus. Patet et ex eo q̃ omnia corpora humana mouentur ab animab⁹ sicut omnia alia per corpora celestia et p ipso mōtore. Si cui placet videat sanctū thomam in prima parte. q. cx. ar. j. Ex quo cōcluditur q̃ q̃ demones vbi

opantur ibi sunt. Ideo q̃ fantasias et interiores potētiās perturbant tunc etiam ibi existūt. Item licet illabi aīe illi sit tantū possibile quī eam creant tamen demones etiam illabi possunt deo pmittente corporibus nostris. Et q̃ p tunc possunt impressiones facere in potētiās interiores affixas organis corporalibus. Ideo et p illas impressiōes sicut immutantur organa ita mutantur operationes potētiarū. modo quo dēm est q̃ educere possunt spēs reueratas in vna potentia affixa organo sicut ex memoria que est in vltima pte capitis educit spēm equi localiter mouendo illud fantasma vsq̃ ad mediā pte capitis vbi est cellula virtutis imaginatiue et demū cōsequēter vsq̃ ad sensum cōmune cui⁹ residētia est i anteriori parte capitis. Et oīa tñ subito sic immutaret perturbare possunt ut forme res necessario estimentur. Alie si exteriori visui obijcerent. Exemplū patuit ex naturali defectu in freneticis et alijs maniacis. Quod si queritur quō hoc absq̃ dolore capitis efficere possit. facilis est responsio. Primo q̃ em organa nō diuidit nec immutat quo ad ipsoz subtectuz. sed tantūmodo species mouet. Item secundo q̃ non alterat imitēdo aliquā qualitātē actiua. vñ necessario passio sequitur. cū et ipse in se demon omni qualitate corporali careat. id sine dolore talia opari p̃t. Item tercio quia vtrū dictū est tantūmodo facit transmutationes per motum localem ab vno organo ad aliud et non per alios motus ex quibus alterationes lesiue interdum causantur. Illud ergo quod difficultatem facit q̃ quia duo spiritus non possunt esse in eodem loco puta dissimulatiue. et anima etiā existit in capite quō modo tunc demones ibidem existere possunt. Dicendum q̃ residētia anie assignatur centrum cordis in quo vna

Pars secūda

infinēdo omnibus mēbris cōcat. Et exemplū datur de aranea in medio te-
le que sentit tactum ex omni pte. Ta-
men quia dictū angustini in libro de
spiritu et anima. q̄ est tota in totoz to-
ta qualibet pte corpis. Ideo dato q̄ sit
in capite. adhuc demon ibi opari pōt.
quia alia est eius operatio ab opatōe
anime cum operatio anie in corpe est
vt informat vitam infuat. vñ ē ibi sic
forma in materia nō sicut in loco. De-
mon aut sicut i tali pte corpis et tali lo-
co immutandoz operando circa spēs
sensibiles. Vnde quia nulla confusio
operationū est inter eos. Ideo vtrūq̄
simul in eadem parte corpis esse pñt.
Ad illud. An tales sint tanq̄ obsessi
arrecticij. i. a demonibus arrecti esti-
mandi. quia specialem hoc vult habe-
re declarationem. An videlicet h̄ pos-
sibile sit vt opere maleficorū aliquis vt
obsessus a demone. i. q̄ demū eū pos-
sideo arrectet corpali ter. Ideo de tali ma-
teria specialis tractabitur modus i ca-
pitulo sequenti. habet em et hoc spect-
alem difficultatem. An operibus ma-
leficorū fieri valeat. Ad illud tantū-
modo. An talia opera maleficorum et
demonum sint ad modum miraculo-
rum operum censenda. Ita q̄ debeant
opera miraculosa estimari. Dicendū
q̄ sic in quantum sunt preter ordinē
nature create nobis note per virtutem
creature nobis ignote. licet non sint p
prie miracula sicut illa que sunt pter
ordinem totius nature create qualia
sunt miracula dei et sanctorum. Vide
que in prima parte operis sub quinta
questionē reprobationē terciij erroris
tacta sunt vltra que addenda sunt bec
ppter eos qui h̄mōi opera impugna-
re possent quasi nō debeāt censi opa
miraculosa sed simpliciter opera dia-
bolica eo q̄ cum miracula sint data in
confirmationē fidei non debent cōce-

Questio prima

di fidei aduersario. Tum etiam q̄ sig-
anticristi dicuntur ab apostolo signa
mendacia. Sed dicendum ad p̄mū
Miracula facere ē donū gr̄e q̄ date
Vnde sicut p malos possunt fieri ho-
mines. ita et p malos spūs in his vide-
licet ad que eorum virtus extendere se
potest. Vnde etiā discernuntur mira-
cula per bonos facta ab illis q̄ per ma-
los sunt ad minus tripliciter. P̄mo
ex efficacia virtutis opantis q̄ signa fa-
cta p bonos diuina virtute sunt in ill-
etiā ad que virtus actiue nature se nul-
lo modo extendit. sicut suscitare mor-
tuos et h̄mōi que demones fm v̄tates
facere non possunt. sed in prestigijs tā-
tum vt symon magus de mortuo cuius
caput agitabar que diu durare nō pñt
Secūdo ex vtilitate signorū. q̄ signa per
bonos facta sunt de reb⁹ vtilib⁹. vt in
curationibus infirmitatū et h̄mōi. Si-
gna aut per maleficas facta sunt de re-
bus nociuis vel vanis sicut q̄ volāt in
aere vel reddant membra hominum
stupida et h̄mōi. Et hanc differentiam
assignat beatus Petrus in itinerario
Clementis. Tercia differentia est quā-
tū ad finem. q̄ signa bonorū ordinant
ad edificationē fidei et bonorū morum.
Sed signa malorū sunt in manifestus
nocuentū fidei et honestatis. Etiam
q̄tū ad modum operandi differūt.
quia boni operantur mirabilia per in-
uocationem diuini nominis p̄te et re-
uerenter. Sed malefici et mali quibus-
dam deliramentis et demonum inuo-
cationibus. Aliud etiam non obstat
q̄ videlicet apostolus opera diaboli et
anticristi nominat signa mendacia.
quia tunc illa mirabilia que fiēt ab eo
diuina permissione sunt vera et etiam
falsa diuersis respectibus. Vera i illis
que sunt virtute demonis ad que ei⁹
virtus se extendere potest. Falsa quā-
do faciet ea ad que sua virtus se nō p̄t

extenderet suscitare mortuos. illumi-
nare cecos. quia in primo vbi facē atre-
tabit aut intrabit corpus defuncti aut
illud amouebit. loco illius ipse in as-
sumpto corpore ex aere se presentabit. et
sic in secundo prestigiosa arte visus au-
fert. aut infirmitates alias et subito sa-
nabit a leſione cessando. non qualita-
tes interiores rectificando sicut in le-
gēda Bartholomei ponitur. Possūt
etiam mirabilia opa antichristi ma-
leficaz dici signa mendacia inquantū
solummodo ad decipiendum sunt. ita
et tunc operabitur antichristus. Nec
thomas distin. vii. de virtute demonū
in operando. Posset etiam hic addu-
ci differentia miraculorum que ponit
in compendio theologicę veritatē. et
inter mirum et miraculum. quia cum
miraculum proprie quatuor requirat
scilicet qd sit a deo. et qd sit preter existi-
entiam nature. contra cuius ordinem sit
et tercio qd sit euident. et quarto qd ad
fidei corroborationem. quia ergo i ope-
ribus malefactorum primum et vltimū
ad minus deficiunt. Ideo mira opera
non autem miracula dici possunt. Ea
etiam ratione. quia et si aliquo modo
miracula dici possunt: quia tamen q-
dam sunt supra naturam. quedam cō-
tra naturam. quedam preter naturam
Et supra naturam sunt illa in quibus
non est simile in natura nec in ei⁹ po-
tentia. vt virginem parere. Contra na-
turam vt que sunt vsu contrario natu-
re terminantur autē ad conforme na-
ture. vt cecū illuminatio. Et preter na-
turam: vt que sunt ordini simile natu-
re non tamen per principium nature.
vt in mutatione virgarum in serpētes
quod natura facere potuisset per lon-
gam putrefactionem propter rationes
seminales. sic etiam opera magorum
dicuntur mirabilia. Rem gestam nar-
rare expedit et paululum eius decla-

rationi insistere. Est oppidum in dio-
cesi Argentinenſi cuius nomen ocul-
tare ordo charitatis et honestatis po-
stulat. In quo laborator quadam die
dum ligna ad comburendum dūmta-
rat in domo secaret. Cattus quidā nō
parue quantitatē ipm molestare ei im-
portune se obijciendo nisus est. quem
abiendo ecce alius maioris quantita-
tis simul cū priorī acrius ipm aggre-
diuntur quos iterum vbi repellere vo-
lebat. ecce tres pariter et iam versus
vultum saltando itaq; inter tibias mor-
sibus lacerando ipm aggrediuntur.
Perterritus inde et vt retulit maiori
anxietate nunq; perplexus signo cru-
cis se muniendo et opus pretermitten-
do per incisa ligna catos infestos et
modo ad faciem modo ad guttur de-
nuo saltantes iam vnā ad caput iam
alteram ad pedes aut super dorsum
percutiendo vix abegit. Et ecce post
hore spaciū dum iterum suo operi
insisteret duo famuli oppidi consulu-
tanq; malefactorem ipsum capientes
ad presentiam baliui seu iudicis duce-
re volebant qui iudex a longe ipsum
aspiciens. Nec audientiam sibi presta-
re volens: imperat vt ad profundum
cuiusdam turris seu carceris vbi ple-
ctendi includebantur ad mortem pro-
ijceretur. Etulans ille et cur talia pare-
retur cum in nullo crimine se consciū
agnosceret per triduum custodib⁹ car-
ceris querulose lamentabatur. Et hi
quidem quanto pro audientia sibi p-
standa amplius instarent. Tanto ac-
tus iudex ira seuebat verbis contume-
liosus asserens quomodo tantus ma-
lefactor adhuc reatū suū nō agnosceret.
aut quomodo se innocentē proclama-
ret cū euidentia facti ei⁹ flagicia horren-
da demonstraret. Et cū hi nil p-
ficerent tū suā alioꝝ consiliū iudex induc-
audientia sibi p-
stare hūit. Eductus ita-

Pars secunda

Questio prima

q̄ de carcere cuꝝ ante iudicem staret et iudex ip̄m intueri renueret: pauper genubus alioꝝ circūsedentū puolutus petijt vt causa sue calamitatis sibi aperiretur: sicq̄ iudex in hec verba prorupit. Tu scelestissim⁹ hominū quo tua flagitia non recognoscis. Ecce tali die et tali hora tres matronas p̄cipuas huius ciuitatis vulnerasti vt in lectis decubentis nec surgere aut mouere se valent. Refocillatus paup̄ et de die et hora ac de euentu rei apud se ruminans: dixit. En diebus vite mee mulierem nunq̄ percussi aut verberaui: et q̄ tali die et hora sectioni lignoꝝ inserti testū legitima p̄ductione p̄babo. Sed et vti familiares sequenti hora huius operi me insistentē comparuerūt. Tūc iterum furibundus iudex. Ecce ait quo scelera sua palliare nititur. Mulieres verbera deplangunt demonstrant et q̄ eas percussit publice testant. Tūc pauper amplius super euentum rei ruminans. Illa inquit hora creaturas me percussisse recoło: nō aut mulieres. Attoniti circūsedentes et vt cuiusmodi creaturas percussit referari cōp̄tūt. Tūc ille rem gestam et p̄t supra tactum est quibus stupentibus recitauit. Et intelligentes opus demonis fuisse pauperē solutum et illesum abire et q̄ negotium nulli reuelaret p̄cepit. Sed nec a fidei zelatoribus qui et interfuerant euentus occultari potuit: super quem modum aliqua differendo. An ne demones in assumptis sic effigijs absq̄ p̄sentia maleficarum apparuerūt aut earū corporalīs p̄sentia prestigioso artificio in bestiales illas formas transmutata fuerit. Respondendo cōcludere oportet. Q̄ licet vtrūq̄ virtute demonum fieri posset: ip̄m in scdm̄ factum fuisse amplius p̄sumitur. Nam motū localem vbi demones in effigijs cattoꝝ laboratoꝝe inuaserūt etiā laboratoꝝis scr̄o

et vbera cattis illata mulieribus in domo residentibus subito et per aereꝝ in ferre potuisse: et hoc p̄pter pactum mutuo dudum initū nemo dubitat. Sic etiā et lesionem vel puncturam quaz in ferre volunt sciunt alicui imagini depicto vel fuso vbi atq̄ue maleficare volunt q̄ nō illi imagini s̄ illum quē presentare habet iuxta p̄cturas sup̄ imagines factas ledunt. Varia sup̄ hunc modum gesta deduci possent. Nec valet instantia si quis obijceret illas mulieres sic lesas fortassis fuisse innocentes eo q̄ et per exempla tacta lesiones etiam innocentibus posse contingere patet. Dum aliquis ignoranter p̄ imaginem artificialem et malefica leditur instantia non valet quia aliud est a demone per maleficam ledi: et aliud per ipsum demonem absq̄ malefica: quia demon per se in effigie animalis tunc verbera suscipit quando alteri sibi per pactum coniuncto infert. Et quando cum eius consensu ad talem appetitionem sub tali forma et modo se ingessit. Vnde sic tanummodo nocitos et sibi per pactum coniunctos nocere potest et nullo modo innocentes. Per maleficas autem vbi demones ledere querunt tunc etiam innocentes permissio ne diuina in vltionem tanti criminis sepe affligunt: verum q̄ etiam demones per se interdum deo permittente et innocentes ledunt et dudum Job sanctissimū leserunt: sed ibi nō fuerūt nec vltus fuit diabolus huius p̄stigious apparitionibus prout in tali facto et p̄ tale fantasma cattū qd̄ animal p̄fidorū est appropriatū signū: sic canis p̄dicatoꝝ in scripturis. Vñ semp̄ in muto sibi insidiant. Et ordo p̄dicatoꝝ sub figura cattuli latrantis in primo fundatore aduersus hereses p̄mōstratus fuit. Presumit aut̄ q̄ p̄ scdm̄ modū malefice ille tres laboratoꝝe inuaserūt: nū q̄ p̄

mas modus nō tñ eis placuisset. tñ qz scōs eaz curiositati magis cōgruit. In quo etiā talis ordo circa tria fuerat. Primo qz ad demonū instantiā sollicitate sup hoc fuerūt z non demones ad instantiā maleficaz. Sic ei sepissime ex eaz passionibz reatum ē a nobis qz ad instantiā demonū eas continue ad mala ppetranda infestantes plura habēt facere. Et verisimile qz de se nō cogitassent paupem molestare. Cā aut quare demones ad hoc sollicitabant sine dubio existit qz bene nō sciunt vbi crimina manifesta impunita remanent amplius deus offenditur. si des catholica debonestatur. z iparum numerus ampli⁹ augmentat. Secundo. habito eaz consensu demones earum corpa localiter trāstulerūt ea facilitate quaz spūalis virt⁹ prestātoz corporali existit. Tercō qz p̄stigiosa apparitione modo quo supra tactū est i formā illas bestiales cōuerse ipm laboratozē innadere hūerunt. nec defensione verberibus sicut vtiqz ea facilitate qz translate fuerant eas defendere potuissent. sed verberari z verberatozē manifestare p̄miserunt. scientes illa flagicia per effeminatos viros nullū zelū fidel habentes remanere ob causas p̄actas impunita. Illud it quod legitur de qdam sancto viro qui dum semel predicantem diabolum in forma sacerdotis deuotū in ecclesia reppisset. et per sp̄m ipm demonē agnouisset esse verba sua obseruauit. et an bene vel male pplm informaret attendebat. Et dūz ipm irreprehensibilē potius criminum oburgatozem perpendisset. finito sermōe eo accersito dum causam super his q̄reret respondit. Ecce veritatez dico sciens qz dum auditores sint verbi et nō factores amplius deus offendit z lucrum meum augmentatur.

De modo quo demones per

maleficarū operatōes homines inter dū substantialiter inhabitant.

Capit. x.

Via i preceden

ti capitulo tactū est qualiter demones etiā capita homi-

num aut alias partes corpis occupare z intrare spēs interiores de loco ad locum mouere possunt. Dubitare qz posset. An ne ex toto hoies ad instantiā maleficaz obside possēt. z de diuersis modis obsidendi absqz maleficaz instantiā. Vnde p̄ hāz declaratiōe tria sunt declaranda. Primo de diuersis modis possidendi. Scōdo qz ad instantiāz maleficaz diuina permissione demones interdum oibus illis modis possident. Tercio acta et gesta sup h̄ deducenda. Quo ad primum. secluso illo generali modo quo diabol⁹ homines cum quolibet peccato mortali inhabitat. De quo modo sanctus tho. qdlib. iij. q. iij. sub dubio. An diabolus semper substantialiter inhabitat homines quandoqz peccat mortaliter. Causa dubitationis eius sit qz cū spūs sc̄tūs semper inhabitat hominem cum grā. Iuxta illud p̄rio. i. ad Cor. iij. Tēplūz dei estis z spiritus dei habitat in vobis z gr̄c opponitur culpa z opposita h̄nt fieri circa idem. Vbi etiā declarat qz qz inhabitare hominē potest intelligi dupliciter. Vel q̄tum ad animam vel quantum ad corpus. Et primo modo cum non est diabolo possibile inhabitare animam eo qz solus deus mētē inhabitat. Nec itēz diabolus ita est causa culpe sicut spiritus sanctus efficit in anima per se operādo. Ideo similitudo non valet. Quantum vero ad corpus dicere possumus qz dupliciter diabolus potest inhabitare hominē. sc̄t etiam dupliciter homines reperiuntur vel in peccato vel in gratia existentes.

Pars secūda

Questio prima

Primo dicere oportet qd qz ex qlibet peccato mortali hō seruituti diaboli addicitur inquantū diabolus inēduz exterius suggestit peccatū. vel quantū ad sensum. vel q̄tum ad imaginatōne Ideo dicitur inhabitare affectū hoīs. cū ad quemlibet motū tentatōis mo uetur sicut nauis in mari sine gubna tore. Potest etiā diabol⁹ hominē sub stantialiter inhabitare sicut pz in arrep ticijs. Et qz hoc magis pertinet ad rō nem pene q̄ culpevt parebit. Et pene corpales non sp consequuntur culpam sed qnqz peccantibus z non peccantibus inferuntur. Ideoz in grā z ex gra tiam existentes fm altitudinē incōp hēnsibiliū iudicioz dei inhabitare sub stantialiter possunt. Et hic mod⁹ possi dendi: licet non sit nre speculatōis. po nitur tñ ne alicui impossibile videatur qd etiam dei pmissione hoies a demo nibus ad instantiā maleficaz substan tialiter interdū inhabitant. Possum⁹ ergo dicere qd sicut quinqz modis de mones p se absqz maleficis homines le derez possidere possunt. ita z omnibus illis modis ad instantiā maleficarum cū extunc sicut ampli⁹ deus offendit. ūa z maior sciendi in hoies p malefi cas demoni permittitur facultas. Et modi perfunctorie recitando hī sunt dempto eo qd vexant aliquando in bo nis fortune exterioribus qd aliquando etiā aliquos in pprijs ledunt tantum modo corpibus. Aliqñ in corpib⁹ siml z in potentijs interioribus. Aliqñ so lū tentant intus z extra. Alios vñ rō nis ad tēpus priuant. Alios velut be stias irracionales reddunt. De singul dicamus. Sed prius quinqz causas p pter quas deus permittit hoies possi deri premittamus. qz hunc ordinē ser uare materia postulat. Nam aliquan do quis possidetur p maiori suo meri to. Aliqñ p alieno leui delicto. aliquā

do p suo ventali peccato. aliqñ p gra ui peccato alieno. aliqñ p magno faci noze pprio. Et hīs oibus de causis nul li dubiū qñ et deus ad instantiā male ficaz p demones etiā similia fieri inter dum pmittit. z singula ex scripturis z non p noua gesta tantū probare expe dit. cū sp noua p antiqua roborantur. Nam de primo patet in dialogo sene ri beati Martini charissimi discipuli. vbi fertur quendā prēm sanctissime vi te tanto dotatū in grā expellēdi demo nes vt hī ne dum verbis pprijs fugarē tur. sed etiā eiusdem patris ep̄lis z cili tō. z cū corā mundo probare expe berrim⁹ se tentari sensit vana glia. cui vicio licet viriliter resisteret. tñ vt humi liaretur amplius toris p̄cordijs deum. p̄cabatur. quatenus qnqz mensibus a demone possideretur. quod z factū est. Nā eū statim possessum vinculari op tebatz oia applicare sibi demoniacis cōia. Finito aut qnto mense prius z ab omni vana gloriā a demone libera tus est. Sed qd hac de causa qd p ma leficaz alterius posset a demone possi deri sicut factū fuisse non legitur. Ita nec ad p̄ns affirmatur: licet vt pmissū est incomphensibilia sint dei iudicia De scdo autē qd ex alieno leui delicto aliquis possidetur ponit exemplū bea tus Gregorius de beato Eleutherio abbate viro simplicissimo qui cūz ppe monasterium virginum pernoctaret: et ignorant ordinauerunt ad suaz cel lam poni parvulum puerum qd omni nocte vexabatur a demone. Sed eadē nocte a demone liberatus est per p̄sā presentiaz. Hic cum rem didicisset ge stam et puer iam positus esset in mo nasterio sancti viri. z transactis multis diebus paulo immoderate letus de li beratōne pueri ait ad confratres suos Diabolus sibi cum illis sororibus lo cabatur. Sed vbi ad seruos dei venit

Capitulū decimū

puerum hunc accedere non p̄sumpsit. Ecce statim diabolus puerum vera re cepit. Et per lachrymas et ieiunia sanctiviri ⁊ confratrum difficulter sed eodem die liberatus fuit. Et quidem ubi ex alieno et levi delicto quis innocens possidetur. Non mirum si p̄pter veniale proprium: aut propter graue alienum peccatum. aut etiam propter proprium facinus aliqui etiam ad maleficarum instantiā per demones possidentur. Nam et de proprio veniali peccato patet per cassianum coll. abba. sereni prima. dicentem de Moyse. Moyses inquit in heremo cum singularis et incōparabilis vir esset ob reprehensionem vnius sermonis quem cōtra abbātem macharium disputans: paulo durius protulit quadāz scilicet opinione preuentus diro confecti traditus est demoni vt humanas egestiones ori suo ab eo suppletus ingereret. Quod flagellum purgationis gratia domini? inuulsi videtur. ne. s. in eovel momentanei delicti macula resideret patuit ex miraculosa curatione. Nam continuo abbate Machario in oratione submissa citius nequā spiritus ab eo fugatus abscessit. Simile videtur huic quod gregorius primo dialogo. refert de moniali que lactucam comedit non prius signo crucis se munens et per beatum Equitum prēm liberata. De quarto etiam videlicet pro alieno graui peccato aliquē possideri ibi dem refert beatus gregorius de beato Fortunato episcopo. qui dum diabolus ab obfesso homine xpulisset. sero idem demon in specie peregrini p̄ plateas ciuitatis clamare cepit. O virum sanctum Fortunatum episcopū. Ecce de hospicio me peregrinum profecit nec ubi quiescam inuenio. Tunc quidam cū uxore sua et filio sedens peregrinum inuitauit suum ad hospitium

LXIII

et querendo causam expulsionis ē gauius super derogatione sanctiviri quā a peregrino fecte audiuit. Exinde autē diabolus puer inuasit prunis infect ac animā eius excussit. Sicq̄ p̄ miser primū quē recepisset hospitio intellexit. Et de quinta cā p̄prij facinoris et magni cōiter tam in sacra scriptura q̄ in sanctorū passionib⁹ legimus. Naz et sic legim⁹ primi Reg. xv. de saul rege israel q̄ inobediens deo possessus est a dyabolo. Que omnia vt diximus tacta sunt ne impossibile cuiquam videretur si ob facinorū maleficarum vt aliqui etiam ad earum instantiam possideantur. Super quo vt diuersos modos possidendi itelligere valeam⁹. quo ad scōm rem gestam in mediū pducamus. Tempore siquidez Pij pape secundi ante iniunctum inquisitionis officium vni e duobus inquisitoribus hunc tractatum conficientib⁹ talis accidit casus. Bohemus quidam de dachouo oppido filium vnicū ⁊ sacerdotem secularem ob liberationis gratiam quia obsessus erat romam vsq̄ perduxit. A casu autē dum ego vnus ex inquisitoribus hospitium refectio nis gratia intrassem contigit vt tanq̄ cōmensalis idem sacerdos cum patre ad tabulam pariter mecum cōfederet. Conuescens autē ⁊ mutuo vt moris forensium est conferentes. Idem pater pluries suspirans. Et q̄ prosperuz iter completisset a deo omnipotenti optabat. cui ex intinīs compatiendo. que nam sui itineris et causa tristitie esset inquirere cepi. Tunc ille filio audiēte qui et mihi collateralis in mensa erat respondit. Veni filium habeo a demone obsessum quem ob liberationis gratiam magnis laboribus et impensis hucusq̄ perduxi. Et ego. Vbi nam filius esset dum inquirerem q̄ mihi collateralis esset indicauit. Atterit⁹ ego

Pars secunda

Questio decima

paululūz diligenter ipm intues qz
tanta modestia cibū sumeret z ad qz
interrogata pte rñderet. Hesitare aio
cepiz qz obsessus nō esset h infirmitatē
eā sibi aliquid accidisse obiecti. tūc fili-
us rem gestam p se narrans z qualiter
qntoqz tempore obsessus fuisset idica-
uit. Mulier inquit quedam malefica
hanc mibi infirmitatē contulit. brigā-
ti em cōtra eam rōne cuiusdā displicē-
tie circa regimen curie cū eā durī⁹ in-
crepasssem qz ceruiciose volūtatis erat
dixit. qz post paucos dies habere inten-
dere his q mibi contingerent. Sed et
demon in me habitans hoc idem re-
fert qz maleficiū sub quadā arboze po-
sitū sit a malefica. qd nisi amoveat nō
potero liberari: h nec arbozē vult indi-
care. At ego nec minimā suis dictis si-
dem adhibuissē nisi experientia me p-
rius edocuisset. Nam interrogatus a
me de intervallo tpsvi preter consue-
tum modum obfessor tante sue rōnis
esset capacitatis. Respondit. vsu ratio-
nis tantūmodo prius qm diuinis aut
vacare aut sacra loca visitare voluero.
Precipue aut demon ex suis verbis
p me prolatis dixit. Qz sic maiores di-
splicentiā hacten⁹ in sermonib⁹ ad po-
pulū sibi fecissem: ita vt nūc nullo mō
me predicare sineret. gōsus em ex re-
latū patris predicator extitit et omni-
bus amabilis. At ego inquisitor cum
de singulis certificari volebā. per qnde
nam z vltra ad varia serōrum līnia ipz
deducere decreuit. Precipue aut ad ec-
clesiam sancte Praxedis virgis vbi ps
statue marmoree. cui in sua flagellatio-
ne saluator noster alligatus fuerat et
ad locum in quo petrus apostol⁹ cru-
cifixus fuerat. in quibus locis horribi-
les eiulans dum exorcizabatur emit-
tebat. iam asserens se velle exire. post
paululum vero minime. Ervt pmissū
est in omnibus moribus manū facer

dos compositus sine omni nota nisi
dum exorcismi incipiebantur. z illi fi-
nitis dum stola de collo amouebatur
ex tunc iterum nec minimū irrationa-
lem aut inhonestum motum demon-
strabat. Hoc dempto dum ecclesiam
aliquam pertranscundo genua pro sa-
lutatione virginis gloriose flectebat.
Tunc diabolus eius linguam in lon-
gum extra os suum emitebat. Et in-
terrogatus. An non ab illo se posset cō-
tinere. Respondit. Hoc facere mime
valeo sic em vix oibus membris z or-
ganis collo lingua pulmone ad loqn-
dum vel eiulandū dum ei placet. Qz
audio quidē verba q sic p me z ex mē-
bris meis loquitur. h resistē omnino
non valeo z qnto denot⁹ orōnt aliqua
insistere affectare tanto acius me im-
pugnat linguā emittendo. Et qm co-
lumna in ecclesia scī petri ex templo
salomonis circūferrata existit. p cuius
virtutē plures licet a demonib⁹ obsessi
liberantur. eo qz z xps predicādo in tem-
plo illi se appodiasset. hic tñ occulto
dei iudicio liberari nō potuit. Alium
modū p sua liberatione sibi disponē-
do. licet em per integrū diem z noctez
circa colūnā inclusus; mansisset tamē
sequenti die post varios exorcismos su-
per eū plectos dū circūstaret popul⁹ z
magn⁹ fieret concursus. Et interroga-
tus in q pte columnne se xps appodias-
set. tunc dentibus mordēdo colūnam
locū demonstrabat. eiulans. Hic stetit
hic stetit. Ultimariū tamen dixit. no-
lo exire. Et cū interrogaretur. qua de
causa. Respondit ppter lōbardos. Et
interrogatus de nouo. Cur ppter lōbar-
dos egredi nollet. Tunc rñdit in itali-
ca lingua cum tamen infirmus sacer-
dos illō ideoma ignoraret di. Dēs fa-
ciunt sic z sic. nominando pessimum
viciū luxurie. At sacerdos post h me
terrogādo dixit. pater. qd sibi volūt h

verba italica quæ ex ore meo protulit. Cui cū indicasset: rñdit. Verba q̄dez audiui sed intelligere non potui. Et q̄z vt rei pbauit enentus hoc demoniuz erat de genere illo de quo saluator in euangelio. Hoc genus demonioꝝ nō eijcit nisi in oratione et ieiunio. Ideo quidam venerabilis episcopus p̄ turcos vt fert a sede expulsi pie illi cōpatiēti per totū quadragesimale t̄ps in pane ⁊ aqua ieiunijs ⁊ orōnibus et exorcismis quotidie insistenti ip̄m per dei gr̄tiā tandem liberauit ⁊ ad pp̄ia cū gaudio remisit. Sup̄ quo licet sine miraculo nullus in hac v̄ta possit sufficienter differere q̄bus ⁊ quot modis demon hoies possideat vel etiā ledat. Possum⁹ tñ dicere q̄ q̄nq; modis depro eo q̄ in rebus fortune exteriorib⁹ aliqui tñ ledunt. Nam aliqui in pp̄iis tñmō vexant corpibus: aliqui in corpore simul ⁊ in potentijs interioribus aliqui in potentijs tñmodo interioribus: aliq̄ castigatione eoz ad tempus tñmō vsu rōnis priuant. Aliqui vō velut bestie irrōnales reddunt. Prefatū sacerdotē quarto modo possessum fuisse declarat. Nā nec in rebus fortune nec in pp̄io vexatus corpe fuit prout contigit beato Job vbi deus demonē licentiasse manifeste scripturā sup̄ hoc tradit dicens ad sathan. Ecce vniuersa que habet in manu tua sunt tñ in eum ne extendas manū tuā ⁊ hoc in res exteriores. In corpus vō postmodū ait Ecce in manu tua est verū tamen anīmā eius serua. i. vitam eius ne auferas. Potest etiā diciq; tercio modo scilicet in potentijs anīme interioribus simul ⁊ corpe vexar⁹ fuit: cū dicebat vt Job. vij. habet. Ad dñm si dixerō cōsolabitur me lectul⁹ me⁹ ⁊ releuabor: loquēs mecum in stratu meo: terrebis me per somnia ⁊ per visiones horrore concuties demone scz pcurate fin Nicolai

de lira. ⁊ fin Tho. Terrebis me p̄ somnia q̄ scz dormienti apparent: ⁊ p̄ visiones q̄ scz p̄parent vigiliantī ab vsu exterioroꝝ sensu ū alienato. solent em̄ fantasinata informata diurnis cogitationibus esse in terrorem dormientiū. Et hec operabant in eo ex infirmitate corporis. Nū sic consolatioē vndiq; seculsa nil remedij videbat Job euadendi tot angustias nisi per morē horrore inq̄t concuties. Quib⁹ modis ⁊ malefice homines ledere p̄ demones nemo dubitat p̄nt ⁊ in sequentibus patebit qualiter p̄ gr̄dines in rebus fortune ⁊ in corpora animalū ⁊ hoim lesionem inferunt. Et tercius etiā modus ledendi est in corpe ⁊ in interioribus potentijs absq; priuatione vsus rationis. Patet ex eaz opationibus vbi vt supra tactū est adeo mentes hominū ad illicitas affectiones incendunt q̄ necessario etiam nocturno tempe ad amasias p̄ longa terrarū spacia currere habent: fisco carnalis amoris nimis illaqueati. Potest adduci ⁊ illō qd̄ in bassia oppido margburck contigisse dicit de quodā obfesso etiā sacerdote dū in exorcismis demon interrogaret: quanto tempe sacerdotem inhabitasset. Rñdisse fertur septem annis. Et cū exorcista obijceret Cum vix per tres menses eum vexasti reliquo tempe vbi eras. Rñdit. In corpore suo me occultabam. Et ille. In q̄ parte corporis vbi inquirebat: rñdit: vt plurimū in capite. Et denuo vbi nām fuisset quando diuina celebrasset ⁊ sacramentū sumpsisset requisitus: dixit Sub lingua eius me occultavi. Et ille Miser: qua temeritate ad p̄sentia creatoris tui non aufugisti. Tunc demon. Nunquid sub ponte se nequā occultare potest donec desuper vir sanctus p̄transibit: dummodo gressus non fixerit: diuina tamen cooperante gr̄tia liberatus fuit. siue verū siue ficticiū p̄

tulerit cum mendax sit et pater eius. Quartus modus applicat ad primum possessum romae liberatum sub hac declaratione quod demon possit illabi corpori licet non anime cum hoc soli deo sit possibile. Illabi etiam corpori non tamen infra terminos essentie corporis: hoc inquam declarando habet modum quo demones substantialiter interduz homines inhabitant: et ad tempus tantummodo usu rationis privant. Et quidem hoc sic declarat. Nam dicere possumus quod corpus habet terminos duplicis rationis: scilicet quantitatis et essentie. Unde quando angelus quicunque bonus vel malus operatur infra terminos corporis: operatur infra terminos corporalis quantitatis. Et sic etiam illabitur corpori operando circa potentias quantitativas: sic etiam boni angeli etiam imaginarias in bonis visiones operantur. Nunquam autem dicuntur illabi essentie corporis: quia non possunt illabi ut pars neque sicut virtus. Non sic pars quia alia et alia est essentia utrobique. Non sic virtus quasi dans esse: quia suum esse habet per creationem a deo. Unde et ipse solus habet intrinsecam essentie operationem et conservationem quod diu placitum fuerit sue pietati conservando. Unde concluditur quod alie omnes perfectiones seu defectus loquendo de bonis quo ad perfectiones: de malis quo ad defectus quando operantur si operantur circa corpus et partes eius ut circa caput illabuntur tali corpori super terminos videlicet quantitatis et quantitativas potentias. Si vero circa animam tunc iterum uterque extrinsece operatur: sed modis diversis. Et dicuntur operari circa animam fantasmatum illa seu spiritus intellectui representando: et non solum ad iudicium sensus communis et sensum exteriorum. Ex quibus operantibus sequuntur tractationes a malo angelis et affectiones et cogitationes male per indirectum operando versus intellectum. A bonis autem angelis se-

quunt illustrationes fantasmatum ad cognoscendum reuelanda ab eis: unde et talis diversitas est quod boni angeli etiam directe possunt imprimere in intellectum fantasmatum illustrando. Mali autem neque illustrare dicuntur fantasmatum: sed potius obfuscare. Item nec directe imprimere possunt: sed tamen modo indirecte in quantum intelligenti necesse est fantasmatum speculari. Per hec tamen etiam angelus bonus non dicitur illabi anime: licet ea illuminet. Sicut nec dicitur superior angelus illabi in inferioribus: licet eum illuminet sed tamen modo extrinsece operatur et cooperatur modo quod dictum est: unde multominus malus illabi potest. Et per hunc modum demon sacerdoti corpus in tribus occupavit. Primo quod sic illabi suo corpori potuit infra videlicet terminos corporalis quantitatis: ita caput suum occupavit substantialiter illud inhabitando. Secundo quod sicut circa animam eius extrinsece operari potuit obfuscando intellectum ut rationis usum perderet. Ita etiam potuit ut sine intermissione vel etiam interpellanti eius quo ad amissionem rationis vexaret. Licet etiam dici potest quod ex dono dei hoc habuerit sacerdos ut non sine intermissione a demone vexaretur. Tercio quod licet omnibus membris et organis ad loquendum et voces ad formandum privaretur: semper tamen ad verba: licet non ad sententiam verborum advertentiam habuit: qui modus obsidendi plurimum ab alijs obsidendi modis differt: cum communiter obsessi legunt sine intermissione a demonibus affligi: ut patet in evangelio tam de lunatico cuius pater dixerat ad iesum. Domine miserere filio meo quia lunaticus est et male patitur. Math. xvij. quod etiam de muliere illa quam sathanas alligauerat. xvij. annis et erat inclinata nec omnino poterat sursum aspicere. Luce. xij. Quibus etiam modis indubie demones diu-

na permissione ad instantiam maleficarum verare possunt.

De modo quo omne genus infirmitatis inferre possunt. Et hoc in generali de grauioribus.

Capitulum. xi.

Ed et hoc quod non

si aliqua infirmitas corporalis que a maleficis deo punita inferri non possit. Etiam si ad lepram vel epilepsiam se extendere habeat. Probari potest per hoc quod doctores nullum genus infirmitatis excipiunt. Nam si diligenter ea que superius tacta sunt tam de virtute demonum quam ad maleficam maleficarum considerant nullam patitur hoc difficultatem. Nam et nider tam in suo preceptorio quam etiam fornicario ubi querit. An malefici possint veraciter suis maleficiis homines ledere. Et est questio absque exceptione alicuius infirmitatis etiam quantumcumque incurabilis. Et ubi respondit quod sic: querit consequenter quibus modis et quibus rebus. Et quo ad primum respondit ut supra ex prima questione prime partis tractatus patuit. Probat etiam per Iulianum describentis maleficarum operationes. viij. ethi. c. ix. Malefici dicuntur ob factioz magnitudinem: hi enim elementa concurrunt scilicet opere demonum ad tempestates concitandas: mentes hominum turbant: modis videlicet supra tactis usus rationis vel omnino impediendo: aut grauius obfusando subdit: et absque ulla veneni huiusmodi violentia tantum carminis animas interimunt vitam videlicet auferendo. Probatur etiam per sententiam Thomam in. ij. senten. circa di. vij. et viij. Et in. iij. disti. xxxij. Et communiter per omnes theologos ibidem scribentes quod malefici omnibus modis

possunt periclitari lesiones in hominibus et eorum rebus cooperante demone in quibus demon potest solum ledere vel decipere videlicet in rebus fama corpore usus rationis et in vita: vult dicere quod in illis in quibus demon per se absque malefica possit ledere: possit etiam cum malefica: immo ampliori facilitate propter maiorem diuine maiestatis offensio-nem ut supra tactum est. De rebus namque patet Job. i. et ij. ut supra patuit. De fama patet in legenda beati Hieronymi ut refert Jo. an. in hieronimiano quod diabolus se transformauit in formam sancti Siluani episcopi in nazareth amatori Hieronymi. Qui demon primo feminam nobilem nocte in lecto pericare vel peruenire cepit ad luxuriam verbis: et deinde factis sollicitauit ad malum: que cum clamaret demon sub specie sancti episcopi sub lecto femine se abscondit ubi requisitus et inueniens per luxuriosam verba se mentitus est esse episcopum siluanum. In crastinum igitur sanctus vir disparente diabolo diffamatus est grauissime. Que infamia tandem circa sepulcrum sancti Hieronymi fatente diabolo in obsessio corpore purgata est. De corpore patet in beato Job qui percussus fuit a demone vlcere pessimo quod exponitur de lepra. Refert etiam Sigibertus et Vincen. in spe. histo. li. xxv. c. xxxvij. quod tempore Iulianus secundi imperatoris in parochia magnitima quidam demon primo sepe lapides fecit et quasi malleo ad domos percussit. Et deinde publice loquendo furta perdendo et discordias seminando plures inquietauit. Deinde omnes contra unum irritauit cuius hospitium ubicumque manebat incendit. Et ob illius pericula omnes pericula affirmant. Unde tandem in agros per hospitium habere potuit propter quod cum presbiteri letanias celebraret multos iactibus lapidum

Pars secunda

Questio prima

demon vsq; ad cruentationē leſit: alii quando quieuit aliqui ſenit: et per trientū iſta continuauit quouſq; oia edificia ibi incendio cōſumpta ſunt. Itē de inocumento vſu rōnis et veratōe interiōrum ſenſuū pbat̃ur ex poſſeſſis et arreptiūis per euangelicas etiā hitorias. Item de morte et q; de vita etiā quodam pnat. Patet Thobie. vi. de ſeptē viris ſare virginis occiſis qui ppter luſurioſum affectū et effrenem appetitū in virginē ſaram eiūdem nō erant diſgni matrimonio. Quare concludit q; ſicut per ſe ita et amplius p maleficas in oib; nihil dempto hominibus nocere poſſunt. Verū ubi querit. An huiusmodi leſiones ſint potius demonibus aut maleficis imputande. Rīdet q; ſicut xp̃ia et immediata actione demones opant infirmitates immittendo: ita et ipſi pncipaliter ſunt imputāde q; in contemptū et offenſam creatoris ſimul et in pditionem animarū querūt huiusmodi per maleficas exercere ſcientes q; p talem modum ſicut deus amplius irritatur ita et amplius permittit eis poteſtatem ſentendi: q; et defacto innumera maleficia ppetrantur que non permitterent diabolo iſerre hominibus ſi per ſe ſolū affectaret homines ledere que tamen permittuntur iuſto et occulto dei iudicio per maleficas ppter earum perfidiā et catholice fidei abnegationem. Pū et eis iuſto iudicio talia maleficia imputantur ſecundario q̃tuicunq; diabolus ſit actor pncipalis. Scopa ergo quā mulier intingeret aque vt pluaret et ſurſum in aerem aquā ſpargendo licet in ſe nō cauſat pluuiā nec poſſet mulier inde rephendi: q; tamen ex pacto cū demone inito: ubi tam vt malefica talia facit licet demon ſit q; pluuiā cauſat: ipſa tū merito inculpat: eo q; mala fide et ope diabolo ſeruit eiꝯ obſeq̃s ſe traden-

do. Sic etiā qñ imaginē cereā vel ſile ad maleficiandū aliquē maleficus facit vel qñ maleficio alicuiꝰ i aqua vel plūbo imago apparet q̃cqd moleſtie inferat talī imaginī cū tale experit fieri in imaginato. i. hominī maleficiato: puta punctura vel alia leſura quecunq;. Al cet leſio realiter inferat imaginī p maleficam vel alīū hominē et inuiſibilis demon maleficiatū hoīem eodem modo ledit: merito tamen malefice imputat: q; ſine ea deus nunq; leſionē inferre diabolo pmitteret. nec diabolus p ſe ledere ipm attentaret. Sz q; dictū est de fama in qua demones per ſe homines ledere poſſunt abſq; maleficarū cooperatōe poſſet in dubiū verti. An etiā demones per ſe poſſent honeſtas mulieres infamare vt tanq; malefice reputarent cū in earū effigie ad maleficiandū aliquem apparerent vñ cōtingeret talē innocenter infamari. Reſponſio. Aliqua ſunt pmittenda. Pūmo quia dictū est demones nihil poſſe efficere abſq; diuina permiſſione vt in prima parte operis circa vltimā queſtionē patuit: etiā tacitū est q; non eſt tāta permiſſio ſuper iuſtos et in charitate exiſtentes ſicut ſuper peccatores in quos vtiq; ſicut maiorē habet poteſtatem iuxta illud. Cū foris armatus cuſtodit rē. Ita vtiq; plura pmittuntur a deo in eoꝝ aſſiſtiones q̃ ſuper iuſtos. Demū licet iuſtos in rebus exterioribus vt fama et ſanitate corpis ledē poſſint deo permittente q; tamen ſciunt hoc eis cedere in augmentū meritorū: ideo minus eos ledere affectant. Ex quibus dici poteſt q; in hac difficultate reſpectus poteſt haberi ad diuerſa. Primo ad diuinā pmiſſionem. Scdo ad hoīem q; cenſet honeſtꝰ cuſtales nō ſemp ſunt in charitate exiſtētes ſicut ſunt ſub honeſtate reputati. Tercio ad ſaciū in quo innocēs de

beret infamari: quia illud ex sua radi-
ce cuncta flagitia mūdī excedit. Ideo
dicendū licet ex diuina permissione
quicq; innocens siue in grā cōstitutus
siue non ledi possint in rebus fortune
et fama: habendo tamen respectum ad
ipm facinus et gravitatē criminis cuius
malefici sic nuncupantur ob facinorū
magnitudinē. Iuxta Iſid. sepe allega-
tum Dicit potest q; hoc vt aliquis in-
cens p̄dicto modo a demone infamef
fieri non est bene possibile iterū multū
respectibus. Primo q; cum infamare
in vitijs que absq; peccato exp̄resso vt
tacito inito cū demone ppetrantur: vt
sunt furta latrocinia et actus carnales.
Aliud sit ab infamia sup vicia q; nullo
modo possunt homini imputari aut
ab eo ppetrari nisi super pactū exp̄pres-
sum cum demone initum qualia sunt
opera maleficarū que nisi virtute de-
monū a maleficis ppetrānt vt vbi homi-
nes iumenta aut terre fruges malefici-
ant vñ et eis aliter imputari non possūt
Ideo licet demon possit hominem de
alijs vitijs infamare: de tali tamen vi-
cio infamare q; sine eo non potest per-
petrari non videt bene possibile. Pre-
terea hucusq; nunq; actū est nec reper-
tum vt aliquis innocens sit per demo-
nem taliter infamatus. Et sic ppter ta-
lem infamā mortū fuisset adiudicat⁹:
immo vbi tantūmodo infamia laborat
talis nulla pena punitur nisi q; cano-
nica purgatio sibi indicit vt in terciā
parte operis circa scdm modū senten-
tiandi maleficas patebit. Et licet sibi cō-
tineatur quod in casu dum in purgati-
one deficeret p̄ reo esset habendus: ad
huc tñ vbi ratio sibi indiceretur anteq;
vltius super penam relapsis debitā
pcederetur. Sed quia contingē-
tia laboramus que actu nūq; fuerunt
perpetrata: nulli dubium quin et in po-
sterum diuina pennissio fieri non per-

mitat. Preterea et a fortiori ppter ange-
licam custodiam que non pmitit infā-
res in alijs criminibus minoribus infā-
mari: vt i latrocinijs et huiusmodi mi-
nus permitteret: immo fortius sue cu-
stodie deputatum ab infamia talitū fla-
gitiorū preseruabit. Nec valet si quis
acta per sanctum Germanum obice-
ret quando demones in assumptis cor-
poribus et ad mensam conſedentibus
alias mulieres vris suis condormien-
tibus p̄sentabant hospitem illudētes
quasi ille mulieres in xp̄ijs corporib⁹
semper edentes et bibentes aduentarēt
de qua etiam supra mentio habita est.
Quia nec ibi ille mulieres excusantur
quasi innocentes omnino: sed q; talia
mulieribus sepe accidunt quod iuxta
ca. xxvj. q. v. episcopi. notat. Vbi repre-
henduntur tales q; dñz in imaginaria
solummodo illusione transferant pu-
tant et severaciter et corporaliter transfer-
ri: licet vt supra tactum est etiam inter-
dum corporaliter a demonibus vehū-
tur. Sed q; corporales infirmates ali-
as omnes nulla dempna diuina p̄mis-
sione inferre possunt. De illo est p̄sens
speculatio. Concludendo ex p̄enota-
tis q; sic: cum nulla fiat a doctorib⁹ ex-
ceptio: cui et rationem assentire opor-
tet cum alias demones sua naturali v-
tute cuncta corporalia excedunt vt se-
pe tactum est. Acta deniq; et gesta per
nos reperta hec affirmant. Nam licet
maior difficultas fortassis circa lepraz
aut epilenſiam oriri possit an videlicet
talía inferre possent eo q; huiusmodi
tantummodo ex diuturnis p̄turijs in-
teriorum dispositionibus et defectibus
solent oriri nihilominus per maleficia
interdum esse illata repertum est. Nā
in diocesi Basiliensi in conspectu par-
tium Lotharingie et Alsatie cum qui-
dam honestus laborator quedam ver-
ba dura contra rixosam quandam mu-

licet pultisset illa indignata minas ad
fecit quod in breui se de eo vindicare
vellet. Et ille licet minas paruipendis
set: eadem tamen nocte sibi pustulam
collo accreuisse sensit fricando tñ pau-
lulum et tangens totam faciem inflatam
et tumefactam cum collo pñsens intan-
tum ut horribilis species lepre etiā per
totum appareret corpus qui nō distu-
lit s; quātorius amicis et consulis ac-
ceritis rem gestam sup cōminatoria
verba mulieres narrauit: et q sic mori
ea fide et suspitione vellet q illa sibi ar-
te magica eadē malefica intulisset. Quid
plura mulier capit questionibus expo-
nitur et crimē fatetur. At iudex de mo-
do et causa diligentius inquirens. Re-
spondit. Cum me verbis obprobriosis
homo ille aggressus fuisset ego ira suc-
censa cum ad domū venisses malign⁹
spiritus causam tristitie mee inquire-
re cepit: cui cum singula enarressem et
ut me vindicare possem eidem insinu-
ando instarem. Ille inquisiuit dicens
Quid ergo vis ut ei faciam. At ego re-
spondi. Vellem ut inflatam faciem se-
per retineret: et sic ille abscessit et illā in-
firmitatem ultra quam perij homini i-
tulit: ego em q tali lepra eum pcuteret
minime sperassem: vnde et incinerata
fuit. In diocesi deniq; Constantiensi in
ter Brisiacum et Friburg leprosa que-
dā mulier multis referre solet nisi de-
bitum vniuerse carnis iam ab annis
duobus persoluerit quod simili de cau-
sa contraxerit que inter ipm et quan-
dam aliam mulierem mora fuisset dū
de nocte domum egressa ante ostium
quid operis agere tentasset vent⁹ qui-
dam calidus a domo alteri⁹ mulieris
que ex opposito domus sue fuerat ei⁹
faciem repente insufflant: vnde et subi-
to in lepram quam gestabat se incidis-
se asseruit. In diocesi deniq; eadem et
territorio nigre silue malefica dum per

lictorem super struem lignorum p in-
cendio sibi parato a terra eleuaretur di-
xit. Dabo tibi mercedem. Et sic insus-
flando in eius vultū statim lepra horri-
bili per totū corpus percussus paucis
exposit supuixit diebus: horrenda elus
flagicia breuitatis causa obmittuntur
sic et alia quasi innumera super hec re-
citari possent. Epilenfiaz namq; seu ca-
dūcum morbus certis infligisse pona
cum mortuorum corporibus subrumu-
lata scipue ex earum secta inhumatis
cū alijs earum ceremonijs que recitan-
da non sunt vbi in potu vel cibo alicui
pbuerunt sept⁹ a nobis repertum est.

Super modum quo alias cō-
similes infirmitates in speciali
hominib⁹ inferre solent.

Capitulum. xij.

Lias deniq; in-

a firmitates infixisse ut cecita-
tem vel acutissimos dolores
et torsiones in corporibus hominū qd
enumerare potest. Tamen ex his que
oculis nostris perspeximus et que vni
ex inquisitoribus innotuerunt aliqua
i mediū pducam⁹. Eo in tpe q i oppi-
do Isbruck inquisitio sup maleficis fie-
ret hic inter alios deduc⁹ fuit casus.
Nam honesta quedam psona et vni ex
familiaribus archiducis matrimonio
copulata in pñentia notarij et. fm for-
mam iuris deposuit q cum tempore
sue virginis cūdam ex cūibus fa-
mularetur. Accidit ut vxor illius gra-
ui dolore capitis langueret. Pro cui⁹
curatione cum quedam mulier accel-
sisset et suis carminibus et certis praxi-
mitigare dolorē haberet. Ego eius pra-
cticam vbi diligenter obseruabam per-
spexi contra naturam aque fuisse in
scutellā quandā ipa aq in ollā aliā accē-
disset cui alijs ceremonijs que recitare

opus non est: considerasque quod ex illis dolor capitis in domina non intrigaret aliqua liter indigata hec verba ad maleficam protulit. Nescio quid agitis vos non facitis nisi superstitiosa et hoc propter commodum vestrum. Tunc malefica statim subsunxit. An sunt superstitiosa vel non: tertia die tu senties a quod rei probatur eventus. Nam tertia de se mane me sedente et fuscum apprehendente: tantum dolor subito corpus meum invasit. Primo in interioribus ut non esset pars corporis in qua non punctiones horribiles sentirem. Secundo non aliter mihi videbatur nisi quod continue igniti carbones capiti meo superfunderebantur. Tercio in cute corporis a vertice usque ad plantas pedis non fuisset spatium ad punctum acis ubi non fuisset pustula alba sanie repleta. Sicque in his doloribus exulando et tantummodo mortem optando usque ad diem quantum persistit. Tandem maritus domine mee ut stabulum quoddam intrare mihi intulit. At ego paulatim incedendo eo precedente dum ante ostium stabuli eramus. Ecce inquit ad me pectus panis albi super ostium stabuli. At ego. Video bene. Tunc ille. Quantum potes remoue: quia forte melius habebis. Tunc ego quantum potui uno brachio me ad ostium tenente cum altero petiam apprehendi. Apertas inde domus et considera diligenter ibi reposita. Tunc ubi petiam solus plura ibidem inclusa reperi: precipue autem grana quedam alba ad modum quo pistule inerant corpori meo: semina quoque et legumina quorum similia nec edere poteram aut intueri cum ossibus serpentum et aliorum animalium intusta sum. Et sic stupefacta dum inquirerem a domino quid nam agendum foret ut in ignem euectra proicerem intulit. Proleci. Et ecce subito non post hore spatium aut quaterale in momento ut in ignem res ille fuerant

proiecte omnem sanitatem pristina recuperavit. Et quia plura contra viderem illi cui famulabatur fuerunt deposita per que suspecta non tam leuiter quam et vehementer fuit habita et precipue propter magnam familiaritatem cum maleficis habitam. Unde presumitur quod conscientia de maleficio reposito hoc viro indicavit et deinceps modo promissio publicatum sanitatem ancilla recuperavit. Insuper aliud maleficium cuidam persone etiam muliebri illatum in eodem oppido referre in detestationem tantum criminis expedit. Mulier quedam maritata et honesta accessit et iuxta iuris formam ut supra deposuit. Retro domum inquit habeo viridarium est et illi ortus contiguus vicine mee. Vbi quidam die cum transitum fieri ex orto vicine ad viridarium meum non absque damno perspexissem stans in ostio viridarii: et apud meipsum conquerendo et querelando tam de transitu quam et de damno vicina subito supuenit: et an eam spectam habere inquisiuit. At ego terri ta propter malam eius famam nil aliud nisi hec verba protulit. Gressus in gradibus damna demonstrant. Tunc illa indignata quia ad eius foras neplacitum me litigiosis verbis cum ea implicare volebam. Abscessit cum murmure. Et verba que protulit licet audirem tamen intelligere non potui. Post paucos vero dies ingens infirmitas mihi accidit cum doloribus ventris et acutissimis torsionibus a latere sinistro versus dextrum et vicinera quasi duo gladij aut cultri essent pectori infixi. Et sic die noctumque clamoribus omnes vicinos alios inqueant. Et consuetudine hincinde per solatio accidit ut iunxerit per fatam vicinam in maleficam adulterio flagitio hinc in amasiam simimodo ut sitatdis gratia accedens: et infirmitati mee compatiens post verba consolatoria ab

Pars secunda

Questio prima

scellit. Sequenti tñ die festine redijt. et in
ter alia consolatoria subiunxit. Expi-
mentū capis an ex maleficio hec vob
infirmetas acciderit. quod si sic reper-
tum fuerit sanitatē vobis recuperabo
Accepto ergo plūbo liqnefacio et me
in lecto decumbente plūbum in scu-
tellā aqua plenā supra corpus meum
appodiando infudit. et vbi quedā ima-
go et figure diueraz rex ex plūbo con-
gelato apparuissent. Ecce inquit ex
maleficio hec vobis contigit infirmitas
Et sup limen ostij domus vna ps istru-
mento maleficij continetur. Acceda-
mus ergo et illis amotis melius sentie-
tis. Sicqz maritus me⁹ cuz eo pariter
ad tollendū maleficiū accedunt. Et lu-
tifigulus limen elenans marito in iun-
xit manu in foueā que apparuerat
mitteret et quecūqz inueniret extrahēt
Quod fecit. Nam primo imaginem
quandā cereā in longitudine vni⁹ pal-
me vndiqz perforatam habentis duos
acus ex aduerso p latera ad modū q
ipā punctōes a sinistro latere vsqz ad
dextrū et e conuerso persenserat extra-
xit. Demū pectas panniculorū diuer-
sas. plurimas res tā in granis qz in se-
minibus et ossib⁹ continentes sicqz illis
in ignē plectis ego quidē conualui s
nō ex toto. Nam licet torturez puncti-
on es cessassent appetitusqz comedēdi
red iisset. ex integro tñ pristine sanitari
vsqz in presens minime sum restituta.
Et cum apud lutifigulum impotune
instarem. Vnde hoc qz pristina sani-
tas non rediret. Respondit. Sunt et
alia instrumenta alibi abscondita q in-
venire non valeo. Et qualiter tunc pri-
ma instrumenta reposita agnouisset
dum inquirerem. Respondit. Ex amo-
re quo amicus amico revelare solet h
cognoui. Vnde dum adulteram pro-
cabat et mihi vicinam agnouit. Ido ar-
gumentū super eam cepi suspiciōnis

hec egrota reclabatur. Sed qd si singu-
la que in illo dumtaxat oppido repta
sunt dū recitare vellem libertiqz foret
conficiendus. quātū em cecī claudī ar-
diz diuersis irretitū infirmitatib⁹ iuxta
formā iuris ex vehementi suspiciōe su-
per maleficas eis hmoi infirmitates i
genere vel in specie predicētes et q talia
in breui sentire haberēt. vel ad dies vi-
te vel ad mortē statim percipiendā. Et
qd fin eoz anisamenta cuncta accidis-
sent. vel ad specificatā infirmitatē. vel
ad mortē aliorū. qz em terra illa vasall⁹
armigeris abūdarz ocia dant viciavbi
interdū mulieres pcebant dū illas p-
catas abijceret alias honestas matri-
monio sibi copulare disposuerūt. raro
sine vindicta sup maleficiū inferendū
ant viro aut uxori dū se spretas cerne-
bant. thoms coniugalīs persecrabat
non aut viris tñ qm mulieribus eore
pie estimari potest illis interēptis aut
arefactis priores amafias pcare habe-
rent. Nam coctus quidā archiducis
dū inuenculā honestatē alienigenā du-
xisset malefica et amafia i publica via
alijs honestis psonis audientib⁹ inue-
cule maleficiū et mortē predictit extēsa
manu dicens. Non diu de tuo marito
gaudeb. Statimqz sequenti die lecto de-
cubuit et post paucos dies debitu vni-
uerse carnis persoluit in extremis co-
testādo. En sic morior qd illa suis ma-
leficijs deo pmittente me infirmiret
qz p meliori deo sibi alias nuptias i ce-
lis disponente. Sic deniqz per malefi-
cia. miles quidā vt publica fama testa-
tur interemptus fuit sic et alijs ples qz
recitare omitto. Inter quos et domicel-
lus quidā dū ad nutū amafie secus
pernoctare nolebat et p famulū suū
qd ea nocte secū certis negocijs ppe-
ditus pnoctare non posset ei idicasset.
Illa indignata famulo iniunxit. dicas
domicello. Non diu me vexabit. sicqz

et sequenti die infirmat^r. post paucos dies sepultus. Sunt et tales malefice que indices solo aspectu oculorū inuētu maleficiare sciunt. qđ etiā nullam molestiā eis inferre publice se iactātes sed quibuscunq; p criminalibus capsis detentis et grauissimis tormētis p dicenda veritate expositis taciturnitatem inferre sciunt q nūq; eorum facinora detegere poterunt. Sunt et q imaginē crucifixi flagellis cultris impingendo ob maleficia perpetrāda cū turpissimis verbis cōtra glorioissime virginis Marie puritatē et nostri saluatoris ex eius intemerato vtero natiuitatē dehonestauerūt verba illa et singulos actus recitare nō expedit cūz nīmīs sint plox auris offensiuā. i scriptū tamen redacta et reposita sunt pūc baptisata qđ edā iudea et alias iuēculas induxerat. quazyna et valpurgis nomine eodē anno in extremis posita dū a circōstantibus ad confessionē peccaminū hortaretur exclamauit. Corpus et animā tradidi diabolo nec spes mihi adest veniē. et sic defuncta. Singula hec non ad ignominia sed ad laudem et gloriā illustrissimū archiducis confert pra sunt cum reuerenti catholicus pnceps precipuus fidei zelator in exterminiu eaz cū assistentia reuerendissimū ordinarij brixien. nō mediocrit laborauit. Recitata aut potius in detestationē odii tantū criminis vt q iniurias hoim vlcisci non desistunt. quo iniurias creatoris fidei cōtumelias etiā non habendo ad tpalia damna respectū snferre possunt. oim em eorū hoc precipuū fundamentū fidei videlicet abnegatio existit.

Super modum quo obstetrices malefice maiora damna inferunt dum infantes aut interimunt aut demonibus execran-

do offerunt.

Capi. xiiij.

Ec pretereun-

n dum est de nocumētis a maleficis obstetricib; pueris illatis. Et primo quomodo interimunt. Secundo quomodo demonibus offerendo execrant. In diocesi nanc; argentinenis oppido zaberno mulier quedam honesta. ac beatissime vginis Marie plurimum deuota hunc casū referre sibi accidisse singulis eius hospitium quod publice tener: nigrā habens aquilam pro intersigno frequenter tantibus cōmemorat. A viro inq; legitimo sed iam defuncto impregnata. Vbi dies partendi appropinquarent Mulier quedam obstetrici vt ipaz ad obstetricandū puerum acceptaret inopportune instabat. At ego cōscia de eius infamia licet aliam mihi assumere de creuissem. Verbis tamen pacificis qñ suis annuere vellem petitionibus me simulabam. Adueniente aut tempore partus cum aliam obstetricem conduxissem. Illa prior indignata quadam nocte cameraz meā euolūtis vix octo diebus cum duabus alijs mulieribus ingreditur. Et lecto appropinquātes in quo iacebam. Cum maritum meū qui in altera dormiebat camera reuoluissim singulis membris et lingua ita remansi viribus destituta qđ de improviso cum auditu nec pedicam mouere potuissim. In medio ergo illarum duarum stans malefica: h vba protulit. Ecce hec pessima mulierum quia in obstetricem me recipere noli. it impune non trāfibit. Et cū alie duas latere stantes pro ea supplicarent dicentes tamen nūq; alicui ex nostris nocuit. Malefica subiunxit. Hāc mihi qz displicentiaz fecit suis intestinis aliqua immittere volo. Sic tamen q infra dimiditum annum nullos ppter

Pars secūda

vos dolores sentiet. sed illo enoluto sa-
tis cruciabit. Accessit ergo et ventrem
cum manu tetigit. Nihilq; videbatur
quasi intestinis extractis certas res q̄s
tū videre non potui intromittere. Ill
ergo abeuntib⁹ cū vires ad clamandū
recupassem maritum; quantotius vo-
caui et rem gestam denudavi. Cū autē
ille causam puerperio assignare vellet
dicens. Vos puerpere plurimis illust
onibus et fantasijs laboratis nec quoq;
modo dictis meis fidē adhibere vole-
bat: adiunxi. Ecce spacū p anno di-
midio mibi donauit. q̄ elapso. si nulli
cruciatu supuenient dictis tuis fidez
adhibebo. Con similia deniq; vba filio
clerico qui et pro tunc archidiaconus
ruralis erat protulit cum et ipse visitati
onis gratia illo die eam frequentasset
Quid plura sex mensibus ad punctū
euolutis internopvisez tonura sub-
to ipam tam dire inuasit ut nec diebus
nec noctibus a clamoribus oēs inde-
tando abstinere potuisset. Et qz ut pre-
missum est deuotissimā virginē et regie
misericordie exiit in pane et aq̄ sin-
gulis sabbatinis diebus ieiunādo. 36
et p ipius suffragia credidit se liberari.
Dñz quādā die vbi opus nature per-
ficere volebat: tūc oīs illa imundicia e
corpe prupit. Et aduocans maritum
cū filio dixit. Sunt ne res iste fantasi-
ce. Nonne dixi post dimidiū anni spa-
ciū veritas cognosces. Aut quis vidit
vnq; spinas ossa simul etia ligna me
comedisse. Erant em spine rosaz i lon-
gitudine vnus palmi cū alijs varijs
in numero rebus immixtis. Insper ut
in prima pte operis ex illius famule
reducte ad penitentia in bñficio con-
fessione patuit maiora dāna fidei cir-
banc heresim maleficarum ab obste-
tricibus inferuntur quod etia quarun-
dam confessio que et postmodū inci-
nerate fuerunt luce clarius demonstra-

Questio prima

bit. Nam in diocesi basilienē et oppido
Dann quedā incinerata falsa fuerat yl-
tra. xl. pueros necasse p modum talez
ut qñ ex vtero egrediebantur acū cap-
tibus eoz p verticē vsq; in cerebrū infi-
xit. Altera deniq; in diocesi argentinē
si pueros absq; numero puta qz quia
de numero nō constabat se interemis-
se et falsa fuerat. Taliter autē deprehensa
Nā vbi ex vno oppido in aliud causa
obstetricandi mulierē quādā vocata
fuisse. officio suo completo dū ad p-
pria redire volebat vbi portam oppidi
exiit casu brachiū pueri recenter nati
ex lintheo quo precincta erat cuius ino-
lutū brachiū fuerat ad terram cecidit.
quo viso ab his qui infra portam sede-
bant dum illa pterisset leuataz et terra
ut putabant petiam carnis: cāuitus in-
tuebantur. et cū nō petiā carnis s; bra-
chiū pueri per articulos membrorum
agnouissent. consilio cum presidenti-
bus habitoz inuento qz infans aū da-
pñsmuz decesserat brachioq; careret.
malefica capitur: questionibus expōit
et crimen detegitur sicq; ut predictum
est absq; eius numero se infantes inte-
remisse cognouit. Quis autē de cā: ut-
qz presumendū qz ad instantiam mali-
gnorū spūm etia eis interdū inuitis
talīa facere coguntur. Nonis em dya-
bolus qz ab introitu regni celestis pro-
pter penā damni aut originale pecca-
tū tales pueri seqstrantur. Vñ etia di-
uitius finale indicū prabit sub q̄ eter-
nis cruciatibus deputabuntur. cū eo-
tardius numer⁹ electorū cōpletur: quo
completo mundus consumabit. Et ut
in premissis tacitum est suasu demoni-
orū ex hmoi membris vnguēta earū
vlibus accomada conficere habent. s;
et hoc horrendum facinus silentio p-
terendū in detestationem tāti crimi-
nis non est. Nam vbi infantes non in-
terimūt. tñ illos demonib⁹ execrando

per hunc modum offerant. Nato em̃ infante obstetrice vbi puerpera malefica per se non existit tunc quasi qd operis p̃ infantis refocillatōe actura ip̃m extra cameram deponat ⁊ sursum eleuans p̃ncipit demoniorum scilicet Luciferi et omnibus demonibus immolant et hoc in loco coquine supra ignē Et vt quidā reuult cum perpendisset vxorem suam tempore partus q̃ p̃f consuetum modum puerperarū nul lam ad se ingredi mulierem permittebat nisi duntaxat filiam p̃p̃iam que obstetricandi officium gerebat causas huiuscemodi experiri volens latenter se illo in tempore in domo occultabat Vnde et ordinem sacrilegij et diaboli ce immolationis modo predicto perpendit cum eo q̃ vt sibi videbatur per appendiculi instrumentum in quo olle suspenditur infans non fultus humano auxilio sed demonis sursum uehebatur. vnde mente consternatus cū ⁊ horrenda verba pio demonum inuocatione et alios ritus nephandissimos persensisset subito vt infans baptizare tur acrius instetit. ⁊ cū ad aliam villaz in qua parrochialis erat ecclesia deferendus esset. ⁊ per pōtem super flumē quoddam p̃transire haberent. ille eua sinato gladio super filiam que infantem gerebat irruit dicens alijs duob⁹ sibi adiunctis audientib⁹. Nolo vt in antem per pontem deferas. quia aut per se pontem gradietur aut tu in flumine submergeris. Qua perterrita cū alijs que aderant mulieribus et an ne cōpos esset ratōnis inquirentes. Res em̃ gesta cunctas alias latebat dēptis duobus viris sibi coniunctis. Tunc ille. pessima mulier: arte tua magica scandere pendiculum infantem fecisti Fac et iam vt nullo deferente pontem pertranseat ante in flumine te submergam. Sicq̃ coacta puerum super pō

tem posuit. et arte sua demonem intro cans subito ex altera parte pontis infans cernitur. Baptisato ergo puero ⁊ ad p̃p̃ia rediens cum iam per testes ficiam de maleficio convincere poterat prout p̃imum facinus oblationis minime probare potuisset eo q̃ ip̃e vnic⁹ illi sacrilego ritui interfuisset apud iudicem post tempus purgationis filiā cum matre accusat et pariter incineratur et facinus de sacrilega oblatione quod per obstetrices fieri solet detegitur. Sed hic dubiū oritur. Quid ne operis aut efficacie talis sacrilega oblatio in huiusmodi pueris efficere valeat. Ad quod dici pōt q̃ sicut triplici ex causa hoc demones efficiunt ita et ad tria nephandissima hec eis deficiunt. Nam primo ex superbia eorum que quia semper ascendit. Iuxta illud. superbia eorum qui te oderunt ascendit semper. querunt q̃tum possunt diuis rebus ⁊ ceremonijs se conformare vt sic sub specie boni apparentis facilius decipiant. sic eiz ṽgines pueros mares vel feminas expetūt a magis vbi i speculis ṽl vnguib⁹ maleficorū furta subla ta ṽl alia occulta h̃nt manifestare. l̃z p̃ corruptos idē oñdē valeret. s̃ tñ vt fingat se false castitate amare quā tñ odit cū castissimā virginē summe odit. eo q̃ caput eius contriuit Gen. iij. Vnde sic animas maleficorum et eis creditum per infidelitatis viciū sub specie virtutis decipiunt. Tercio vt ipsa perfidia maleficarum amplius in sui augmentum crescat dum a cunabulis sibi dicatas maleficas seruant. Ex his efficit hec sacrilega oblatio tria in puero. Primo q̃ sicut exterior oblatio fit in reb⁹ sensibilib⁹ deo puta in vino. pane. terre frugib⁹. ⁊ hoc in signum debi te subiectionis et honoris. iuxta illud Eccl. xxv. Non apparebis in p̃spectu dñi dei inuacuas. q̃ etiā res alijs post

Pars secunda

Questio prima

modum pphanis vsibus nullo modo applicari debent nec possunt. Vnde et x. q. i. Damas. papa dicit. Oblatores que intra ecclesiam offerunt sacerdotibus tam modo pertinere: sic tamen ut non solum eas in suos vsus conuertant sed ut fideliter dispensent partim ad ea que ad cultum diuinum pertinent: et partim etiam in vsus pauperum conuertant. Ita et tale puerum diabolo in signum subiectiois et honoris oblatum diuinis vsibus applicari digne et fructuose subiectiois tam pro se quam pro alijs quo est possibile hoc a catholicis fieri. Quis enim dicere potest materia scelera seu aliena peccata quo ad punitionem non redundare in filios fortassis ille qui dicitur prophetici attendit. Filius non portabit iniquitatem patris. Sed quod de illo passu. Exo. xx. Ego domini zelotes visitans peccata patris in filios vsque in tertiam et quartam generationem. Est enim hec vtriusque sententia ut prima intelligatur de pena spirituali in iudicio poli sue dei et non in iudicio fori. Et est pena que principaliter tangit animam sue sit pena damni ut puerio glorie sue pena sensus. i. cruciationis ignis infernalis. His enim penis nunquam puniuntur aliquis sine culpa christiana vel contracta quantum ad originale vel commissum quantum ad actuale peccatum. Secunda vero auctoritas quia intelligitur de imitatoribus paternorum scelerum ut Gratianus exponit. i. q. liij. §. quibus Vbi etiam dat alias expositiones: ideo alijs penis quibuscumque in iudicio dei puniuntur quis non solum pro culpa sua commissam vel committenda ut scilicet eniteatur: sed etiam pro culpa alterius. Nec valet si dicatur quod tunc puniunt sine causa et sine culpa que debet esse causa pene quia iuxta regulam iuris sine culpa nisi subest causa non est aliquis puniendus unde et dicere possumus quod semper superest causa etiam iustissima licet nobis

ignota. xliij. q. liij. Aug. et si super actio nem sacri profunditatem iudiciorum dei penetrare non possumus: verumtamen verum scimus esse quod dixit et iustum esse quod fecit. Est tamen distinctio in pueri oblatione eo quod loquendo de innocentibus qui non per matres maleficas sed per obsterices demonibus offeruntur et rapiuntur occulte ut dictum est supra ab amplexibus et vtero honeste matris quod tales innocentes non adeo deserunt ut imitatores efficiantur tantorum scelerum sed imitatores paternarum virtutum hoc pie credendum est. Secundum quod efficit hec sacrilega oblatio est. Quod sic in oblatione qua homo seipsum deo offert in sacrificium recognoscit deum suum principium et finem: quod quidem sacrificium dignius est omnibus sacrificijs alijs exterioribus ab eo impensis. Iuxta illud. Sacrificium deo spiritus contribulatus cor contritum et humiliatum deus non despicias. Et hoc quo ad principium creationis et finem glorificationis. Ita et ipsa malefica puerum offerens diabolo: eius animam et corpus tanquam suo principio et fini damnationis eterne commendat. Vnde et non nisi miraculose a solutione tanti debiti liberari poterit. Solet quedam historia immo et plures recitari de pueris ex materno vtero demonibus impronisse et ex aliqua passione et commotione mentis a matribus oblati et qualiter cum maxima difficultate in adulta etate a demonum iniurisdictione quam diuina permisione sibi usurpabant liberari poterunt. de quibus liber exemplorum beatis sine virginis marie refertur nascitur specialiter et de illo qui per summum pontificem duobus liberari a vexationibus demonum non poterat: missus tandem ad quedam viri sancti in orientalibus partibus degere cum magna adhuc difficultate per incessantes ipsius

gloriosissime virginis ab illa iurisditio
ne ereptus fuit. Vñ si in vltione vñ
improiise nō dico oblatōis s; exhibi
tionis vbi mater ex indignatōe dū
taxat super copulā carnalē viro exhi
bendam cum dixisset marit⁹ spero in
de fructū puentur. Et illa replicans.
Sic fructus ille diabolo datus. tāta se
ueritas diuine punitōis patuit q̄nta
creditur seuire vbi tanta diuine male
statis cernitur offensa. Tercū quod h
sacrilega oblatio efficit est habitualis
inclinatio ad hñdī maleficia homini
bus iumentisq; terre frugibus inferen
da. Huius rō assignari pōt ex his que
fm tho. fa. se. q. c. viij. sup punitōz tem
poralē qua aliqui ppter alienas cul
pas puniunt deducuntur. Dicit enim
q; q; filij sunt fm corpus res quedam
p̄ris et seruiz animalia res dñoz. Et cū
aliquis sit puniendus in reb⁹ suis om
nibus. tōz filij puniuntur plures p pa
rentib⁹. Et differt hec rō ab illa que su
pra tacta fuit de pctis patrū q; de vñ
tat in filios vñq; in terciāz quartam ge
neratōz. Quia vt ibi tactū est hoc itel
ligitur de imitatoribus paternoz sce
lez. Hec aut rō concludit de punitōe
filioz p parentibus vbi nō imitat pa
terna scelera in actu p mala opa s; tan
tū in habitu. sic emz fili⁹ nat⁹ ex adulte
rso dauid mortu⁹ fuit q̄citius. Et ani
malia amelechitarum iussa sunt infli
ci q̄uisz in hñdī sit rō mistica. vt hf. j
q. iij. §. paruulos. Ex quib⁹ omnibus
nō incōuenienter dī q; hñdī pueri sp
ad maleficia perpetrāda vsq; in finem
vite inclinātur. Sicut em de⁹ suā obla
tionē scificat vt scōrum gesta demon
strāz vbi parentes sobolem ex eis pro
creādā deo dicassent. vñq; z diabolus
suā oblatōz inficere nō cessat ex veteri
z nouo testamento quasi innūera pos
sent gesta deduci. sic em ples p̄iarche
z p̄p̄b̄r ysaac samuel sampson. Sic

etiā alexius nicolaus. z alij innumeri
gratjs plurimis ad scūtatem vite fue
runt puenti. Expiencia deniq; demō
strat sp filias maleficarū in consimili
bus tanq; imitatrices maternoz scele
rum esse diffamatas. imo z totā quasi
pgenem esse infectā. Et huius q̄dem
z oīm precedentū rō q; supstite semp
habent relinquere in augmentū illi⁹
perfidie summis conatib⁹ ex pacto cū
demone iūto tendere. Vñ em contin
gere posset q; sepissime reprim est pu
ellas impuberas vt octo vl⁹ decē anno
rum tēpestates z grādines concitasse
nisi ex tali pacto sub tali oblatione sa
crilega diabolo per mrem maleficam
infantem execrasse. nec ei p se pueri ta
lia ex fidel abnegatōe put adulte ma
lefice a principio facere habēt efficere
possent cū nec alicui⁹ fidel articuli for
tassis noticiā hñt. Equib⁹ gestis aliq; i
mediū pducam⁹. In ptibus ei suenie
dū quidā villan⁹ segetes in campis cū
filia paruulavix octo annoz conspicē
decreuissert p̄p̄ siccatē terre pluuiā
apud se ruminansz cōferens optasset
dicens. Veni qñ veniet pluuiā. Puell
la audiens verba p̄ris ex simplicitate
animi dixit. Pater si pluuiam deside
ras faciā q; cito veniet. At p̄r. Vñ hec
tibi. noscis ne pluuiā pcurare. Rñdit
puellavrixz ne dum pluuiam: sed et
grandinesz tempestates cōcitare scio.
Et pater. Quis nā te docuit. Respōdit
m̄r mea. vez qd mibi ihibuit ne alicui
hoc indicarem. Tunc iterum p̄r. Et q
modo te docuit. Respondit. Ne com
misit vñ m̄rō: quem omni hora ad
quecunq; petita habere possum. at p̄r
Vidisti ne illū. Respondit. Vidi inē
dum viros introeuntes z exeuntes ad
mrem. Et cum interrogassem q; nam
essent. Rñdit. Sunt nostri magistri q;
bus etiā te tradidi z cōmisi magni
fautores et diuites. Territus p̄r. An

Pars secūda

ne illa hora grandinem citare posset i
quisiuit. Et puella. Vtq; si modicu;
aque habuero faciā. Tunc p̄r puellā p
mauū ad torrentē deduxit. Fac inquit.
sed tātūmodo super agrū nr̄m. Tunc
puella manū in aquā misit in noīe
sui m̄gr̄i iuxta doctrinā m̄ris mouit. z
ecce tātūmodo pluuia agrū illū per
fudit. Quod cernens p̄r. Fac inquit
grandinem: s; tātūmodo super vnum
ex agris nostris. Quod cum itez pu
ella fecisset pater de experientia certifi
catus vxorem apud iudicē accusauit.
Que captā conuicta incinerata fuit
z filia denuo baptisata et deo dicata
amplius illa efficere nō potuit.

Sequitur super modum quo
iumentis malefice variā nocu
menta inferunt.

Capitu. xiiij.

Tiq; a fortiori

cū ap̄s dicat. Nunquid deo
cura est de bobus volens per
hoc innuere. Q; licet oīa subsint diuī
ne prouidentie tam homines q; iumē
ta vtrosq; iuxta modū suū ser
uans vt psalmista ait. filij tamen homi
num sub tegimine et protectione alaz
amplius gubernantur. Si inq; ho
mines diuina permissione per malefi
cos affligunt. innocentes. iusti et pec
catores. parentes dentq; in filiis q; res
sunt pertinentes ad eos. Cū etiā iumē
ta terre fruges similiter de rebus hoīz
existunt vtq; et super illos variā nocu
menta posse a maleficis inferri nemo
dubitare diuina permissione concur
tente presumat. Sic enim Job a dia
bolo percussus cuncta iumenta perdi
dit. sic dentq; nec minima reperitur vil
lula vbi mulieres mutuo vaccas infi
cere lac eas p̄suare et sepiissime inter
fingere non cessant. A minimo autem

Questio prima

no cumento inchoando quod de p̄
uatione lacris estimari potest. Si de
modo quo id efficere valeant querit.
Responderi potest q; quia sū Albert
tum. iij. de animalibus. Lac de natu
ra sit menstruū in quolibet animali. si
cut etiam fluxus alius in femina vbi
non restringitur talis fluxus aliqua i
firmitate vel ex conditione nature vel
ex accidentali infirmitate. tūc restringi
tur aut auferitur interdum maleficiali
opere. Ex conditione autem naturali
lac restringitur post conceptum fetū
Ex infirmitate vero accidentali sicut
pluries ex comestione alicuius herbe
que ex natura lac restringere habet et
vaccam alterare. Ex maleficio autem
talīa procurant varijs modis. Que
dam enim nocturnis temporibus et
sacrationibus vtq; ex inductione dy
boli ob maiorem offensam diuine ma
iestatis in quocunq; angulo domus
sue se collocant viceum inter cruras
habentes. Et dum cultrum vel aliq
instrumentum in parietem aut colū
nam insigunt et manus ad mulgen
dum apponunt tunc suū diabolū
qui semper eis ad omnia cooperatur
inuocant. et q; de tali vacca ex tali do
mo que sanior et que magis in lacte a
bundat mulgere affectat proponit tūc
subito diabolus ex mammillis illius
vacce lac recipit. et ad locū vbi ma
lefica residet et quasi de illo instrumē
to fluat reponit. Nec quidem populo
predicando nemo propterea ex eis in
formatur. quia quantūcunq; quis de
monem inuocaret et per nudam inuo
cationem hec se posse efficere estima
ret. seipsum deciperet. quia caret fun
damento illius perfide. quia scilicet
omagiū non prestitit et fidem non
abnegauit. Nec ideo posui cum plu
res hec et alia que posita sunt estimā
populo non esse proponenda propter

periculum informationis. cum sit im-
possibile aliquem per predicationem
posse informari ratione tacta. Potius
autem sunt in detestationem tantī crī-
minis. et ut iudices in ultionem tantī
sceleris scilicet fidei abnegationis am-
plius inardescant sunt predicanda. Li-
cet non semper. plus etiam ponderāt
seculares huiusmodi temporalia dam-
na. cum magis terrenis implicantur
affectuibus q̄ spiritualibus. Vnde
et cum eis talia posse fieri affirmātur
in punitionem ipsorum amplius senti-
unt. sed tamen astutiam diaboli quis
explicare potest. Nouit illos in quadā
societate constitutos qui dum tempo-
re May butirum maycum comedere
affectarent eis in itinere existentibus
et in prato circa torrentem consedenti-
bus. vnus ex eis quo pacto cum demo-
ne per antea siue tacito siue expresso
initio dixit. Ego optimum butirū may-
cum procurabo. Et statim depositis
vestimentis et torrentem intrans non
stans sed sedendo contra aque fluxū
dorsum vertebat. Et ceteris conspiciē-
tibus ipse dum certa verba promississet
et aquā manibus post tergū mouisset.
post paululū butirū formatum ad mo-
dum quo villane tpe may videri in fo-
ro solent in magna quantitate appor-
tauit. Et alijs gustantib⁹ optimū fuisse
se butirū affirmarunt. Qua ex re colligi-
git primo hunc de sua practica fuisse
certū. vel q̄ mere maleficus per exp̄s-
sum pactū cum demone initum. Vel
q̄ per tacitū pactum nouit sibi diabo-
lum ad vota affuturum. Si quidē pri-
mus tunc non indiget discussione. q̄
ver⁹ maleficus fuerit. Si autē secundum
tunc vsus suffragio diaboli fuit eo q̄ si
bi oblat⁹ et execratus a matre vel obste-
trice fuerit. Qd si quis obijceret dy-
bolū fortassis apportasse butirū sine ali-
quo pacto tacito vel expresso. ac etia;

absq; oblatōne aliquā vt p̄mittit facta
Respondet q̄ min⁹ aliquis vult suf-
fragio diaboli in consimilib⁹ operib⁹
sine ei⁹ inuocatione. q̄ ipso facto cum
quis demonis auxiliū petit cōtra fidē
vt apostata agit. Iuxta determinatōz
doctoris in. ij. sen. dist. viij. sup. difficul-
tatē. Vtrum auxilio demonūz vti sit
apostasīa a fide. Nam cū alijs doctori-
bus Albertus magnus licet cōcordat
tū magis exp̄sse dicit q̄ semp in talib⁹
est apostasīa verbi vel opis. Si enī in-
uocationes cōiurationes. fumigatio-
nes. et adorationes fiant. tunc apertus
pactū initur cū demone absq; hui⁹ q̄
alijs corp⁹ et animā cū fidei abnegati-
one in toto vel in parte tradat. q̄ per h
q̄ ipm̄ iuocat tā cōmittit apostasīā la-
verboz apertā. si autē nō sit inuocatio
vboz s; solūmō fit ope simplici q̄. scilicet
le op⁹ facit qd non nisi demonū auxi-
lio effectum sortiri potest. Tunc siue
faciat illud inchoando in nomine dia-
boli. siue per alia vba ignota. siue abs-
q; omniverbo. Illa tū intentione vt di-
ctum est. tunc vt subdit Albertus est a-
postasīa operis quia illud opus expe-
ctatur a demone. Cum autē expecta-
re aliquid a demone vel aliquid per-
cipere p̄ ipm̄. semper est fidei cōtume-
lia et ideo apostasīa. Vnde et hic con-
cluditur q̄ quocunq; modo prefatus
mag⁹ h. procurauit vtrūq; p̄ pactū tacitū
vel expressum procurauit. Et verissimi-
liter si absq; pacto expresso quod tūc
vt malefici facere solent per tacitū et
occultū pactū vel ex se vel a m̄re aut
obsterice initum talia effecti. Et dico
ex se quia tantummodo opus exercu-
it effectum a diabolo expectans. Se-
cundum quod colligitur ex illa vel cō-
simili practica est q̄ quia diabolus no-
uas rez spēs condere non potest. Itē
vbi tā subito naturale butirum ex aq̄
prupit. hoc vtute demonū nō aquā i

Pars secunda

lac mutādo. hyl butirz alibi ex loco re-
posito accepit illi ad manus tradidit
vel ex lacte naturali h ex naturali vac-
ca recipiendo r subito vt sic coagulan-
do in naturā butiri. qz qz ars muleru-
p spaciū tps efficit butirz formando. h
ipe in breuissimo tpe efficere nouit et
tunc illud sibi obtulit. Ad idē reducit
modus quo aliqui supstitiosi vinum
aut alia necessaria non hntes. noctur-
nis tpsbus tantūmō flascone aut aliō
vasculū recipiunt. r dum per vicū ali-
quē incedūt subito vas vino impletuz
reporant. Tunc em diabol⁹ vinuz na-
turale ex aliq vase recipiēdo illi flasco-
nem impleuit. Sup modū aut quo
animalia r iumenta malefici intinūt.
Dicere oportet qz sicut hoies ita r iumē-
ta tactu r visu. vel visu tm vel vbi subter
limen ostij ipsius stabuli aut vbi solent
adaquari maleficiū aliquod seu instru-
mentū maleficij reponunt. Sic em et
iste in ranenspurz incinerate. De qui-
bus et infra patebit sp ad instantiā de-
monū vbi in eliores equi aut pingui-
ora iumenta erant maleficiare hēbant.
Et dum interrogate fuissent per quez
modū talia efficerent. Rndit vna noie
Aegnes qz subter limen ostij ipsi stabu-
li certas res occultarent. Et interroga-
ta cuiusmodi res. Rndit. Diuersaruz
spērum animalū ossa. Et vlti⁹. In-
culus nomine hoc facerent interroga-
ta Rndit. In nomine diaboliz oim alioz
demonioz. Sed r altera nomine anna
que dum vni ex clibus successiue vi-
ginti tres equos maleficiasset qz vector
erat. Vltimatin dum vice simūqz ruz
emisset iam ad extremā paupratem
deuenisset. vector stans in ostio stabu-
li dixit ad maleficam quez in ostio do-
mus sue stabat. Ecce iam emi equum
promitto deo r sue matri si equus ille
moriatur qz manibus meis ppijs te i-
terficiā. Sicoz territa malefica equum

Questio prima

sibi intactū reliquit. Dum aut capta r
interrogata fuisset per quē modum ta-
lia effecisset. Rndit se nil aliud nisi fo-
ueam fecisse. Qua facta diabolus cer-
tas res imposuisset sibi ignotas. Qua
ex re colligitur qz tantūmō aut manu
aut visum apponere habent. Et hoc vt
quoquo modo malefica cooperetur.
alias em diabolus seuiēdi in creaturas
facultas non permetteretur vbi male-
fica non cōcurreret vt prius tactum ē.
Et hoc contingit propter maiore effen-
sam diuine maiestatis. Sepissime eti-
am a pastoribus visa sunt. qz certa ani-
malia in campis dum tres aut quatu-
or saltus in aerem fecissent subito i ter-
ram collapsa interierunt. Et hoc vtqz
demonum ad instantiā maleficaz vir-
tute in diocesi augustiensī inter oppi-
dū fressenz montē ferreriū. quidā pre-
dices asseruit sibi alijs vltra quadra-
ginta iumenta in bobus r vaccis in al-
pibus fuisse maleficiata. Et hoc infra
anni spaciū nō peste aut aliqua infir-
mitate pcedente. Et pro interfigno di-
xit: qz vbi peste aut alia casuali infirmi-
tate moriuntur nō subito sed paulatiz
successiue deficiūt. Illud aut malefici-
um subito abstulit oēm vigorem ita qz
ab omnibus iudicabatur illa malefici-
is fuisse interempta. Veruz talem an-
notant numerum. estimo tamē qz am-
pliozem expressit. hoc tamē verissimū
qz in partibus et precipue in alpibus
plurimum iumenta asseruntur malefi-
ciati. Quod genus etiam maleficij vn-
diqz diffusuz noscitur. Aliqua similis
infra in capitulo de remedijs adhibē-
dis contra maleficia iumentoz discu-
tientur.

Super modum quo grandi-
nes et tempestates cōcitare ac
etiam fulgura super homies et
iumenta fulminare solent.

Capitulum. xv.

Eniqz q' demo

nes z sui discipuli talia maleficia in fulminib⁹ grādinib⁹ z tempestatibus concitare possint. z h⁹ accepta potestate a deo quo ad demones. seu eius pmissione quo ad ipsius discipulos sacra scriptura Job. i. z. ij. testat. vbi accepta pte a deo statim demon. pcuravit ut sabei quingenta iuga bouum z quingenta asinas auferrent. z deinde ignis de celo descendens. septē milia cameloz cōsumeret. tandē etiaz septem filij z tres filie p vehementē vētum z per lapsum domus occumberēt z semp pueri. i. famuli multi. vno q nūciaret dempto interiecit. vltimoz pefismo sancti viri corp⁹ pcuteret. z vroz tres amici eius. ut ipm vexarent grauit⁹ pcuravit. Vbi z sanct⁹ Tho. in postilla sua sup Job ita loquit. Necesse ē confiteri q deo pmittente demōes pnt p⁹ turbatōem aeris inducere. ventos cōcitare z facere ut ignis de celo cadat. q⁹ nis em natura corporalis nō obediāt ad nutum angelis neqz bonis neqz malis ad susceptōez formatū sed solū deo creatori. tñ ad motū locale naturā corporalis nata ē spiritali nature obedire. cuius iudicium in homine apparet. nam ad solum imperiū voluntatis que subiectiue est in anima mouentur mēbra ut opus a voluntate dispositū psequātur. quecūqz igitur solo motu locali fieri possunt hec p naturālē virtutē non solū boni sed etiaz mali facere possunt nisi diuinitus phibeant. Venti autē z pluuie z alia hmoi aeris p⁹ turbatōes. solo motu vaporū resolutoz ex terra z aqua fieri possunt. vñ ad hmoi. pcuranda naturalis virtus demonis sufficit. hec thomas. Mala. n. que nostris exigentibus in mundo sunt. deus velut p suos tortores iuste p demones solet

infligere. Vñ z glo. sup illo psal. ciiij. Vocauit famem super terras z omne firmamentum panis cōtriuuit. dicit sic. hec mala pmittit deus p angelos malos qui talibus ppositi sunt. Vocat ergo famē. i. angelū fame ppositū. Posent z illa que supra notata sunt circa qōnē an semp malefici. circa maleficia inferenda habent scurrere cū demonibus. vbi de triplici nocumento. z quō interdū demones sine maleficiis varia nocumenta inferunt. cū maleficiis autē demones plus affectant hoibus nocere eo q cum deus amplius per hoc irritat inde eis maior facultas puniēdi z affligendi cōcedit. Deseruiunt z illa q doctores sup scōo sentētiarū. vi. vii. An locus sit cōueniēter deputatus malis angelis in aere caliginoso mouent. qā cum tria considerantur in demonibus natura officium z culpa. Sicut nature correspondet celū empireū. culpe p infernus. ita eoz officio cum tortores sint z ministri. ut supra tactū est. in pūitōem maloz z exercitiū bonoz competit aer caliginosus. ne vicz nimis nos infestarent. si in mundo inferiori circa nos habitarent. vnde z in aere z circa speram ignis. accina passius cōiungere sciunt. vbi a deo pmittunt. z ignē de celo cadere seu fulgura fulminare pcurant. Narrat in fornicario de quodam capto p iudicem. dum interrogaretur quō ad grandines z tempestates cōcitantas pcederēt. z an facile hoc eis foret pcurare. Rndit. Facilit⁹ grādines pcuramus sed ad libitū ledere nō valemus. Nota custodiā bonoz angeloz. vnde addidit. Eos tantū mō ledere possumus qui dei destituti sunt auxilio. z qui signo crucis se muniūt illos ledere non possum⁹. est aut hīc noster modus. Primo verbis certis in campis principem omniū demonioz imploramus. ut de suis mittat aliquem q a no

Pars secunda

bis designatum pcutiat. Deinde venit
te certo demoni eidē in visio pullum
nigrū inuolamus eundē in alrū pūcien
do in aera. quo a demone sumpto obe
dit. et statim aura concitat. attamen nō
semper in loca destinata a nobis sed iu
sta dei vultus pmissionē gradines et
fulmina pūcit. Narratur etiam ibidez
de quodaz auctore seu heresiarcha ma
leficoꝝ status dictus. qui in bemensiu
territorio et locis adiacentibus cōstitu
tus. publice d' hoc gloriari audebat. q
quandocūq; velle ipse se in oim emu
loꝝ oculis velut murē facere vellet et
dilabi manibus inimicoꝝ suoz letaliū
et ita etiaz capitaliū suoz inimicoꝝ ma
nibus sepius euasisse. Diuina tñ iusti
cia cum terminū sue malicie facere vo
luit. per hostes suos in stuba quadam
ppe fenestram quendā sedere duꝝ cau
te explorabat a sibi insidiantibus. gla
dijs et hastis inopinate transfixus ob
sua facinora miserabiliter obiit. supsti
tem tñ discipulus qui hoppo vocabat
reliquit. qui et supradictū stadeli de q
in capitulo sexto mentio fit magistrus
fecit. Scierunt hi duo qñ eis placuit
terciam partem fimi sēni vel frumenti
aut cuiuscūq; rei de vicini agro nemie
vidente ad ppiū agrum deferre. grā
dines viuacissimas et auras lesinas cū
fulminibus pcurare. in aspectu paren
tū infantes prope aquā ambulātes in
ipam nullo vidente pūcere. sterilitateꝝ
in hoibus et iumentis efficere occulta
alijs manifestare. in rebus et corpibus
modis quibuscūq; ledere. ictu fulmi
nis nonnūq; quem vellent intrinicare
et mltā alia pestifera. pcurare. vbi et qñ
dei iusticia hec fieri pmisit. Ad ea tñ q
p nos repta sunt expedit puertere. In
diocesi namq; constans. ab oppido Ha
uenspurꝝ ob viginiocto miliaria teu
thonica versus saltzburgaz grando
seuissimus excitatus. cūctas fruges se

Questio prima

getes et vinetas adeo in latitudine vni
miliaris cōtinuerat q' tercius ann⁹ vix
iudicabat frugiferus in vinetis. Vnde
res gesta cum p notariū inquisitionis
innotuisset. et qd' ppter clamorē populī
inquisitione opus esset dū certi p male
ficia imo omnes pene oppidani talia cō
tigitte iudicarent. Quare p'sulibus an
id cōsentientibus p quindenā iuxta iu
ris formā sup heresim duntaxat male
ficarum a nobis inquiritur. et ad duas
duntaxat personas pre alijs que tamē
in paruo numero non erant diffama
tas peruenit. nomen vni⁹ agnetis bal
neatricis. alterius anna d' mündelheim
quibus captis et seorsus ad distinctos
carceres positos ignorante penit' vna
de altera. sequenti mane balneatrix. q
stionibus leuissimū a rectore seu ciuū
magistro magno fidei zelatore Helre
cognominatoꝝ ab alijs ex cōsulis sibi
adiunctis in p'sentia notarij exponi
tur. et lz maleficiū taciturnitatis in du
bie penes se habuissz. de quo et semper
iudicibus timendū est. eo q' in puino
aggressu nō iā muliebz sed virili anio
se inuoxiā affirmabat diuina tñ fauen
te clementia ne tantū facinus impune
transiret. subito libere et a vinculis ab
soluta licet in loco torture et cuncta fla
gitia ab ea ppetrata detexit. Naz a no
tario inquisitionis interrogata sup arti
culos ex depositōe testiū circa nocumē
ta hoibus et sumētis illata. ex quibus
iam violenter reddebatur tanq; male
fica suspecta. cum nemo testis de fidei
abnegatōe ac carnali spurcicia euz de
mone incubo aduersus eam deposuiss
et. eo q' illa secretissima sint illi⁹ secre
ceremonialia. attamen vbi post nocu
menta aialibus et hoibus illata vti rea
respondissz. cetera oia de fidei abnega
tiōe et spurcitijs diabolicis cū incubo
demone pactis interrogata publice fa
tebatur. asserens se vltra decem et octo

annos illi incubo cū oimoda fidel ab-
negatōe succubuisse. quibus expletis
vbi super grandinez p̄saram. an ne ali
quid de illis sciret inquireret. Respon-
dit q̄ sic. Et interrogata quō z qualiter
rūdit. In domo eram z hora meridiei
demon me laccerisuit z vt sup campuz
seu planiciem kuppel sic em noiatur.
paululuz aque mecum deferendo me
transferrē intuxit. z duz interrogasset
quid nam opis in aqua explere vellet
pluriā se velle causare respondit. porā
ergo ciuitatis exiens ipm demonē sub
arboze stantē repperit. Interrogata autē
a iudice sub qua arboze. respōdit. sub
illa que ex opposito illius turris ipm
denotando. z interrogata qd sub arbo-
re egisset. respondit demon. vt foueaz
quā foderē. z illi aquā infunderē intū-
xit. Et interrogata an ne pariter conse-
dissent. rūdit. me sedente ip̄e demō sta-
bat. Interrogata demū quibus ne ver-
bis aut modis aquaz mouisset. Rūdit
digito quidē moui sed in nomine illi⁹
diaboli z oim alioruz demonioz. z rur-
sum iudex. quid actuz fuit de aqua. rū-
dit. Disparuit z sursum in aere z diabo-
lus duxit. z demū an ne aliquā sociam
habuisset interrogata rūdit. ex opposi-
to sub tali arboze aliaz capā maleficā
annam vtz mīn delheim noīando con-
sodalē habuit. quid aut egerit ignoro. z
finalit̄ interrogata balneatrix de inter-
uallo tps̄ ab aque assumptione vsqz ad
grandinē. respondit. tanta dilatio fuit
quousqz ad domū puenissent. Sed et
hoc mirabile cuz sequenti die altera q̄
stionibus etiam leuissimis exposita p̄-
mo fuisset vtpote digito vix a terra ele-
uata post libere soluta. p̄sara oia nō di-
screpādo in mīnimo. nec quo ad locuz
p̄ut altera falsa fuerat. qz vīz sub tali
arboze. z alteram sub alia. nec quo ad
t̄pus qz hora meridiei. nec quo ad mo-
dum. qz p̄ morōem aque. in foueaz im-

misit in noie diaboli z oim demonioz
nec quo ad intervallū t̄pis. qz vū eius
diabolus aquā accepisset i sublimē ele-
uando. regressa ad domum supuenisse
grandinē affirmabat singula detexit.
Sicqz tertia die icinerāt. z balneatrix
contrita z cōfessa plurimū se deo p̄mē
dantē asserens se libenti aīo mori vt de
monis iniurias posset euadere. crucez
in manibus tenendo z amplexando.
quā tñ altera spernebat. que etiā vltra
viginti annos incubū demonez cū oī
moda fidel abnegatōe habuerat. p̄mā
in multis maleficijs hoibus. iumentis
z terre frugibus illatis excedens vti p̄-
cessus ad consulatū repositus demon
strat. Sufficiant ista cum reuera quasi
innumera circa hmōi maleficia illata
recitari possent. Sed z de ictu fulmis
qd̄ sepissimē. aut hoies solū aut cuz be-
stias. aut cū domibus z hoirels cōsum-
pserint. lz occultiorē z magis ambigu-
am videat̄ habere causam. eo qz al̄s di-
tina p̄missione sepe contingant absqz
maleficatū vīz coopatōe. tñ vbi sp̄ore
ex eaz passionib⁹ talia eas fecisse p̄-
curasse reptū est sup que etiā varia acta
z gesta p̄ter ea que supra tacta sunt de-
dūci possent. rō etiā suffragat̄ cuz ea fa-
cilitate qua grandines sic z fulmina p̄-
curare possunt in mari etiā tēpestates.
ideo ois ambiguitas de medio tollit̄.

Super tres modos quo viri
z non mulieres reperit̄ur ma-
leficijs infecti. per tria capitla
z p̄io de sagittarijs maleficijs
Capitulum. xvj.

¶ Itimuz ad p̄ns

gen⁹ maleficij q̄ viri inficiun-
tur in tribus speciebus. No-
randuz est ergo p̄mo de granitate cri-
minis quo ad maleficos sagittarios in

Pars secūda

septē horrendis flagitijs. Nam primo
sacratiori die dñice passionis sextavicz
feria parascuēn. vt fert infra missarū
solemnia habent sacratissimaz crucifixi
gi imaginē. telo quasi ad metā sagittā-
do. Quinta crudelitas z iniuria salua-
toris. Scdo lz sub dubio veritatem aliā
apostasīā vbo vltra illā apostasīā opis
hnt cū demōib⁹ intre. tñ q̄cūq; mō fiat
maior cōtūelia nō pōt a xp̄iano irroga-
ri fidel cum certum sit q̄ si infidelis cō-
similia ppetraret nulli⁹ forent efficacie
in nullo etiam tanto cōplacere aduer-
sario salutaris opere potest. Vnde misse
ri talis fidel catholice veritatē z effica-
ciā potius ppendē deberēt. qua etiā d-
cā de⁹ hmōi flagitia iuste pmittit. Ter-
cio q̄ tres aut quatuor sacris p toridē
tela habet insigere. z ex cōsequenti tot
fm eundē numerū homines qualibet
die poterit interficere. Quarto q̄ sic d-
pmissis certificant a demonibus. quod
tñ corpali visu illū occidendū prius ha-
bent cōspicere z cordis voluntatē. vbi
ex integro illū ad interimēdū flectunt
talīs quocūq; loco inclusus se tueri
non poterit qñ tela emissā ferat z p dia-
bolū ei insigat. Quinto q̄ sub tali cer-
titudine sagittā emittere valent. vt in ca-
sum quo denariū a capite p sagittā de-
ponere absq; capitis lesione voluerint
hoc ipm efficē valeant sili mō z p bom-
bardā quantūcūq; magnā. Sexto q̄
sup hec efficiēda homagiū tale cū cor-
poris z aje pditōe diabolo p̄stare hnt.
sup quibus aliqua gesta in mediū pdu-
camus. nam p̄nceps quidā rhēni bar-
batus cognominatus eo q̄ barbā nu-
triebat. cum ante annos sexaginta ad-
iunctis sibi terris imp̄ialib⁹ quoddam
cast̄p lendenbunēn. ppter rapinas q̄s
castrenses inde faciebant obsidēdo cir-
cūvallasset. habuit i suo comitatu quē-
dam hmōi maleficū puncher nomine
qui intātū cast̄p̄les molestabat. q̄ vno

Questio prima

dempto omēs successiue sagittis inter-
emit. talemq; modū seruauit vt eū quē
intuitus fuisset. quocūq; se diuertissz
p emissā sagittā lethaliter vulnera-
ret z occideret. talesq; tractus quolibz
die tres dūtaxat in sua ptāte habebat.
eo vics q̄ tres sagittas imaginī saluato-
ris insixerat. cur aut diabolus terrorū
p alijs eligit. estimari pōt q̄ in abnega-
tōem sanctissime trinitatis hoc efficiat.
illis aut tribus emissis tractib⁹ nō nisi
insortē vt ceteri sagittas emittebat. ac-
cidit demū vt dum quidā ex castrensi-
bus deridēdo ad ipm clamassz pūcker
nōne circulū in porta pendentē illesuz
pmittes. z rudente illo ab extra noctur-
no tpe. non sed ipm diem captionis ca-
strī auferam. hoc idē qd p̄dixit ad im-
pleuit. nam omnibus vt pmissum est
dempto vno interemptis: cast̄p̄ capis
z ipse circulū domui sue in rozbach boz
macensis dioce. appendit. z sic appen-
sum in hodiernuz diem cernit. q̄ etiam
post a rusticis q̄bus plurimū molest⁹
erat quodaz sero cum fossorijz eoz in
strumentis occidit z in pctis iuste mo-
ritur. Fert deniq; de ipso q̄ quidam de
optimatibus dum artis sue experitiā
certam cape. voluisset. eidē xp̄iū filiūz
puulum ad metā posuit z p signo sup
biretū pueri denariū. sibiq; mandauit
vt denariū sine b̄ri eto p sagittā amo-
ueret. cū aut maleficus id se facturū f-
cum difficultate assereret. libenti⁹ absti-
nere ne p diabolū seducere in sui inte-
ritū. verbis tñ p̄ncipis in ductus sagit-
tam vnā colari suo circa collū immē-
sit. z alteram baliste supponens dena-
rium a birreto pueri sine omni nocu-
mento excussit. quo viso dum ille ma-
leficū iterrogasset cur sagittā colari in-
posuisset. r̄ndit. si deceptus p diabolūz
puerū occidissē cuz me mori necesse
fuisset subito cū sagittā altera vos trās-
fixissem vt vel sic mortē meā vindicā-

sem. Et quides lz diuina pmissio mala
hmo in pbaroem z castigatoem fidelit
um fieri fuit. ex aduerso tñ in cōforta
tionē z gloriāz fidei portiora miracula:
clementia saluatoris opat. Nam i dlo
cesi cōstantiensī ppe castrū hobenzoim
ac monasterio montaliū ecclia quedaz
tam de nouo cernit cōstructa. in q̄ hu
sulinodi imago saluatoris cum sagitta
infixa ac cruore effuso cernit. culus mī
raculi veritas tali ordine paruit. Mi
ser. n. quidā dum iuxta ordines p̄notā
tum super tres aut quatuor tractus ba
liste ad interitū alioz a diabolo cernit
carl cupet in b̄uio quodā imaginē cru
cifixi sagitta percit z mō quousq; in p̄is
cernit trāssixit. z dum cruor miraculo
sus erumperet miser immobiliter diuina
virtute gressu p̄cussus figit. z vbi a p̄e
reunte quodā cur ibi fixus maneret in
terrogaretur. miser caput agitabat bra
chijsq; ac manibus quibus balistam te
nebat ac toto corpe tremens nil respō
dere poterat. z alter hincinde circūspī
ciens dum imaginē crucifixi intuef. et
sagittam infixam cum cruore effuso spe
culat. p̄ssime inquit nequā imaginem
dñi n̄i trāssixisti z alios connoeans.
attendite inquit ne fugam capiat. dum
tñ vt p̄missum est se d̄ loco mouere nō
poterat. ad castrū cucurrit z rem gestā
narravit qui concite descendūt z mise
rum in eodem loco persistentē reperit
unt. z inquitrentib; de casu. dum crimē
falsus fuisset ex p̄actu publice iusticie
de loco mouet z dignā p̄ cōmissis vltō
nē p̄ miserabile mōtē recepit. Sz heu
q; cogitatu horribile existit. nec his hu
mana p̄eritas terref vt a s̄llibus flagi
tijs se contineat. Naz in curijs optima
tū vndiq; vt ferē tales sustēant de suis
flagitijs publice in contemptū fidei et
grauem offensionē diuine maiestatis.
z contumeliā n̄i redemptoris gloriari
z se iactari de talib; p̄mittunt. Dñs et

tales vtiq; z receptatores defensores z
factores nedum hereticor; sed z apo
statay a fide iudicādi sunt z penis ple
ctendi subscriptis. z hoc est seprimum
Nam primo ip̄o iure excoīcati sunt. et
fauentes clerici ab oī officio z benefi
cio deponunt z p̄luant. nec ad illa re
stituunt absq; spāl aplice sedis indul
to. Item p̄fati receptatores postq; fue
rint publicari si in excoīcatōe steterint
p̄ annum animo p̄tinaci veltut heretici
sunt cōdēnandi. que singula sic p̄banf
Nam in ca. vt inquisitōis s. phibem⁹
lt. vj. tangit de non impediedō directe
vel indirecte p̄cessum iudicū dīo cesa
noz z inquisitoz in causis fidei vbi tā
git p̄dicta pena infligenda post annū.
nam dicit primo. Prohibemus distri
ctius. potestandus dñis spalibus et re
ctouibus eorundē officialibus zc. si cui
placet capitulū plegat. Deniq; q; z ip̄i
malefici cū eoz receptatoribus sint ip̄o
iure excoīcati. patet de ip̄is hereticis
maleficiis in ca. ad abolendā. in p̄inci.
z in ca. excoīcantinus. primo z p̄sertim
z breuiter in ca. excoīcamus. secūdo. d̄
bere. vbi sic dicit. Excoīcamus z ana
thematizamus vniuersos hereticos ca
tharos paterinos. z infra. z alios q̄bus
cunq; noibus censeant zc. Et nota sup
q̄buscūq; noib; de credētib; aut z re
ceptatoribus z ceteris supradictis ha
bet in. c. excoīcamus. j. s. credētes. vbi
sic dicit. Credētes p̄terea receptatores
defensores z factores talū excoīmunī
cationi decernim⁹ subiaccere zc. z in ca.
excoīcamus. ij. tangit plures p̄ste q̄s
incurrunt infra annum cum ip̄is clert
cio vbi sic dicit. Receptatores factores
z defensores excoīcationi decernimus
subiaccere. vt postq; quilibz talū fuerit
excoīcatione notatus si satisfacere con
tempserit infra annum. ex tunc ip̄o iure
sit infamis. nec ad publicā officia seu
cōsilia. nec ad eligēdos aliq; ad hmo
f. iij

Pars secūda

nec ad testimoniū admittant. sint etiam
intestabiles. vt nec testandi liberam ha
beant facultatē. nec ad hereditatis suc
cessionē accedat. nullus fiteretur ipi sup
quocūq; negotio respondere cogat.
q; si forte iudex extiterit eius sententiā
nullam obtineat firmitatem. nec cause
alię ad eius audientiam pferantur.
si fuerit aduocatus nullatenus ei? pa
trocinū admittat. Si tabellio instru
menta confecta nullius sint momenti
sed cum auctore damnato damnent. et
in filijs idem pceptum obseruari.
Si vō clericus fuerit ab oī officio et be
neficio deponatur. vt in quo grauior ē
culpa. maior exerceatur vindicta. Si qui
tales autem postq; ab ecclia fuerint de
notati euitare cōtempserint excoicatio
nis snia vsq; ad satisfactōem idoneam
pcellantur. Sane clerici non exhibeāt
hōi pestilentibus ecclesiastica sacramē
ta. nec eos pplane psumant tradere se
pulture. nec elemosynas aut oblatōes
eorū recipiant. alioquin suo priuent of
ficio. ad quod nequaq; restituant absq;
indulto sedis apostolice speciali. Sūt
deniq; et alie pene q; plures sup predi
ctos etiā si non pstant p annum anio
primaci super eorū vicz filios et nepotes
qui ab epō et inquisitori pnt pvari seu
pnuatos denunciari. dignitatibus pso
natibus et oībus honozibus ac benefi
cijs ecclesiasticis et officijs publicis qbus
cūq; iuxta ea. vt cōmissi. §. priuandi.
de here. li. vi. intelligit tñ si impenitē
tes extiterint. vt in ea. statuti felix. e.
li. et ii. Item q; etiam iporū filij vsq; ad
secundā generatōem sunt priuati oī
beneficio ecclesiastico et officijs publicis
vt in. c. quecūq; §. heretici. eo. li. In
telligendū tñ qui per paternā et nō per
maternā lineam descenderūt. et etiā de
impenitentibus. vt in alie. c. statutum
Item q; illis supple credentibus. rece
ptatoribus. defensoribus et fautoribus

Questio prima

eorū sit appellatōis et pclamatōis bñf.
cū interdictū. pty in. c. vt inq; sitōis. eo.
li. vbi tñ archidiaconus sup. c. eo. intel
ligit vt postq; p sitiaz esse tales sunt de
clarati tūc nō pnt. ante aut sniam si in
aliquibus aggrauant seu indebite fati
gant appellare pnt. plura alia possent
deduci si ista sufficiant. Pro ampliori
tñ pmissorū intelligētia aliqua sunt di
scutienda. Primo qd si princeps vt se
cularis potestas iuxta pnotata gesta ad
devastatōis alicui? castri iusto bello ali
quē hōi maleficū secuz recipiat. et ei?
assistētia tyrānidē malorū cōpescat. nū
quid totius exercitus vt fautores et re
ceptatores talū sunt iudicandi. et pā
ctis penis mulcandi. Respondendum
videtur q; q; ppter multitudinē rigor ius
ticie est temperādus. di. xl. cōstitueret
Ideo l; pncipalis et eius assessores et
cōsiliarij. talia fouētes oīno sint ipso su
re penis pparis inodati. vbi moniti ab
eorū ordinarijs nō destiterint cū itaz vt
receptatores fautores iudicant. vñ ex
ipsis penis subiiciunt. reliquis tñ exer
citus cum absq; eorū pssilio et fauore ta
lia fiant. imo p defensione reipublice
sua corpa exponere sūt parati. l; fortas
sis in factis maleficis pplacētā habeāt
tñ censurā illā excoicatiois euadūt. licz
reatū illoz et eorū pssidē agnoscere ha
beant debita cautōe accepta sup oīmo
da hōi deestatoe imppetuū a cōfes
sore absolui. et quātū in ipsis ē ab eorū fi
nib? hōi maleficos expellere. Si vō
querit a qbus possint pssidētes vbi res
pssēt absolui. an ab eorū ordinarijs aut
inq; sitorib? Residet vtiq; absolui pnt et
ab ordinarijs ac alijs inq; sitorib? si res
pssēt. hñ in. c. vt officiū. in pñ. de here.
li. vi. vbi sic dicit. vt officiū. et infra con
tra hereticos credētes receptatores fau
tores et defensores eorū. necnō p infama
tos de heresi. vel suspectos pñ sanctio
nes canonicas hōim metu diuio timo

re postposito pcedatis. si qd aliquis ex
pdictis heretica lab e pmissus abiura
ta redire voluerit ad eccie unitatē iuxta
formā eccie absolutōis beneficiū impē
datis. Si deniqz instat qñ dicit pnceps
vel alius resipiscere. Rñdet qñ malefi
cū ppter iniuriā creatori illatā puenien
dū tradit. vñ z vt ipm a dñto tñmō ex
pellat nō est malefici seu heretici mani
feste depñsi i heretica prauitate. vt in
fra patebit pena debita. z vt de pteritis
dolet. z tales nūqz decetero fouere vt
catholicū decet pncipē firmiter in ani
mo suo statuāt. qz si querit. cui traden
dus z quo ordine puniēd⁹. z an vt ma
nifeste depñsus in heresi sit iudican
dus. Ad pñmū spālis tāget difficultas
in principio tercię pñs. an vñ eoz pu
nitio tñmō ad iudicē secularē z nō ec
clesiasticū pñneat. manifestū ē. n. p ca.
vt inquisitōis. s. phibem⁹. li. vi. qz po
testatib⁹ z dñis ipalib⁹ interdicit ne de
crimine heretis qñ mō iudicent. absqz
epoz seu inquisitorū aut saltem alteri⁹
eorū dē lñia. s. qz rō que ibi assignat cir
ca maleficos nō videt habere locū. qā
dñ ibi qz tñ debet iudicare eo qz crimē
heretis ē mere ecclesiasticū. maleficorū at
crimen nō videt mere ecclesiasticū s. etiā
ciuile ppter dāna tēpalia. quicqd tñ sit
vt infra patebit. lz iudicis ecclesiastice sit
cognoscere z iudicare. tñ iudicis secu
laris est exequi z punire. vt pñ extra b
heretici. c. ad abolēdā. z. c. vergētis. z ca.
excoīcamus. vñqz. Vñ index secularis
si trader talē ordinario ad iudicandū
bz tñ p se eūdē punire postqz ab epō si
bi tradit aut relinquit. vel etiā ex pñen
su epī secularis index vñqz facere pōt
se iudicare z punire. Nec valet si dica
tur qz tales malefici nō sunt heretici s.
potius apostate. qz cum vñqz cōtin
gat circa fidez. tñ sicut hereticus circa
illam tantūmodo dubitat. z hoc in to

to vel in pte. ita z apostate malefici rō
etiā p se dicat. cum enīz grauius est
corumpere fidez p quam est anime vi
ta qz falsare pecuniā p quā vñt tempa
li subueniuntur. Vñ si falsarij pecunie vt
aliū malefactorē statim p seculares po
testates in se mort tradunt. multo ma
gis tales heretici. z apostate statim qz cō
uincunt pñt iuste occidi. vñ z p hec est
responsio ad secundū quo sez ordine z
a quo iudice sit puniendus. sed clari⁹
de illo tractabit in terciā parte opñ cir
ca modos sententiandi qualiter depñ
sus manifeste in heresi sit sententi
andus circa octauū z dñodecimū mo
dum. z super dubiis quid si peniteret
an adhuc esset occidēdus. z enera em
si hereticus simplex relapsus quantū
cūqz peniteat est occidēdus. in cap.
ad abolendam allegato. z hoc rationa
biliter fm Thomam cum per hoc pro
uideatur bono cōmuni. quia si heretici
reuerſi sepe reciperentur vt in vita cō
seruarentur. z alijs tēpialib⁹ bonis
posset hoc esse in pñdictū salutis a lio
rum. tum quia si relaberentur alios in
ficerent. tñmō etiā quia si sine pena eua
derent. aliū securus in heresim relabe
rentur. ex relapsu etiā ipozum pñen
tū de inconstancia eozum circa fi
dem. z ideo iuste occidēdus quare et
hic dicere oportet quod si propter sus
pitionem solam inconstantie ecclesia
sticus index relapsus habet tradere ci
uile seculari ad occidendum. a fontori
si non velit tradere apostatam aut ma
leficam quamcūqz ciuile seculari pro
pter penitentiam z eius conuersionē
tamen relinquere habet talem z nō in
pedire cum index secularis ppter dān
na pñia ipoz maleficiū vult occidere
fm leges. licet ecclesiasticus index pñ
us habeat penitentem maleficum ab
soluere ab excoīcatione quam ppter

Pars secunda

heresim maleficarū incurrit cū ⁊ here-
ticus sit excoicatus. iuxta cap. excoica-
mus. j. q. ij. ⁊ ad gremiū ecclie recipere
ut spūs saluus fiat. ut dicit. xj. q. iij. au-
di. Alie rōnes assignant inferius circa
qōnem pūmā tercie ptis. sufficiāt ista
ad pīs. tantūmodo aduertant anima-
rū rectores qdura ⁊ districta exiget ab
eis ratio a tremendo iudice. cū reuera
iudiciū durissimū bis qui p̄sunt. ac rbi
tales iniuriā creatoris vivere permit-
tunt. Sequit̄ d̄ duobus alijs malefico-
rū generibus. Nam ad idē gen^o ma-
leficij reducunt̄ ⁊ illi qui p̄ incantatio-
nes ⁊ carmina sacrilega arma quēcun-
incantare sciunt. ut eis nullo mō noce-
re valeant. vnde nec etiā vulnerari pos-
sunt bi em̄ diuersificant̄. Nam aliqui
sunt qui cum p̄dictis sagittarijs male-
ficis p̄cordant in eo qd etiā circa imagi-
nem crucifixi ⁊ p̄messa ei illata talia
addiscunt. gr̄a exempli qui vult ut nō
valeat ledi in capite aliq̄ ferro aut ictu
bz caput imaginis auferre qd circa col-
lū auferat collū. qui circa brachiū aue-
rat seu cōtinuat brachiū. ⁊ sic p̄sequē-
ter. Interdū supra cingulū aut infra
interdū ex toto cōtinuunt. ⁊ in huius
signū vix inter decē imagines in biuiso
aut in campis repositas vna integra re-
peritur. Aliqui p̄o sunt qd certa breuia
secti deferunt. aliqui verbis interdū sa-
cris aut etiā ignotis talia pcurant. In-
ter que hec estimat diuersitas. Nā p̄l-
mi lz in p̄messa fidei circa debonesti-
tōez imaginis saluatoris cū p̄fatis ma-
leficis sagittarijs cōcordant. vñ ⁊ veri
apostate reputandū ⁊ iudicandū vbi sue-
runt dephēsi alio tñ respectu sagittario-
rū. nec etiā in malū p̄mi manifestū p̄-
ut insuitōem p̄prij corpis supra cingu-
lū vel infra. aut etiam totius corpis ser-
uire videt̄. iō tanq̄ heretici penitētes ⁊
nō relapsi vbi sunt malefici p̄uicti ⁊ pe-
niteant sunt iudicandi ⁊ iuxta octauū

modū penitentiā di. cū ab iurātione ⁊ in-
clusionē. ut in tercia pte opis tangetur
Pro secundis p̄o qd p̄ carmina arma in-
cantare nitunt̄. ⁊ sup illa nudis plāis
incedere ⁊ filia exercere. Incantatores
em̄ dicunt iuxta Jssō. viij. ethimol. qui
artē aliquā verbis pagūt distinguēdū.
qz interdū incantatōes fiunt p̄ verba sa-
cra aut p̄ carmina scripta sup infirmos
⁊ he quidē incantatōes licite fieri p̄nt
septē cōditōibus seruatis ut inferi^o pa-
tebit circa modos curādī maleficiatos
infirmos. Incantatōes aut̄ que fiunt
sup arma p̄ aliqua verba. aut vbi talia
carmina scripta deferunt hoc iudicib^o
attendendū qd si ibi sunt noia incogni-
ta. Itē caracteres ⁊ signature alie p̄ter
signaculū crucis: tñc talia sunt oīno re-
futanda ⁊ auertēdi sunt hoies p̄ a ta-
lium crudelitate. qd si desistere nollēt
tunc tanq̄ leniter suspecti sunt iudicā-
di de qbus in secundo mō sententiādī
inferius parebit. nō. n. caret tunc scru-
pulo heretice prauitat̄ imo quia talia
oīno ope ⁊ auxilio demonū habēt fieri
cuius ut supra paruit qui auxilio vñ
apostata a fide iudicat̄. lz etiā p̄pter ig-
rantia ⁊ emendatōis grām min^o qd cū
sagittarijs maleficis sit agendū. Et qd
plurimū cōe cernit apd cliētes ⁊ mer-
catores secum deferre. hñōi carmina
⁊ benedictōes que incantatōis species
habere vident̄. expedit oīno siue in fo-
ro p̄nie p̄ confessorē: siue in foro p̄tēio
so p̄ ecclesiā iudicē hñōi eliminare.
cum tacitū pactū p̄pter verba igno-
ta ⁊ caracteres signati cū demone inis-
⁊ demon occulte se ingerit ⁊ optata p̄-
curat. ut tandē ad pelora alliciat. vnde
vbi in foro contentioso talis debet ad-
turare iuxta secundū modū sententian-
di. vbi in foro conscientie cōfessor debz
carmina inspicere. ⁊ si nolit oīno p̄iice-
re. debet tñ noia ignora ⁊ caracteres de-
lere. reliqua p̄o ut euangelica verba et

signacula crucis pmittere. Sup qbus omnibus et pcpue sup maleficos sagittarios notadū. qz supra tactū est an vt manifeste dephensi in heretica prauitate iudicandi sint. de q materia etiā prius tacuim est in prima qōne prime ptis. Et quidē q sic patet ibidē. Nā vt dicit Bern. in glo. ordinaria in. c. abolendā. S. pūti. et ver. dephensi. tris modis de iure. quis p manifeste dephenso in heretica prauitate hī. pota facit eidentia. vt in simplici heresi qn publice pdicant heresim. ff. de rui nup. palaz. S. vlti. vel legitima pbatōe p testes vel ex sua cōfessione. Et euidē Bern. glo. in. c. excoīcamus. ij. sup ver. deprehenso publice. ita q notoriū sit illis etiā qz condemnati sunt. Ad idem videt facere sup. c. sup quibaldā. extra de v. si. put patuit in prima qōne prime ptis huius opis. Ex qbus patz q malefici sagittarij sūt et alij arma incantates promanifeste dephensis in heretica prauitate p aliq pactū expressum cum demone iuituz ppter manifesta ipoz opa que nō nisi diabolica virtute fieri pnt habendi sunt. Patet et secūdo q eorū fautores receptatores defēsores vt manifeste tales p talibus habēdi sunt et penis pscriptis manifeste subiacere ita q nō iam sub dubio aut tanq suspecti receptatores leui aut graui. vel violenta suspitōe iudicandi. put plures alij exstere possunt. vnde et semp grauissime cōtra fidem delinquunt. et semp mala morte a deo pcutiunt. Nam vt fert quidā princeps cum p similes foveret maleficos. et cum hoc quādā ciuitatem in certis negocijs idēbite aggrauaret dū hoc sibi a quodā familiari obijceretur. ille omni timore dei postposito respōdit. Det de q in hoc loco moriar. si insuste a me illi aggrauent. ad que verba subito diuina vltio subsecuta subitanea morte expirauit. reuera in vindictā nō

tam iniuste aggrauatōis quātū et fautorie heresis. Patet et tertio q plati q. qūqz rectores vbi hmoi flagitij et eoz auctoribus et fautoribus ingra omnes possibilitatē non resistūt. etiā tanq manifesti fautores. et q pscriptis penis manifeste subiacere debeāt iudicant.

Sequitur secundū principale huius secunde partis sup modos tollendi et curandi maleficia pmittendo difficultates.

Questio secunda.

Trum licitū sit

maleficia p alia maleficia vel per aliqua illicita tollere. et arguit q nō. quia vt auxilio demonū non est licitū vt supra patuit. et in secundo sinay distin. vij. a doctoibus cōmuniter determinat. quia vici est apostasia a fide. et quidem q sine auxilio demonū nō possit dissolui. pbatur. quia aut dissoluit humano artificio aut diabolico aut diuina potētia. Non pāmū qz inferior potestas non potest infringere superiorē. cuz nō agat ultra suā virtutem non etiā diuina. qz hoc eēt opus miraculosum. et cum illa deus ad suum nutum operatur. et non ad instātiā hominū. sicut et xpc matris petenti miraculum de subuentōne necessitatis vni. vt doctores exponunt q hoc miraculum conuersionis desiderabat xpc. respondit. Quid mihi et tibi mulier. scz cōmune in opere miraculose. apparet etiā q rarissime liberātur quātumcūq diuinum auxilium et suffragia sanctorū implorent. ergo non nisi auxilio demonū liberari possunt. qd tamen non est licitum querere. Preterea hoc quod cōmuniter tolerat in vsu practiscatur licet sit illicitum. sed hoc

Pars secūda

Comuniter practicat q̄ tales maleficia
si curant ad mulierculas superstiosas
a quibus sepius liberantur nō per sa-
cerdotes aut exorcistas. q̄ practica ostē-
dit q̄ auxilio demonū maleficia tollū-
tur. cuius tamen auxilium querere cū
sit illicitum. etiam nō est licitū malefi-
cia tollere sed patienter sufferre. Prete-
rea fm̄ Th. bo. et bonauē. in. liij. di. xxv. liij.
de impedimēto maleficiali. maleficiū
est ita ppetuū q̄ non pōt habere huma-
nū remediū. quia si haberet remediū
non est hominī notū vel licitū. in q̄bus
verbis dant intelligere q̄ sit quasi infir-
mitas incurabilis et ppetue inherens.
vnde subdunt. I. deus p̄stare possit re-
mediū demonē cogendo et demon de-
sistendo ille curaret. tamen curatio nō
erit humana. ergo nisi deus dissoluerit
p se non est licitum eius dissolutionem q̄
cumq̄ mō querere. Preterea in eadē di-
stī. et q. dīcunt q̄ etiam per aliud ma-
leficiū adhibere remediū est illicitum.
vnde dicunt et si posset p aliud malefi-
ciū adhiberi remediū nihilomin⁹ repu-
taret ppetuū. licet ammoneret ma-
leficiū. q̄ nullo modo est licitū per ma-
leficiū invocare demonis auxilium
Preterea exorcismi ecclie non valēt ad
reprimendū demones sp̄ quo ad omēs
molestias corporales. hoc dei iudicio
exigente. semper tamen valent contra
illas demonū inuestigationes cōtra q̄s
sunt principaliter institute sicut cōtra
obessos v̄ circa pueros exorcisandos
Preterea non optet q̄ si ppter peccatū
diabolo sit potestas in aliquē data ces-
sante peccato cessat potestas. quia in-
dum cessante culpa remanet pena. ex
quibus verbis videtur p̄fati duo do-
ctores sentire q̄ non sit licitū malefi-
cia tollere sed permittere illa sicut per-
mittitur alie infirmitates incurabiles
et pmittere illa tantūmodo domio deo
qui illa tollere pōt ad suū placitū.

In contrarium est q̄ sicut dēse nota-
ra non abundant in superfluis. ita nō de-
ficiūt in necessarijs. quare et necessario
fidelibus contra huiusmodi insultus
demonū sunt data non solū remedia
preservatiua. de quib⁹ in principio hu-
ius secunde partis tactum est. verū et
am remedia curatiua cum alīs non suf-
ficienter fidelibus a deo p̄sum esset.
et opera diaboli viderentur fortiora op-
bus dei. Preterea glo. sup illd̄ Job. lxxj.
Non est potestas super terraz etc. dicit
omnia hūana superat. et si meritis san-
ctorum subiacet. vñ et meritis sancto-
rum virorū in hac vita subiacent. Pre-
terea Augustinus de moribus ecclie
non est angelus cum inheremus deo
mente nostra potentior. nā si potestas
virtus est in hoc mundo toto mundo
sublimior est. mens deo inherens. vñ
de et talibus dissolui possunt opera dia-
boli. Responsio. hic sunt due solennes
opinionēs sibi inuicem (vt videtur) cō-
trariantes. Sunt enim quidam theo-
logi et canoniste inuicem concordātes
q̄ licitū est maleficia tollere. etiam p
opera superstitiosa et vana. et hui⁹ opi-
nionis sunt Scorus. Hostiens. et Gos-
fre. et cōmuniter omnes canoniste. Ali-
orum theologorū opinio et precipue an-
tiquorum et quorundam modernorū
vt Thome. Bonauenture. Alberti. pe-
tri de palude. et aliorū multorū q̄ nullo
modo sunt faciēda mala vt euentiant
bona. et q̄ potius homo mori debet q̄
in talia consentire. vt scz per opera su-
perstitiosa et vana liberaretur. sed quāvis
ca distinctōe poterunt eorum dicta cō-
cordari vidēde sunt p̄ntis eorū sentē-
tie. Nam scorus in suo quarto distīne.
xxv. liij. de impedimēto maleficiali. si-
ue de frigiditate maleficialis. reputat fa-
ultatem asserere q̄ etiam per vana et
superstitiosa. non debeant maleficia tolli
Dicit enim. Nec in hoc est infidelitas

aliqua. quia destruens non assentit operibus diaboli. sed credit eum posse et vel le fatigare. dum durat tale signum. quia ex pacto non assistit ad hoc nisi dum illud durat. Et sic destructio illius signi non ponet finem tali vexationi. unde dicitur quod est meritorium opera diaboli de lere. et quia loquuntur de signis ponamus exemplum. Sunt quedam mulieres que tali signo notantur maleficas. ut si vacca ubertate lactis ex maleficio privatur. tunc viceum lactis super igitur appendunt. et certis verbis superstitionis insistent. viceum cum baculo percutiunt. et licet fasciculum mulier percutiat. tamen omnia verba. diabolus ad dosum malefice defert. per que sic diabolus cum malefica fatigatur. licet diabolus non cogatur nec fatigatur. facit tamen illa diabolus ut percutientis catholica ad peiora alliciat. unde periculosum existit. alias non videretur opinio tanti doctoris habere difficultatem. possent et alia exempla adduci. Hostiensis ad idem in summa copiosa de frigiditate malefici. et tamen de in potentia cor. in glo. super c. litere. S. mulierem autem. dicit quod in hoc defectu recurrendum est ad remedia medicorum. Et licet quedam remedia contra hec scripta vana seu superstitiosa videantur. tamen cui liber auctor in sua arte credendum est. Sed et satis tolerare potest ecclesia retundere vana vanis. Humbertinus denique in suo quarto prefata distinctio de his vitur verbis. Possunt maleficia aut per orationes aut per artem per quam facta sunt destrui. Ad idem Hostiensis. in summa sua ex. tit. Malefici non potest solui semper per illum qui fecit. vel quia est mortuus vel quia nescit delere ipsum vel quia maleficium est perditum. si autem sciretur licite posset solvere. et loquitur contra illos qui dicebant quod per maleficia non posset copule carnali prestari impedimentum eo quod nullum tale esset per-

petuum. unde non dirimeret matrimonio iam contractum. Preterea illi qui fuerunt morti asserere quod nullum maleficium sit perpetuum movebant his rationibus. quia putabant omne maleficium posse remoueri vel per aliud maleficium vel per exorcismos ecclesie qui sunt ordinati ad reprimendum vim demonum. vel per veram penitentiam cum diabolus non habeat potestatem nisi super peccatores. Unde quo ad primum concordabatur cum opinione aliorum quod ad minus per superstitionem possunt tolli. Contrarie autem opinio non est sanctus Thomas. in suo. tit. prefata. sic inquit quod si maleficium non potest renouari nisi per aliquod illicitum vel per demonis auxilium vel homini etiam si sciretur posse sic renouari. nihilominus perpetuum iudicatur. quia remedium non est licitum. Ad idem bonaventura. De Libertate et communiter omnes theologi ubi cum breviter tangunt demonis auxilium tacite vel expresse inuocandum videtur sentire quod per nil aliud nisi per licitos exorcismos vel per veram penitentiam ut in ca. si per sortarias. alle. tangitur remoueri debeant. morti ut apparet rationibus in principio questionis annotatis. Et quia tantos doctores in eorum dictis quantum possibile est expedire concordare. et hoc unica distinctio fieri potest. Id notandum quod maleficium aut tollitur per aliud maleficium simul et per aliud maleficium. aut tollitur non quidem per maleficium sed per maleficiales ritus et illicitos. et hoc iterum dupliciter. quia vel per illicitos et vanos ritus in simul. vel per vanos et non illicitos. Primum remedium est omnino illicitum tam ex parte auctoris quam ex ipsius remedii. Sed tamen quia fit dupliciter. quia aut cum nocummento illius qui maleficium intulit. aut sine nocummento. fit tamen remedium illud per maleficiales ritus et illicitos. tunc comprehenditur sub secundo

Pars secunda

modo. vltz vbi maleficiū tollit nō per maleficiū aliū sed per maleficiales ritus et illicitos. tunc iterum illicitū iudicatur. Iam non tantū sicut prius. Unde sū marie dicere possumus q̄ per tris et tribus modis remediū reddit illicitum. qm̄ vltz tollit p̄ maleficiū aliū et p̄ maleficia alia vltz virtute demonis alicui. Secundo qm̄ non per maleficiū sed honestā p̄sonā tollitur. sic tñ q̄ supstitio. his remedijs maleficiū qd̄ vni p̄sonē auferit alteri inferit. et hoc iterum illicitū. Tercio qm̄ auferit sine eo qd̄ alteri inferitur. vlt tamen demonū inuocatio expressa vel tacita tunc iterū illicita. et fm̄ hos modos dicit a theologis q̄ potius mors sit p̄eligenda q̄ in talia p̄sentire. Alijs vō duobus modis vltimis tollere maleficiū pōt esse vel licitū vel non vltz fm̄ canonistas. et q̄ tolerari p̄nt vbi remedia ecclē prius attemptata. vt sunt exorcismi ecclē. suffragia sanctorū impetrata. ac vera penitentia nihil efficissent. Et vt clarior habeat intellectus de singulis sint aliqua gesta et acta per nos reperta recitanda. Roma tpe Nicolai pape ep̄s quidā ex almanie partibus certa expediturus negotia aduenierat. cuius nomē occultare ordo charitatis posulat. Iam vniuerse carnis debitū p̄soluerat. Hic quandā iuuenulam adamādo. et ipsam ad suam diocesim destinare cum duobus famulis ac rebus alijs et clenodijs disposuisset iuuenacula audacitate feminea sup clenodia que p̄ciosa erant decepta modū excogitare cepit. vt ea in itinere existente ep̄s maleficijs interfret. tamq̄ i sua habebat clenodia cōmissione. Et ecce sequenti nocte ep̄s subito infirmus. et ne fortassis veneno intoxicatus esset a medicis p̄cunctas. et a famulis dolēter dubitatur. tam ingens. n. calor. iterat peccat vt non nisi gargarismis p̄ aquaz frigidam continue haberet refocillari.

Tercia igitur die etiam iam nulla spes vite haberetur. Vtula quedā ingressum ad ep̄m instanter petiit. et q̄ cū sue sanitatis aduenissz apperuit. Ingressa igitur ep̄m alloquit et sanitatē p̄mittit. dūmodo suis acquiescere suasioibus vellet. Ep̄s vō quid nā foret cui acquiescere p̄ recuperanda sanitatē quā summe affectabatur vbi inquit. vetula r̄ndit. Ecce hec infirmitas maleficio vobis accidit. et non nisi p̄ aliud maleficiū liberari poteritis. vt vltz ipsa malefica que vobis intulit moriat et eadem ipsa infirmitate inficiatur. Stupefactus ep̄s et q̄ alio modo liberari nō posset vbi p̄sentit. nil tñ temere volens agere papā cōsulere p̄ supplicatōem decreuit. At pōtifer cum eum tenerrime diligebat. et q̄ non nisi per mortē malefice liberari posset cum didicisset. annuit vt inter duo mala minus p̄mitteret. et sup hoc supplicatōem signauit. Vnde denuo vetula accersita. et tam ipse q̄ summus pontifex in mortē malefice consentiret dūmodo pristinae sanitati restitueretur differuit. itaq̄ q̄ vetula abscessit. et sequenti nocte liberaret. p̄misit. Et ecce circa mediz noctis vbi se sanum et ab omni infirmitate liberatū p̄sensisset nuncio missū quid nam de iuuenula foret perferunt. et ecce aderat q̄ ipaz circa mediz noctis in latere matris dormientē infirmatā fuisse subito affirmabat. quā in re dabat intelligi q̄ eadem hora et momento infirmitas ep̄i scopū relinquendo maleficam iuuenulam per aliam maleficam vetulaz inuasit. et sic spiritus malignus a leſione ep̄i scopi cessando ip̄m sanitari per accidens restituere videbat cum ip̄i p̄prie sanitatem non imittebat. quam tñ occupare deo p̄mittere poterat et p̄pter pacum cum malefica alteravimus que fortune alterius inuidebat. ipse demon magistrā iuuenulam inficere habet.

bat. et bene estimari pōt illa duo maleficia nō p vnu demonē duabus personis sed a duobus demonibus duabus maleficiis seruientibus fuisse inflicta. nec in isto demones sibi inuicē contrariant. cum semp in pōtōem animarū quā sūme et cōcorditer affectant singula operant. Eps deniqz cū pietatis causam ipsam visitare pponeret. cameram ingrediens horribilib⁹ maledictōibus susceptus fuit exclamādo. Tu cur tua que te talia docuit et te liberauit maledicamini in eternū. et eps emolire eius animū ad pniām. et q oēm offensaz ei remississet vbi tentabat. illa vultū auertendo clamabat excas maledicte. Dic nulla spes venie sed aiam meā oibus demonibus cōmendo et miserabilis interij. et eps cū gaudio ad ppiā remeauit. Vbi etiā norandū q qz priuilegiū vnius nō facit legem cōem. iō dispēsatio pape in hoc casu nō arguit oib⁹ sic licere. Ad idem refert nider in suo fornicario. dicit em. Modus tollendi maleficiū. aut se vindicādi in malefico talis practicat interdū modus. Venit ei aliquis leſus in se vel in suis ad maleficam scissitans scire malefactorē. tunc malefica plumbū liquefactū aliq̄iens fundebat in aquaz quousqz ope demonis in plumbō imago aliqua videret. Quia vīsa malefica quesitū ab explorante. in qua pte vis ledi maleficiū tuū et in eodē vulnere eum agnoscere. cum qz explorator locū eligeret statim malefica i eadē parte imaginis que in plūbo relucebat figurā vel vulnus per cutrū posuit. et locū vbi reum inueneret indicauit. nō enim tū nullatenus manifestauit. sed experientia teste maleficus per omnia ledi reperiebat sicut sua imago plumbea demonstrabat. Nec inqz er media et similia vtiqz indicant illicita. q̄nis humana fragilitas sub spe venie psequende a deo. sepius is inuoluitur

plus estnans p sanitate corpis q̄ anie
Secundū vō remediū. De ipis maleficiis maleficia dissoluentes sub expreso pacto curz demone inito absqz nocturno personē. et quide de eis qd agēdum sitz qualiter cognoscunt infra in sedecimo mō sententiandi patebit. Hi em q̄ plures existunt et sp infra vnum aut duo miliaria teuthonicaalia repiūt in quo spacio quicqd alie malefice ledunt hoc illi curare vident. quas etiāz curatōes aliquē simpliciter quo ad oē tempus. aliquē vō tm a prima angaria leſos maleficijs curare se iactitant. Alique vō nō nisi in cōsensu malefice que maleficijs intulit curare pnt. et he notant sup expreſsum pactū cū demone initum ppter hoc q occulta manifestare solent illis q causa sanitatis recuperande ipas accedunt. ipis enim causas sue calamitatis subito manifestant dicentes q ppter brigas et rixas cū vicina vel alia muliere aut viro habitas leſa fuerit in se vel in suis attinentibus. q etiā ad occultādū sua flagitia interdūz peregrinatōes vel alia pietatis opa iniungunt. quas quidez accedere p recuperanda sanitate tanto pgnitiosius existit quanto p illis q solū p pactū tacitū curare vident in p̄meliā fidei amplius delinquunt. Hi em dum ex vna pte sanitatē corpālē deo pponūt ex altera parte sibi ipis in vindictā criminis vitam deo pcutiente abbreviant. sic. n. in saul diuina seuit vltio cū p̄mo magos et artolos abstulissz d terra. postea cōsuluir. vñ et in bello occisus curz filijs fuit. j. Reg. xē vij. et culpa tangit. j. Paral. x. ppter hoc etiā ochosias infirmus mori habuit iij. Reg. j. tales etiā visitaiores maleficarū infames. vñ nec ad accusatiōem debent admitti. ij. q. viij. quisquis nec. Itē tales fm leges debēt pena capitis plecti. vt in p̄ma questōe opis tactū est. Sed heu dñe deus cum

Pars secunda

omnia iudicia tua iusta sunt de libera-
bit paupes maleficiatos. et in cōtinuis
doloribus eiulantes peccatis nris exi-
gentibus inimicus nimis pualuit ubi
sunt qui licitis exorcismis illa opa dia-
boli dissolvere valeant. hoc unicui er-
go supesse videt remediū vt indices eo-
rū insulsi ad minus refrenant varijs pe-
nis auertrices maleficas castigādo. vñ
et infirmis facultas visitandi maleficas
amputabit. sed heu nemo percipit corde
oēs que sua non que iesu xpi sunt que-
rentes. Illa. n. malefica in richfbofen
de qua supra mentio facta est adeo assi-
duis frequētabat. p recuperanda sanita-
te maleficiat. q comes castri theloni
lucrū habere voluit ita q quilibet ma-
leficiatus in se vel in sibi animentibus
denariū vnum in introitu porte solue-
re habebat. vñ et magnū exinde se ha-
buisse pueniū asseruit teste etiā expien-
tia didicimus plures tales p diocesim
cōstant. existere. nō q ipa p alijs dioce-
sibus sit infecta cuz hoc genus infidie
serpit p oēs dioceses. et heu totū mun-
dū infecisse videtur. sed qz ipa diocesis
amplius elaborata fuit. et quidā bengst
noie reclus qui maiore cōcursum et q-
tidianū a maleficiatis paupculis habe-
re cernit. quem etiā cōcursum sic oculi
nris pspeximus i villa quadā emingen-
q sine dubio ad quecūqz loca beatissi-
me virginis sine aquisgrani siue ad
heremitas tantis pauperū concursus
nō existit sicut ad eundē supstitiosum
hoiem. nam hiemali et frigidissimo tpe
dum p abundantia niuū omis via re-
gla et publica obstruit adhuc circūa
cētibus terris ad duo vel tria miliaria
cū magnis hoim fatigatiōibus frequē-
tat. quibusdā remedia picipiētib. alijs
vñ minime vt reor q non eque omnia
maleficia dissoluit ppter varia vt supra
tactum est obstacula pnt. et hi quidem
sub expssa demonū inuocatiōe malefi-

cia dissoluentes quo ad secundū reme-
diū illiciū. nō tñ sicut primū. Tercius
vñ remediū q quibusdā certimonijs su-
pstitiosis praticat. non tñ in nocumē-
tū alicui⁹ psone. aut p manifestos male-
ficos agitat expientia teste p hunc mo-
dū. In ciuitate sprensi mercator qdaz
forensis hunc casum sibi accidisse pro-
posuit. In pubus inquit surrente i quo-
dam castro nobiliū me degente. quadā
die dum pacto prandio associat⁹ duo-
bus domicellis. solati cā sup pratu in-
cederem quedam mulier obuiādo. duz
a remoris adhuc incederet. et a duob⁹
domicellis agnita fuisset vnus eorū ad
me hec verba ptulit. munias te cito si-
gno crucis. et silt ad idem aliud ab alto
latere hezabat. Et ego causam hui⁹ d
moris inquirens. Ruderunt. En peior
malefica potius pnine iam nobis ob-
uiam dat. ipsa. n. solo visu maleficiare
hoies nouit. Tunc ego stomachando
et nunq tales timuisse me tacitabam.
ecce vix verba complui. et me grauiter
in pede sinistro lesum pēsi. ita vt sine
grani dolore de loco figere pedē nō po-
tuit aut gressum. vnde et alij cōcito e ca-
stro p nunciū mihi equū destinādo. ad
illud reducunt. doloribus aut p tridnū
augmentatis. pfati incole intelligētes
maleficio me infectū quendā rusticū
ad spaciū vnus miliaris accedunt.
et casum pponunt. quem nouerant per
artem quendam maleficia tollere. qui
cōcito veniēs et pedem pspiciēs. si in-
quit ex vobis contrigit aut naturalis de-
fectu expimentū capiam. et si quidē ex
maleficio accidit cuz dei adiutorio cu-
rabo. sin aut remedijs naturalib⁹ opul-
erit insistere. Et ego si absq supstitiōe
et cum dei adiutorio curari potero li-
bens acceptabo. quoniam cum demo-
ne nihil cōmune habere volo. nec eius
adiutorium affecto. Ad idem et ipse vi-
lanus respondit se non velle nisi licita

remedia et cum dei adiutorio adhibere
et curare. dummodo experientia videret
hoc per maleficium mihi contigisse.
ad quod duo assensu ille plumbum ut supra
de alia malefica tactum est liquatum in co-
cleari ferreo supra pedem tenuit et in sen-
tellam aqua plenam fudit. et subito diversa-
rum rerum species prurperunt acisipine vel pi-
li aut ossa et filia fuissent itromissa. Ita
inquit video quod infirmitas hec non ex na-
turali defectu sed maleficio vobis cont-
git. At ego quomodo talia ex plumbo lique-
facto scire posset dum inquirerem. Ecce in-
quit. vij. sunt metalla ex septem planetis
et quia saturnus dominatur plumbo eius
proprietas est ut si plumbum super maleficium
aliquod fustum fuerit per suum influxum male-
ficium demonstrabit. et bene inquit actum
est ut cito remedium adhibeat. quia tot die-
bus vos visitare habeo quor sub male-
ficio stertistis. et interrogare quod dies cla-
psi fuissent. iam triduo lassus sum. vij.
et ipse singulis diebus per triduum me visi-
tando et pedem inspicendo solum et tangen-
do et cuncta verba penes se ruminando
integre sanitati fugato maleficio me re-
stituit. Hic certe modus actorum non modo
strat maleficium sicut modum suppositiois.
in eo. n. quod dei adiutorio et non ope dia-
boli sanitatem promissit. et hoc quod saturnus in
fluxum super plumbum tanquam ex eius diuino
causatum allegauit irreprehensibilis extitit
et potius commendandus fuit. Sed quod
virtute maleficium fugauit et species rerum
in plumbo causauit sub dubio relinquit.
Nam cum maleficium nulla virtute na-
turali possit amoueri licet mitigare va-
leat. ut inferius de obsessorum remediis
patebit. potius videtur quod per aliquod pa-
cium ad minus tactum cum demone ini-
tum hoc praticauerit. et dicit hic pactus
tactum quoniam ad minus auctor tacite in as-
sistentiam diaboli consensit. per quem modum
innumera suppositiois opera praticant. li

cet differenter quoniam ad diuinam offensam
cum in vno ope maior sit creatoris of-
fensa quam in altero. In eo. n. quod salute
percuranda certus fuit. et in eo quod tot die-
bus quor sub infirmitate extiterat ipsum
visitare habuit. nec aliquibus medicami-
nibus naturalibus usus fuit. et tamen iuxta pro-
missa egrotum sanitati restituit. non tamen su-
spectus quod ut manifeste deprehensus ad-
minus licet non super expressum initium cum de-
mone pactum. tamen iudicat et tanquam per con-
uictio habere pensis ad minus in secundo
modo sententiandi infra contentis. sed pu-
niri debet cum ab iurisdictione solenni nisi le-
ges que in contrarium sentire videntur ipsum
sustentaret. In quo casu quod ordinario
sit faciendum in solutione argumentorum pa-
tebit postea. Quartum vero remedium tole-
randum et de quo canoniste ad minus in-
tendunt cum certis theologis dicit vanum
tantum et perisse. puta quia solum suppositiois
et non sub aliquo pacto expresso vel tacto
ex intentione et proposito practicas ope-
ratum. et dico ad minus. quia fortassis si ve-
lint etiam tertium remedium huius quarto
adiungere. potius videtur nobis eorum asser-
tioni cedere quam contentioibus deferre.
et hoc quidem remedium vanum. superius ex-
plicatum de mulieribus que viceolum
supra ignem positum percutiunt in fines. ut
malefica que vacca ubertate lactis pri-
uauit verberet. licet fortassis talia in nomi-
ne diaboli facere habeant. aut fortassis
sine eius expressione. Ad idem possunt et
alia eorum gesta adduci. Nam interdum
ubi vaccas homini lesas ad pascua emit-
tere volunt. explorare etiam ipsam male-
ficam nituntur. tunc bracia viri vel aliud
mundum super caput aut dorsum vacce.
et hoc potius festiuis diebus et sacratio-
ribus ipsam vaccam cum baculo for-
tassis iterum sub tali ut supra expressio-
ne percutiendo expullunt. et tunc vacca
recto tramite ad domum malefice prope

Pars secūda

Questio secūda

rat et cornua in eius ostium vibrat. cuius magno eulatu cōtinue pulsando. et h̄ utiq; dyabolus in vacca operatur tandem quo per alia maleficia sedatur. Reuera et si s̄m prefatos doctores talia sint toleranda. non tamen meritoria ut quidam asserere conantur existūt. cum enim iuxta apostolū omnia que in v̄bo aut opere facimus in nomine domini nostri Iesu christi facere precipimur. licet ibi non sit expressa demonis inuocatio. et tamen eius nominis expressio. et iterum licet ibi non sit intentio per pactum aliquod tacitum v̄l expressum talia facere. quia fortassis diceret. volo hoc facere siue dyabolus intromittat se siue non. ipsa temeritas q̄ diuinum timorem postponit deus offendit. unde et dyabolo potestatem talia faciendi permittit. inducendi ergo tales sunt ad penitentiam adhortandi ut potius desistant. et ad remedia infra scripta et superius etiam in parte tacta per vsum videlicet aque benedictę et salis exorcizate et recurrāt. Simili modo iudicandum de illis quibus dum aliquod iumentum maleficio interimitur et explorare maleficum aut etiam si naturali defectu vel maleficio sit interemptum vbi nituntur ad loca vbi cadavera bestiarum excoctantur prope rant et intestina cadaveris super terrā trahendo vsq; ad domum deferunt nō autem intra domum per hostium sup sed sub limine domus ad coquinā trahunt. et igne facto super craterem intestina ponunt. et tūc ut ex relatu talia praticantium sepissime informati sum⁹. sicut intestine calefiunt et ardent. ita intestine malefice calore et dolorib⁹ cruciantur. aduertunt ergo illi exploratores ut hostium domus optime sit obstrusum. eo q̄ p̄ doloribus malefica ad introitum festinant domus. et si quidem introitum habebit carbonem de

igne auferit et tūc omnis cruciat⁹ effugatur. repertum deniq; sepius nouim⁹ q̄ vbi introitū habere non poterant ex tunc densissimis tenebris domū intus et extra vallabant. cum p̄motione tam horribili et strepitu ut ex ruina domus om̄es se tandem interire putarent nisi ostiū aperiret. Ad idem etiam certa experientia reducunt. nam certi volentes e multitudine mulierum in ecclesia existentium experiri maleficas que etiam sine eorum consensu ecclesiam diuinis peractis exire non valeat tali experimento insistant. Nam die dominico solitaria iuuenus sungia seu pinguedine porci ut mortis est pro restitutione fieri perungūt. et sic vbi ecclesiam intrat tam diu malefice exire ecclesiam non poterunt quoadusq; exploratores aut exierit aut illis licentiā sub expressione ut supra exaudivi cōcedant. Simile sit etiam per certa verba q̄ annotare non expedit ne quis per dyabolū seducatur. Nam nec iudices aut presidentes his infallibilem fidem aut opinionem accomodare debent nisi talis persona alias plurimum esset difamata. cum tali preterito ille mille artifex etiam innocuas infamare possit. Unde potius auertendi sunt homines a talibus experimentis et salutare penitentie iniungende licet interdum tolerant. Per hec patet responsio ad argumenta que concludūt maleficia nō esse tollenda. quia primis duobus modis omnino illicitum est tolerare terciū remedium scdm̄ leges. et si tolerat tamen non parum super ecclesiasticus iudex debet habere aduertentiam. Nā q̄ leges videntur tolerare patet. C. de maleficiis. l. eorum. vbi sic habetur. Illi autem qui faciunt id ne labores hominum ventorum grandinisq; lapidatione sternunt non pena sed premio digni sunt. Et Antonin⁹ in summa de legi

bus in quibusuis canonicis et ciuile
discrepant hoc idem allegat. ex quo vi-
detur q̄ concedūt leges pro conserua-
tione frugū et lumentoz in omnē eue-
tum posse certos hominēs talia practi-
cantes nō solum tolerare sed et premi-
are. Erit ergo ecclesiastici iudicis ad-
nertere si tantūmodo iuxta mentes le-
gis contra grādines et aeris temperiē:
modis cōgnis vt inferius patebit aut
etiā quibusdā supstitiosis pcedit. et
tūc dum inde nulluz sequit̄ fidei scan-
dalum etiā tolerare. sed reuera hoc
non erit iuxta terciū sed quartū modū
et quintū de quo psequenter tractandū
erit de ecclesiasticis et licitis remedijs
inferendo interdum de supstitiosis ad
quartū modū p̄inentib⁹. et hoc p̄ cap-
tula sequentia.

**Remedium ecclesiasticū con-
tra incubos et succubos demo-
nes.**

Capitulum primum:

Via vero in pre-

cedentib⁹ capitulis p̄ime q̄-
stionis sup̄ modos maleficiā-
di hoies. tumenta et terre fruges. tacta
sunt ante omnia ea que ipse malefice er-
ga p̄prias p̄sonas practicāt qualiter vi-
delicet innoxias inuenculas i augmē-
tum sue p̄fidie alliciūt. qualis etiā mo-
dus sit p̄fitendū eay et homagij prestan-
di. qualiter etiā infantes p̄prios aut a-
lienos demonibus offerūt. et quō loca-
liter transferant. Nec in quas et similia
remediare: quia nō est possibile nisi vt
per suos iudices de medio tollant. aut
ad minus in exemplū omnīū futuroz
puniant. Ideo de hui⁹ remedijs nō ad-
presens sed in vltima parte operis. vbi
viginti modi procedendi et sententian-
di contra et super maleficarum. perso-
nas deducunt tractabitur. Ad presens

tū super remedia contra earum male-
ficiales effect⁹ tendere oportet et p̄mo
qualiter hoies maleficiati remediātur
demū qualiter bestie: et vltimo quali-
ter fruges terre conseruant. De homi-
nibus vero maleficiatis quo ad incu-
bos demones vel succubos. quia sunt
in triplici genere sed earum que se vo-
luntarie demonib⁹ incubis subiiciunt:
vt sunt malefice. quia de succubis quo
ad viros non ita voluntarie practicant
reperit. cum ex naturali vigore ratio-
nis quo viri mulieribus p̄minere: ta-
lia plus abhorrent. est et eorum q̄ a ma-
leficis cum incubis aut succubis con-
tra eoz voluntatē inuoluunt. et est ter-
cium genus et hoc precipue virginum
quarundam que contra earum omni-
no voluntatem ab incubis demonib⁹
molestant. de quibus etiā sepe presu-
mitur q̄ a maleficis sic maleficiantur.
puta quia demones ad instantiā male-
ficarum. sicut sepiissime alias infirmis
tes immittere solēt. ita et incubos illis
p̄sonis se facere habēt vt vel sic eos ad
suam p̄fidiaz allicere valeant. Demus
quedam exempla. Est in ciuitate p̄stus-
ensis paup quidā sic maleficiatus q̄
in presentia vxoris omne actum vene-
reum prout viri cum mulieribus age-
re solent etiā repetitis vicibus per se
exercet. nec ab illis ad instantias et elu-
latū mlieris auertit p̄t. q̄ vno aut ib⁹
actib⁹ explet⁹ vbo replicat. volum⁹ ste-
rum de nouo et iterū de nouo inchoare
cuz tū nulla p̄sona corpali vixit cernat
ei succubere. sitq̄ vt p̄t dīctas hui⁹
vexatōes paup ille collusus in terram
omib⁹ virib⁹ destituit. et dū p̄ aliquarū
virū recuperatōez interrogat quō et qua-
liter ista sibi p̄tingant. et an ne p̄sonam
succubantes habuerit. Respondere solit se
mibi videre: ita mente captiuatuz vt
oīno abstinere nō valeat. et quidem su-
per hoc maleficiū mulier quedā pluri

Pars secūda

nam habet suspecta q̄ ei intulerit eo q̄ illi pauperi minata fuerit p̄verba cōtumeliosa: q̄ ipsum p̄pter displicentiaz sibi factā exp̄dire vellet sed legū et exēcutores iusticię nō assunt qui saltem sup̄ diffamā et gravem suspitōnem in vindictā tantū criminis p̄cederent, putantes neminē debere p̄demnari nisi q̄ p̄fessione xp̄ia aut triū testiu p̄ductio- ne legitima p̄vincat. quasi iudicia facti aut evidētia sup̄ grates aut violētas suspitōes nullas mereant penas de q̄- bus tamen modis sententiandi inferi- us vt p̄missum est patebit. De sc̄bo ve- ro genere q̄ puelle ab incubis demoni- bus molestant. Etiam nostris tempo- ribus referre n̄imis longum foret: cuz historie certe de similibus existant re- ferte. Sed cum quanta difficultate ta- lia remediari possint patere potest ex his q̄ Thomas brabantin⁹ circa finem operis sui de apib⁹: de quadā in hunc modū refert. Vidi inquit et in p̄fessio- ne audiuit v̄rginē quadā in religioso habitu q̄ primo dixit se nōq̄ i p̄cubi- tum p̄sensisse p̄ hoc tamen dat intelli- gere se cognū inisse at ego nō credent̄ artavi eam ratōib⁹ et duris p̄minatō- nibus sub periculo aie sue. tandem cū lachrymis p̄fessa est se prius corruptaz mente q̄ corpe. et cuz postea doleret q̄ si ad mortem et p̄titeret omni die cū la- chrymis non ponit tū iugēto studio v̄l arte ab incubo demone liberari. nec signo crucis nec aqua b̄ndicta: que ta- men sp̄aliter ad fugādos demones or- dinant. nec sacro xpi corpis ipsis etiā angelis terrifico donec post plures an- nos oratōne et ieiunio pie lucardis fu- garet. et est credibile saluo meliori iudi- cio. q̄ postq̄ de peccato suo dolens cō- fitebat: postq̄ ei p̄cubitus demonis pe- na culpe q̄ culpa fuit. Hec etiam cuz in vigilia penthecosten querularetur apud cristinā in valle ducisse brabantē

Questio secunda

monialem deuotam que mihi hoc re- tulit q̄ nō auderet cōicare p̄pter demo- nis importunā vexationē. compaties dixit ei cristina. Vnde quiesce secura cōicatura cras dominico corpe. ego in me recipiā penam tuā. Recedens illa gaudens dormit in pace. ad orationes de nocte surgit mane cum omni tranqui- litate sacramenta suscipit. Cristina au- tem susceptā in se penā nō ponderans vespere quieti se dās. audit i stratu suo quasi p̄cellam p̄mouentem se: et inquit etius agitantē. nec suspicans demonē. arrepto colo fugare nitit̄ quicqd̄ esset decumbit iterū. sed pauida: vexata sur- rexit et hoc pluries. tandem sensit et vi- dit eueris fere straminib⁹ q̄ demonis nequicia vexaret. Dimisso ergo lecto noctē p̄ncipit insomnez: et orare volens demonis cruciabat̄ insultu et vt dixit nūq̄ talia passa fuerat. vnde predicte mulieri mane. Renuncio inquit renū- cio pene me: vix sine vite disc̄rimie vi- olentā retractoris pessimi enasi. Quā ex re p̄pendit difficile est h̄mōi reme- diare sine maleficio siue abiq̄ eo con- tingat. Sunt tamen adhuc aliqua per que fortassis ipsi demones fugant̄. de quib⁹ et nider in suo somnicario. Licet em̄ vt ibi refert quinq̄ modis valeant puelle et viri liberari videlicet p̄ sacra- mentalem confessionem et sanctam ex- ercitatōne in crucis consignatōne vel angelica salutātōne. Tercio p̄ exorcis- morū applicatōnem. Quarto per certū loci mutatōnem. et p̄ cautā sanctorum excōicātōnem: et ex p̄missis patuit q̄ prima duo moniali nō p̄fuerunt. nō ta- men p̄pterea obmittenda sunt. qd̄ em̄ vni est remediū nō p̄pter hoc sequit̄ q̄ et alteri. ita et econuerso. Nam et incu- bos sepe p̄ orationem dominicā aut aque asperktionem. vel etiam p̄ angeli- cam salutātōnez fuisse repullos. histo- rie tradūt. Refert em̄ Cesari⁹ in dyalo-

go suo q̄ sacerdos quidam postq̄ se in
spenderat eius p̄cubina monasterium
intranit per incubū ad luxuriā proca
ta est. quē tamē p̄ crucis p̄signationem
repulit et p̄ aque benedictie aspersioez
licet statim postea redijt. Quā aut̄ ange
licam salutationē dicebat: longe velut
sagitta disparuit et recessit sed interdū
redijt. licet x̄p̄e accedere eam non aude
ret. Item de tercio videlicet per sacra
mentalem p̄fessionem pater p̄ eundez.
Cesarū qui dicit q̄ concubina antedi
cta cum iam confessa esset pure i toto
derelicta est ab incubo. Refert idem q̄
quidam vir in leodis passus incubum
cōfessione sacramentali finita totaliter
liberatus est. Ponit insup̄ exemplum
de quadam inclusa quam incubus nec
oratione nec cōfessione nec p̄pter aliud
spirituale exercitiū reliquit quin eius
lectū ascenderet: sed cum ad informati
onem cuiusdā viri religiosi diceret be
nedictie. statim eam demon reliq̄t. De
quarto loci videlicet mutatione. dicit
qui prius. q̄ filia cuiusdā sacerdotis su
prata per incubū et facta ex dolore fre
netica. trans rhenūq̄ longata ab incu
bo dimissa est. sed pater eius quia a lo
co filiaz deposuerat a demone p̄cussus
est adeo vt moreret in triduo. Fit et mē
tio de quadā que per incubū crebro in
lecto vexata p̄p̄to. p̄sociam deuotā pe
rijt vt loco vexate faceret qd̄ cum fecis
set tota nocte quasdam inquietudines
grauissimas sensit et p̄ior tunc quīeta
fuit. Notat etiam a Guillelmo q̄ in
cubi plus vexare vident̄ m̄lires et pu
ellas pulcros crines habentes. ideo q̄a
aut cure aut ornatui crinū nimis in
cumbūt h̄mōi. aut quia per crines vi
ros inflamare cupiūt vel p̄suerunt.
aut quia in eis inaniter gloriantur. aut
quia diuina bonitas hoc p̄mittit vt ter
reant mulieres viros inflamare p̄ ea q̄
eū demones inflamari viros volunt.

De quinto de excommunicante que
fortassis aliquā eadem est exorcizationi
patet in legenda sancti Bernardi. In
aquitanla siquidem mulier ab incubo
sex ānis incredibili ab usu libidinis ve
rata. auduit sibi incubum ne ad virū
sanctum qui venturus erat appropin
quaret minantē. Nihil inquit tibi p̄fi
cier h̄ eo recedēte tunc crudelissim⁹ ero
p̄secutore qui actin⁹ tu⁹ amator exiit.
Que cū virū sanctū Bernardū inno
caret: respondit. Tolle meū baculū et
lecto tuo insige: et faciat malignus qd̄
p̄or. hoc cum fecisset: demon cameraz
femine nō est ausus intrare sed for̄ mi
nabat̄ atrocissime se eam velle p̄sequi
bernardo recedente. Quo p̄ feminam
audito cōnocat: p̄p̄m beatus bernar
dus omnes subet accēsas candelas ge
stare in manibus et demonē cū vnuer
so q̄ aderat cetū excomunicauit. ac ne
ad illā vel aliā deinceps accessum hēat
interdixit. et ita illa plane liberata est.
Verū hic notandū q̄ p̄as clauū con
cessa petro et suis successorib⁹: q̄ sonat
sup̄ terrā et tñ p̄ viatozib⁹ hec iurisdic
tionis p̄as sit in remedium ecclesie con
cessa. m̄rūz videt̄ q̄ et aeree p̄ates hac
iurisdictione valeant arceri. S; dici po
test q̄ quia p̄sone q̄a demonib⁹ mole
stant: s; sub iurisdictione pape et clauū
nō mirum si per indirectum h̄mōi po
testates vigoze clauū arceant. sicut ep̄i
am indirecte animas potestate clauū
a penis purgatorij ignis absolvere po
test. non obstante q̄ potestas illa sonat
sup̄ terrā et anime sūt sub terra. De po
testate etiā clauū concessa capiti eccle
sie vicario x̄pi non est tutum disputare
cum notū sit q̄ tanta potestas sit a cri
sto ecclesie et eius vicario concessa q̄n
ta puro homini cōcedi a deo potuit et
h̄ in utilitatē eccle. P̄te etiaz estimari
p̄or q̄ si egritudines a malefici virtute
demonū inflicte excoīcarēt cū ip̄s ma
l ij

Pars secunda

lesicis acerbis et demonibus non adeo in ipsos infirmos sentirent. et quod citius liberarent adhibitis super hoc et alijs exorcismis licitis. In puberulis denique artibus vulgaris est narratio. simul et alijs in locis quod dum divina permissione locuste volantes cum ingenti multitudine vineas frondes segetes et cuncta virentia eradicaurent. huiusmodi excommunicatione et maledictione fugate et subito interempte fuerunt. Quod si sanctificati viri quis ascribere velit et non virtuti clausum sit in nomine domini unum pro certo habemus quod nec virtus miraculorum nec potestas clauum. gratia gratumfacientem de necessitate presupponit. cum utrumque ex gratia gratis data procedat. Est et iterum notandum quod ubi nulli predicatorum remedium iungat quod tunc ad exorcismos licitos sit recurrendum. de quibus inferius patebit quod et si hi ad fugandum demonis nequiciam non sufficient: tunc reliqua talis vexatio demonis est pena pro peccatis satisfactoria. si prout ut oportet sustineatur in charitate sicut et alia mala huius mundi que nos sic premunt ut ad deum ire compellant. Verum etiam advertendum quod interduz aliqui in veritate per incubum non vexant: sed tantummodo ita se vexari putant. et hoc quod mulieribus precipue et non viris cum alias sint timide et mirabiliu fornicarum in imaginatione susceptive. Unde et Gualhelmus sepe allegatus. multe inquit de apparitionibus fantastis ex morbo huius lancolico in multis sunt et in mulieribus maxime sicut apparet de visionibus et revelationibus. Et causa in hoc est ut novum medici ipsa natura mulierum animarum eo quod longe facilioris et levioris impressionis sunt quam anime viriles. et subdit ibidem. Scio me vidisse mulierem que credebatur se cognoscere ab inter dyabolo et alia incredibilia

Questio secunda

se sentire dicebat. Nonnunquam etiam in pregnante sibi vident mulieres ab incubis et intumescunt vehementer ventres earum. Et cum parvus tempus advenit sola emissionem multae ventositatis demittunt. Nam de oculis fornicarum in potu sumptis incredibilem ventositatem et tumultum in ventre generant homines. Similiter de granis catapucie et de generis arboris que dicitur nigra pinus con similia in ventre sunt. Facillimum est autem demoni similia et maiora in ventribus hominum procurare. Nec addita sunt ut non facillime quis mulierculis fidem adhibeat. sed illis dumtaxat super quibus experimenta fides fecerunt ut de illis que didicerunt in proprijs lectis. vel alio modo condormientibus per experientiam talia vera esse.

Remedia pro illis qui circa vim generatiuam maleficiuntur.

Capitulum secundum.

Sciet mulieres

in maiori numero sunt malefici quam viri ut in prima parte operis ostensum est: tamen viri plus maleficiuntur. et huius ratio est. quia cum deus plus permittit super actum vererum per quem primum peccatus diffundit quam super alios actus humanos sicut et per serpentes qui magis incantationibus deseruiunt quam alia animalia. eo quod dyaboli primum instrumentum. Et cum actus ille veneris plus et facilius modo potest maleficari in viro quam in muliere. ideo. Et quidem patet quod tacitum est. Nam cum quinqz modis demon in generatiuam potentiam potest agere et illi modi citius procurantur in viris. Remedia adhibenda super unumquemque modum iuxta possibilitatem sunt deducenda. et ille qui videtur in tali potentia antedat: sub quo modo suus

maleficiū p̄tineat. Sūnt aut̄ quinq̄
modi iuxta petrū de palude in suo. iij.
di. xxxiij. in p̄cessu hui⁹ maleficij. Nam
demon ex hoc q̄ est spūs habet p̄tatez
sup creaturā corpalem deo p̄mittente.
et ex conditōne nature sue p̄cipue ad
motū localem vt illū phibeat vel vt p̄
moueat. Vnde p̄ hanc p̄tatem p̄t cor
pora viri et mulieris impedire ne sibi
appropinquāt. et hoc directe vel indire
cte. Directe q̄n vnū elongaret ab alte
ro vel nō sineret ad alterū appropinquā
re. Indirecte q̄n aliq̄ impedimentū
p̄curaret: vel q̄n se interponeret in cor
pore assumpto. sicut cuidaz iuueni pa
gano acciderat q̄ idolū desponsauerat
et nihilomin⁹ p̄traxerat cū quadā iuue
cula. nec p̄pter hoc poterat eam cogno
scere vt supra patuit. Sc̄do modo vbi
hoiem inflamaret erga vnā et refrigera
ret erga aliā. et hoc posset occulte p̄cu
rare p̄ applicationē quarundā verborū
aut aliarū rerū q̄s optime nouit ad h̄
validas. Tercio modo vbi estimatiōez
virī aut mulieris turbaret. q̄ redderet
vnā p̄sonam alteri exosam. q̄ vt supra
patuit in prima p̄te operis p̄t imagi
nationē imprimere. Quarto mō rep̄
mendo vigore membri qui ad fructifi
cationē necessario requirit̄. sicut et mo
tum localem cuiuscūq̄ organi reprime
re p̄t. Quinto phibendo missionem
spiritūz ad mēbra in quib⁹ est virtus
motiua quasi intercludēdo vias semi
nis ne ad vasa generatiōis descendat.
vel ne ab illis vijs recedat. vel ne exi
dat vel emittat. Qd si q̄s dicat. nescio
sub quo mō maleficiatū mibi illatum
p̄tineat vnū scio q̄ generatiua potētia
erga vxorē meā careo. Respondet po
test. si potēis ad alias mulieres nō au
tem ad xp̄iam. tūc sub sc̄do modo. q̄a
de primo mō certificaret p̄ succubū de
monē. i. q̄ p̄ demōes incubos et succu
bos. delinderet. Itē si vxorē nō habet

exosam. et tñ nō p̄t ip̄am agnosce: sed
bene alias: tūc iterum manet sub sc̄do
mō. si aut̄ h̄z exosam et nō p̄t agnosce
tūc sub sc̄do et tercio mō p̄tinet. Itē si
nō h̄z exosam veller̄ aut cognoscere: h̄
nō h̄z vigore membri tūc sub q̄rto mō
Si vō h̄z vigore mēbri. h̄ nō h̄z excisi
onē seminis tūc sub quinto mō. Mo
dus ergo curandi patebit vbi declara
tur si equaliter in charitate et extra cha
ritatē exites bis maleficiari valeāt. Et
quidē q̄ nō: dempto quarto mō qui tñ
etiā rarissime. accidere est p̄t q̄ in gr̄a
et charitate existit sic declarat. tñ lectori
p̄supponit. q̄ loquimur de actu p̄iugali
inter m̄rimonialiter p̄iunctos. q̄ alias im
plicaret cū omīs act⁹ veneris. ex ma
trimoniū est peccatū mortale et nō nisi
ab his qui extra charitatē existūt exer
cet. Nam cū asserere oporteat. ex toti⁹
scripture sacre traditione q̄ demones
magis p̄mittunt a deo seuire in pecca
tores q̄ in iustos. licet legat̄ ipsum in
stissimū Job fuisse p̄cussū. hoc tñ nō
fuit singulariter sup potētiā generati
uam nec etiā directe. ideo dicere oport
et q̄ quibuscūq̄ talia maleficia inter
matrimonialiter coniunctos cōtingūt
signum est q̄ vel ambe p̄sone vel al
tera extra charitatem existat. et quidē
fundamentum huius ex scripturis de
ducitur auctoritate et ratōne. Nam an
gelus dixit Thobie. In illos qui libi
dini vacant accipit demoniū potesta
tem effectus demonstrauit vbi septem
viros virginis Sare occiderat. Item
Cassianus in colla. patrum. diffinit be
atus Antonius nullatenus posse de
monē mentes cuiuscūq̄ vel corpus inua
dere nisi eam prius destituerit omni
bus cogitationibus sanctis ac spiritua
li contemplatione vacuam nudamq̄
reddiderit. h̄ verba vtiq̄ applicari pos
sunt super maleficiū corporis vniver
saliter super totū corpus cum Job 14

Pars secunda

Questio secunda

li maleficio pculsus non tñ nud^o a di-
nina gfa fuit: sed pñculariter qñ vicz p-
ticulari maleficiū ratōne alicui^o pecca-
ti accidit corpori. et hoc quidez nō pōt
esse nisi pñm incontinētie. Hō. nam. vt
dictū est. ppter feditatem illi^o actus. et qz
p ipsum pñm pñm diffundit de^o pl^o
pñm sup ipsum qñ sup alios huma-
nos actus ergo et inter matrimoniali^o
pñm vbi dñno auxilio ppter pec-
catū deserviunt amplius circa illā vim
generatiuā maleficiari a deo permit-
tunt. qñ si queritur cuiusmodi sint illa
peccata dici potest qñ peccata inconti-
nētie que inter cognatos cū varia sint
Iuxta illud Hiero. et habetur in textu
Adulter est in propalam amator ardē-
tior: simul et bñmōi amatores amplius
i pñdictis maleficiunt. Remedia ergo
ecclesiastica sunt duplicia. Vnum in
foro contentioso. alterū in foro consci-
entie practicat. Prīmū si in iudicio al-
legatur impotentia ex maleficio illata
tunc distinguendū est. qñ talis impote-
tia aut est tpalis aut ppetua. Si tpalis
nō impedit. tñc aut pñsumit eē tpalis
qñ infra spaciū triū annoz cohabitā-
tes. et quantū pñt operam dantes. siue
per ecclesiastica sacramenta siue p alia
remedia sanari pñt. Si vō nō sanētur
aliquo remedio extrīc pñsumit esse per-
petua. Item aut pñcedit mñionij con-
tractionē et pñsumationē. et sic impe-
dit pñrahendū et dirimit iam pñtractū.
aut sequitū matrimonij contractionem
et nō pñsumationē. et est pñmūis mo-
dus maleficiandi viros qñdo spernūt
amassas. tñc em qñ sperabāt se mñmo-
nialiter copulari et defraudant inferūt
maleficia viris: vt nec alijs pñmiscerē va-
leant. in tali em casu vt dicūt aliqui di-
rimit matrimonij iaz pñtractū nisi sub
pñnētia cohabitare velint. vt Maria
et ioseph et habent p se cano. dñc em
xxij. q. j. qñ coniugij confirmat officio

scilicet carnis. vt dñc glosa. Et parum
post dñc. qñ anteqz confirmet impossibi-
litas officij soluit vinculu coniugij.
Aut sequitū matrimonij pñsumatum
et tñc vinculum matrimoniale nō dir-
mit. Plura alia a doctoribus notātur
sed qñ nō pñcise sunt pñtis speculatio-
nis notant aut in varijs scriptis docto-
rum vbi de maleficiali impedimento
tractant. ideo hic est supersedendū tan-
tūmodo si quis difficultaret quōd actus
ille possit impediri respectu illius mu-
lieris et non respectu alterius. Respō-
dit Bonauent. hoc est vel quia sorille-
gus ad hoc respectu pñsone determina-
te dyabolū inuitauit. vel quia deus re-
spectu persone cuiuslibet impedire nō
permittit. Occultū em iudiciū dei hic
latet vt in vxore Thobie. qualiter autē
dyabolus hoc facere possit patet ex p-
missis. dñc tamen hic Bonauent. qñ im-
pedit generatiuā: non impedimento in-
trīnseco ledendo organū. sed extrīnse-
co impediendo vñm et est impedimē-
tum artificiale non naturale. et ita po-
test impedire ad vnaz et non ad alias.
vel tollendo exercitationē concupiscē-
tie ad illā vel aliam. et hoc per virtutes
propriā vel per herbā vel per lapidem
vel per aliquā creaturā occultā. et satis
pñcordat cū dñc petri. Remediū vō ec-
clesiasticū in foro pñcie tradit. xxij. q. viij.
si per sortarias. vbi sic dñ. Si p sortari-
as atqz maleficas artes nōnunqz occulto
iusto dei iudicio pñmitente et dyabo-
lo pñparāte pñcubit^o sequit. Bonadi sūqz
quib^o ista euentū vt corde pñrito et spū
humiliato deo et sacerdoti dñ omib^o pec-
catis suis purā pñfessionē faciant et pñ-
sis lachrymis et largiorib^o elymis et ora-
tionib^o atqz ieiunijs. dñō satisfaciāt. In
quibus verbis notat qñ tantūmodo p-
pter peccata et extra charitatem existē-
tibus talia contingunt. sequit et per ex-
orcismos ac cetera ecclesiastice medici

ne monialis. ministri ecclesie tales qñ
tū annuerit dominus qui abymelech
et domū eius Abraz orationibus sana
uit sanare procurent. Vnde summa-
rie dicere possumus q quinqz sunt re-
media q talibz sic maleficiatis licite ap-
plari possunt. viz sanctorz aliquoz li-
mina pegrinatio. z ibidem peccatoruz
suoz cū pitione vera confessio. signi
crucis z oratōis deuote multiplicatō
p verba sobria licita exorcisatio q qua-
liter fieri debet inferi paret. et cautia
malefici oblatio facit ad hoc quod su-
pra deomite tactū est qui cū per trien-
nium sibi matrimonialiter copulatam
virginem cognoscere non potuisset.

**Remedia contra maleficia
tos super amorem vel odium
inordinatum.**

Capitulum tertium.

Scut maleficiū

in potentia generatiua: ita et
philocaprio et odium in vo-
luntate causant. expedit primo de eius
causa: et tandem quantum possibile est de
ei remedio transcurrere. Philocaprio
igit seu amor inordinatus minus seorsus
ad alteruz triplici ex causa oriri potest.
Aliqñ ex sola incautela oculor. aliqñ
do ex tentatione demonū solū. aliqñ
do ex maleficio nigromanticor et ma-
leficar simul et demonū. De primo di-
citur Iaco. f. Vnusqzqz tenat a cōcu-
piscencia sua abstractus z illectus de in-
de pūpiscencia cū pceperit parit pccm
peccatū vō cū psummatū fuerit gene-
rat mortē. Sic sicheu cū vidisset dinā
exeruntē ad videndū mulieres regiōis
illius adamauit eam z rapuit et domi-
uit cum illa et conglutinata est anima
eius cum ea. Gen. xxxiij. fm glo. In-
firme anime sic accidit quādo postpo-
sitis proprijs aliena negocia curat. se-
ducitur consuetudine et fit vna unitate

consensusqñ illicitis. De secundo q
oriat ex tentatione demonū principaliter.
Sic aman sorore thamar speciosis-
simam adamauerat et depererat in ea
valde ita vt propter amorem eius egro-
raret. ij. Reg. xij. nō em in toto taz cor
ruptus esse potuit mente vt in tantū fa-
cius stupr. pūleret. si nō gūiter a dya-
bolo tentat. fuisset. De hoc etiā genere
amoris refert. est liber sanctorz patruz
q refert omnē tentatōez carnalis amo-
ris sibi in heremis subtraxisse. qsdaz q
tamen vltra qz credi pōt amore mulie-
rum tentabant aliquotiens. Vñ et. ij.
Cor. xij. aplos dicit. Dat. est mihi sti-
mulus carnis mee angel. sathane qui
me colaphiser. vbi glosa. tentando p li-
bidinē datus est mihi stimulus. aut q
dam. tentatio autem tui non pēnititur
non est peccatū: s materia expēde p-
tutis. hoc intelligit de tentatione q ab
hoste nō a carne q peccatū est veniale
etiā si non consentiat. De his varia
exempla legunt in varijs locis. De ter-
cio q amor hercos pueniat ex malefi-
cijs demonū et maleficar possibilitas
hui malefici supra in questionibz pñe
partis. an demones p maleficas men-
tes hominū ad amorem vel odium inui-
tare et incitare valeāt ad longū deduci-
tur. p varia etiā gesta et acta a nobis
reperta comprobāt. Imo inter oia ma-
leficia minimū propter sui generalita-
tem reputat. Q si querit. per. philo-
caprio amore talis rē. nescit an p scōo
aut tercio modo. Rñ def. odium inter
pūgatos cū crimine adulterij z si ope-
ratione demonū fieri possit. vbi tamen
fisco carnalis pūpiscencie amoris. qd
adeo inuoluitur et succenditur vt nul-
la confusione plagis verbis aut factis
ad desistendū cogi valeat. Itē vbi qd
sepe pulcritore dimittit vxorē z turpissi-
me adheret. Itē vbi nocturno tpe nec
quiescē valent: s ita dementant vt p de

Pars secunda

illa queq; incedere habeant. Optima-
tes prelati et alij diuites sepiissime his
miserijs inuoluunt. Est quidem h' ipse
muliebri de quo hildegardus vi. Vin-
cen. in specu. h'isto. refert p'dixit q' non
tam diu durabit quantum hucusq; perstet
sit. cum iam mundus plenus sit adul-
terij precipue in optimatibus. et
quid op' scribere de remedijs q' reme-
dia abhorrent. tñ vt pio lectori satisfiat
aliqua breuiter tangam'. Sup philo-
captionē sine maleficio. Quicūq; sep-
tem remedia ponit qñ vix psona egro-
tare facit: s' parum ista nostre specula-
tioni nisi quantum mystice aie languen-
ti deservit. dicit eni li. iij. q' ex variati-
one pulsus et ad nominationes amati
cum ibi radix egrotationis habet. tunc
si lex sustinet fiat copula p' matrimonij
iū. q' sic sanant cum obediūt nature.
Aut fiat applicatio medicinaliū q' qui-
bus ibidez tractat et docet. Aut vt egro-
tus amorē suū de dilecto p'licita reme-
dia ad aliud diligendū puertat q' prio-
ri peligere debet. et ita fugere presens
am amati. quia sic vistrabit animis.
Aut etiā si corrigibilis est tribulet hor-
teat. qd opus amoris est maxima mi-
seria. vel dirigant ad ipsum qui quan-
tum cum veritate et deo possunt vitupe-
rent corpus et dispositionem dilecti et
mores cum transfiguratione facierum
turpi seu difformi. Vel saltim ultimo
vt occupent in reb' arduis et distracti-
pis officijs. Reuera sicut animalis hō
per huiusmodi remedia sanat: ita ad spiritum
alem singula capiēdo interiorem ho-
minē reformant obediāt legi menti po-
tius q' nature conuertit amorem suū
ad eternas delicias recorder q' mome-
taneum sit quod delectat et eternū qd
cruciat. querat delicias in illa vita vbi
sic inchoant q' nunq' finiunt cui' qui
amator esse noluerit et istam perdet et
illā nō inuenietz eternis ignib' deputa-

Questio secunda

bitur ecce tria damna irrecuperabilia
ex amore hercos pueniētia. Sup philo-
captionē vero ex maleficio remedia
in precedenti capitulo facta non inco-
uenienter et hic applicari possunt: pre-
cipue autē exorcizatio per sacra v' q' sibi
sibi facere taliter maleficiatus pōt.
Quotidie angelū sanctū sibi ad custo-
diam a deo deputatum inuocet. pura
confessione sanctorum limina p'cipue
autem beatissime virginis frequentet
et sine dubio liberabitur. Sed q' vita-
perabile vt barbari homines donis na-
turalibus et virtutum armis abiectis
seipsos tueri rennuūt cum puellule se-
piissime inuicta infirmitate huiusmo-
di maleficia his armis propulerunt in
quā cōmendationem vitum e mul-
tis in medium producamus. Fuit in
rurali villa quadam prope Andarve
constansensis virgo adulta facie pul-
cra et elegantior moribus in huius aspe-
ctu caprus quidam vir leuis moribus
clericus ferre solo nomine vitinam nō
sacerdos. qui vulnus sue mentis ultra
celare non valens venit ad laborato-
rium dicte virginis et honestis ver-
bis se rhete demonis exhibens primū
tandem ad amorē suū virginis ausus
est verbis dumtaxat prouocare animū
q' illa diuino instinctu percipiens intra
cre mente et corpore respondit viriliter
Domine cum verbis talibus domum
meā nolite frequētare. alioquin repul-
sam sustinebitis verecundia mediāte.
Cui ille. Et si me diligere modo rennu-
is verbis dulcibus monita non p' mo-
dicum coacta operibus me amabis rē-
bi promitto. Erat vir ille suspectus in-
cantator et de maleficio. S' verba hec
virgo pro vento habuit nec scintillam
amoris carnalis ad virum in se sensit
protunc sed euoluto non multo tem-
pore imaginaciones amorosas de viro
illo cepit habere. Qd illa p'cipiens di-

actus inspirata ad matrē misericordie confugit et pro auxilio a filio impetrādo deuotissime implorauit. Et statim honestā societatem requirens peregrinari cepit ad locum heremitarū sic em̄ nominat ecclesia in honore ipsius genitricis miraculose consecrata in prefata dyocesi. In qua sacraliter confessa ne in ea aliquid inuenire posset malignus spiritus. et ad ipsam matrē pietatis precibus fuis: protinus om̄is cessauit hostis machinatio ita ut eā postmodum nunq̄ tangeret. Super sunt tamen adhuc et barbati viri a maleficis mulierculis importune super h̄mōi sollicitari quasi nequeq̄ a phyllocaptione earū se contineri possent. qui tñ viriliter resistentes quantū se vltro pulsare illecebriis imaginationibus sentirent. tñ etiam per presidia premissa cuncta machinamenta dyaboli superant. Et vere speculum huius pugne quidem inuenis prediues in oppido Isbruck. qui quantūq̄ maleficis pulsatus fuit nec calamo exarari quis posset. semper virilem animū gerens per prefata remedia intactus euasit. quare et merito cōcluditur prefata remedia contra h̄mōi morbus esse certissima ita q̄ certissime ita liberantur quicunq̄ his armis vtuntur. et q̄ de amore inordinato hoc et de odio cum oppositorū eadem sit disciplina intelligendū est. licet aliqualis imodo maleficiādi cū sit differentia etiam aliud remediū illa p̄sona que odio h̄i requirere debet. ipse em̄ qui odio h̄i et in corde defert: non defacili si adulē est ad amorē vxoris etiā per q̄scūq̄ pergrinationes flectit. Et q̄ relatu maleficarū p̄perū est q̄ serpentes h̄mōi maleficia ad odiū pcurat eo q̄ dū primum infirm erat dyaboli et in sui maledictionez recepit inimiciā inter ipsum et mulierē ideo et tales inimiciās ex ipsis procurare satagūt ponendo pellem

aut caput serpentis sub limie hostij camere aut dom⁹. vnde et om̄s anguli domus sunt pquirendi et innotandi q̄ ad inhabitatōnes quantū possibile est. vlt alienas inhabitare domos. Et quidem cū dictū sit q̄ seipsos maleficiari exorcizare valeāt intelligit q̄ verba sacra benedictiones et carmina secus deferre in collo poterūt. siquidez legere aut seipsos benedicere nescirent: que tamen q̄liter facienda sint in sequentibus patebit.

Remedia super eos quibus virilia membra prestigiosa arte auferuntur et vbi interdū in bestiales formas homines trāsmutantur.

Capitulum quartum.

Deper eos qui p̄

stigiosa arte illudunt vt se virili mēbro carere aut in bestiales formas trāsmutatos esse putāt q̄bus remedijs subleuari valeāt ex premissis satis euidenter elicit. Quā cū tales oīno diuina gr̄a destituunt q̄ principū in maleficiatīs existit fundamentum non est possibile vt ferro manente in vulnere emplastrū curatiūz apponāt. expedit ergo vt p̄ verā confessionem deo ante om̄ia reconciliet. Deīnuz q̄ vt supra in scōs pte opis ca. vij. tactū est. talia mēbra nunq̄ in veritate euelli aut segregari a corpibus: s̄ tantūmodo p̄stigiosa arte occultari ad sensum tact⁹ et visus. patuit etiā q̄ h̄mōi illusiones in gr̄a p̄stitutis nō ita facilliter nec actiue nec passiue p̄tingūt vt vi delictet eis mēbra auferant aut q̄ i eoz visiva potentia q̄si alijs sint ablata deludant. ideo et remediū in eodē capi. ex p̄missis cum ipso morbo vt vltz quantū possibile sit euz ipsa malefica amice se pponāt. Super eos deniq̄ q̄ in bestiales

Pars secunda

Questio secunda

formas se transmutatos esse putat. Scilicet
endum quod hoc genus maleficij non ita
in occidentalibus sicut orientalibus re-
gnis praticat. intellige quod ad scdas pso-
nas licet quo ad pprtas maleficarum pso-
nas. hoc sepius apud nos visum fuerit
ipsas vicz maleficas in effigijs aialuz
oculis intuentuz se obtulisse: vt supra
ca. viij. deductum quare et remedia que i
tercia parte operis deducunt. sup. exter-
miniu vicz maleficarum p. seculare brachi-
um forent applicanda. Et quidez quod
orientales hmoi illusiones remediare
solent sic deducit. Nam ex militaribus
fratribus ordinis sancti iohannis hierosolomi-
tani in rhodis veridica relatione plura
de his pcepim. Precipue autem quod in ci-
uitate salamina regni cypri talis casus
accidit. Nam cum ibi portus sit maris et na-
uis quedam onusta mercimonijs appli-
cando pegrinis nauim excurrentibus vt quod
quod vicualibus se muniret. inuenis quodaz
ex eis robustus domum cuiusdam mulieris
extra ciuitatem supra litus maris situatam
accessit et cum oua haberet ad videndum a mu-
liere seiscitatus. Tunc mulier cernens inue-
nem robustum forenssem et alienum a patria:
unde minor de eo suspitio apud intra-
neos super eius perditionem oriri posset
expecta inquit paululum et iuxta optata
singula recipies et dum mora faceret clau-
sa et interiori parte domus iuuenis ab ex-
tra vt eum quoniam expediret ne nauem eum
negligere pringeret clamare cepit. tunc
mulier aliquod oua attulit inueni tradidit
et in casu quod nauem neglexisset et ad eam re-
dieret sibi iniunxit. Delocit igitur cursu ad
nauem quod in litore maris erat pperauit. et
an ingressum eo quod nec dum alij socij oes
puenerat oua comedere et seipsum refice-
re studuit. Et ecce post horam murus effectus
et quasi mente destitutus vt post ipse re-
ferre solitus erat de seipso ammirans quod
nam sibi accidisset conicere non pote-
rat. volens ergo nauim intrare ab im-

morantibus baculis verberatus repellit
cunctis acclamantibus ecce ecce quod naz
in asino. maledicaris bestia num et in
nauim intrabis. Repellus sic inuenis
et verba illoz qui ipsum asinum affirma-
bant intelligens apud se ruminabat et
quod maleficio mulieris infectus esset cogi-
tare cepit precipue in eo quod nullum vbius
formare poterat: cum tamen ipse omnia intelli-
gebat. et dum rursus nauim ascendere ten-
taret grauioribus cesus verberibus: ipsius
amaro corde remanere et recessum na-
uis prospicere opus erat. Tunc illucque dis-
currens cum omnis ipsum asinum estimabant
necesse erat vt tanquam bestia ab oibus tra-
ctaret. impulsus igitur ad domum mulieris
redijt cui ad placitum per pseruatoem vite
sue ultra triennium seruauit. nil opis facti-
ens manibus nisi necessaria domus in illi-
gnis et bladijs apponere. etiam que expo-
tanda erant tanquam iumentum deportabat.
hoc pisolationis relicto vt licet ab oibus
alijs iumentum reputaret. ab ipsis tamen
maleficio punctionem vel diuisim moran-
tibus vt verus homo humanitus conuersan-
do in incessu statu et habitu agnosceba-
tur. Et si quicquid quod onera sibi tanquam iu-
mento imponebant. Dicendum quod sicut
Aug. narrat de mulieribus stabularijs
que hospites conuertebant in iumen-
ta onera portantia. libro. viij. ca. xviij.
de ciui. dei. et de patre prestantij quille
caballum seu equum fuisse et annonam
cum alijs animalibus basulasse narra-
uit. vtiqz ex illis actis de presenti iudi-
catus ita quod triplex deceptio prestigio-
sa arte fiebat. Prima quo ad homines
iuuenem non vt hominem sed vt asinum in-
tuentes quod qualiter demones facillime p-
curare possunt: supra. viij. cap. paruit.
Secunda quod illa onera non fuerunt illi
fortia: sed vbi vires iuuenis excedebant
demon inuisibiliter deferbat. Tercio
quod sibi ipse dum inter alios puerabat iu-
uenis etiam inuentum videbat in imagi-

ma. et. supra. ad
vis. in. ciuitate. salamina
hor. de. la. ciuitate

natōne dūtaxat et estimatua potentia
q̄ sunt affixe organīs corpālīb⁹. nō aut
in rōne. q̄ nō a deo erat ligata q̄n se ho-
minē sciebat. s̄ arte magica delusuz vt
taūq̄ bestia estimaret. sicut et de habu-
cho donosoz ibidez exemplificat. Tri-
ennio igit sic elapso: in quarto dum q̄-
dam die ante meridiē ciuitatē p̄fatā in-
trafferet et mulier a longe sequeretur. conti-
git quandā ecclesiā in q̄ diuina celebra-
bant iuuenē sic maleficiatū p̄terire: au-
diens nolā campanē cū more latinorū
et nō grecorū in illo regno diuina pera-
gunt. p̄ eleuatōne corpis xp̄i ad eccle-
siā se conuerit et intrare dñz p̄pter ver-
bera et expulsiōne non auderet: a foris
genua et crura posteriora in terraz fixit
et anteriores pedes. i. man⁹ simul iun-
ctas eleuās. ex capite asinino vt puta-
bat sacm̄ in eleuatōne intuef. Qd̄ p̄-
digiū dñz certū ianuenes mercatores
p̄sperissent mirātes: asinū sequunt et i-
ter se de miro ope p̄ferentes. ecce male-
fica cū baculo asinū insequit. et q̄ vt p̄-
missum est hmōi maleficia illis in par-
tib⁹ plurimuz practicāt. ad instantiam
mercatorū p̄ iudicē asin⁹ cū malefica ca-
pit: interrogata et questionib⁹ expōita
crimē fatef et vt ad domū redire vale-
at iuuenē restituere sue forme pinxit.
dimissa igit ad domū regressa: iuuenis
ad pristinā formā reducit: et ip̄a denno
capta debitā vltionez pro cōmissis su-
scepit et iuuenis ad propria cū gaudio
reueaui.

**Remedia contra obsessos
ex maleficio.**

Capitulum quintum.

Modo interdum

ex maleficio demōes quosdā
hoies subaliter inhabitāt su-
pra ca. ix. et. x. satis patuit. quib⁹ etiam
de causis q̄ non solū pro grauib⁹ cri-
minibus proprijs limmo interdūz pro

pprio suo maloz merito aliq̄n pro alie-
no leui delicto. aliq̄n p̄ suo ventali pec-
cato. aliq̄n p̄ grati alieno peccato.
et aliq̄n p̄ alieno facinore. pprio. pro
quibus etiā diuersi diuersimode possi-
dent. quidā plus aliū minus. vt etiā ni-
der in suo fornicario recitat. non mirū
si maleficio seu ad instantiaz malefice
demon deo p̄mittente hoiem subaliter
modo quo ibi declarat quid vici p̄ in-
stantia sit intelligendū inhabitet. Quib⁹
autē remedijs liberari possint q̄
vici exorcismos ecclesie et cū hoc vera
p̄ritone vel etiā p̄fessione. vbi p̄ mor-
tali quis esset obsessus. patuit ex ibidē
deductis et ex illius sacerdotis bohemi
liberatōe. sed q̄ vltra hec duo remedia
etiā tria alia valeāt suffragari videlicet
eucharistie sacra cōmunio. sanctorū in
loco p̄ applicatio vel bonorū oratio. et
ex cōmunicatōis absolutio p̄fati do-
ctoris discursu. quē etiāz deducere ex-
pedi cum om̄s necessariorū tractatuz
copiā habent. Nam de ipsa sacra cōio-
ne Cassianus colla. abba. p̄ima loquit
in hec verba. cōiōnem sacrosanctā neq̄
cie spiritibus traditā a senioribus n̄fīs
nunq̄ meminim⁹ interdictaz. quānimo
etiā si possibile esset eis quotidie imp̄-
ri eam etiāz debere censebant q̄ ad pur-
gationem ac tutelam corporis anime
q̄ pertinere credenda est. et que ab ho-
mine percepta eum qui in mēbris ei⁹
insidet sp̄s seu in ipsis latitare conat⁹:
quodaz exurens fugat incendio. Hoc
nanq̄ modo curatum abbatē andro-
nicum nuper asperimus insultabit of-
fensio. cum eum a celesti medicina vide-
rēt segregatū. tanto em̄ durius et frequen-
tius attentabit affligere. quanto eum a
spirituali remedio senserit longius ab-
dicatum. hec cassianus. Et itez de eis-
dem ibidē dicit. Dno hic credere imo-
biliter optet p̄ q̄ sine dei p̄missu nullus
ab eis spiritib⁹ oino tentat. Secundo

Pars secunda

q̄ offia q̄ne nobis a deo inferant sine tristitia ad presens sine leia videantur velut a pijsimo patre: clementissimo: q̄ medico pro nostris utilitatibus irrogantur. Et idcirco eos velut pedagogos traditos humillari vt descendētes ab hoc mundo vel purgationes ad vitam transferant. vel penali vlgore plectant qui fm apostolū traditi sunt in p̄senti sathane in interitum carnis vt sp̄ritus salui fiant in die domini nostri iesu xpi. Sed hic oritur dubitatio. cum apostol⁹ dicat. p̄bet seipsum homo: et sic de pane illo edat. quomō possunt obsessi non habentes vsum ratōis cōmunicare. R̄ndit sanct⁹ Tho. de hoc in iij. pte. q. lxxx. sic distinguendū de om̄ibus amentib⁹. Aliqui inquit dicuntur nō habere vsum ratōis dupliciter. Vno mō q̄ habent debilem vsum rationis. sicut dicit non videns qui male videt. Et q̄ tales p̄nt aliquā deuotionē concipere hui⁹ sacramenti non est ets hoc sacm̄ denegandū. Alio mō dicunt alii qui non habere vsum rōnis. q̄ sic a naturalitate p̄manserūt. et sic talib⁹ nō est h̄ sacram̄ adhibendū. q̄ in eis nullo modo p̄cessit hui⁹ sacramenti deuotio. aut nō semp caruerūt vsum ratōis: et tunc si prius qm̄ erant sue mentis p̄potes apparet in eis hui⁹ sacramenti deuotio d̄ eis in articulo mortis hoc sacm̄ exhiberi nisi forte timeat periculū vomitis vel expuitionis. Vñ legit ex p̄silio carthaginensi. et habet. xxvj. q. vj. Is qui i infirmitate p̄niam petiit: si casu duz ad eum inuitatus sacerdos venit oppressus infirmitate inotuit vel in frenesim p̄uersus fuerit dēnt testimoniū q̄ cum audierūt. Et si cōtinuo credit moriturus reconcilietur per manus impositionem et infundant oī elus eucharistia De baptizatis qui corporaliter ab immundis spiritibus vexant est eadez ratio et d̄ alijs amentibus. hec Tho. R̄d.

Questio secunda

Alit̄ tñ in. iij. di. ix. q̄ demoniacis nō est deneganda p̄munio: nisi forte certū sit p̄ aliquo crimine a dyabolo torqueri. Cui sic Petrus de palude addit. In h̄ casu p̄ exorcizandis sunt habendi q̄ traditi sunt sathane. Ex quibus liquet q̄ si aliqui sunt possessi a demone etiam p̄pter sua crimina habentes tamen lucida intervalla et ratōis vsum postea p̄terunt de peccatis suis vel debite confitent tales cum sint absoluti corā deo nullatenus sunt a communione diuinissimi sacramenti eucharistie sequestrandi. De sanctorum applicatōe vel deuota oratione quomodo per hec obsessi etiam potent liberant legende sanctorum referte sunt. Merita enim sanctorum martyrum confessorum virginū exigit vt hi sp̄s nequā sanctorum in patria existentium oratione et intercessione vincant: quos sancti in via vicerūt. Similiter viatorum deuote orationes: liberatum obsessorum obtinuisse sepe legitur. Vñ ad hoc bonat cassianus vbi supra. Si inquit haberem⁹ h̄ac s̄riaz immo fidem quā superi⁹ p̄prehendi vt et om̄ia per dominū fieri p̄ vilitate aīaz et dispensari vnuerfa. nō soluz nequāq̄ despiciemus eos: sed etiam p̄ eis tāq̄ pro membris nostris incessant orabimus. etq̄ totis visceribus ac pleno p̄paticmur affectu. De vltimo mō absolucndi aliq̄ ab excommunicatione. Sciendum q̄ nec iste p̄munis est nec forte licitus nisi habenti antem et specialem reuelationem vel p̄babilitatez q̄ possessus q̄ sit p̄pter exorcizationez ecclesie. sicut ap̄ls. i. ad Corinth. v. excommunicatū a se et ad plebez corinthis fornicatū tradidit sathane in interitum carnis vt sp̄ritus salu⁹ fieret in die domini nostri iesu xpi. i. vt glo. dicit vsq̄ ad illuminationez gratie p̄ritionis vt ad iudiciū. Et p̄sendo doctores q̄ fidez p̄diderant videlicet imenē et alexandrū

Capitulū quintū LXXXVII

tradidit sathane ut disceret nō blasphemare. j. ad thimo. j. Tāte. n. p̄tātis erat ap̄ls dicit glo. tantāq; grāz habebat ut recedētes a fide solo verbo traderet diabolo. Vñ sanctus Tho. m. iij. di. xviij. vbi magister tres effectus excoīcatōis tradit eosde; sic declarat idem doctor. Ex hoc ipso inquit q̄ aliquis suffragiis eccie priuat triplex incōmodū incurrit p̄ tria que quis ex suffragiis eccie cōsequit. Valent. n. ad augmentū gr̄e eis qui habent vel ad merendū ei q̄ nō h̄y. Et q̄tū ad hoc m̄gr dicit q̄ gr̄ia subtrahit p̄ excoīcatōem. valet etiā ad custodiā virtutis. z q̄tū ad hoc dicit q̄ p̄tectio subtrahit nō q̄ offitio a deū. p̄uidētia excludant. sed ab illa qua filios eccie specialiori mō custodit. valet etiam ad defendendū ab hoste. z q̄tū ad hoc dicit q̄ diabolo maior p̄tās seruendi in ip̄m dat z copaliter z spūalit. Vñ in primitiua eccia qñ oportebat p̄ signa hoīes ad fidem inuitare. sic spūritus sanctus visibili signo manifestabat ita excoīmunicatus corporali vexatiōe a diabolo innotescebat. Nec est inconueniens si ille qui non est desperat⁹ hosti datur. quia non datur ei quasi damnandus sed quasi corrigendus cum in p̄tate eccie sit ex eius manu ip̄m eripere cum voluerit. Nec Tho. Vbi tamē exorcista ad cautelam obsessum absoluat non videt incōueniens. Sed subdit nider q̄ cauendum est valde exorciste ne de suis viribus facilliter p̄sumat. Aut locum z ludum serio de dei operi intermiscet. Aut sup̄stitiosum vel suspectum aliquid de maleficio adiiciat. Alioquin penam vix euadet ut declaratur per exempla. Nam d̄ primo refert beatus Gregorius in dialo. de quadā que contra conscientia suam a marito petente z obtinenti debiti redditōem in vigilia dedicatōis eccie sancti Sebastiani. z quia contra conscientia ec-

clesie p̄cessionē se imiscuit. possessa est z publice furiebat. Quo viso sacerdos eiusdem eccie de altari sindone; tulit. eamq; cooperuit. sed z hunc sacerdotē repente diabolus simul inuasit. Et q̄a ultra vires voluit quicq; p̄sumere. compellus est in sua vexatione cognoscere quis esset. Nec greg. De secūdo ut nullus de officio exorcistatus sanctū ordinem concernens locum faciat. Refert nider se vidisse in conventu coloniensī fratrem verbis satis locosum: sed i gr̄ia expellendi demones famosus. Hic cum in terminis conventus coloniensis demonē in obsessio corpore artaret. Jam demon petiit a fratre locum recedendi. quo gausus frater ait in loco In cloacam meā vadas. Exijt igit demon nocte cum frater ventrē purgare vellet. demon cum tam dure torzisset prope cloacam ut vitam cum difficultate saluaret. Sed z hoc p̄cipue cauendūz ut obsessi etiam per maleficas ad p̄sēdia maleficarū non ducantur. vnde z de p̄fata femina Greg. infert. Cuz inquit p̄pinquit eam carnaliter amantes. atq; amando p̄sequentes ad obtinendū salutis remediū maleficis tradidisset z p̄ eas ad flumē ducta z in aquam mersa multis incantationibus agitata fuisse dum vnus demon expelli debuit legio subintravit. z eoz distinctis vocib⁹ iam clamore cepit. vnde consanguinei tandem confitentes z de hoc dolentes eas p̄sentarunt sancto episcopo fortunato. q̄ diuturnis orationibus z ieiunijs eū ex integro sanauit. Sed quia dictū est debere exorcistas canere ne superstitiosum vel suspectū aliquid de maleficio adiiciant. Dubitare exorcista posset an certas herbas z petras etiam nō benedictas adhibere posset. Rūso. Si benedictę sunt herbe tanto melius si dō nō ut herba quedā que als noīat fuga demonis vel etiā naturas lapidū si quis

Paras secūda

adhibeat non erit superstitiosum dum modo credat qd nō directe de sui natura demones spellant. q: tūc incideret in errorem qd simili modo alijs herbis aut verbis possent cogi vt error nigromanticorū faref. putantes se efficere p naturales et inditas talū vtutes. Dñ sanct⁹ Tho. in. iiij. di. vij. arti. vii. Non est inquit credendū aliquib⁹ virtutib⁹ corporalibus demones subiacere. et ideo non cogunt invocatonib⁹ et facio quibusdam maleficiis nisi inq̃taz p hoc sedus enim eis inuitur. fm qd dicit Esaiē xviij. Percussim⁹ fedus cū morte et cū inferno fecim⁹ pactū. Et illud Job. xl. An extrahere poter⁹ leniathan hamo: et sequentia verba sic finaliter exponit sup Job dicens. Si qd recte cōsiderat omnia premissa vident p̃tinere ad p̃sumptionē nigromanticorū p̃futandis qui nitunt cūm demonib⁹ pactuz inire ac eos sibi inijcere vel q̃ltercūq; p̃stringere. Ostēso ergo qd hō nō pōt sua virtute dyabolū superare: cōcludit dicens. Done sup eum manū tuaz sub audi si potes. q. d. nullo modo tua virtute potes. superat tñ virtute diuina. vñ fūdit. memento belli quo. s. ego pugno ptra eum. et pōt dici qd ponit p̃ns p futuro. scz pugnabo in cruce vbi capiet leniathan p hamū scz p diuinitatez occultatam sub esca humanitatis estimās saluatorez purū hoīem. Dñ etiā postea xli. dicit. Non est p̃tās sup terrā qd ei p̃t pparari. p hoc inquit signat qd nulla ṽtus corporalis potest adequari potestati demonis qd est potestas pure spiritualis. Nec de Tho. Sed qd indirecte a demone obsessus potest virtute melodie vt saul p cytharaz danid. vel herbe vel corporalis rei alteri⁹ sibi a naturali p̃prietate in extēre releuari. Ideo applicari p̃t qd quidē posse fieri auctatibus et rōnib⁹ deducit. Nam. xxvj. q. vij. demoniū sustinenti dicit. licet petras vel

Questio secūda

herbas habere sine incantatione. et sup Hieronymi verba. Itēz mag⁹ in histo. tractās illud Tobie. vi. vbi Raphael ait Tobie. Cordis particulas. s. de pisce quas cepisti si sup carbonēs ponas fum⁹ eius exterrer omē genus demoniorum siue a viro siue a muliere: ita vt vltra nō accedat ad eos dicit. Nec sup hoc mirari debem⁹ cū fum⁹ cūtridā arboris aduste eandem vim habere videat q̃tuls etiam spūalem in se cōtineat sensum scilicet de fumo spūalis orationis. Idem idem Albert⁹ sup Lu. ix. et Nico. de lira. j. Reg. xvj. limmo. et paulus burdegalen. sup. j. Reg. xvj. hāc pelusionem tenet qd non solum concedendū videt qd per aliqua sensibilia possūt affligi a demonib⁹ releuari. sed etiaz per sensibilia aliq̃ possint totaliter liberari h̃ hoc intellige qd nō atrociter affliguntur. et pbat per rōnem. Nam cū demones nō possint materiaz corpalem finis suā voluntate transmutare: sed debita actiua debitis passiuis cōiungendo vt Nicola⁹ dicit. Eadem rōne p aliquam rem sensibile pōt dispositio causari in corpe humano: p quā sit aptū ad suscipiendū actionez demonis. verbi gratia. Hāz mania est maxime dispositiua ad alienationez mentis fm medicos. et p cōsequens ad suscipiendū afflictionez demoniacā. q̃ quidem demoniaca passio vbi penit⁹ curat penit⁹ afflictio demonis actiua recedente passiuā in possessio recederet. Item posset dici de secore piscis. Idēz de melodia danid ratione cui⁹ licet primo refocillaret saul et leuius haberet. tñ totaliter expulsus fuit p ipsaz. vt dicit lsa. Recedebat ab eo spiritus malign⁹. Nec psonū est litere dicere qd hoc fiebat ex merito David seu p oīones ei⁹. qd nō est verisimile qd hoc scriptura taceret cui⁹ esset in laude eius notabiliter dicim. hec de paulo p̃fato Hicet nos posuerim⁹ supra in q̃one. v.

prime partis. q. q. figurabat virt. cruce
 cis p. expansionē venarū corpis christi:
 ideo liberabat saul. et plura ibi etiā cō-
 tinent que pnti speculatori seruire pos-
 sunt. tñ pcludam. q. rerū sensibiliū ap-
 plicatio in exorcismis licitis nō est su-
 perstitiosum. tam autem expedit de ip-
 sis exorcismis aliq. differē.

**Remedia per licitos exorcis-
 mos ecclesie contra quascun-
 q. infirmitates a maleficiis illa-
 tas et de modo exorcizandi ma-
 leficiatos.**

Capitulum sextum.

Via utin superi-

orib. tractū est malefice omne
 gen. infirmitatis corporalis in-
 ferre pnt quare et sub generali reglā cō-
 cludere oportet q. quicqd. remedij in
 bis vel operib. alijs infirmitatibus su-
 pra notatis applicari pōt. hoc etiam q.
 buscunq. alijs infirmitatib. in pceden-
 tib. nō expressis vt vbi epilepsia aut le-
 pra esset inflicta puenire pōt. Et q. in
 remedia verboz exorcismi liciti cōpu-
 tant. de ipso etiā sepe mentio tanq. de
 quodā generali remedio habita ē trā
 principaliter de ipso sunt practicanda.
 Primo an nō habens exorcistatus or-
 dinem vt laicus vel secularis persona
 valeat licite demones aut eius malefi-
 cia exorcizare vbi tres alie annectunt.
 qualiter vics sunt liciti. et de septē con-
 ditionibus que requirunt ad carmina
 et ad bñdictōnes vt q. valeat secum ta-
 lia deferre. et tertio q. luter morib. sit exor-
 cizandus et demon pūradus. Scdm
 principale qd. agendū vbi grā sanitatē
 p. exorcismos nō obinet. et tertio q. ad
 remedia nō tam verboz sed operū. cuz
 solutionib. certoz argumento uz. Ad
 primū est doctoris Tho. in. iij. di. xliij.
 infra. In ordine inquit exorcistat. et in

alijs minorib. ordinibus omib. cū cō-
 ferunt recipit potestas. vt q. h. vel illū
 ex officio facē possit. puta exorcizare. et
 idem a nō hñtib. ordinē licite fieri pōt
 q.uis illi hoc nō hēant ex officio. sicut
 in domo nō psecrta pōt dici missa q.
 uis psecratio ecclie ad hoc ordinet vt i
 ea missa dicat. sed h. tunc magis perti-
 net ad grām gratis datam q. ad grām
 sacramenti. Ex quibus verbis dici po-
 test. q. licet ad liberatōez maleficiati bo-
 num est pcurrere exorcistā hñs pātez
 exorcizandi morbos maleficiales tam
 etiam interdū deuote psonē absq. exor-
 cismis vel cum ipfis sugere pnt hñmōi
 morbos. Nam fert de quadā virgine
 paupcula et iō plurimū deuota cuius
 dū amic. in pede maxie p. maleficiū le-
 sus fuerat q. iudicio medicorū pa. tuit.
 eo etia q. nullis medicaminib. sanari
 poterat. contigit vt virgo infirmū visi-
 taret qui et statim ab ea petiuit vt pedē
 benedictōez aliquā applicaret. Annū-
 ti illa et silenter tm modo orationē dñi-
 cam et aploz symbolum cū geminatis
 viuifice crucis signis applicauit. Tunc
 statim infirm. curatus se sentiens. scire
 voluit in remediū futurorū qd. carmina-
 tionis vgo applicasset. Que rñdit. vos
 debili fide diuinitis et approbatis exerci-
 cijs ecclesie non inheretis. et carmina-
 ac remedia phibita. crebro vestris in-
 firmitatibus applicatis. idcirco raro in
 corpore curamini q. sp. in aia ledimint
 Sz si in orationū et signorū licitorū effi-
 caciā speretis. facillime sepe curaremi-
 ni. nihil enim vob. applicui nisi dñicaz
 orationem et aploz symbolum et iaz sana-
 tus estis. gratia hui. exempli queritur
 an non alie bñdictōnes et carminatio-
 nes seu etiā cōiuratōnes p. exorcismos
 habeāt efficaciam cū h. videant reprobari
 Respondet q. hec virgo non reproba-
 uit nisi illicita carmina cum illicitis cō-
 iuratōib. et exorcismis. Pro cuius in-

*benedictio per rōm
 uia et an hñt
 efficaciam*

Pars secunda

Intellectu considerare oportet vñ h^o mōi habuerūt originē et quō ad abusus de-
nenerūt. Nam principiū horū fuit san-
ctissimū: sed sicut omnia demonis in-
fectu deprauant mediātibus demo-
nibus et malis hominibus: ita et diui-
na nomina. Apostoli em̄ et sancti viri
fm̄ illud Marci. ultimo. In noie meo
demonia eicient infirmos visitarunt.
et orationes sup̄ eos p̄ sacra verba fude-
runt. deinde successu tempis sacerdo-
tes deuoti similia ritu pegerūt. propter
quō deuotissime orationes et sancti ex-
orcismi reperiuntur in antiquis hodie
ecclesijs ad omnia que homines facere
vel pati poterant p̄ deuotos viros ap-
plicati olim sine omni superstitione. sicut
etiā hodie literati et sacre thologie do-
ctores reperiunt qui infirmos visitan-
tes similia vba egrotis applicāt et non
solum demoniacis. Sed heu supersticiosi
hoies a se multa vana et illicita adistar
horū inuenerūt quib^o hodie vtunt^r cir-
ca infirmos et sumenta. nec cler^o ampli-
us ex sua desidia licitis vti^r verbis vi-
sitando infirmos. ppter quō Hieron^o dicit
durandi glosator Raymū dī dicit q̄ ta-
lia pfata sacerdos religiosus aut discre-
tus. aut etiā laicus vir siue mulier ex-
cellentis vite. pbate discretionis facere
pōt. fusa oratione licita sup̄ infirmū nō
sup̄ pōmū aut sup̄ cingulū et similia: s̄
sup̄ infirmantes. iuxta illud euangeli-
ste. sup̄ egros man^o imponēt^r. nec sūt
hūmōi p̄sone. pbibende a talib^o nisi for-
te timeat q̄ ad exemplū illoz indiscre-
ti et supersticiosi alij carminationis sibi
vsurpent abusum tuentes se exemplo
illoz. hi ergo supersticiosi carminatores
rephendunt a p̄dicta virgine et dixit il-
los habere debilem fidem: imo malas
qui tales p̄sulerūt. Iterū autē gr̄a hui^o
declaratōis querit quib^o verbis car-
mina et benedictiones censent licite vel
superstitiose. et de mō que debent appli-

Questio secunda

cati. et an demon sit p̄curandus et mor-
bus exorcisandus. Ad primū q̄ q̄ hoc
dicit licitū in cultu xp̄iane religiōis quō
nō est superstitiosum. et superstitiosus dicit^r
vt notat ex glosa sup̄ illo ad Col. ij. q̄
sunt rationem habentia in superstitione
quō supra modum religionis seruat. vñ
de ibi dicit superstitio est religio supra
modū seruata. i. religio modis vel cir-
cumstantijs malis et defectuosis practi-
cicata. Et iā superstitiosus est quicquid
traditione hūana nomē religionis vsur-
pat absq̄ superioris auct^r vt hymnos
iungere admissas defunctorū p̄fatōem
interrumpe symbolū in missa canādū
abbruiare. aut in organis et nō in cho-
ro decantare in missa respondentēz nō
habere. et his similia. Sed ad p̄positū
nostrū modo qñ sit aliqd opus ex vtu-
te religionis xp̄iane vt vbi q̄s veller in
firmo subuenire p̄ aliquā orationē vel
benedictionē p̄ verba sacra de qua ma-
teria nūc intendim^r talis habet p̄side-
rare septem p̄dictos. q̄ si reperiunt^r ta-
lis benedictio censet^r licita. et si fiat per
modū adinratōis p̄ vntē diuini nois
et p̄ virtutē operū xp̄i. q̄ ex sua natiuita-
te passione p̄ciosa morte et. innotuerit
p̄ q̄ etiā dyabol^o vict^r et eiecit^r fuit. dicen-
tur ille benedictiones carnis et exorcis-
mi liciti et hi q̄ practicāt p̄nt dici exorci-
ste aut incātratores liciti. In x̄o ysid. viij.
et ibi. Incātratores dicunt^r q̄ artem ali-
quā vbiis pagunt. Est prima p̄dictio cō-
siderāda vt ex doctrina sc̄i Tho. sc̄da
sc̄da. q. xcij. elicit^r et verba nō cōtineant
aliqd quō p̄tineat ad innocatōes demo-
nū expressam vel tacitā. qd sit expressa
pater. qd tacita hoc p̄siderat ex intenti-
one et ex ope. Intentiōe vt vbi operans
nō curat siue a deo siue a diabolo beat^r
in suo ope intentū. dūmō finē optatus
cōsequat^r ope. vt vbi op^o quō facit nō h̄z
aliquā p̄prietatē ex natura ad p̄ducen-
dū talē effectū d̄ qñ solū medici et astro-

logi immo et theologi hñt iudicare per quem modum nigromantici faciunt imagines anulos et lapides artificia. les q̄ vtriq̄ nullaz hñt naturalem incli nationem ad effectus quos ip̄i expe ctant sepissime: vñ et in eoz opibus dia bolus se habet immiscere. Scđo cōst derandū est ne benedictōes sen carmi na p̄tineant aliq̄ nomina ignota: quia fm̄ Crisosto. talia metuenda sunt ne i eis aliqd sup̄stitionis lateat. Tercio ne materia verborū aliqd falsitatis p̄tine at: quia sic eius effectus non posset ex pectari a deo cū ip̄e nō sit test̄ falsitatē sic em̄ quedā vetule in suis carminib⁹ vñt rigmatizādo: beata virgo sorda nem transiit et nunc sanctus stephan⁹ ei obuiat: eaz interrogauit et multas alias fatuitates. Quarto ne sibi conti nuant vana et characteres inscripti p̄ter signū crucis: vñ breuiā que portant a soldatis resp̄hendunt. Quinto ne spes habeat in modo scribendi aut ligandi aut in quacūq̄ hñdōi vanitate q̄ ad di uinam reuerentiā non p̄tineant: q̄ ali as omnino iudicabit sup̄stitionisum. Sexto vt in alligatōe platione diuio rum verborūz vel scripture sacre respe ctus solum habeat ad ip̄a sacra verba et ad intellectū eoz et ad dei reuerentiā seu ad virtutem diuinā aqua expectat effectus: vel ad sanctorū reliquias a q̄ bus etiam p̄efata expectant secunda rio licet a deo p̄ncipaliter. Septimo vt cōmittat effectus qui expectat diuini voluntati qui scit vtrūq̄ sanitas vel tri bulatio plus p̄sit inuocanti vel min⁹ vel an obsit: et hanc conditionez ponit Tho. in p̄ma se. in materia de gratia et distin. xv. in. liij. Vñ concludamus q̄ si nulla dictarū conditionū opus infe cerit illud erit licitū. Probat Tho. sup̄ illud Marc. ultimo. Signa eos q̄ cre diderit: et post. In nomine meo demo nia eijcent et serpētes tollent: ex quo

elicit q̄ p̄dictis seruetis conditionib⁹ p̄ diuina verba licitū est arcere serpen tes. Item pbat p̄missa vltorius. Non minoris sanctitatis sūt verba dei q̄ sa ctōz reliquie: dicente Augustino. Nō est minus verbū dei q̄ corpus xp̄i: sed fm̄ omnes licet reliquias sanctorū se cum reuerenter portare: ergo quater cūq̄ nomen dei inuocetur rite p̄ orati onē dñscam: per salutatōem angelicaz per eius natiuitatem: passionē: per q̄n q̄ vulnera: per septem verba que p̄ra lit in cruce: per titulum triūphalē: per clauos: et alioz armoz militie xp̄i: cō tra diaboli et eius opera omnino erūt licita et spes potest haberi in eis cōmit tendo effectum diuine voluntati. Et h̄ quod dictū est de coartatione serpen tum idem intellige de alijs animalib⁹ qñ solus respectus habet ad sacra ver ba et ad diuinā virtutem de ip̄is tamen caute est agendū in incantationib⁹: q̄ vt dicit doctor. Tales incantatores se pe habent illicitas obseruantias et per demones sortiunt effectū p̄cipue i ser pentibus: quia serpens fuit primū de montis instrumentū ad hominē decipi endum. Nā in ciuitate Salczburgen si quidam incantator erat: hic quadaz die ad spectaculū alioz cunctos serpē tes ad quandā foueā incantare voluit et interimere ex spacio vt fertur vnus miliaris: cōgregatis ergo vñdīq̄ serpē tib⁹ dū ip̄e supra foueā staret: nouissi me quidaz ingens et horribilis serpēs foueā intrare difficultabat: et sepe qua si ip̄m abscedere p̄mitteret et libere ser pere quovellet motibus innuebat. S̄ cū ille ab incantatōe eius desistere nō lebat alijs omnibus in fouea interem ptis: q̄ statim ibi moriebant: et necesse erat vt et ille horribilis intraret: stans serpens ex opposito incantatoris supra foueā saltū fec et in ip̄m incantatorē irru it et vētrē eius vt cingulū stringēs ip̄m

glia. reliquit h̄z p̄m
putat

Serpens in
tare

Pars scda

Questio secunda

*Exorcismi et carmina
quod sit deinde*

incantatorem secū in foueam traxit et
interemit. Qua ex re perpendit nō ni-
si p vtilitate ad fugandum videlicet ab
hoīm inhabitatōibus talia sunt vtute
diuina practicāda: et cū dei timore et re-
uerentia. Quo ad scdm videlicet quō
sunt hmoi exorcismi: vel carmina dese-
rentia et ad colla suspendenda vel in ve-
stimentis insuenda. Videt autē q ta-
lia sint illicita. Nam Aug⁹. ij. de doc.
xpiana. Id superstitionē pūit mille
magicarū artū et ligaturez remedia q
medicorū quoq; disciplina condemnat
siue in pccatationibus siue in qbusdā
notis quas characteres vocat: siue in q-
busdam rebus suspendendis atq; in si-
gnādīs. Itē Criso. sup martheū Qui
dam aliquā prem euāgelij scriptaz cir-
ca collū portant sed nonne quotidie
euangelium in ecclesia legit et auditur
ab oib;: cui ergo in acribus euange-
lia posita nihil p̄sunt: quō eū p̄t circa
collū suspensa saluare? Deinde vbi est
virtus euāgelij in figuris litterarū:
an in intellectu sentiuū: si in figuris bñ
circa collū suspendis si in intellectu: er-
go melius in corda posita p̄sunt q̄ cir-
ca colla suspensa. Sed hic est nūq; do-
ctoꝝ p̄cipue sc̄i Tho. vbi supra ar. iij.
vbi q̄rit an suspēdere diuina verba ad
collū sit illicitū: q̄ in oib; incatationi-
bus vel scripturis suspēsis duo cauē-
da vidēt. Primo qdē qd sit qd scribit
vtrū sit ad inuocatōes demonū perti-
nēs manifeste tunc nō solū superstitio
sum immo illicitū et apostasia a fide iu-
dicat vt supra tactū fuit sepe. Sūt etiā
cauendū ne contineat ignota noiāz.
accipe conditōes supra positas: et tunc
sicut licitū est hmoi super ifirmos ore
proferre: ita licitū est illa secum defer-
re. Prefati autē doctores respectum ha-
bent et damnant cū quis ad figuras et
litteras scriptas maiorē haberet aduer-
tentia et respectum q̄ ad intellectū ver-

bor. Et si dicatur q laicus non intelli-
gens verba non potest habere respectū
ad intellectū eoz responderetur. habeat
respectum ad virtutem diuinā: et illam
cōmittat diuine voluntati vt faciet qd-
quid placitum fuerit sue pietati. Quo
ad terciū an simul demon sit consurā-
dus et morbus exorcizandus vel econ-
uerso: aut vnū sine altero. Responsio
Hic plura sunt aduertēda. Primo an
demon semper sit quando maleficiat
affligit. Secundo cuiusmodi res p̄t
exorcizari aut adiurari. Tercio de mo-
do exorcizandi. Ad primum cum in-
xta Damas. demon ibi est vbi operat:
videtur q maleficiato semper presens
sit cum eum affligat. Item in legēda
beatī Bartholomei: tunc videtur sana-
re demon quando cessat a lesione. Re-
sponsio q demon presens sit maleficia-
to et afflicto: hoc potest intelligi dupli-
citer: vel quo ad suū esse: vel quo ad su-
um effectum. Primo modo presens
est in principio dum maleficiūz intro-
mittit. Secundo modo per se non di-
cit p̄s in suo effectū sicut etiā cum do-
ctores q̄runt an diabolus cū qualibet
culpa mortali hominē substantia liter in-
habitat: dicūt q non per se s̄ per suū ef-
fectū sicut dñs inhabitare dicūt seruūz
q̄tum ad suū dominium aliud tamen
de obsessis. Quo ad secundū cuiusmo-
di res possunt exorcizari. Notandū est
sup doctoꝝs Thome in. iij. dist. vi. sen-
tentia vbi dicit q q̄ ppter peccatū hoīs
diabolus accipit potestātē in hominē
et in omnia q̄ in vsum hoīs veniunt in
ipsius nocumentū. Et cum etiā nulla
cōuentētia ē xpi ad belial. Itē quādo
cūq; aliqd sanctificandū ē ad cultū di-
uinū p̄s exorcizat vt liberatū a p̄tate
diaboli qua illud in nocumentum ho-
minis assumere poterat deo consecre-
tur. Et hoc patet in benedictione aque
in cōsecratōe templi et in oib; hmoi.

Quia cum prima sanctificatio qua homo deo
 consecratus in baptismo oportet quod etiam
 homo prius exorcizetur quam baptizetur: mul-
 to fortiori ratione quam alie res: quia in ipso ho-
 mine est causa quare diabolus potestate acce-
 pit in alia quam sunt propter hominem scilicet per carnem
 originale vel actuale: et hec significant
 ea que in exorcismo dicuntur ut cum dicitur: rece-
 de ab eo sathana et huiusmodi: et sunt ea que ibi
 fiunt. Item propositum ergo cum queritur an
 morbus sit exorcizandus et demon adiutur-
 dus et quid illorum primo. Respondetur morbus non
 exorcizatur: sed ipse homo moritur et malefici-
 atus sic in puero non exorcizatur infectio
 fornicis sed puer infectus. Item sic prius
 puer exorcizatur et post diabolus adiutur
 ut recedat ita maleficiatur prius exorciza-
 tur et post diabolo et eius facture impe-
 rat ut recedat. Item sic sal et aqua exorci-
 zantur: ita maleficiato omnia que in ipsius usu
 converti possunt ut cibaria et potagia ex-
 orcizantur et benedicere plurimum expediat
 Item licet ritus exorcismi tenet in bap-
 tismis ut fiat exufflatio versus occiden-
 talem partem et abrenuntiatio. Secundo ma-
 nuum ad celum erectio cum sacra fidei confes-
 sione: et professione christiane religionis: et
 tertio oratio benedictio et manus imposi-
 tio: et quarto denudatio et oleo sanctificationis
 expositio baptismi communio et candidatio
 re vestis induitio: ista non est necesse ut hec
 circa maleficiatum exorcizandum fiant: sed
 quod primo pure et debite sit confessus eade-
 lam accensam si potest teneat et sacram confessionem
 recipiat: et loco vestis candidae candela
 benedicta in longitudine corporis christi
 aut ligni crucis nudo corpore circumliga-
 tus maneat. Dicit ergo potest. Exorci-
 so te petrum aut barbaram infirmam: sed sa-
 cro fonte baptizatus regeneratus per deum
 vinum. Per deum verum. Per deum san-
 ctum. Per deum qui te suo precioso
 sanguine redemit ut fias homo exorci-
 zatus: ut effugiat atque discedat a te om-
 nis fantasia et nequitia diabolice frau-

ds: omnisque spiritus inimicus adin-
 ratus per eum qui venturus est iudicare
 vivos et mortuos et seculum per ignem
 Amen. Oremus. Deus misericordie
 deus clemens qui per multitudinem mi-
 serationum tuarum quod diligis corripis et
 quod recipis pie ad emendationem coarces-
 te inuocamus domine ut famulo qui in cor-
 pore patitur membrorum debilitate gratiam
 tuam conferre digneris ut quicquid terrena fra-
 gilitate corruptum quicquid diabolica frau-
 de violatum evincat corporis ecclesie mem-
 brum: redemptoris anime: miserere domine geniti-
 um: miserere lacrimarum eius et non
 habentem fiduciam nisi in misericor-
 dia tua ad tue sacramentum reconcilia-
 tionis admittes: per christum dominum no-
 strum Amen. Ergo maledicte diabo-
 le recognosce sententiam tuam: da ho-
 nozem deo vivo et vero: da honorem
 domino ihesu christo ut recedas ab hoc
 famulo cum tua factura quem domi-
 nus noster ihesus christus suo precio-
 so sanguine redemit: demum secundo et
 tertio iterum exorcizet ut supra cum ora-
 tionibus. Oremus. Deus qui facture
 tue semper pio dominaris affectu incli-
 na aurem tuam supplicationibus no-
 stris et famulo tuo ex adversa valitudi-
 ne corporis laborantem placatus re-
 spice et visita et salvari tuo et celestis
 gratie presta eis medicinam per christum
 dominum nostrum Amen. Ergo ma-
 ledicte diabo-
 le etc. ut supra. Pro tertio
 exorcismo oratio. Deus infirmitatis
 humane singulare presidium auxilij
 tui super infirmum nostrum ostende
 virtutem ut ope misericordie tue adiu-
 tus vel adiutus: ecclesie tue sancte inco-
 lumis representari mereatur. per christum
 dominum nostrum Amen. et semper a-
 spergat eum aqua benedicta. Et nota
 quod hic modus prescribitur non quod om-
 nino ita fieri debeat aut quod alij exorci-
 smi non sint maioris efficacie huiusmodi

Pars secunda

Questio secunda

Exorcizandi et adiuuandi habeatur. In antiquis enim historiis et ecclesiarum libris interdum deuotiores et efficaciores exorcismi reperiuntur: quod in omnibus dei reuerentia sit proponenda: agat secundum hoc unusquisque quantum expedire fuerit conclusiue ex premissis concludendo propter simplices. Sit modus iste exorcizandi maleficiati ut primo puram faciat confessionem. Iuxta ea. all. sepe. si per sortituras. Demum fiat diligens inquisitio per singulos angulos et in lectisterniis culcitra et sub limite ostij si fortassis instrumenta maleficii caute possent inueniri inuenta etiam statim sunt ad ignem pericienda: expediret etiam ut cuncta renouarentur in lectisterniis et indumentis habitandem etiam et domum mutaret. In casu vero quod nil inuentum fuerit tunc exorcizandus si per ecclesiam intrabit mane et quanto dies sanctiores: ut festa beate virginis aut vigille existunt tantomelius sacerdos etiam confessus et in bono statu amplius proficiet: teneat itaque exorcizandus candelam in manu benedictam melius quo poterit sedendo aut genua flectendo: et quod assunt deuotas orationes per eius liberationem fundant. Et incipiat letaniam inchoando. Aditatorium nostrum in nomine domini: et habeat ridentes aspergat ipsum aqua benedicta: et stola circumdabit collum et subinferat psalmum. Deus in adiutorium: et persequatur letaniam ut moris est super infirmos dicendo ad inuocationem sanctorum ora pro eo vel ora te: et propitius esto: libera eum domine: singula persequendo usque in finem ubi orationes sunt dicende: tunc loco orationum incipiat exorcismum et continuabit modo prescripto vel alio meliori ut sibi videbitur. Possent etiam homines exorcismi comminari ad minus ter in septimana ut sic multiplicatis intercessionibus gratia obtineatur sanitatis. Verum post omnia communicandus est eucharistie sacramento licet quidam ante exorcismum hoc faciendum

putant: et in professione attendat confessor si aliquo vinculo excommunicationis esset innodatus: vel si unquam temere innodatus absolutionem a suo iudice non receperit tunc enim licet ad cautelam eum absoluat: tamen reddita sospitate a suo iudice deum ligauerat querat. Attendendum quoque ubi exorcista non habet ordinem exorcistatus tunc procedere per orationes: et si legere nonis scripturas legat euangelia quattuor prima euangelistarum. Item euangelium. Misus est angelus. Et passionem domini: quod omnia magna habent virtutem ad expulsionem operum diaboli. Item euangelium sancti iohannis. In principio erat verbum. scribat et ad collum infirmi suspendatur et sic gratia sanitatis a deo expectetur. Verum si quis quereret de vestra inter aqua benedictione asperersione et exorcismum cum utrumque in effectu contra demonis molestias ordinat. Respondit sanctus Thomas. ubi supra. ubi. vi. diabolus impugnat nos ab exteriori et interiori. Aqua ergo benedicta ordinatur contra impugnationem diaboli que est ab exteriori. Sed exorcismus contra impugnationem diaboli que est ab interiori: unde illi contra quos datur dicunt energumini ab eo quod est intra et geron labor quasi intus laborantes. In maleficiato ergo exorcizari lo utrumque adhibet cum utrobique molestus est. Verum quod ad secundum principale quod agendum ubi gratia sanitatis per exorcismos non obtinetur. Respondit licet sex ex causis hoc fieri possit: et tamen una septima super quam iudicium nostrum suspenderit. Nam quod aliquis non liberatur. aut hoc est propter peccata fidei circumstantia aut ipsum egrotum offerentium. Aut propter peccata maleficii sustinentium: aut propter accommodare media adhibere negligentium: aut propter exorciste aliquem in fide viciu: aut propter reuerentiam virtutis in alio exantium: aut propter purgationem vel meritum maleficii parietum De primis quatuor docet euangelica veritas. Math. vii. et Mar. ix. In primis vnicuique filij sui iunatici et discipulorum Christi presentis

Primo cū offerens et turba fide care-
bat: vñ pater cū lachrymis orauit. Cre-
do dñe adinua incredulitatem meam
et ad turbā ibs ait. O generatio incre-
dula et puerſa quousq; ero vobiscum.
De ſecundo videlicet de ſuſtinente demo-
nem: ibs increpabat euz ſc; filii: q; vt
beatus Hiero. ibi dicit ppter peccata
ſua a demone fuerat oppreſſus. De ter-
cio de neglectu debitoꝝ remedioꝝ pꝛ
quia non fuerūt pſentes boni et pfecti
viri. Vnde Crifo. ibi dicit. Columne ſi
deividelicet petrus iacobus et iohānes
non aderant ſic in tranſfiguratione xp̄i
pſentes erant. Nec oratio et ieiunium
aderant. Sine q̄bus xp̄s ait: hoc gen⁹
demonioꝝ non eiecit. Vnde Orige.
ibi dicit. Si aliqui oportuerit circa cu-
rationem aliquid patientiū remanere
non admiremur: neq; interrogem⁹ ne
q; loquamur quaſi audienti ſpiritu i
mundo: ſ; abigamus ieiunijs et oratio-
nibus nꝛis ſpūs malignos. Et gloſa di-
cit. Hoc genus demonij .i. iſta carnali-
um voluptatū mutabilitatis ad quam
ſc; ſpiritus ille inclinabat non vincitur
niſi ſpiritus orōne confirmet et caro p
ieiunium maceret. De quarto exorcizſte
vicio pſertim in fide: pꝛ ibidem de xp̄i
diſcipulis pñtib; . Vñ poſtea ſecreto
diſcipuli quærentes cauſam ſue im-
potentie. Rñdit ppter incredulitatem ve-
ſtrā. Amen dico vobis ſi habueritis fi-
dem ſic granus ſinapis diceris monti
huic tolle te et. Vbi Hilarius. Credi-
derūt q̄dem apłi: ſ; nondū erant perfe-
cti in fide. Nam dño in monte morāte
cū alijs trib⁹: et illis cū turba residenti-
bus qdā tepoz eoz fidem relaxauerat.
De q̄nto pꝛ in vitaspātū: vbi legim⁹
aliqui obſeſſos nō liberatos p ſanctum
Anthoniū: ſ; p eius diſcipulū Paulū
fuiſſe liberatos. De ſexto parit ſupra
q; nō ſemp cū q; liberat a culpa libe-
rat a pena: ſ; remanet interdū pena in

vindictā et ſatiffactōem pcedentis deli-
cti. Et adhuc aliud remediū de q; ſer-
et plures fuerint liberati vics q; maleſi-
ciani de nouo fuerūt baptizati licet ſub
conditōe ſuper q; vt pmiſſi nil determi-
nare audemus. Veriſſimuz tñ exiſtit
q; cū debite quis ante baptiſmū nō ſi-
it exorcizatus vtiq; diuina pmiſſione
diabol⁹ ſemp maiorē recipit in talē po-
teſtatē: pꝛ ex pmiſſis nec ambigū est
quin pluries negligētie ſine a ſacerdo-
tibus nō bene diſpoſitis vbi tā quamū
impedimentū pñotatū tangit videlicet
exorcizſte viciū cōmittunt: ſine a verni⁹
que tpe neceſſitatis debitū modum ba-
ptizandi non ſeruunt. Nec tñ aſſerere
volo qñ ſacramēta a malis cōferri poſ-
ſint: et q; immo qñcūq; malus bapti-
ſat et cōſicit dūmodo debite ſub debita
forma verboꝝ materia ſi intentiōe ba-
ptiſat ordiatus et cōſicere intēdat ſic
a ſili in exorcizando rite pcedat: non
ſuffuſus aut violentus: vñ et ſine acru-
li vel habituali intentiōe et vñ nō ceſ-
pitando: et verba neceſſaria obſtinen-
do: hñōi ſacris officijs ſe immiſceant
ſ; euerſa ſicut ad cōficiendū quatuoꝝ
eſſentialia deſeruiūt: ſ; materia forma
intentiō ordo: modis tñ pñactis et vbi
vñ deſuerit nec cōficere poterit: ita
circa exorcizmos ſuo modo aſſerere
oportet. Nec obſectio valet q; ſine ex-
orcizantis in pñitina eccleſia baptiſa-
bant aut etiā q; nūc caractarem baptiſ-
malē ſine eo valeat baptiſatus recipe-
re. Quia ſic Gregorius inuanti exor-
ciſmos inſtituiſſet et eccleſia in ſuis ce-
rimonijs poti⁹ erraret. Quare nec an-
ſus ſum oino reſphendere q; maleſicia-
tos ſub conditōe vellēt rebaptiſare et
neglecta fortaiſſis recuperare. Ferē eti-
am de illis q; nocturno tpe in ſomnis
p alta edificiā ſine leſione ſolent ince-
dere: quod vtiq; opus eſſe maligni ſp̄-
ritus tales ſic deſerētes plures aſſerūt
m iij

4^a m. p. h. a.
ad h. m. u. l.

in ſomnis p alta
edificia morib;

Pars scda

Questio secunda

hacū rebaptisānt meli⁹ habere noscū-
tur: et mirū q̄ vbi noibus p̄p̄is anuū-
unt subito ad terrā collidunt: ac si for-
tassis illud nomē non debite in baptis-
mo fuerit impositū. Expedi lectorem
esse attentū sup̄ sex illa impedimenta:
licet enī sup̄ energuminos aut posses-
sos et nō super maleficiatos sonant: tū
quia equa virtus vtrōq̄ requirit dī-
nina: imo dici potest q̄ maioris sit dif-
ficultatis maleficiatū curare q̄ energu-
minū aut possessum: ideo illa impedi-
menta si ibi possunt habere locum et a
fortiori sup̄ maleficiatos quod tali ra-
tione p̄bat. Nā vt supra patuit capitu-
lo decimo: aliqui possident interdū p̄
nullo p̄prio delicto s̄ p̄ leui alieno et va-
rijs alijs de causis. in maleficio aut q̄n-
do adulti maleficiunt vt plurimū eis
contingit quia in anime necationē gra-
uissimā demone ab intus possident.
Vnde duplex labor circa maleficiatos
vbi simplex circa possessos ab extra: re-
quirit de hac grauissima possessione.
Cassianus colla. abba. serenū dicit. Illi
sunt verī miseri ac miserabiles iudicā-
di qui cum se vniuersis criminib⁹ fla-
gitesq̄ contrahant non solum nul-
lum in eis verisimiliter signū diaboli-
ce suppletionis ostenditur: sed nec ali-
qua quidem operibus eorū condigna
tentatio: nec vllum flagellū correptionis
infertur. Non enim merentur ele-
rem temporis istius expeditamq̄ me-
dicinam: quorū duritia et impenitens
cor penā vite presentis excedens the-
saurizant sibi ipsi iram et indignatōem
in die ire et reuelatōis iusti iudicij dei
in quo vermis eorū non extinguet. Et
iterum idem Cassianus comparando
corporalē possessionē ad animē p̄ pec-
catū: paulo ante dicit. Multo graui⁹
inq̄ constat illos vehementiusq̄ vexari:
q̄ cūz corporaliter ab ip̄is affligi mini-
me videant: animo tū p̄nitiosius possi-

dent eorū scz vicij et voluptatib⁹ inno-
luti. Scdm apostoli namq̄ sententiam
a quo q̄s supera est eius et seruus efficit
nisi q̄ in hoc isti desperatius egrotant
et cū sint eorū mancipia nec impugna-
ri se ab illis nec dominatū eorū ferre co-
gnoscut. Ex q̄bus elicitur q̄ a fortiori
maleficiati in corpe nō tū possessi a de-
mone ab extra sed ab intra quo ad ani-
me necationem grauius p̄pter plura
impedimenta sanant. Quo ad terciū
p̄ncipale: scz quo ad remedia non iam
verborū s̄ operum. Sup̄ cuiusmodi re-
media norandū q̄ quia opera illa sunt
duplicia. Alia oīno et non suspecta.
aut suspecta et non omnino licita: et de
p̄mis supra tactū est immediate capi-
tulo quinto. circa finem. vbi dubitatio
ponit super herbas aut petras vt ma-
leficia repellant quomodo hoc licitū
sit. De secundis vero remedijs que
vident esse suspecta non tū omnino il-
licita nūc tractandum aduerte opor-
tet ea que in secundo p̄ncipali huius
secunde partis opis tacta sunt de quat-
tuor remedijs quorū tria censent illicita:
quartū aut non omnino illicitū sed
vanū: de quo et canoniste loquūt q̄
licitum est vana vanis cōmungere. S̄
q̄ nos inq̄sitores huius opinionis su-
mus cū sanctis doctorib⁹ q̄ in casu q̄
remedia per sacra verba et exorcismos
licitos non sufficiunt: et hoc p̄pter im-
pedimenta superius tacta in numero
sex aut septem: q̄ tunc tales maleficia-
ti hortandi sunt ad patientias equant.
miser ad tollerandum mala presentis
vite in suorū criminum purgationem.
et non vterius querere quocūq̄ mo-
do superstitiosa et vana remedia. Ideo
si quis p̄missis licitis exorcismis non
contentus ad h̄mōi vana ad minus re-
media de q̄bus supra tactū est se trans-
ferre voluerit: sciat hoc non nostra vo-
lūtatē aut admissione fieri: s̄ q̄ posita

et encicleta fuerunt ibidem talia remedia facta sunt ut tantorum doctorum ut Scoti et Hostien. et ex parte una et aliorum theologorum ex parte altera dicta quocumque modo concordarent. Fatemur ergo cum sancto Augustino in quodam sermone contra sortilegos et divinatores. Et intulatur sermo de auguriis ubi dicit. Frequenter nos me frequentius supplicasse ut consueverunt dines paganorum et maleficorum minime servare deberetis sed hoc perficit apud alios quos parum. Et quod si vobis non dixerim pro me et pro vobis redditurus super in die iudicii rationem et vobiscum mihi necesse erit eterna supplicia sustinere. Ergo apud deum me absolvo dum iterum atque iterum ammonero et contestor: ut nullus ex vobis divinos aut sortilegos requirat: nec eos de qualibet re aut causa: aut infirmitate interroget: quod quicumque fecerit hoc malum statim pibit in eo baptismi sacramentum et continuo sacrilegus et paganus efficitur et nisi penitentia subvenierit statim in eternum pibit. Et postea subdit nullus dies exiundi et redendi observat: fecit enim deus omnia bona valde et quod unum diem et alterum statuit: sed quotiens necessitas urget faciendi aliquid aut exiundi: signate vos in nomine Christi et symbolum vel orationem dulem fideliter dicentes seculi in dei adiutorio agatis. His autem quidam superstitiosi et filii huius seculi non contenti errores erroribus accumulare volentes ultra intellectum et intentionem Scoti et canonistarum his argumentis se defendere conantur. Quia enim res naturales habent quasdam virtutes occultas quarum ratio ab homine assignari non potest sicut et adamus trahit ferrum. Et multa alia quod Augustinus. xxj. de civitate dei enumerat. Ideo inquirere de hominum rebus pro sanitate acquirenda ubi exorcismi et naturales medicine deficiunt: non erit illicitum licet videatur vanum si aut fieret ubi quod per imagines non nigromanticas sed astrologicas

vel per annulos et hominum sanitatem in se vel in alio procurare vellet. Ite arguunt Sicut corpora naturalia subdunt corporibus celestibus: ita etiam corpora artificialia puta imagines sortuntur quasdam virtutes occultas spiritum consequentes ex impressione corporum celestium: ergo etiam corpora artificialia puta imagines sortuntur aliquam virtutem occultam a corporibus celestibus ad aliquos effectus causandos ergo ut eis et alijs hominibus non est illicitum. Preterea demones possunt multipliciter corpora transmutare ut Augustinus. iij. de trinitate dicit: et patet in maleficis atque: ergo licet utriusque etiam eorum virtute ad tollendum illa. Sed reuera in oppositum sunt dicta omnium sanctorum doctorum ut satis et sparsim hinc inde patuit. Unde ad primum dicitur quod si res naturales simpliciter adhibentur ad aliquos effectus producendos ad quos putantur habere naturalem virtutem: non est illicitum. Si vero adiungantur vel characteres aliqui vel aliqua quaecumque ignota et vane observationes: que manifestum est naturalem non habere super hoc effectum: catiam erit superstitiosum et illicitum. Unde sanctus Thomas. secundae secundae. q. xcvi. ar. ij. in pede questionis tractans hanc materiam dicit quod in his que fiunt ad aliquos effectus corporales inducendos ut puta sanitatem vel aliquid hominum: considerandum est utrum videantur naturaliter posse tales effectus causare et quia licet causas naturales adhibere ad suos effectus ideo non est illicitum. Si autem videantur non posse naturaliter tales effectus causare: consequens est quod non adhibentur ad hos effectus causandos tamquam cause: sed solum quasi signa et sic pertinent ad pacta significationum cum demonibus in ista. Unde Augustinus. xxj. de civitate dei alliciunt demones per creaturas quas non ipsi sed deus condidit delectabilibus pro sua diversitate diversis non ut aialia cibis: sed

Pars secunda

ut spūs signis per varia genera lapidum herbarum lignorum animalium carminum rituum. Ad secundum dicit idem doctor virtutes naturales corporum naturalium consequuntur eorum formas substantiales quas sortiuntur ex impressione corporum celestium. et ideo ex eorumdem impressione sortiuntur quasdam virtutes activas. sed corporum artificialium forme precedunt ex conceptione artificis et cum nihil aliud sint quam compositio ordinis et figura. ut dicit philosophus. non possunt habere naturalem virtutem ad agendum. et inde est quod ex impressione celestium corporum nullam virtutem sortiuntur in quantum sunt artificialia. sed solum secundum materiam naturalem. falsum est ergo quod porphirio videbatur ut augustinus dicit. x. de civitate dei. herbis lapidibus et animalibus et fontibus certis quibusdam etiam vocibus etfigurationibus atque figmentis quibusdam etiam observationis celi aperiuntur. moribus syderum fabricari in terra. ab hominibus potestates idoneas variis effectibus syderum exercendas. quasi effectus magicarum artium ex virtute celestium corporum pervenirent. Sed sicut augustinus ibi subdit totum hoc ad demones pertinet in edificatores animarum sibi obditarum. Unde etiam imagines quas astronomicas vocant ex operatione demonum habent cuius signum est quod necesse est eis inscribere quosdam caracteres qui naturaliter nihil operantur. non eis est figura principium actionis naturalis: sed in hoc consistant astronomicæ imagines a nigromanticis quod in nigromanticis sunt expressæ invocationes. unde et ad expressa pacta cum demonibus initia pertinent. Astronomicæ ad tacita pacta propter figurarum et characterum signa. Ad tertium non est hominis potestas super demones promissum eis licite uti possit ad quodcumque voluerit. sed est contra demones bellum iudicium. unde nullo modo licet homini demonum auxilio vel per pacta tacita vel expressa

Questio secunda

hec ibo. Ad propositum quod dicit nullo modo nec etiam quibuscumque vanis quibusque vicibus se demon quocumque modo possit immiscere. Si tamen sunt adeo vanæ et fragilitas humana pro recuperanda sanitate illa aggreditur: doleat de peritis. caveat de futuris. oratur sibi debitum dimittat et in tentatione non amplius inducat inquit augustinus in fine regule.

Remedia contra grandines et super iumēta maleficiata:

Capi. vij.

Valiter denique

iumenta maleficiata possunt remediari: sicut et tempestates aeris. Notanda sunt primo quedam remedia illicita quæ a quibusdam practicantur. Nam quibusdam verbis aut factis superstitionis ut qui vermes in digitis aut membris per quedam verba carmina illicita curant. de quibus carminibus qualiter cognoscuntur ut sint licita vel non in precedenti capitulo tactum est. Alij sunt qui super iumēta maleficiata non aquam benedictam spargunt: sed ovi infundunt. Primum remedium verborum esse illicitum ultra premissa gusti. sepe allegatus sic demonstrat. Si enim verbis inest virtus et dicamur verbis ut vobis. tunc ex quocumque modo est verum. vel ex parte materie. id est aeris. aut ex parte forme: hoc est soni. aut ex modo significandi. aut ex parte omnium simul. Non primum. quia aer non interficit nisi sit venenosus. sonus etiam non quia excellens obiectum corrumpit potentiam. nec tertium. quia tunc hoc nomen dicitur abolitum vel mors. infernum illa noceret spiritui et sanitas bonitas spiritui prederent. Item nec omnia simul. quia totum aggregatum ex partibus invalidis etiam totum est invalidum. Nec valet si obijciatur. de contrarietate verborum. sicut herbes lapidibus. quis si que virtutes infundunt quibusdam verbis aut sacramentalibus.

ant alijs benedictionib⁹ et carminib⁹
licitis has hñt in se nō vt verba s; ex in
stitutione et ordinatōe diuina et ex pa
cto dei. sicut si dñs diceret. quicunq; b
fecerit faciā ei hanc grām. et sic verba i
sacramentis efficiunt qđ signāt. Quis
fm alios etiā hñt virtutē intrinsecam
sed p̄ma op̄iō q; iam deseruit ideo
amplectit. De alijs aut verbis carmi
nibus patet ex p̄missis q; vt verba sūt
verba composita vel prolata aut figu
rata nihil efficiūt sed invocatio nomi
nis diuini et obsecratio que est per sa
cra quedā prestatio cōmitendum effe
ctum diuine voluntari p̄sunt. Heme
dia etiā ope; q; illicita videntur vt su
pra tactū est. Et etiam vbi in q̄tib⁹ sue
nie plurimū practicat q; p̄ma die
may ante ortus solis mulieres villane
excutunt et ex siluis vel arboribus defe
runt ramos de salicib⁹ aut alios fron
des et ad modū circuli plectentes in i
terpitu stabuli suspendunt. asserētes q;
p̄ integrū annū iumenta cuncta illesa
a maleficijs remanēt ei p̄seruantur b
quidē remediū fm op̄iōnē illorū q;
dicunt vanavanis cōtundere posse nō
esset illicitū. sicut nec etiā qui p̄ carmina
ignota morbos expellerent. Sed sine
offensione. p̄cedēdo dicam⁹ q; si p̄ia
die vel secunda mulier quicunq; egredi
atur nō hñs respectū ad solis occasum
vel ortum colligit herbas frondes aut
ramos cū orōne dñica aut simbolo fi
dei suspendit illa sup hostium stabuli
bona fide cōmittens effectum custo
die diuine voluntati non erit reprehē
sibilis vt supra in precedenti capitulo
ex verbis biero. et hñ. xxvi. q. vltima. l;
herbas et petras hñe etiā sustinenti de
monū sine incantatōe. Ad idem sūt
qui intra vineas aut segetes signū cru
cis frondes aut flores benedictos in
die palmarum continent exigunt as
serunt q; vndiq; frugib⁹ per grandines

lesis segetes in eorū campis illesi remā
serant. De quibus iuxta distinctiones
tactam discernendū videtur. Ad idē.
Sunt que pro conseruatōe lactis ne
videlicet vacce per maleficia p̄uētur
integrū liquorē lactis quem die sab
bati colligunt paupib⁹ gratis pro deo
distribuit et p̄ hñm elemosynā asserē
vaccas etiā sub vbertate ampliori la
ctis a maleficijs p̄seruari. In q; ope
nihil sup̄stitiosum iudicatur dūmodo
pietatis causam quā paupibus exhibē
t etiam diuinā pietatē implora
re pro conseruatione iumentorū taliter
proponunt vt tamē effectum custodie
diuine prouidentie pro suo benefici
to relinquit. Preterea. Ad idē in suo
preceptorio. p̄cepto. i. ca. xi. dicit q; et
iam per carmina scripta et vba sacra l;
iumenta sicut hoies infirmos bñdice
re. et p̄ ea q; incarnationis spēm habere
videntur dūmodo sepiē p̄misse cōditi
ones seruant. dicit etiam q; a deuot;
personis et virginibus exp̄ientia hñerit
q; adhibito signo crucis sup vaccam et
dñica orōne cū satisfactiōe angelica tri
nities vel circiter cessat opus demonis
si est per maleficiū. Et in suo formula
rio p̄stat q; malefici de ritibus ecclesie
veneratis et seruatis sua maleficia p̄pe
diri fatentur vt p̄ aque bñdictę asper
sionē. per salis consecrati sumptiones
p̄ candelarū in die purificatiōis et pal
marū. in die palmarū cōsecratarū vsq; li
citum et p̄ similia. q; ad hoc talia eccle
sia exorcizat vt vires demonis inuuant
Preterea q; malefice qñ volūt iumen
tū p̄uare liquore lactis solent ex illa
domo in qua iumentum morat modū
cum lactis vel butiri ex illo iumento
coagulatum petere vt et sic consequen
ter valeant per suam artem iumentū
maleficiare. Ideo sint caute mulieres
a quibus suspecte hñm perunt ne eis
in minimo mutuent aut donēt. Pre

De Benedictio Lactis

Pars secūda

Questio secūda

terea sunt certe mulieres q̄ dūm senti-
unt q̄ in coagulando butyr nil pro-
ficiunt sicut in vasīs oblongis ad bap-
tīs laborare solent. tunc si subito ex su-
specte malefice domo modicū butiri
habere p̄t. tria frustra seu bolos ex il-
lo butiro faciūt. et sub scīssime trīnita-
tis invocacōe patris filij et spūs sancti
illa frustra in vasculū p̄iciūt sic omne
maleficiū fugat. Vbi itē incidit. Va-
nūvantis contundere. tantūmō ex eo
q̄ butyr a malefica suspecta habet mu-
tuare. q̄ si absq̄ hoc sub invocacōe san-
ctissime trīnitatis orōz dñicam adinn-
gendo. etiā si de p̄prio butiro siue alte-
no si p̄prium non haberet. tres petias
imitteret. effectū diuine voluntati cō-
mittens irreprehensibilis maneret l̄
cōmendanda nō esset p̄pter tres vide-
licet petias butiri immixtas. cōmēdan-
da aut si per aspersionē aque bñdicte
salis exorcismi in missionē cū orōne. vt
supra maleficiū fugaret. Preterea q̄a
sepe oīa iumenta maleficijs interficiū-
tur. aduertere debent quib⁹ talia acci-
dunt vt sub limie hostij stabuli aut p̄-
sepe vel vbi adaquant. terra amoneat
et alia terra cū aspersionē aque bñdicte
ad illa loca reponat. q̄ sepe malefice
fassi sunt malefici aliqua instrumēta
ad illa loca occultasse fassē q̄ ad instā-
tiam demonū. tantūmodo foueam
facere habebant. demon aut maleficiū
reposuisse. quod quidem maleficium
resvilissima erat. vt lapis lignū vlt mus
aut serpens aliquis. constat em̄ q̄ dya-
bolus maleficia operatur per se nec in
illis rebus indiget consensu aut et p̄di-
tionē malefice querit. vñ et ipam aliq̄
mō coopari cogit. Contra grandines
veroz tēpestates vlt ra q̄ supra de si-
gno crucis erecto hoc remediū practi-
cat. lapilli em̄ tres ex grādine in ignez
sb invocacōe sanctissime trīnitatis p̄-

ijciuntur oīo dñica cū angelica saluta-
tione bis aut ter adiungit. euangeliz
Iohannis. In p̄ncipio erat verbū: cū
signo crucis vndiq̄ cōtra tēpestates
ante et retro. et ex omni pte terre subin-
fertur. Et tūc cū in fine replicat trīnles
verbū caro factū est: et trīnles ex post
dixerit per euangelica dicta fugat tē-
pestas ista. subito siquidē tēpestas ex
maleficio sūt procurata cessabit. Nec
verissima exp̄m̄ enra nec suspecta iudē
cantur: hoc ipm̄ em̄ q̄ lapilli in ignem
p̄iciuntur si absq̄ invocacōe diuini
noīs fieret superstitiosum censeretur.
Et si dicatur: nūqd sine illis lapillis
sedari possit tēpestas. Respondetur
vtrq̄. per alia sacra verba. Projiciens
aut intendit diaboli molestare dū et
facturā p̄ invocacōe sanctissime trī-
nitatis destruere conat. Ad ignem po-
tius q̄ ad aquā projct. q̄ cū dñs dum
resoluūtur: eo etiā cū dñs ei⁹ factura de-
struitur. effectū tñ custodie diuine vo-
luntati cōmittit. Est ad b̄ q̄ malefica
quedā a iudice interrogata an per ali-
quē modum tēpestates a maleficio
concitate sedari possent. Respondit.
possunt. per hoc videlicet. Adituro vos
grandines et ventos per q̄nq̄ vulnera
xp̄i et tres clauos qui ei⁹ manus et pe-
des perforarūt. et per quatuor euange-
listas sanctos matheū: marcū: lucā et
iobem. vt in aquam resoluti descēdat.
Fatentur etiā multe licet quedā spon-
te. quedā in torturisz difficulter. q̄ q̄n-
q̄ sunt per que multum impediuntur
Aliquando in toto. aliq̄n in pte. aliq̄n
ne in personā hominis fiant. aliquan-
do ne in suis amicis. Et sunt. fidem in
tegram vel dei p̄cepta seruanti. se si-
gno crucis orōne munientibus. Al-
tius ceremonias ecclesie colentibus
publicā iusticiā bñ exequantibus. et xp̄i
passionē verbo vel mente ruminantibus.

Con grandines

Capitulū septimū

Un et **A**lder ubi supra. Ea de cā vni-
uersaliter vel cōiter in ecclesia campa-
ne contra auram pulsantur. tū vt rāq̃
tubas deo consecratas demones rece-
dant a suis maleficijs. tum etiā vt po-
pulus excitatus deum contra tempe-
states innocet. Et eandē ob causaz cuz
altaris sacramento z sacris verbis ad
auram sedandam pceditur cōiter ex
antiq̃ssima consuetudine ecclesiarum
in gallia et in germania. Sed qz b mo-
dus circa deportatōz sacri ad auraz se-
dandā videtur multis quoddam sup-
stitiosum. nō intelligentes regulas p
quas agnoscit aliqd supstitiosum vel
non. Ideo considerandū est qz quinq̃
dantur regule seu consideratōnes per
q̃s qlibet cognoscere p̃t. an opus deo
exhibitu sit supstitiosum. i. supra mo-
dum xp̃iane religionis obseruatū vel
sit ad debitū cultū z honorē deo exhi-
bendū tā in cordis q̃ corpis actib⁹ ex
vera vtute religionis p̃grediens. ista
em eliciunt ex glosa. sup illud ap̃i ad
Col. ij. q̃ sunt rōz hūia sapie in supsti-
tione. q̃ dicit. Supstitio est religio su-
pra modū seruata. vt etiā supra tactus
est. Prima est qz in oib⁹ opib⁹ no-
stris cū gloria dei debeat esse p̃ncipal'
finis noster. Iuxta illud. Siue mādū
catīs siue bibitis siue aliud qd faciat
omnia in gloriā dei facite. Ideo i om-
ni ope ad religionē p̃tinentis xp̃ianam
attendat an opus sit ad gloriā dei. et
homo in ope dei p̃ncipaliter gloriā
deo ita qz per ip̃m opus et mens ho-
minis deo subijciatur. Et quidē h̃ pro-
pter hanc regulā ceremonialia vel etiā
iudicialia veteris testamenti iam i no-
uo non exercentur cum sciamus illa
sub figura. Nec autem in veritate iam
esse propalata. tamen deportatio sacra-
menti vel reliquiarum ad auram sedā-
dam non videtur contra hanc regulā
militare. Item cum secūda regula sit:

XCIII

qz attendatur an opus quod sit sit ad
corpis exercitiū. vel refrenatiū cōcu-
piscētie vel abstinētie corporalis: mō-
tamen virtutis debito hoc est fm ritum
ecclesie vel fm moralē doctrinā. quia
ap̃lus dicit Rom. xij. Rationabile sit
obsequiū ṽm z p̃pter hāc scōam regu-
lā fame faciūt. ṽnentes nō pectinare
caput sabbato. vel ieiunare die dñico.
tanq̃ mēlsoz diez similia. nō videt ire-
rum qz deportatio sacri x̃. sit supstitio-
sum. Itē cū tertia regula sit qz attenda-
tur an op⁹ sit fm statutū vniuersalis ec-
clesie. vel fm sacre scripture testimoni-
um. vel salte fm p̃ticularem ecclesie ri-
tū. aut de cōsuetudie generali. que fm
augu. p lege habenda est. **U**n z beat⁹
Grego. scribit anglicorum ep̃scopo.
conquerēt. qz sunt diuerse ecclesie cō-
suetudines in missarum celebratōe.
Respondit Grego. placet. vt siue i ro-
mana siue in galliarum seu in quacun-
qz ecclesia aliquid inuenisti quod p̃
omnipotentī deo possit placere sollici-
te eligas. diuerse enim consuetudines
ecclesie in cultu diuino in nullo verita-
ti repugnant. et ideo seruande: et eas
p̃terire illicitū ē. Itē vt i p̃ncipio tactū
ē antiq̃ssime p̃suetudies ecciay gallie et
q̃rūdā germanie cū decreuerint eu cha-
ristiam ad auram deportare non pote-
rit hoc esse illicitum verum quod nō
in paulo sed in sacramento abscondito z
incluso. Item cum quarta regula sit
qz inspiciatur qz opus quod sit habeat
naturalem proprietatem ad effectum
qui expectatur. alias enim si hoc non
habet censetur superstitiosum. ex qua
consideratione caracteres ignotiz no-
mina suspecta. etiam imagines astro-
nomice et nigromantice refutantur
omnia tanq̃ suspecta. Ideo et ex hac
consideratōe non possumus dicere qz
deportatio reliquiarū aut eucharistie
z diabolicas ifestatiōes sit superstitio.

sum: immo religiosissimū: cū ibi tota
felus nostra cōtra aduersariū cōtineat
Itē cū quā regula sit vt attendatur q
opus qd sit nō pbeat occasione scādali
vel ruine: q tūc licet nō esset supstitio
sum fū ppter scādālū esset dimitrendū
vel differendū vel occulte sine scanda
lo facendū. Ideo si depozatio talis si
ne scādalo fieri p̄r: vel saltē occulte tūc
non est obmittendū. Ex ista em̄ regula
sepe obmittunt benedictōes per vba
denota sine sup infirmos sine vt ad col
lū alligenē: et hoc a secularibus obmit
tunt dico q saltē nō publice sunt vbi
occasione ruine in alijs simplicib⁹ pre
stare possent. Nec sufficiant quo ad re
media cōtra grādines per verba et ope
ra licita.

Remedia quedā occulta con
tra quasdam occultas demonū
infestationes

Capitulum. viij.

Ed iam iterum

I suspendiū indicū ad scriben
dum remedia cōtra qdā ter
re frīgū nocumenta: q per vermes in
terdū scinifes p turmas ad longissima
terrārū spacia in aere volantes: ita vt
supficiē terre coopire videant. radicit⁹
qūcta vītēta tam vt vīnētis q̄ segen
bus et graminib⁹ cōsmmantos iminit
iunt. Item remedia p̄ra pueros ope
re demonū cambitos. Ad primū tū of
cendū iuxta sanctū Thomā fa se que
stione. xc. vbi perit. Itē liceat adiurare
irrōnalem creaturam. Hūdit q sic per
modū tū cōpulsione que referri tunc
debet ad diabolu q in nocumentū no
strū vītē irrōnalibus creaturis: et talis
ē mod⁹ adiurādū in ecclesie exorcismis
p quos demonū prās excludit ab irrō
nalibus creaturis. Si em̄ intētio refer
ret q ad irrōnale creaturā q ad se q m̄.

*procurator
vita an huius
adiurare?*

hū intelligit vana eēt. Ex q dā itelligit
q p exorcismos licitos et ad iuratiōes
possūt depelli diuina m̄ assistēte clemē
tia taliter vt prius populo ieiunia pro
cessōes et alie deuotiōes intūgant: p̄r
adulteria em̄ et multiplicatiōem crimi
nū hūmōi mala inuitunt: vñ et ad cōfes
siones hoies inducēdi sunt. In nōnul
lis etiā pūitijs excoīcatiōes fulminā
tōr: h tūc vim adiuratiōis sup demōes
fortiunt. Et est alia horribilis dei per
missio sup hoies vbi interdū mulierib⁹
bus subtrahit. p̄rijs filijs et pueris allē
ent a demonib⁹ supponunt: et hi qdē
pueri vulgariter campsores in alimant
co vnechfelkund nūcupari sunt in cri
plici differētia. Nā aliq sunt semp ma
cilentī euilāres: cū tamē quattuor mu
lieres nulla vbertate lactis vñ lactare
sufficerēt. Aliq dō sūt incuboz demo
nū ope pducti: quoz tū filiū nō sūt p
prie illi⁹ hois et vñ cū semē receperēt
vt Inccubi vel in sōnis viros pollūētes
hos em̄ pueros interdū diuina pmissiōe
supponūt subtrahit p̄rijs filijs. Et
et terciū gen⁹ vbi interdū demones in
specie paruuloz apparētes nutritibus
se cōiungūt. Cōmune in oībus tribus
q multū pōderosi: macilentos nō cre
scūt et nulla vbertate lactis vt pmissus
est lactant. Et sepius dicunt euānuisse
Quare autē diuina pietas talia pmissiōe
dici p̄t q ex duplici causa. P̄rio qz pa
rētes pueros nimis diligūt: vñ p̄t co
rū vilitatē talia pmittunt. Scdo qz p
sumēdū est q hūmōi mulieres qbus ta
lia accidunt vt plurimū sunt supstitiose
et in mult⁹ alias a demonib⁹ seducūt.
Vñ et dñs ver⁹ zelotes fm rectuz zelū
qui est vehemens amor in xp̄is spon
sam ex quo alium non solum accede
re non patitur: sed nec signa adulteriij
vel suspitionis vt maritus zelosus su
per animam quam precioso sangui
ne emittit: et per fidē desponsauit sustine

re pōt in tactu colloquio: appropinquant
one quocūq; modo cū inimico diabo
lo ⁊ aduersario salutis. et si signa adul
terij marit⁹ zelosus nō patit. quantum
tunc turbat qñ adulteriū cōmittit. vñ
nō mirū si pprij subtrahunt filij adul
terini supponūtur. Et quidēvt fortius
ista iprimātur ⁊ quantum deus animas
zelat⁹ nō vult nec signa suspitōz causā
tia pati. Patet ex antiqua lege vbi vt
pplm suū fundit⁹ elongaret ab idola
tria. phibuit nō solū idolatriā s; mul
ta alia q; occasionem possent p̄bere ad
idolatriā. ⁊ q; etiā in se nō videntur h̄e
utilitatem quā tñ in suo misticō sensu
mirabilis retinet. vñ nō solū dixit. exo
di. xxiij. Maleficos nō patieris vltire
sup̄ terram. s; ⁊ b̄ adiūxit non habitet
in terra tua ne forte peccare te faciat.
sicut copulatrix occidit ⁊ p̄nagari int
hoies nō p̄mittit. Nota zelū dei Deu
tero. xxiij. deus precepit. Adū cū ouis
aut pullis desup cubatē mrem nō de
berent simul seruire. s; mrem p̄mitte
re auolare. q; b̄ gētilis ad sterilitatem
strebant. zelotes dñs i suo pplo noluit
tale signū adulterij pati. sic tā vetule i
uentione denarij signuz magni fortu
nijs p̄ oppositum vbi thesaur⁹ somnia
rent indicant. Itē p̄cepit oia vasa coo
pertri. ⁊ vasculū nō hñs opculū imun
dū censeri. Error erat vt veniētes de no
cte demonib⁹ aut vt vetule dicūt. die se
ligen. s; sunt malefice. vel demones in
eaz effigijs debēt oia cōsumere vt p⁹
abundantius tribuant. Colorant qdam
et dicūt schrettel sunt. s; determinatōz
doctoꝝ q; p̄ter hoies ⁊ angelos nō sūt
alie creature rōnales. vñ nō sūt nisi de
mones. Itē leui. xix. Ne in rotundū
attōdetis comā nec radetis barbā. Il
la em faciebāt idolatre in venerationē
idoloꝝ. Itē deuto. xxiij. vt viri nō idu
erent vestib⁹ mulier⁹ nec econuerso q;
ille in veneratōz dee veneris ⁊ alij i ve

neratōz martis et dee priapis. Itē ea
de cā iussit destrui aras idoloꝝ. ⁊ Eze
chias destruxit serpentē enēū qñ ppl⁹
ei voluit offerri. dicēs cupim⁹ est. Et ea
de cā ihibuit somnia non obseruari et
auguria. ⁊ p̄cepit vt vir aut mulier i q;
phitonis spūs eēt occideret sicut iam
sunt et vuarisagerin nūcupati. q; oia q;
suspitionē generāt ad adulteriū spūa
le. s; vt dictū ē ex zelo quē deus habet
ad anias sibi desponsatas sicut spon
sus ad sponsam ihibuit. Sic etiam ⁊
nos p̄dicatores animarum rectores
aduertere debem⁹ q; nullū sacrificiū
deo magis acceptū q; zelus animarū.
vt Hieronim⁹ sup̄ ezechiele attestat.
Vñ consequenter in tertia pte opis de
extermīnio maleficaz q; ad vltia reme
dia tractādū erit. hoc ipm em vltimū
ecclesie refugium ad qd etiā ex diuino
obligat vt dictū est precepto. Malefi
cos ne patiaris viuere sup̄ terrā. vbi et
remedia s; maleficos sagittarios inclu
dūt. cū ⁊ ipm gen⁹ nisi p̄ seculare bra
chiū poterit exterminari.

Remedia pro illis qui se de
monibus intuitu alicui⁹ cōmo
di temporalis totaliter deuo
uerunt. Capit. ix.

Remedium dum

q; intuitu cōmodi t̄passe ex
toto demoni dñouit. sicut ex
persētia sepe docuit p̄ verā p̄fessionē
l3 a diaboli p̄ate liberabantur. tñ diu
ex post grauissime molestati et p̄cipue
nocturnis t̄pib⁹ fuerūt: et hoc in eoz
penam deus permisit. signum autem
q; liberati erant ex illo agnoscebat.
quia pecunia in buris aut capis p⁹
confessionem deficiebat super que plu
rima gesta deduci possent sed breuita
tis causa omittuntur.

Sequitur tertia pars totius operis super modos exterminandi vel ad minus puniendi per debitam iusticiam in foro ecclesiastico et civili et habebit questiones. xxxv. generalis tamen et introductoria premissi tur.

Trum male-

fice et eaz fautores receptatores et defensores ita subijciantur iudicio ecclesiastico diocesanorum et

civilis quod ab eaz inquisitione valeant heretice pravitatis inquisitores esse exonerati. Et arguitur quod sic. Nam in ca. accusatus. §. sane. li. vj. di. Sane cum negotium fidei quod summe privilegium existit. per occupationes alias non debeat impediri pestis inquisitores heretice a sede apostolica deputati. de divinationibus aut sortilegiis nisi heresim sciperet manifeste intrinsece se non debent nec punire talia exercitantes. sed relinquere suis iudicibus puniendos. Nec videtur obstare quod heresis maleficarum non exprimitur. cum quod eisdem penis in foro conscientie puniuntur. de consue. di. ij. per dilectionem. Si divinatorum maleficorum peccatum occultum sit interponitur penitentia. xl. dicitur si notorium eucharistia denegat. et quorum in eadem pena etiam idem iudicium decernitur. cum etiam quod eadem virobique videtur esse culpa. cum sicut sortilegi iudicium sortilegi. ita malefice nocumenta creaturarum a demonibus expectant et exiguunt virobique quod a solo deo querendum est a creaturis illicite regredientes. unde virobique peccatum idolatrie ad quem sensum Ezechie. xxj. notat quod rex babilonis sterit in bitulo in capite duarum virgularum commiscens sagittas interrogavit idola. Preterea si dicat quod ea restringit divinatores et sor-

tillegos super crimine heresis. in quo scilicet debet iudicio inquisitorum cum dicit. nisi heresim superent manifeste. ita quod ad minus divinatores et sortilegi hereticales sunt eis subiecti. Contra. quod tunc essent dandi divinatores artificiales. de quibus nulli in scripturis sit mentio. Preterea si malefice sunt inquisitorum iudicio subiecte. hoc erit propter crimine heresis. sed quod facta maleficarum sine heresi possunt fieri. Probat. Nam si concubare corpus christi in luto quod valde horrendum est peccatum potest fieri sine errore in intellectu. et per consequens etiam sine heresi. quod stat firmiter aliquem credere ibi esse corpus preciperet tamen in luto ad concupiscendum demoni ex aliquo pacto. id est operatum sine puta thesauri inveniuntur vel simile obtineret. ita et facta maleficarum sine errore fidei licet non abique gradum peccati fieri possit. unde in illo casu virobique iudicium inquisitorum subterfugitur suis iudicibus relinquuntur. Preterea sicut salomon dicit suarum virorum reverentiam exhibuit propter placetiam. nec tamen propter apostasiam perfidie icurrebat. quod merito fideliorum vera fide semper retinuit. ita et malefice propter reverentiam quam exhibent diabolo propter pactum in istum mente fide retinentes non sunt propter heretice nuncupade. preterea si dicat quod omnes malefice fidei habent abnegare. unde heretice iudicade. Contra. quod in casu quod etiam mente et corde abnegarent adhuc non heretice sed apostate nuncupantur. et cum sit differentia inter hereticum et apostatam. et heretici inquisitorum iudicio subijciuntur. utique malefice eorum iudicium subterfugere habent. Preterea. xxvj. q. v. di. Episcopi eorumque ministri omnibus modis elaborare studeant ut perniciosam et a sabulo inuentam sortilegam et magicam artem ex parrochiis suis penitus eradica-re studeant. Et si aliquem virum aut mulierem huiusmodi sceleris sectatorem inveniunt turpiter debonestatum de parrochiis suis ejiciant et. unde cum ca. dicat suis iudici-

bus relinquat. et quod loquitur in plurali tam de ecclesiastico quam civili iure. id ad minus per civile subdunt dioecesanorum iudicio. Si dioecani etiam seipso exonerare vellet. prout inquisitores prefatis ita et citis argumentis rationabiliter facere videntur velletque maleficarum punitionem ad temporales iudices retorquere. His argumentis probabiliter hoc facere possent. habet in c. vi. inquisitionis. §. prohibemus quod districtus prefatis dominis ipsalibus et rectoribus ipsorumque officialibus. ne ipsi de hoc crimine cum sit mere ecclesiasticum quoque modo cognoscant vel iudicent. Et loquitur de crimine heresis. sequitur ergo quod ubi crimen non est mere ecclesiasticum sicut est crimen in hominibus maleficis quod propter divina temporalia quod ab eis inferuntur a civili et non ab ecclesiastico debet puniri. Preterea c. de iudeis. l. vlti. in fi. di. Cernat preterea bona sua. prescripta. et mox sanguinis pena destinatur qui fide christi expugnabit perversa doctrina. quod si dicatur quod lex loquitur de iudeis conuersis et post reditibus ad ritum iudeorum: instantia non valet. imo argumentum amplius per hoc fortificatur. eo quod cum tales propter apostasiam a fide index civilis habet punire. ergo etiam maleficas fidei abnegantes cum abnegatio fidei in toto vel in parte sit fundamentum maleficarum. Preterea licet in solutione dicatur quod per eodem apostasia et heresis sit capienda. adhuc tamen ecclesiasticus iudex non se habet de eis intrinsece sed civilis. nam occasione questionis heresum nullus debet populum commovere. sed preses debet per se providere. In autentico. de mandatis principum. coll. iij. §. neque occasione. ubi dicitur. neque occasione religionum heresumque questionis permittas alicui provinciam commovere. aut aliter quadam preceptione infringi provinciam cui presides. sed ipse providenda cum competentem utilitate fiscalibus et que alia sunt perscrutari et non permittere aliquid fieri circa nostras preceptiones occasione religionum. Patet ex his quod de expugnante fidem nullus debet se intrinsece nisi preses. Preterea si cognitio iudicium et punition talium maleficarum non spectaret totaliter ad civilem iudicem. quomodo leges de his tribus se intrinsece possent. Nam. c. de maleficis. l. nemo. l. culpa. l. nullus. omnes illos quos vulgo maleficos vocat capitali pena subicit. et e. l. militum. bestiis obijcere decernit quibus magica arte vite innocentium insidiantur. Item quod questionibus tormentis ad interrogandum subijci debeant. et quod ad eorum accusationem quilibet admitti debeat. et quod nullus fidelium sub pena exilii et amissione omnium bonorum cum eis participat cum multis alijs penis annexis. que legenti illas leges occurrunt. Contrario vero et pro veritate legum doctores talium maleficarum punitionem in ecclesiastico iudice possunt retorquere ut simul copulative habeant cognoscere et iudicare. et hoc sic probatur In crimine canonico preses cum metropolitano habet discernere et non metropolitano per se sed adiuncto preside. patet in autentico. de mai. prin. §. si vero canonicum sit quod queritur. una cum metropolitano provincie hoc disponere et decernere providebis. siue alij quidam dubitant. glosa. id est in fide. quod casu solus cognoscet. siue alij quidam glosa. tunc episcopus cum preside. scilicet cognoscet et cause deo dare amabilem et decibilem terminum. qui et decenter orthodoxam custodiat fidem. et indemitatem procuret fiscalibus. et nostros subiectos fuit inuolatos. glo. i. eos non corrumpat in fide. Preterea princeps secularis licet puniat pena sanguinis. non tamen per hoc iudicium ecclesie excludit. et hoc est cognoscere et diffinire. imo necessario pre-

libus et que alia sunt perscrutari et non permittere aliquid fieri circa nostras preceptiones occasione religionum. Patet ex his quod de expugnante fidem nullus debet se intrinsece nisi preses. Preterea si cognitio iudicium et punition talium maleficarum non spectaret totaliter ad civilem iudicem. quomodo leges de his tribus se intrinsece possent. Nam. c. de maleficis. l. nemo. l. culpa. l. nullus. omnes illos quos vulgo maleficos vocat capitali pena subicit. et e. l. militum. bestiis obijcere decernit quibus magica arte vite innocentium insidiantur. Item quod questionibus tormentis ad interrogandum subijci debeant. et quod ad eorum accusationem quilibet admitti debeat. et quod nullus fidelium sub pena exilii et amissione omnium bonorum cum eis participat cum multis alijs penis annexis. que legenti illas leges occurrunt. Contrario vero et pro veritate legum doctores talium maleficarum punitionem in ecclesiastico iudice possunt retorquere ut simul copulative habeant cognoscere et iudicare. et hoc sic probatur In crimine canonico preses cum metropolitano habet discernere et non metropolitano per se sed adiuncto preside. patet in autentico. de mai. prin. §. si vero canonicum sit quod queritur. una cum metropolitano provincie hoc disponere et decernere providebis. siue alij quidam dubitant. glosa. id est in fide. quod casu solus cognoscet. siue alij quidam glosa. tunc episcopus cum preside. scilicet cognoscet et cause deo dare amabilem et decibilem terminum. qui et decenter orthodoxam custodiat fidem. et indemitatem procuret fiscalibus. et nostros subiectos fuit inuolatos. glo. i. eos non corrumpat in fide. Preterea princeps secularis licet puniat pena sanguinis. non tamen per hoc iudicium ecclesie excludit. et hoc est cognoscere et diffinire. imo necessario pre-

supponit. vtz. C. de summa trinit. z. fi. ca. l. j. in fi. et extra de here. c. ad abolē dam. z. c. vergentis. z. c. excoīcam. j. z. ij. immo eadē pena est z. fm leges. z. f. cano. vtz. C. de hereticis. l. manicheos z. l. arrian. vñ et ad eos ptinet p̄cipue in simul z. nō diuīsim talium punitio. Preterea sicut leges decernūt cīcos a p̄p̄is iudicibus emendari et non a temporalibus seu secularib⁹. eo q̄ crīmen ecclesiasticum in eis censetur. ita z. maleficarum crīmen cum sit partim ciuile et partim ecclesiasticum prop̄ damna temporalia z. fidem. quam violant. Ideo ad vtriusq̄ partis iudices pertinet ad cognoscendum iudicādūz et puniendum. Et fornicatur rō i auten. vt clerici apud p̄p̄os iudices. S. si vero. colla. vj. vbi dicitur. Si vero ecclesiasticum sit delictum egens casti-gatōe ecclesiastica z. mulcta. deo ama-bilis eps hoc discernat nihil cōcanti-bus clarissimis prouincie iudicib⁹. ne q̄ em volumus talia negocia omnino scire ciuiles iudices cum opteat talia ecclesiastice examinarī z. emēdari anīmas delinquentiū per ecclesiasticam mulctam: fm sacras et diuinas reglas quas et nostre sequi non dedignātur leges. hec ibi. Vnde et per oppositūz erimen mixtum ab vtriusq̄ est punien-dum. Responsio cum principalis iren-tio nostra in hoc opere sit ab inquisiti-one maleficarum q̄tum cum deo fie-ri posset: nos inquisitores partiū sup̄ oris almanse exonerare suis iudicib⁹ ad puniendum relinq̄ndo. z. hoc p̄pter negocij arduitatem. dñm tamen indē-nitate fidei et salutē animarum non co-minus prouideretur. quare et presens opus aggressi sumus. ip̄is iudicibus modos cognoscendī diffiniendī z. sen-tentiandi relinq̄endo. Ideo ad osten-dendūz q̄ ep̄i contra maleficas i mul-tis procedere possunt etiam sedus in

quisitoribus. licet ip̄i ep̄i sine tempo-rali et ciuili iudicio vbi punitio transi-t in iudiciam sanguinis non ita proce-dere valeant. expedit certas op̄iniones aliorum inquisitorum in diuersis re-gnis hispanie in mediū deducere. et illas salua eorum semper reuerentia cum sub ordine vno predicatorūz mī-litamus. infringere vt eo clarior in sin-gulis habeatur intellect⁹. Est itaq̄ eo-rum opinio q̄ omnes malefici sortile-gi diuinatores nigromāntici. z. breuiter sub quocunq̄ genere diuinationūz ex-stant et qui fidem sacram semel susce-perunt et professi sunt iudicio inquisi-torum subiaceant. taliter vt in tribus que notantur in capl. multorum que-rela. in prin. de here. in clemen. nec in-quisitor sine ep̄o. nec episcopus sine i-nquisitore procedere habeat. Licet i qñ q̄ alijs vnus sine altero procedere vale-at. si cui placet capitulum legat et iue-niet. vnū autē e tribus est sententia dif-finitua ad quā vn⁹ sine altero si⁹ p̄ce-dere. z. hoc vbi p̄fati heretici sunt ha-bendi. Addunt insuper blasphemos. et quocunq̄ modo demones innocē-tes. z. ex cōcitos qui in excoīcatione stetissent per annū animo contumaci in causa fidei vel etiā in non causa fidei sub certis casibus et plura alia inclu-dunt. per que auctoritas ordinariōz nimis enervatur. z. nobis inquisitori-bus ampliora onera imponunt min⁹ securi corā tremendo iudice qui vltq̄ districtā a nobis super cōmissi officij exiget rationē. et quia eoz opinio non infringitur. nisi eoz fundamentū sit annullatū. Ideo notandū q̄ principa-le fundamentū per glosatores cano-nū et p̄cipue super ca. accusat⁹. z. S. sane. z. super verba heresim sapīāt ma-nifeste accipitur. fundant insuper se su-per dicta theologoz. tho. alber. bona-uen. in. ij. sen. di. vij. Ex his specialiter

Questio introductoria XCVII

aliqua expedit recitare. Nazvbi ca. dñe
 vt in argumento pmo deductū est q̄ i
 quisitores heretice prauitatis de sortile
 legijs z diuinationibus se non debent
 intromittere nisi heresim sapiant ma
 nifeste: dicunt q̄ sortilegi vel diuinato
 res sunt duplices: scz artificiales z he
 reticales: z pmi dicunt meri diuinato
 res q̄ videlicet mere ex arte agunt: de
 quibus etiam loquit. c. ex tenore. extra
 de sortilegijs: vbi dñr q̄ dñs alricus p̄buit
 cū quodam infami hoc est diuinatore
 dicit glo. ad secretū locū prexit non ea
 intentione vt demonē inuocaret quasi
 dicat q̄ hoc fuisset hereticū: s̄ vt cū in
 spectione astrolabij furtiū quoddāz in
 ueniret q̄si dicat q̄ est mera diuinatio
 vel sortilegiū. Scdi vō hereticales di
 cuntur diuinatores qui in eoz arte de
 monibus aliquē honorem latrie vel
 velle impendunt q̄ diuinando futura
 p̄dicere conant: vel aliqd simile quod
 heresim sapiat manifeste exercent: z ta
 les iudicio inq̄sitorū sicut z alij heretici
 subiacent. Et q̄ hec sit mens ea: pbat
 q̄ canonistas glosantes verbū saperēt.
 Nam Jo. an. sup. alle. c. accusat⁹ ver.
 saperent: dicit ita saperent sicut est cir
 ca aras idolorū neptias p̄ces emitte
 re: sacrificia offerre demones cōsulere
 eozq̄ responsa suscipere: vel associār
 sibi ppter fortes exercendas hereticos
 vel faciūt p̄dicta cū sanguine vel cum
 corpe xp̄i vel in sortibus vt possint ha
 bere responsa: puerum rebaptisant vel
 his similia. Ad eundem sensum alle
 gant Archi. super eo. c. z. S. sane: z sup
 eodem verbo saperent. Item allegāt
 Jo. mo. Raymunū. Guilhel. de mon
 te. Laudū. Itēz pbant per determinā
 tionem ecclesie ex consilio acquirēsi
 xxvj. q. v. episcopi vbi huiusmodi mu
 lieres superstitiose infideles nominan
 tur cū dicitur vtrūq̄ hec sole in sua perf
 dia perissent: z perfidia in xp̄iano dici

tur heresis. Vnde z inquisitorū hereti
 corū iudicio sunt subiecti. Probant in
 super per theologos. Primo per sc̄m
 Tho. in. ij. senten. di. vij. vbi querit vtrū
 vtrū anillo demonis sit peccatū vbi in
 ter alia hec verba dicit super illud Esa.
 viij. Nunqd nō populus a deo suo re
 quiret visionem. In omnibus in qui
 bus complementūz operis ex virtute
 demonis expectatur est apostasia a fi
 de ppter pactum inītum cum demone
 vel verbotenus si inuocatio interfit v̄
 facto aliquo etiam si sacrificia desint.
 Ad idem allegant Albertum in eodē
 suo scripto z distin. Item Petrum de
 tarantasia. Itē petrū de bona ventu
 ra nouiter canonizato: qui tñ nō pet⁹
 nominatur cū fuerit verum nomen su
 um. Itēz Alexandrū de ales. Et Gu
 donem ordinis carmelitarum qui om
 nes dicūt q̄ demones inuocantes sunt
 apostate z per consequens heretici. vñ
 inquisitorū hereticorū iudicio subiecti.
 Sz q̄ prefati inquisitores p̄ hec z per
 q̄cunq̄ ab eis allegata nō possunt suf
 ficienter pbare: qñ etiam p̄fati sortile
 gi z iudicio ordinariorū seu episcopo
 rum seclūis inq̄sitoribus possunt sub
 iacere: z q̄ inquisitores a taliū diuina
 torū nigromanticorū seu etiā malefico
 rum se possunt exponere: nō q̄ illi in
 quisitores male faciūt inquirendo su
 per tales vbi ep̄o non inquirunt: in q̄
 casu potius inq̄sitores illi sunt cōmen
 dandi: sic pbatur. Inquisitores nō ha
 bent se intromittere nisi super crimē he
 resis: z cum hoc oportet q̄ illud crimē
 sit manifestum. Patet per frequenter
 alle. ca. accusatus z. S. sane. Quo stan
 te tunc iterum arguitur cum quis ali
 qua committit que absq̄ vicio heresis
 committere potest: quantumcunq̄ il
 la sunt graua et enōma: adhuc non
 est vt hereticus iudicandus: licet sit pu
 niendus ex quo sequitur q̄ vbi q̄s non

*Apostasia
a fide*

est iudicandus vt hereticus: sed vt ma-
lfactor: puniendus inquisitor: non se
debet intromittere: sed debet talem su-
pra tenorem canonis suis iudicib⁹ ad
punendum relinquere. Quo iterum
stante sequitur q^d omnia inducta p^{er} glo-
satores: canonistas: & rheologos vt de-
mones inuocare: eis sacrificare &c. vt
supra tactum est nisi ex vitio heresis p-
cesserint: inquisitores non se debent in-
tromittere sed suis iudicibus vt supra
relinquere. Quo iterum stante: cū pre-
sara sepissime sine vicio heresis fieri
possunt in quo casu talia facientes nō
sunt vt heretici habendi aut condonā-
di: subscriptis probatur auctoritatib⁹
& rationibus. Nam ad hoc q^d aliquis
sit p^{ro}prie hereticus quinq^{ue} requiruntur
Primum est vt sit error in ratione. Se-
cundum est q^d error ille sit circa ea que
sunt fidei vel contra veritates determi-
nationis ecclesie in his que pertinent
ad fidem vt bonos mores & necessaria
ad consecutionem vite eterne. Terciu^m
est q^d error talis sit in illo qui catholi-
cam fidem professus est: alias enim ef-
set iudeus vel paganus non hereticus
Quartum est q^d talis error in eo qui si
dem suscepit sit taliter q^d aliquam veri-
tatem de xpo confiteatur pertinentes
ad diuinitatem vel humanitatem: ali-
as si totum discederet esset apostata.
Quintum est vt talem errorem perti-
naci voluntate & obstinata eligat & se-
quatur: & quod de heresi & heretico sic
sumpto. c. alle. accusatus. & verbum sa-
perent intelligatur: glosas tamen ca-
nonistarum non reprobando: sed sal-
uando: sic probatur. Nam q^d primū re-
quiratur scz error in intellectu: hoc no-
tum est omnibus per cōmunem regu-
lam. Duo requiruntur vt quis dicatur
hereticus: vnū materiale scz error in
ratione: alterum formale scz pertina-
cia in voluntate. Patet & per Augusti-

nūm: hereticus est qui nouas & falsas
opinionēs aut gignit aut sequitur. Ra-
tio etiā adest quia heresis est species
infidelitatis: & infidelitas est in intel-
lectu subiectiue: sicut & fides sibi con-
traria & opposita habent fieri circa idē
Quo stante factum vel opus quodcū-
q^{ue} sine errore non facit hereticū: vt pu-
ta si quis fornicatur aut mechat: licet
agat contra veritatem que dicit non
mechaberis: ex hoc non est hereticus
nisi credat vel opinet fornicari esse lici-
cūm. Et ratio est q^d quando cūq^{ue} ali-
qua duo necessario requirunt ad con-
stitutionem alicuius: deficiente altero
eoz impossibile est illud esse: quia da-
to opposito q^d sine illo possit esse: iam
non necessario requireretur ad consti-
tutionē illius: sicut quia ad constitu-
tionē domus necessario requirit^{ur} fun-
damentū paries rectum ideo altero de-
ficiente non habet domus. Sic ergo
quia ad heresim constituendā requiri-
tur error in intellectu necessario: nullū
factum absolute sine errore in intelle-
ctu facit hereticū. Et ppter hoc nos
inquisitores germanie dicimus: cū be-
ato Antonino in scda parte sūme sue
hanc materiā pertractantis q^d baptis-
re imagines adorare demones eis thū-
rificare: conculcare corpus xpi in luto
& omnia hmoi que sunt valde horren-
da peccata: nisi sit error in intellectu nō
faciunt hominē hereticū. Et ideo si
q^{ui}s faceret ista vtpura baptisaret imagi-
nem non male sentiens de sacramento
baptismi: nec de eius effectu nec cre-
dens istum baptismum esse aliqd. nec
habere effectū ex vi sua s^{ed} facit h^{oc} ppter
aliqū finem facilius assequendum a
demone cui qrit ppter h^{oc} cōplacere: ita
q^d aliq^{ui} pacto implicito vel expresse il-
lud agat vt demō sibi vel alicui faciat
q^{ui}d petit finē q^{ui} caracterib⁹ & figuris fin-
gites magicas ab hoibus demōes pa-

q^d aliquis sit hereticus

cto expresse vel tacito innocant ad de-
sideria eorū explenda: dūmodo non pe-
tant a demone qđ sit supra facultatem
eius: nec qđum ad potentia: nec qđuz
ad cognitionē: sic scz qđ non male senti-
at de potestate aut cognitōe demonis
sicut essent illi qđ crederēt qđ demō pos-
sit necessitare liberū arbitriū hominis
vel illi qui crederent qđ demō omnino
ex tali pacto et in omnē euentū quātū-
cūq; a deo non pmissus posset facē qđ
petunt vel qui crederent qđ posset scire
alteram partem futuri cōtingentis: vñ
effectū aliquē facere qđ est ppius soli
deo: tales em̄ non est dubiū qđ haberēt
errorem in intellectu et male de prāte
demonis sentirent: et per consequens
suppositis alijs conditionibus que re-
quirunt ad heresim essent heretici et or-
dinarioꝝ simul et inquisitoꝝ iudicio
subiecti. Sed si ex causis predictis fa-
cerent non male sentientes de baptis-
mo et alijs predictis put cōmuniter sit
eo qđ ipso facto malefici et nigromanti-
ci cum sciant ipm diabolū esse inimi-
cum fidei et aduersarium salutis iam
coguntur in eorū cordibus sentire ma-
gnam vim esse in fide: et qđ nulli falsita-
ti subiacere potest cui pater mendaciū
tantum preesse noscitur. Ideo licet ta-
lia facientes peccarent gravissime nō
tamen essent heretici. Et ratio est quia
non male sentiunt de sacramento: licz
eo male et sacrilege utamur: unde sunt
magis sortilegi qđ heretici: et de nume-
ro illoꝝ de quibus alle. c. accusat. pre-
tendit non subiacere iudicio inquisito-
rum cum non manifeste sapiant here-
sim imo vix occulte et quasi nullo mo-
do. Et eodē modo de adorantibus de-
monē et sacrificantib⁹ ei: qđ si h̄ faciunt
credentes diuinitatē esse in demōibus
vel credentes qđ cultus latre sit eis ex-
hibend⁹: vel qđ oīno ex exhibitōe talis
cult⁹ assequant qđ requirūt a diabolo

nō obstante dei phibitōe seu etiā per-
missione tales essēt heretici. Sz si ista
faciūt nō ita sentietes de demone: s; vt
aliquo pacto cū demone facili⁹ p ista
exequant ab ipso qđ intendūt: tales nō
sunt heretici ex natura rei licet graui⁹
peccēt. Et qđem p maiori declaratiōe
sunt aliquę obiectōes mouende. Naz
obstare videt qđ fm iura symoniacus
non est hereticus vt. j. q. j. quisq; p pe-
cuniam: et tñ non habet errorem in in-
tellectu. Nam symoniacus non est he-
reticus pprie s; large ppter quandā s;f
militudinem: quia ex quo vendit vel
em̄ sacra ita agit ac si estimaret do-
nū gratie pecunia posse possideri fm
Tho. Sed non hoc estimando sicut
communiter accidit non est hereticus
quia non hoc credit sed bene vix esset
si hoc crederet scz donum grante posse
pecunia possideri. Item obstare videt
quod dicitur de hereti. quicūq; et al-
le. c. accusatus: qđ adorans hereticum
est hereticus. Sed grauius peccat quē
adorat demonem qđ qui adorat hereti-
cum: ergo et. Item qui iudicand⁹ est
vt hereticus videtur esse hereticus: qđ
iudiciū debet sequi rei vītate: sed talis
iudicandus est hereticus. Nā ecclesia
nō p̄r iudicare nisi de his qđ pater ocul-
toꝝ em̄ cognitor est de⁹ et iudex distin-
xxij. erubescat. Sz ea qđ sunt in intel-
lectu non p̄t patere nisi ex factis ex-
trīsecis visis vel pbat: qđ talis faciens
talīa est iudicand⁹ heretic⁹. Preterea
ipossibile videt qđ aliq; facies talia scz
cōculcādo corpus xpī et h̄mōt: nisi ma-
le sentiant de corpore xpī: pbat hoc
qđ impossibile est maliciā esse in vo-
luntate: quā sit error in intellectu: cū
et fm phm omnis malus est ignorans
seu errans: cū qđ talia facientes habeāt
maliciā in voluntate: ergo h̄nt erroꝝ
i intellectu. Respōdet ad ista. Et pmo
sup p̄mū et terciū qđ coicidūt. Duplex

est iudiciuz: scz dei qui videt interiora hominū qui non possunt iudicare de interioribus nisi per exteriora vt argumentum facit tertium. Modo ille q iudicatur vt hereticus iudicio dei ē vt hereticus ex natura rei. Deus enim nullū indicat hereticum nisi habentē errorem fidei in intellectu. Sz ille q iudicatur hereticus iudicio hominū nō oportet q sit hereticus ex natura rei: sz q fecerit tale factū per qd apparet ipsum male sentire de fide: et per consequens iuris psumptione hereticus reputat. Et si queratur An ecclesia habet statū iudicare tales q sic adorant demones vt baptizant imagines hereticos et punire sicut hereticos. Huiusmodi nota. Primo q ad discernendū illud magl pertinet ad canonistas q theologos. Canoniste dicunt iuris psumptōe hereticus reputatur et vt hereticus ē puniendus. Theologus dicit primo iudicio sub correctōe sedis aplice q non quantum est ex natura rei qd sit iuris psumptōe. Et ratio potest esse ista: qz quicunq aliquis effectus depēdere potest ex duplici causa: nunq ex natura rei ex illo effectu pōt iudicare pōtēte altera causa. Tū igitur iste affectus qui est adorare demonem vel eius auxilium ad maleficiandū postulare imaginem baptizando vel infantem vinū offerendo vel occidendo vel aliud huiusmodi possunt pcedere ex duplici causa scilicet vt credendo demonē adorando et sibi sacrificandū et imagines capere sacramētales effectus: vel q aliquo pacto facto cū demone facio vt facilius obtineam quod volo a demone in his que non sunt supra facultatem suā vt supra tactum est nō debeo statim iudicare ex tali effectu pōtēte alterā causam scz q h faciat vt male sentiens de fide. Vnde quando constat de huiusmodi effectu vterius inquirendum est de causa et si ex

errore et pueritate fidelis hoc fecit iudicandus est hereticus et iudicio inquisitorum cum ordinariis subiacebit. Sz si ex alia causa iudicandus vt sortilegus et vilissimus peccator. Alia responsio ad nostrum ppositum quicquid sit ex omnibus dictis et allegatis constat q omnes diuinatores et malefici qui iudicant heretici iuris psumptōe: et non ex natura rei ordinariis iudicio et nō inquisitorum subiacent: nec pfecti inquisitores aliorum regnorum per allegationes canonū et glosarum se tueri possunt: eo q tales demonibus sacrificantibus et adorantibus iudicant hereticos iuris psumptione et non ex natura rei. Tertius autē dicit q debeant sapere heresim manifeste. I. sapere inrinsèque: et ex natura rei: et sufficet nobis inquisitoribus de hereticis ex natura rei infectis se intrinsece alios suis iudicibus relinquendo. Et quia dictū est q inquirendum est de causa vtrum ex errore si dei hoc fecerit vel non: vtrū hoc facile erit. Nam sicut habitus fidelis cognoscitur per actū fidelis qui est credere et confiteri ea que sunt fidei: et habitus castitatis per caste viuere: ita ecclesia pōt iudicare aliquē hereticū inquirendo: si habet actū discernendi seu male sentendi de aliquo articulo fidei. Sic etiam malefica que fidem in toto vel in parte abnegauit vel corpus xpi vilissime tractauit homagium pstitit vtrius huiusmodi ad complacendum demoni tantum fecerit: immo si in toto abnegauit etiam corde iam iudicabitur vt apostata: et deficiet quarta conditio que habet concurrere ad hoc vt quis ppe dicat hereticus. Sz si huic determinatōi obijciatur bulla et commissio nobis ab Innocentio octauo facta vbi malefice iudicio inquisitorum subiunguntur. Respondetur per illa non excluditur qm et diocesani etiam vsq ad sententiā dis

finitiā contra eos pcedere possint p illa antiqua iura vt dictū est: cum hec bulla potius in partem sollicitudinis nobis inquisitoribus tradita sit: quam z ope q̄tūm possumus cū dei adiuto- rio exhibemus. Vñ z primū argumē- tum non suffragatur inquisitoribus il- lis: s̄ potius contrarium concludit cū tales simoniaci tantūmodo iuris pre- sumptōe censent heretici de quib⁹ ar- dinarij per se iudicare possunt: irrequi- sitis inquisitoribus: immo nec inquisi- tores de simoniacijs varijs se intromitte- re hñt z pari rōne de alijs qui tantum iuris p̄sumptione heretici indicantur. Nam contra episcopos scismaticos p- cedere non possunt z platos alios su- periores vt pat̄ in. c. in q̄stionis de he- re. li. vi. vbi sic dicit. In q̄stiores hereti- ce prauitatē ab ap̄lica sede seu alijs q̄- buslibet deputatis de h̄mōi crimine i- quirere contra eos vt nequeat aut ei⁹ p̄textu pcedere contra eos: nisi in l̄is cōmissionis sedis ap̄stolice q̄ p̄pos- sint continet expresse. Si tñ inquisi- tores ip̄i episcopos vel alios superiores prelatos sciuerint vel inuenerint circa crimen hereseos cōmississe aut eos de h̄mōi diffamatos existere vt suspectos tñ tenebuntur sedi ap̄osto- l̄ice nūciare. Ad secundum similiter patet ex p̄ba- bitis responsio. Nam adorans hereti- cum est tunc hereticus si adoret ipsuz: credens esse adorandū seu honorandū: ppter suam doctrinam z opinionem. Si aut̄ honorat ip̄m ppter aliq̄d tem- porale sine aliquo errore fidei in intel- lectu non est p̄prie hereticus: s̄ iuris fi- ctione vel p̄sumptione seu similitudi- narie: quia agit sicut male sentit de fide sicut ille quem adorat: vnde nec i- nquisitorum iudicio subiacet. Ad ter- cium patet ex p̄missis quia licet iudicatur ab ecclesia vt hereticus ppter sacra extrinseca visa z probata: non ta-

men sequitur q̄ semper sit heretic⁹ ex natura rei s̄ iuris p̄sumptione sic repu- tatur: vñ z in illo casu inq̄sitor iudiciū subterfugit: quia nō sapit heresim ma- ni feste. Ad quartū dicendum q̄ falsus p̄supponit: quia non est possibile q̄ al- quis cōculcet corpus xp̄i absq̄ hoc q̄ male sentiat vel puerilitatem fidei ha- beat de corpe xp̄i: quia potest hoc face- re sciens se pccare z credens firmiter ibi esse corpus xp̄i. Facit tñ hoc vt pla- ceat demoni z facilius obtineat quod vult ab eo. Et licet omnis malus erret non tamen errore intellectus qui ē he- resis seu errans male sentiens de his que sunt fidei: s̄ de his que sunt virtu- tis alicuius cuius contrariuz in vicijs operat̄. Et tñ de p̄mo p̄ncipali quod ad heresim p̄prie sumptū requiritur z fin q̄ iudicio inquisitor debet hereti- cus subiacere. Nec obstat si dicatur tñ etiam contra diffamatos aut suspectos leniter vehementer aut violenter de he- resi: z qui nō videntur sapere heresim manifeste inquisitor potest procedere. Respondetur: inquirere potest z pce- dere super tales inquantū sunt suspec- ti aut diffamati de heresi p̄prie dicta de qua etiam nunc loquimur vt sepe tactum est que habet errorem in intel- lectu: z alia quattuor sequentia anne- xa: quoz scōm est vt talis error sit cir- ca ea que sunt fidei vel contra veritatē determinatōis ecclesie in his que per- tinent ad fidē z bonos mores z neces- saria ad consecutiōem vite eterne. Si em̄ error sit de his que non pertinent ad fidem: puta q̄ credat quis solē non- maiorem terra z h̄mōi non est pericu- sus error. Error autem contra sacram- scripturam contra articulos fidei: con- tra determinationem ecclesie vt supra est heresis arti. xxiij. q. j. hec est fides. Item quia determinatio dubiorū cir- ca fidem pertinet principaliter ad ec-
n. iij

clesiam et precipue ad pontificem sum-
mum christi vicarium. Petri successorem. ut ex
presse dicit. christi. q. j. quotiens. Et con-
tra determinationem ecclesie nullus do-
ctor vel sanctus suam sententiam defendit
ut dicit Tho. 2a 2e. Nec Hieron. nec
Augustinus. nec alius. Sicut ergo asserens
pernitenter contra fidem est hereticus:
ita et contra determinationem ecclesie in his
que pertinent ad fidem et necessaria ad
salutem pernitenter asserens est hereti-
cus. Ista enim ecclesia nunquam errasse in fi-
de probat. ut dicit. christi. q. j. a recta. et alijs
c. Signanter autem dicit quod asserens con-
tra determinationem ecclesie non simpli-
ter sed in his dumtaxat que pertinent ad fi-
dem et salutem est hereticus. Nam in
alijs contrarium sentiens non est hereti-
cus: sic quod in eis non potest separari ab usu in re-
bus usu consumptibilibus: quod declara-
uit et determinavit. Johannes. xxij. in
extra. ad conditorem. Vbi dicit: con-
tradicentes huic sententie esse contra-
maces et rebelles ecclesie non hereticos
Tertium quod requiritur est quod error sit in
illo qui catholicam veritatem est professus.
Si quis enim nunquam esset professus fi-
dem christianam non esset proprie hereticus sed
simpliciter infidelis ut iudeus et genti-
lis qui foris sunt. Vnde Augustinus. de ci. dei
Videns diabolus genus humanum
a cultura idolorum et demonum liberari
hereticos movit qui sub vocabulo christi-
ano doctrine resisteret christiane. Oportet
ergo quod error sit in illo qui in baptismo
suscepit fidem christianam ad hoc ut sit he-
reticus. Quartum quod requiritur est quod ta-
lis error sit in eo qui fidem suscepit talis
quod aliquam veritatem de christo confiteatur
pertinentem ad divinitatem vel humanitatem
Si enim nullam veritatem penitus confi-
teretur magis proprie apostata quam hereti-
cus censeretur. Sic Iulianus apostata:
et distinguitur unus ab altero: licet
aliquando unum sumat pro alio. Sub

hac condicione reperitur certis qui interdum
egestate et molestijs varijs afflictis cor-
pus et animam tradunt diabolo et fidem
abnegant dummodo in eorum necessitati-
bus: et ad possidendum divitias et bono-
res diabolus eis assistat. Novimus cer-
tos nos inquisitores et post aliquos peni-
tentes: quicunque absque errore fidei in intel-
lectu: quod tamen propter comoda temporalia ta-
lia commiserunt: unde nec heretici proprie nec
iterum apostate ex corde et Iulianus: li-
cet magis apostate censeantur. Ex corde
vero apostate si nolunt resilire ut here-
tici impenitentes traduntur curie seculari.
Si autem velint recipiuntur prout hereti-
ci penitentes iuxta. c. ad abolendam. S.
plenus. de here. li. vi. Concordat Raymū-
dus. de apostatis. c. revertentes. vbi di-
cit. Qui revertentes ab apostasia perfidia
cum fuerint heretici tanquam revertentes ab
heresi sunt recipiendi. Et hic sumitur
unum palio ut prius tactum est. Et subdit
Illi vero qui metu mortis fidem abne-
gant: hic tu accipe qui propter commodum
temporale diabolo fidem abnegant et
erroribus non credunt: licet in re heretici
non sint: nota hic quod non sunt proprie he-
retici. Subdit: postquam non habent in me-
te errorem. Iudicio tamen ecclesie qui
habet per exteriora de interioribus iu-
dicare heretici habendi sunt: nota hic
iuris fictione: et si revertantur ut peni-
tentes heretici recipiendi sunt. Non enim
metus mortis est metus cadens in con-
stantem virum ad fidem christi abnegan-
dam: sic et tu accipe propter comoda tem-
poralia. Unde concludit Sanctus
mori quam abnegare vel vesari idolotici ut
dicit Augustinus et recitat. xxij. q. liij
Simile iudicium de malefictis fidem ab-
negantibus esset ut ibi resilire vellente
reciperentur ut penitentes absque hoc quod
curie seculari relinquerentur: omnibus
tamen modis ad gremium ecclesie re-
cipiuntur ubi petunt: et curie seculari

Questio introductoria

C

si non traduntur relinquunt: et h[ab]et p[ro]pter
damna temporalia illata p[ro]ut i[n] modis
sententia[n]di patebit: et omnia p[re]fatis
ordinariis erequis: ita q[uod] etia[m] inquisi-
tor inas vices illi committere potest in
hoc dumtaxat casu apostasie: secus est
in alijs casibus fortilegoz. Quintus
quod requirit ad hoc ut quis p[ro]p[ri]e sit
hereticus est ut talem errorem firmata
voluntate et obstinata eligat et pertina-
citer sequatur opiniones. Unde s[an]c[t]us
Hier[onymus] heresis ab electio[n]e est dicta. Et
ideo s[an]c[t]us Aug[ustinus] non qui falsas opinio-
nes gignit vel sequit[ur]: s[ed] qui pertinacit[er]
defendit hereticus est censendus. Vnde
si quis no[n] pertinaci malitia sentiret ali-
quid contra fidem: s[ed] ignorantia para-
tus corrigi si quis sentit falsum osten-
detur sibi esse contra fidem vel sacram
scripturam vel determinatione[m] eccle-
sie. xxiij. q. iij. dixit apostolus. Et ideo
ipse Aug[ustinus] dicebat. Errare potero here-
ticus non ero q[uia] sc[ilicet] paratus corrigi cu[m]
sibi fuerit ostensus error. Et constat q[uod]
quotidie inter doctores circa diuina
sunt varie opiniones et aliquando contradi-
ctorie ita q[uod] necesse est alteram esse fal-
sam: et tamen nulla earu[m] reputatur fal-
sa donec per ecclesiam fuerit determi-
nata. ar. xxiij. q. iij. qui in ecclesia. Ex q[uo]
bus omnibus concluditur q[uod] probare
maleficos subiacere iudicio inquisito-
rum vel etiam alios quocunq[ue] modo
demonas inuocantes per dicta cano-
nicarum super alle. verbum saperent.
in. c. accusatus comprehensum no[n] suf-
ficienter probatur: cum tales ab eis he-
retici iudicantur quadam iuris fictio-
ne: nec etiam per dicta theologoz: cu[m]
et ipsi tales nominant apostatas verbo
vel opere: no[n] autem mente et corde: de
quo errore verbum saperent pretendit.
Et licet indicantur ut heretici non ta-
men propter hoc sequitur q[uod] episcopus
sine inquisitore non possit ad sententi-

am diffinitiuam contra eos procedere
aut carceri ad penam deputare aut tor-
mentis exponere. Immo in casu quo
hec decisio non videatur sufficere ad h[oc]
ut nos inquisitores simus a malefica-
rum inquisitione exonerati: nolumus
tamen hoc via iuris exigere: cum vices
nostras in his dumtaxat super senten-
tiam ferendam ip[s]is dioecesanis comit-
tere possumus. Hoc enim habetur in
capitu[m] multorum in principio. de here-
ti. in clemen. Vbi sic dicitur. Multo-
rum querela et infra ut negotium inq[ui]-
sitionis huiusmodi eo prosperetur feli-
cius: quo deinceps eiusdem labis inda-
go solertius diligentius et cautius per-
agatur ipsum tam per dioecanos epi-
scopos q[uam] per inquisitores a sede apo-
stolica deputatos omni carnali odio
vel timore aut cuiusmodi commodi
temporalis affectione semotis decer-
nimus exerceri: sic q[uod] quilibet de predi-
ctis sine alio citare et arrestare et capi-
re ac tute custodie mancipare p[otes]t
ponendo in compedibus et manetis ferreis:
si ei visum fuerit super quibus facien-
dum ipsius conscientiam oneramus:
nec non inquirere contra illos de qui-
bus pro huiusmodi negotio s[an]c[t]us deus
et iusticiam viderit expedire: vno ta-
men tradere carceri qui potius ad pe-
nam q[uam] ad custodiam videatur vel tor-
mentis exponere illos aut ad sententi-
am procedere contra eos. Episcopus
sine inquisitore aut inquisitor sine dio-
cesano aut eius vel episcopali sede va-
care capituli super hoc delegato. si sui
ad inuicem copiam habere valeant in
fra octo dierum spacio postq[uam] inuice[m]
se requisierint non valebit: et si secus
presumptum fuerit nullum sit et irritu[m]
ipso iure. post sequitur ad no-
strum propositum. Verum si epi-
scopus vel eius seu capituli sede va-
cante delegato cum inquisitore aut in

quisitor cum altero eorundem ppter
missa nequeant aut noluerint psonali-
ter convenire p̄t eps vel eius seu cap-
tuli sedevacante delegatus inquisitor
et inquisitor epo vel eius delegato seu
sedevacante illi qui ad hoc fuerit p̄ ca-
pitulū deputatus. sup illis cōmittere
vices suas vel suas significare p̄ lras
consiliū et consensum. Ex quo patz q̄
licet in q̄nq casibus vnus sine altero i
tribus vero minime pcedere possit. qz
tamen vnus alteri vices suas cōmitte-
re potest. presertim quo ad sententias
ferendā. iōz nos hoc p̄ p̄ntes facere de-
crevim⁹ alijs inquisitorib⁹ in suis līmi-
tibus remanentib⁹. Ad argumenta er-
go respondendo patet ex premissis ad
sex prima argumenta p̄ inquisitorib⁹
militantia decisio. q̄ corꝝ inquisitioni
maleficiz sortilegi non vident subijci.
Ad alia aut argumenta p̄ diocesanis
in casu quoz ip̄i a maleficaz inquisi-
tione se exponere vellent. et civili iudi-
cio relinquere. Patet q̄ nō p̄t h̄ ea-
dem facilitate quo inquisitores facere
qz in crimine heresis iuxta. c. ad abolē-
das. et c. vergentis. et c. excoīcam⁹ vtrū-
qz. extra de hereticis. Iudicis ecclesia-
stici est cognoscere et iudicare. et iudi-
cis secularis exequi et punire. vbi inia
transit in vindictā sanguinis. secus vbi
ad alias penas penitenciales. Vides
etiā q̄ in heresi maleficaz licet non in
alijs heresibus etiā ip̄i diocesani suas
vices ad agnoscendum et iudicandum
in foro civili cōmittere valeat. tum vt
in argumentis tangitur hoc crimē ma-
leficaz non est mere ecclesiasticuz. im-
mo potius civile ppter damna que in-
feruntur temporalia. tum etiā quia
leges speciales in punitionem malefi-
corum quo ad omnem viam punitiōis
edite cernuntur. Videlicet deniqz q̄ hec
via plurimū in exterminiu maleficaz
deserviret. et in maximū relevamē or-

dinarioꝝ corā tremendo iudice super
districtum examen qd̄ exigetur cuꝝ te-
ste scriptura iudiciuz durissimum his
qui presunt imminet. et p̄m hanc diffe-
rentiā pcedemus videlicet q̄ iudex se-
cularis cognoscere et iudicare p̄t vsqz
ad sententiā diffinitivā ad penitentialē
quā ab ordinarijs recipiet. secus sup
sanguinē in quā p̄ se ferre potest.

¶ Ergo iudices tam i foro eccle-
siastico q̄ civili modos agno-
scendi indicandi et sententiādi
sp̄ in promptu habere valeant. conse-
quenter circa tria p̄ncipaliter pceden-
dum erit. Primo quis modus incho-
andi p̄cessum fidei. Scdo quis mod⁹
continuandi. Tercio quis mod⁹ termi-
nandi et sententiādi in hac matia ma-
leficaz. Circa primū q̄nq difficultates
Prima quis inter tres modos pcedē-
di qui in iure tanguntur sit magis cō-
petens. Scda de numero testiū. Ter-
cia an possint compelli ad iurandum.
Quarta de conditione testiū. Quinta
an inimici capitales ad testificandum
admittuntur. Scda pars continet q̄-
stiones vnde decim. P̄ia qualiter teste
sunt examinandi. et q̄ sp̄ quinq p̄sor
debent esse p̄sentes. Item qualiter mal-
fice sint interrogande generaliter et p̄-
ticulariter. et erit sexta in ordine libi-
cū numerus mutatur eorū lector faci-
lius repiet materiā optatā. Secunda
varia dubia declarat sup respōsiones
negativas. et q̄n sit incarceranda et quā-
do p̄ manifeste deprehensa in heresi
maleficarum. Tercia de modo capien-
di maleficas. Quarta de duobus que
post captione facienda sunt iudici et an
deponentiū noīa sint ei manifestanda et
defensiones concedende. Quinta q̄r
defensiones cuꝝ deputatiōe advocati
sint concedēde. Sexta quid faciat ad-
uocatus cum sibi testiū nomina non
publicantur. et vbi inimicitia capitales

Questio prima

allegat coram iudice. Septima qualiter iudex inimicitia capitalem inuestigare habet. Octava de his qui iudex habet advertere antequam delatam tormentis exponat. Nona de modo sententiandi ad questiones et tormenta. Decima super tormenta continuanda et qualiter sint tormentandus de cautelis et signis contra maleficium taciturnitatis. Undecima super finales interrogaciones et cautelas a iudice observandas. Tercia pars continet primo questiones tres quas iudex debet advertere et ex quibus omnis finis diffinitiva debet procedere. Prima an super ex amore candentis ferri possit sententiarum. Secunda de modo quo omnis sententia est ferenda. Tercia ex quibus suspicionibus potest iudicare. et qualiter super unamquamque suspicionem debet sententiarum. Demum super ultimam partem de viginti modis sententiandi. quarum tredecim sunt cōtes super omnem heresim. reliqui specialiter super heresim maleficarum. et quia locis suis patebunt causa brevitas huius non assignantur.

Questio prima super modum inchoandi processum.

Verit' ergo pri-

mo quis sit modus cōpetens ad inchoandum processum fidei contra maleficas. Respondetur. Cum inter tres modos qui tanguntur. extra de accusa. denun. et inquisitione. et primus est qui aliquis accusat aliquem de crimine heresis vel fautoria coram iudice offerendo illud se probaturum inscribit se ad penam talionis nisi probet. Et secundus modus quando aliquis denunciat aliquem. ita tamen non quod offert se probaturum nec vult facere partem. sed dicit quod denunciat zelo fidei. vel ratione sententie excommunicationis late per ordinarium vel eius vicarium. aut ratione pene temporalis quam secularis iudex contra non denun-

CI

clantes. Et tercius modus per inquisitionem. hoc est qui non est aliquis accusator vel denunciator. sed fama laborat in aliqua civitate vel loco quod sint malefice. et tunc iudex habet non ad instantiam partis sed etiam ex officio procedere. Ideo advertendum quod primus modus procedendi iudex non libenter admittat. tum quia non est in causa fidei visitatus nec etiam in causa maleficarum qui sua maleficia occulte exercent. tum etiam quia est accusanti multum periculosus. propter penam talionis quam plecteretur ubi in probatione deficeret. tum etiam quia est multum litigiosus. Incipiat processum per citationem generalem assignando illam ad valvas ecclesie prochialis vel pretorij per modum qui sequitur. Cum nos vicarius talis ordinarij. aut iudex talis domini totis nostris affectibus. ibi. antes ac ex omnibus nostris precordiis affectantes populum christianum nobis commissum in unitate et serenitate catholice fidei conservari. ac ab omni peste pravitatis heretice visceraliter elongari. Idcirco nos iudex prefatus. cui ex iuncto officio hec incumbunt. ad gloriam et honorem recolendi nominis ihesu christi ad exaltationem sancte fidei orthodoxe atque ad depressionem heretice pravitatis precipue in maleficis universis et singulis cuiuscunque conditionis statim. Hic nota. Si ecclesiasticus iudex inquit addat ordinis religionis aut dignitatis existat. qui sunt infra terminos huius civitatis aut circa illam aut oppidi ad duo miliaria. ad quorum noticiam pervenerint hec mandata. ecclesiasticus iudex adiungat. Fluctuante qua fungimur in hac parte invirtute sancte obedientie ac sub pena excommunicationis precipimus et mandamus ac mandando requiremus et monemus quatenus infra .xij. dies proxime computandos. Hic secularis iudex modo suo mandabit et penis etiam

consuetis quorum primos quatuor pro primo. et reliquos quatuor primis quatuor immediatos per secundo. et ultimos quatuor per tercio termino pemptis. Et tria monitione canonica assignamus: nobis reuelant si quis scit vidit vel audit aliquam esse personam hereticam maleficam diffamatam vel suspectam et in speciali talia practicaem que in nocumtum hominum iumentorum aut terre frugum. et damnum rei publice cedere valeant. et si nostris antefatis monitionibus et mandatis non paruerit cum effectu premissa infra taxatum terminum non reuelando sciat se. Iudex ecclesiasticus addat excommunicationis muncione percussum. Secularis iudex addat penas temporales. Quam excommunicationis finiam in omnes singulos taliter ut per dicitur contumaces prefata nostra monitione canonica preeunte et eorum obedientia requirente. nunc ex tunc et tunc ut ex nunc ferimus in his scriptis. ab solutionem harum sententiarum nobis tantummodo reservandum. Concludit iudex secularis modo suo Datum etc. Nota insuper super secundum modum quod cum ut dictum est secundus modus procedendi et processum fidei incipit ubi est per modum denunciationis. ubi denunciatus non offert se probaturum nec vult facere partem. sed dicit quod denunciat ratione sententie excommunicationis late. vel zelo fidei et propter bonum rei publice. Ideo secularis iudex hoc debet in sua citatione generali ante premissa monitione specificare. quod nemo estimet se penalem fieri etiam si in probatio ne defecerit. quia non offert se ut accusans sed ut denunciatus. Et tunc quia plures comparebunt ad denunciandum iudici: notare debet iudex ut procedat modo qui sequitur. Primo habeat notarium et duas honestas personas siue sint clerici siue layci. vel si notarius

non posset haberi tunc loco notarii sint duo viri idonei. Hoc enim tangit in causa. ut officium. §. verum. li. vi. ubi ita dicitur. Verum quia in causa gravi crimine cum multa opus orietur cautela procedi ut in reos sine villo proferat errore dure a digne severitas ultionis. Volumus mandamus ut in examinatione testium quos recipi super hoc crimine predicto ipsumque contingentibus operuerit. adhibeatis duas religiosas et discretas personas. Hic Archie. in glosa possunt intelligi persone honeste siue sint clerici siue laici. Sequitur in quibus premissa per publicas si comode habere potestis personam aut per duos viros idoneos si deliter eorum depositiones testium describatur. Nota ergo quod his personis adhibitis mandet denunciandi iudex quod det inscriptis vel saltem dicat verbo. Et tunc notarius seu iudex incipiat precesum per modum qui sequitur.

In nomine domini amen. Anno a nativitate domini etc. tali die talis mensis in premissa mei notarii et testium ista scriptorum. talis de tali loco et talis diocesis ut supra comparuit personaliter in tali loco coram honorabili iudice obtulit eidem cedulam tenoris sequentis. inferatur tota. Si autem non per cedulam sed verbo. ponatur sic. Comparuit etc. et denunciavit eidem quod talis de tali loco diocesis talis asseruit et dixit quod sciret et vel quod fecerit talia nocumta sibi vel alijs personis. Quo facto in continenti faciet iurare ipsum denunciantez modo consueto. vel ad quatuor vel evangelia. vel super crucem erectis digitis. tribus et duobus depressis in testimonium sancte trinitatis et damnationis anime et corporis de dicenda veritate super denunciatis. et prestito iuramento interrogabit eum. Unde scit esse vera que denunciavit et si vidit vel audit. Si dicat se vidisse aliqua. ut puta

qz ibi repert⁹ tali hora tēpestat⁹ vel qā terigit lūmū qz. itrauit stabulū. inro- gabit iudex vbi eū vidit z qñ z qñes z p⁹ quē modū z qui erant pñtes. Si di- cat q non vidit sed q auduit. Interro- gabit eum a quibus auduit⁹ vbi z qñ z quotiens z quibus presentibus audi- uit. formando articulos de quolibet p⁹ dictorum singulariter et diuisim. z no- tarius seu scriptor ponat totū i actis seu in processum immediate post pñ- ctam denunciationē continuando sic. Quaquidē denunciatōne ut pñmitti- tur facta. ipse inquisitor in continenti fecit iurare ad quatuor dei euāgelia zc⁹ ut supra. ipm denunciantē de dicēda veritate super denunciatis. z interroga- uit eundē vñ et quomodo ea q denun- ciauerat nouerat vel suspicionem hēat esse vera. Respondit. qz vidit vel audi- uit interrogauit vbi vidit vel vbi audi- uit. z dixit. q tali die talis mensis talis anni in tali loco. Interrogauit. quoti- ens vidit vel audiuit zc⁹. z formentur articuli vt dictum est et totū ponatur in processu: z specialiter interrogatur. qui sciunt cum eo in tali causa z q pñt scire. Quibus omnibus sic pactis vñt mo interrogabitur si denunciat mala voluntate odio vel rancore. vel obmit- tat aliquid fauore z amore. vel alias denunciat rogatus vel subordinatus. Et postremo iniungetur ei virtute in- ramenti prestiti tenere secretum quic- quid ibi dixit. vel per iudicem sibi di- ctum fuit. z ponatur totum in proces- su et in actis et omnibus expletis po- tur paulo infra. Acta sunt hec i tali lo- co tali die talis mēsis z tali anno i pre- sentia mei notarij vel scriptoris adū- cto mibi ali in vigorem officij tabel- lionatus. z talium testimonium ad hoc vo- catorum z rogatorum.

¶ Eritus modus processum inci- piendi qui etiam est cōmunis

visitatus modus. z cum hoc secretus esset vbi nullus accusator vel denunci- ator se offerret sed fama laboraret i ali- qua ciuitate vel loco de aliqua malefi- ca et etiam tali z ppter famam iudex absqz citatione generalī de qua supra seu monitione ex officio procedere vel- let. eo q talis clamor frequens perue- niret ad aures ei⁹. tūc itez ichoare pñ. processum in presentia personarū vt ē.

In nomine domini amen. Anno a- natuitate domini tali die mense tali seu mensibus talibus. Ad aures talis officialis aut iudicis talis loci perue- nit pluries fama publica referente ac- clamosa insinuatione producente q talis de tali loco dixit vel fecit talia ad maleficia pertinentia contra fidem ac- cōem vtilitatem respublice. z ponatur totum prout fama laborat. Et p paulo infra. Acta sunt hec die tali mensis ta- lis de anno tali in pñtia testium talium vocatorum et rogatorum et mei nota- rij talis auctoritate seu scriptoris vigo- re tali. Sed anteqz secunda pars icho- erur videlicet qualiter huiusmodi p- cessus ē pñnuandus premittenda sūt aliqua super testes examinandos qñ i numero esse debeant et cui⁹ pñtōnis.

Questio secunda de numero testimonium.

Via dictū ē i se

cundo modo de dictis testiu⁹ qualiter inscribi debeant. sci- re numerum et conditionem illorum opus est. Queritur vtrum iudex duo- rum testimonium legitimorū non singula- rium possit licite aliquas de heresi ma- leficarum condemnare: vel plures qz duo necessario requirantur. z dicuntur testes singulares quando in dictis sūt pñtales. pñcordāt tñ i sba seu effectū rei vt si dicēt maleficianit mibi vaccam alter puerum: concordarent in malefi-

cio. Sic autē queritur ubi testes non sunt partiales sed omnino concordāt. Et rīdetur: q̄ quis videant sufficere duo testes de iuris rigore: quia regula est q̄ in ore duorū vel trium stat omne verbum: tamen de iuris equitate non vident in hoc crimine duo sufficere: tūz ppter criminis immanitatem. In criminibus em̄ probationes debent esse luce clariores. ff. de probationibus. si autē. Et heresis p̄cipue talis inter maiora crimina enumerat. Et si dicat q̄ in hoc crimine sufficiunt leuiiores probationes: q̄ leui argumento quis detegit. C. de here. l. ij. Leui argumento recedendo a iudicio catholice religionis et tramite hereticū se facit. Rūdet. Neq̄ est ad p̄sumendū non autē ad condemnandū tum ppter iuris ordinis in hoc crimine deteriorationē. In hoc em̄ ordo iudiciarius in fauorem fidei detrunctur: q̄ nec delatus videt testes iurare: nec etiā sibi publicantur ubi posset eis grane p̄culum imminere. vt in. c. statuta. de here. l. ij. ppter qd̄ delat⁹ non potest diuinare s̄ tenet ipse iudex p se et ex officio de testiū inimicitia pquirere q̄ excludunt vt infra patebit et etiā si deposuerunt confuse de causa scientie eos iterū interrogare: qd̄ potest facere extra de testi. per tuas. et ff. de questionibus repeti. nam q̄to magis via defendendi delato subtrahit: tanto magis incumbit iudici sollicitudo diligēti⁹ inquirendi. Vbi ergo inuenirent duo testes concordēs et legitimi cōtra quēq̄ nec ex hoc vellem eum de tanto crimine condēnare: s̄ purgationē si esset diffamat⁹ indicere vel ppter vehementē suspitōē q̄ orit ex dictis duorū testiū facere eū abiurare vel questionare seu sententiā differre: non em̄ videtur ut ad vocē duorū testiū hoīem bone fame de tanto crimine p̄demnare. Secus si fuerit male fame. De h̄ archi.

plenus. in. c. vt officiū. S. verū in p̄m. de here. l. ij. sup verbo testiū: et in. c. fidei. In fine glose illius ca. Et Jo. an. ibidez. In. c. etiā excōicamus itaq̄. ex de here. S. addicimus dī. q̄ faciat ep̄s iurare tres vel plures boni testimonij viros de dicenda v̄itate: si scierint in prochia tales hereticos ibi esse.

Idem q̄ si q̄rit. Vtrū iudex a p̄ testes singulares solū vel saltem eūz infamia posset insere de tali heresi aliquē condemnare. Rūdet q̄ non: nec p̄ testes singulares solum nec etiā cū infamia. ex de testi. cū literis: p̄sertim cum in criminibus p̄bationes debent esse luce clariores vt supra patuit: et in h̄ crimine nemo sit ex p̄sumptione damnandus. extra de p̄sump. litteras. ergo tali iudici purgatio ratione infamie: et abiuratio ratione suspitionis vehementis que cōsurgit ex dictis testiū: tamen ubi testes sunt singulares cōcordant tū in substantia faci et euidētia faci concurrunt. tūc iudicis consciētia ibi onerat ex indirectorio habetur questio quotiens possint testes examinari.

Questio tertia

Vod si queritur

q̄ Vtrum iudex testes possi cōpellere ad iurandum de dicēda eidem in causa fidei seu maleficarū veritatem. Et etiā plures eos examinare. Rūdet q̄ sic: p̄sertim ecclesiasticus iudex vt supra patuit in. c. vt officiū. S. verum. Et q̄ testes cogendi sūt in causis ecclesiasticis v̄itatez deponē medio iuramento ex de testi. cogen. c. peruenit. alias testimonium non valebit. Et extra de hereti. capitulo excommunicamus itaq̄. S. addicimus. dicitur: q̄ archiepiscopus vel episcopus parrochiam in qua fama fuerit hereticos habitare circumueat et ibi tres vel

Questio quarta

plures boni testimonij viros: vel etiam si expedire videbit totavincinaz iurare compellat. et sequit infra. Si vero ex his iuramenti religionē obstinatione damnabili respuētes iurare forte noluerint ex hoc ipso tanq̃ heretici reputentur. **¶** Aut plures possit examinari. Ita dicit archi. in. ca. vt officiū. §. verū. sup. ver. testiū. vbi dī sic. Inquisitor hic aut iudex debet esse sollicitus vt si testes confuse deposuerūt. et de cā sciētie minus plene requisiti fuerūt q̃ iterato cū eis inquirat. **¶** **¶** De iure fieri potest. extra de testi. cogendis. vt supra tactū est. et ff. de q̃stionib⁹ repeti.

Questio quarta de conditione testium.

Testio sup con

ditiones testiū. Nota q̃ exco-
municant. Item p̃cipes et so-
cij criminis. Itē infames et criminosi
serui contra dños admittuntur ad agen-
dū et testificandū in causa fidei quacun-
q̃. Item sicut hereticus contra hereti-
cum ad testificandū admittitur: ita ma-
leficus et maleficum in defectū tamen
aliarū p̃bationū et sp̃ et non pro. v. p. et
etiam filij et familiares et non pro. ar. p. c. filij. de here. li. vi. et h̃ iō. q̃ eorū testi-
moniū est magis efficax ad p̃bandū
De primis patet in ca. in fidei. d. here. ibidē. In fidei fauorē concedim⁹ vt in
negocio inq̃sitionis heretice prauita-
tis excōcati et participes vel socij cri-
minis ad testimoniū admittant⁹ in de-
fectu aliarū p̃bationū et hereticos cre-
dentes receptatores fautores et defen-
sores eorū si ex verisimilib⁹ coniecturis
et ex numero testiū aut p̃sonarū tam de-
ponentiū q̃ eorū contra quos agitur et
deponitur qualitate aut alijs circūsta-
tijs sic testificātes nō falsa dicere p̃su-
mant. De pluris q̃ p̃sumit qd depo-
nunt zelo fidei. p̃z in. c. accusatus. §. li

CIII

cet. vbi supra. vbi dī. Licet vero periu-
ri et post p̃niam repellantur si tñ hī q̃
coram et infra. si ex manifestis indicijs
apparuerit tales nō anie leuitare aut
odij fomite seu corruptōne pecunie et
zelo fidei orthodoxe dictū suū vellent
corrigerere ac mō que prius tacerāt re-
uelare in fauorez fidei nisi aliud obsti-
terit stari debet tam contra se q̃ reliq̃s
attestationibus eorūndē. Et q̃ infami
et criminosi et serui et dñs admittuntur
Arch. in. c. alle. accusatus. in. §. 13. sup.
verbo exceptū dicit ita. Tanta ē labe
criminis heresis q̃ ad ei⁹ actionē etiam
serui aduersos dños suos quilibet cri-
minosus. etiam infames aduersus quē
libet admittuntur. vt. ij. q. vii. §. huic
opponitur.

Questio quinta an inimici ca-
pitales ad testificandum ad-
mittantur.

Verò queritur

Utrū iudex inimicos capita-
les alic⁹ olari possit i tñ cā ad
testificandū seu agendū admittere cō-
tra illū. Respondem⁹ q̃ nō. Vñ arch.
vbi supra. **¶** Nō tñ intelligas q̃ in hoc
crimine inimic⁹ capitalis admittit⁹ ad
actionē. ij. q. v. c. ij. et de symo. licet he-
li. in fine. de hoc etiā satis notat hosti.
in sam. de accu. §. q̃s possit. h̃ q̃ dicunt⁹
inimici capitales. Nota q̃ qz solū rōe
inimicitie q̃s repellit et nō quocunq̃ re-
pellit h̃ capitalis intelligit⁹: qz mors in-
ter eos est de facto illata vel fuit inten-
tata seu ea q̃ sunt ad mortē inductura
aut via vel vulnera graua et letalia sūt
secuta: et filia que ad peruersitatē ma-
lignitatē agentis cōtra passūz indicāt
manifeste. p̃pter qd p̃sumitur q̃ sicut
intentaui contra istū mortem corpo-
ralem per illam modum scz vulneran-
do. intentaret etiam per istum crimen
heresis imponēdo. et sicut voluit ei an

ferre vitam vellet auferre famā q̄rere
tales inimici capitales a testimonio le
gitime expelluntur. Alii vero inimici
tie p̄sertim graues ⁊ put etia facilliter
mulieres ad inimicitias cōmouētur:
⁊ si nō repellunt totaliter tñ dictū eoz
debilitant aliquo modo vt non sit plena
fides eoz attestacionib⁹ adhibēda. sed
cū alijs adimiculis ⁊ alioz testū di
ctis possunt plenā facere p̄bationem
p̄sertim vbi iudex delatū interrogat
⁊ nē ne putet se h̄re inimicū. q̄ tale cri
men ad mortē sibi ex inimicitia impo
nere auderet. si diceret ita. interrogabit
q̄ illa sit persona. ⁊ tunc iudex aduer
tet si illā p̄sonā de qua suspitio ē q̄ ex
inimicitia deposuerit denotauit. In ta
li em casu vbi iudex etia de cālm. nicti
tie per alios honestos informat. ⁊ alia
adimicula nō occurrūt alioz testū
dicta poterit secure talem testem repe
lere. Si vero delata persona diceret. Nō
spero aliquē talē h̄re inimicū licet in
dum brigas cū mulieribus habuerim
vel si diceret habeo inimicū. ⁊ nō expres
sit debite sed quendā alium q̄ forassis
nō deposuit. tunc dicta talis testis est
am si alij dicerēt q̄ cā inimicitie depo
suisset. iudex tñ nō debet repellere sed
ad plenā p̄bationem cū alijs ammini
culis cōseruare. Repiuntur q̄plures
mīn⁹ puidēz circūspecti q̄t h̄mōi de
positiones multoz refutare ⁊ annibi
lare querūt dicētes illis standū nō eē
eo q̄ sepissime cum rixose sint ex inui
dia deponere solent. Si q̄ ignorans
astutias ⁊ cautelas iudicum loquatur
et iudicant vt eed de colorib⁹. de q̄b⁹
astutijs in. xj. ⁊. xij. questione p̄bēt.

Secunda pars qualiter p̄ces
sus est continuand⁹ questio se
xta. Et qualiter sunt testes exa
minandi in presentia quattuor

aliarum personarū. et qualiter
delata est interroganda dupli
citer.

Am nunc sexto

queritur qualiter processus
h̄mōi aduersus maleficas in
cā fidei sit continuandus. Consideran
dū est primo q̄ q̄ in cā fidei p̄ceditur
summarie simpliciter et de plano ⁊ abs
q̄ aduocatoz ⁊ iudicioz strepitu ⁊ fi
gura. vt. c. statuta. li. vj. qualiter etiam
ista vba intelligantur p̄ extra de ver.
fig. c. sepe contingit. in cle. vbi dicitur.
Sepe contingit q̄ causas cōmittimus
⁊ in eoz aliquibus simplr ⁊ de plano
ac sine strepitu ⁊ figura iudicij procedi
mandamus de quoz significatōe ver
boz a multis commendatur ⁊ qualiter p̄
cedi debeat dubitat. Nos aut dubita
tionē h̄mōi q̄tum est nobis possibile
decidere cupientes hac in perpetuum
valitura constitutōe sancim⁹. vt fir
det cui taliter causam cōmittim⁹ ne
cessario libellū nō erigat. litis cōtesta
tionem non postulet. tpe feriaz ob ne
cessitates hoim indulgatz a iure proce
dere valeat. amputet dilationē. mater
am litis q̄tum poterit faciat breuiores
exceptiones appellatōnes ⁊ dilatōnes
frustratorias repellendo. partib⁹ aduo
catoz ⁊ p̄curatorum contentiones et
iurgia. restitūq̄ sup̄fluat multitudinē
refrenādo. nō sic tñ iudex lites obnat
q̄n p̄bationes necessarie admittentur
citacionem vero ac p̄testacionem iu
ramenti de calumnia siue de dicenda
veritate ne veritas occultet per cōmis
sionem huius intelligimus nō exclu
di. hec ibi. Et quia processus vt visus ē
sup̄ra. est tripliciter incipiendus. quia
vel propter instantiam accusatoris. vel
propter zelum denunciatoris. vel pro
pter clamorem fame laborantis. ⁊ pro

Questio sexta

cessus qui fit ad instantiam partis accusantis iudex in hac materia non debet acceptare. cum maleficarum facta opere demonum occultantur. nec accusator per evidentiam facti sic i alijs criminalibz pcedere et se defendere potest immo consulere debet accusatori qd a moueat verbum accusationis et ponat denunciationis. et hoc ppter accusatoris graue piculum. Ideo super secundum modum qui visitatus et similiter super tertium in quibus pceditur et non ad instantiam partis. Notandum qd dictum est in precedentibus qd iudex specialiter debet interrogare denunciatores qui sciunt cum eo in tali causa qd potest scire. Ideo iudex faciet citari illos testes quos denunciatus intumuit. et qd magis videntur scire in facto: et scriptor continuabit pcessum scribendo sic. **P** que attendens ipse iudex denunciata sibi hereticalia antedicta fore ex sui natura esse talia et tam graua que non possunt nec debent conuulgentibus oculis tolerari. cum cedant in obprobrium diuine maiestatis. et tam fidei catholice qd reipublice detrimentum. descendit ad se informandum et ad testes examinandum per modum qui sequitur.

Interrogatoria sup testes.

Illis testis de tali loco citatur. **I**uratus et interrogatur si cognoscit tale exprimendo nomen delati. Et dixit qd sic. Item interrogatur de causa cognitoris dixit qd p eo vidit locum et sibi plures. Vel sic vlt alias qd fuerit locum exprimentur cause cognitionis.

Item interroga. de cognitionis tpe. et dixit qd sunt decem anni vel tot.

Item interrogatus de fama illius et presertim ad ea que sunt fidei. Et dixit qd quo ad moralia est homo bone fame vel male. Item autem ad ea que sunt fidei dixit qd est fama in tali loco qd practicat aliqua contra fidem vt ma-

CIII

leficus. Item interrogatus quid est fama. et dixit. Item interrogatus si vidit vel audiuit talem talia facientem dixit. Item interrogatus vbi audiuit dici supradicta. et dixit qd i tali loco.

Item interrogatus in quorum presentia. et dixit qd illorum.

Item interrogatus si ex sua consanguinitate aliqui propter maleficia fuissent dudum incinerati vel suspecti habiti: et dixit.

Item interro. an cum suspectis maleficis huius familiaritate: et dixit.

Item interrogatus de modo et causa qd dicta fuerunt. Et dixit qd ea de causa et tali modo.

Item interrogatus si videtur sibi qd talis dixit seu fecerit trufatorie seu recitatorie seu animo in deliberato vlt potius assertiue et animo deliberato. Et dixit qd credit qd fecerit supradicta iocose et trufatorie seu recitatie et non animo sic credendi vel assertiue.

Item interrogatus de causa credentie huius. Et dixit qd credit pro eo sic. quia ille qui dicebat ridendo dixit. Et de istis est multum diligenter inquirendum. quia nonnunquam dicunt aliqui recitando aliorum verba vel trufando vlt conferendo vt alios alliciant vel incitent. licet etiam interdum asserendo vel affirmando.

Item interrogatus si hec deponit odio vel rancore seu dimittit amore vel fauore. Et dixit qd re. Et sequitur iniunctum est sibi tenere secretum. Acta sunt hec in tali loco die tali in presentia talium testium vocatorum et rogatorum. et mei notarii seu scriptoris. Vbi semper aduertendum qd in tali examine ad minus persone quinque debent presentes esse. scilicet iudex inquirens. testis vel denunciatus. Respondens vel ipse delatus postea copars. Tercius est notarius seu scriptor. vbi deest notarius et tunc adiungat si-

bi alium honestus qui duo supplebunt
vices notarii ut supra tactum est. et h. apo-
stolica auctoritate qua tunc in illo actu
fungunt. ut supra in. ca. ut officin. de
here. li. vi. Et duo honesti viri tanquam te-
stes eorum qui deponuntur. Item aduertē-
dum quod testis citatus debet etiam esse intra-
tus. i. ut possit iuramentum modo quod supra
de dicenda veritate. alias false inscribe-
retur citatus et iuratus. Consimiliter ex-
aminentur alij testes. Quibus examina-
tis. Si iudex videat factum esse probatum
plene: vel si non plene tamen esse maxima in-
dicat suspiciones vehemens. Et nota
quod loquimur non de leui suspicionem quod
ex leuibus coniecturis potest. sed quod multum
diffamata est super maleficia puerorum
iumentorum etc. Tunc iudex si timet de
fuga delati vel delate faciat eum capi. si
autem non timet de fuga faciat eum citari.
Et siue capiat sine non prius faciat
iudex eius domum improuise scrutari et
cuncta scrinia aperiri et in angulis pi-
pides et oia instrumenta tolli quod reperiun-
tur. Et sic constituto iudex. collectis hiis
de quibus est delatus et de his de quibus
est per testes convictus vel habitus sus-
pectus formet interrogatoria super illis
ac in quod habito secum notario etc. ut su-
pra. postea per corpus iuramento ad quod
tuor dei euangelia de dicenda veritate
tam de se quam de alijs. Et hoc per modum
qui sequitur conscribantur etiam singula.
Interrogatoria generalia su-
per maleficam aut maleficum. Et
est primus actus.

Illis de tali loco delatus iuratus
sup quatuor dei euangelia cor-
poraliter tacta tam de se quam de ali-
is dicere veritatem. et inde interroga-
tus unde est seu unde originem traxit. Et per
pendit quod tali loco talis diocesis.

Item interrogatus quod sunt eius paren-
tes si sunt viui vel mortui. Et respondit

quod viui in tali loco vel mortui in tali.

Item interrogatus. vtrum naturali
morte vel ieiunari. et dixit quod tali. Vbi
nota quod hoc fit quod plurimum in secu-
da parte opis patuit malefice prius in-
fantes deimonibus offerunt aut eos in-
struunt. et contra tota progenies existit ihe-
cta. Et ubi deponentes affirmassent et
ipsa negaret iam esset suspecta. Item
interrogatus ubi fuit nutritus. et ubi plu-
ribus conuersatus. et dixit quod in tali lo-
co vel tali. Et si videat quod mutauit locum
prius quod forte mater non fuit suspecta
nec aliquis ex parentela. et tamen conuersatus in
alieno et praesertim in locis in quibus con-
sueuerit malefice vigere interrogabit sic.

Item interrogatus quare mutauit
sue natiuitatis locum se transfudit ad
comorandum in tali loco vel talibus. et di-
xit quod ex tali causa. Item interro. si in dictis
locis vel alibi audiuit loqui de mate-
ria maleficarum puta quod tempestates co-
citate vel iumenta maleficiata et vacce-
liquore lactis prauare etc. de tali mate-
ria de qua est delatus. et si dicit quod sic. In-
terrogetis. Item interro. quid audiuit
loqui. Et scribantur singula quod diceret. Si autem
negat et dicit se nihil audiuisset tunc sic.

Item interroga. si credit maleficas
esse et quod talia possint fieri quod referuntur
ut tempestates concitare. summa infice-
rez homines. et dixit. Et nota quod malefice
ut plurimum negant prima fronte. unde
suspicio oritur magis quam si responderet
si sint aut non sint committo superioribus.
unde si negant tunc interrogentur.

Item interro. quid ergo ubi combu-
tur tunc innocenter perdenant. et dixit.

Interrogatoria particularia
super eisdem.

Quertat iudex quod non perastit
subsequentes interrogaciones sed
indelate proponat. Item inter-
rogatus cur eo is populus eam time-
ret. et dixit. Item interrogat an sci-

ret se esse diffamata. et quod odio haberet. et dixit. Item interrog. cur in persone obiecit dicendo. tu non transibis impune. Et dixit. Item interrogatus quid mali sibi fecisset illa persona quod talia verba in eius damnum protulisset et dixit.

Et nota quod hec interrogatio est necessaria ut deveniat ad fundamentum inimicitie. quia in fine delata allegabit inimicitiam sed ubi non est capitalis sed modo muliebri concitata non impedit. Hoc. n. est maleficarum proprium concitare adversus se. vel verbis inutilibus aut factis. puta quod petit sibi prestari aliquid. aut inferri ei damnum aliquod in ore et siliis. ad hoc ut occasione recipiant et se manifestent in verbo vel in ope. quam manifestationem habent facere ad instantiam demonum. ut sic peccata aggravent iudicium dum manent impunita. Nota etiam quod talia faciunt non in alio proprio nisi si deponens vellet testes producere non haberet. Nota etiam quod incitant a demonibus ut a multis maleficis post incineratis expulsum. ita quod si parum voluntatis habent incitare et maleficare. Item interro. quod effectus potuit consequi super minas ut puer aut iumentum raris cito maleficare tur. et dixit. Item interro. iterum et quare dixisti quod nunquam deberet habere sanum diem. et ita factum est. et dixit. Item si omnia negat. interrogetur de aliis maleficiis alijs testibus illatis puta in iumentis vel pueris. Item interro. cur vasa fuerit in campis vel in stabulo cum iumentis tangendo puta interdum solent facere. et dixit. Item interro. cur tetigit puerum. et quod postea male habuit. et dixit. Item interro. quid egit in campis tempe tempestatis. et sic de multis alijs. Item unde quod cum habeat unam vaccam aut duas quod plus abundat in laqueis vicine habentes quatuor aut sex Item cur manet in statu adulterij aut concubina. et non deserunt ad propositum

tum suspitionem generant amplius quam super probas et honestas delatas. Et nota quod sepius super articulos contra eam delatos interroganda est virum maneat in eodem proposito aut non. Quia confessione proposita et scripta siue ad premissam negativam siue affirmativam siue sub ambiguo. scribatur postea. Acta sunt hec in tali loco. et. vi supra.

Questio septima in qua varia dubia declarantur super premissa interrogatoria et responsiones negativas. an delata sit incarcerenda. et quoniam pro manifeste deprehensa in heresi maleficarum sit habenda: Et est actus secundus.

Veritur primo

quid agendum si ut plurimum contingit persona delata omnia negat. Respondet. Iudex habet circa tria attendere. scilicet super infamiam. super indicia facti. et super dicta testium. si vel delictum omnia in simul concurrunt. aut non. si omnia in simul ut plurimum etiam contingit eo quod malefice statim propter fore facta in aliqua villa aut civitate infamant. indicia etiam facti sunt pre oculis. puta in pueris maleficiatis aut in iumentis que sepius inficiuntur aut lacte privant. numerus etiam testium est inscriptus. qui sunt singulares puta quia unus deposuit quod puerum sibi maleficaverit. alius vero iumentum. tercius vero super infamiam. et sic de alijs. Tamen in substantia facti concordant puta in maleficiis. et quod ut malefica sit inspecta. et isti testes licet non sufficiant ad condemnandum absque infamia vel etiam cum infamia. ut supra tactum est questione tercia. tamen cum in indicijs facti posset posset ex his tribus in simul reputari. non

Parstercia

ut suspecta vehementer aut violenter de quibus suspicionib⁹ inferius declarabitur. sed reputari ut manifeste deprehensa in heresi maleficarū ubi vici testes idonei id est nō ex inimicitia et sufficiens in numero puta sex octo vel decem iurati concurrerent. et consequenter deberet pens. in. c. ad abolendam. §. senti. de here. subiacere. et c. excoicam⁹ ij. et hoc sine crimine sit falsa sine nō. et hec sic pbant. Nam qd dictū est qd ubi omnia tria prefata concurrunt tūc p manifeste deprehensa in heresi debz reputari non est intelligēdū qd necessario oia tria incurrere sed pbatur sic p argumētum a fortiori. Nam vnūquodqz ipse inter illa duo que sunt iudiciū facti: et testium pductio legitima pōt reddere aliquē ut p dephensio in heretica prauitate habeat. quātomagz ubi ambe probationes pariter concurrunt. Nam iurisse ubi querunt qd modis de iure aliquis habetur pro manifeste dephensio in heretica prauitate. Respondet qd tribus ut notat bern. in glo. ordinaria. in ca. ad abolendam. §. pñt. et ver. dephensi extra de here. et tunc est supra in qō. ne prima. in principio operis. s. facti euidencia. puta qd publice pdicauit heresim. hic aut ponimus iudiciū facti propter publicas minas quas intulit. Dicendo nunqz sanos dies habebis vel si mille et effectus fuit subsecutus. sequit vel legitima probatione per testes. vel tercio ex ppta confessione. unde si vnū quodqz illoz p se facit et reddit aliquē tanqz manifeste suspectū. quātomagz insimul inungendo infamiā et indicia facti cum testium depositōe. Is ibi dicitur euidens factū et hic iudiciū facti. et hoc est quia diabolus non manifeste operatur sed occulte. damna autē et instrumenta maleficij que reperiūt dant iudiciū facti. unde ubi euidens scim

in alia heresi solum sufficeret. hic adiungamus tria. De secundo vo qd talis dephensus lz negaret tñ iuxta illa capitula esset puniendus sic pbatur. Nam dephensus facti euidencia vel per testes aut fateatur crimen vel non. si fateat et est penitens tradendus est brachio seculari ultimo supplicio sciendus. iuxta. c. ad abolendam. ut supra. est carceri perpetuo detrahend⁹. iuxta. c. excoicam⁹ ij. Si autem non fateatur sed stat in negatiua est ut impenitens tradendus potestati curie secularis animaduersione debita puniendus. ut notat Hostiē. in sum. ti. de here. qualiter dephendant. Sic ergo concludit qd si iudex isto mō pcederet super interrogatoria et testium depositōes. cum ut dicitur est in causis fidelis summarie simpliciter et de plano pcedi pōt. et ipam delatā carceri deputaret ad tempus vel ad annos plures. si forte post annum squaloribus carceris depreffa crimina fateretur non iniuste sed iuste pcederet. Attamen ne videatur iniam precipitare imo fin omnē equitatem pcedere. queritur quid consequenter agendū sit.

Questio octaua et precedenti annexa an sit incarcerationa: et de modo capiendi: et ē actus tertius iudicis.

A vero super ne

gatiuas responsiones malefica sit carceri ad custodiā mancipanda. ubi pfata tria concurrunt. s. fama. indicia facti. et pductōes testium aut sub cautione fideiussorū dimittenda ut denao citata respondeat. Responderi pōt ex tribus opinionibus. Primo ei aliquoz sententia est qd carceribus sit mancipanda. et nullo modo sub cautō

ne dimittenda. et hi innitunt rōni tacte
in pcedenti questione. quia vix habet
p manifeste dephensa vbi illa tria con
currunt. Alij vō q ante incarnationem
potest cautioni fideiussor relinqui. ita
q si fugam caperet q tunc p conuicia
haberetur. l3 post incarcerationē sup ne
gatias responsiones non sit cautioni
vel manulente relinquenda. qū vix il
la tria pcurrunt supra notata. eo q tūc
non posset sententiarī et plecti ad mor
tem. et hic innitit consuetudine. Tercij
sunt qui dicūt q nō sit danda infallibi
lis regula. sed iudici sit relinquendū vt
fm dicta testiū et infamia psonē. et si in
dicta facti concurrunt tanto graui⁹ di
scernatur per modū patrie seruādo et
consuetudine. concludentes q si non
posset habere fideiussores notabiles et
fortassis suspecta de fuga q tunc carce
ri mancipetur. et hec tertia videt rōna
bilior. sic tamen q debitis seruet mō
dus qui stat in tribus. Primo vt dom⁹
eius quantum possibile est perlustret
sub et supra in omnibus angulis fossis
et scrinijs. et siquidem famosa malefica
existit. tunc absq dubio nisi prius sint
ab ea occultata varia instrumenta repe
runt. sicut supra tactū est. Secundo
vt si habet ancillam aut consodales q
et ille vel illa seorsum includant etiaz si
non sint delate. psumitur eas non late
re secreta aliqua illius delate. Tercio
q in capiēdo si i domo ppta capitur:
q non deit et spaciū intrādi came
ram. eo q tūc solent certa maleficia ac
cipere et secum deferre p taciturnitate
pcuranda. Ratione cuius incidit du
bium. An modus capiēdi maleficas
qui ab aliquibus obseruat vbi a fami
lis subito a terra eleuatur et in porta si
ue in spatulis ne terram vltra tangat
defertur: sit licitus. Respondet potest
ex canonistarū et quorundam theolo

gorū sententia q licitū sit hoc tripli
ci respectu. Primo quia vt in questōe
introductionis huius tertiē partis pa
tuit plurimorū sententia. immo talium
doctorū quorū dicta pprobare nemo au
der. vt Hostien. et Hostre. est q licitū
est vana vanis contundere. Experien
tia deniq immo et maleficarū passio
nes demonstrant q sepius per talem
modum capte taciturnitatis malefici
amiserunt immo qplures incinerāde
petentes vt saltem pede vno terraz tan
gere permitterent. dum eis fuisset dene
gatum et in fine scissitātū cur tamen ter
ram tangere optassent. Responsū q
si tetigissent seipsas liberassent multis
alijs fulminibus interemptis. Alia cā
nam hoc ipm manifestū existit. vt in se
cunda parte operis patuit q in publi
ca iusticia omnesq vires maleficiū fran
guntur quo ad pterita. sed quo ad fu
tura nisi de nouo ei a diabolo succur
ratur in maleficio taciturnitatis omia
crimina fatetur. Dicamus ergo iuxta
apostolum. Quicunq verbo vel ope
re agimus omnia in nomie dñi nostri
iesu christi fiant. et siquidem innocens
fuerit hec capto non ei nocebit. Tercio
respectu. quia si fm doctores licitū est
per vana opera maleficia tollere. quis
in hoc concordant omnes licz discre
pant in illo q illa vana non debeant eē
illicita. Vnde dictum Hostien. vbi di
cit q licitū sit vana vanis contunde
re. glosatur ab alijs. nota q dicti vanis
non autem illicitis. a fortiori licitū ē
maleficia impedire. ad quod impedi
mentum hic respectus habet et non ad
aliquod illicitū exercendū. Notat in
super iudex q est duplex incarceration.
vna ad pensam vbi criminosi ponūtur
Altera ad custodiam dñi. et hec in pre
torio fit. Et he due custodie notātur in
capitū. multisq querela. vt supra. vnde

Parstercia

ad minus ad custodiam est incarcerationa. si aut leuia essent p qbus esset accusata. ita q nō esset infamata nec eēt in dicia facti in pueris z iumentis. tūc remittat ad domū. sed qz familiaritatem habuit forte cū maleficis z nouit eorū secreta. det fideiussores. quos si habere nō pōt. iuramentis z penis ascripta domū nō exeat nisi vocata. ancille autēz domesticę de quibus supra ad custodi am z nō ad penā detineant.

Questio nona quid agendu ; post captōem : z an deponētū noia sint ei manifestanda. z est actus quartus.

Do autem post

captōem fiunt. sed quid p mū inter illa iudici relinquit. s. de fensionū cōcessio. z in loco torture nō tū p torturā examinatio. Prīmū nō datur nisi petierit. Secūdū nō fit nisi prius ancille seu consodales si habuit in domo examinent. Procedamus tam ordine posito. Si delata dicat se innocentē z q false sit delata. z q libēter velit tales accusatores inspicere eos audire. tunc signum est q petit defensiones. Sed an iudex teneatur ei deponētes manifestare z ad conspectū ei pūtare. Hic aduertat iudex q nullū illoz tenet facere nec noia manifestare. nec ad conspectū pūtare nisi deponētes p se. z sponte ad hoc se offerunt. v. v. v. eoz aspectibus pūtent. rea que deposuerunt eis in faciem obijcere. q autē nō tenet iudex. z hoc ppter periculū deponētū pbat. Nam lz diuersi summi pontifices diuersa senserūt. nullus tū vnq sensit q iudex teneret in tali cā delato noia deponentūz manifestare. nec etiam accusatoz. licz hic nō pcedimus p modū accusationis. sed potius aliqui senserunt q in nullo casu liceret

aliqui do q in aliquo. Tandē autē Bonifacius octauus statuit p p in casta tuta. s. inhibemus. li. vi. vbi sic dicitur Inhibemus tū q si accusatoz vel testibus in causa heresis interuenientibz seu deponentibus ppter potentia psonarū cōtra quas inquirat. videat epō z inquisitor. Nota in p inquisitore et epō iudicē quēcūqz ptra maleficas pcedentē ex cōsensu epī z inquisitoris. qz idē est z vices suas cōmittere pūit vi in qōne introductoria paruit. vnde z talis iudex quicūqz etiā secularis. pcedit aplice auctoritate. z nō solū iperatoria. sequit. grane periculū imminere si contingat fieri publicatōem eorū dē ipoz noia non publicent zc. Et sequit infra. cessante dō periculo supradicto. accusatoz vel testū noia put in alijs fit iudicijs publicent. Attendat etiam circūspectus iudex de potentia psonarum. qz illa est triplex. s. potentia generalis z familie. potentia pecunie. z potentia malicie q plus timēda ē q alie due q ex illa testibus grania pcula possent imminere si eis q quos deposuerūt eorum nomia publicarent. z ratio ē. maius enim est periculū noia testū publicare alicui delato paupī hūti in malis complices rebelles z homicidas q nihil habent nisi psonā perdere. qz generoso vel diuiti abundant in tpalibus. quid aut sit grane periculū z quale declarat Jo. an. sup pdicto ver. piculum. dicens ita periculū. quia timeet mors. vel detruccio ipoz vel filioz vel parentū suoz. vel deuastatio substantie vel his filia. Aduertat insup iudex q cum apostolica auctoritate ex beneplacito ordinarij i his pcedit. qd ad illud secretum. s. de nō reuelando testificantiū nomina tam ipse q omnes alij assessores qui depositōes testū interfuerunt aut in futurū circa sniam ferendā interesse poterunt tenent sub pena excoicationis

quam contra eos si oppositum fecerint
ep̄s fulminare poterit. et ita ne reuelat
a principio p̄cessus ad minus implicite
fulminauit. Vnde in alleg. c. statu-
ta. §. et ut eorundem. ita dicit. Et ut eo-
rundem accusatorum et testium periculis effi-
cacijs occurratur et cautius inquisitionis
negocio p̄cedatur p̄ntis constitutionis
auctoritate p̄mittimus q̄ ep̄s et inquisi-
tores tu intellige sicut supra possunt in
dicere illis quibus ut p̄missum est pro-
cessum huius explicabunt. et in eos ar-
chana cōsilijs seu p̄cessus sibi sub secre-
to ab eisdem ep̄or inquisitoribus patefa-
cta p̄ter ip̄orum licentiam alijs pateface-
rent excoicationis s̄niam quā ex secre-
ti violatōe ip̄o facto incurrant si eis vi-
debit p̄mulgare. Notandū vltimus q̄
sicut pena annexa est vbi nomina testi-
um indebite publicarent. ita pena est
annexa vbi indebite occultarent. scilicet
quibus merito sunt manifestanda. scz
peritis et assessoribus de quorū consilio
est ad s̄niam p̄cedendū. vel vbi nō pub-
licarent vbi sine periculo testium publica-
ri possint. ut in dicto ca. statuta. circa fi-
nem sequitur. Ceterum in oibus p̄eci-
pimus tam ep̄os q̄ inquisitores p̄raz
et p̄uidam intentōes habere ne accusa-
torum vel testium nomina sup̄primendo. vbi
est securitas periculum esse dicat. nec
in eorū discrimine securitatē asserat vbi
tale periculum immineret sup̄ hoc cō-
scientias eorū onerantes. vbi Archi. ita
dicit. Tu quisq̄q̄ iudex in tali casu
bene aduerte verba ista nam non dicit
lene periculū si graue. nōligit̄ reū p̄i-
uare iuris ordie s̄ne magna causa. qm̄
hoc fieri non pōt sine offensione dei. et
notandū est lectori q̄ q̄ omnia p̄cedē-
tia et etiam sequentia vīq̄quo p̄uentaf
ad modos sententian̄di absq̄ pena san-
guinis in quibus ecclesiasticus iudex su-
dicare habet fieri possunt cum consen-
su diocesanoꝝ per secularem iudicem

ideo non impediat lectorem si in ca. a
legatur iudex ecclesiasticus et nō secu-
laris qui modos sententian̄di sup̄ san-
guinē capiet ex modis sententian̄di et
penitentionan̄di ordinarioꝝ.

Questio dccima qualiter sunt
defensiones concedende cū de
putatione aduocati. et ē actus
quintus.

Igitur defen-

siones petit quō concedi pos-
sunt vbi nomina testium oīno
occultant. Dicendū q̄ defensio stat in
tribus. Primo vt ei aduocatus depu-
tetur. Secundo vt illi aduocato nomi-
na testium non publicent nec ad secre-
tum etiaz tenendū sub prestito iuramē-
to sed informetur de singulis cōtentis
in p̄cessu. Tercio delati causa quantus
potest in meliōre partem interpretet si
ne tamen scādalo fidei et dāno iusticie.
vt patebit et procurator parti forma cul-
p̄cessus totius copia. sup̄pressis tamē
testium et deponentium nominib⁹. et idē
aduocatus etiam p̄curatorio nomine
p̄cedere poterit. Quo ad primū. No-
tatur q̄ aduocatus non deputat ad be-
neplacitū delati. puta quia velle habe-
re vnum ad suum placitum de illo oīno
caueat iudex non concedere hoīem li-
tigiosum. multosum qui facilliter pe-
cunijs possit corrumpi. put sepe tales
inueniuntur. sed concedat sibi vīrū p̄-
būm et de legalitate non suspectum. Et
notare debet iudex quatuor in aduoca-
to. que si obseruata fuerint ab aduoca-
to permittat eum aduocare. al̄s habet
eum refutare. Nam aduocatus primo
debet examinare qualitatem cause. et si
viderit eam iustam tunc si voluerit as-
sumat eam. si vō iniustā reitruat. vñ
diligenter cauere debet ne causaz assu-
mat iniustam et desperatam. Veruz q̄
o illi

Parstercia

si ignoranter ab initio accepit cam
et cum hoc pecunia. in pcessu tñ cogno-
uit cam desperatā. tunc sic cliemlo suo
i. delato p quo cam assumpsit nō con-
suluit vt cederet salariū receptūz tenet
restituere fm Goffre. qđ pbare videt p
C. de indi. rem nō nonā. Licet Hostie.
dicat oppositū. s. de salario restituēdo.
nisi industriosē fecisset. Vñ si nequam
aduocatus cliemlū suū sciēter in-
ducit ad defendendū cam iniquaz ad-
damna et ad expēsas tenet. C. de admī.
tu. nō est ignotū. Secundū q observā-
re dī vt seruet in aduocando tria. Pri-
mo modestiam vt non pccat nec cō-
uiciando nec vociferando pponat. C.
eo. qm. Secundo veritatē. s. vt nō mē-
tiatur. falsas rōnes vel pbates indu-
cendo. nec falsos testes aut iura si per-
tus esset. nec dilatores petat pserim in
hac causa vbi summarie simpliciter et
de plano. vt supra in qōne sexta tactūz
est. et tangit. iij. q. vii. hec tria. Et terciū
quod obseruat est ex pre salariū qđ mo-
derat fm cōsuetudinē regionis. d qua
materia tractat. iij. q. vii. §. arcenē. et §.
tria. Sed ad nrm ppositūz redemdo.
Iudex ita pscriptas cōditōes aduoca-
to pponat. et in fine adiungat ne fauto-
riam heresis incurrat. qz tunc excoīca-
tus esset. iuxta ea. excoīcamus. §. §. cre-
dentes. Nec valet si dicat iudici q nō
defendit errorem sed personā. qz nō de-
bet defendere quouis modo vt nō pce-
datur summarie simpliciter et d plano
qđ faceret si petere vellet oīno dilatio-
nes. vel inmiscere appellatōnes. q oīa
refutant. vt ibi in qōne sexta recitatur.
qz l3 errorem nō defendat cum sic dam-
nabilior ipis maleficiis esset. et potius he-
resiarca qz hereticus maleficus. vt ptz
xliij. q. iij. qm illoz. tñ qz indebite de-
fendit iam suspectū de heresi tanqz fau-
tozem se facit. et nō solū leniter sed et ve-
hementer fm defensionē quam fecit. et

debet abstinere publice coram epō. sū-
pta. c. accusatus. frequēter allegatum.
hec ad longum posita sunt nec parul-
pēdat ista iudex. quia ex aduocato seu
pcuratore vbi false pcedere nitit. plu-
rima pericula euenire solent. vnde iu-
dex oīno debet eum refutare et pcedere
fm actaz pbata vbi reprehensibilis ad-
uocat⁹ fuerit. Verū tamen si iudex ha-
buerit aduocatū irrephensibilē pro de-
lato virum zelosum et iusticie amatore
nomina testium ei indicare poterit. ad
secretum tamen tenedū sub ptestito iu-
ramento.

**Questio. xj. quid faciet aduo-
catus cum sibi nomina testium
non publicantur. actus. vij.**

Mod si queritur

Quid ergo aduocatus etiam
pcuratorio nomine p delato
faciet. vbi nec sibi nec cliemlo suo no-
mina testium publicantur. quā tñ publi-
catōem delatus summe affectaret. Re-
sponso. informatōem capiat a iudice
de singulis in pcessu contentis. et si quā-
dem copiaz habere velit. suppressis tñ
noībus testium tradat sibi. et sic infor-
matus accedat delatū et singula sibi p-
ponat. et si materia postulat. vtpote qz
multū onerosa delato. cum ad patiam
quātū pōt horret. Et delatus vbi iterū
atqz iterum instat vt sibi testes publice
tur. Respondere pōt ex factis que con-
tra te delata sunt cōlecturare testes po-
teris. nā tali maleficiatus ē puer aut iu-
mentū. aut tali mulieri seu viro dixisti
eo q talem rem quā petebas tibi ppre-
stare volebat. tu senties q melius fuisset
vt mihi rez accommodasses. post que
verba talis infirmat⁹ subito facra tua
vt testimonia clamant. que plus pōde-
rant q testimonia verborū. vel etiaz tu

scis te infamata. et a longo tpe suspecta
de multis maleficijs et dñis hoibus il
laris. et sic replicando finaliter ad hoc
deuenter q ipa aut inimicitias allega
bit asserens sibi ex inimicitia obiecta.
aut dicet. Fateor me dixisse se hec ver
ba. sed nō aio nocendū. Quare aduo
catus tunc iudici et assessoribus de pri
mo. vici de inimicitia habet pponere et
iudex inquirere. Et siquidē illa capital
inueniret. vtpote. qz inter maritos vel
consanguineos fuisset mors intentata
vel secuta vel allicuius criminis incul
patio. vñ quis forte plectendus p publi
cam iusticiā. vel fuerit vulnera graua
ex cōtronerijs et brigis illata. tūc pro
uidus iudex cum suis assessoribus di
scutiet an ex parte delate inimicitia ag
grauat vel ex pte deponentis. puta qd
in artus aut amici delate alios ex pte
deponentis iniuste opprēserūt. tūc qui
dem si nō assunt indicia facti in pueris
seu iumentis siue hoibus maleficiatis
nec etia assunt alij testes aut etiam q
publica infamia nō laborat. tūc psumi
tur q rōne vindicte cōtra eā deposuer
it. et est delata oīno absolūenda et libe
re dimittenda sub debita cautōe de nō
vindican dōz. vt mors indicū est. Et
querit. katherina habet puerū malefi
ciatū seu ipa per se est maleficiata. seu i
iumentis pcepit plurima damna. et sy
spicat super illam cuius marit⁹ aut cō
sanguinei etiā p prius iniuste suū ma
ritū aut consanguineū opprēserunt in
publico iudicio. vñ cū hic duplex sit
inimicitia ex pte deponentis. qz iniuste
caus rōne maleficij illati et rōne infamie
iniuste obiecte suo marito aut consan
guineo. est ne eius depositio repellē
da aut nō. et quidē ex vna parte videt
q sic. qz inimicitia ibi ē ex altera q nō.
qz pferit indicia facti. Rūdet q in casu
quo nō assunt alij deponētes. nec etia

publica laborat infamia p delatā. tūc
non statim eius depositioni tū h repel
litur. et delatā tū reddit suspecta si et in
quantū morbus ē maleficiosus. et non
ex naturali defectu. et qualiter hoc co
gnoscat inferius patebit q canonice
est purganda. Sed si iterū querit an
alij deponētes etiā habent sup indicia
facti primū deponere que ipis aut alijs
cōtigerunt. aut solum sup infamā. Re
spōdet q si sup aliqua indicia facti de
ponunt bene quidē. si autem tū sup in
famā et ita in re existit. tūc iudex lz re
pulerit deponentē. ppter inimicitia tū
indiciū facti qd pūlit. et ostēdit iudex
ex alijs retribus que sup infamā depo
suerunt capiet p interfigno sup suspi
tōem vehementē ex qua ipa delata de
tenta iudicari poterit a iudice sup tri
plicem penā. s. canonice purgatis. p
pter infamā. Juxta ea. inter sollicitu
dines. extra de pur. ca. Item sup abiu
ratōem ppter suspitiōem. iuxta. c. accu
satus. in principio. et fm varias suspiti
ones ad varias abiuratiōes vt patebit
in qro modo sententiandi. Et pp indi
cia facti si crimen facitur et penitet. nō
relinquitur brachio seculari ad puni
tōem sanguinis sed per ecclesiā iudic
em ad perpetuos carceres iudicatur.
per secularem tamen iudicem non ob
stante q ad perpetuos carceres sit q ec
clesiasticum iudices iudicatis. potest
tamen ipm propter damna temporalia
tradere igni. iuxta. c. ad abolendam. §.
psenti. et iuxta ea. excommunicamus. ij.
de here. que omnia patebunt inferius
circa sextum modū sententiandi. Epi
logando. Attendat iudex primo q nō
sit facilis ad credendū aduocato. vbi p
delata allegat inimicitiam capitalem.
eo q rarissime in tali crimine qd depo
nit siue inimicitia cum malefice sp ex
se oibus habeant. Secūdo attendat q

Partes tertia

cum quatuor modis malefica potest con-
uinci. scilicet per testes. per euidentiā facti. per indi-
cia facti. et per confessionē propriam. et hoc
vel super infamiam tantum. quod tamen fieret hoc per
testes. vel super suspicionem tunc per euiden-
tiā facti aut indicia facti fieret. ex quibus
suspicio potest iudicari levis vel vehemens
vel violenta. et hec omnia absque confessi-
one propria que si concurreret tunc ex di-
ctis est procedere. Tercio applicet per-
missa aut suum propositum super personam
deventam ad obuiandum aduocato: sed
videlicet sit tantummodo super infamiam
delata. aut quod ibi concurrant aliqua in-
dicia unde reddat suspecta vehementer
vel leuiter. et tunc aduocato super inimici-
tiam allegatā respondere poterit. Et hoc
quantum ad illam partem ubi aduocatus
pro delato in inimicitiam deponentium
allegauit. Sed ubi allegat secundum vide-
licet quod illa verba que promittit contra de-
ponentem. tu senties in breui quod tibi eue-
nient. aut tu non habebis plures dies
sanos. aut veniet in breui quod tu velles
mibi talem rem accomedasse aut ven-
dipisse et similia. Tunc aduocatus ad-
iungat. licet malum aliquod fuerit sub-
secutum deponenti in rebus vel corpo-
ribus. non tamen propter hoc sequitur:
quod illa delata huius mali sit causa tanquam
malefica. eo quod infirmitates variis mo-
dis accidere possunt. Item allegat quod com-
mune est mulierum verbis huiusmodi
mutuo contendere etc. Super istas al-
legationes iudex habet obuiare per hunc
modum si quidem infirmitas ex defe-
ctu nature accidit tunc excusatio locum
haberi poterit. Sed quia ex signis et ex-
perimentis oppositum constat veritate
quod nullo remedio naturali curari po-
tuit. Item quod iudicio medicorum iudicat
ut morbus maleficialis vulgariter nach-
schaden. Item iudicio forasitis incan-
taticum aliarum que asserunt seu asse-
runt morbum esse maleficialem. Item

quia subito superuenit absque aliqua pri-
ua debilitatione. cum tamen natura-
les infirmitates successiue solent debi-
litare. Item quia forasitis curata fuit
ideo quod repperit certa instrumenta sub
lecto aut indumentis sue alijs locis. et
illis amotis subito sanati restituta fuit
per sepiissime contingit. Ut supra in secunda
parte operis patuit ubi de remedijs tra-
ctatur. Et per hec seu similia iudex sa-
cillime potest obuiare quod talis infirmitas
potius ex maleficio quam naturali defectu
contigit. Et per minas obiectionis suspi-
catur de maleficio. Sicut a simili si quis
diceret. volo tibi comburere horreum. et ef-
fectus subsequitur. videlicet violentā causat
suspicionem. quod ille qui minas promittit hor-
reum succenderit. Item forasitis aliter et non
ipse combusserit.

Sequitur ad idem questio duo-
decima magis declarans quali-
ter sit inimicitia capitalis inue-
stiganda. actus septimus.

Trento quod a re-

stimonio feredo tantummodo
inimici capitales repellunt.
ut supra quinta questione tactum fuit
Inimicitia autem talem declarare ex his
que in capitulo precedenti tacta sunt iu-
dici forasitis nimis obscurum et difficil-
le videatur. attento quod delatus vel eius
percurator nollent faciliter eius acquie-
scere decisioni super materiam tactam que
dicatur inimicitia capitalis et que non.
Ideo exprimendi sunt alij modi quibus
in noticiam talis inimicitie iudex deue-
niet. ut insonem sic minime danaret.
quod tamen reum per debitam iusticiam pu-
nirer. Et hi modi licet sint cautelosi seu
etiam dolosi. tamen iudex illos practi-
care potest in boni fidei et reipublice. cum
et apostolus dicat. cum essem astutus do-
lo eos cepi. specialiter etiam hi modi per

eticant super delatos non diffamatos publice seu etiā nō notatos p aliquod iudiciū factū. Iam etiam index sup quos cunq; delatos. vbi inimicitias cōtra deponentes allegarent. et nomina testiu omittū scire vellēt. Primus modus est. Nam datur delato seu suo aduocato copie pcessus ad partem suam. scilz deorsum et nomina deponentiu seu deferentiu ad ptem aliam. non tñ eo ordine quo deponunt. sed isto modo vt nomen testis quis primus in copia sit scriptus vel septimus in cedula. et q secundus sit penultim⁹ vel vltimus. et sic delatus. quis hoc deponat vel illud. et qd sit primus vel secundus in sua copia. quo stante. aut dabis omnes inimicos: aut non. si omnes. eo citius reprehenderetur delatus de mendacio. vbi cā inimicitie per iudicem scrutabit. si quosdam vō tunc facilius causa inimicitie investigabit. Secundus modus esset a simili vbi daret aduocato pcessus copiam ad ptem vnam et deponentiu noia ad ptem aliam. et adiunctis alijs extraneis que alibi a maleficiis fuerūt perpetrata. et nō a deponentibus seu testibus inscriptis deposita. sic delatus nō poterit assertiue dicere illum vel istum inimicū capitales. quia nescit que sint ab illis contra eum deposita. Tercius modus qui et supra tactus capitulo quinto. Nam quādo delatus examinatur in fine secundi examinis anteq; petat defensiones et anteq; aduocatus sibi deputat. Interrogetur. An reputet se habere inimicos capitales qui omni diuio timore postposito falso imponerēt sibi labem heredis maleficarum. Et tūc forte impudenter ac impronius et non visis deponentiu attestatōibus. responderet q nō reputet se habere tales inimicos. vel si dicit puto me habere. tūc nominat. et illi inscribunt et causa etiā inimicitie. vt postmodū index valeat eo

certius investigare. postq; copia pcessus et noia leorū fuerint tradita modis qbus supra. Est et quartus modus vt iterum in fine secundi examinis aut confessionis de qua in sexta qōne circa secunda interrogatoria anteq; dentur bi defensiones interrogat de testibus q graui⁹ deposuerūt p eū p hūc modū Cognoscis tu talem vnū noiaudo dte stibus qui grauiora deposuit. et tūc dicet q sic vel q nō. Si dicit q nō. tūc nō poterit exposc dādo sibi defensiones et aduocatu ponere illum capitālē inimicū. cum dixerit medio iuramento prius opposuit. s. non noscere illum. Si aut dicit q sic. tūc interroget si scit vel audit q ipse vel ipsa egerit aliqd contra fidē sicut malefice solent facere. Si dicit q sic. Talia et talia fecit. Interroget si est eius amicus vel inimicus. statim respondebit q amicus. et hoc ideo vt eius testimonio stetur. et extunc in illa causa nō pōt dare illum inimicū capitālē per suum aduocatu euz medio iuramento p antea dixit eū amicu. Si aut respondeat q nihil scit de eo. tūc interrogat an sit eius amicus vel inimicus. et ipse statim rēdebit q amicus. q allegare inimicū d quo nil mali nouit nō facit. Dicit ergo sum suus amicus. Attamen si scirem aliqua nō omitterē qn illa reuelare. In tali ergo causa nō poterit eum ponere exposc inimicū. vlt ad minus allegabit causas inimicitie capitalis a principio. et tunc aduocato adhibebit fides. Quintus modus est. nam dat delato seu aduocato copia pcessus suppressis noib; deponentiu et vbi aduocatus informabit euz de singulis. cōfeturat quis vel qui deposuerunt talia p eū. et frequēter venit in cōgnitōem. et tunc si dicit talis est inimicus capitalis. et volo pbare p testes. tūc index habet considerare si concorditer iuxta pcessum noiauit. et tunc q dixit

Parstercia

velle pbare p testes. illos examinabit
 causas inimicitie examiabit secrete. cō
 vocato ad hoc bono consilio peritorū
 vel antiquorū in qbus later prudentia.
 et si ita inuenerit causas inimicitie capi
 talis sufficientes. tunc repellat p̄rio te
 stes. et illi dimitte si nō assunt alia gra
 uamina aliorū testū. Et hic modus qn
 tus vt cōmunis obseruat. et de scō ma
 lefice cito ex copia pcessus eliciunt qui
 vel que aduersus eam deposuerunt. Et
 q̄ rarissime in tali causa inuenit inimi
 citia capitalis. q̄ nisi ea que ex eaz ma
 lis operibus oritur. Iō iudex defacili
 se habet per p̄atos modos resoluerē.
 attento etiam q̄ sepius deponētes affe
 crant se personaliter maleficis p̄stare:
 et in faciez obijcere ea q̄ p maleficia eis
 sunt illata. Est et alius et vltim⁹ ad quē
 finaliter iudex recurrere pōt vbi predi
 citi modi fortassis iudicarent ab aliqui
 bus dolosi. et per astutia practici p̄ser
 tim quatuor p̄mit. Iō oīno ad satisfacti
 endū et quietandū scrupulosas mētes:
 et ne iudicet quicq̄ obijciat. aduertat q̄
 postq̄ p p̄cedentes modos expertus ē
 nō esse aliquā inter delatū et deponēte
 capitalē inimicitia. vult tñ hoc idēz cō
 cōsilio aliorū assessorū cōcludere in finē
 ne sibi q̄cq̄ obijciat. faciat hoc. det de
 lato: seu eius aduocato copiam proces
 sus. deponentiū tñ et deferentiū nomi
 nibus sup̄p̄sis. et q̄ defendendo dicat
 se habere inimicos capitales. et fortas
 sis causas inimicidarū varias allegat
 sine in re ita sint sine nō. congregat tñ
 iudex cōsiliū peritorū cuiuscūq̄ facul
 tatis si cōmode habere pōt. vel ad mi
 nus ex p̄udis et honestis psonis qbus
 eunq̄. q̄ ad hoc tenet iuxta ca. statuta
 frequenter allegatū. et illis totū pcessū
 integraliter et p̄fecte p notariū seu scri
 ptorem legi faciat. et testiū seu deponē
 tiūz noia publice exponat. ita tñ qd ad
 tenendū secretū sub p̄stato inramēto

omnes astringat. et de illo an hoc face
 re velint prius habet inquirere. q̄ alia
 oīno nō sunt eis nomina illa exponen
 da. Expost dicat qualiter p̄ talem et ta
 lem modum inquirendo de inimicitia
 nullā poterit p̄pendere. At tamen sub
 inferat si videbitur sibi e duobus vni
 aut per cōsiliū discernat qui sint ex de
 ponentibus repellēdī tanq̄ inimici ca
 pitales: quō aut eligant tres quatuor
 aut quinque qui amplius nouerūt in vil
 la aut oppido. amicitia vel inimicitia.
 delati et testiū. et qui nō sunt p̄stes. i cō
 silio et publicent illis tantūm nomina
 delati et testiū. nō aut articuli p̄cessus.
 et stabitur iudicio corū dē. Ex p̄mo nō
 poterunt bene testes repellere. attento
 q̄ iudex suos modos inquirendi practi
 cauit. Ex secundo vō totaliter se inu
 nē faciet et oēm a se sinistra suspitiōem
 excusiet. Tenet etiam hunc vltimū mo
 dū seruare vbi delatus in alieno loco
 patria esset capius. Et hoc sufficiat ad
 discernendū sup̄ inimicitia.

Questio. xiiij. sup̄ ea que an
 te interrogatoria in loco car
 ceris et torture proponēda. ha
 bet iudex aduertere. et ē actus
 octauus:

Vid deniqz in

dice agendū sit clare pater. si
 em vt cōis exigit iusticia. ad
 penam sanguinis nō iudicat nisi pro
 pria confessione p̄uincat. q̄ntis ex alijs
 duobus habet. p̄ manifeste dephensa i
 heretica prauitate. s. ex euidētia seu in
 dicta facti et ex testiū pductōe legitima
 vt supra qōne septima factū fuit. et d̄ ra
 ti etiam delata ad p̄is agitur. tunc vti
 q̄ qōnibus et tormentis p criminū fas
 sione exponetur. Et vt questio clara sit
 ponatur casus qui et spire contigit et ad
 multorū noticiam puenit. Quidaz bo

nestus dam quandā mulierē transeū
do non ei ad nutum in venditione cu-
iusdam rei venalis complacere voluit.
illa indignata postergus clamavit.
in breui optasset ut annuisset. et est vsū
tutus sic modus loquendi maleficarū
vel a simili sensu qm̄ maleficiū p̄ causa-
menta voluit inferre. tūc ille indigna-
tus et nō immerito sup̄ eam vultū post-
tergum vertit ut eam quo animo ver-
ba pulissz inspiceret. et ecce subito ma-
leficio percussus os suum in obliquum
horribili deformitate vsq; ad aures ex-
tenditur. nec retrahere potuit sed mul-
to tēpe in illa deformitate p̄stitit. Hic
evidens factus iudici pponitur. casus
ponimus et an p̄ manifeste dephensa i-
heresi maleficarū sit habenda querit.
Respondere oportet ex verbis Berni. in
glo. ordinaria. et in ca. ad abolendā. ut
supra qōne notata tangit q̄ sic. eo q̄ tri-
bus modis ut sibi tangit quis ut taliter
dephensus indicatur. et illa etiam tria
non copulative. s. q̄ omnia tria habent
insimul cōcurrere. sed vnūq; no dō per
se. s. euidentia facti. testiu legitima p̄du-
ctio et p̄p̄ta cōfessio. reddit maleficā ut
manifeste dephensam reputari. Indi-
cium aut̄ facti differt ab euidentia. q̄a
cum minus sit q̄ euidentia tñ capitur
etiam ex verbis et opibus maleficorū. ut
in illa qōne septima tangitur. et iudica-
tur ex maleficijs non ita subito sed p̄-
cessu tempis illatis. p̄ minas tamē etiā
p̄cedentes. sicq; concludamus q̄ de si-
milib; maleficijs delatis. et que sub de-
fensionibus ut p̄missum est. defecerūt
etiam vel nō defecerunt. eo p̄ nō fuisse
concesse. nō concessē aut̄ quia nō fuisse
petite. iam nostra questio versat. qd̄ iu-
dici agendū. et qualiter ad qōnes sit p̄-
cedendum p̄ dicenda veritate in p̄u-
tōem sanguinis. Vbi plura sunt iudi-
ci p̄pter ingentes labores cōtra malefi-
cium taciturnitatis aduertendo que etiā

successine p̄ capitula deducunt. Et pri-
mū est. q̄ ad maleficā questionandam
nō sit prius. habeat tñ ad certa signa q̄
sequent aduertentiā. Quare aut̄ nō de-
bet esse facilis. causa est. quia nisi dū-
na coactio p̄ sanctū angelū ut malefici-
cium diaboli abscedat. p̄currat. ita insen-
sibilis in illis doloribus efficit. ut mē-
bratim citius discerneret q̄ aliquid ve-
ritatis fateri valeat. Nec p̄pter omisiō-
dū. tñ q̄ non equaliter oēs sunt hmoi
maleficijs irretite. tum etiam quia dia-
bolus sponte interdū non coactus san-
cto angelo maleficā fateri crimina per-
mittit. Pro cuius intellectu ea que su-
pra in secunda parte operis. de modo
p̄stadi homagiū diabolo tacta sunt ad-
uertenda. Sunt namq; que sub certis
annis prius diabolo militat ut sex octo
aut decem annis anteq̄ sibi homagiū
prestāt. s. in corpore et aia se eis devo-
uendo. vbi tamen alie a principio sibi
p̄stendo fidei abnegatōem etiā sub-
ito homagiū prestāt. Cur aut̄ diabolus
hoc spacium tempis postulatū acce-
ptat vtiq; ea de causa. ut illo intermedio
maleficam experiatur an ore tñ et non
corde fidem abnegando. simili modo
etiam homagiū sibi prestaret. Quā-
diabolus intima cordis nō nisi per ex-
teriora et cōiecturaliter cognoscere hz.
ut in prima parte operis sub difficulta-
tate an demones ad odium vel amorē
mentes hoim immutare possant. plu-
res etiam reperiant que necessitate ali-
qua aut egestate inducte per alias ma-
leficas. et sub spe confessionis et euasio-
nis a fide in toto vel in parte apostatāt
tales vtiq; etiam non coactus a sancto
angelo relinquit. vñ et facilius sua cri-
mina fatentur. cum tamen alie q̄ sicut
ore immo et corde sibi adhererunt pro-
viribus ab eo defendant et indurantur
ad taciturnitatis maleficiū. Et per hec
patet solutio ad qōnem. vñ puenit q̄

Parstercia

certe malefice defacili fatē. alie do mi
nime. q̄ia vbi diuinitus diabolus nō
repellitur adhuc tñ spōre illas relinq̄r.
vt per tpalem cōfusiōē z horribilem
monē ad desperatōem inducat q̄s cor-
de allicere nunq̄ poterat. Patent hec
etiam ex sacramentalibus earū confes-
sionibus. in q̄bus asserunt se nunq̄ vo-
luntarie adhesisse. z plura maleficia co-
acre a demonib⁹ inulisse. Est z alia dif-
ferentia q̄ cernit̄ aliq̄e post fassione
criminū sibi p̄s mōre intentare vt la-
queo vel suspensio vītam sibi p̄s ause-
rant. q̄ vtiq̄ inimicus ille operat̄. ne p̄
sacramentalē confessionē veniat a deo
consequant̄. z hoc p̄cipue illis que nō
voluntarie sibi adheserūt. l̄z alijs q̄ si
bi voluntarie adheserūt post criminū
fassione intentat. sed tunc cernit̄ q̄ dia-
bolus coacre maleficā habuit relinque-
re. Cōcludamus q̄ tantus vel etiā ma-
ior p̄supponit labor ad questionandū
p̄ dicenda veritate maleficā quant⁹ ad
exorcizandū a demone possessum. Iō
index nec voluntarius nec facilis ad h̄
esse debet nisi vt dictum est in p̄nitioz
sanguinis. Sed z in hac causa faciat di-
ligentia. put sequit̄ primo ferendo sen-
tentiam.

Questio. xiiij. de modo sentē-
tiandi delatam ad questiones
z quō prima die sit questionan-
da. z an possit conservatōem vi-
te cōpromittere. actus nonus:

Vid deniqz se-

cūdo loco index habet adner-
tere stat post actus in eo q̄ fe-
ret finiam p̄ modū qui sequit̄. Nos in-
dex z assessores. attendētes meritis. seu
cōsiderantes merita. p̄cessus facti per
nos cōtra te talem. talis loci. talis dio-
cesis. z diligenter omnibus examinat̄

inuenimus q̄ tñ es varius in tuis con-
fessionib⁹. vtpote q̄ dicis tales minas
ptulisse nō aut eo nocendi aio. z tñ ni-
hilominus sunt indicia varia que sunt
sufficientia te ad exponendū q̄nibus
z tormentis. Ea p̄pter vt veritas ab ore
tuo p̄prio habeat. z vt deinceps aures
iudicum non offendas. Interloquēdo.
declaramus. iudicamus z sentētiā.
die p̄ntiz hora tali te supponendū que-
stionibus z tormentis. Iata fuit hec sen-
tentia z. Secundo stat actus in eo q̄
vt p̄missum est adhuc non sit volunta-
rius ad questionandū. sed carcerib⁹ ad
penam mancipatus. z non iam ad cu-
stodiaz tñ vt prius z adhibitis el̄am
cis vt penas subterfugiat. z q̄ foras
morti non tradet. l̄z al̄s p̄nitiet vbi veri-
tatez fatet. illis p̄ponat. z q̄ ad hoc ip̄m
delatū inducere velit hortat̄. Nā me-
ditatio frequens z carceris calamitas
ac replicata informatio p̄boz vironz
disponit ad veritatē erudiendā. z a no-
bis expertū est q̄ p̄ b̄mōi informatōes
malefice taliter confortate fuerūt vt in
signū resistentie in terram sp̄nentes q̄t
in faciem diaboli dicebant. exeat male-
dicte diabole faciam q̄d iustum erit et
consequenter crimia sua fatebant̄. Si
vō cōuenienter delato expectato z tpe
congruēter progato z multipliciter in-
formato. Credat index bona fide ipsuz
delatum negare veritatem. questionet
euz moderate vtpote sine sanguinis ef-
fusione. scientes q̄ questiones sunt fal-
laces. z sepius vt tacit⁹ est inefficaces
Est aut̄ modus incipiendū talis. vt dū
ministri se disponūt ad questionandū
post expolient eum. vel si est mulier p̄-
us anteq̄ ad carceres penosos ducetur
al alijs mulieribus honestis z bone fa-
me expolietur. ea de causa vt si malefi-
cium aliquod insutum esset vestimētis
put sepe ex informatiōe demonū pra-
dicant. ex membris queri non baptisā

It. in finē ut pneri visione beatifica pri-
uentur. Et dum instrumenta disponū-
tur iudex p se et p alios bonos viros si
dei zelatores inducant questionandū.
ad fatendū veritatē libere. et si fateri no-
luerit māder ministris q ad cordas li-
get. vel ad alia instrumenta applicetur
et ibi statim obtemperet nō leti sed qua
si turbati. post iterū soluat ad petitiōes
aliquorū. et ad ptem trahat iterū indu-
cat et inducendo informet q nō tradet
morti. Vbi querit. An hoc iudex sup
delatū infamatū. et p testes et indicia fa-
cti legitime cōuictū. cum nihil desit ni-
si ut ore ppro crimē fateatur. possit li-
cite in cōseruatōem vite cōpromittere
cum tñ si crimē fateat ultimo supplicio
punit. Rēdetur a varijs varia sentiū-
tur. Nam quidā ita sentiunt q si dela-
ta est plurimū infamata et sup indicia
facti violenter suspecta. et q ipa in ma-
gnū nocumētū sit tanq alia malefi-
carū magistra. etiā tunc securari posset
de vita sub his circūstāijs. ut ppetuis
carceribus in pane et aqua adiudicare-
tur. dūmodo alias maleficas sub certis
et verissimis signis manifestaret. nec tñ
illa pnia carceris ut ponit ei manifestā-
da esset. sed dūtaxat securitas vite pro-
mittenda et aliquali pnia puniēda per
exiliū vel alio mō puniēda. Et sine du-
bio p maleficis famosis et pferūm que
maleficis medicaminib⁹ insidit. et ma-
leficiatos supstitutiois actibus curat ta-
liter seruande essent. ut aut maleficiat
subuenirent aut maleficas pderet. nec
tñ eorū pditioni stare eo q diabolus
mendax nisi pariter et alia indicia facti
cum testibus concurrerent. Alijs vide-
tur ad idem in casu quo sic carceribus
deputata esset ad tps pmissio seruāda.
et post spaciū tempis incinerāda. Ter-
ciū sunt qui dicunt iudicem secure pos-
se in cōseruatōem vite cōpromittere.
ita tamen q exposita snia ferenda se ex-

oneraret et in suū locum aliū substitue-
ret. Inter quos modos primus hvide-
retur vtilis ppter maleficiatorū curatōes
tamen quia nō est licitū maleficia per
maleficia seu illicita opa tollere licet ut
in qōne prima et introductoria hui⁹ ter-
cie partis patuit. plurimorū opinio sit.
q licitum sit maleficia per opavana et
supstitutiois tollere. Sz qz in his magis
docet iudices experiētia atqz vñs et ne-
gociorū varietas q ars alicuius seu do-
ctrina. Ideo relinquit hoc iudicibus.
Certum est autem ut experientia plu-
riles docuit. multi faterent veritatē nisi
q metu mortis retrahunt. Tercio stat
actus in isto q si nec minis nec talib⁹
pmissis fateri voluerit veritates. tunc
ministri sniam latam exequant. et que-
stiones consuetis modis et non nouis.
nec exquisitis leuius vel fortius fin q
crimen exigit delinquentis. et dū que-
stionat de certis articulis. sup quibus
questionat. interrogetur. et hoc sepe et
frequenter a leniorib⁹ incipiendo. qz ci-
tius concedet leuia q gratiora. Et dū
hec sunt notarius totum sribat in p-
cessu. et quō questionat et de quibus in-
terrogat et quō respondet. Et nota q si
fateretur p tormenta ducatur postea ad
aliū locum. ut denuo recognoscat. et
q non tantūmodo vi tormētorū cogno-
uerit. Quarto stat actus in isto q si q-
stionatus decenter noluerit fateri veri-
tatem. Ponant alia tormentorū gene-
ra coram eo dicendo q oporteat eū su-
stinere nisi fateatur veritatem. Quod
si nec sic poterit ad terrorem vel etiā
ad veritatē induci. tunc p secunda aut
tercia die questionanda ad continuā-
dum tormenta non ad iterandū. qd
iterari non debent. nisi noua supueni-
sent indicia feretur coram eo sententia
in modum qui sequitur. Et nos prefa-
ti iudex ut supra. Assignamus tibi tali
dicem talem ad questiones pnuandū

Parstercia

ut a tño ore pp̃lo veritas oriat̃ur. ⁊ to-
tūz ponat̃ in p̃cessu a notario. Et infra
illud ip̃s assignat̃ur iudex per se aut p̃
altos p̃bos viros inducent̃ eū ad fatē-
dum veritatē modo p̃misso cum secu-
ritate vite si ita videbit̃ur expedire. Ad
uertat etiam iudex ut infra illud ip̃s
cōtinue apud eam sint custodes. ut vi-
delicet sola nō relinquat̃. q̃ a demone
frequentabit̃. ut sibi ip̃i mortem inferat
si ⁊ inquantū diabolus ip̃am deserere
intendit. aut ad deserendū ip̃az divini-
tus arcetur. hoc ip̃m. n. diabolus meli-
us noscere pōt q̃ aliquis scriptis rese-
rare.

Questio. xv. super tormenta
continuanda. ⁊ de cautelis ⁊ si-
gnis quib⁹ cognoscere pōt iu-
dex maleficam. ⁊ quō se ab eaz
maleficijs debet premunire. et
quō sint abradēde ⁊ ubi sua ha-
bent maleficia abscondita cum
declarationibus varijs ad ob-
uandum maleficio taciturnita-
tis. ⁊ est actus. x.

Vid autē conse

quenter ⁊ estat iudici super tor-
menta p̃tinuanda. Est aduer-
tendū p̃mo. q̃ sicut nō oim morboz
est eadem medicina. sed potius diuer-
soz ⁊ singuloz sunt diuerse ⁊ singula-
res medicine. sic nec ad oēs hereticos
sen de heresi delatos. idem modus in-
terrogandi inquitrendūz examinandi q̃
ad articulos est seruandus. sed s̃m ve-
ritatē sectariū ⁊ personarū variis ⁊ di-
uersis modis examinādi. Itē iteo ip̃e
prudēs iudex ut medicus qui putrida
membra ⁊ scabiosas oncs refecare. ⁊ se
questrare ab innoxijs nitit̃. iam estima

re pōt delatam maleficio taciturnitatē
infectam. quam taciturnitatē euellere
non pōt. vna ⁊ infallibilis depingi re-
gula sine modis. imo etiam dare non
esset tutum. eo q̃ cum illum modū cō-
sequenter assuetum ac regulaz genera-
lem. dum tenebray filij p̃uiderunt ip̃m
tanq̃ laqueum sue perditionis facili⁹
euiterent seu etiam p̃caterent. Cur er-
igit prudens ac industrius iudex occa-
sionē ⁊ modū interrogandi accipe sine
ex testium responsis seu attestatōibus
sine ex his que alias experientia enī do-
cuit. sine ex his que pp̃ij ingenij acu-
men aperit. subscriptis cautelis vīdo.
Nam si inuestigare affectat an malefi-
cio taciturnitatis sit inuoluta aduertat
an lachrimare coram eo stando queat.
aut tormentis exponendo. hoc ip̃m. n.
p̃ certissimo signo ex fidedignoz anti-
qua relatione ac pp̃ula experientia docen-
te adeo reprobū est q̃ etiam si ad lach-
mandū cōtrationibus horret ⁊ com-
pellatur si malefica existit hoc ip̃m sc̃z
lachrimas emittere non pōt. dabit qui-
dem flebiles voces ⁊ ex ip̃uro genas ⁊
oculos linire ac si fleret attentabit. sup-
quo a circumstantibus caute aduertē-
dum erit. Modus autē p̃surandi ad la-
chrymas veras si innoxia fuerit ⁊ cohi-
bere lachrymas falsas. talis vel con-
similis in sentētia practicari potest a iu-
dice sen p̃sbro. manū super caput dela-
ti sen delate ponendo. Coniuro te per
amoras lachrymas a nostro saluato-
re dño iesu xpo in cruce p̃ salute mun-
di effusas. Nec per ardentissimas lach-
mas ip̃ius gloriosissime virginis ma-
rie matris eius supervulnera ip̃ius ho-
ra vespertina sparsas. ⁊ per omnes la-
chrymas quas hic in mundo oēs san-
cti ⁊ electi dei effuderunt. ⁊ a quorum
oculis tam oēm lachrymā absterxit. ut
inquantū sis innoxia lachrymas effun-
das. si nocens nullo modo. In noie pa-

tris z fi. z. ff. **X**amen. Expientia doctis
quanto amplius cōiurabant tanto mi
nus flere poterant. cum tñ vehemēter
se ad fletum stimulabant z genas spu
to humectabant. Possibile tñ vt post ī
absentia iudicis z extra locum z tem
pus torture coram custodibz flere va
leant. q si causa impediētī fletus in
malefici queritur. Potest dici q quia
gratia lachrymarū in penitentibus p
cipulis donis ascribitur cum celum pe
netrare z inuincibilē vincere humilis
lachryma a bernardo asserit. nulli du
bium quin z inimico salutis plurimū
displicere noscūt. vnder summis cona
tibus illas impedire nemo ambigat vt
finalis īpenitētia potius introducat
Sed quid si astutia diaboli deo pmit
tente etiam maleficam flere continge
ret cum flere vere z decipe etiam pro
prium mulierum dicatur. Responde
rī potest cum occulta sint dei iudicia. si
als non possēt conuincī per legitimos
testes super aliqua iudicia facti. nec eti
am suspecta esset grauit̃ aut violēt̃
vtriqz esset absoluenda z p leui suspitio
ne in qua staret propter infamī quas
testes deposuerūt haberet berefium ma
leficarū absurdare. vt in secundo modo
sententiandi discutiatur. Secūda cau
tela non solum post hanc primā obser
uanda. verū etiam omni temp̃e iudiciz
omnibz assessoribz aduertēda q nō
permittant se ab ea tangi corporaliter. p
sertim super nudam īiuraciz manū
z brachioz. sed omnino secum deferāt
sal exorcizati in die dñico palmam et
herbas benedictas. he em̃ res insimul
cuz cera benedicta inuoluta z in collo
deportata. vt supra in secunda pte ope
ris de remedijs cōtra maleficiales ī
firmīates z defectus patuit. miraz ha
bent efficaciam preseruandi nō solum
ex maleficarū testimonijs. verū etiam

et vñ r̃suctudinē ecclesie que in hūc
fines h̃mōi exorcizat̃r benedicit. vt p̃z
in earū exorcismis cum dicitur ad effu
gandaz omnē potestātē inimici &c. Et
non videatur extraneū de tactu iunctu
rarum seu membroz. quia diuina per
missione interdū per tactū aliqui p̃vyl
sum aut per auditum verborū ab eis p̃
latoz maleficare operatōe demonum
possunt. p̃cipue eo in tpe vbi questio
nibus exponuntur. Experientia nos
edocente. nominus quasdam in castris
detentas que nil aliud a castellanis in
stantissimis p̃cibus flagitabant nisi vt
in aduentu iudicis aut alterius p̃sīdē
tis eis concederet vt primū intuitū vi
sus in ip̃m iudices distringere possent an
teq̃ ab eo vel alijs essent vise ex quo in
tuitu etiaz sortite q̃ talis iudex aut alijs
sui assessores. ita alienati in eoz cordi
bus fuerunt q̃ omnem si quam habue
rant dignatōem amiserūt. nec ip̃as mo
lestare quoquo modo p̃sumebant. sed
libere abire permiserunt: qui scit & ex
pertus est verum dat testimoniū. & vti
nam talia p̃curare non possent. nō par
uipendant iudices talia auisamenta et
remedia. cum vllipensio talium p̃^o tan
ta auisamenta in eternam eis ceder dā
nationem. iuxta saluatoris dictū. Si
non venissem & locutus eis non fuisset
peccatum non haberent. nunc autē ex
cusationem non habent pro peccato.
Muniant ergo se p̃missis ex ecclesie
institutiōe. & si cōmode fieri potest. ip̃a
a tergo dorsum vertendo ad iudices et
assessores introducantur. & non soluz in
presenti actu verum in omnibus p̃ce
dentibus & sequentibus signo crucis
se muniendo et vtiliter aggrediendo
frangantur cum dei adiutorio vīres an
qui serpentis. Nec quis hominūz estī
mat superstitiosum vt a tergo introdu
catur cum (vt sepe tactum est) canonī

Parstercia

ne an tollendū & impediendū maleficia
maiora cōcedunt. & vana vanis cōtun-
dere sp̄ dicant esse licitū. Tercia caute-
la in p̄nti actu vñdecimo obseruanda.
vt pilis ex omni pte corp̄s abradant. et
est eadē rō sicut supra de vestimētis ex-
nendis. habent. n. interdū p maleficio
taciturnitatis aliquas supstitiosas allig-
gaturas quarundā rerum siue in vesti-
mentis siue in pilis corp̄s & interdū i
locis secretissimis nō noīandis. quod
si obijceret. Nunqd̄ diabolus absq̄ hu-
iusmodi ligaturis rerū posset mentes
malefice indurare. vt crimina nō valeat
fateri. sicut & alij scelerosi sēpius inue-
niunt. sub quibuscūq̄ maximis tormē-
tis quātumcūq̄ per indicia facti aut
p̄ testes sint cōuicti. Rēspōdet vtiq̄ ve-
rum esse q̄ absq̄ rebus quibuscūq̄ de-
mon valeat talem taciturnitatē pcur-
re. illis tñ rebus vñt in aīa p̄dīdē &
offensam maiore diuine maiestatis. qd̄
vt clarius pateat. Malefica quedā in
oppido hagenorve de qua supra in se-
cunda pte opis tactū est. tale malefici-
um taciturnitatē pcurare sciebat vt ma-
sculus recenter natus & nō baptisatus
& cum hoc primogenitus interemptus
& in fornace assatus & cum alijs rebus
quas exprimere nō expedit incinerat⁹
& puluerizatus. si qua malefica aut fla-
gitiosus ex his quicūq̄ secū deferret nul-
ls mō sua crimina fateri possit. Hic cla-
rum est q̄ si centum milia pueri adhi-
berent ex naturali inclinatioe nūq̄ ta-
lem effectū taciturnitatis causare pos-
sent. vñt tñ vt cuiq̄ intelligenti patz in
aīa p̄dīdē & diuine maiestatis offen-
sionē. Sed & hoc qd̄ allegat q̄ sepe fla-
gitiosi hoies & nō malefici talē penes se
taciturnitatē retinent. Dicendū ē q̄ talē
taciturnitas triplici ex cā puenire pōt.
Primo ex naturali quodāmodo duricia
mentis. quia sicut aliqui sunt molles
corde seu vecordes. q̄ ad leuem toru-

ram omnia concederent etiam q̄becū-
q̄ falsa. ita aliqui sunt ita duri q̄ quan-
tumcūq̄ verent veritas ab eis nō ha-
berur. & p̄cipue illi q̄ als fuerūt questi-
onari. quoz brachia cito sicut trabunt
ita & flectunt. Secundo. puenit ex ma-
leficio penes se retento. put dictū est si-
ue in vestimentis seu in pilis corp̄s
Tercio q̄ interdū licet penes se nō ha-
beāt maleficia insuta aut allegata ma-
leficiunt tñ ab alijs maleficijs quantū-
cūq̄ remotis. put malefica quedā in
yfbzuck se lactare solebat q̄ vbi ad mi-
nus filū ex vestimētis alicuius deten-
ti haberet tñ efficere posset q̄ quantū-
cūq̄ tormentaret etiam vsq̄ ad mor-
tem nihil fateri posset. quare patet rē-
sio ad obiectionē. Sed quid in diocesi
ratisbonensi casus p̄tigisse asseritur. q̄
dum quidā beretic⁹ ex p̄p̄ia cōfessione
deuicti non solum vt impenitentes. im-
mo vt defensores illius perfidei mori
fuissent iudicati. accidit vt illesi in
igne remanerent. tandē p̄ altam sniant
ad submersionē ad iudicari nihil p̄fice-
re potuerūt stupentibus oībus & fidez
ipoz vt instam defendere dum quidā
conabantur sollicitus p̄fessul super gre-
gem triduanū ieiunū indixit. quo de-
uote expleto cuiusdam notificat q̄ in cer-
to loco corp̄s vñz sub brachio vno ma-
leficiū quoddā inter pellem & carnes
insutum haberent quo reperto & amo-
to cōtinuo incendio cōsumpti fuerunt
licet ab alijs opinat⁹ q̄ quidā nigromā-
ticus ex demonis cōsultatioe qui sibi
hoc indicauerat p̄didisset. sed quocūq̄
modo factus fuerit. verisimile est q̄ vñ
uina virtute demon coactus. dum sem-
per ad subuersionē fidei machinatur
hoc manifestauerit. Nō simili vbi talis
iudici acciderit casus. quid faciendus
foret elicere pōt. si videlicet ad diuinū
recurere p̄sidium. vt ieiunijs & orōni-
bus deuotarū p̄sonarū hoc gen⁹ demo

nostrum a maledicis expellat in casu q̄
nec per mutationem indumentoz aut
tonsuram p̄sloz ad veritatem fatendaz
sub tortura induci valeant. Et licet in
alemanie partibus talis abiasura pre-
sertim circa loca secreta plurimū cense-
tur inhonesta. qua de causa nec nos in-
quisitores v̄si sum⁹. sed tonsis capillis
capitis cum calice aut citho aque be-
nedicte guttulā cere benedicte immi-
tendo. et sub inuocatōe sanctissime tri-
nitatis ieiunio stomacho trinitas in po-
tum ministrando per dei gratiā a ple-
risq; taciturnitatis maleficium abstul-
mus. tamen in alijs regnis inquisito-
res talem per totū corpus abiasurā fie-
ri mandāt unde z cumanus inquisitor
nobis insinuauit q̄ anno elapso q̄ fuit
Mcccclxxxv. xl. et vnā maleficas incli-
nerari mandasset. omnibus per totum
corpus abiasis. et hoc in districtu z co-
mitatu burbie. vulgarit̄ iurimfer bad
in p̄sib⁹ archiducis austrie vsus me-
diolanū. Qd si querit. an tpe necessita-
tis quo nullis remedijs p̄grus malefi-
cium remoueri vt p̄missum est licitūz so-
ret diuinatrices que etiaz maleficia cu-
rare et tollere solent p̄ amotione talis
malefici cōsulere. R̄sio quicqd sit de
negocio ratis bone pacto exhortamur
in dño vt in nullo casu p̄sumcūq; ne-
cessario p̄ republica diuinatrices cōsu-
lent. z hoc p̄pter magnā offensam diui-
ne maiestatis cū tot alia sint nobis re-
media cōcessa. p̄ que oīno assequi pote-
rimus. aut in propria petiti forma. aut
in equiualentia. ita q̄ oīno veritas expe-
rietur vel ab eius ore vt incinerari va-
leat vel deus auferet ipsam de medio.
aliā mortē super eam p̄mittendo. Nec
aut nobis remedia p̄ponunt. vt primo
faciat homo id qd potest ex propria in-
dustria et ex propria viriū suarūz exer-
citatiōe modis supra tactis insistendo
pluries et presertim certis diebus vt iā

in sequenti questione patebit. ij. Corin.
ix. Abūderis in omne op⁹ bonūz. Sc̄do
q̄ si deficit recursus hēat p̄ consilio ad
alios hoies. q̄ forte sibi remediūz de q̄
nunq̄ cogitauerat impartiret eo q̄ vā-
rij sunt modi ad maleficia tollēda. Ter-
cio si p̄dicta deficiūt hēat recursum ad
deuotas p̄sonas. iuxta illud Eccli. xx.
xvij. Cū viro sancto assiduus esto quē
cūq; agnoueris obseruantē timorē dei
Item vt sc̄ti in patria innocēt p̄ eos.
Que si om̄ia defecerint recursum ha-
beat immediate ad deūz iudex z om̄is
p̄p̄s ieiunijs et oratiōib⁹ vt tale male-
ficiū sua pietate amoneat. sicut Iosa-
phat. ij. palip. xx. Cum ignoram⁹ quid
agere debeam⁹. hoc soluz habem⁹ res-
dūt: vt oculos nostros dirigam⁹ ad te.
z sine dubio de⁹ in necessarijs n̄ris nō
deficiet. Vñ z Aug. et habet. xxvj. qd.
vij. nō obseruabit. Qui has z quascū-
q; diuinatōes aut fata aut auguria ob-
seruat aut attendit. aut consentit obser-
uantib⁹. aut talib⁹ credit. s. ope p̄sequē-
do. aut ad domū eaz vadit. aut in do-
mū suā introducit. aut interrogat. sciat
se fidem xp̄ianam z baptismum p̄uari
casse. z paganū z apostatā z dei inimi-
cum. iram dei in eternū grāster incur-
rere. nisi ecclesiastica penitētia emen-
datus: deo reconciliet. Non deficiat q̄
iudex semper licitis vtendo iuxta pre-
missa remedijs et finaliter subscriptis
cautelis.

**Questio. xvj. de tempore z
de secundo modo interrogādi
z est act⁹. xj. super finales cau-
telas a iudice obseruandas.**

Oper premissa

sunt aliq̄ aduertēda. Primo
q̄ sacratioib⁹ diebus et infra
missaz solētia sūt interrogande. ita vt z
p̄p̄s adhortet ad implorādū diuinum

Parstercia

auxiliū in generali nōbīl specificādo nō
 si ut cōtra q̄scūq; demonū infestatōes
 scī innocēt. Scōo ea q̄ sup̄a tacta ō
 sale z alijs reb' b̄ndictis cū septē v̄bīs
 q̄ xpc̄ p̄tulit in cruce in cedula p̄scrip-
 tiorz inūmul colligat collo ei' alligent
 longitudo xpi sup̄ nuduz corp' ex cera
 b̄ndicta circūcingat. si quidez longitu-
 do ip̄a comode h̄ri pōt. exp̄ientia docet
 it mīro mō hīs reb' ip̄as molestari vix
 q̄ retinere p̄cipue aut reliq̄as scōrum
 His sic dispositis et aq̄ b̄ndicta in po-
 tum porrecta. disponat iterū ad q̄oes.
 p̄tinuo exhortando ut p̄l'. dum aut a
 terra eleuat. si p̄ talē modū tormentat.
 iudex legat vel legi faciat dicta testium
 submissis noib'. taliter dicendo. ecce p̄
 testes p̄uicta es. Itēz si testes vellem se
 facie ad faciē adfrontare. tūc iudex in-
 terrogaret. an fateri vellet si testes sibi i
 faciē p̄starent. vbi si annueret tūc indu-
 cendi testes eēt z coras eo statuendi si
 forte rubore seu verecūdia quicq; fate-
 ret. Vltimo si videat ip̄as nō velle de-
 tegere flagicia sua. interrogabit an pro
 sua innocētia iudiciū candent' ferri vel
 let subire. z q̄ illud omīs affectat scien-
 tes q̄ p̄ demones a lesione p̄seruant
 vñ etiā q̄ vere malefice existant cogno-
 scunt. replicabit iudex. q̄ temeritate se
 tantis periculis submitte possit. z om-
 nia cōscribant. s̄ q̄ illud candent' ferri
 iudiciū nō sit eis cōcedenduz. Inferius
 parebit. Aduertat etiā iudex q̄ feri/se-
 rijs p̄cipue vñq; dum sit cōpulsus pro
 exp̄iatōe n̄ri saluatoris interrogare se
 pe fassē fuerit. S̄z q̄ sup̄ extremū nō
 p̄cedere optet vñq; sup̄ oīmodā ei' ne-
 gatūnaz. in q̄ si p̄stiterit iudex relaxabit
 eā. z sequentib' ad hoc vñq; cautel. edu-
 cendo eā de carcere penoso ad aliūz p̄
 custodia tū bñ munitū. ita tñ q̄ sibi oī-
 no caueat q̄ nullo mō tradat cautioni
 bus seu fideiussorib' nec alias manu-
 lentepa decreto. q̄ a talibus manulēte

dati veritas nōnq; h̄ret. imo sp̄ pelo-
 res efficiunt. S̄z hoc p̄l. p̄curet q̄ hūa-
 niter cibo et potu tractet et interim in-
 trent honeste z nō suspecti q̄ etiā frequen-
 ter de diuersis in p̄inentib' ei colloq̄n-
 tur. z tandē ut p̄fidenter cōsultat q̄ fate-
 atur veritates. p̄mittendo q̄ iudex sibi
 faciet gratia: z q̄ velint eē tanq; media-
 tores. Et in fine hui' intrabit iudex z p̄-
 mittere facere grām. sub intelligendo vñ
 sibi aut reipublice in cui' p̄seruatōez to-
 tum q̄ sit est graciosus. si vñ sibi ad vi-
 tā p̄mitteret que sup̄a. q̄. xliij. sup̄ tres
 modos tacta sūt. scribant singula a no-
 tario z sub q̄ forma verborz ac intentio-
 ne sit gratia p̄missa. Et siquidē delata
 sic grāz petierit z facta dixerit. dicatur
 verba generalia q̄ ampl' fiet sibi quas
 ip̄a petent in fine ut ampliori cōfide-
 tia loquat. Scōa cautela i hoc actu q̄
 si oīno noluerit detegere veritatē. h̄eat
 iudex ut sup̄a tactū de ei' p̄plicib' sine
 ip̄i' scitu examinatis et si quid h' mōl
 deposuissent p̄ q̄ cōuinci posset. hec iu-
 dex p̄ponat: et diligenter de singulis in-
 nestiget. z ad idem si q̄ instrumenta vi-
 nguenta et p̄pides in domo fuissent
 reperta sibi offerentur. z ad q̄ vñ fuerit
 zc. Tercia cautela si adhuc p̄seuerat in
 sua p̄tinacia et habeat confodales exa-
 minatas que cōtra et nō p̄ ea deposu-
 issent. vel si nō habz p̄curet alium fide-
 dignū quē nonit detente nō ingrātum
 sed tanq; amīcū z fauorē. qui quodaz
 sero intrat ad maleficeaz p̄rabendo lo-
 cutiones. et tandem siquidem non est
 de complicibus. fingat nimis esse tar-
 de p̄ recessu et remaneat in carcere cūz
 eadem z de nocte pariter colloquātur.
 si vero de complicibus tunc edentes z
 bibentes mutuo etiaz conferunt de re-
 bus cōmissis. et tunc sit ordinatum q̄
 stent extra carcerem in loco cōgruo ex-
 plorantes eos auscultātes z verba col-
 ligentes. z si opus fuerit scriptor sit cū

eisdem. Quarta cautela vt si tunc inci-
piet dicere veritates. nullo modo dimi-
dier iudex recipe eius confessionē etiam
media nocte sed continuet quantū po-
test. et si in die nō curet si proget pran-
dium vel cenā sed instet quoadusq; di-
perit veritatē saltem quo ad principa-
lia. nam per dimidiatōes et interrupti-
ones frequentius est repertum q̄ rede-
unt ad vomitū et nō aperiūt veritatem
quāz detegere inceperāt habito cōsilio
deteriori. Et aduertat iudex q̄ post cō-
fessionem nocuementoz hominib⁹ aut
iumentis illatoz inquirat quot annis
incubū demonez habuerit. et a quanto
tempe fidē abnegauerit. q̄ sicut de his
nunq̄ fatent. nisi prius alia fuerint fal-
se. ita etiā oīno in fine sunt interrogan-
de. Quinta cautela si predicta omnia
deficerent. tunc si fieri pōt ducat ad ali-
qd̄ castrū et ibi certis dieb⁹ custodie mā-
cipata fingat se castellanus ad partes
longinquas peregrinaturus et interim
familiares aliqui vel etiā mulieres ho-
neste eam visitantes pmittant ei q̄ ve-
lint eaz oīno dimittere libere abire dū-
modo informet eos vel eas de certis ex-
perimentis. Et aduertat iudex q̄ sepi-
sime p̄ talem modū fassē fuerūt et con-
uicte. Et nouissime in diocesi Argenti-
nen. p̄ oppidū Stetstat et castro kyn-
nigshheim malefica detenta nullis tor-
mentis et q̄onib⁹ induci poterat ad fa-
tendū sua crimina. tandē modo supra-
dicto de castellano seruario. licet p̄sens
erat in castro ip̄m tamen malefica esti-
mabat abesse. tres familiares intrabāt
et ei liberam relaxationem pmiserunt
dūmodo super certa experimenta eos
informaret. Et licet prima fronte ren-
eret. et q̄ dolose cum ea agerent p̄pone-
ret. tandem interrogans de quib⁹ infor-
mari vellent. vnus dixit sup grandinez
excitant dū. alter sup carnalia facta tan-
dem vbi sup grandinē illuz informare

volebat sit sentella aqua plena apporta-
ta malefica sibi intuxisset vt digito pau-
lulū aquā moueret et in ipsa certa ver-
ba ptulisset subito ad locū quez explo-
rator noīauerat. s. filuā adiacentem ca-
stro tanta potestas et grādo repleuit si-
cut a multis annis visu nō fuerat. In
casu tamen quo omnia deficerēt vel etiā
in casu quo crimina fateret quid vlti-
mus iudici p̄ sententiā faciendū sit vt to-
tus p̄cessus fineat in quo vltima pars
hui⁹ operis terminat restat declarare.

Sequitur tertia pars hui⁹ vl-
time partis operis qualiter p̄-
cessus iste fidei sit debito fine
per sententiā diffinitiuam ter-
minandus.

Et dei gratiam his expeditis q̄
ad cognitōnem p̄prietatum sup
heresim maleficarū deseruiunt
simul etiam qualiter p̄cessus fidei ad
uersus illā sit initiandus et p̄tinuand⁹
restat nūc discernere qualiter talis p̄-
cessus p̄ debitam sententiā sit congruus
fine terminandus. Vbi primo notan-
dum. q̄ euz heresis hec vt in principio
hui⁹ vltimē partis tactū est. p̄ alijs he-
resib⁹ simplicib⁹ hoc habeat q̄ non est
pura sed mixta crimine ecclesiastico et
ciuili. vt de se patet. Ideo de modis sen-
tentiandi tractando. primo tractand⁹
est de quadam sententiā ad quam ma-
lefice solent appellare de qua secularis
iudex per se irrequisitō ordinario agit
Secundo de his in quibus sine ordi-
nario agere non potest. Et sic tertio q̄-
modo ordinarij se exonerare possunt
patebit.

Questio. xvij. super purgati-
onem vulgarem et precipue su-
per examen candentis ferri ad
quod malefice appellant.

Pars tertia

Nūtem male

fica, vulgari purgatoe. de qua
ij. q. iij. p̄suluisti. z ca. monomachia. sit sup̄ ratū tēptatīe purgāda
z p̄ iudicē secularē ad b̄ astringēda vel
admittenda ad iudiciū candentis ferri
si ad hoc appellat z v̄ q̄ sic. Nam sicut
duellū ad p̄seruatoē vite p̄prie in cā cri
minali vel rex suaz in cā ciuili ordinat
ita z iudiciū candentis ferri p̄ tactū vel
aq̄ bullientis p̄ potū. s̄ primū licitū ē in
aliq̄ casu. iuxta scrip̄tū Tho. se. se. q. xcij.
in fine vltimi articuli. vbi dicit q̄ tūc du
ellū pōt esse licitū vbi ad cōem rōnem
fortiū appropinquat. q̄ etiā in aliq̄ ca
su iudiciū ferri candentis. Itēz multi
principes sc̄tē vite z q̄ bonoz p̄sillorte
bant vt sanctus Henricus imp̄ator erga
p̄ingē virginē kunigundā quā de adul
terio suspectā habuerat exercuit. Itēz
sicut iudex qui habet curā cōtatis lic
te pōt minora mala p̄mittere ad vitan
dum peiora vt meretrices in ciuitatib⁹
ne om̄ia turbent libidinib⁹. iuxta aug.
in li. arbi. tolle meretrices z om̄ia tur
babis libidine. Ita p̄ tale iudiciū vbi
quis ab insultibus z iniurijs alicuius
cōtatis super cām criminalē aut ciu
ilem liberari posset. Item q̄ min⁹ est le
sio manū p̄ candentis ferrū q̄ vite inf
sectio p̄ duellū. ideo z si duellū admit
tūtur vbi cōsuetudo habet a fortiori et
examen candentis ferri. Contrariū
habet. ij. q. v. monomachia. vbi dicitur
hec z h̄mōi sectantes deū temptare vī
dentur. vbi attendendū esse dicunt do
ctores. q̄ quia non solūz a malo iuxta
ap̄lm. j. Theſ. v. sed etiā ad habente
speciem mali abstinendū est. ideo non
dicitur in illo ca. omnes hec sectantes
temptat deū. sed videſ temptare vt in
telligat q̄ posito casu q̄ aliquis talia
exercens intendat aliū finē forte rectū.
quia tamen apparentia est mala cauē

dum est. Rūdeo. q̄ tale iudiciū seu ex
amen sit illicitū precipue candentis ferri.
deducit ex duob⁹. primo. q̄ ordinant
ad iudicandum occulta. q̄ diuino iudi
cio reseruant. Secōdo etiā q̄ h̄mōi iudi
ciū non est an̄te diuina aut etiā docu
mentis iūctoz patrū sanctū. Vñ in ca.
consuluisti. ij. q. v. q̄b̄ sc̄toz patrū docu
mento sanctū nō est. sup̄stitiosa adin
uentione est p̄sumendū. et Stephan⁹
papa in eodē ca. spontanea cōfessione.
vel testū approbatōe delicta cōcessa
sunt vestro. regim̄i iudicari: occulta
em̄z incognita illi sunt relinquēda qui
solus nouit corda hoīm. est tñ dīa inf
duellū z ferri candentis examē. seu et
iam potū bulientis aq̄. q̄ duella maḡ
accedūt ad cōem rōnem fortiū. v̄pote
q̄ pugiles sunt penitus pares virtute
z arte. q̄ examē cadentis ferri. q̄ licet
vtrūq̄ ordinat ad alicui⁹ facti occultū
inquisitionem per aliq̄d factū ab homi
ne. tamen quia in iudicio candentis fer
ri aliquis miraculosus effectus expe
ctat q̄b̄ non cōtingit in duello. vbi solū
modo contingit interfectio vnus vel
amborum. ideo examen illud est om̄i
no illicitū. licz duellum non sit ita illi
cūm. Incidentaliter tñ propter prin
cipes z indices seculares sup̄ duellum
admittendū est notandū. q̄ occasione
hoz verboz sc̄ti Tho. qui hāc distincti
onem ponit Nicola. de lyra in postilla
sua sup̄ b̄libliā. j. Regū. xvij. occasione
etiā duelli seu conflictus ipsius dauid
cum philisteo vult elicere q̄ in aliquo
casu duellum possit esse licitū. ideo q̄
hoc nō sit de mēte docto. tho. s̄ potius
oppositū pbat paul⁹ burdegaleñ. Nī
colau p̄fatū cui⁹ pbatōez bñ aduertere
debēt p̄cipes z indices seculares. Pri
mo p̄ hoc q̄ duellū sicut z examen al
ternz ordinat ad iudicandū occulta q̄
diuino iudicio reseruantur vt supra ta
ctū ē. nec p̄t dici q̄ inſtōnē habuerit ex

psicco daniel. qz sibi reuelatū fuit a do-
mino interiori iusticiā ut tale certamē
inire deberet z qz iniuriā sibi illatā p
eum vindicare ptra philistēū volebat.
qd ex verbis David elicif. Ego venio
ptra te in noīe dei vivētis. z sic nō fu-
it ppele duellator. sed divine iusticie ex-
ecutor. Scdo ex hoc qd pceptūe indi-
cibus est aduertendum. quia in duello
dat potestas vel saltim concedit licen-
tia vtriqz interficiendi se mutuo z cum
alter eoz sit innocens. ideo pstatu au-
ctoritas vel saltim licentia interficien-
di innocentē. qd cum simpliciter est il-
licitum. qz contra dictamen iuris na-
turalis z diuinū pceptum. Ideo omī-
no illicitum tam ex parte appellantis
qz recipientis qz etiam iudicantis z cō-
sulentū qui omīs homicide reputatur
Tercio ex hoc qz cum duellū sit singu-
laris pugna duoz ut p victoriā vni-
us appareat iusticia tanqz p diuinū iudici-
um z alterius iniusticia. non obstante
qz tūc de temptat. vñ reddif illicitū ex
parte appellantis et recipientis. tñ cum
ipsi iudices alijs medijs iustum iudici-
um aut terminatōez litis pcurare pos-
sent. cum hoc nō faciūt sed pfulunt seu
omīno pmittunt cum phibere possent
vtrqz ad interfectōnem innocentis con-
sentiūt. Verū qz non est verisimile. postu-
latozē Nicolauū hec latuisse aut igno-
rasse. Ideo vbi dicit in aliquo casu du-
ellum absqz pctō pmitti mortali. loquit-
ur ex parte indicantiū aut pfuluz. vbi
non p ipsoz inductōez aut pfulū sed p
ipsos appellantē z recipientē tale exa-
men exercez siue alio respectu. et quia
non est nostre speculatōis hīs imora-
ri s; de ipsis maleficis differere. clare pa-
ter qz si in alijs criminalibus causis cir-
ca furtū aut latrocinū tale examen in-
habet. quantomagis hic vbi pstat ma-
leficis cuncta maleficia auxilio demo-
nū pcurare. siue i lesionib; iferēdis. siue

corandis seu tollēdis. aut ipedien-
dis Nec mirz qz ope demonū a lesionibus
in tali examine pseruant malefice. cuz
vt naturales tradūt. succus cuiusdam
herbe vbi man⁹ inūgunt pbastōe pos-
sit pseruare. z cū ipsum demonē virtu-
tes herbarū minime latēt. dato qz p in-
positiōem alicui⁹ corpis inter man⁹ de-
ferentis z ipsum ferrū. lesiōem nō inter-
cipet. put inuisibiliter pcurare potest.
tñ p hīcōi naturales rerum ppterates
hoc efficere posset. vñ min⁹ qz quibus-
cunqz alijs malefactorib; ipsis malefi-
cis ppter intimā familiaritē quā cum
demonib; tenēt tali examine sunt pur-
gande s; ipso facto vbi ad hoc appellāt
am vt suspecte m alefice sunt habende
Deseruit ad hoc factū qd in constanti
ensi dlocesi trib⁹ annis vix iam elapsis
pzigisse fert. Nam in dominio comitū
de fursenberg ptnet nigre silue. male-
fica quedā famosa z plurimū ab inco-
lis diffamata. vbi p comitē ad instanti-
am plurimoz fuiset pphensa z de plu-
rimis indicijs sup varia maleficia dela-
ta tandē in tōmēta et qōnes interro-
garetur manus oīm volēs enadere. ad
examē candentis ferri appellauit. Ju-
uenis comes nec multū in hīs expert⁹
examen admisit z dum candens ferrū
p tres dūtaxat pass⁹ offerre adiudicata
p sex fuisz deportauit offerēs se denno
ad ipsum languorū spacio deportare.
Qua ex re dum manifestū habuissent
indicio maleficiū iudicare. qz nullus s-
ctoꝝ psumpsisset talit⁹ oīnā assistentiā
tēptare. ipsa tamē absoluta a vinculis
z illesa vīqz in pīs non vīqz in partib;
fidei scandalū pseuerat.

Questio .xviij. de sententia
diffinitiva in se et qualitar est fe-
renda.

Consequenter ad

tractandū de his in quib⁹ secularis iudex p se cognoscere
 et finire pōt diocesanis si liber manen-
 rib⁹ exoneratis. hoc ipm est p supponi
 mus vt nedū nos ipsi inquisitores sal-
 ua fide et iusticia simus ab his sententi-
 andi modis exonerati verū et ipsos di-
 ocesanos eadē sinceritate exoneratos
 affectam⁹ ipsorū facultatē et iurisdic-
 tiōe minime amputādo. q̄ tñ si visuellē
 necesse foret et nos inq̄sitores. iuxta. c.
 multorū querela. de here. in cle. piter cō-
 currere. Attendam⁹ tñ q̄ qz hoc crimen
 maleficarū nō est mere ecclesiasticū. Vñ
 nec prātib⁹ et dñis tpalib⁹ ad iudicandū
 et sentiandū vt in. c. vt inq̄stionis. S. p-
 hibem⁹. de here. li. vi. interdictū. In q-
 bus tñ p̄fata potestas diffinire et cognos-
 cere sine diocesanis: nō pōt: similis de-
 ducet. S3 primo videndū de ipsa finia
 in se. scōdo qualiter sit ferēda, terciō q̄t
 modis. De primo. Cum fm aug. vt. ij.
 q. i. c. f. Nos in quēq̄ finiam ferre nō
 possum⁹. nisi aut conuictū aut sponte
 cōfessum. Et sententia sit triplex. vt di-
 cit glo. summaria in principio questio-
 nis. s. Interlocutoria. diffinitiva et p̄-
 cepti. et Raymund⁹ exemplificans dicit.
 Interlocutoria finia dicit. que non sup
 principali sed sup alijs questioib⁹ p-
 fertur inter principiū cause et finē emer-
 gentib⁹. vt est de teste repellendo vñ de
 dilatiōe danda vel non. et hñōt. Vel
 forte dicitur interlocutoria. qz inter par-
 tes loquendo p̄fert sine scripture solē-
 nitate. Diffinitiva autē sententia dicit
 qñ principalis questio diffinit. ff. de re-
 iudi. l. j. Sententia p̄cepti est quādo
 maior p̄cepit minori. De primis du-
 abus nostra p̄sequenter erit speculatio
 p̄cepue sup sententiam diffinitiuam.
 Notandum secundo q̄ licet in glosa p̄-
 fata dicatur. q̄ si sententia diffinitiva su-

erit lata obmisso ordine iuris ipso iure
 nulla est. ij. q. vi. Si quando. S. diffini-
 tiua. Et post dicat. scias q̄ duplex ē or-
 do iuris. Vnus qui est de necessaria
 substantia iudiciorū. vt fiat litis conte-
 statio et testes recipiant. Si contra hūc
 ordinem ferat sententia non tenet. Est
 alius ordo qui non est de substantia iu-
 diciozū vt scilicet sententia non fera-
 tur sub conditiōe. et vt prius nō p̄uin-
 cletur de possessione q̄ de proprietate. si
 tamen hoc non seruet tenet sententia:
 vt. ij. q. vi. Interloc. S. bīduz. In hac
 tamen causa. quia est causa fidei et here-
 sis crimen. licet mixtū. p̄cedit summa-
 rie simpliciter et de plano. vt patz in. c.
 statuta. li. vi. et qualiter ista verba intel-
 ligant habes supra. q. vi. et vt ibi dedu-
 citur. iudex necessario libellū non exi-
 gat. litis p̄testatōem non postulet et.
 sequit. p̄batōnes tamen necessarias ad-
 mittat. similiter citatiōē et p̄testatiōē
 iuramenti de calūniā et. Vnde et ali⁹
 modus p̄cedendi tam p̄ iura noua de-
 clarat. De secunda aut qualiter sit fe-
 rendā. Nota q̄ p̄ferri debet a iudice et
 non ab alio alio non valet. Item in lo-
 co publico et honesto etia3 sedendo. vt
 li. q. iij. inducit. S. spaciū. Et similis
 de die et non in tenebris. et sic de multis
 que ibi notant. tum qz ibi continet. q̄
 nō diebus feriatis. et q̄ nō in scriptis fe-
 ratur. Notandū q̄ quia hic summarie
 simpliciter et de plano vt supra tactum
 est proceditur. et de verbo. signi. c. Se-
 pe contingit. in Clemē. dicitur. q̄ tem-
 pore feriarum ob necessitates hominū
 indultarum. a iure procedere valeat. et
 q̄ iudex amputet dilationem. Ideo si
 iudici libet seruare illa potest. Nec scri-
 pto proferre tenetur. cum fm Joh. an.
 Plures sint casus in quibus sine scri-
 pto sententia valz. et inter illos enume-
 ratur conflendo loci vel fori. distinc.
 xi. consuetudinis. Episcopus etiam si

est index potest per alium sententiam recitare ad instar illustrium. Item nota qd licet in actionibus criminalibus executio sententie non sit differenda. saltem tamen hoc in certis casibus precipue quatuor. sed p hac materia capiuntur duo. primus si lata est in muliere pregnantem differtur enim usq ad tempus partus. ff. de re. iur. l. pregnantis. Item cum quis est confessus crimen et postea negat. intellige si confessio prius non fuit reiterata modo quo supra tactum fuit. q. xv. De tercio autem quot scilicet modis sit ferenda. quia consequenter usq in finem operis de his tractabimus. sunt tamen adhuc aliqua pretermittenda de modis quibus persona delata reddit suspecta. eo qd varie sententie super variis suspicionibus sunt ferende.

Questio decimanona. quot modis capitur suspitio pro sententia ferenda.

Aspectu de heresi

res vel alio crimine quot modis et quibus dicendi sunt. et an in tali casu p tali crimine ex illis indicandi et sententiandi sint ubi queritur. Ad idendum est. et p antiqua et per noua iura. Nam glo. sup. c. nos in quibus in precedenti questione allegato. dicit qd quatuor sunt modi puniendi reum. aut scilicet ex iure. ut instrumentis et testibus. aut facti euidentia. extra de cubabi. cler. c. tua. Aut iuris interpretatione. ut sepius citatum esse reum. iij. q. ix. decreuimus. Aut violenta suspitione. xxxij. qd. j. dixit. Notant etiam canoniste qd triplex est suspitio. Prima temeraria. de qua canon. Nullum iudicetis suspitionis arbitrio. ij. q. j. primo. Secunda probabilis et hec purgationem inducit. non autem prima ut. ij. q. iij. presbyter. Tercia est violenta. que condemnationem inducit. et de hac intelligitur dictum hieronymi.

q. vxo. dimitti potest propter fornicationem aut fornicationis suspicionem. xxxij. q. j. dixit. Nota insuper qd secunda que est probabilis admittit ad semiplenam probationem. ut extra de presumptio. in multis. Unde coadiunat ad probationem si assint alia amnitione. unde solum admittitur ad purgationem indicendam. De violenta etiam que ad condemnationem sufficit: nota qd est duplex. dum quedam iuris et de iure. ut cum ius fingit statuit aliquid super facto et contra hanc non admittit probatio. extra de sponsa. nec qd fidem ubi dicitur qd si quis dederit fidem mulieri de contrahendo matrimonio. cum ea: et postea copula sequitur: matrimonium esse presumitur et probatio in contrarium non admittitur. Quedam est iuris sed non de iure: ut ubi ius presumit sed non statuit aliquid. ut si vir diu mulieri cohabitauit presumitur ab eo cognita. xxxij. q. j. dixit. Et contra hanc admittit probatio. Applicando ad positum nostrum super heresim maleficarum et super noua iura. dicimus qd in iure triplex suspitio super crimen heresis habetur. prima est modica. secunda magna. tertia maxima. Prima que est modica in iure vocatur suspitio levis. ita habetur. c. Accusatus. de here. libro. vi. in prin. ubi dicitur. Si autem levis et modica suspitio illa fuit quando ex hoc sit grauiter puniendus. non tamen debet pena in heresim relapsorum puniri. Et hec suspitio ideo dicitur modica siue levis. tum quia modica et leui defensione tollit. tum quia ex modicis et leuibus oritur coniecturis. Non dicitur modica a modicis indicijs. et dicitur levis a leuibus coniecturis. Potest in simpliciter heresi circa fides si aliqui reperiuntur occulta penicula celebrantes vel vita vel moribus contra conuersationem fidelium denigrantes. vi pater. ca. excusamus.

Parstercia

primo. extra de here. circa maleficarū
heresim. Simili modo vbi cōnenticu
la in angarijs aut sacrationibus aut tē
porib⁹ in campis aut siluis siue de die
siue de nocte conuenirent. aut aliq̄ se
orsum reperirentur. aut non frequen
tare diuina temporibus consueſt et mō
dis consueſtis. aut cum suspectis male
ficis familiaritates secretas contrabe
re. tales enim leniter ad minus de here
si habentur suspecti. eo q̄ talia frequē
ter facere huiusmodi comprobantur.
de qua etiam leui suspitione habet. C.
de here. l. ij. in fine. vbi dicitur. Hereti
corū vocabulo continentur et latius ad
uersus eos sententijs debent succum
bere. qui vel leui argumento a iudicio
catholice religionis et tramite detecti
fuerint deſtare. Et huius sententię con
cordat Hostien. in summa. ti. de psum
pti. §. finali. vbi dicit. Notandum q̄ q̄
uis heretici leui argumento detegant
scilicet ad hoc q̄ suspecti habeantur ta
men non debent vt heretici haberi. et p
bat per precedentia. Secunda suspitō
que est magna i iure vocatur vehemēs
siue fortis. de qua iterum in allegato. c.
Accusatus. in principio. Iterum sic ha
betur accusatus de heresi vel suspectus
contra quem de hoc crimine magna et
vehemens suspitō orta erat et. Ibi. n.
hec coniunctio. et. non tenetur copu
latiue: sed expositiue vt notat Johan.
andree ibidem. Vehemens aut idem
est quod fortis vt dicit Archidi. super
allegato. q. Accusatus. et verbo. vehe
mens. vt dicit Papias et Hugutio. q̄
vehemens idem est q̄ fortis siue gran
dis. Allegat etiam Greg. i. moral. De
tus vehemens irruit. Vñ dicimus al
quem vehementer habere casum cum
habet fortes. hec ibi. Ergo suspitio ma
gna dicitur vehemens siue fortis et sic no
minat. q̄ non nisi vehementib⁹ et for
tibus defensionib⁹ repellit. et etiam q̄

ex magnis et vehementib⁹ ac fortibus
oritur coniecturis argumentis et iudicijs
Vtpote in simplici heresi si aliq̄ com
periant qui eos quos sciūt hereticos
fore occultant. fauorē impendūt. asso
ciant. visitant. mūera offerant. recipiūt
defensāt et filia exercētes. tales nāq̄ ve
hementer de heresi suspecti sunt. et sili
ter cognoscunt circa heresim malefica
rū. eo q̄ suspitio oritur q̄ participāt cū
eis in crimine et p̄cipue notant: hic mu
lieris aut viri: qui ad amorē vel odium
inordinatū. licet non ad alias lesiones
hoiū tendant aut fumentorū solēt ma
leficare. Similia em̄ vt p̄missum est. in
quacunq̄ heresi exercentes vehemen
ter sunt suspecti. vt patet p̄ allegatū ca.
accusatus. et. §. illo vero. et p̄ notata ibi
dem p̄ archidiaconū. Cum nō sit dubi
um eos talia facere in fauorē illius he
retice prauitatis. Tercia suspitio h̄ est
maxima. et in iure vocat violenta. cap.
cum p̄sumaciā. et ca. Accusatus. li. vi.
de here. et per notata p̄ archidiaconum
et Johannē andree. super. c. Accusatus.
et verbo. vehemens. vbi dicitur. Dicit ve
hemens nō violenta. supra de psump.
ca. literas. De hac suspitione loquitur ca.
non. di. xxxiii. quorundaz. Et hec pre
sumptio seu suspitio dicitur violenta. tū
q̄ violentat cogit et artat iudicē ad cre
dendū. Nec tergiversatione refellit q̄
cunq̄. tū q̄ ex violentib⁹ cōuincētib⁹
atq̄ coherentib⁹ oritur coniecturis. Ex
pli ḡra in simplici heresi. si aliq̄ reperit
tur qui hereticos adorauerint. id est re
uerentiā suo amore exhibuerint conso
lationem vel communionē ab eis ac
ceperint. vel similia que ad ritum eorū
pertinent perpetraverint. tales nāq̄
violenta suspitione de heresi et hereti
corum credentia sunt conuicti. per ca.
filij. Et per ca. Accusatus. de here. lib.
vi. et per notata per Archidiaconum
super capis. quicunq̄ hereticos. et ver

bo. credentes. eodem libro. vi. cum nō sit dubium eos talia facere in credentem am heretice prauitatem. Super heresim vero maleficarum a simili qui perperant ea que ad ritum maleficarum pertinent. et talia cum sint varia videlicet aliquando per verba solum contumeliosa. dicendo. tu senties in breui que tibi euident vel similia in effectum. vel per tactum solum tangendo homines aut bestiam manibus. aut per visum tantum se manifestando nocturno vel diurno tempore certis dormientibus in cubilibus. et hoc ubi homines aut inmenta nituntur maleficare. licet circa grandines varios alios obseruant modos se alijs offerendo ceremonijs. circa flumen aliquo se agitando diuersimode ut in precedentibus circa modos maleficia inferendi patuit. tales utiq; violenta suspitione sup heresim maleficarum ubi reperiuntur et fama laborat sunt puniti: pserui ubi effectus est subsecutus in maleficio sine statim sine per successum temporis. quia tunc euident factum concurret sine indicium facti ubi instrumenta maleficij in aliquo loco reposito reperiunt. licet successus temporis nō ita exaggeraret ad euidentiam facti manet tamen suspecta vehementer et a fortiori amplius q̄ circa simplices heresim. Et si queritur nunquid dyabolus absq; viso aut tactu mulierum maleficare possit homines seu iumenta. Respondet utiq; si deus permittit. q̄ quia maior dei permissio ubi creatura deo dicata per fidei abnegationem et alijs horrendis sceleribus concurrat. ideo et dyabolus amplius talem modum maleficandi creaturas affectat. imo et dici potest q̄ dyabolus etiam si absq; malefica possit adhuc summe per maleficam talia exercere affectat varijs respectibus ut in precedentibus patuit. Epilogando ad nostrum propositum sup modos ex presumpti

onibus indicandi. Dicendum q̄ sup p̄fata tam distinctionem suspecti de heresi maleficarum sunt in triplici genere cum quidam leuiter. quidam vehementer. et quidam violenter. Leuiter sunt suspecti qui talia modica vel leuia pagunt q̄ ex eis oritur modica vel leuis suspitio p̄tra eos de tali heresi. et h̄ ut dictum est ubi quis sic inuenit suspectus non sit hereticus habendus. tñ debz sibi indici canonica purgatio. vel insungi tanq̄ per leui abjuratio. Et quidem q̄ purgatio possit sibi indici habet ea. excoicamus. i. in prin. extra de here. ubi dicit. Qui aut inuenti fuerint sola suspitioe notabiles. suspitione. pbabili. hoc est leui. et que leuiter apparet. dicit Hostien. sequit. nisi iuxta considerationes suspitiois qualitates psonne p̄p̄iam innocentiam congrua purgatione monstrauerint anathematis gladio feriantur. et usq; ad satisfactionem condignam ab oibus euident. Ita q̄ si per annum in excoicatione persisterint extunc velut heretici condemnent. Nec ibi. Et nota q̄ indicta sibi purgatione canonica siue consentiat siue nō. siue deficiat siue nō. est per oia iudicandum sicut de difamato de heresi cui est purgatio canonica indicenda. Sed et hoc q̄ abjuratio possit tali indici tanq̄ leuiter suspecto de heresi. p̄ter per ea. accusatus. in prin. ubi dicit. Accusatus de heresi vel suspectus. contra quem de hoc crimine magis et vehemens suspitio orta erat. si heresim in iudicio abiurauit et postea committit in ipsa censi debet quadam iurisdictione relapsus. h̄ ante abjuratorem suam heresis crimen pbatum nō fuerit p̄tra ipsum Si aut modica et leuis fuit suspitio illa. quanq; ex hoc sit grauiter punitus. tñ non debz in heresim relapsorum pena puniri. Nec ibi. Quidam autem cum sint suspecti vehementer. et sunt illi qui talia vehementer et fortia peragunt. q̄ ex eis oritur vehemens et magna suspitio

Pars tertia

no. et tales licet etiam non sint heretici nec ut heretici condemnandi eo quod expressè habet extra de presumptione. c. literas. §. q. circa. Nullus per suspicionem vehementem est de tanto crimine condemnandus. Nam ibi ita dicitur. Quo circa mandam. quatenus cum propter solam suspicionem quibus vehementer. nolumus illi de tam gravi crimine condemnari. tamen de tali sic vehementer suspecto debet sibi mandari quod abiuret generaliter omnem heresim et specialiter in qua incidit tanquam vehementer suspectus. per allegatum. c. Accusatus. in primis. ut est dictum. et per c. inter sollicitudines. extra de pur. ca. et per c. literas. extra de presum. Et si postmodum relabatur vel in pristinam vel in aliam. vel in eos quos scit maleficos aut hereticos associet vel sitet vel deducat. vel consulat munera donando. vel mittat. seu favorem eis impendat. relapsorum penam non evadet. per allegatum. c. Accusatus. Vbi dicitur sic Eum vero qui in una heresis specie vel secta permisit. aut in uno fidei articulo seu sacramento ecclesie erravit. Et postmodum heresim simpliciter vel generaliter abiuravit. Si extunc in aliam speciem heresis sine secta ac alio articulo seu sacramento permittat. volumus ut relapsus in heresim iudicari. Ille ergo de cuius lapsu in heresim antea abiuratione prestatum vel nunc prestat. si post illam abiurationem recepat hereticos deducat. visitet sine associet. ac dona vel munera eis donet vel mittat. seu favorem eis impendat. et infra merito debet iudicari relapsus. cum illi ex approbato a se prius errore non sit dubium illud fecisse. hec ibi. Ex quibus verbis apparet quod in tribus casibus in genere suspectus de heresi vehementer postquam abiuravit pena plectitur relapsorum. Primus est quando relabatur in eandem et pristinam heresim de qua suspectus fuerat vehementer. Secundus quando heresim sim-

pliciter vel generaliter abiuravit et relabatur tamen in aliam heresim. esto quod de ea antea nunquam suspectus habitus fuerit nec delatus. Tercius quando hereticos recepat. et eos deducit et favores impendit. Et hic casus plectitur multos casus et habet multos finis. ut patet in allegato. §. Eum vero. in. c. Accusatus. frequentius repetito. Sed queritur quid agendum si talis vehementer suspectus ad mandatum sui iudicis non presenserit continue abiurare. An tradendus sit seculari arbitrio potestatis animadversione debita puniendus per c. Ad abolendam §. primi vero. Rūdet. nequaquam. q. 2. c. illud. et §. e. expresse loquitur non de suspectis sed de manifeste deprehensis in heresi et. et rigorosius pro deprehensos manifeste. quam pro suspectos tantummodo est agendum. Et si queritur qualiter ergo sit procedendum pro talem. Rūdet. quod procedatur pro eum. per c. excoicamus. i. et per §. qui vero sola suspicionem et. superius inserto et excoicabitur in qua excoicatione si per annum steterit est ut hereticus condemnandus. per allegato. c. Quidam autem suspecti sunt violenter. et sunt illi qui talia violentia patiuntur. quod ex illis oritur violenta suspitio contra eos talis ut hereticus est habendus. et sicut de deprehenso in heresi est de eo per omnia iudicandum. per c. excoicamus. i. extra de here. §. qui vero. et per c. cum contumacia. et per c. ut officium. l. vi. Nam vel fatentur crimen. vel non. si sic. et volunt redire et heresim abiurare ad penam recipiendi sunt per c. ad abolendam. et per c. excoicamus. ij. §. finali quod si non presenserint abiurare tradendi sunt curie seculari animadversione debita puniendi. per c. Ad abolendam. §. primo allegatum. Si autem non fatentur crimen per quod est convictus. nec consenserint abiurare. est ut hereticus impenitens condemnandus. per c. ad abolendam. Violenta enim suspitio ad condemnandum sufficit.

et probationem in contrariū non admittit. ut habet extra de psump. c. literis. et c. Afferte. Et cū hec discussio locus habet in simplici heresi. absq̃ euidētia aut iudiciū facti. sicut etiā in sexto modo sententiandi parebit. ubi quis ut hereticus p̃demnat. etiā si nō sit heretic⁹ in re. quāto magis circa heresim maleficā. ubi semp̃ pcurat aut euidens factum in pueris. hominib⁹ aut iumentis maleficiatis. aut iudiciū facti. puta p̃ instrumenta reperta. Et licet in simplici heresi penitentes et abiurantes ad penitentia et ad p̃petuos carceres recipiant ut tactū est. In hac tamen heresi licet ecclesiasticus iudex recipiat ut sic ad penitentia. ciuili tamen p̃pter fore facta circa dāna temporalia vltimo supplicio punire p̃ot nec ecclesiasticus ipsum impediet qui licet non eū tradat ad puniendum tamen relinquere potest.

Questio vicesima super primum modum sententiandi.

Via ergo delata

ta persona.

Del reperit immunis et absoluenda totaliter.

Del reperit solum diffamata de heresi generaliter.

Del reperit vltra infamia questionibus et tormentis exponenda aliqualiter.

Del reperit suspecta de heresi leniter.

Del reperit suspecta de heresi vehementer.

Del reperit diffamata de heresi et suspecta insimul et cōiter.

Del reperit cōfessa heresim et penitens et nō relapsa veraciter.

Del reperit p̃fessa heresim et penitens et relapsa probabiliter.

Del reperit p̃fessa heresim et impentens et nō relapsa realiter.

Del reperit p̃fessa heresim et impentens et relapsa certitudinaliter.

te ns atq̃ relapsa certitudinaliter.

Del reperit nō p̃fessa et p̃uicta de heresi legitimis testib⁹ et alias iudicialiter.

Del reperit p̃uicta de heresi et fugitiua vel absens cōtumaciter.

Del reperit ab alia malefica incineranda vel incinerata delata.

Del reperit malefica nō inferēdo sed tollēdo p̃ remedia illicita et incōgruē.

Del reperit ut malefic⁹ sagittari⁹ et armorum incantator interimēdo letaliter.

Del reperit ut malefica obstetrix infantes demonib⁹ execrādo hostiliter.

Del reperit remedio appellatōis se tuendo frivole et fraudulentē.

Et si quidē reperit immunis totalit̃ erit p̃ sequentē modū sententianda finalit̃.

Ubi notandū q̃ p̃sona delata tūc reperitur immunis totalit̃ q̃ p̃cessus meritis diligēter. cū bono p̃silio peritorum discussis nō p̃uincit nec cōfessione p̃pria. nec facti euidētia. nec testium p̃ductione legitima. q̃ vltz discrepāt in p̃ncipali. nec etiā alias illa p̃sona fuit suspecta aut diffamata publice de antedictō crimine. q̃ secus si de aliq̃ alio crimine esset diffamata. nec etiā sunt indicia facti p̃tra talem p̃sonam. Circa talē talis practica seruatur. quia absoluenenda est per episcopum aut iudicem p̃ iniam tenoris sequentis.

De. N. miseratōe diuina ep̃us talis ciuitatis. aut iudex talis ec̃

Attendētes q̃ tu talis de tali loco et talis diocesis fuisti nobis delatus vel delata de tali heretica prauitate. scz maleficā. Attendētes etiā illa esse talia q̃ nō valebamus nec debuimus cōtinentibus oculis pertransire. descendimus ad inquitrendum si predicta fulcirentur aliqua veritate testes recipiēdo te examinādo et alia faciēdo q̃ debebāt fuisse canonice sanctiones ea p̃p̃ vltis et diligēter examinasti oib⁹ acti et acti tati hac cā. habitosq̃ p̃silio p̃torum in iu

Parstercia

re ac etiā in theologica facultate illoq
sep̄us repetito sedētes p̄ tribunali mo
re iudicis iudicantis ac h̄ntes p̄ oculis
solū deū z negotij veritatē sacrosanctū
euangelij positū corā nobis vt d̄vnl-
tu dei iudiciū nostrū p̄deat z oculi no-
stri videāt equitatē ad nostrā diffinitū-
nā sn̄iaz p̄cedim⁹ hūc modū xp̄i noīe
inocato. Quia p̄ ea q̄ vidim⁹ z audim⁹
m⁹ z p̄ducta z oblata. acta z acticata s̄t
corā nobis in p̄nti cā. nō inuenim⁹ ali-
quid p̄tra te legitime p̄batū fore. d̄ his
de quib⁹ delatus fueras corā nobis. p̄
nunciamus declaramus z sentēcialiter
diffinim⁹ p̄tra te nō eē actū legitime co-
ram nobis. p̄pter qd̄ possis z debeas vt
hereticus aut malefic⁹ iudicari nec su-
spectus haberi aliquāliter de heretica
p̄auitate. quare a p̄nti instantia inq̄si-
tione z iudicio totaliter te relaxam⁹. la-
ta fuit hec sn̄ia r̄. Cateat vt nō ponat
in sn̄ia quacūqz q̄ delatus sit insons
vel immunis. h̄ q̄ nō fuit p̄batū legiti-
me contra eū. Quia si postmodū ip̄is
p̄cessu iterum deferat z legitime p̄bat
pōt non obstante predicta absolutoria
sn̄ia p̄demnari. Nota etiā q̄ eisdem
modis absoluendus est quis qñ est de-
latus de receptatione defensione seu
alia fantoria heretice p̄auitatis vbi n̄
hil p̄batur legitime p̄tra eum. Secula-
ris iudex commissione episcopi modo
suo iudicabit.

**Questio. xxi. super secunduz
modum sententiandi delataz z
tantummodo diffamatam.**

Secundus modus

sententiandi est quando dela-
tus vel delata p̄cessus meriti⁹
diligenter discussis euz bono consilio
peritorum reperitur tantummodo de
tali heresi diffamatus in aliqua villa ci-
uitate vel puincia. Et hoc est qñ dela-
tus talis nō puincit nec p̄pna cōfessio.

ne. nec facti euidentia. nec testij. p̄ducti-
one legitima. nec sunt q̄cūqz indicia
alia p̄bata cōtra eū nisi p̄cise sola infā-
mia ita q̄ in speciali nullū p̄bat malefi-
ciū p̄petratū. qd̄ quidez p̄bare pōt sup
vehementē aut violenta suspicionē qñ
verba p̄minatoria sup lesionē inferēdā
p̄tulisset dicēdo in effectu vel in sentē-
tia. In breui senties q̄ tibi eueniēt p̄
effectus aliquis fuisse subsecutus in le-
sione corporis aut iumentorum. Circa istuz
igit p̄tra quē nihil p̄bat nisi p̄cise infā-
mia talis practica ē seruanda. In tali
em casu qz sn̄ia nō pōt p̄ delato ferri ab
soluendo eundē. sicut in primo modo
tactū est: h̄ p̄tra indicēdo sibi canonicā
portionē. Ido ep̄us seu eius officialis
aut iudex aduertant primo q̄ in causa
heresis nō refert si aliquis sit tantūmodo
apud bonos z graues p̄sonas diffama-
tus. imo attendit hic q̄ etiā apud quo-
cūqz viles z simplices sit diffamatus
Et ratio est. quia a quib⁹ quis pōt accu-
sari in crimine heresis apud illos etiā
pōt quis infamari. h̄ quilibz hereticus
pōt a quibuscūqz p̄sonis accusari cum
tantūmodo inimici capitales vt supra
patuit excipiunt. ergo apud illos pōt
infamari.

**Feret ergo episcopus seu iu-
dex super cano. pur. sententia z
per hunc modum vul consimi-
lem.**

Os. N. miserationē d̄na ep̄s ta-
lis ciuitat⁹ aut iudex talis domi-
nij. Cōsiderātes q̄ meriti⁹ p̄ces-
sus facti p̄ nos s̄t talē talis diocesis
nobis delatū de tali heretica p̄auitate
diligēter discussis r̄. Nō inuenimus
te p̄fessum nec p̄uictuz de p̄dicta labe.
nec alias suspectū ad minus leuiter ni-
si q̄ te reperim⁹ legitime z veraciter. In
tali villa citate vel diocesi z apd̄ bonos
z malos publice diffamatū. Ea p̄p ad
purgādū h̄mōi infamā z vt bon⁹ odor

In cetu fidelium existas. tibi indicim⁹ ca-
nonice purgatores ut est iuris assignan-
do tibi tale diem talis mensis et talem
horam talis diei. In qua appareas persona
liter coram nobis ut purges tuam infamiam
tanta manu ordinis tui. qui deus com-
purgatores sint homines fide catholici ac
vita probati et qui purgatores tuos ac vitam
nouerunt non tam moderno tempore trans-
acto. Significantes quod si in purgatione
defeceris te habebimus pro conuicto
prout volunt canonice sanctiones.

Ac autem autem considerandum est quod quoniam
aliquis regit legitime de aliquo heresi
publice diffamatus et si enim aliquid
non probat. nisi infamia ipsa sola indicit
tur sibi canonice purgatio hoc est quod ha-
beat aliquis viros. Septem decem vel vi-
ginti vel triginta finem quod plus vel mi-
nus et in locis pluribus vel paucioribus
magis vel minus insignibus fuerit dif-
famatus. qui sunt sue conditionis seu or-
dinis. ut si diffamatus religiosus et illi
sunt religiosi si clericus secularis illi cle-
rici seculares si milites et illi milites. qui
purgantur cum a crimine. de quo est diffama-
tus qui purgatores dicunt esse homines
fide catholici et vita probati qui et illi con-
uersationem et vitam non tam moderno tem-
pore antiqui nouerunt. ut habet extra de pur-
ga. ca. inter sollicitudines. Si autem se pur-
gare noluerit excoicetur. quam excoica-
tionem si per annum sustinuerit animo
indurato extunc ut hereticus condemnatur
iuxta ca. excoicamus itaque. §. qui autem.
Si autem se purgare decreuerit in pur-
gatione defecerit. hoc est quod compurgato-
res tales et tantos putet in iunctum fuisse
qui eum purgent. non inuenerit per conui-
cto habet. et sic ut hereticus condemnatur
ut habet extra de here. excoimunicamus
§. adiucimus. et verum. qui non se. et de
purga. ca. Cum dilectus. Consideran-
dum autem est hic quod quando dicitur quod in-
dicatur diffamato quatenus purget se trina

ut quarta manu ordinis sui quod ordo su-
mis ibi in genere et non in specie. unde si
episcopus purgandus est non negat quin cum
episcopis purgandus possit admitti. Abba-
tes et religiosi presbyteri et in alijs parti-
bus forma de purga. ca. Quotiens purga-
bit autem se diffamatus per modum qui seque-
tur. ut colligitur extra de purg. ca. quoti-
ens. §. porro. et c. accepimus. Quo ad
secundum.

Proveniente autem termino eidem
diffamato ad se purgandum ca-
nonice assignato comparebit perso-
naliter purgandus cum suis compurgato-
ribus coram episcopo et inquisitore in loco ubi
noscitur infamatus et ille qui diffamatus est
ponens manum super librum evangeliorum an-
te eum positum. dicet sic. Ego iuro super
ista quatuor evangelia scripta dei quod talem
heresim exprimens eam de qua sum diffama-
tus nunquam tenui nec credidi nec do-
cui nec teneo nec credo. negabit. §. illud
cum iuramento de quo est diffamatus quicquid sit
illud. Quo facto omnes compurgatores po-
nent manum super librum predictum evangeliorum
Et quilibet dicet ita. Et ego iuro super ista
scripta dei evangelia quod credo ipsum verum
iurasse. Et tunc canonice est purgatus.

Considerandum est etiam diffamatus de
heresi ibi est purgandus ubi noscitur diffama-
tus. et si fuerit in multis locis infama-
tus imponatur sibi quod in omnibus illis si-
dem catholicam publice profiteatur et dete-
stetur heresim de qua noscitur infamatus de
purga. ca. inter sollicitudines. nec pretem-
nat qui canonice se de heresi purgavit
nam si post purgationem incidit in here-
sim tam purgatus per lapsum habet et ut re-
lapsus tradendus est curie seculari. iux-
ta c. excoicamus. §. adiucimus. et verum.
vel si est post purgationem. et c. ad abolen-
dam. §. illos quoque secus autem si in alia
heresim incidit de qua se ante non pur-
gavit. iuxta ca. allegatum.

Parstercia

**Questō. xxiij. super terciū mo-
dum sentiendi diffamatam
et questionibus exponendam.**

tertius modus

processus fidei finiendi et termi-
nandi est qñ delatus de heresi
processus meritis diligenter considerat
cū bono consilio peritorū reperit vari⁹
vel habens indicia contra se ad questi-
ones vt. s. exponat questionibus et tor-
mentis. vt si questionar⁹ nihil concesserit
p. immuni et innocēte habeat. Et h⁹
est qñ delatus nō est dephensus nec p.
pria confessione nec facit euidentia nec
testiū legitima. pductione nec sunt in-
dicia ad talem suspitionē vt habeat be-
resim abiurare. Est tamen in suis con-
fessionibus varius. Vel alias sunt in-
dicia sufficientia ad questiones et tor-
menta. Circa istum talis practica ē ser-
uanda. In tali aut casu q. sententia in-
terlocutoria est contra delatū ferenda
et nō p. eo. Ideo p. inquisitorem consū-
etm et nō diuisim est ferenda. iuxta ca.
multorū. In primis si talis steterit i. ne-
gatus firmiter et nullatenus licet in-
ducens p. probos viros fateri voluerit
veritatem feret sententia q. videt sape-
re vim diffinitive siue p. modum teno-
ris sequentis.

De. A. miseratione diuina eph
talis ciuitatis aut iudex in ter-
ris ditioni talis dñi subleat. At
tendentes meritis processus facti per
nos contra te talem talis loci talis dio-
cesis et diligenter examinatis q. tñ es
varius in tuis cōfessionib⁹ et nihilomi-
nus sunt indicia multa q. sunt sufficiē-
tia te ad exponendū questionib⁹ et tor-
mentis. Ea ppter vt veritas ab ore tuo
pprio habeat et vt deinceps aures iud.
cum nō offendas interloquēdo decla-
ram⁹ iudicam⁹ et sententiam⁹ ole p. sent

et hora tali te supponendū qñsib⁹ et tor-
mentis lata fuit hec sententia.

Si qñtionand⁹ reperiat vari⁹ et in si-
mul sunt indicia alia ad qñones sufficiē-
tia ponet vt rōq. in snia. vt in p. dicta po-
sitū est: si aut hec duo nō pcurat⁹ h. vñū
tñ v. ipote varietas sine alijs. indicijs:
vel alia indicia sine varietate ponetur
in sentētia vt inuenit. snia aut lata mor-
exequat vel exequi simulet. Qd sit ta-
men iudex multū voluntari⁹ ad qñtio-
nandū aliquē. naz questiones et tormē-
ta nō inferunt nisi in defectu aliarū pro-
bationū. Et ideo p. quirat alias p. batio-
nes q. si nō inueniret tenet p. babiliter
q. delatus est culpabilis: sed metu ne-
gat veritatē bonis modis et qñq. can-
tosis interdū adhibitis. etus amicis sū-
ducentib⁹ ad veritatē dicendā faciat su-
am diligentia vt ab ore ei⁹ habeat veri-
tatem et negociū nō festinet. naz medi-
ditatio frequēs et carceris et calamitas
ac replicata informatio p. bōz viroz
disponūt ad veritatē erudiendā. Qd si
delato puenienter expectato et tpe con-
gruēter. rogato ac delato multiplici-
ter informato. Credat fide bona eph et
iudex omib⁹ p. sideratis ipm delatū ne-
gare veritatē questionent cū modera-
te sine tñ effusione sanguinis sciētes q.
questiones sunt fallaces et inefficaces.
Nam aliqui sunt ita molles corde et ve-
cordes q. ad leuē torturā omia cōcede-
rent quēcūq. falsa. Aliqui aut sunt ita
p. uinaces q. q. trunconoz verarentur ab
eis veritas nō haberet. Aliqui sūt qui
fuerūt alias questionari et istorū aliqui
melius sustinent qñones. q. statim bra-
chia trahunt et fleerunt. aliqui autē re-
manēt debilliores et sic minus sustinēt
qñones aliqui etiam sunt maleficiati et
in questionib⁹ maleficijs vñunt qui an-
te morerent q. aliqd faterent: efficiunt
tur em quasi insensibiles. Quare in q.
stionib⁹ cū maxima prudētia est agen-

dam et ad p[ro]p[ri]etates questionandi q[uod] p[ro]p[ri]um
rimu[m] attendendu[m]. Cum aut[em] lata fuerit
mor[is] ministri se disponat ad questiona-
dum delatu[m]. Et cum disponu[n]t se ep[iscop]i
aut index et p[ro] se et p[ro] alios bonos viros
fidei zelatores inducant questionandu[m]
ad fatendu[m] libere. etia[m] p[ro]mittendo
ad co[n]seruationem vite si opus sit vt in
p[ri]a tactum est. Et si nec sic poterit ad
terrore[m] vel etia[m] ad veritate[m] fatendaz in-
duci poteru[n]t scdm die[m] vel terciu[m] assi-
gnare ad p[ro]tinuandu[m] q[uod] iterari no[n] debent nisi no-
tis sup[er]uenientib[us] in dieb[us] p[ro]tra cu[m] et tunc
p[ro]nt sed p[ro]tinuari non p[ro]hibet dicit[ur] ergo
sic. Et nos. R. ep[iscop]i et R. index si assit p[ro]
fati assignam[us] tibi tali die talez ad que-
stiones p[ro]tinuandu[m] vt a tuo ore p[ro]prio
veritas eruat[ur] et totu[m] ponat[ur] in processu.
Et infra temp[us] eidem assignatu[m] et p[ro] se
et p[ro] alios p[ro]bos viros inducet[ur] eu[m] ad fa-
tendu[m] veritate[m]. Et si fateri noluerit
die assignata poterunt q[uest]iones p[ro]tinuari
et sic questionet[ur] eisd[em] vel alijs grauior[um]
tormentor[um] forti[us] vel leuius s[ecundu]m maiore[m]
culpaz grauitate[m]. Et poteru[n]t iudices
multas cautelas licitas adhibere et in
vbiis et in factis. vt veritas habeat quas
magis docet experientia atq[ue] vsus et ne-
gocioru[m] varietas q[uam] ars alicui[us] seu do-
ctrina. Vbi aut[em] decenter q[uest]ionatus et
tormentis expositu[m] noluerit detegere ve-
ritate[m] ampli[us] no[n] vexet[ur] s[ed] libere abire di-
mittat[ur]. Si aut[em] p[er]stiterit in ipsa co[n]fessio-
ne et p[er]derit veritate[m] culpa[m] p[ro]p[ri]a[m] cogno-
scendo et ab ecclesia venia[m] postulando
tanq[uam] dephensus in heresim p[ro]p[ri]a con-
fessione sed penitens. Iuxta. c. ad abolenda[m].
S. p[ro]f[ess]i. abiuret et finaliter vt deph-
ensus publice p[ro]demnet p[ro] modum q[uod]
p[ro]demnant in heresim dephensi p[ro]p[ri]a
p[ro]fessione. vt dicit[ur] infra in octauo mo-
do expediendi huiusmodi dephensos videa-
tur ibi. vbi vero veritate[m] p[er]derit et non
penituerit sed in heresi pertinaciter per-

stiterit et relapsus non fuerit condem-
nabit[ur] iuxta. c. ad abolenda[m]. S. p[ro]f[ess]i. et ex-
pectat[ur] co[n]p[er]tenter informat[ur] decenter
trahet[ur] brachio seculari vltimo suppli-
cio ferendu[m] vt dicit[ur] infra in decimo mo-
do. Si aut[em] relapsus fuerit p[ro]demnabit[ur]
p[ro] modu[m] quo docet[ur] infra in decimo mo-
do processum aliquem terminandi vt
deatur ibi.

Ita aut[em] est diligenti[us] attenden-
dum q[uod] ille q[ui] questionand[us] e[st] an
questiones interd[u]m contra se ni-
hil confiteat[ur] nec aliquid p[ro]bat[ur] p[ro]pter q[uod]
possit nec debeat heresim abiurare nec
p[ro]pter heresim p[ro]demnari et de talib[us] agi-
tur hic et dictu[m] est statim. Interdu[m] aut[em]
ipse delat[us] e[st] in heresim dephensus vt
al[ia] sunt alia p[ro]tra eu[m] p[ro]bata iudicia p[ro]-
pter que debet abiurare vt leuiter vel
vehementer de heresi suspectus p[ro]p[ter]
que non est q[uest]ionandus: sed si vltra b[ea]-
teat[ur] aliqua q[ui] non probant[ur]: sed s[un]t in-
dicia sufficientia ad questiones. et cum
p[ro] talibus questionat[ur] sed nihil p[ro]pter
q[uest]iones confiteat[ur] nihilomin[us] ista no[n] est
absoluenda iuxta p[ri]mu[m] modu[m]: s[ed] s[ecundu]m
p[ro]bata contra eam p[re]cedat et adiurabit
vel vt suspectus vel vt dephensus si
vir prout processus merita exigent et
requirunt. si vero p[ro]pter q[uest]iones co[n]-
fiteatur illa vel eorum aliqua p[ro]pter
que questionat[ur] tunc abiurabit hec et il-
la et p[ro] istis et illis sententia co[n]tra eu[m]
est ferenda.

Questio. xxij. super quartu[m]
modu[m] sententia[n]di delatam
et suspectam leuiter.

Partus modus

processum fidei finiendi et ter-
minandi est q[uod] delatus de he-
resi p[ro]cessus meritis diligenter discussis
cu[m] bono p[ro]f[ess]io in iure p[ro]tor[um] reperit t[ame]n
suspectus de heresi leuiter et b[ea]te est q[uod]

Pars tertia

delatus de heresi nō deprehendit nec cōfessione p̄p̄ia nec facti evidētia nec testīū p̄ductōne legitima. nec alīs sunt indicia fortia seu vehementia de illa heresi cōtra eū sed mōdo modica et lenia et talia esse p̄ cōfiliū indicata p̄pter q̄ v̄t suspectus leuiter de heresi potestz debet: v̄t talis illā heresim de qua delatus extitit abiurare et talis si relabatur pena relapsi dobita nō punit. licet grauius tūc fuerit puniendus q̄ si non in ante abiurasset. Juxta. c. accusatus. in prin. de here. li. vj. Circa istū talis practica est seruāda. Talis em̄ si habetur suspectus publice. abiurabit publice in ecclesia per modum qui sequitur in sententia.

Go talis diocesis talis habitator ciuitatis vel loci talis in indicio p̄stitutus coram vobis dño ebo talis ciuitatis. sacrosanctis euāgelij positis corā me et p̄p̄iis manibus eis p̄ me tactis. Iuro me credere corde et p̄fiteor ore illā sanctā fidē catholice et apostolicē quā sacrosancta romana ecclesia credit consistet p̄dicat et obseruat. Item iuro me credere corde et p̄fiteor ore q̄ dñs iesus xpc cū omib⁹ sanctis detestat heresim pessimā maleficā et q̄ omīs illaz insequentes seu illi adherentes eternis ignib⁹ cruciabunt cū daybolo et angelis ei⁹ eternaliter nisi resipiscāt et ecclesie sancte p̄ penitentiam recōciliati fuerint. Et p̄nter abiuro abnego et reuoco illaz heresim de q̄ habetis me suspectā. vos dñi eps et officialis v̄t q̄ familiaritatē cū maleficis habui. eorū errozes ignoranter defendi. odio habui inquisitores et illarum persecutores seu etiam q̄ eorū crimina non detexi. Item iuro q̄ nunq̄ predictam heresim credidi neq̄ credo: nec illi adhesi nec adhereo nec vnq̄ credā neq̄ herebo nec illam docui nec docere intendo q̄ si aliquid predictorū fecerim

in futurū q̄ dehis avertat penis iuris taliter abiuratis p̄mpto animo me submitto paratus subire omnē penitētiā quā p̄ his que feci dixi merito me habetis suspectū volueritis mihi iniungere illā iuro p̄ virib⁹ adimplere v̄t nullatenus contrahenire sicut me de⁹ adiuvet et hec euangelica sacrosancta.

Predicta aut̄ abiuratio fiat in vulgari v̄t ab omib⁹ intelligat. Qua facta iudex si adest aut̄ officialis p̄t sibi dicere publice in vulgari talia verba v̄t similia in effectū. fili vel filia tu suspit onem quā d̄ te habebam⁹ v̄t non merito abiurasti et purgasti p̄ abiuratiōez prelibatā de cetero caueas tibi q̄ nō incidas in hanc heresim abiuratā. Nam licet si peniteres non traderis brachio seculari. quia abiurasti tanquā suspectus leuiter et non vehementer. tamen tūc multo fortius punieris q̄ si nō abiurasses et amodo pro modico habetis suspecta vehementer et vbi v̄t talis abiurares et prolaberis pena relapsi dobita punieris et absq̄ misericordia traderis curie seculari vltimo supplicio ferienda. Si aut̄ abiurat secrete in camera episcopi vel camera iudicis quādo scilicet non est factū publicum modo consimili abiurabit. Quibus peractis feret inia in hunc modū.

De miseratione diuina eps talis ciuitatis aut̄ iudex si adest iuris talis dñi dñoni subiecti. Attendentes q̄ v̄tis et diligenter consideratis processus meritis p̄ nos facti contra te talem delatum nobis de heretica prauitate reperimus te talia et talia commisisse dicant illa que te reddūt suspectum leuiter de heresi et p̄pter que te talem merito habentes te fecim⁹ v̄t leuiter suspectū de p̄dicta labe eandē heresim abiurare. V̄t ne predicta p̄te p̄missa remaneat impunita et v̄t efficiat̄ cautio in futurū de mīorib⁹ et magnib⁹ p̄silio

in iure peritorum ac etiam religiosorum. In et super his habito maturo pariter et digestio habites poculis solū deū ac irrefragabilem sancte fidei catholice vitam sacro sanctis euāgelis positis coram nobis. Ut de vultu dei iudicium nrm pdeat et oculi nostri videant equitatem sedentesq; p tribunali more iudicum iudicantiū te talē hic in nostra pntia psonaliter constitutū per modū qui sequit̃ condemnamus sentiamus seu potius penitentiamus scz ne de cetero vnq; scilicet teneas assocles vbi defendas legas seu habeas talem: et ne deinceps et. ponat illa que commisit ppter q̃ suspecta fuit habita de p̃dicta heretica prauitate lata fuit hec sententia seu penitentia.

Caueatq; notarius q̃ in p̃cessu ponat q̃ talis abiuratio est facta tanq; p suspectū habitum de heresi leuiter et non vehementer: alias periculum magnum esse posset.

Questio. xxiij. super quintū modum sententiandi suspectā vehementer.

Vintus modus

q̃ p̃cessum fidei finiēdi et terminandi est quando delata de heresi p̃cessus meritis diligēter discussis cū bono consilio in iure p̃torū reperitur suspecta de heresi vehementer. et h̃ est quando delata de heretica prauitate non reperit legitima deprehensa nec cōfessione p̃pria nec facti euidētia nec testiu p̃ductōe legitima: s; sūt magna et graua pbata indicia contra eam: et talia p consiliū indicata q̃ illaz reddunt suspectam vehementer de p̃dicta heretica prauitate. Circa istū talē practica ē seruāda. Talis namq; debet vt suspectus vehementer de tali heresi abiurare illā hereticā prauitatē: ita q̃ si post modū relabatur pena relapsi de-

bita puniat h̃ ē q̃ tradat brachio seculari vltimo supplicio feriēda. Iuxta. c. accusat. in p̃m. de here. li. vj. Et abiurabit publice vl̃ secrete fm q̃ suspectus ē habitus publice vel secrete et apō plures vel pauciores et graues vel leues: vt dictū ē statim de illo q̃ ē suspectus leuiter de heresi: et habet vt talē heresim abiurare. Quid autē disponēdi ad abiurationē talis ē. Adueniēte namq; die dñi ca ad abiurationē faciēdā et ad audiēdā finiam seu p̃niam abiurādo iponēdā: p̃dicator finem faciet generalem. Quo facto legant publice p notariū vel clericū ea de q̃bus ipse abiurandus ē cōiunctus et alia ex q̃bus hitus est suspectus de heresi vehementer. Post dicet sibi p iudicē vel officialē. Ecce q̃ ex hic recitatis tu es nobis suspectus de tali heresi vehementer q̃re oportet q̃ tu purges te et abiures heresim supradictam: et tūc ponet corā abiurādo liber euāgeliorū et ipse ponet manū sup illaz et si scit legere cōpetenter tradet sibi sequens abiuratio in scriptis et leget corā oī populo. Si autē nesciat legere cōpetenter notarius legat ea spaciose et abiurandus r̃ndebit alta et itelligibilī voce p hūc modū. Nā notarius vel clericus dicet sic: Ego talis de tali loco. Et iste r̃ndebit p eadem vba: et ille in iudicio cōstitutus: et iste r̃ndebit p eadē verba i vulgari semp. Et sic quicq; abiuratio sit finita et abiurabit per formam tenoris sequentis.

Ego talis de tali loco talis diocesis in iudicio psonaliter constitutus. Coram vobis venerādis dñis episcopo talis ciuitatis et tali iudice in terris ditionis talis dñi subiectis sacro sanctis euāgelis positis corā me p̃p̃is manibus p me tactis. Iuro me credere corde ex p̃fiteor ore illā sanctam fidem catholicā et aplicā quaz sacro sc̃rā romana ecclesia docet p̃fiteri p̃dicat et tenet.

Item iuro me credere et p[ro]fiteor ore
q[uod] &c. Explicet articulus catholic[us] cō-
trarius illi heresi de qua vehementer ē
suspectus ut verb[is] g[ra]t[ia]. Si est de here-
si maleficarū dicet sic. Iuro me crede-
re q[uod] nō solū simplices heretici aut scilicet
marici eternis ignib[us] cruciabunt: vex
sup[er] omnes heresi maleficarum infecti
demonijs fidem quā in sacro fonte ba-
ptismatis p[er]ceperūt abnegātes et spur-
cijs diabolicis p[er]implendis eor[um] pra-
uis desiderijs insistent[ur] hoibus sumētis
terre frugib[us] plūma nocumenta inferē-
tes. Et consequenter abiuro abnego et
reuoco illā heresim seu potius infide-
litatem q[uod] false et mendaciter asserit nō
aliquā maleficā in terris et q[uod] nemo cre-
dere debeat illas posse nocumenta in-
ferre auxilio demonū cū talis infideli-
tas expresse militat ut ita cognosco ad-
uersus determinatiōem sancte matris
ecclesie et oim catholicor[um] docto[rum]: imo
et aduersus leges impiales q[uod] h[uius]m[od]i cō-
burēdas decreuerūt. Item iuro q[uod] nūq[uam]
p[re]dicte heresi credidi supple p[er]tinaciter
neq[ue] nūc credo neq[ue] credam: nec adhe-
reo de p[ar]ti: nec adherere intendo: nec
docui nec docere intendo nec docebo
Item iuro et p[ro]mitto q[uod] talia et talia ex-
primant p[ro]pter q[uod] h[ab]etis me suspectū de
h[uius]m[od]i heresi vehementer nūq[uam] faciam
nec operā ut fiant dabo. Et si aliqd de
p[re]dictis fecero in futurū q[uod] deus auer-
tat pen[is] de iure relapsis debet[ur] prom-
pto animo me submitto p[ar]tis subire
oim p[er]niciā quā p[er] his que feci et dixi
p[ro]pter que habetis me suspectum de di-
cta heresi vehementer decreueritis m[er]i-
bi int[er]ingere et illā iuro et p[ro]mitto p[er] viri-
bus adimplere et nullaten[us] p[er]trahere: sic
me deus adiuvet et hec evangelia sa-
cro sancta.

P[re]dicta autē abiuratio fiat in vul-
gari ut ab oib[us] capiat[ur]: nisi fieret solū
modo corā p[er]sonis ecclesiasticis q[uod] liguā

latīnā intelligerent p[ro]petenter. Si autē
abiuraverit secrete sc[ilicet] in palatio ep[iscop]i vel
camera ep[iscop]i q[uod] sc[ilicet] factū nō est publicū
modo consimili abiurabit.

Facta autē p[re]dicta abiuratiōe index
auscibit eū ut supra q[uod] nō incidat rela-
bendo in penam relapsor[um].

Sit cantus notarius q[uod] ponat i act[us]
quō talis abiuratio facta est p[er] talē ut p[er]
suspectū de heresi vehementer ad h[uius]m[od]i
si relabere sciret q[uod]l[icet] puniret: q[uod] pe-
na relapsus debita. Quib[us] p[ar]tis fere[re]
sententiā seu p[er]niciā in hunc modum.

Da. N. ep[iscop]us talis civitatis: et h[uius]
n[on] ter si assit. N. inq[ui]sitor heretice
pravitatis in terris talis d[omi]ni di-
tioni subiectis a sancta sede ap[osto]lica spe-
cialiter delegatus. Attendentes q[uod] tu
talis de tali loco et talis diocesis talia
et talia p[re]missi dicant illa: ut ex p[ro]cessu
meritis diligenter discussis legitime no-
bis cōstat p[ro]pter q[uod] merito h[ab]emus te su-
spectū vehementer de tali heretica p[ro]-
uitate. Et ut taliter suspectus te fecim[us]
abiurare de magno cōsilio in iure p[er]i-
torū iusticia suadente. Verū ut effica-
ris cautior in futurū et ne reddaris p[ro]-
clivior ad filia pagenda et ne crimina p[er]
maneāt impunita ut sis ceteris delin-
quentibus in exemplū de multor[um] et ma-
gnor[um] in iure cōsilio p[ro]tor[um]: ac etiam in
facultate theologica m[ag]ist[ro]r[um] seu docto-
rum. In et super his habito maturo et
digesto h[ab]ites p[re]oculis solū deum ac
sancte fidei catholice et ap[osto]lice veritates
sacro sanctis evangelijs positis corā
nobis: ut de vultu dei iudiciū nostruz
p[ro]deat: et oculi nostri videant equitatē
sedentesq[ue] p[er] tribunali more iudiciū in-
dicantiū te talē hic in nostra p[re]sentiā p[er]
sonaliter constitutū forma qua sequit[ur]
condemnamus seu potius penitentia
mus: videlicet ne deinceps talia vel ta-
lia facere vel dicere aut docere p[re]su-
mas: ponant illa q[uod] convicit cōmississe

propter quod fuit suspectus huius de predicta heresi vehementer et nonnulla quod si committeret incidere leuiter in relapsum: sed alia sibi imponantur pro negotij varietas exposulat et requirit. Vtpote quod nunquam scienter habeat talia exercitia vel ne eos quos scierit abinrasse receperit et si in illa lata fuit hec sententia.

Attendendum autem quod suspecti de heresi et non deprehensi siue sint suspecti vehementer siue leuiter non debent perpetuo incarcerari nec perpetuo inurari: quia hec est pena illorum quod fuerint heretici et postea penituerint. vt patet in. c. excoica. m. s. ij. de here. et in. c. qm de here. li. vi. si patet propter illa quod commiserunt ex quibus habiti sunt suspecti ad certum tempus carceri incipari et postmodum prouidebitur dispensari. iuxta. c. vt commissi. de here. li. vi. Nec huiusmodi suspecti sunt crucibus consignandi: nam cruce sunt insignia hereticis penitentis: suspecti autem non fuerint heretici habiti quare non sunt consignandi potest tamen eis imponi quod scilicet certis diebus solennibus in valuis talium ecclesiarum: vel circa altaria dum missarum solennia celebrantur huiusmodi in manibus teneant ardente tantum potest dedit: vel quod vadant ad tale peregrinationem et filia pro negotij quod istas expedit et requirit.

Questio. xxv. super sexti modum sententiam de delatam violentem suspectam.

Errus modus

Processus fidei terminandi est quando delatus de heretica prauitate processus meriti diligenter discussis cum bono consilio in iure peritorum reperitur de heresi suspectus vehementer. Et hoc est quando delatus ipse non reperit legitime deprehensus confessione propria nec facti euidentia nec testium productione legitima: sed sunt indicia non leuia solum vel vehementia: sed for-

tissima et violentissima que ipsum delatum reddunt merito suspectum de dicta heresi violentem et propter que talis debet vt suspectus violentem de dicta heresi iudicari. Et vt modus iste clarius intelligatur demus exempla tam de simplici heresi in fide quam de heresi maleficarum. Nam in simplici heresi casus contingeret quando delatus ipse non reperit legitime deprehensus confessione propria et vt supra. tamen propter aliquod quod dixit vel egit vtpote citatus in non causa si dei sustinuit excoicationem per annum vel plus: talis iam est suspectus leuiter de heresi: quia hoc non caret scrupulo heretice prauitatis. de penis. ca. graue Citatus autem respondens de fide ubi non compareri: sed renuit contumaciter comparere propter quod excoicatur tunc fit suspectus de heresi vehementer: nam tunc levis suspitio transit in vehementem et si sustinet illam excoicationem per annum animo pertinaci tunc fit suspectus de heresi violentem. Nam et tunc vehementis suspitio transit in violentam contra quam non admittit defensionem: immo extraneus talis est vt hereticus condemnandus. vt patet in. c. cum contumacia. et notat ibidem li. vi. In heresi vero maleficarum exemplificatur super violentam suspensionem quando dixit et egit aliqua que a maleficis praticant quando volunt aliquem maleficare: et quia hoc commune est vt verbis cominatorijs aut factis per visum vel tactum se habeant manifestare et triplici ex causa vt peccatum in iudicijs aggrauet: et vt simplices eo facilius seducant: et vt deus amplius offendat et maior sentendi in homines sibi facultas relinquitur: unde violentem malefica fit suspecta quando post ista cominatoria dicendo: faciam tibi quod in breui senties vel similia in sententia et post verba effectus aliquis in ipso vel in alio fuit subsecutus: tunc enim non leuiter fit

suspecta sicut qui propter familiaritates
habitā cū maleficiis fuerūt suspecti aut
qui peccare ad amorē inordinatum ali-
quē voluissent: vide supra de tribus su-
spitionibus leui vehementi et violēta.
Nūc videndum est qualis practica sit
cū talibus seruanda. Nam circa violē-
ter suspectū in simplici heresi hec pra-
ctica seruatur. Nam licet in re fortassis
non sit hereticus virore quia non habet
errorem in mente nec de illo pertinaciter in
volūtatē: ut notat Archiepiscopus super. c. alle.
nihilominus est ut hereticus pōdenan-
dus: propter predictā suspicionē violentā
propter quā non est probatio admittenda:
condēnat autē heretica sic: quod si nolit
resilire heresim abiurare et satisfactio-
nem cōdignā exhibere traditū brachio
seculari animaduersione debita puniē-
dus. iuxta. c. ad abolendā. §. pūi. Si
autē velit consentiat cū effectu adiurat
heresim et carceri perpetuo mancipatur
iuxta. c. excoīcamus. ij. de here. Pars
forma ille qui sic est suspectus de heresi
violenter. Circa suspectū autē violēter
sup heresim maleficarū: licet idē mo-
dus esset obseruandus: tū mītionē mō-
cedendo. Aduertendū quod si stabit in
negatiua asserens. put facere solent quod
non ea intentōe verba illa protulerit: sed
ex vehementi et muliebri passione: vbi
et iudici non videt ipsam igni posse ad-
iudicare non obstāte violenta suspitōe
tūc index ea in carceribus detenta inq̄-
rat et proclamare faciat si in similibus du-
dū notata fuisset: et si sic virum publice
sit de tali heresi diffamata: ex quibus pro-
cedere ad vltiora potest taliter ut an om-
nia questionibus tormentis exponat:
et si indicia apparuerint super talē he-
resim aut super maleficiū taciturnita-
tis: puta quia lachrymas non effudit:
immo et quasi insensibilis ad tormēta
reperit: quia videlicet cito post tormēta
omnibus viribus restituit: tūc pcedat per

varias cautelas supra positas vbi de si-
milibus agit. Et in casu qui omnia deficerēt
tūc aduertat quod si filia dudum pertrahit
tūc oīno non est dimittenda: sed per annū
ad minus squaloribus carceris manci-
panda et crucianda: sepiissime etiam ex-
aminanda precipue sacratoribus diebus.
Si autē diffamata cū hoc: licet tūc in-
dex per ea quod supra tacta sūt circa simpli-
cem heresim ipsam posset igni adiudi-
care: precipue propter multiplicationē te-
stium: et quia sepius in similibus vel in
alijs maleficiis fuit notata: tūc quia cuius
pietate pcedere vult. Ideo indicet ei
canonica purgationem: ut vicis. xx. aut
xxx. cōpurgatores habeat et pcedat per
ut in scōdo modo sententian di tactū est
ita vicis indicādo sibi quod si in purgatiōe
defecerit: quod tūc tanquā rea igni adiudi-
cabitur: et in hoc index procedere po-
test. In casu vero quo se purgaret: tūc
abiurationē omnis heresis cum pena
relapsoꝝ ac perpetua pñia per modū qui se-
quit in infra formanda: faciat et modus
disponendū ad abiurationē talis est ut
dictū est in quarto et quinto modis p-
cedentibus pcessum fidei terminandū.
Nota etiā quod in sequentibus modis oī-
bus sententiandi vbi iudices per viā pie-
tatis pcedere vellent: tūc per modū sam-
tactū pcedere possent. Sed quia seculares
iudices varijs modis vtrūq̄ modis iuxta
rigorem et non semper iuxta equitatē
procedentes. Ideo ipsis infallibilis re-
gula et modus assignari non potest sic
iudici ecclesiastico qui abiurationem
recipere potest sub perpetua penitentia
per modū qui sequit. Ego talis de tali lo-
co talis diocesis in iudicio psonaliter
cōstituitur corā vobis venerabilibus dñis
epo talis ciuitatis et iudicibus sacro san-
ctis euāgelij positis corā me eisq̄ pro-
prie manibus per me corporaliter tactū in-
ro me credere corde et pñteor ore illaz
sanctā fidei catholicā et aplicā quod sacro

Questio vicesima quinta CXXIII

sancta ro. eccle. tenet. p̄fitef credit p̄di-
cat atq; docet. Et cōsequenter abiuro
oēm heresim z abnego z renoco extol-
lentem se aduersus sc̄ām romanam z
ap̄licam ecclesiā cuiuscūq; secte fuerit
vel erroris. Item iuro z p̄mitto talia
z talia exprimant illa que egi seu dixi
p̄pter q̄ et ex culpa mea habet me su-
spectū de dicta heresi violenter: deinceps
nūq; faciā vel dicā vel q̄ fīat ope-
ram dabo. Item iuro z p̄mitto q̄ om-
nem p̄niam quā mibi iniungere volue-
ritis p̄p̄dicet viribus adimplebo: nec
p̄trauentā in aliq; sic me deus adiunet
z ista sacrosancta euāgelia. **¶** Si p̄ra
abiurata fecero in futurū qd de^o auer-
tat extūc penīs de iure relapsis debet
nūc p̄o tūc obligo z astringo q̄tenus
illis ferioz. Sit canis notarius q̄ scri-
bat in actis q̄ dicta abiuratio est facta
p̄ vñū de heresi violenter suspectū: vt
si p̄baref post relapsus vt tūc talis in-
dicaret talis z traderef brachio secula-
ri. Ego talis de tali loco talis dioce-
sis in iudicio p̄sonaliter cōstitutus co-
ram vobis venerabilib⁹ dñis. **¶** *Ep̄s*
talis ciuitatis iudicibus in terris talis
dñi sacrosanctis euāgelijis positis co-
ram me cūq; p̄p̄is manibus p̄ me cor-
poraliter tactis: iuro me credere corde
z p̄fiteor ore illā sanctā fidem catholi-
cam z ap̄licam quā sacrosctā ro. eccle.
tenet p̄fiteatur credit predicat atq; do-
cet. Et consequenter abiuro abnego z
renoco omnē heresim extollentē se ad-
uersus sanctā romanā z ap̄stolicā ec-
clesiam cuiuscūq; secte fuerit vel erro-
ris. Item iuro z p̄mitto z talia z ta-
lia exprimant illa q̄ egi seu dixi p̄pter
q̄ z ex culpa mea b̄ētis me suspectum
de dicta heresi violenter deinceps nū-
q; faciā vel doceam q̄ fīat operā dabo.
Item iuro z p̄mitto q̄ oēm p̄niam
quā mibi iniungere volueritis p̄p̄dicet
p̄ virib⁹ adimplebo: nec p̄ueniā in aliq;

sic me deus adiunet z ista sacro sancta
euāgelia. **¶** Si p̄ abiurata vel iurata
fecero in futurū diabolo instigāte qd
deus auertat penīs de iure relapsis de-
bitis nūc p̄o tūc me obligo z astringo
q̄tenus illis ferioz cū legitime cōstite-
rit me p̄fecisse. Sit cautus notari⁹ q̄
ascribat in actis q̄ dicta abiuratio ē fa-
cta p̄ talē tanq; p̄ habitū suspectum de
heresi violēter: vt si p̄baref abiuratus
relapsus indicaret et vt talis traderef
brachio seculari.

¶ Vbi sic actis obsoluat eum
a snia excōcatōis de q̄ ē suspe-
ctus habit⁹ violēter q̄ incidere
sicut in heresibus supradictis. Vnde
sicut hereticus cum redijt z abiurat ē
a sententia excōcatōis absoluent⁹: qz
omnis hereticus est excommunicatus
iuxta cap̄itū excōcatōis. j. z. ij. de he-
re. z etiā iuxta. c. ad abolendam. in p̄n.
Sic talis de quo agitur cū sit vt here-
ticus condemnandus vt dictū est p̄i-
us postq̄ abiurauerit est ab excōcatō-
nis sententia absoluentus. Et absolu-
tione facta feret sententia seu peniten-
tia per modū tenoris sequentis.

¶ *Ep̄s*. *Ep̄s* talis ciuitatis
tis z si adest iudex i terris talis
dñi. Attendentes q̄ tu talis de
tali loco talis diocesis: fuisti nobis de-
latus de talibus z talibus fidem sc̄ām
tangētib⁹ exprimant illa z q̄ nos p̄-
cessimus ad informandū nos super il-
lis vt iusticia suadebat z meritis p̄ces-
sus diligenter exaiatus z oib⁹ actis
z actitatis in causa p̄nī inuenimus de
talibus z talibus p̄misisse explicent illa. **¶**
p̄pter z nō inmerito de tali heresi expli-
cent illa te suspectū violenter b̄ētes fe-
cim⁹ te: vt talis suspectū oēm heresim
generaliter publice abiurare put no-
bis mandat canonice sanctōes. Sane
cū qm eadē canonica instituta ois talis
sit vt heretic⁹ cōdemnand⁹: z tu sanio
q̄ iij

Pars

ri consilio inherendo et ad gremium sancte matris ecclesie redeundo abiuraueris promittit omnem hereticam prauitatem propter quod absoluius te a snia excoicationis quod ut obnoxius dei ecclesie astricuis merito tenebaris. Si tñ de corde vero et fide non ficta reuersus es ad ecclesie unitatē. Iterco inter penitentes deinceps coputaris ad mie sinum sacrosancta ecclesia te recipiens de pñti. Verū qz indignū valde existit offensas diuinas ipunitas pñtuentibus oculis ptransire et iniurias hoim castigare cū grauius sit diuinā q̄ humanā ledē manifestatē et ne tua crimina incensuū extstant alijs delinquendū: et ut efficiaris cautior in sumz ac minus pclin⁹ redaris in posterū ad p̄dicta seu sñtia cōmittendavt in futuro seculo leuius patiaris. Nos eps et iudex p̄fatus p̄habito. In et sup his sano et maturo cōsilio p̄torz sedentes p tribunali more iudicum iudicandū hñtes p̄oculis solū deum et sancte fidei irrefragabilem veritatem sacrosanctis euangelijs possit coram nobis: vt de vultu dei iudiciū nostrum p̄deat et oculi nostri videat equitatem te talē in nostra p̄sentia p̄sonalit constitutū hac die et hora tibi in antea assignatis sententialiter p modū qui sequit cōdemnam⁹ seu potius penitētiā mus. In p̄mis q statim induaris sup vestes oēs quas defers veste lūida ad modū scapularis monachi sine capuccio facta ante et retro hñte crucē de p̄ano croceo longitudinis palmarū triū et latitudinis palmarū duoz quam vestez deferre habeas sup oēs vestes alias p tñ tempus exprimat vnius anni vel duoz vel plus vel minus putculpa exigerit delinquētes et nihilomin⁹ cū dicta veste et crucib⁹ stes in porta talis ecclesie talī et tanto tpe: scz in q̄tuor festis p̄ncipalibus vgnis glōse vel talib⁹ et talibus festiuitatib⁹ in valuis ta

tercia

lis et ta lū ecclesiarū regz ad talē carcerem ad p̄petuū vel ad tale tps snialiter cōdemnam⁹. Ponant illa q̄videbunt magz ad honorē fidei expedire attentaculpe maioritate seu minoritate seu cōtumacia delinquētis et sequat: retinentes nobis ex certa scia et expresse vt nobis cōcedūt canonica instituta q̄tenus dictā pñiam possum⁹ mitigare aggrauare mutare tollere in toto et in pte totiens quotiens nobis visum fuerit faciē dum: lata fuit hec sententia.

Qua lecta mox executōi debite demandet et induatur veste p̄dicta crucis huiusmodi continente.

Questio. xxyj. super modum sententiandi debitam suspectā et diffamatam.

Optimus mod⁹

Processum fidei finitēdi et terminandi est qñ delatus de heretica prauitate p̄cessus meritis diligēter discussis cū bono cōsilio p̄torū in iure repitur suspectus de heresi et etiā diffamatus. Et h̄ est qñ delat⁹ tpe nō repit legitime dephensus nec p̄p̄ta p̄fessioe nec facti euidentia nec testium legitima p̄ductioe: h̄ repit publice diffamat⁹: ac etiā replūt indicia p̄ eū q̄ ipz reddūt suspēctū alias de heretica prauitate leuiter vel vehementi. Depote qz habuit magnā familiaritatē eū hereticis q̄lis fuit ille de q̄ agit. In. c. inter sollicitudines de pur. ca. Et talī rōne infamie est indicenda canonica purgatio et rōne suspicionis debz heresim abiurare. iuxta. c. alle. inter sollicitudines. Circa istū talis practica est seruāda. Talis em̄ sic publice de heresi diffamatus et ultra infamia ex alijs indicijs suspectus habit⁹ de heretica prauitate in primis purgabit se publice p modū q̄ in sc̄do modo

factū est. Qua purgatio expleta per
ipm diffamatus mox idem diffamatus
vt suspectus alit et ex alijs indicijs he-
resi de q̄ ē suspectus hūis p̄dictū hūis
librū euāgelioꝝ corā positū abjurabit
per hunc modum.

Et ego talis de tali loco tal' diocesis
corā vob is venerabilib' dñis meis. N.
epo talis ciuitatis et iudice i terris talis
dñi i iudicio cōstitutus psonalit' sacro
scriptis euāgelij positis coram me et q̄
pprijs manib' corporalit' p me tact'. Ju-
ro me credere corde ac p̄fiteor ore illā
scām fidē applicam quā ro. ecclesia cre-
dit. p̄fiteor p̄dicat et obseruat. Et p̄sequē-
ter abiuro detestor abnego et renoco
oēm heresim extollēte se aduersus san-
ctā et aplicā ecclesiā cuiuscūq̄ secrete fue-
rint seu erroris: et postea vt supra tactū
ē. Itē iuro et p̄mitto q̄ talia et talia que
egi ppter q̄ et merito sum de tali heresi
diffamat' vt ultra vos me hēris suspe-
ctū expriment' illa nūq̄ deinceps faciā
seu dicā neq̄ operā dabo q̄ fiat. Itē
iuro et p̄mitto q̄ oēm p̄niam quā mi-
hi intingere decreuerit p̄ p̄dictis p vt
ribus adiplebo nec p̄ueniāz in aliq̄: sic
me deus adiunet et ista euāgelia sacro
scripta. N. si p̄dicta iurata et abiurata fe-
cero i futurū qd de' auertat a penis ta-
lib' de iure debet me nūc p̄ tūc libere
suppono obligo et astringo q̄ten' ill' ple-
ctar cū pbatū legitime extiterit me ta-
lia cōmississe. Aduertēdū tñ hic q̄ si i-
dicia sunt talia et tāfortia q̄ cū infamia
p̄dicta vel absq̄ ea reddāt p̄dictū diffā-
matū suspectū de heresi vehement' nūc
abjurabit oēm heresim generalit' vt hī
tū ē si relabāt in quātūq̄ heresim pe-
na relapsis debita puniet. vt in. c. inter
sollicitudines. de pur. c. et in. c. accusat'
de here. li. vj.

Si aut iudicia illa sūt ita modica et
lenta q̄ etiā cū p̄dicta infamia n̄ reddāt
in suspectū de heresi vehement' s̄ solū

lenit: tūc sufficet q̄ abjuret nō genera-
liter nec simpliciter s̄ singulariter here-
sim de qua habitus est suspectus: ita q̄
si pbat in aliā spēm heresis pena rela-
psis debita non puniet: s̄ in eadē rōne
abjuratōis q̄ sc̄ suspect' leniter abiu-
ratur pena relapsis debita non puniet
licet duras q̄ si alio nō abjurasset: vt oia
hec patēt in. c. accusat'. in pñ. de here.
li. vj. Rōne aut purgatio is canonice ē
dubiu an si post purgatiōem canonice
in eandē spēm heresis de q̄ se purgauit
canonice pbat' pena relapsis debita
h̄ est vltio supplicio feriat. Et videt q̄
sic p. c. excōicam'. j. S. addicimus. ver.
vel si post purgatiōem. et p. c. ad abolen-
dam. S. illos q̄q̄. de here. in antiquis.
Sit cautus notarius q̄ scribat in actū
an talis abjurauerit tanq̄ suspect' de
heresi leniter vel vehementer: q̄ mul-
tū interest vt alio frequenter dictum est
Quib' sic act' feret snia seu pñia p for-
mā tenoris sequentis.

Os. N. eps talis ciuitat' aut in-
dex in terris dictorū talis dñi
subiectis. Diligētius attendem
res: q̄ tu talis de tali loco et talis dioce-
sis fuisti delatus nobis de tali heretica
prauitate expriment' illa. Et nos volē-
tes vt tenebamur iudicialiter in forma
ri an tū incidisses in predictam here-
sim condemnatam ad inquirendum:
testes ad examinandum: teq̄ citanduz
et interrogandum medio iuramento
et ad alia faciēda que fiēda erant per
nos descendimus et p̄cessimus vt dece-
bat. Quibus peractis vists et diligēter
inspectis pariter et discussis processibus
meritis huiusmodi cause et omnibus
et singulis productis actis et acritatis
habitoq̄ in et super illis theologorum
atq̄ i iure p̄torū pluries maturo cōsilio
ac digestio regim' re de p̄dicta heresi
i tali loco seu talib' loc' apd bonos et
gūes publice diffamatū p̄t qd vt non
q̄ tñj

bis mandant canonica instituta. Indit
rimus tibi purgatoꝝ canonica q̄ coras
nob̄ hic publice te purgasti. et ipsi com
purgatores p̄ter te purgarūt. Inueni
mus etiā te talia cōmisisse exprimantē
illa p̄pter que et nō immerito suspectū
te habuim⁹ vehementer vel leniter di
catur si est istud vel illud. et hoc de pre
dicta heretica prauitate p̄pter q̄ fecim⁹
te ut taliter suspectū heresim abiurare
dicas oēs heresim si abiurauiſti suspe
ctus vehementer vel heresim supradic
tā si ut suspectus leniter. Vex q̄ non
possumus debem⁹ talia q̄ pegisti nul
laten⁹ tolerare s̄ cogimur ea vitare in
sticia suadēte ad hoc ut reddaris caut
or in futuꝝ et ut crimina nō remaneant
impunita et ceteri nō reddant pelini
ores ad filia cōmittēda. Erit creatoris
insurie nō equanimiter tolerant. Ea p
pter talē p̄dictū purgati et abiuratum
hic in nra p̄ntia p̄sonaliter constituti
in hoc loco et hora tali tibi in antea assi
gnat⁹. Nos eps aut iudex p̄fati seden
tes p̄ tribunali more iudiciū iudicātū
sacrosanctis euāgelijs positīs corā no
bis ut de vultu dei iudiciū nrm̄ p̄deat
et oculi nri videāt equitatē sentētiam⁹
seu penitentiam⁹ p̄ modū q̄ sequit⁹. s. q̄
tenearis et. Ponant illa q̄ videbūtur
magis ad honorē fidei esse et extermin
ationē heretice prauitatis. Dipote q̄ cer
tis diebus dñicis et festinis hēat stare
ad portā talis vltalis ecclesie cū cereo
tanti ponderis in manu dñi missarum
solēnia celebrant capite discoopro et
pedibus nudatis offerre ad altare ce
reus antedictū q̄ hēat sextis ferijs se
tinare et q̄ certo tpe locū illū nō aude
at exire sed certis diebus ebdomade se
habeat epo vel iudici p̄tinare filia q̄ i
lungenda videbuntur fm̄ culpaz ext
gentiā varietatē q̄ nō p̄t dari regula
ria generalis. lata fuit hec sententia.

Qua lata exequat⁹ poterit⁹ dispē

farivel mitigarivel cōmutari fm̄ q̄ ne
gociū penitentis correctio et hūilitas
hec requirunt q̄ ptatem habet episco
pus iudex. et hoc de iure. ut in. c. vt cō
missi. de here. li. vi.

Questio. xxvij. super modū
sententian di heresim confessaz
sed penitentem.

Etams modus

p̄cessum fidei terminandi et
sententian di finendi est quā
do delatus de heretica prauitate meri
tis processus diligenter discissis cum
bono consilio in iure p̄torū repit⁹ cō
fessus heresim s̄ penitens et alias non
relapsus veraciter. Et hoc est q̄ delat⁹
ipse confiteatur iudicialiter corā epo et
inquisitore medio iuramento fore vex
q̄ ipse tanto tpe stetit p̄generauerit in
illa seu alia de qua delatus est hereti
ca prauitate. et illi crediderit adhesit s̄
postmodū ad informationē epi et alio
rū vult resiliere et ad gremiū ecclie redi
re. Et illaz oēm alia heresim abiurare
et satisfacere put ip̄ voluerit ordinare
et nō repit⁹ q̄ nunq̄ alia heresim ali
quā abiurauerit sed nūc abiurare p̄mi
p̄m anio est parus. Circa istū talis pra
ctica est seruanda. Tal̄ em̄ esto q̄ mul
tis annis steterit in heresim p̄dicta ac
etiā alijs quibuscūq̄ illasq̄ crediderit
practicauerit multosq̄ induxerit in er
rores si tandē cū effectu illas hereses
conferit abiurare et satisfactionem
congruam ad arbitriū epi et iudices ec
clesiastici exhibere nō est tradend⁹ bra
chio seculari vltimo supplicio feriend⁹
nec si est clericus degradand⁹ s̄ est ad
miscōiam admittend⁹. iuxta. c. ad a
bolendam. S. p̄nti. extra de here. et abi
urata p̄ntis heretica prauitate est i
perpetuū carcerē retrudēd⁹. iuxta. c.
excoīcam⁹. ij. S. si quis et absolutōis
bñficio impartito et iniuncto ei de q̄

talibus infringi consuevit. Iuxta. c. vt officiu. puto tñ solerter ne simulata si ctōne redeat fraudulenter. seculari etiam brachiū impedire nō pñt. Mod⁹ aut abiurandi est vt supra tactum est. tñmō addit. vt corā ppo festiuo die i ecclesia crimina sua ore ppo confiteatur. Ita vici⁹ dñi ab officiali interrogatur. tu tot annis pseuerasti i tali heresi maleficaz ille respondebit. ita. et post tñ hec hec fecisti vt confessus es. et ille rñdebit ita et sic consequenter. Et tunc post oia abiurabit flexis genib⁹. Et qui suspecti de heresi nullaten⁹ habeantur. Et qz iste qui est sic deprehensus in heretica prauitate est excoīcat⁹ iuxta. c. excoīcat⁹. f. r. ij. d. here. et per abiuratoz rediit ad gremium ecclesie. Ideo est ei absolutōis beneficiū impendēdū. iuxta. c. vt officiu. in pñci. de here. li. vi. quare post pñciā abiuratoz est absolut⁹ vt modū hñt epi absoluēdi a maiori excoīcatōe qz vtūtur apostolica auctoritate statim feratur sententia per hunc modum.

Nos talis eps talis cōstit⁹ ant. iudex in terris talis dñi dñōni subiectis. Attendentes qz tu talis de tali loco talis diocesis fuisti nob fama publica referēte ac fide dignoz insinuatōe delatus de heretica prauitate. Et qz illa infectus fueras multis annis in magnū tue anie detrimentū que delatio nostra pēcordia acris vulnerauit nos quib⁹ icūbit ex officio nobis tradito scām fidei catholicā i cor. vobis hoim cōplantare ac prauitates hereticas ab eoz mentibus eneruare volentes vt tenebamur et tenemur. In et super his certius informari et videre si clamor qui ad aures nostras puenit veritate aliqua fulciretur. Et si sic veritas se hñt. pūderem⁹ de salub. re medio oportuno descendim⁹ ad inq. rendū testes examinandū et qz vocadū

ac vt congruent⁹ potuim⁹ in et sup cōtra te denunciatis te interrogandū me dio iuramento et ad pagendū oia et singula qz nos erant fienda iusticia exigente ac vt nobis mandant canonice sanctiones. Sane cū vellem⁹ cause tue hñmō congruū finē dare et videre clare qz comptū fuerat an. i. ambulares in te nebris vel in luce an fores infect⁹ heresis labe nec ne pcessus meritis actatis solenne tam in sacra theologia saccultate qz in iure cononico et clusli pitor coram nobis consiliū ordinauimus congregari scientes qz fin canonica instituta integrū est iudiciū quod plurimoz sententijs confirmat et hñmō in super oibus et singulis actis et actatis in cā pñi sano maturo ac digesto consilio pitor pñcto et visisqz ac diligēter inspe ctis pcessus meritis oibusqz singulis in eo contentis librat⁹ inuenimus te pñla confessione. in iudicio recepto p nos medio iuramento i multiplici prauitate maleficaz deprehensum exprimant articuli. Vex cū misericors et miserator dñs nōnullos p. labi pmitat aliqñ in hereses et errores nō solū vt viri catholici literati i sacris eloquijs exercent. Verū etiam fide la pñi humiliores deinceps flant ac in penitentie opibus excitent ei⁹ dñ pcessus meritis diligenter discissis reperimus qz tu ad informatōem nostram frequentem nostregz alioz pborum adherendo consilio saniori ad gremiū sancte matris ecclesie ad ei⁹ dem unitatem salubriter euolasti pñctos errores et hereses detestando ac fidei scē catholice agnoscens inrefragabilem veritatez tuis internis visceribus infligēdo propter quod illius vestigijs inherentes qui neminem vult perire te ad misimus ad adiutoria et abiutoria publicam cautionem faciendo te in p sentia prefatas hereses et aliam oēm

heresim publice abiurare quā comple
ta absoluim⁹ te a snia excoīcatōis ma
toris qua ex lapsu in heresim extitisti
innodat⁹ et te recōciliādo sancte mīl
ecclesie restituim⁹ ecclesiasticis sacris
dum tamen de corde vero et fide non si
cra redieris ad ecclesie unitatē put te
fecisse credimus et speramus. Sane atq;
indignū valde existat dño et tpālū iū
rias vlcisci deūq; celozū creatoris oīm
iniurias equanimiter tolerare. cū mul
to grauius sit eternā q̄ tpalem ledere
maiestates et vt ipse peccatoz miseratoz
tui misereatur sūq; ceteris i exēplum.
Erit crimina nō remaneant ipunita et
vt efficiaris cautiō in futurū et vt non
reddaris pēlūtiōis q̄ difficilior ad pō
ciat q̄cūq; alia illicita pmittēda. Nos
ēps et iudex seu iudices in cā fidei ante
fati sedētes p tribunali moze vt supra
Q̄ induat veste lūida et. Itē te snia
liter condemnamus ad ppetuū carce
rem vt ibi semp pane doloris et aq̄ an
gustie crucieris retinētes nobis ex cer
ta sciaz expresse quaten⁹ possim⁹ libe
re dictā sniam seu penitentia mītigare
aggravare cōmutare tollere totalit⁹ vt
in parte si et qū et put nobis et totiens
quotiens videbitur faciendum lata su
it hec sententia et. Qua lecta iudex as
sumet per puncta et dicat sententiato
hec vel similia in effectu fili sententia
vel penitentia tua stat in hoc q̄. s. por
tes toto tempore vite tue cruce q̄ stes
in scala cum eis in porta talium ecclē
siarum et q̄ sis in carcere perpetuo ad
panem et aquam sed fili ne sit tibi gra
ue quia certifico te q̄ si patienter tolle
res misericordiam apud nos inuenies
non dubites nec desperes sed firmiter
speres. quibus dictis sententia execu
tioni debite demādetur et statim vestis
predicta sibi induatur et in scala in alto
ponatur vt ab egredientib⁹ eminenter
videatur circūdantib⁹ cū mīstris curie

secularis. Hora autē pradij ducat a mī
nistris ad carcerē post fiant alia put
ponuntur in snia. Dum autē ipse indui
tur et ad portā ecclesie deducit. Iudex
ecclesiasticus non se amplius itromit
tat si curia secularis contentatur bene
quidem. si non agat ad libitum.

Questio. xxviii. super modū
sententiandi heresim confessaz
sed relapsam licet penitentem.

Onus modus

pcessum fidei terminandi et
sententiandi ē qū delatus p
p heretica prauitate processus meriti
diligenter discussis cū bono cōsilio re
peritur confessus heresim et penitens
sed relapsus realiter. Et hoc est quan
do delatus ipse confitetur iudicialiter
coram epō aut iudicibus als se omnē
heresim abiurasse. et ita legitime repit
Et q̄ post credidit tali heresi seu errori
Vel q̄ specialiter heresim adiurauit
seu maleficarum et post redijt in eandē
sed post adherens consilio saniora pe
nitet credit catholice et reuerit ad ec
clesie unitatē tali em nō sunt si humil
tet petat denegande p̄niet eucharistie
sacra sed q̄tūcūq; peniteat nihilomi
n⁹ vt relapsus est tradēdus brachio se
culari vltimo supplicio ferend⁹. Hoc
autē intelligitur vbi repitur q̄ abiura
uerit tāq; deprehensus in heresim sen
tanq; suspectus de heresi vehementer
nō aut leniter tm. Circa autē istum talis
practica est seruanda. Nam conclusio
in consilio pitorum maturo pariter et
digesto et si oportuerit replicato q̄ p
dicus delat⁹ de iure est relapsus. Epō
aut iudex mītent ad dictum rela
psum delatum in carcere inclusuz du
os vel tres probos viros et presertim
religiosos seu clericos fidei zelatores
eidem relapso non suspectos nec igrā

tos sed familiares et gratos. et isti intra
bunt ad eum captata hora cōpetenter
et loquent sibi de contemptu mōdī et mī
serijs vite pñtis et gaudijs ac gloria pa
radisi et de mī hīs pmissis indicabunt
sibi ex pte epī seu iudicis q nō potest
evadere mortem tpalem et iō q curet
de salute aīe sue ac disponat de pecca
torū suorū cōfessione et sacri eucharistie
pceptione et isti frequētabunt eū inducē
tes illū ad pñiam ac etiā ad patientiā.
Cōfirmātes eū p viribus in catholica
veritate taliter vt ipm diligēter faciāt
confiteri ac conferri eidem petenti hu
militer eucharistie sacm. Nam hmoi
sacra non sunt talibus deneganda. iux
ta. c. sup eo. d. here. li. vi. Quib⁹ sacra
mentis receptis eo q bñ disposito ad
salutē iudicio pdictorū post duos vel
tres dies. In quibus p pdictos in fide
catholica confirmet ad patientiam i
ducatur. Ep⁹ seu iudex loco eius mā
dabunt balneo loci seu prāti curie secu
laris quatenus tali die et hora. s. nō se
stina sit cū sua familia i tali platea seu
loco extra ecclesiam tamen ad recipiē
dum de foro suo quendā relapsus quē
ipī ep⁹ et iudex tradēt ei. Et nihilomi
nus q die pñra de mane seu pcedente
faciat publice pconīfari per ciuitatem
seu locum in locis illis seu vicis in qui
bus pconīfationes alie cōter solēt fieri
Et tali die et hora i tali loco pdicatoz
pro fide sermonem faciet et episcopus
et alij iudices condemnabunt qndam
relapsū in hereticam pñtatez tra
dendo eū brachio seculari. Conside
randum autem hic est q iste qui sic re
lapsus est si fuerit in sacris ordinibus
constitut⁹ vel alias sacerdos vel cuius
cūq ordinis seu religionis obumbrā
tione fuscatus prius anteq tradat est
totius ecclesiastici ordinis progatua
nudandus. et sic omni officio ecclesia
stico expoliatus relinquatur secularis

arbitrio potestatis animaduersione de
bita puniend⁹. vt in. c. ad abolendum.
S. pñti. de here. Quando igr talis est
a suis ordinib⁹ degradandus et secula
ri curie relinqndus. Ep⁹ conuocet p
latos et viros religiosos sue diocesis.
quia licet non olim nunc tñ solus ep⁹
cū p latis et alijs viris religiosis et pñtis
sue diocesis pñt in sacris ordinibus cō
stitutū degradare cum est relinqndus
brachio seculari vel ppetuo immuran
dus p heretica pñtate. Iuxta. c. qm
de here. li. vi. Adueniēte aut die pñ
ra degradando relapso ac tradendo si
fuerit in sacris ordinibus constitutus
in brachio seculari aut relinquendo si
fuerit laicus ad audiendū diffinitiuā
sniam in aliqua platea seu loco extra
ecclesiam populo congregato et facto
sermone per inquisitorem ac ipī rela
pso inibi in alto loco constituto et pre
senti curia seculari si degradandus ip
se relapsus fuerit. Ep⁹ in pontificali
bus indutus et prelatis sue diocesis ei
dem assistentibus ipm degradandum
coram eo existentem et indutum ac di
spositū ac si deberet in suo ordine mi
nistrare a suo ordine degradabit a su
periori ordine incipiendo et sic grada
tū vsq ad vltimum et sic conferendo
ordinem verbis vtitur episcopus ad
hoc per ecclesiam ordinis ita degra
dando in qualibet depositione et casti
le et stole et sic de alijs poterit vti aliq
bus verbis contrarijs pñtis. Qua
quidem degradatione facta vbi fieda
sit per modum fm quem de iure seu
consuetudinis est fienda. Officialis
mandabit notario seu religioso vel cle
rico quatenus legat sententiam que
sententia siue relapsus laicus siue cle
ricus est degradat⁹ feretur per modū
tenoris sequentis.

Ds. N. miseratione diuina epus
 n talis ciuitatis et in dex in terris
 talis dñi diuini subiectis. Attē
 dētes legitime informati q tu tal de ta
 li loco tali et talis diocesis fuisti coram
 nobis si ita fuerit seu cōtra talib⁹ epo
 et iudicib⁹ delatus de tali heretica pra
 uitate seu talib⁹ explicant. In qb⁹ he
 resibus ut legitime fuit cōpertū fuisti
 a pessione ppa dephensus ac etiā te
 stibus cōuict⁹: et q in illis psteras tā
 to tempore animo indurato dicat pur
 fuit q post adherens consilio saniori il
 las hereses in tali loco publice abiura
 sti in forma ecclesie cōsuetā abnegasti
 et renocasti ppter que pdicti eps et inq
 sitor: credentes te veraciter puersuz ad
 gremiū ecclesie scē dei te ab excoicari
 onis sūta: q astrictus tenebaris absol
 uentes si tñ de corde vero et fide non fi
 cta reuer⁹ esses ad sancte ecclesie vni
 tatem inuixerūt tibi penitentia saluta
 rare verū post oia supradicta et tot an
 norum curriculis tā elapsis nūc noui
 ter iterū delatus nobis exististi q lex
 incidēdas in tales hereses abiurati⁹ ex
 plicant: nosq licet displicēter de te ta
 lia audissemus: tñ iusticia nos cogēte
 descendimus ad inqrendum testes ad
 examinandū teq vocandū et interro
 gandum medio iuramento nec nō ad
 oia et singula faciēda q per nos fiē
 da erant fm canonica instituta. Sane
 cū vellemus pntem causam sine debi
 to terminare solenne pñitiū tam in the
 ologica facultate q i iure canonico ac
 ci ulli pitorz iussim⁹ cōgregari et biro p
 dictoz cōsilio maturo piter et digestio
 ni et super oibus et singulis actis et acti
 tatis ac visis et diligenter discussis pro
 cessus meritis et oibus equa lance li
 bratis pnt fieri exigebat reperimus le
 gitime tā p testes q per ppta tuā con
 fessione iudicialiter receptā q tu rein
 cidisti in hereses abiuratas. Nā reper

mas q talia et talia dixisti vel fecisti.
 Explicant oia. Propt q et merito de p
 dictoz consilio te habuim⁹ et habem⁹
 p relapso. Iuxta canonica instituta q
 dolenter referim⁹ et referendo dolem⁹
 q ad informatōem nram et pborum
 viroz catholicor⁹ diuina grā inspirate
 iterū es reuersus ad gremiū ecclesie et
 ad eiusdem fidei veritatē pdictos erro
 res et hereses detestādo et credendo ca
 tholice fidemq catholicā prestādo ad
 misimus te ad recipiendū penitentie
 et eucharistie petita q te humilit eccle
 siastica sacramenta. Verū cū ecclesia
 dei in te et circa te vltra non habeat qd
 faciat cum ita misericorditer se habue
 rit erga te ut prediximus et tu illa abu
 sus fueris in abiuratas hereses incidē
 do. Ea ppter nos episcopus et iudices
 antefati sedentes p tribunali more iu
 dicum iudicantium sacro sanctis euā
 gelijs positis coram nobis: ut de vul
 tu dei iudicium nostruz prodeat et oculi
 nostri videant equitatem habentes
 precoculis solum deum et sancte fidei
 irrefragabilem veritatem: ac exstirpa
 tionem heretice prauitatis te talem
 hoc loco die et hora tibi ad audiendam
 diffinitiuam sententiam in antea assi
 gnatis sententialiter iudicamus te ef
 se veracit relapsū in hereticā prauitatē
 licz penitētē. Et ut veraciter relapsū in
 eandem de foro nostro ecclesiastico te
 proijcimus et relinquimus brachio se
 culari traditus: rogamus tamen et effi
 caciter dictam curiam secularem qua
 tenus citra te circa sanguinis effusio
 nem et mortis periculuz suam senten
 tiam moderetur. Et sic episcopus et sui
 assessores recedētes curia secularis su
 um officium exequetur.

Attendendum est qñs episcopus
 et inquisitor: debeant esse sumopere di
 ligentes et per se et per alios facere
 ut relapsus peniteat et ad fidem catho

licam conuertatur. tñ postq̃ penitue-
rit et conclusum fuerit in consilio q̃ l3
peniteat nihilominus veraciter ē rela-
psus et talis tradend⁹ est brachio se-
culari ip̃i psonaliter q̃ tali snia d3 ple-
cti eidē nō indicent. q̃ facies iudicis
terret condemnandū. Et vba sua ma-
gis inducunt plectendum ad impeni-
tentia q̃ ad patientia. et iō nec extunc
nec añ sniam nec post eum sibi faciant
pñtari vt nō moueatur anio ptra eos
q̃ in casu tali mortis diligentius est ca-
pendum. sed vt est dictū mittat ad euz
aliquos viros p̃bos presertim religio-
sos seu clericos et non ingratos h̃ gra-
tos qui futura sniam atq̃ mortē infli-
gendā indicant eum ad fidē pfirmen-
ad patientia exhortentur et post sniam
eū associant consolentur cū eo exorēt
ab eo nō discedāt donec sp̃ritū reddi-
derit creatori. Sicut igitur cauti et au-
sati ne qd agent seu dicant ppter qd re-
lapsus mortem preueniat et ip̃i efficiat
irregulares. Et vñ debebant meritum
deponere deferat secū penē ppter atq̃
culpā. Considerandū est etiā q̃ talis sen-
tentie tradēdi aliquē curie seculari nō
pñtuerūt fieri die festina vñ solent nec
etiā in ecclesia sed extra in aliq̃ platea
q̃ snia est q̃ ducit ad mortē. et honesti⁹
est q̃ feratur in die festali et extra eccle-
siam cum dies festina et ecclesia domi-
no sint dedicata.

**Questio. xix. super modum
sententiandi heresim confessaz
sed impenitentem et tamen re-
lapsum.**

Ecimus mod⁹

p̃cessum fidei terminandi et
sententiandi est qñ delat⁹ de
heretica prauitate p̃cessus meritis di-
ligenter discussis cū bono p̃silio p̃to-
rū in iure repit p̃cessus heresim et impe-

nitens nō tamen relapsus. S3 q̃ rarif-
sime inuenitur talis casus. licet in dū
nobis inquisitoribus contigerit tamē
ep̃s et iudices cū tali nō debent festina-
re sed bñ custodit et cōpeditā ad p̃uer-
sionem inducere etiā p̃ plures menses
p̃ponendo q̃ in corpe et ania sic impe-
nitens damnabitur. Qui si tandē nec
prosperis nec aduersis nec minis nec
blandicijs poterit emolliri vt resiliat
ab erroribus suis et fuerit predicto cō-
gruo tpe expectatus. Ep̃s et iudices di-
sponent se ad tradendū eū sen relinq̃n-
dum brachio seculari et mandabunt p̃
cedulā nuncio seu balino seu potesta-
ti curie seculari quatenus tali die non
festina et tali hora sit in tali loco extra
ecclesia tñ cum sua familia et ip̃i tradēt
sibi quendam hereticū impenitentem
et nihilominus q̃ ex pte eoz faciat pu-
blice p̃conisari in illis vicis seu locis i
quib⁹ alie p̃conisationes sunt fieri con-
sue et die et hora ac loco p̃dicti. Pre-
dicato: faciet p̃monē p̃ fide ac tradet
hereticū quendā brachio seculari. et iō
q̃ oēs veniant et intersunt et hēbunt in-
dulgentiā p̃suetā. Quib⁹ expletis tra-
detur curie seculari p̃ modū tenoris se-
quentis septim⁹ ammonendo p̃ prius
vt resiliat et peniteat. q̃ si omnino no-
luerit fertur snia.

Ps. Misericordie diuine ep̃s
talis ciuitatis. et index in terris
talis dñi. Attendentes q̃ in tal
de tali loco talis diocesis fuisse nobis
delatus fama publica deferēte ac fide
dignoz insinuatōne de heretica prauit-
tate. Explicentur hereses et q̃ in illis
heresibus et factis p̃stiteras multis an-
nis in tue anie detrimentū. Nosq̃ qui
bus ex officio incūbebat prauitatem
hereticā extirpare. Volentes vt tene-
bamur in et sup̃ his certi informari vñ
dere an ambulares in tenebris vel in
luce diligēter. Inq̃sum⁹ de predict⁹

Pars

teq; citantes ac efficaciter interrogantes
repim⁹ te p⁹dicta infectū heretica prauit⁹
tate. Sane cū p⁹ cunctis nostris mētis
desiderabilib⁹ insidiat cordi n⁹ro fides
sanctā catholicā in p⁹p⁹or⁹ p⁹cordijs cō
plantare eradicata heretica prauitate
modos diuersos varios congruos tā
per nos q⁹ p⁹ alios adhibuim⁹ q⁹tenus
resilires ab heresibus errorib⁹ anted⁹
cris in q⁹b⁹ steteras atq; stabas pur et
nunc stas p⁹umaciter ac p⁹tinacit anio
indurato. **Dez** cū hūani generis ini-
mico mis p⁹cordijs assistēteq; in dictis
errorib⁹ voluēt⁹ inuolueris nolueris
neq; velis a sepe dictis heresib⁹ resili-
re plus eligens mortem anie incurre-
re gehennalē corpis tpalem q⁹antefa-
tas hereses abinurare ac ad gremiū ec-
clesie aduolare et aniam lucrifacere in
reprobū sensum datus. Ea p⁹p⁹t cum
sis ab ecclesia sancta dei excōicationis
vinculo inno datus et merito numero
a grege dñico sepatus ac p⁹ticipatione
bonor⁹ ecclesie priuatus et ecclesia cir-
ca te non hēat vltra q⁹d faciat cum ad
te p⁹uertendū fecerit iuxta posse. Nos
ep⁹s iudices in cā fidei sepe sati seden-
tes p⁹ tribunali more iudiciū indicanti
nm sacrosanctis enāgelis positis ad-
ram nobis. vt de vultu dei iudiciū no-
strū p⁹deat oculi n⁹ri videant equitatē
habentēq; p⁹ oculis solū dei et sancte
fidei veritatē ac extirpationē heretice
prauitatis hac die hora et loco tibi i an-
tea assignatis ad audiendā sniam dif-
finitiuā condemnā⁹ ac sententialiter
iudicā⁹ te esse veraciter hereticū im-
penitentem et vt veraciter talē tradēdū
et relinquendū brachio seculari sic vt
hereticū ipenitentē p⁹ hanc n⁹ram sniaz
de foro nostro ecclesiastico te p⁹icim⁹
et tradim⁹ seu relinqm⁹ brachio secula-
ri ac p⁹tiat. Curie secularis dictā curiaz
secularē efficaciter deprecantes q⁹ten⁹
circa te cū sanguis effusione et mor-

tercia

his periculum suam sniam moderet.
lata fuit hec sententia.

**Questio. xxx. super heresim
cōfessionē et relapsū et ipenitentē.**

Ad eam mo-

dus p⁹cessum fidei terminādū
et finiedū ē q⁹n delat⁹ de hereti-
ca prauitate p⁹cessus meritis diligēt⁹
discussis cū bono p⁹silio in iure p⁹itoz
reputur confessus heresim ac ipenitēs
et relapsus. Et h⁹ est q⁹n delat⁹ ore p⁹p⁹ie
confitei iudicialiter talia et talia se cre-
dere et p⁹acti casse circa istū est p⁹acti-
candū vt supra et fereat snia corā ep⁹o et
iudicib⁹ q⁹ tū sunt hereticalia māsifeste
p⁹ formā tenoris sequentis.

Os. N. miseratione dñia ep⁹s
n⁹ talis ciuitatis ant iudex in tris
talib⁹ dñi. **Attēdēs** q⁹ tu tal⁹ de
tali loco talis diocesis fuisti nobis sen-
talib⁹ p⁹decessoribus n⁹ris delat⁹ de he-
retica prauitate explicent. In quibus
vt legitime est cōpertū fuisse confessio
ne p⁹p⁹ia iudicialiter ac fidedignis testē
bus deprehensur q⁹ in illis p⁹stiteras
tanto tpe aio indurato dicat p⁹nt fuisse
sed q⁹ post sano consilio inherēdo illas
hereses publice abinurasti in tali loco
in forma ecclesie p⁹sueta p⁹p⁹t q⁹ p⁹dicti ep⁹s
et iudex credentes te veraciter resiliisse
ab errorib⁹ antelatis et ad gremiū eccle-
sie credendo catholice aduolasse tibi
absolutōis beneficiū ipartitū absol-
uentes te ab excōicationis snia q⁹ astra-
ct⁹ in antea tenebaris si tū de corde ve-
roz fide non ficta conuersus extiteris
ad sancte ecclesie vnitatē tibi salutare
pniam iniungentes ad misericordiam rece-
perūt. q⁹ ecclesia scā dei nō claudit gre-
miū reuertēt. **Dez** post oia atēdicta
fuisti nobis delat⁹ q⁹ displicenter acce-
pim⁹ q⁹ itep⁹ icideris dānatas hereses
p⁹ te publice i antea abinuratas sen dñas
et talia cōmisisti p⁹ abinuratas p⁹libatas in

tue anime detrimentū. Explicent. Nos
q̄ quāq̄ displicētia sauitati q̄ de te ta-
lla audissem⁹ nihilomin⁹ iusticia nos
cogente descendim⁹ ad inq̄rendū te
stes examinandū teq̄ vocandū inter
rogandū vt decebat medio iuramento
z ad faciendū oīa z singula q̄ p̄ nos fīē
da erant fm̄ canonica instituta. Sane
cum vellem⁹ p̄ntem causam sine debi-
to terminare solēne tā p̄torū in theolo-
gica facultate q̄ in iure canonico z ci-
uili p̄siliū fecim⁹ p̄gregari. Et hīto euz
p̄dictis in z sup̄ oībus singulis in pre-
senti cā p̄ductis deductis actis z actita-
tis consilio maturo p̄ter ac digesto ac
etiā replicato vīsisq̄ ac diligēter discus-
sis p̄cessus meritis h̄ cause ac oībus
put̄ ius iusticia suadebāt cōpim⁹ le-
gitime tam p̄ testes dignos fide q̄ p̄ tu-
am p̄fessionē p̄p̄tā plures p̄ nos rece-
ptā te icidisse i hereses abinratas. Nā
replim⁹ q̄ talia z talia dixisti vel egisti.
Explicent oīa p̄t q̄ z merito de p̄dco
rū cōsilio te hēm⁹ ius exigitib⁹ excus-
sib⁹ p̄ lapsio fm̄ canonicas sanctiones
q̄ dolēter referim⁹ z referēdo dolem⁹
nouit ille q̄ nihil ignorat cōsiliū itima
oīm itū et z cū totis n̄ris p̄cordijs cupe-
rem⁹ put̄ adhuc cupim⁹ te reducere ad
scitē eccl̄ie unitatē ac enumerare a iulis
viscerib⁹ p̄fata hereticā prauitatem. vt
sic saluares aīam tuā ac mortē euade-
res corp̄is z aie gehēnalē conat⁹ n̄ros
exercuim⁹ ad te salubriter p̄uertiten-
dū modos p̄gruos varios adhibentes
h̄ tu i reprobuū sensuz dat⁹ maligno sp̄i-
ritu duci⁹ p̄t z seduci⁹ p̄legisti torq̄ri
d̄ris ac p̄petuis cruciatib⁹ i infernum
z h̄ tp̄alibus ignib⁹ corpaliter p̄sumari
quā adherēdo cōsilio saniori ab errorib⁹
bus dānabilib⁹ ac pestiferis resilire et
ad gremiū z ad misericōdiam sc̄e n̄ris ec-
clesie aduolare. Ea p̄pter cū eccl̄ia dei
vltra nō hēat erga te q̄d faciat cū ad te
cōuertēdū totū exercuit posse suū.
Nos ep̄s z iudices in hac fidei cā me-

morati sedētes p̄ tribunali more iudi-
cū iudiciū sacrosanctis euāgelis po-
sitis corā nobis vt de vultu dei iudici-
um n̄rū p̄deat oculi n̄ri videant eq̄-
tatē habētesq̄ p̄ oculis solū deū et ho-
norē sancte fidei orthodoxe. Hac die
hora z loco ad audiendā sn̄iam diffini-
tiū tibi in antea assignatis te talem i
n̄ra p̄ntia constitutū sn̄ialit̄ cōdemna-
mus z condēnādo iudicam⁹ eē veraci-
ter impenitentē hereticū z relapsū z
vt talem realiter tradendū seu relinq̄n-
dū brachio seculari sic vt vex hereti-
cū impenitentem pariter z relapsū p̄
hanc n̄ram sn̄iam diffinitināz de foro
nostro ecclesiastico te projiciamus z tra-
dimus seu relinquimus brachio secu-
lari ac potestati curie secularis dep̄cā-
tes efficaciter secularē curiaz antelataz
quatenus citra sanguinis effusionem
et mortis periculum erga te suam sen-
tentiam moderetur. lata fuit h̄ sn̄ia.

Questio. xxxj. super cōuictū
z deprehensum omnia tamen
negantem.

De decim⁹ mo.

us processuz fidei terminā-
di et finitendi est quando de
lat⁹ heretica prauitate processuz me-
ritis diligenter discussis cū bono con-
silio in iure peritorum reperitur in he-
resim deprehensus facti euidentia vel
testium productione legitima non ta-
men confessione propria z h̄ est quan-
do ip̄e delat⁹ cōuincit legitime de aliq̄
heretica prauitate vel facti euidentia
vpote q̄ heresim publice practicauit
vel p̄ testes legitimos cōtra q̄s excipe-
re delatus legitime nō potuit tamen
ip̄e sic conuictus deprehensus p̄stitit
firmiter in negatiua z cōfitei cōtāter
iuxta notata per Hostien. in sum. tit.
de here. §. qualiter quis in heresi de-
phendat. z patuit supra. quest. xxxij

Circa istū talis practica est seruanda. Talis duro carcere est tenend⁹ in cōpedibusz caribena frequēter ab officialibus coniunctimz diuisimz per se ac p alios z efficaciter ad monendus qz eis detegat veritatē indicendo ei qz sic faciatz confiteatur errorem suū qz ad misericordiā admittet abinrando prius illā hereticā prauitatē. Si autē noluerit sed steterit in negatiua qz ad finem relinquetur brachio seculari et mortē nō poterit euadere tpalem. Qz si diutius infamatusz expectatus steterit in negatiua ep̄s z officiales modo coniunctim mō diuisim nunc p se nunc p alios p̄posuitros trahāt ad se mō vnū testē mō aliū informando eū vt attendat qd deposuit. Et si dixit verū vel non. qz nō seipm dānat eternalitēz aliū tpaliter. z qz vereatur salū eis secreta dicere ne ille delatus moriat iuste et verba talia studeant ei dicere vt clare videant si deposuerūt veritatez nec ne. Qz si testes sicut informati steterint in affirmatiua z delatus i negatiua nec ad hoc statim velint ep̄s z officiales negociū p sniam determinare z tradēdo taliter deprehensum brachio seculari sed diutius eū teneant nūc in ducendo deprehensuz ad affirmatiuā nunc testes diuisim tū ad excusandū bene conscientiam suam. Et singulariter attendant ep̄s z officiales ad illum testē quem viderint melius dispositū ad bonū z qz videatur melioris conscientie. Et circa illū insistent diutius si res ita se habuit vt deposuit necne ei⁹ cōscientiā onerādo z si viderint testem aliquē vacillare vel alias hēant indicia qz eū ppter q̄ suspectus qz falsitatem dixerit merito habeatur de bono p̄silio peritoz arrestent enim et pcedant vt iusticia suadebit. Congruum nāqz ē frequenter z frequētius qz sic deprehensū testibus fidedignis postq̄ in nega-

tua dñi p̄stitit ad cor rednet⁹ p̄sentim veraciter informatus qz nō tradet brachio seculari sed ad misceliaz admittit snā detegit prauitatē z veritatē quam iam diutius negauit tunc libere confitetur z frequenter repertū est qz testes malitiā agitati ac inimicitia superati se ad inuicem colligarunt ad imponendum insonti hereticā prauitatē. Post qz ad informatōz frequētem ep̄i z officiales remorū conscientie fatigati ac diuinitus inspirati reuocant quā dixerūt z fatentur maliciose se illi iposuisse tātam labem ppter qd talis taliter deprehensus non est p sniam festinandus sed diutius qz p vnū annū z plures expectandus anteq̄ sic tradatur curie seculari. Quo expectato tpe cōpetenti et adhibita diligētia condementi si sic delatus legitime deprehensus recognouerit culpā suam ac confessus fuerit iudicialiter se fuisse illaqueatū tpe p̄fata heretica prauitate ac illā ac oēm heresim consenserit abinrare z satisficere ad arbitrium ep̄i et inquisitoris p̄grum exhibere tanq̄ in heresim deprehensus et p̄fata confessione z testiu legittima productione. Ut hereticus penitens abinrer omnem heresim publice per formam. De qua agitur Decanomodō supra posito processuz fidelit terminand. vbi de talibus agitur. Si vero sic cōfessus qz incidit sic in heresim sed stat in illa animo pertinaci vt ipenirens relinquetur brachio seculari et agatur circa illum per modū quo supra agitur in decimo modo p̄cessum fidelit terminand. vbi de talibus agitur. Si autē ip̄e deprehensus steterit cōstater in negatiua sed ip̄i testes resiliuerint a sua affirmatiua suū testimoniū reuocando ac culpam suam recognoscēdo qz insonti tantam labē imposuerūt rancore et odio agitati p̄ce sen p̄cedo deducit ip̄e delato vt immune a iudicio

relaxato puniēt ip̄i vī falsi testes accusā
tes seu deferētes vt notat paul⁹ sup. 2. mē
torū. 2. ver. illos in p̄n. de here. in cle. 2.
feret snia seu p̄nia p̄tra eos ad arbitriū
ep̄i 2 iudici: oīno tñ ad p̄petuos carce
res tales falsos testes condēnando et
in pane 2 in aq̄ ad dies vite penitētian
do: ponēdo etiā post ad scalas añ por
tas eccl̄ie tales 2c. hñt tñ p̄tātē ep̄i mi
tigare aut etiā aggravare post annū et
tp̄a per fozmā tenoris sequentis.

I autem taliter deprehensus p
annum vel plus vel alio maio
ri congruo tempore expectatus
perstiterit in negativa continue et tes
tes legitimi in affirmatiua disponant
se episcopus et iudices ad relinquen
dum eundem brachio seculari mitten
do eidem aliquos probos viros fidei
zelatores: et presertim religiosos eidez
non ingratos sed familiares et gratos
qui sibi indicent q̄ morteꝝ non potest
evadere temporalem dum sic statim i
negativa sed tradetur tali die vt hereti
cus impenitens potestati curie secula
ris. Et nihilominus episcopus et offi
cialis mittat balneo seu potestati curie
secularis quatenus tali die 2 hora 2 in
tali loco extra ecclesiam tamen veniat
cum familia sua ad recipiendum quē
dam hereticum impenitentem quem
tradent ei. Et etiam q̄ faciet publice p̄
conisari in locis illis in quibus preco
nisationes alie fieri cōsueverunt q̄ om
nes sint tali die 2 hora i tali loco ab au
diendum sermonem quem predicator
faciet de fide 2 tradent episcopus 2 of
ficiales quendam hereticum pertina
cem brachio seculari. Adveniente aut
die predicta ad ferendum sententiam
assignatam: erunt episcopus 2 officia
les in loco predicto ip̄o tradendo ibi
dem existentem alto cleroꝝ populo cō
gregato vt eminenter ab omnibus vi
diantur: ac presente potestate curie se

cularis stando ip̄o tradendo. Quibus
lectis feretur sententia per hunc mo
dum.

Nos misse ratione divina episco
pus talis civitatis aut iudex in
terris talis domini. Attenden
tes q̄ tu talis de tali loco talis diocesis
fuisti nobis delat⁹ de tali heretica pra
uitate. Exprimantur. Et vellemus cer
ciorari an ea que de te 2 contra te no
bis dicta fuerant veritate aliqua fulci
rentur 2 an tu ambulares in tenebris
aut in luce descendimus ad nos infor
mandum testes diligentius examinā
dum: teq̄ vocandum ac interrogan
dum sepius medio iuramento defensi
onēq̄ exhibendus: ac ad omnia 2 sin
gula faciendū que per nos fienda erāt
fm̄ canonicas sanctiones. Verū cum
vellemus presens tuum negotium fi
ne debito terminare solenne consiliuz
tam in theologica facultate q̄ in iure
canonico 2 civili coram nobis secim⁹
congregari et visis ac diligenter discus
sis processus merit⁹ et omnibus 2 sin
gulis in presenti causa product⁹ dedu
ctis actis et actitatis predictorum cō
silio digesto pariter et maturo reper
imus contra te legitime probatum q̄
fuisti tanto tempore infectus heretica
prauitate 2 iam reperimus q̄ fecisti et
dixisti talia 2 talia. Exprimant ex quib
us apparz manifeste q̄ es legitime de
prehensus in predictam hereticā pra
uitatem. Sane cum cuperemus pro
ut adhuc cupimus te veritatem fatē
do resilire ab heresi antedicta 2 reduct
ad gremium ecclesie sancte ac ad san
cte fidei unitatem vt sic saluares ani
mam tuam 2 tam q̄ corporis mortem
evaderes gehennalem tam per nos q̄
per alios nostram diligentiam exercē
tes ac per te longa tempora expectan
tes tu in reprobū sensum datus con
tempnisti acquiescere nostro consilio

saniori immo pstitisti et persistis in pertinacia ac contumacia animo indurato quod dolentes referimus et referendo plangimus ac dolemus. Verum cum ecclesia dei tanto tempore expectauerit quatenus resiliens recognoscendo propriam tuam culpam et nolueris neque velis et non habeat ultra quod tibi gratie faciat ac mercedis. Ea propter ut sis ceteris in exemplum et alij ab heresi heresibus arceant et tanta facinora non remaneant impunita. Nos episcopus et indices in causa fidei memorati sedentes per tribunali more iudicum iudicantium sacrosanctis euangelijis positus coram nobis: ut de vultu dei iudicium nostrum prodeat et oculi nostri videant equitatem habentes per oculis solum deum: et sancte fidei gloriam et honorem te talem in nostra presentia constitutum hac die horar loco ad audiendam diffinitivam sententiam assignatis diffinitivam declaramus ac sententiam te esse hereticum impenitentem tradendum seu relinquendum ut talem brachio seculari ac per nostram sententiam ut vere hereticum principem et impenitentem a foro ecclesiastico te piciamus et tradimus seu relinquimus brachio seculari ac potestati curie secularis. Eandem curiam secularem efficaciter deprecantes quatenus circa citra sanguinis effusionem et mortis periculum suam sententiam moderet lata est hec sententia.

Oterunt autem episcopus et iudices disponere quod aliqui probi viri fidei zelatores ipsi relicto curie seculari non ingratos sed familiares et gratos associant dicam relicto dum curia secularis in eum suum officium exequet qui eum consoleretur et adhuc indicat quod sapendo veritatem et recognoscendo culpam suam resiliat ab erroribus suis. Quod si forsitan post sententiam et iam relicto ad locum ubi est comburendus deduc-

tus dixerit se velle fateri veritatem et recognoscere culpam suam et ita fecerit ac paratus fuerit heresi et omnem aliam abiurare licet presumat quod hoc faciat plus metu mortis quam amore veritatis credere quod ex misericordia possit recipi ut hereticus penitens et perpetuo immurati. Iuxta glo. super. c. ad abolendam. S. pñi. et ver. audientia. et c. excoicamus. ij. de here. quibus de rigore iuris nec tali conversioni est magna fides a iudicibus fidei adhibenda: immo et propter damna temporalia illata ipsum semper punire possunt.

Questio. xxxij. super conuictum sed fugitivum vel se contumaciter absentantem.

Redecim^o et vl^o

Primus modus processum fidei terminandi si sententia est: quando delatus de heretica pravitate processus meritis diligenter discussis cum bono consilio in iure peritorum reperit conuictus de heretica pravitate est tamen fugitivus seu absens contumaciter sed congruo tempore expectatus. Et hoc est in tribus casibus. Primus est quando delatus est deprehensus in heresi vel confessione propria vel facti eundem vel testium productione legitima sed fugerit vel se absentaverit et citatus legitime noluerit comparere. Secundus casus est quando aliquis est delatus et receptus aliquali informatione contra eum habet aliqualem seu leuiter suspensus et sic citetur responsurus de fide et quia renuit contumaciter comparere excoicatur et excoicatus sustinet illam excoicationem antimo pertinaci et semper contumaciter se absentat. Tercius casus est quando aliquis impeditur directe sententiam seu processum fidei episcopi vel iudicum vel quod ab eo dederit auxilium consilium vel favorem talis est excoicationis mucrone percussus quam si

sustinērit p annū aio indurato extūc
est vt hereticus condēnand⁹ per. ca. vt
inquisitionis. S. phibem⁹. de here. li. vi.
z cōtumaciter se absentauit. In pmo
casu ille talis est ipenitens heretic⁹ cō
dēnandus. iuxta. c. ad abolendā. S.
pūti. In scdo casu z tercio nō est here
cus impenitens iudicandus sed tanq̃
s eu vt penitens hereticus condemnan
dus. iuxta. c. cum contumacia. z per. c.
vt inquisitionis. S. phibemus de here. li.
vi. Circa quēlibet istoz talis practica
est seruanda. Talis em congruo tempe
expectatus citet p episcopum z officia
lem in ecclesia cathedrali illius dioce
sis in quo deliquit z in alijs ecclesijs il
lius loci vbi domiciliū contrahēbat et
specialiter vñ fugit z citabitur per for
mam tenoris sequentis.

Ps. N. miseratione diuina epi
n scopus talis ciuitatis zc. aut iu
der talis dioecesis spiritū confi
lij sanioris. Preterea cūctis nostre mē
tis desiderabilibus illud potissimū in
figitur cordi nostro temporib⁹ nostris
in dicta tali diocesi vberem florentēq̃
ecclesiā vineaz inquā dñi sabaoth quā
summi patris dextera vniuersis cōplan
tauit quā eiusdem patris filius pprijs ac
vniuersis vnda cruoris vberius irrigauit
quā ipse almus spiritus paraclitus mi
ris ineffabilibusq̃ donis intūmus fecū
dauit: quaz tota ipa incomprehensibi
lis atq̃ inattingibilis trinitas brā grā
dissimis varijsq̃ puilegijs sanctus do
tauit piterq̃ dītauit aper de filia qui ē
z dī hereticus qlibet absorbeat z depa
scat fruct⁹ fidei vberes denastādo ac la
cerātes heresim vepres palmitibus in
serendo serpensq̃ tortuosus nri ipso
bus hūani generis inimicus efflās vi
rus q̃ est sathanas z diabolus eiusdez
vinee dñice palmitēs inficiat atq̃ fru
ctus vniuersi prauitatis heretice imitten
do. Nec etiā ager ipse dñicus populus

in quā catholicus ad quē excolendū
pariter z serendū descendit de summo
rum poloz arce dei patris vniuersus
atq̃ pmo genitus seminauit miris san
ctisq̃ pdicationibus discurret p villas
z castella docens non sine magnis fa
tigationibus. Elegit aplos viros vtiq̃
operarios industrios ac conduxit di
tans illos eternis retributōibus expe
ctās ipse dei filius de agro isto magno
illa die iudicij extremo vberes mani
pulos colligere z per manus sanctorū
angeloz recondere in celesti horreo sū
cto suo. Sampsonisq̃ vulpecule icer
ta te q̃ sicut persone labe heretica pra
uitate facies quidam habentes diuer
sas caudas s̃ ignitas ad inuicē colliga
tas: quia de varietate flammę conueni
unt in id ipm segetē dñicam iam albā
ad messem splendoribus fidei relucen
tem mox amarissimo demoliant ac
discursu subtilissimo pergāt impetrq̃
validissimo accedāt pariter z accedant
dissipēt z deuastāt sinceritatē sancte fi
dei catholice subtiliter z damnablem
subuertendo. Ea ppter cum tu talis in
cideris in damnatas hereses malefica
rum illas publice in tali loco practica
do seu taliter dicat: seu fueris p testes
legittimos conuictus de heretica pra
uitate siue propria deprehensus con
fessione in iudicio per nos receptus et
post captus fugeris medicinam refu
tans salutarem citauerimus te vt de z
super his coram nobis manifestius re
sponderes tuq̃ ductus maligno spī
ritu pariter z seductus rennueris com
parere. Vel sic. Ea ppter cum tu talis
delatus nobis de heretica prauitate et
recepta in formatione contra te als de
eadem esses nobis suspect⁹ leniter qm
fores infectus labe predicta. Citauim⁹
te quatenus coram nobis personaliter
cōparēs de fide catholica responsurus
cūq̃ citat⁹ rennueris cōparē cōtumaci

ter excommunicauim⁹ te ac excommunicatum fecimus publicari. In qua stetit p annū seu annos tot animo pertinacitatis et inde ita q nunc quo te duxerit spiritus malignus ignoramus et cū te expectauerimus misericorditer et benigne vt reuerteris ad gremium sancte fidei unitatem tu facere contempsisti in reprobū sensum datus. Sane volum⁹ vt tenemur iusticia nos cogere causam tuam hmoi sine debito terminare: nec valeamus tā nequanda crimina conuidentibus oculis tolerare. Nos episcopus et iudices in causis fidei supradictis te talem sepe fatū latitatem pfugum et fugitiuū p p̄sens nrm edictum publicū requirim⁹ pter et claudam⁹ pemptorū. quatenus die tali talis mensis de tali anno in tali ecclesia cathedrali talis diocesis hora terciarū cōpareas psonaliter corā nobis diffinitiuam sententiam auditorus. Significantes q siue comparueris siue nō. pcedemus ad nostrā diffinitiuā sententiam ptra te put ius et iusticia suadebūt. Et vt prius nostra citatio perueniat ad tui noticiā nec valeas ignorantie velamine te tueri p̄sentes lras dictas requisitionem et citationem nostras in se continentes volum⁹ et mandamus affigi in valuis publice talis predicte ecclesie cathedralis. In quorū testimoniū singulorum presentes nostras litteras impressione nostrorum sigillorum iussimus communiri. Datum.

Duentente anteq die prefixa ad audiendam diffinitiuam sententiam assignata. Si profug⁹ cōparuerit et consenserit publice omnem heresim abiurare humiliter petens admitti ad misericordiā postulando si relapsus non fuerit admitteatur: et si fuerit deprehensus p̄pria confessione vel testium legitima productione abturbabit et penitebit vt hereticus penitēs s̄

modū quo agitur supra in octauo modo p̄cessum fidei terminandi vbi de talibus agit: s̄ si fuerit suspectus violenter ita q citatus respōsurus de fide noluit cōparere et fuit ex hoc excommunicatus et stetit in excommunicatione per annū animo pertinaci et penitebit admitteatur et abturbabit omnem heresim et penitebit vt hereticus suspectus de heresi violenter. Peniteus fm modū quo agitur supra in sexto modo p̄cessum fidei terminandi. Si aut cōparuerit et non consenserit abiurare tradet verus hereticus impenitens brachijs seculari per modum quo dictum est supra agitur in decimo modo p̄cessum fidei terminandi. Si autē contumaciter renuerit cōparere: tunc fouet sententia p modum tenoris sequentis.

Ds. N. episcopus miserat iōne diuina talis ciuitatis. attendentes q tu talis de tali loco talis diocesis fuisti nobis de heretica prauitate fama publica referente seu fidedignorū insinuatione delatus. Nos quibus ex officio decumbit descendimus ad videndum ac inquirendum an clamor qui ad aures nostras peruenerat veritate aliqua fulciret. Verum cum inuenissemus te in heresi deprehensum deponentibus contra te q pluribus testibus fide dignis te coram nobis aduocatum iussimus detineri: dicatur sicut factum fuit an videlicet comparuerit et medio iuramento interrogatus falsus fuerit vel non. Sed post maligni spiritus consilio ductus et seduct⁹ metuens tua vulnera vino et oleo salubriter confoueri: aufugisti: an ponatur si ita est carcerem et arrestum fregisti pariter et aufugisti latitans hinc et inde et q te malignus spiritus duxerit antefat⁹ totaliter ignoramus. Vel sic. Verum cum inuenissemus contra te taliter vt predictum nobis delatum de heretica

Questio tricesima secūda CXXXI

prauitate multa in dītia ppter q̄ suspēctum leuiter de heretica prauitate p̄dicta te merito habeamus citauimus te p̄ publicū edictum in talibus et talib⁹ ecclesijs talis diocesis quatenus infra certū terminū in nobis p̄fixum coram nobis in tali loco p̄sonaliter compare res. In et super p̄dictis cōtra te depositis et alias de fide catholica et eius articulis responsurus: tu vō infano consilio adherendo rennuisti contumaciter p̄parere: cūq̄ iusticia exigente te excōicauerimus ac fecerimus excōicationem publice denūciari tu medicinā refusal salutarē dictaz excōicationem vltra q̄ per annus sustinuisti et adhuc sustines in reprobū sensum datus animo p̄tina ci et p̄fugus latitās hinc et inde vt q̄ te malignus sp̄ritus duxerit ignoramus. Sane cum longo tempore quia tanto det te expectauerit ecclesia sancta dei misericorditer et benigne quatenus ad eius misericordie gremium euolares ab erroribus resiliendo et iuxta fidem catholicam p̄fessaz operando ipaq̄ te clementia vberibus nutriet: malignorum seductus consilio acquiescere recusasti in tua pertinacia p̄seuerans. Vnde cum vellemus p̄ut volumus et debemus iusticia nos cogente causam tuā sine debito per sententiam terminare citauimus te quatenus hac die et hora et hoc loco cōpareres personaliter coram nobis diffinitiuam sententiaz audicturus: et quia rennuisti contumaciū comparere: merito te ostendis velle p̄petuo in tuis heresibus et errorib⁹ remanere quod dolentes referimus et referendo dolemus. Sed cum non possumus nec velimus iusticiā subterfugere: nec tantam inobedientiam et contumaciā ad dei ecclesiā tolerare. Ad exaltatōem fidei orthodoxe et ad extirpationē heretice prauitatis: iusticia exigente et tua inobedientia et contumacia re

quiescente hac die hora et loco tibi sit antea ad audien dum diffinitiuam sententiam peremptoriz assignatis prehabito multoz consilio p̄itoz tam in theologica facultate q̄ in iure canonico et cū illi p̄cessus meritis visis et diligenter discussis sedentes pro tribunali more iudicum iudicentium sacrosancti euāgelij positos coram nobis vt de vultu dei iudicium nostrum prodeat et oculi nostri videant equitatem: habentesq̄ pre oculis solum deum et sancte fidei irrefragibilem veritatem contra te tales absentem vt p̄sentem beati pauli apostoli vestigia imitantes sententiam diffinitiuam taliter ferimus in his scriptis xpi noie innocato. Nos episcopus et iudices in causa fidei memorari: attendentes in causa ista fidei ac p̄cessibus inde confectis ordinem iuris fore seruatum. Attendentes etiā q̄ legitime citatus non comparuisti nec per te nec per aliū te equaliter excusasti. Attendentes etiā q̄ in p̄fatis heresibus longo tempore contumaciter p̄stitisti et adhuc etiam p̄seueras ac excōicatioem p̄ tot annos in causa fidei sustinuisti prout et nūc sustines animo indurato. Attendentes etiā q̄ ecclesia sancta dei nō habet vltra erga te quid faciat cum perseueres et perseuerare velis in excommunicatione et heresibus p̄elatis. Ea ppter beati pauli apostoli vestigia sectantes declaramus diffinimus ac sententiamus te talem absentem vt p̄sentem esse hereticum pertinacem et vt talem relinquendum brachio seculari: et per nostram sententiam diffinitiuam te a foro ecclesiastico expellimus et relinquimus potestati curie secularis. Eandem curiam affectuose deprecantes vt si quando te habuerit in sua potestate erga te citra sanguinis effusionem et mortis periculum suam sententiā indere. lata fuit hec sententia etc. Congregatio

derandum est hic qd si iste pfugus et cō-
tumax fuerit deprehensus in heresi vlt
ppria cōfessione vel testibus legitimis
ante abiurationē fugit: est p sententi-
am vere hereticus impenitēs iudican-
dus et ita in sententia ponendū est. Si
aut aliter nō fuit dephensus nisi quia
delatus et suspectus habitus fuit cita-
tus responsurus de fide: et qz renuit
cōparere fuit excoicatus: et in excoica-
tione stetit vltra q̄ per annū animo in-
durato et tandē noluit cōparere iste nō
est iudicandus hereticus s; vt heretic⁹
et vt talis condēnandus: et ita ponēdū
est in sententia vt dictū est prius.

**Questio. xxxij. super perso-
nam delatā ab alia malefica in-
cinerata vel incineranda quali-
ter sit sententianda.**

Bartholomaeus

q̄ modus p̄cessum fidei termi-
nandi et sententiandi est quā-
do delatus de heretica prauitate p̄ces-
sus meritis circa deponentes diligēter
discussis cū bono consilio in iure perit
torū reperit de tali heretica prauitate
tantūmodo ab altera malefica incine-
rata vel incineranda delatus vel dela-
ta et hoc contingere potest tredecim mo-
dis tanq̄ per tredecim casus qz sic de-
latus. Vel reperit immunis et absol-
uendus totaliter. Vel reperitur com-
hoc diffamatus de tali heresi generali-
ter. Vel reperit vltra infamiam questio-
nibus exponendus aliquāliter. Vel re-
perit suspectus de heresi leniter. Vel
reperit suspectus de heresi vebemēter.
Vel reperit suspectus de heresi violē-
ter. Vel reperit diffamatus et suspect⁹
insimul et cōmuniter. Et sic consequē-

ter in alijs casib⁹ put in vicesima que-
stione tactū est vsqz ad tredecimum in-
clusiue. Primus modus sit qn tantū-
modo ab ipsa malefica derenta delatus
est: et non conuincit nec confessione p-
pria nec testium pductione legitime
nec alias reperiunt indicia ex quibus
verisimiliter tanq̄ suspectus iudicari posset
talis oīno venit absolueudus etiaz per
ipm iudicem secularē qui deponentes
aut incinerauit aut incinerare ppria au-
toritate aut ex cōmissione episcopi iu-
dicis ordinarij habuit et absoluit p sen-
tentiam in primo modo p̄cessum fidei
terminandi circa vicesimā questionē
contentā. Scd⁹ modus incidit qn vlt-
tra hoc qd a derenta delatus est etiam p
totā illā villam seu ciuitatez diffamata
existat: ita qd tantūmodo infamia p̄ci-
se et sola laborauit semper: licet de post
p depositōem derente malefice infamia
sit aggravata. Circa talē talis practica
est seruanda: qz iudex considerando qd
vltra infamiam nihil in pticulari aduer-
sus eaz ab alijs fidedignis in villa aut
oppido pbat: licet forte derenta certa
grauia aduersus euz deposuit: quia tñ
fidem p̄didit abnegādo illam diabolo
vñ et difficulter eius dictis a iudicibus
fides adhibet nisi ex alijs circumstan-
tijs illa infamia aggravaretur: et tūc in
terciū iam sequentes modū incidet.
Ideo canonica purgatio erit tūc indi-
cenda: et p̄cedet per sententiam in so-
cundo modo p̄cessum fidei terminan-
di circa vicesimā secundā questionē cō-
tentam. Et si iudex ciuilis illaz purga-
tionem coram episcopo decreuerit fie-
ri et solēnter in finem vt si deficeret vt
tunc per ecclesiasticum et ciuilem iudi-
ces in exemplū aliorū eo firmiter sentē-
tia puniretur: bene quidem fit. Si aut
per se voluerit exequi mandet vt decē
vel viginti compurgatores ordinis sui
habeat et procedat vt in secundo mo-

Questio tricesimatercia CXXXII

do sententiandi tales tactus est: nisi q̄
vbi excommunicandus esset q̄ tūc ad
ip̄m ordinariū recursū habeat. Et
hoc contingeret vbi se purgare nolleret.
Tercius modus incidit super tales de
latum vbi licet non vincatur confessio
ne p̄pria nec testium p̄ductione legit
tima nec facti euidentia nec etiaꝫ sunt
indicia super aliquod factum in quo
vñq̄ notatus fuisset ab alijs inhabita
torib⁹ ville aut oppidi nisi q̄ infamia
tantum laborant apud eos aggrauat
autem infamia ex detente malefice de
positione vtpote q̄ asseruit illū vel illā
in omnibus fuisse sociam ⁊ secum i cri
minibus participasse: hoc ip̄m tamen
sicut constanter delata negat ita ⁊ alijs
inhabitoribus vel non est notum vñ
de nulla nisi de honesta conuersatiōe
seu etiā participatione ip̄is cōstat. Cir
ca talem talis practica seruatur. Primo
q̄ ad frontare se habent facie ad facieꝫ
⁊ obiectiones mutue ⁊ respōsiones di
ligenter sunt considerande: ⁊ si quidē
varietas aliqua in verbis incideret: vñ
iudex verisimiliter ex concessis ⁊ nega
tis p̄sumere potest ip̄am delatam me
rito questionibus exponendam: p̄ce
datur per sententias in tercio modo p̄
cessum fidei terminandi circa vicesimā
terciam questionem contentas ip̄am
tormentis leuiter exponendo adhibi
tis cautelis alijs q̄ plurimis ⁊ necessa
rijs de quibus circa principium huius
tercie partis supra patuit ad longum:
et ex quibus p̄sumit talem esse aut
innocentem aut ream. Quartus modus
incidit vbi talis delatus inuenitur su
spectus leuiter: et hoc vel confessione
propria vel depositione alterius deten
te: et sunt qui ad hanc leuem suspitio
nem reducunt illos qui ad procandus
mulieres maleficas consuluissent: vel
vbi inter coniugatos odio se mutuo
persequentes amorem procurassent:

aut etiam pro aliquo commodo tem
porali apud maleficas laborassent: sed
quia tales vtiq̄ excommunicati sunt
tanq̄ hereticorum credentes, iuxta ca
pitū. excommunicamus. j. §. creden
tes libro. vj. de here. vbi dicitur. creden
tes autem eorum erroribus hereticos
similiter iudicamus: quia etiam ex fa
ctis p̄sumitur de affectu. ad hoc ar.
xxij. questio. ij. qui viderit. ideo vide
tur q̄ acrius sint puniendi et sententi
andi q̄ illi qui de heresi leuiter habent
tur suspecti p̄out iudicandi sunt ali
qui ex leuibus coniecturis: puta quia
eis seruitia exhibuissent: litteras deu
lissent: eorum erroribus sic nullam fi
dem adhibuissent q̄ tamen illos non
manifestassent alimonis ab eis accepis
sent. Sed siue illi siue isti intelligatur
hoc quod in consilio peritorum con
clusum fuerit super leuem suspitioneꝫ
prosequendum erit a iudice per talem
practicam: talis enī aut abiturabit aut
canonice se purgabit: fin q̄ in quarto
modo processum fidei terminando sub
questionē vicesimaquarta tangitur.
Sed tamen quia potius videtur q̄ ab
furatio sit indicenda: et hoc propter al
le. capit. excommunicamus. j. §. qui ve
ro inuenti fuerint sola suspitione nota
bili ⁊c. tamen nō debent si relabantur
pena relapsorum puniri et procedatur
p̄out in quarto modo processuꝫ fidei
terminando circa vicesimaquartam
questionem tactum est. Quintus mo
dus incidit vbi talis delatus inuenitur
suspect⁹ vehementer et hoc simili mo
do: vel confessione propria: vel depōsi
tione alterius malefice detente et sunt
qui ad hanc leuem suspitionem redū
cunt impeditores iudicū directe vel
indirecte eorū officio inquirendo ma
leficas impediendo vñ modo hoc scie
ter fecerint. ex. c. vñ inquisitionis nego
cium. §. i. vj. de here. Itē reducūt oēs q̄

impedientibus prestant scienter auxilium consilium vel fauorem. patet per allega. c. vi. inquisitionis. Item reducunt qui citatos aut captos hereticos instruunt de celanda veritate et ut illas subtrahant vel falsitatem asserant: et h. ex. c. accusatus. et s. si. Item reducunt oēs qui eos quos sciunt hereticos recipiant scienter deducunt visitant vel associant munera ministri seu fauore impendunt: que omnia in fauorem non persone culpe sunt ubi scienter fiunt. Et ideo dicunt quod ubi delata persone participat de promissis et hoc per consilium ita iudicatum fuerit. Tunc iuxta quoniam modum processum fidei terminandi sub questione vicesima quinta sententia danda est: taliter ut omnes heresim sub pena relapsorum ubi recidivaret habeat abjurare. Possunt tamen asserere adijciendo quod iudices respectum habeant super vniuersis malefice icinere aut detente familiam prolem seu etiam progeniem: eo quod ut plurimum tales reperiuntur infecte cum malefice etiam proprios infantes ex demonum informatione ipsi habent offerre unde et indubie in quibus cunctis flagitijs informare patet hec ex prima parte operis. Probat et ex eo quod sicut in simplici heresi propter agnitionem hereticorum familiaritates dum quis de heresi infamatus existit etiam consequenter ratione familiaritatis est de heresi vehementer suspectus: ita et in hac heresi maleficarum: prefatus autem casus patet in. ca. inter sollicitudines. extra de pur. ca. ubi apparet quod ratione infamie de heresi fuit decano cuiusdam indicta purgatio canonica. Et ratione familiaritatis hereticorum abjuratio publica: et ratione scandalum fuit priuatus beneficio quousque scandalum sopiret. Sextus modus incidit ubi talis delatus efficitur suspectus violenter: hoc autem fit non ad simplicem vel nudam depo-

sitionem alterius malefice detente: sed ad indicia facti que eliciuntur ex quibusdam verbis et factis a malefica detenta perpetratis et prolatis: quibus ad minus delata asseritur interfuisse et operibus deponentis communicasse. Pro quorum intelligentia aduertenda sunt ea que supra questione decimanona tacta sunt: precipue super violentam suspicionem quomodo ex violentibus et conuincentibus oritur coniecturis et qualiter iudex violentatur ad credendum ex sola suspicionem aliquem esse hereticum qui tamen fortassis bonus catholicus in corde existit. Sicut canonice exemplificant circa simplicem heresim de eo qui citatus in causa fidei ad respondendum rennuat comparere contumaciter: propter quam contumaciam excoicatur in qua ubi per annum perseverauit efficitur suspectus de heresi violenter. Quare et a simili circa tales delatas aduertenda sunt indicia facti ex quibus efficitur violenter suspecta: et ponatur casus: detenta malefica asseruit illam interfuisse suis maleficijs: quod tamen delata constanter negat quid ergo faciet: utique opus erit considerare an ex aliquibus operibus sit vehementer suspecta et an vehemens suspitio in violentam valeat transire: sicut in prefato casu citatus responsurus ubi non compareret h. rennuat contumaciter sit suspectus leniter de heresi: etiam ubi citatus fuit in non causa fidei: si autem in causa fidei citatus rennuat comparere et propter contumaciam excoicatur tunc sit suspectus vehementer: quia tunc levis suspitio transit in vehementem: et si per annum persistat tunc vehemens transit in violentam: ita considerabit iudex si ratione familiaritatis contracte cum detenta malefica sit delata vehementer suspecta ut immediate in quinto modo incidendi tactum fuit: tunc opus

Questio tricesimaquarta CXXXIII

erit considerare an ipsa vehemens suspitio in violentā transire possit: presu-
mit enim qd transire possit id est qd flagi-
tius detenta ipsa delata interfuit vbi fa-
miliaritatē cum ea frequenter habuit.
Est ergo pcedendum iudici iuxta se-
xtum modū pcessum fidei terminan-
di: put in vicesimasexta questione tan-
git. Qd si queritur quid faciet iudex si
adhuc talis delata ab altera malefica
detenta oīno psistat in negatiua nō ob-
stantibus quibuscuq; indicij aduer-
sus eā pductis. Rūdet. Primo iudex
debet advertere sup negatiuas respon-
siones an ex vicio seu maleficio taci-
turnitatis pueniāt siue nō: z qdem vt
in primis questionib⁹ questione. xv. et
xvj. huius tercie pīs patuit: iudex cō-
gnoscere pōt si flere z lachrymas emitte-
re non valeat: z vbi in questionib⁹ qū
insensibilis reddit ita qd ad pūstinas vi-
res facilliter redit tunc quidem violenta
suspitio aggrauat⁹ omnino non est
libere dimittenda: s; vt in sexto modo
sententian⁹ z pcessum fidei terminā-
di patuit supra allegato pperuis carce-
ribus ad penitentia pagendā deputan-
da. Si vero maleficio taciurnitatē nō
sit infecta ppter vehementes dolores
quos in questionibus sustinet vere et
realiter cuz tamen alie ex maleficio ta-
ciurnitatis quasi insensibiles reddun-
tur vt dictum est: tūc vltimū refugiu
iudex habere potest super canonicam
purgationem que si a seculari iudice i-
dicij dicit vulgaris licita: quia non de
numero illarū purgationum vulgarū
um de quibus. ij. q. iij. cōsuluit. z. ca.
monomachia. tractatur. In qua pur-
gatione si defecerit vt reus vel rea in-
dicabitur. Septimus modus incidit
vbi delatus ipse nō reperitur legitime
deprehensus nec ppiā cōfessione nec
faci eidentia nec testib⁹ legitimā p-
ductione: s; tū reperitur a detenta ma-

lefica delatus vel delata: z cū hoc repe-
riunt indi cia q ipm reddunt suspectū
leuiter vel vehementer vtpote: qd solū
modo habuit magnā familiaritatē cuz
maleficis tūc tali rōne infamie est indi-
cenda canonica purgatio. Iuxta. ca. al-
le. inter sollicitudines: z rōne suspitio-
nis heresim abiurare cū pena relapsio-
rum vbi recidiuaret si vehementer su-
spectus: vel sine illa si leuiter: z pceda-
tur vt in septimo modo pcessum fidei
terminando circa. xx. vij. questionez tā-
ctum est. Octauus modus incidit vbi
sic delatus reperit cōfessus heresim il-
lam s; penitens z nūq; relapsus. Vbi
notandū qd cōsequenter vbi agit de re-
lapsis z nō relapsis penitentibusz nō
penitentib⁹: tales distinctiones facte
sunt ppter ecclesiasticos indices qui de
vltimis inferēdis supplicijs non se in-
termittūt. Ideo ciuilis iudex sup con-
fessionem siue peniteat siue non siue rela-
psa fuerit siue non p ciuiles z imperia-
les leges pcedere pōt vt iusticia suade-
bit. tūmodo recursum ad ipos trede-
cum modos sententian⁹ habere potest
z s; illos se resolueret vbi aliquod am-
biguū interueniret.

Questio. xxxiiij. super modū
sententian⁹ maleficam malefi-
cia tollentem. Insuper etiā su-
per maleficas obstetrices z ma-
leficos sagittarios.

Vintusdecimus

q modus processus fidei termi-
nandi z sententian⁹ est quā-
do delatus de heretica prauitate repe-
ritur maleficia non inferentem s; tollē-
tem. Circa istum talis practica est ser-
uanda quia aut vtitur remedijs licitis
aut illicitis: z si quidem licitis non vt

maleficiis sed ut xp̄icola est iudicand⁹
de quibus licitis remedijs supra circa
principiū huius tercię partē ad longū
patuit. Si vero illicitus: tunc distin-
guendū: quia aut sunt illicita simplici-
ter aut fm̄ quid: si simpliciter adhuc
dupliciter: quia vel nocumēto p̄imi
vel sine nocumēto utroq; tamen mo-
do semper cum expressa demonū iuo-
catione: si vero illicita fm̄ quid puta:
quia absq; expressa licet non absq; taci-
ta demonum iuocatione sunt: talia
iudicant vana potius q̄ illicita nomi-
nari a canonistis et certis theologis ut su-
pra in prima questione huius vltimę
partis totius operis patuit. Iudex er-
gō quicūq; siue ecclesiasticus siue ciuili-
lis licet p̄imos et vltimos non habeat
reprobare et signanter p̄imos potius
cōmendare: et vltimos tolerare prout
canoniste asserunt licitū esse vana va-
nis contundere. Illos tamen qui cūq;
expressa demonum iuocatione male-
ficia auferunt nullo modo tolerare de-
bet precipue illos qui cum nocumen-
to p̄oximi talia cōmittunt: et dicuntur
cū nocumēto p̄imi praticare quan-
do maleficium ita ab vno auferitur qd̄
alteri infertur. Nec obstat si illa cui in-
fertur sit malefica per se siue non: et si-
ue sit illa que maleficium intulit siue
non: et siue sit homo siue quicūq; alia
creatura: patent super hec omnia acta
et gesta in prima questione supra alle-
gata: deducta. Sed queritur quid faci-
et iudex vbi talis asserit se maleficia tol-
lere per licita et nō illicita remedia aut
quomodo possit talia veraciter iudex
cognoscere. Respondetur q̄ citato il-
lo interrogetur quibus medijs vtatur
nec tamen verbis suis standum erit: s;̄
ecclesiasticus iudex cui ex officio inci-
bit diligenter inquirat siue per se siue
per plebanum aliquem: quia singulis
parrochianis exacte sub p̄estito iura-

mento quod exigere potest perquirat
quibus remedijs vtatur: et si quidem i-
uenta fuerit prout cōmuniter inueniū-
tur cum superstitiosis remedijs omni-
no non sunt p̄pter horribiles penas a
canonibus inflictas vt inferius pate-
bit tolerande. Et si queritur vnde pos-
sunt remedia licita ab illicitis discerni
cum semper asserunt se quibusdā ora-
toribus et herbarum applicationibus
huiusmodi amouere. Respondet hoc
facile foret dūmodo diligens inquisi-
tio fieret. Quia necesse habent sua
superstitiosa remedia occultare: eo vt
non reprehendantur seu vt facili⁹ me-
tes simplicium illaqueare valeant. Id̄
huiusmodi verbis aut herbarum appli-
cationibus insistant: tamen ex quantū
or̄ superstitiosis eorum actibus tanq̄
sortilege et malefice manifeste rep̄he-
duntur. Sunt enim de occultis diuinis
et ea que non nisi malorum spirituum
revelatione scire possunt reseruan-
tes. Exempli gratia: vbi pro sanitate
acquirenda frequentantur a levis cau-
sam lesionis aut maleficij aperire et ma-
nifestare sciunt: vt si ratione altercatio-
nis cum vicina acciderit vel aliqua ex
causa alia hoc ipsum perfectissime no-
scunt et indicare frequentantibus. Se-
cundo vbi ad vnius nocumēti seu ma-
leficij curam se intromittunt: alterius
vero minime: prout in diocesi Spiren-
si malefica quedā in loco quodā zun-
hofen nuncupato existit que licet plu-
res sanare videatur certos: tamen mi-
nime se posse curare fatetur: nullaz ob
aliam de causa nisi vt ab incolis fertur
q̄ maleficia talibus illata sunt tam for-
titer ab alijs vt asserit maleficijs ip̄es-
sa et hoc vtq; virtute demonum quod
illa amouere non valeant quia videli-
cet demō nō semp̄ demoni cedē p̄r aut
nō vult. Tercia vbi sup̄ hui⁹ maleficia
illata singulares exceptiones facere no-

scunt put in ipsa ciuitate spirenfi con-
tigit noscitur. dum quedam honesta p-
sona maleficiata in tibijs hmoi diui-
natrice ob sanitatis gram aduocasset.
illa domum ingressa eam dum intuita
fuisset talem exceptionem fecit. si quis.
squamosz capillos in vulnere non ha-
bueris reliqua oia extrahere potero.
causam etiam lesionis aperuit licet ex-
rurere et ad duo miliaria aduentasset di-
cens. quia cum vicina altercasti tali die
ideo tibi accidit. preter squamos etiam
et pilos alias quod plures diuersorum ge-
nerum res extraxit et sanitati restituit.
Quarto ubi superstitiosis insunt aut
insistere faciunt ceremonijs. vt si ante
solis ortum vel alio determinato tem-
pore se frequentari volunt. dicentes quod in
firmitates vltra angariam illatas sana-
re nequeant. aut quod tantummodo du-
as aut tres personas per annum sana-
re valeant. licet non sanando sed a lesi-
onibus cessando sanare videant. Pos-
sunt etiam addi quod plures alie consideratio-
nes circa talium personarum conditioes
quia vt plurimum retroactis temporibus
male et reprehensibilis vite fuerunt
diffamate seu adultere aut maleficarum
supstitites vnde ex nulla sanctitate vite
hec gratia sanitatis a deo collata. In-
cidentaliter reducuntur et obstetrices
malefice omnes alias maleficas in fla-
gitijs excedentes. de quibus et in prima
parte operis deductum est. quarum etiam
tantus numerus vt ex earum confessi-
onibus oportum est quod non estimatur
villula ubi hmoi non repiant existit. cui
piculo vtriusque presidentibus foret in parte
succurrendum vt non nisi iurate obstetri-
ces a presidentibus deputarentur cum alijs
remedijs que in secunda parte opis tracta sunt
Incidenter de maleficis sagitarijs in co-
tumelijs vtriusque christiane religionis tanto
piculosius detegentes quanto et securiores

habent in terris optimatum et principum
receptatores fautores et defensores. sed
quod omnes tales receptatores fautores
et omnes maleficos plerumque in cer-
tis casibus damabiliores existunt sic de-
claratur. Nam talium defensores a ca-
nonistis et theologis in duplici genere
assignantur. Quidam namque errorem. alij
vero personam sunt defendentes. et hi
quidem qui errorem damabiliores
ipsis qui errant existunt cum non solum
heretici immo heresiarche habendi sunt.
vt. xliij. q. iij. qui illorum. Et de his
defensoribus contra non loquuntur iu-
ra eo quod ab alijs hereticis non distinguuntur
in quibus etiam habet locum. c. ad abolen-
dam. I. pnti. sepe allega. Quidam alij se
qui licet non defendunt errorem defen-
dunt in persona errantem vt pote quod resistunt
viribus et potentia ne tales malefici seu
quicunque alij heretici veniant ad manus in-
dicis fidei ad examinandum vel puniendum
et similia. Simili modo etiam fautores ta-
lium sunt in duplici genere. quidam namque
sunt qui publica funguntur auctoritate
hoc est publice persone vt domini temporales
seu etiam spirituales temporalem iurisdictionem
habentes qui etiam fautores esse possunt
duobus modis. obmittendo et commit-
tendo. Obmittendo. scilicet facere ea circa
maleficos vel suspectos. infamatos vel
credentes. receptatores. defensores et
fautores ad que ex eorum officio obli-
gantur. cum tamen ab episcopis vel in-
quisitoribus vel eorum alteri requiruntur.
vt pote si eos non capiunt vel captos
non diligenter custodiant. vel infra di-
strictum suum ad locum de quo eis man-
datur non deducant aut executionem
promptam de eis non faciant et similia
vt patet in ca. Ut inquisitionis. in prin-
cipio. li. vi. de here. Committendo autem
vt pote si captos hmoi sine episcopi aut iu-
dicis eius licentia vel mandato a car-

cere liberent vel processum iudicium vel sententiam eorum directe vel indirecte impediant vel similia peragunt ut patet. c. allega. ut officium. §. prohibemus. Bene tallum in precedentibus circa secundum principale huius operis et circa finem ubi de maleficis sagittariis et alijs armorum incantatoribus tactum est declarate sunt. Ad prius sufficiat quod omnes tales ipso iure sunt excommunicati et xij. magnas penas incurunt. patet extra de here. excommunicamus. primo. §. credentes. et c. alleg. ut inquisitionis. §. prohibemus. In qua excommunicatione si per annum persistit animo pertinaci extunc sunt ut heretici condemnandi. ut eo. c. et §. allegato. Qui vero dicendi sunt receptatores an habendi sunt ut heretici. Respondeatur quod recipientes huiusmodi maleficos sagittarios aut quoscunque armorum incantatores nigromanticos seu maleficos hereticos de quibus in toto opere tractatum est sunt in duplici genere si cut etiam de eorum defensoribus et fautoribus tactum est. Quidam namque sunt qui non tamen semel vel bis sed pluries frequenter tales suscipiunt. et isti proprie et fine vim vocabuli dicuntur receptatores. a receptando quod est verbum frequentativum. et tales receptatores quandoque sunt sine culpa utpote si ignorant hoc faciunt nec aliquid unde sinistri de eis suspicati sunt. Aliquando sunt in culpa utpote quando eorum errores sciunt. et non ignorant quod ecclesia tales semper persequit tanquam crudelissimos fidei hostes. Et nihilominus domini terrarum eos receptant. tenent. defendunt et tales proprie sunt et dicuntur hereticorum receptatores. et de talibus etiam loquuntur iura. et quod sunt excommunicati iuxta. ca. excommunicamus. primo. §. credentes. Quidam autem non pluries et frequenter sed tantum

semel vel bis huiusmodi maleficos aut hereticos receperunt et isti non videntur proprie dici receptatores quia non frequentarunt sed receptatores quia eos receperunt. et non receptaverunt. Nec Archidiaconus dicat contrarium in capitulo. quicunque super ver. receptatores. de quo tamen non est magna vis quia non de verbis sed de factis curandum est. Ponitur tamen differentia inter receptatores et receptores. eo quod domini terrarum semper dicuntur tantum receptatores. ubi simplices qui eos expellere non habent nec possunt et si receptores sunt tamen sine culpa. Ultimo autem de impeditoribus officij inquisitionis episcoporum contra huiusmodi maleficos hereticos qui sunt et si heretici dicendi sunt. Ad quod respondetur quod huiusmodi impeditores sunt in duplici genere. Quidam namque sunt qui impediunt directe ut qui capros pro heresis crimine a carcere propria temeritate liberant vel processum inquisitionis lacerant. testes in causa fidei pro eo quia testificari sunt vulnerant. vel si dominus temporalis statuat quod nullus nisi ipse de hoc crimine cognoscat. Aut quod nullus nisi sibi de hoc crimine accusari possit nec testificari nisi coram eo et similia et isti impediunt directe iuxta notata per Jo. andre. in capitulo. statutum. super ver. directe. libro. vi. de here. Et qui processum iudicium vel sententiam in tali causa fidei directe impediunt. vel qui ad hoc agenda presterint auxilium consilium vel favorem. Et tales licet sint multum culpabiles. non tamen ex hoc sunt heretici iudicandi nisi aliter appareret quod essent consimilibus erroribus maleficorum involuti cum pertinaci voluntate. sunt tamen ipso iure excommunicationis in eorum percussu. iuxta. ca. Et inquisitionis. §. prohibemus. sic quod si illa excom

municatōe steterint per annū aīo pti
naci extūc sunt vt heretici condēnādi
vīz. c. z. S. alleg. Quidā vero sunt q̄ im
pediunt indirecte vtpote q̄ statuunt q̄
nullus ponet arma ad capiendū here
ticos nisi de familia dñi tpalis z sūa
iuxta notata per Ioan. andr. in. c. sta
tutū. super verbo indirecte. z tales sūt
minus culpabiles q̄ primi. nec sūt he
retici sed sunt excōicati. Iuxta allega.
c. Vt inquisitōis. Et etiā p̄stātes ad h
consiliū. auxiliū vel fauorē. taliter q̄ si
steterint in illa excōicatōe p̄ annū aīo
p̄naci extūc velut heretici sunt con
demnandī. p̄ alle. c. z. S. prohibemus.
Quod sic est intelligendūz q̄ heretici
condemnantur taliter q̄ si volunt redi
re recipiūt ad misericōiam. errore p̄r
abjurato. als vt ipenitētes tradūtur ca
rie seculari. vīz p. c. ad abolendā. S. pre
sentī. Ep̄ylogādo. malefice obsecrantes
put alie malefice maleficia inferentes
p̄m qualitatē criminū condemnantur
z sententiānt. z a simili malefice male
ficia supstititose vt dictū est ope diabo
li tollentes. cū nō dubiū sit q̄ sicut au
ferre itaz inferre p̄nt. vñz ex quodā pa
cto taliter malefice ex demonū infor
tione conueniūt. vt be quidē ledē alie
vero sanare debeāt vt sic eo facill⁹ men
tes simpliciū illa q̄ando suā perfidiaz
augmentant. Sagittarij vero z alij ar
moz incantatores malefici. cū non ni
si ex fauore defensione receptatōe p̄si
dentiū sustentant. oēs tales penis pre
scriptis subiacent z q̄ officiales q̄scūq̄
h̄mōi maleficos aut eoz fautores zc.
in eoz officio impedirēt sili mō excōi
cati sunt. z oibus penis vñ fautores sū
sacient. vep̄ vbi steterit per annū in illa
excōicatōe aīo pertinaci. si redire vo
luerint abjurant impedimentū z fauto
riāz ad misericōiam admittūtur als vt i
penitētes heretici tradūtur brachio se
culari. Et vbi nō stent p̄ annūz nibilo

minis contra impeditores h̄mōi pōt
pcediūt cōtra fautores hereticor. ar.
c. accusatus. S. vltimo. Et quod dictū
est de fautoribus defensorib⁹ recepta
torib⁹ z impeditōib⁹ sup maleficos sa
gittarios zc. idēz p̄ oia intelligendum
est erga quascūq̄ maleficas aut male
ficos hoibus sumentis z terre frugib⁹
varia nocimenta inferentib⁹. Verū z
ip̄i malefici quicūq̄ vbi in foro penitē
tie spiritu contrito et humiliato pecca
ta desientes z pure confitentes ventaz
perferunt: ad misericōiam recipiunt. alias
vbi innotescunt contra eos procedere
debent quibus ex officio incūbit citā
do arrestando capiendo z pcedendo
in omnibus iuxta criminum qualita
tem vsq̄ ad sententiam diffinitiuāz in
clusiue vt tactum est si z inquantum
h̄mōi presidentes eterne damnationis
laqueum propter excōicationem eis
ab ecclesia inflictam euadere velint.

Questio. xxxv. huius vltime
partis super modos sententiā
di maleficos quoscūq̄ friuole
aut etiam iuste appellātes.

I vero ad ap

pellatōnis remediū finalit⁹
delatum confugere iudex cer
neret. Notandum p̄mo q̄ bec inēdū
valida atq̄ iusta. interdum friuola at
q̄ nulla decernitur. Cum em̄ in nego
cijs fidei summarie simpliciū z de pla
no sit procedendum vt ex precedentib⁹
bus sepe tactum est ex. c. multorum q̄
rela. in cle. vbi appellatōis remediūz
interdicunt. Altamen quia iudices in
terdum sponte propter negocij ardui
tatem libenter ip̄m prorogāt z dilatāt.
Ideo adnertere possunt q̄ vbi delat⁹
sentiret se a iudice realiter z de facto h̄
ius z inficiam aggrauatum vtpote q̄
eum ad se defendendum admittē no
luit. vel q̄ solus sine consilio aliorum

vel etiam sine assensu episcopi vel clericorum
 rii pronuntiat delatum questionare cum
 alias sufficientes probationes per se habe
 re potuissent et huiusmodi. tunc quidem
 appellatio foret iusta. aliter non. Secun
 do notandum quod iudex appellatorem huiusmodi
 sibi preterita. tunc ab eis perturbatoz mo
 tu debet petere copiam appellacionis p
 testando verbo quod non currat sibi ipse
 et cum ipse delatus tradiderit sibi copiam
 appellacionis aduertat quod adhuc habet
 duos dies ad respondendum et post hec
 duos adhuc triginta ad apostolos exhiben
 dum. Et licet statim possit respondere
 et apostolos dare istos vel illos ubi sit
 multum expertus et pitus. tamen ut cau
 tius procedatur melius est aliquem ter
 minum. x. vel. xx. aut. xxv. dies eidem
 ad dandum pariter et recipiendum apo
 stolos quales dare decreuerit assigna
 re cum potestate prorogandi. Tercio
 notandum est iudici quod infra tempus iu
 risz infra tempus assignatus debet di
 ligenter attendere et discernere causas ap
 pellationis seu grauamina allegata. et
 si videt habito bono consilio pitorum
 quod iniuste et indebite delatum aggra
 uauit ad se defendendum non admittit
 do vel questionibus non debito tem
 pore exponendo vel similia aduenien
 te termino assignato corrigat errorem
 suum et reducat processum ad punctum
 et statum in quo erat quando defensi
 ones ille petiuit vel terminum ad in
 loquendum assignauit et similia. et tol
 lat grauamen quo ablato procedat p
 nt ante. quia per ammonitionem gra
 uaminis appellatio que erat aliqua fit
 nulla. Iuxta. c. cessante. extra de appel
 la. Sed hic attendat circumspectus et
 prouidus iudex. quod quedam sunt gra
 uamina reparabilia et sunt illa de qui
 bus iam dictum est. et tunc habent lo
 cum ea que dicta sunt. Quedam autem

sunt reparabilia. utpote si delatus fue
 rit questionatus realiter et de facto. et
 post euadens appellat. Vel si Cleno
 diaz aliqua villa simul cum vasis et si
 strumentis quibus malefici vniuersi fue
 runt recepti et combustis similia que ne
 queunt reparari nec reuocari et tunc non
 habet locum predictus modus. s. pces
 sum ad statum reducere in quo fuit gra
 uamen huius irrogatum. Quarto no
 tandum iudici est quod licet a die respon
 sionis habeat triginta dies ad apostolos ex
 hibendum. iuxta. c. de appell. et possit
 petenti assignare ultimum diem iuris
 hoc est tricesimum ad apostolos recipien
 dum. tamen ne videatur quod velit reparare
 delatum et de vexatione indebita red
 dat suspectum. et ne videatur confirma
 re grauamen sibi impositum propter
 quod extitit appellatum melius est quod
 assignet infra tempus iuris terminum
 competentem utpote decimum diem vel
 vicefimum et postea postmodum si ex
 pedire noluerit adueniente termino
 prorogare. dicendo se fuisse alijs nego
 cijs implicatum vel huiusmodi. Quinto no
 tandum iudici quod quando prefigit ante
 num appellanti apostolos petenti quod
 non assignet solum ad apostolos dan
 dum. sed ad dandum pariter et recipien
 dum quia si assignaret ad dandum tan
 tum: tunc iudex a quo appellaret haberet
 appellanti mittere. Assignabit ergo et
 terminum. hoc est talem diem talis an
 ni ad dandum eis et recipiendum a iu
 dice apostolos tales quales dare de
 creuerit. Sexto notare debet quod in assi
 gnatione huius termini: non dicat re
 spondendo quod dabit apostolos negati
 uos aut affirmatiuos. sed ut plenius
 deliberare possit. dicet quod exhibebit ta
 les quales tunc decreuerit exhibendos
 Attendat etiam quod in assignatione huius
 termini appellanti ut tollatur omnis

Questio tricesimaquinta CXXXVI

cautelat astutie et malicie appellantis assignet locum in specie diem et horas utpote q assignet vicesimum diem augusti anni presentis et horam vespertinam et cameram ipsius iudicis in domo tali talis ciuitatis vel loci stram tali appellanti ad dandum et recipiendum apostolos tales quales decreuerit exhibendos. Septimo notat q si decreuit in animo suo detinere delatum crimine requirente et iusticia exigere. In assignatione termini ponat q assignat talem terminum ad dandum vel recipiendum personaliter apostolos ipsi appellanti assignetq talem locum eidem appellanti ad dandum eidem recipiendum ab eo apostolos. de quo sit in potestate iudicis appellantem libere retinere. datis tamen prius statim apostolis negatiuis alias non. Octauo notet iudex ne aliquid innouet circa appellantem ipsum capiendo vel questionando seu a carcere liberando vel alias ab hora qua fuit sibi appellatio presentata vsq ad horam qua tradidit apostolos negatiuos. Epilogando. Nota sepe contigit q delatus quando dubitat q contra eum feratur sententia. quia constat sibi de culpa sua frequenter recurrat ad appellationis remedium vt sic subterfugiat iudicis sententiam vnde ab ipso appellat et causas frivolas assignat. utpote q iudex eum captum tenuit et ca uioni idonee eum tradere noluit et similia frivola colorata qua appellatione iudici presentata copiam appellationis petat. qua habita statim vel post duos dies responsione. diem horam et locum appellanti ad dandum et recipiendum apostolos tales quales decreuerit prefigat. infra terminum tamen iuris. utpote. x. xv. xx. vel. xxx. diem talis mensis. infra que terminum assignatum iudex copiam

appellationis et gratiamia seu causas propter quas appellat diligenter discutat et cum bono consilio iurisperitorum deliberet an exhibeat appellanti apostolos negatiuos hoc est responsiones negatiuas appellationem non admittendo vel affirmatiuas hoc est responsiones affirmatiuas et reuerentiales mittendas ad iudicem ad que appellat appellationi deferendo. Si enim videat q cause appellationis sunt false vel frivole atq nulle et q appellans non vult nisi iudicium subterfugere seu prorogare det apostolos negatiuos sine refutatorios. Si autem videat q gratiamia sunt vera et iniuste sibi illata et non sunt reparabilia vel dubitat si est ita vel alias fatigatur propter maliciam appellantis. vult se a tanto onere liberare exhibeat appellanti apostolos affirmatiuos seu reuerentiales. Adueniente igitur appellanti termino assignato si iudex nondum formauit apostolos seu responsiones vel alias non est dispositus. peremptorie potest prorogare simul vel successiue vsq ad. xxx. diem qui est ultimus terminus iuris ad exhibendum apostolos assignatos. Si autem formauit et est dispositus potest statim dare apostolos appellanti. Si igitur decreuerit dare apostolos negatiuos seu refutatorios adueniente termino peremptorio assignato exhibebit per modum qui sequitur in scriptis.

I dicens iudex respondens prefate interiecte appellationi si dicta appellatio mereatur. dicit q ipse iuste et fin canonicas sanctiones seu etiam imperialia statuta seu leges processit et procedere intendit et a iuris viuisq tramite non discessit. nec discedere intendit. min⁹ q ipsi appellare ag-

hanit nec aggravare intendit aut intel-
lexit. qđ p3 p causas coloratas allega-
tas singulas decernendo. Non em gra-
vavit in hoc qđ eū cepit et captū tenuit
qđ cū sit sibi delat⁹ de tali heretica pra-
nitare testes multos habeat cōtra eū
merito ipm tanq̃ convictū de heresi.
vel sibi vehementer suspectū captū re-
nere debuit atq; debz. nec gravavit eū
qđ dare ipm noluit cautioni. nā cū cri-
men heresis sit crimē de maioribz et ip-
se appellās esset convictus et statim in
negativa nequaq; erat. nec est cautōnē
etiā maxime dādus. sed est et erat i car-
ceribus detinend⁹. Et sic discurrat per
alias rationes. Quo facto dicat sic qđ
re apparet qđ ipse iudex debite et iuste. p-
cessit a iuris semitis minime denia-
vit. minusq; ipm in aliq̃ aggravavit. s̃
ipse appellans per causas coloratas at-
q; fictas nititur subterfugere iudiciū
iniuste et indebite appellando. propter
que eius appellatio ē frivola atq; nul-
la vi potē a nullo gravamine interiecta
peccans in materiaz forma. Et cū ap-
pellationibus frivolis nec iura defe-
rant nec sit a iudice deferendum. Ido
dicit ipse iudex qđ interiectam appella-
tionem non admittit nec admittere in-
tendit. nec ei deferre nec deferre propo-
nit. Et hanc responsionem offert dicto
tali sic indebite appellanti pro aposto-
lis negatis. et mandat inseri statim i-
mediate post appellationem p̃dictaz
eidem presentatam. Et sic tradat nota-
rio qui appellationem eidē p̃sentavit.

¶ Dibus apostolis negatis sic
adhibitis appellanti. statim iu-
dex continuando ipm suum of-
ficium exequatur. mandando eundē
capi seu detineri. vel ipm arrestādo vel
terminum ad comparandum coram
se eidem assignando vel aliquod simi-
le propter quod appareat quod nō de-

finis esse iudex. continuabitq; proces-
sum suum contra appellantem quousq;
a iudice ad quem est appellatus sit
prohibitus ne procedat. Caveat tamē
iudex qđ nullam novitatem faciat con-
tra appellantem personam. nec ipsuz
capiendo nec si captus est a carcere li-
berando nec alias ab hora qua fuit si-
bi appellatio presentata. quousq; apo-
stolos ei tradiderit negativos. s̃ extitit
ut predicatur poterit si iusticia hoc re-
quirat. quousq; sit prohibitus a iudice
ad quem fuerat appellatum. et tunc cū
processibus clausis et sigillatis et cum si
de ac tuta custodia idonca cautione si
oportuerit remittat eum ad iudicē an-
tedictum. Si autē iudex exhibere de-
creuerit apostolos affirmativos et re-
verentiales adveniente eidem finino
peremptorio assignato ad dandum et
recipiendum apostolos. Exhibebitq;
modum qui sequitur in scriptis.

¶ Dicitur iudex respondendo
e p̃fate interiecte appellatōni si
dici appellatio mereatur. Dic
qđ ipse iniuste et proinde debuit in cā p̃sen-
ti processum et non alias nec dictuz ag-
gravatum se appellasse aggravare in-
tendit. quod patet ad allegatas ratio-
nes singulas discurrendo. Non enim
ipsum aggravavit in hoc qđ dicit t̃. di-
scurrat per causas singulas appellati-
onis meliori modo et cum veritate qđ
poterit respondendo. Concludendo
sic. quare apparet qđ ipse iudex dictuz
appellatorem nullatenus aggravavit
nec causam dedit eidez appellanti me-
tuens ne scđm eius demerita ad iusti-
ciam procedatur. propter quod eius
appellatio est frivola atq; nulla. quia
a nullo gravamine interiecta. nec ei ē
iure a iudice deferendum. Verum p-
pter reverentiam sedis apostolice ad
quam extitit appellatum dicit ipse iu-

de q dicta appellatōe admittit eis
desert et deferre inuēdit. totū pñs nego
ciū ad scripsimū dñm nñm papā et san
ctā sedē aplicā. remittēdo assignando
eidē appellanti certū tps. s. tot mēses
prime subseqntes. Infra q̄s cū pcessi
b^o clausor sigillatis sibi p ipm iudicē
tradēdis. vel alias data idonea cautōe
de presentando se in romana curia. vñ
cū fida et tuta custodia eidē p ipm iudi
cē exhibēda. habeat se i romana curia
pñtare dño nño pape. Et hāc responsi
onē offert ipse iudex eidē appellati pro
aplis affirmatūis et mādā eā iferi im
mediate p^o inflectā appellatōz eidem
presentatā. et sic tradet eā notario qui
appellatōz eidē presentatit.

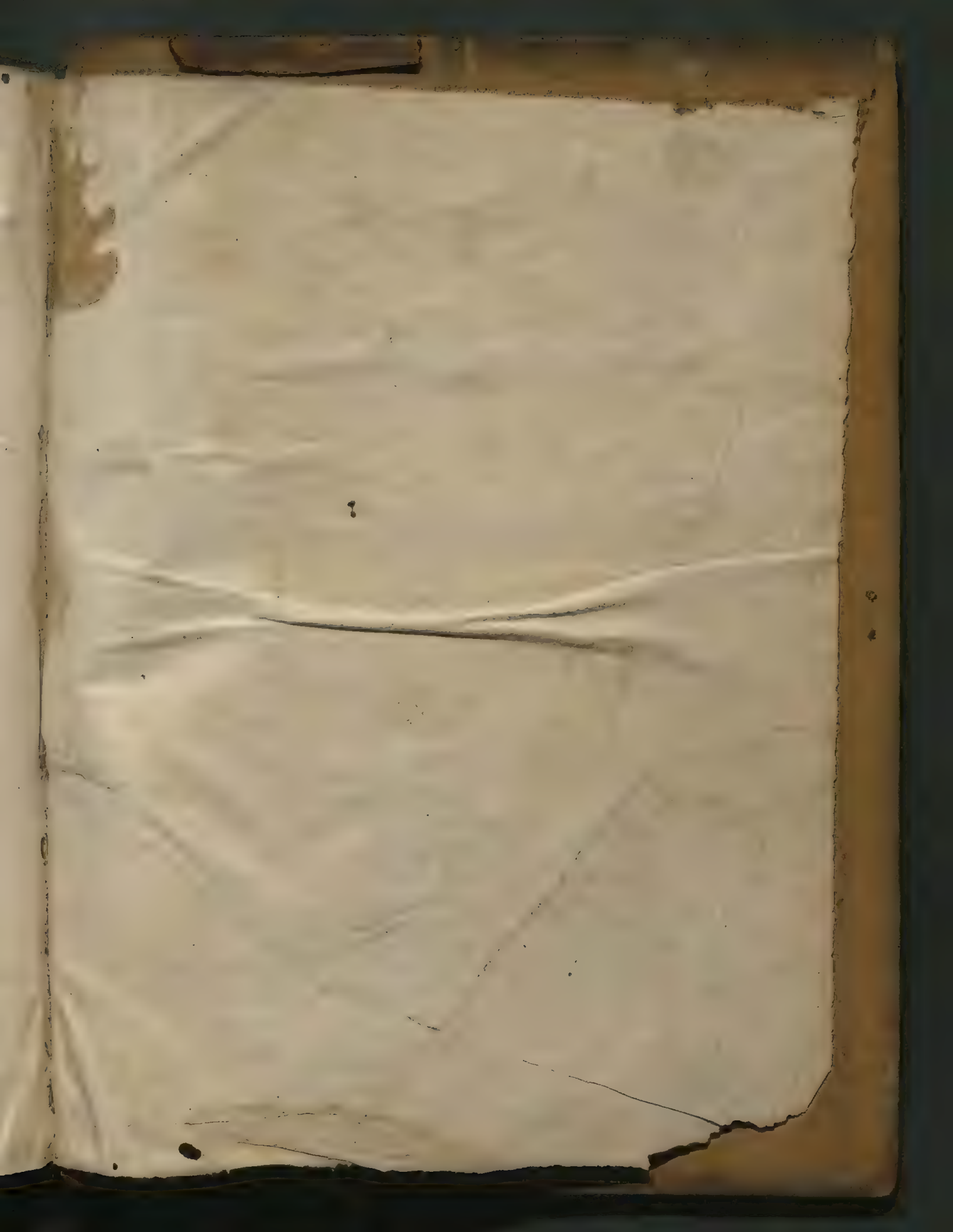
Tēdat autem prudēs iudex q
a mox vt aplos reuerentiales ap
pellati exhibuit in cā illa p q̄ il
le appellauit statim ipse dñm eē iudex
Nec p̄t ampli^o de illa agnoscere nisi si
bi cā remissa p scripsimū dñm nñm pa
pā q̄re de cā illa se ampli^o non itromit
tat nisi mittēdo dñm appellantem p
modū p̄dictuz ad dñm nñm papā assi
gnādo eidē terminū ppetentē. vtpote
vñius mensis duoz vel triū q̄tenus in
terim possit se ad eundē disponere et
parare recipiatq̄ ab eo de ppendo et se
presentando in romanā curiā infra eū
dem terminū assignatū idonea cautōe
Vel si appellās nō p̄t illā p̄stare. mit
tat cum fide et tuta custodia. Vel
obliget se melius q̄ poterit quatenus
se infra terminū assignatū in romanā
curiā pñtabit dño nño pape vel p ipm
nō stabit. Si aut iudex hz cām alā ac
pcedit p̄ eā in alia cā in q̄ delat^o nō ap
pellauit. In ipa illa cā iudex remanet
put añ iudex. Et si post admissaz ap
pellatōz datis aplis reuerēcialib^o ipse
appellās accusat^o denūciat iudici de
alijs heresis criminib^o. de q̄b^o nō agit
in cā p q̄ appellauit nō desinit esse in

de x imo p̄t p se ad informādū et testes
examinādū libere. put prius. Et finita
pñā cā i romana curia vel ad iudicem
remissa p̄t pcedere libere in secunda.
Aduertat aut iudices q̄ pcessus clau
sos et sigillatos ad romanā curiā mit
tāt iudicib^o assignatis q̄ iusticiā faciāt
pcessus meritis actitatib^o. nec inq̄sito
res ibi curent agere p̄ appellātes q̄ of
fendūt eos p̄dictis suis iudicib^o iudicā
dos. q̄ iudices si inq̄sitores nolūt face
re p̄t p̄ appellātes pcedant ex officio
ad pcuratōz appellatiū si voluerit ex
pediri. Aduertant etiā iudices q̄ si ad
appellatiū instātiā citent psonaliter et
p̄pant. caueant tñ oīno litē nō turare.
q̄ attēdāt pcessus exhiberet totā cām
ad illos reducere. pcurēt vt cit^o pote
rūt remeare ne ibi tedijs miserijs labo
rib^o et expēsis dānabilis fatigēt. sequū
tur nāq̄ dāna ecclesie et heretici p̄forā
tur. et ex p^o nō inueniūt iudices tantū
fauorez reuerētiā nec timēt. put eorū
pñtia facit. Itē ipi heretici alij q̄cūq̄ vñ
dēres iudices i romana curia fatigant
et detinent erigēt sibi comua et cōtēnēt
ac malignabūt et audacius hereses
semīnabūt. vbi agit p̄ eos sñi mō ap
pellabūt. Alij etiā iudices efficiunt de
biliores ad negocia fidei. p̄sequendū et
ad hereticos extirpādū inctiuetes ne
p̄piles appellatōnes tedij et miserijs
fatigētur. h̄ oīa cedēt i magnū p̄iudi
ciū fidei et ecclesie scē dei a q̄b^o singul^o
spōsus ipi^o ecclesie eā p̄suare dignet.

Anno dñi m. cccc. xliij.
presens liber quē editor Mal
leū malleficarū intitulauit per
Antonium koberger Murber
gen. cinē est ipressus et ad hūc
finem perductus. xvij. die mē
sis Marcij.

Bibl. Jag.

[Faint handwritten notes at the bottom of the page, possibly bleed-through from the reverse side.]

1. *Prunella* 10. *P. vulgaris*
 2. *Prunella* 10. *P. vulgaris*
 3. *Prunella* 10. *P. vulgaris*
 4. *Prunella* 10. *P. vulgaris*
 5. *Prunella* 10. *P. vulgaris*
 6. *Prunella* 10. *P. vulgaris*
 7. *Prunella* 10. *P. vulgaris*
 8. *Prunella* 10. *P. vulgaris*
 9. *Prunella* 10. *P. vulgaris*
 10. *Prunella* 10. *P. vulgaris*

1874
 1875
 1876
 1877
 1878
 1879
 1880
 1881
 1882
 1883
 1884
 1885
 1886
 1887
 1888
 1889
 1890
 1891
 1892
 1893
 1894
 1895
 1896
 1897
 1898
 1899
 1900

1890

1890

1890

1890

1890

1890

1890

1890

1890

1890

1890

1890

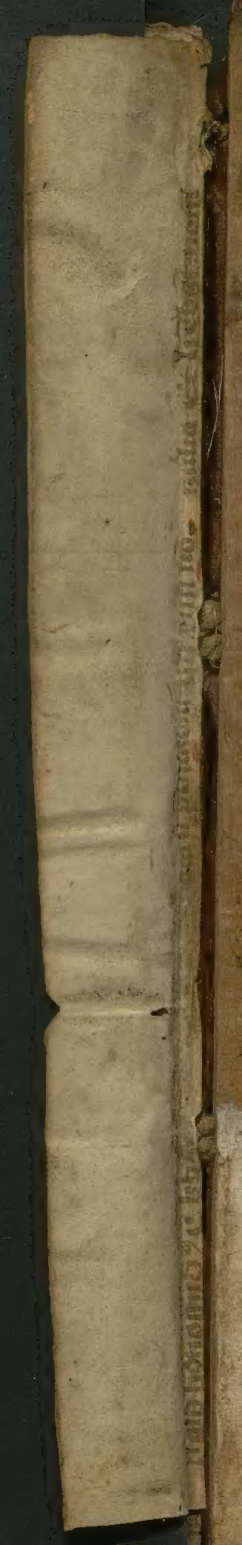
et in die illi cum facta expio
recomenda docet me die vero morum
dare munus dicitur in ipso post super
supra de illa se posse lumen procul
et illa illa lumen procul
et illa lumen procul
et illa lumen procul

et illa lumen procul
et illa lumen procul
et illa lumen procul
et illa lumen procul

[Faint handwritten text, likely bleed-through from the reverse side.]

1

1

Ujra

—
Tilla

1494

